PETRI BALLERINII

PRESBYTERI VERONENSIS

DE VI AC RATIONE PRIMATUS

ROMANORUM PONTIFICUM

ET DE IPSORUM INFALLIBILITATE IN DEFINIENDIS CONTROVERSIIS FIDEI

LIBER SINGULARIS,

In quo utrumque deducitur & constituitur ex principiis concessis ab iis ipsis adversariis, contra quos disputatio futura est.

VERONAE
MDCCLXVI.

Ex Typographia MARCI MORONI
SUPERIORUM PERMISSU.

PRAEFATIO.

1 CUM Pontificum Romanorum primatus unum ſit e præcipuis Chriſtianæ Religionis capitibus, ex quo catholicæ Eccleſiæ bonum maxime pendet; quodque idcirco hæretici & ſchiſmatici multis nituntur impetere; catholicorum munus eſſe ipſum propugnare, explicare, & conſtituere nemo orthodoxus revocabit in dubium. Mihi autem hac in re operam navaturo illud nunc propoſitum non eſt hæreticos aut ſchiſmaticos refellere, qui vel eumdem primatum negant, vel merum primatum ordinis adſtruunt. Diſputationem ſcilicet inſtituturus ſum cum catholicis illis Scriptoribus, qui etſi ex catholico dogmate ipſum non meri ordinis, ſed præcipuæ juriſdictionis primatum fatentur; de ejus tamen facultatibus atque

tis mihi erit principia, quæ ad naturam ac vim primatus omnium facultatum fontem cognoscendam sufficiant, ex adversariis ipsis exerte constituere, ac dein facultates præcipuas ex iisdem principiis colligere & vindicare, quæ ceteris enucleandis satis indicio erunt. Præcipuæ autem Pontificii primatus facultates, quæ ad spirituale regimen pertinentes in gravem disputationem adducuntur, sunt istæ duæ: prima, quale sit jus Romanorum Pontificum in definiendis controversiis fidei, secunda, quænam sit eorumdem potestas collata cum potestate concilii œcumenici. Hæ duæ, si ex principiis, quæ ob cognoscendam naturam ac vim primatus propriam adversariis consentientibus statuentur, ad certitudinem adduci queant; quis non videat quam facile de ceteris sit futurum judicium, ut ne de singulis multa sint in medium afferenda? Circa primam facultatem definiendi controversias fidei (in quibus comprehenduntur & quæstiones morum ad naturale ac divinum jus pertinentes) adversarii quidem catholici, quos impugnandos suscepimus, non negant, immo expresse fatentur, præcipuas Romanorum Pontificum partes esse dogmatica in illis decreta proferre; sed num hæc per se absolute irreformabilia sint, seu infallibilitatis privilegio gaudeant, illud est, quod maxima contentione inficiantur. Cum autem hæc prima facultas, si cum infallibilitatis prærogativa

Declarat. convent. Cleri Gallicani n. 4.

probe-

probetur conjuncta, maximi momenti sit, & ob principia præstituenda, constituendamque naturam ac vim primatus propriam, ex qua eadem prærogativa proximius & evidentius consequitur, non ita brevem operam requirat; de hac tantum hoc in libro agemus. Altera porro facultas Pontificia collata cum jure conciliorum generalium quænam & cujusmodi sit, cum non unicum fidei negotium respiciat, in quod principia hac in dissertatione afferenda potissimum conferunt, sed disciplinæ quoque materiem complectatur, quæ aliis atque aliis principiis indiget, alias, si vacabit, explicabitur atque constituetur.

4 Sanctus Augustinus initio libri *de Mendacio* lectorem jure præmonuit: *Quisquis legis, nihil reprehendas, nisi totum legeris*. Id a me multo magis præmonendum, & enixius petendum. Principia enim, quæ præmittentur ad evolvendam statuendamque naturam ac vim Pontificii primatus, consecutiones indicabunt de inerrantia & infallibilitate Romanorum Pontificum in definitionibus fidei. Hinc autem præoccupationes adversariorum, objecta & difficultates identidem ingerent, præsertim ex quibusdam factis, quæ cum directe principiis ipsis non adversentur, non erunt ibidem solvenda, sed solventur postea loco proprio. Itaque præoccupationibus omnibus sepositis totum opus antea legatur;

nihil-

nihilque lector reprehendat, antequam totum legerit, in quo omnibus saltem gravioribus objectis, quorum solutio non ex uno, vel altero, sed ex omnium vel plurium principiorum complexu pendet, congruentiori singulis loco satisfactum iri confido.

5 Et quoniam hac in dissertatione de fidei materia potissimum agendum est, libet paucis nostri systematis præcipuam vim, ac totius ratiocinationis summam indicare. Principia, in quibus adversarios consentientes videbimus, in illud tandem recidunt, quo cunctis catholicis necessaria statuetur cum Romana sede Romanisque Pontificibus unitas communionis & fidei ratione primatus. Istud autem principium, quod ipsius primatus propriam præcipuamque vim continet, eamque coactivam ad utramque unitatem, & potissimum atque primario ad unitatem fidei cum fide ejusdem sedis & Romanorum Pontificum a cunctis fidelibus omnino servandam; istud, inquam, principium post probationes ex sacra Scriptura, ac traditione Patrum ita videbimus ipsorum quoque adversariorum testimoniis adstrui, ut ipsum principium quoad necessariam etiam fidei unitatem per se absolute non negent, sed quibusdam tantum effugiis & conditionibus studeant restringere, quæ tamen inepta & inutilia esse patebit, nisi præstitutis principiis, quæ concedere coacti fuerunt, ne catholi-

tholicum dogma ex Scripturis ac traditione exploratum convincantur desetere, renuntiare velint. Hinc porro cum clare consequetur Romanorum Antistitum infallibilitas in definitionibus fidei, quibus fidei unitas ex constitutis præstanda est ab omnibus & a tota catholica atque infallibili Ecclesia; incohærentia adversariorum detegetur, dum post concessa principia hanc prærogativam impugnant. Huic autem infallibilitatis privilegio iidem adversarii nihil reipsa habent quod opponant ex Scripturarum ac traditionis auctoritate, quæ cum laudatis principiis cohærens tota nostra est, ut perspicue probabitur. Unum tantummodo, quod ipsos jure permovisse videri potest, sunt mera facta quorumdam errorum circa fidem, qui nonnullis Pontificibus tribuuntur. Hos vero errores, qui sunt postremum adversariorum effugium, dum excutiemus, patebit vel non esse errores, vel, si errores sint, non esse errores definitionum fidei, quibus tantum ex principiis statuendis fidei unitas debetur, & infallibilitas adjudicanda est: ubi ejusmodi definitionum notæ, & characteres, quibus discernantur, explicabuntur, omnisque confusio, quæ adversariorum præjudiciis causam dedit, auferetur. Ex his itaque illud perspicitur, quam necessaria sit totius operis lectio, antequam quispiam repugnet, & quam importunum esset in principiorum tractatione difficul-

b tates

tates obtrudere ex quibusdam erroribus, qui per se non spectant ad ipsa principia, sed ad infallibilitatis quæstionem, de qua post constituta principia ultimo tantum capite agetur. Lege sequentes capitulorum & sectionum titulos, & universi systematis substantiam, principiorumque seriem, nexumque omnium facilius prænosces.

6 Haud dubito, quin hæc Pontificiæ infallibilitatis defensio post edita postremis hisce temporibus a præstantissimis eruditissimisque adversariis multo non minus ingenio, quam studio lucubrata, & magno etiam cum plausu a multis suscepta, recusa, & ubique disseminata volumina, parum æquo animo, seu potius averso excipienda sit a nonnullis, risu, aut commiseratione dignum existimantibus nisum in causa, quæ doctiorum, uti putant, communi fere sensu ita est a celeberrimis Scriptoribus luculentissime rejecta, ut jam desperata judicetur. Id mihi quoque magnam vim olim intulit audito quodam eruditissimo & eloquentissimo viro, qui in adversariorum operibus apprime versatus, ipsorum sententiam pluribus propugnabat, & Scriptores nostræ sententiæ vindices ita naviter diserteque refellebat, ut æquæ defensioni locus amplius non esse videretur. In quo ancipiti dum magna cum animi perturbatione versarer, sanctorum potissimum & doctissimorum postremæ ætatis virorum, qui pro plenissi-

ma

ma & ſuprema Romanorum Pontificum poteſtate, præſertim in definitionibus fidei, certiſſime ſteterunt, auctoritas me continuit erexitque, ratum fieri non poſſe, ut horum ſententia, quæ teſte Claudio Fleury apud ipſos Theologos Gallos non deſierat eſſe fere communis etiam poſt comitia anni 1682. ſit penitus inanis, vel omnino infirma, & non potius ſolidiſſimis Scripturæ ac traditionis fundamentis innixa. Hæc præcipue cogitatio me deinde excitavit ad inveſtiganda & conferenda utriuſque ſententiæ documenta; & Deo patre luminum adjuvante me detexiſſe credo certa principia, quæ ab adverſariis quoque conceſſa, ad Pontificii primatus, quem illi pariter agnoſcunt, rationem & vim explicandam, ac totum ſyſtema formandum atque conſtituendum, ad illorum hallucinationes incohærentiamque detegendam, ad rectam Evangelicorum teſtimoniorum ac traditionis intelligentiam, & uſum; uno verbo ad veritatem agnoſcendam & propugnandam manuducent; irriſoreſque, ſi præoccupationes ſeponant, ingenioque principiorum nexui, ac ſyſtematum rationi comprehendendis apto potiantur, non tam ad animoſitatem deponendam, quam ad mutandum conſilium, ſanctoſque viros laudatos imitandos atque ſequendos impellent. Num vero hæc ex præjudicio potius noſtræ ſententiæ, quam vi rationum, & ſacræ præſertim auctoritatis, dicta ſint, ipſa lectio

Diſcours 9. in Hiſt. Eccleſ.

ctio attenta operis probe intelligentibus patefaciet.

7 Illud tandem moneo, ut, siqui aliquid contra reponendum putabunt, videant (etiam atque etiam rogo) ne arripiant tantum hinc & hinc separatim aliqua, quæ sine cæterorum nexu, & sejuncta a principiis systematis probabilia fortassis videri poterunt; sed de ipsis principiis potissimum, & de toto systemate judicium proferant, apteque confirment: alias ipsum systema ex principiis adversariorum concessione probatis, nec a novo censore impugnatis deductum, satis per se subsistet, & omnia, quæ separatim opponentur intactis systemate & principiis systematis, inania esse penitus demonstrabit. Vide ex. gr. quæ in hanc rem observabimus cap. 13. num. 100. & 101. ubi de quibusdam antiquorum Patrum testimoniis, quæ adversari creduntur traditioni eo capite probatæ, peculiarem & notatu dignam animadversionem exhibebimus. Ita pariter si omnia & singula, quæ in fusiori opere illustrissimi & celeberrimi Meldensis Episcopi duobus voluminibus contra nostram sententiam digesta sunt, voluissem singillatim excutere & confutare, longum nimis opus debuissem contexere, quod molestiam lectoribus pareret, ipsaque prolixitate, ac principiorum concessorum molesta, & confutanti singillatim necessaria repetitione impediret, ne systema per se manifestum, tot diverticulis identidem interruptum;

faci-

facile comprehenderetur. Dum systema per se ex probationum complexu est evidens, ex eo satis respondetur objectis, etiamsi non omnia afferantur in medium, cum præsertim ex responsis ad objectiones præcipuas, quæ non erant omittendæ, aliarum leviorum responsio satis elucescat.

TITU-

TITULI

CAPITUM ATQUE SECTIONUM.

CAPUT I.

Propositio prima.

CAPUT II.

Propositio secunda.

CAPUT III.

Propositio tertia.

proinde

CAPUT IV.

Popoſitio quarta.

CAPUT V.

Propoſitio quinta.

CAPUT VI.

Propositio sexta.

CAPUT VII.

Propositio septima.

CAPUT VIII.

Propositio octava.

CAPUT XI.

Propositio undecima.

CAPUT XII.

Propositio duodecima.

§. I.

§. II.

CAPUT XIV.

CAPUT XV.

§. IV.

Appen-

MONITUM.

Illustrissimus Jacobus Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis pluribus nominibus celeberrimus, & inter adversarios facile princeps, duobus non exiguæ molis voluminibus, ut ajunt, in quarto, multa eruditione refertis, summoque studio lucubratis, hac inscriptione præfixa, *Defensio declarationis Conventus Cleri Gallicani an.* 1682. *De Ecclesiastica Potestate*, sententiam hoc in opere refellendam omnium uberrime propugnare contendit. Hæc volumina frequentius alleganda duabus editionibus post Auctoris mortem prodierunt: primum Luxemburgi an. 1730. dein Amstelodami an. 1745. Cum vero Amstelodamensis editio ad exemplum ab Auctore postremis curis reformatum exacta allegandа fuerit; in hac autem alia addita, alia fuerint mutata, vel etiam expuncta, librorum vero ordo non modicum variet; hujus prospectus & librorum præsertim ordo cum prima editione collatus hic proponendus visus est, ut ii, quibus sola prima editio suppetit, in ea conferre pro libito queant textus allegandos, quos fere omnes in utraque editione mutato tantum librorum ordine reperire licebit.

Series eorum, quæ in editione Amstelodamensi an. 1745. *Defensionis* Bossuetianæ continentur, & ordo librorum ejusdem collatus cum ordine primæ editionis Luxemburgensis an. 1730.

Ordo editionis Amstelodamensis.	Ordo primæ editionis.
Dissertatio prævia ab Auctore scripta loco trium priorum librorum primæ editionis, quos secundis curis Auctor expunxit.	Hæc dissertatio in editione prima deest.
	In prima editione est.
Lib. I. sectio prima.	Lib. IV.
Sectio secunda.	Lib. V.
Lib. II.	Lib. VI.
Lib. III.	Lib. VII.
Lib. IV.	Lib. VIII.
Lib. V.	Lib. IX.
Lib. VI.	Lib. X.
Lib. VII.	Lib. XII.
Lib. VIII.	Lib. XIII.
Lib. IX.	Lib. XIV.
Lib. X.	Lib. XV.
Lib. XI.	Lib. XI.

Corollarium idem in utraque editione.

Appendix, in qua primæ editionis præfatio, & tres primi libri ejusdem editionis a Bossueto expuncti, & cap. 34. libri IX. pariter expunctum exhibentur.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per Fede di reviſione ed approvazione del P. F. Filippo Roſa Lanzi Inquiſitor Generale del Santo Officio di Venezia nel Libro intitolato *De vi ac ratione Primatus Romanorum Pontificum*, *&* *de ipſorum infallibilitate in definiendis controverſiis fidei Liber ſingularis &c.* mſ. non v'eſſer coſ'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza a Marco Moroni Stampator di Verona, che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gli Ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle Pubbliche Librerie di Venezia e di Padova.

Dat. li 8. Giugno 1766.

(*Angelo Contarini Proc. Rif.*

(*Andrea Tron K. Rif.*

(*Girolamo Grimani Rif.*

Regiſtrato in Libro a carte 278. al num. 1762.

Davidde Marcheſini Segr.

DE

DE VI AC RATIONE PRIMATUS
ROMANORUM PONTIFICUM

ac de istorum infallibilitate in definiendis controversiis fidei

LIBER SINGULARIS.

CAPUT I.

PROPOSITIO PRIMA.

S. Petrus inter Apostolos primatum habuit, qui in Romanos Pontifices ejus successores transivit. Hinc ratio & vis primatus istorum eadem est, ac illa, quae fuit ratio & vis primatus S. Petri: & idcirco quaecumque S. Petro congruunt testimonia, unde primatus ejus ratio & vis statuitur & explicatur, eadem in eamdem plane sententiam de Romanis Pontificibus, eorumque primatu accipienda sunt.

1 DE hac prima propositione, quatenus primatum aliquem inter Apostolos S. Petro concessum, & ex eo in Romanos Pontifices ejus successores traductum affirmat, de hac, inquam, propositione inter me & adversarios catholicos, quibuscum totus mihi nunc futurus est sermo, penitus convenit; ut vel ex ipsorum testimoniis, quae in sequentibus capitibus affe-

rentur, patebit. Hinc probanda in præſentiarum non eſt; uti eſſet probanda multis, ſi contra hæreticos, vel ſchiſmaticos ageremus. Quamquam cum hæc propoſitio primatum aliquem S. Petro & Romanis Antiſtitibus generatim attribuens, nihil ſtatuat de ejuſdem inſtitutione atque natura; etiam cum hæreticis atque ſchiſmaticis ipſis non difficile eſſet in ea convenire. Primatum enim aliquem in Eccleſia neceſſarium & ipſi pernoverunt ea ratione ducti, quam eorumdem teſtimoniis confirmaturi ſumus cap. 8. hæcque ratio ejuſmodi eſt, quæ primatum in uno aliquo exigit, non in Eccleſiæ initiis tantum, ſed perpetuo uſque in finem mundi, ita ut aliquem primi ſucceſſorem, qui eodem primatu potiatur, ſemper efflagitet. Petro autem hunc primatum primo fuiſſe delatum ſemper agnovit catholica Eccleſia; neque in hoc cum hæreticis, aut ſchiſmaticis multa pugna eſſet, cum aliquem Petri primatum concedant, ut conſtabit ex dicendis cap. 2. Solum ut hunc primatum Romanis Pontificibus eriperent, fuit ille quorumdam acatholicorum conatus non levis, & conatus quidem duplex, primum negare iter S. Petri Romam, dein, ſi hoc iter concedendum ſit, inficiari Epiſcopatum ejus Romanum, ex quo S. Petri primatus in Romanos Pontifices jure ſucceſſionis tranſivit. At prima opinatio, quæ S. Petri iter Romam negabat, adeo evidentibus exploſa eſt documentis, ut ipſorum quoque heterodoxorum peritiſſimi illud amplius non negent, nec, etſi maxime velint, negare niſi impudenter queant. Altera porro, quæ Romanum S. Petri Epiſcopatum excludit, præter alia multa ſatis vel exinde refellitur, quod nonniſi ex Epiſcopatu, quem Romæ S. Petrus inſtituit geſſitque, Romana ſedes *S. Petri cathedra* ſemper appellata eſt in Eccleſia catholica, & in Romanorum Antiſtitum catalogis, quos antiquiſſimi quoque Patres in ſua opera inſeruerunt, primus ſemper deſcribitur S. Petrus, cui alii veluti ſucceſſores ſubjiciuntur. Id quidem ita manifeſtum eſt, ut * Joannes Pearſonius, quantumvis heterodoxus, non ſolum affirmaverit, ſed etiam demonſtrarit, numquam apud antiquos dubitatum fuiſſe, quin S. Petrus Romanam Eccleſiam fundaverit, & Romani Pontifices eidem in Epiſcopatu ſucceſſerint.

* *Oper. poſthum. edit. Londin. pag.* 27. & 31.

2. Primatus Petro delati ratio nullam particularem ſedem Epiſcopalem, cui ipſe alligaretur, per ſe videtur poſtulaſſe,

ſtulaſſe. At quod per ſe Petri primatus non exigebat, certa requirebat illius in primatu ſucceſſio, quæ in bonum Eccleſiæ perſeverare, facileque expediri debebat, ut probe obſervavit Boſſuetus in *Defenſione declarationis Cleri Gallicani* lib. 10 al. 15. c. 5. *Petri ſucceſſores cum ordinandi fuerint, de cœlo lapſuri non ſunt; neque ad creandos eos, ubi opus fuerit, totam Eccleſiam citari, commoverique oportebit. Neceſſe ergo eſt, aliqua ut ſit catholicæ Eccleſiæ pars, ex qua exiſtant, aliique aliis ſubrogentur. Quare ita conſtituti ſunt, ut non modo univerſæ Eccleſiæ præſint, ſed, quemadmodum ceteri Epiſcopi, peculiarem habeant, quam regant, Eccleſiam, nempe Romanam, quam Petrus fundarit & rexerit.* Id etiam neceſſe fuit, ne vagus incertuſque eſſet ſummi Pontificis locus, quo in urgentibus Eccleſiæ neceſſitatibus ex remotiſſimis quoque regionibus tute confugeretur: ſi enim ſedes ejus vaga eſſet & incerta, & modo huc, modo illuc in longinquas & diſſitas orbis partes ſummi Pontifices diſcurrerent, neſciretur, quo dirigendæ eſſent litteræ: quod Chriſtianæ rei plurimum detrimenti attuliſſet. Hinc ergo particularis Epiſcopatus a Petro eligendi, cui primatis perſona alligaretur, neceſſitas agnoſcitur. Fuit ille quidem Antiochenæ ſedis fundator & rector aliquot annos: ſed cum inde Romam tranſierit, huc primatum a ſua perſona indiviſum pariter tranſtulit, & ibidem ſupremum diem claudens, eumdem primatum ad ſucceſſores in eadem ſede tranſmiſit. Cur porro Epiſcopatus Romanus præ ceteris a Petro delectus fuerit, cui primatus uniretur, alia quæſtio eſt, quam hic diſcutere nec vacat, nec opus eſt. Si enim ſtet Romæ Petrum fuiſſe, & in Romana ſede decedentem, ſucceſſoribus ſuis primatum bono Eccleſiæ neceſſarium reliquiſſe; ſtatim ſequitur, quod & adverſarii catholici cum tota Eccleſia tamquam dogma certiſſimum tenent, Romanos Pontifices eidem Petro in ipſius primatu ſuccedere, adeout eadem, qua ille functus eſt, totius Eccleſiæ primatis vi ac ratione, jure ſucceſſionis potiantur.

Tom. 2. nov. edit. 1745. pag. 190.

3 Neque vero contra hanc æqualitatem Petri & ſucceſſorum ejus Romanorum Pontificum in ratione primatus difficultatem illud moveat, quod Romani Pontifices antiqua veluti formula *Petri vicarii* a multis appellentur, perinde ac ſi inferiorem Petro gradum ac dignitatem obtineant. *Vicarii* enim nomen apud veteres paſſim pro *ſucceſſore* ali-

A 2 cujus

cujus accipitur, qui æqualem ei, cui succedit, cum dignitatem, tum auctoritatem jure successionis est consequutus. Hine *vicarii* & *successoris* voces de eodem simul acceptæ leguntur, uti S. Ciprianus epist. 67. al. 68. ad Stephanum Papam memoratis ejus prædecessoribus Cornelio & Lucio, *Vicarius*, inquit, *& successor eorum factus es*. Frequentius autem unum *vicarii* nomen pro successore sumtum, quod æqualitati nihil præjudicii affert. Ita S. Gregorius lib. 1. epist. 4. ad Mediolanenses electum Mediolanensis sedis Episcopum *vicarium S. Ambrosii* nominat, quemadmodum & Thato ejusdem sedis Episcopus se *vicarium Ambrosii* appellat in documento anni 866. apud Puricellum; & similiter (ut alia omittam exempla) in diplomate Ottonis apud Ughellum Hildericus Episcopus Veronensis dicitur *vicarius S. Zenonis:* quos omnes prædecessoribus suis æquali dignitate & auctoritate successisse exploratum est. *Vicarii* nimirum hi omnes eo sensu appellati sunt, quod eorum, quibus successerunt, vicem gererent, perinde ac si eximii illi prædecessores in ipsis viverent. In hanc itaque sententiam Romani Pontifices *S. Petri vicarii* dicti fuerunt, quia succedentes S. Petro ejus vices gerunt, ita ut S. Petrus in ipsis adhuc vivere, eademque sibi tradita primatis dignitate ac potestate toti Ecclesiæ præesse videatur. Hinc quidem Eulogius Episcopus Alexandrinus S. Petrum in summis Pontificibus respiciens, eumdem in Romana cathedra tunc quoque sedentem professus est, *dicens*, ut tradit S. Gregorius, *quod ipse* (S. Petrus) *in ea nunc usque in suis successoribus sedeat:* & pari loquutione Philippus Romanæ ecclesiæ presbyter Ephesini Concilii Patribus affirmare non dubitavit, *Nulli dubium, immo sæculis omnibus notum, quod S. Petrus ad hoc usque tempus & semper in suis successoribus vivit*. Ita pariter S. Petrus Chrysologus in epistola ad Eutychem n. 2. *S. Petrus*, inquit, *qui in propria sede* (idest in successoribus) *& vivit, & præsidet:* & S. Leo serm. 2 al. 1. in assumptione sui ad Pontificatum c 3. *Cujus* (Petri) *in sua sede vivit potestas, & excellit auctoritas:* & c. 4 *Cujus dignitas etiam in indigno herede non deficit*. Quid ergo *vicarii* nomen offendat, si successorem designat ejusdem dignitatis, auctoritatis, atque primatus heredem? Sed quid pluribus moror in re ab ipsis adversariis concessa?

Ambros. Basil. Monum. p. 200.

T. 5. Ital. Sac. p. 66.

S. Greg. lib. 7. ep. 40.

Conc. Ephes. Act. 3.

Inter Leoninas nostra edit. ep. 25.

4 Interim quid ex ea sequatur, animadvertant velim,

ne

ne qui hanc primam propositionem ultro dant, in disputationis decursu minus cohærenter loquentes, importunum nobis & lectoribus negotium facessant. Si nimirum semel concedant uti exploratum ac certum, Romanos Pontifices S. Petri successores eadem primatus ratione ac vi potiri, quam S. Petrus obtinuit; profecto sequitur, easdem ipsius primatis prærogativas, de quibus postea agendum erit, iisdem competere, eademque sacræ auctoritatis testimonia, ex quibus primatus S. Petri ratio ac vis eruitur, quæque ipsi uti primati congruunt, Romanis quoque Pontificibus eodem prorsus sensu convenire. Hinc autem nec mirum, nec exorbitans judicandum erit, si ego, aut alius quispiam de Pontificibus Romanis promiscue accipiat ea testimonia, quæ de S. Petro ratione primatus dicta fuerunt, perinde ac si, ad primatum quod pertinet, illi omnes cum S. Petro sint unum & idem: quo sensu verissimum est, quod Bossuetus loco laudato scripsit: *Accipiendi ergo Romani Pontifices tamquam una persona Petri.* T. 2. pag. 191. Maxime vero mirum & incongruum videri debet, quod in operibus quorumdam adversariorum legitur, qui etsi eumdem omnino primatum S. Petri ad Romanos Pontifices ejus successores fatentur transiisse, testimonia tamen quædam insignia, quæ ad S Petrum ratione primatus pertinent, ipsi uni convenire contendunt, nec animo satis æquo patiuntur, si quem eadem ad illius successores referentem audiant. Hæc animadversio memoria retinenda quid spectet, & cui usui futura sit, suo loco patebit.

CAPUT II.

PROPOSITIO SECUNDA:

S. Petri & Romanorum Pontificum primatus non est primatus meri ordinis, sed præcipuæ auctoritatis, seu jurisdictionis, ex quo præcipua ipsis jura & facultates competant, necesse est.

1 HÆc quoque propositio a catholicis, quibuscum agimus, adversariis expresse asseritur, neque a quo-

piam

piam catholico revocari potest in dubium; soli enim hæretici vel schismatici eam inficiari queunt. Primatus ordinis non ille tantum intelligitur, quo quis mera honoris prærogativa donatus, omni omnino jure careat; sed ille etiam hoc loco intelligendus est, quo in publicis negotiis nullum jus nisi in materia meri ordinis cuipiam tribuitur; unde hoc primatu insignitus præter honoris locum præcipuum ad quædam tantummodo meri ordinis propria jus habet. Ita in omni Republica, in qua jurisdictio penes omnes Patres residet, uni primatus ordinis deferri solet, ex quo ille non modo in digniori loco primus sedet, primus nominatur, primus dicit sententiam &c. quæ ad merum honorem pertinent; verum etiam pro jure suo Senatum indicere, referre de negotiis, rogare sententias, & consultando, monendo, hortando totam actionem regere solet: quæ vera & propria, at meri ordinis jura sunt, nec primatum meri ordinis excedunt.

Primatus ordinis explicatur.

3 Si, quando agitur de primatu Romani Pontificis, de hoc uno meri ordinis primatu ageretur; nulla, vel admodum levis cum hæreticis atque schismaticis ipsis esset contentio. Cum enim in omni cœtu necesse sit, unum aliquem ordine præesse, qui publica negotia permoveat, & actionem, cœtumque ipsum regat; quis id in sola Ecclesia & inter Episcopos Ecclesiæ præpositos necessarium inficiabitur? Hinc Salmasius in præfatione operis *De primatu Papæ* scripsit: *Ut in omni ordine primatus est, quia & primus semper aliquis datur ordinis, ut secundus, & tertius; ita in ordine Episcoporum*. In hoc autem Episcoporum ordine primatum ejusmodi tribuere Romano Pontifici successori S. Petri, qui primas inter Apostolos a Christo institutus, Apostolici collegii rector fuit, cujusque sedes Romana primas semper in Ecclesia habuit, nemo quicquam, vel diutius repugnaret. Ob unum jurisdictionis primatum, qui adversus schismata & hæreses semper in Ecclesia plurimum valuit, schismatici atque hæretici in eamdem sedem iniquiores litem moverunt, parati tamen ordinis primatum illi concedere, si eo uno contenta sit. Claudius quidem Salmasius in laudata præfatione memorati operis, in quo ipsum primatum conatur evertere, de hæreticis palam fatetur, *Reformatos primatum tantum ordinis in Papa agnoscere*; id autem unum eos indignari ait, quod *Papæ potestas non primas in ordine partes, aut sedes tenere contenta, suprema*

Romano Pontifici non difficile concederetur ab hæreticis atque schismaticis.

prema omnium, qui in aliqua sunt potestate aut dignitate, haberi vult. Et in Apparatu ejusdem operis pag. 172. Papam recipi posse affirmat, si redire *sustineret ad primatum* ordinis (1). Idipsum de schismaticis eo certius est, quod hi Romanæ sedis primatui minus quam hæretici infensi esse solent; ut Barlaami ac Nili schismaticorum testimoniis, si res exigeret, confirmare liceret.

3 Ecclesia vero catholica a schismaticorum æque ac hæreticorum partibus aliena (2), præcipuæ jurisdictionis, non autem meri ordinis primatum Romano Pontifici semper asseruit; ejusdemque sententiæ sit oportet, quicumque in Ecclesia catholica esse, & neque ad hæreticos, neque ad schismaticos velit accedere. Enimvero huic doctrinæ, quæ interim a qualitate jurisdictionis præscindit, neminem catholicorum refragari explorate tradit Ludovicus Maimburgus, qui in Romanæ sedis Antistites non bene animatus, ab omni assentationis suspicione hac in parte alienissimus est. Hæc autem ille scribit in tractatu Gallice inscripto, *De l'etablissement & des prerogatives de l'Eglise de Rome & des ses Eveques* cap. 4. *Je diray seulement ce, dont tous les Catholiques conviennent, que Jesus Christ choisit Saint Pierre entre tous ses Apostres pour luy donner non seulement la Primauté d'ordre, d'honneur, & de rang, en luy donnant le premier lieu, comme à celuy qui est le pri-*

(1) Hic haud omittendum videtur, hunc eumdem scriptorem in epistola 27. libri primi epistolarum Gallice scripta an. 1630. antequam librum *De Primatu Papæ* lucubraret, confessum fuisse, meri ordinis primatum sine ullo præcipuo jure summo Pontifici tribuere penitus esse a primitivæ Ecclesiæ praxi, & a Hierarchiæ Ecclesiasticæ conditione alienum. *De penser aussi que cette primauté ne soit autre chose qu'une preseance & l'honneur d'aller devant, c'est se mecompter. La practique de la primitive Eglise est contraire, qu'il luy à tousjours donné d'avantage, & ce mot* Primatus *en toute la Hierarchie Ecclesiastique n'à jamais esté sans quelque function superieure, ou jurisdiction avec l'honneur*.

(2) Hunc præcipuæ jurisdictionis primatum antiquissimus Ecclesiæ Pater S. Irenæus lib. 3. cap. 3. aptissime expressit duobus verbis *potentiorem principalitatem*, ubi *principalitas* primatum, *potentior* vero potestatem, seu jurisdictionem præcipuam indicat.

primier entre ses égaux en dignité, & en ces dons, ces pouvoirs, & ces graces, qui sont inseparables de l'Apostolat, & de l'Episcopat; mais aussi la Primauté de jurisdiction, de puissance, & d'autorité sur tous les fideles dans toute l'Eglise, dont il le constitue le Chef. Ideft Latine: *Id solum dicam, de quo Catholicorum omnium est concors sententia, Jesum Christum ex omnibus Apostolis S. Petrum elegisse, cui non solum primatum ordinis, honoris, & gradus conferret, primum locum illi concedendo tamquam primo inter aquales dignitate, donis, facultatibus, & gratiis Apostolatui & Episcopatui inseparabiliter adnexis; sed etiam primatum jurisdictionis, potestatis, & auctoritatis in omnes fideles in tota Ecclesia, cujus eum ipse constituit Caput.* Quæ si S. Petro uti primati conveniunt, ejus quoque successoribus Romanis Pontificibus, ut idem Auctor deinceps tradit, & ut ex prima propositione necessario sequitur, pariter convenire dicenda sunt. Quare Claudius Fleury inter oppugnatores notissimus, hanc doctrinam suo Catechismo historico inseruit: *Episcopus Romanus, quem hodie appellamus Papam, semper habitus est omnium Episcoporum primus, cum habeat supra alios primatum jurisdictionis jure divino* (de quo jure divino dicetur c. 4.) *sitque visibile caput Ecclesiæ & Vicarius Jesu Christi; qui est Caput principale & invisibile.* Similia aliorum hujus generis Scriptorum testimonia passim occurrunt, ex quibus cum non pauca alibi opportuniori occasione afferentur, tum vero hic satis erit recitare textum Comitiorum generalium Gallicani Cleri Parisiis congregatorum die 8. Maii an. 1728. in litteris ad Regem Christianissimum, unde hæc ad verbum Latine reddita profero: *Primatus, quem nos in Papa recognoscimus, non restringitur intra simplicem honoris praeminentiam.* Et relatis aliquot testimoniis antiquorum Patrum concluditur: *Necesse est igitur secundum catholicam fidem recognoscere in summo Pontifice primatum honoris simul & jurisdictionis, uti agnitus fuit primis quoque Ecclesiæ temporibus.*

T. 2. part. 1. lect. 46.

4 Quid quod vel illi ex oppugnatoribus, qui supra omnes sunt acerbiores in Romani Pontificis auctoritatem, etsi agentes de illius facultatibus, has ita angustis coerceant limitibus, ut ab adstruendo meri ordinis primatu minimum distent; de ipso tamen primatu disserentes, ut illum ab heterodoxorum dicteriis vindicent, jurisdictionem in eo peculiarem fateantur? Inter hos memorandus præsertim Ludovicus Ellies Dupinus, de cujus consensu hac in parte dubitare quis-

quispiam posset. Is enim in dissertationibus *De antiqua Ecclesiæ disciplina* Parisiis editis an. 1691. adeo primatum Pontificium coarctare studuit eo pariter loco, ubi illum constituendum & propugnandum sumsit, ut S. Petro ceteros Apostolos *potestate & auctoritate* omnino æquales prædicet *excepto primatu*, qui si primatus intelligendus esset sine ulla speciali *potestate & auctoritate*, meri sane ordinis primatus esset, præcipuæ jurisdictionis non item. Perspicua in primis sunt ejus verba dissert. 4. c. 1. §. 3. ubi post allatas quasdam Patrum sententias, quibus omnes Apostoli Petro pares fuisse dicuntur, *Hæc*, inquit, *probant, Apostolos in clavium administratione, fidei prædicatione, ecclesiarum fundatione, potestate, auctoritate æquales fuisse: at eos in primatu Petro æquales fuisse nullus dicit*. (Pag. 318.) Et paulo post de SS. Petro & Paulo loquens, queis frequentius a Patribus æqualitas videtur attribui, similiter ait, eos *in Apostolatu, in potestate, in auctoritate æquales fuisse, in primatu non item*. (Pag. 320.) Primatum porro merum sine ulla speciali potestate & auctoritate hic accipi a Dupino ea subindicant, quibus ipsum primatum inde colligit, quod Petrus *primus* semper sit habitus, atque a Christo decretus, & quod necesse sit, ut ait §. 1. *Aliquem primum inter plures esse; primus enim res est, quæ uni tantum convenit, nec alteri potest communicari:* (Pag. 311.) quæ verba & his similia primatum meri honoris & ordinis omni præcipuo jure nudatum a Dupino admissum videntur ostendere.

5 Nihilo tamen minus peculiarem aliquam potestatem Romanis Pontificibus asserendam, quæ propria primatus a S. Petro jure successionis ad ipsos transmissi aliis communis non est, ipse quoque fateri ac statuere debuit, ne perpetuam certamque Ecclesiæ catholicæ doctrinam desereret. Id autem non solum declaravit in monitione ad lectorem memoratis dissertationibus præfixa, ubi pollicitus se impugnaturum eos tantum, qui *auctoritatem nimiam ejus* (Pontificis) *extollunt*, protestatur sua in lucubratione *assertum Romani Pontificis primatum, & legitimam ejus potestatem defensam*, eosque laudat, qui *divinum Pontificis primatum & supremam ejus in Ecclesia auctoritatem solidis rationibus adstruunt*: sed potissimum expressit in ipsa dissertatione quarta c. 2. §. 3. cum post constitutum ex sua mente primatum, hæc de præcipuis ejus facultatibus subdit: *Ex hoc primatu Romani Pontificis fluunt multa prærogativa, quæ ipsi non secus ac primati jure divino competunt*: (Pag. 336.)

easque mox distincte refert. Difficile quidem videtur hæc cum antea dictis conciliare. Si enim prærogativæ ejusmodi non sunt inanes (ut ipso affirmante non sunt, nec esse debent), eædemque primo Romano Pontifici S. Petro tamquam primati competebant; propriæ utique unius Petri fuere, neque in illis vel S. Paulus, vel alii Apostoli fuerunt Petro æquales *potestate & auctoritate*. At quidquid de ejusmodi sententiarum conciliatione sit, ipse Dupinus viderit. Mihi nunc satis est ostendisse, vel hunc Scriptorem, qui secundæ propositioni adversus videri poterat, generatim idipsum tradidisse.

6 Hic non expendo cujusmodi sint eæ prærogativæ & facultates primatus peculiares, de quibus Dupinus; id enim præsenti argumento necessarium non est. Illud autem omittere interim nequeo, monendos esse auctores, si qui fortassis erunt Dupino similes, videant etiam atque etiam diligenter, ne quo disputationis & contentionis æstu abrepti, in ea verba calamo excurrant, quæ vel nihil præcipuæ jurisdictionis Petro & successoribus ejus attribuant, vel facultates adstruant valde tenues & angustas, sicque recidant in primatum, qui vel reipsa sit primatus meri ordinis, vel a primatu meri ordinis modicum differat, a quo quidem (ut Gallicanus Clerus notavit in laudatis Comitiis generalibus anni 1728.) ipsi pariter schismatici & hæretici primatum jurisdictionis excludentes nihil abhorrerent, eo quod suum in eo primatu concedendo pravum & a catholica Ecclesia alienum sensum intactum relinquerent. Id enim Dupini sententiæ accidisse dolens comperi. De ipsius enim opere Gallice edito an. 1707. cum titulo, *De la puissance Ecclesiastique & temporelle*, ubi Pontificiam auctoritatem arctis limitibus similiter circumscribit, nec non de ejusdem operis epitome ab ipso Dupino inserta in Bibliothecam Ecclesiasticam tom. 19. verba faciens Joannes Trickius heterodoxus in ejusdem vita Latine impressa Lipsiæ hoc elogio usus est: *Quam probe semel iterumque vir doctus principiis Protestantium, hoc est veritati, accedit!* Hoc epiphonema multum pudoris ac metus incutere deberet quibusdam Dupini asseclis, qui non majorem in Romanis Pontificibus primatus auctoritatem admittunt. Hinc porro a catholicis interim colligendum est, majus aliquod jus eidem primatui esse asserendum ab iis, qui cum hæreticis vel schismaticis convenire nolint.

C A-

CAPUT III.

PROPOSITIO TERTIA.

Hic præcipuæ jurisdictionis, & non meri ordinis primatus S. Petri & Romanorum Pontificum ejus successorum personalis est, seu ipsorum personæ alligatus; ac proinde jus quoddam præcipuum ipsorum personale, idest nulli alii commune, in eo primatu contineri debet. Hinc cum de jure, seu jurisdictione propria primatus agitur, hæcque Romanæ S. Petri sedi, cathedræ, vel ecclesiæ tribuitur; sedis, cathedræ, vel ecclesiæ Romanæ nomine, cui ea jurisdictio primatus propria asseratur, una Romani Pontificis persona intelligenda est, cui uni idem primatus est alligatus. Hinc quoque sequitur, quidquid juris ratione primatus Romanæ sedi, cathedræ, vel ecclesiæ competit, Romanorum Pontificum personæ ita esse tribuendum, ut nullius adjutorio vel societate ad idem jus exerendum indigeant.

1 HÆc item propositio non negatur ab adversariis, nec negari a quopiam potest, qui primatum præcipuæ jurisdictionis agnoscat. S. Petri quidem primatum personalem ipsius fuisse, nec alii cuipiam aliorum Apostolorum communem iidem acerbiores impetitores concedunt; unde capite præcedenti vidimus Dupinum ipsum de æqualitate inter Apostolos & S Petrum a nonnullis Patribus asserta differentem excepisse primatum: *Primatus enim res est, quæ uni tantum convenit, nec alteri potest communicari*. Cum autem hic primatus non fuerit meri ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis, ut iisdem adversariis fatentibus ibidem probavimus; hæc quoque peculiaris jurisdictio, quæcumque sit propria primatus, quæque ipsum primatum constituit, uni Petro primati debuit convenire, nec S. Paulo, aut aliis Apostolis potuit esse communis. Quare omnes Apostoli potuerunt esse æquales in

omnibus facultatibus Apostolatus, qui fuit communis omnibus, non autem in facultate aut facultatibus propriis primatus, quæ uni Petro primati tribuendæ sunt, sicut ipsi uni fuit tributus præcipuæ jurisdictionis primatus.

2 Hac quidem de causa propositio ex quibusdam libris excerpta, *S. Petrus & S. Paulus sunt duo Ecclesiæ capita unum caput constituentes*, die 24. Januarii an. 1647. in Congregatione S. Officii * proscripta & hæreseos notata fuit ab Innocentio X, eo sensu accepta & *explicata*, *ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum & S. Paulum sine subordinatione & subjectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiæ*. Hoc Pontificium decretum hæreseos notam infligens memoratæ propositioni eo sensu explicatæ, & libellis in Gallia scriptis propugnatæ, uti omnino æquissimum Gallicana suscepit Ecclesia, quemadmodum constat ex litteris octoginta quinque Episcoporum Galliæ anno 1653. datis ad eumdem Pontificem Innocentium, quibus laudatum decretum respicientes inseruerunt hæc verba. *Experta est nuper Beatitudo vestra, quantum Apostolicæ sedis in gemini capitis errore profligando valuerit auctoritas. Continuo sedata est tempestas, atque ad Christi vocem venti & mare obedierunt*. Ea proscriptione cautum fuit de peculiari jurisdictione propria primatus, qui cum unius S. Petri personæ competeret, ita *omnimodam æqualitatem* excludebat inter Sanctos Petrum & Paulum, ut S Paulus aliis licet nominibus Apostolatus S. Petro æqualis, ipsi tamen ratione primatus *subordinatus & subjectus* fuisse dicendus sit *in potestate suprema & in regimine universalis Ecclesiæ*. Hæc prærogativa S. Petri, quæ non primatum meri ordinis in ipso adstruit, sed primatum propriæ & peculiaris jurisdictionis deinceps explicandæ, cui etiam S. Paulus suberat; primatum utique peculiaris juris S. Petri personalem constituit, quem ipsa Gallicana Ecclesia profitetur. Hinc quidem Petrus de Marca inter Gallicanos maximi nominis eodem anno 1647, quo dicta propositio damnata fuit, paulo ante condemnationem ea super re sententiam

Confer dicenda cap. 12. n. 53.

sententiam

* Hoc decretum legitur inter alia decreta subjecta Indici librorum prohibitorum edito sub Alexandro VII. Romæ anno 1664. num. 53. pag. 357.

tentiam rogatus, exercitationem lucubravit *De singulari S. Petri primatu*, ubi jurisdictionem primatus propriam, sicut & ipsum primatum soli S. Petro competentem, & personalem adeo certo pronuntiat, ut propositionem, quæ *omnimodam æqualitatem* nulla primatus exceptione inter SS. Petrum & Paulum adstruebat, traditioni ac divino juri contrariam affirmet. Idipsum probarunt alii plures Gallicani Scriptores, quos indicare nimis esset operosum.

3 Omittere tamen nequeo Paschasium Quesnellum, qui Gallicanis adversariis suspectus esse non potest. Rem exponam ex ejus libello sine loci notatione edito anno 1705. cum hac epigraphe: *Idée generale du libelle: Motif de droit pour le Procureur de la Cour Ecclesiastique de Malines accusateur & partie contre le P. Quesnel*. Cum is accusatus fuisset, eo quod in alio opere S. Petrum & S. Paulum duo Ecclesiæ capita constituens, reproduxisse visus esset propositionem damnatam; hanc criminationem diluturus pag. 92. scribit, eum tantum in damnatam thesim incurrere, qui admitteret inter SS Petrum & Paulum *omnimodam æqualitatem sine ulla subordinatione ad S. Petrum*, ut in decreto explicatur. Se autem ab hac sententia adeo alienum præfert pag. 94. ut S. Paulo non attribuerit unquam primatum universalem in totam Ecclesiam, qualem uni S. Petro asserendum non dubitat, sed quemdam primatum particularem in Gentibus, quarum caput, magister, doctor, & Apostolus in sacra Scripura & in traditione appellatur. Quin etiam addit, se non posse approbare sententiam Petri de Marca, qui universalem primatum inter eosdem Apostolos ita dividi posse censuit, ut S. Petro tribuatur quidem primatus auctoritatis, at S. Paulo doctrinæ primatus non negetur. Cur vero istam primatus partitionem abs se probari non possit, hac ratione statuit: *Car la fonction d' enseigner aux hommes les verité de la foi, d' interpreter la parole de Dieu, d' espliquer les mysteres du salut, étant selon l' Ecriture & les Conciles la principale fonction de l' Episcopat, & le fondament de l' Eglise . . . dépouiller S. Pierre de le primauté de la doctrine pour en revetir S. Paul, c' est a mon avis sapper le primauté par le pied, &, comme l' on dit, faire la part a l' Ainé. Car il s' agit ici de cette sorte de doctrine, qui est recue par la revelation, & non pas d' une doctrine d' erudition & de litterature, acquise par l' étude: & je ne croi pas qu' on puisse donner a S. Paul une primauté à l' egard de la pri-*

mie-

miere, nè qu' on doive mettre l' autre en ligne de comte, en parlant d' une primauté Apostolique instituée par Jesus Christ. Ideſt Latine: *Munus enim docendi homines veritates fidei, interpretandi verbum Dei, explicandi ſalutis myſteria cum ex Scriptura & Conciliis ſit principale munus Epiſcopatus, & fundamentum Eccleſiæ, . . . adimere S. Petro primatum doctrinæ, ut tribuatur S. Paulo, idem eſt mea quidem ſententia, ac primatum e radice evellere, &, ut dici ſolet, primogenito * hereditatis partem dare. Hic enim agitur de doctrina, quæ ex revelatione dimanat, non autem de doctrina eruditionis & litterarum, quæ ſtudio comparatur. Ego autem exiſtimo haud attribui poſſe S. Paulo primatum doctrinæ primi generis, nec alterum* (eruditionis ac litterarum primatum) *computari debere quicquam, dum conſideratur primatus Apoſtolicus, qui a Chriſto inſtitutus fuit.* Et pag. 96. ea teſtimonia, quibus S. Paulus in epiſt. 2. ad Cor. c. 11. verſ. 5. ait: *Exiſtimo enim nihil me minus feciſſe a magnis Apoſtolis;* & c. 12. verſ. 11. *Nihil enim minus fui ab iis, qui ſunt ſupra modum Apoſtoli*, ſic explicat Queſnellus: *En tout cela l' egalité ne regarde preciſement que l' Apoſtolat, non le primauté de l' Apoſtolat.* Ideſt: *In his omnibus æqualitas non reſpicit proprie niſi Apoſtolatum, non autem primatum Apoſtolatus:* quem quidem *primatum Apoſtolatus*, & *principatum* Sanctus quoque Auguſtinus S. Petro expreſſe vindicat. Ita Queſnellus *primatum Apoſtolatus*, & primatum non ſolum *auctoritatis*, ſed etiam *doctrinæ*, ſolius Petri proprium & perſonalem agnoſcit, ex quo aliqua peculiaris poteſtas ſeu jurisdictio ejuſdem primatus propria uni Petro tribuenda ſit. Hæc fuſius expoſui, ut palam fiat, etiam Gallos, contra quos acturi ſumus, agnoſcere, jurisdictionem primatus, quæcumque illa ſit, eſſe debere ſolius primatis propriam & perſonalem, in qua ipſe ab aliis non dependeat, ſed alii ipſi ſubſint, uti vel S. Paulum in ea S. Petro ſubjectum & ſubordinatum fuiſſe fatentur.

* qui (*primogenitus*) jure Gallico heres ex aſſe debet eſſe.

S. Aug. tract. 12. in Jo. n. 5. & lib. 7. de bapt. c. 1.

4 Quod autem perſonale in Petro fuit ratione primatus, idem in ſucceſſoribus ejus Romanis Pontificibus, in quos idem primatus Petri cum eadem jurisdictione tranſivit, perſonale eſſe dicendum, inficiari poteſt nemo. Hinc nulla major in Eccleſia turbatio efferbuit, quam cum ob diverſorum electionem Pontificum plures de Pontificatu Romano decertantes incertum reddebant, cuinam competeret primatus in univerſa Eccleſia, qui dividi inter plures nequit. Soli

Soli igitur Petro, & soli successorum ejus personæ ita alligata est propria primatus dignitas & jurisdictio, ut nulli alii Episcopo præstantiorum licet sedium, & minus multo pluribus aliis Episcopis quantumvis in unum collectis possit adscribi: neque in ea jurisdictione primatus essentiali Romanus Pontifex dependere ab alio quopiam debet aut potest, cum præsertim ipsam a Christo acceptam (ut videbimus capite sequenti) idem Christus nulla conditione circumscriptam, personalem solius Petri ac successorum esse instituerit, uti primatum jurisdictionis instituit personalem, qui sine personali jurisdictione intelligi nequit.

5 Id autem potissimum animadvertendum ab illis est, qui Romanam sedem, seu cathedram ab antiquis laudatam invenientes, peculiarem primatus jurisdictionem Romanæ quidem sedi, seu catedræ, quam a Romano Pontifice distinguendam putant, non autem uni personæ Pontificum vindicant: quod quam sit a ratione alienum, ex hactenus dictis exploratum est. Quidquid enim peculiare præ ceteris Romanæ cathedræ, seu sedi tribuitur, non aliunde quam ex primatus prærogativa tribuitur, quæ non in alio est, quam in Romano Pontifice, qui in ea cathedra sedet. Quemadmodum ergo primatus personalis & singularis est solius Petri & successorum ejus; ita etiam jurisdictio & prærogativæ, quæ eidem sedi ab antiquis asseruntur ratione primatus, ejusdem Petri ac successorum singulares & personales judicandæ sunt, ut ne a persona Petri & Romanorum Antistitum separari queant, nec attribui possint Romanæ sedi, aut cathedræ, si quid his vocibus distinctum a persona Petri vel Pontificum intelligendum (quod tamen perperam intelligeretur) videatur. Idem est sentiendum de ecclesia Romana, quo nomine quidam comprehendentes una cum Pontifice Romanum Clerum, vel Synodum Romanam, pari errore illa his simul junctis tribuunt, quæ ob personalis primatus rationem unius Pontificis personalia sunt. Neque hic existimari velim in uno Romano Pontifice totam esse Romanam ecclesiam, quam sane qui stricte nominat, non unum Episcopum, sed cœtum etiam eidem adhærentem significat. Hoc unum dico, primatus rationem & jurisdictionem cum prærogativis ejus propriis, de quibus nunc nobis est sermo, quoties Romanæ tribuuntur ecclesiæ, uni personæ summi Pontificis convenire, nec posse

transf.

transferri in alios, quicumque sint, qui Romanæ ecclesiæ nomine comprehendantur, ut per inconsiderantiam aliquibus evenit; unde postea indignæ consequutiones primatum ferientes profectæ sunt, quæ alibi detegentur.

6 Neque hoc loco obtrudatur celebris illa distinctio ex S. Leone petita, *Aliud sunt sedes, alind præsidentes*, ubi persona præsidentis Episcopi ab ipsa sede distinguitur. Quando enim de solo primatu, & de essentiali jurisdictione primatum constituente agitur, uti nunc agitur; sicut primatus cum essentiali ipsius jure adeo personalis Petri fuit, ut nec S. Pauli, nec alius cujusquam societatem admiserit; ita personalis quoque esse debet in successoribus S. Petri, adeo ut nullum alium in ejus partem aut communionem recipiat, & unum idemque sint quoad rationem primatus Romana sedes S. Petri, & præsidentes Romani Pontifices, qui in eo jure personæ ipsorum adnexo ab ea sede eodem jure insignita distingui non possunt. Uberiorem vero ejus Leoninæ distinctionis explicationem ex Leonis mente ac circumstantiis proferemus alia occasione cap. 14. n. 24.

Epist. 80. nunc 106. c. 5.

CAPUT IV.

PROPOSITIO QUARTA.

Hic primatus præcipuæ jurisdictionis & personalis Sancti Petri ac Romanorum Pontificum jure divino constitutus est, non autem Apostolica institutione, aut Ecclesiastica.

1 GRæci schismatici primatum ordinis, quem Romanis Pontificibus non denegarunt, jure humano, seu Ecclesiastico, non autem divino constitutum voluere. Lutherus quoque, licet in thesibus Lipsiæ disputatis cum Eckio anno 1519. thesi 13. & in disputationis decursu eumdem primatum studuerit evertere; tamen in fine disputationis meri ordinis primatum uni S. Petro primum concessit; tum vero in *Resolutione propositionum* Lipsiæ disputatarum ipsum ordinis primatum Romanis etiam Pontificibus tandem indulsit, ita tamen ut ex solo humano jure derivarit. Hinc Melancton in epistola de eadem Lipsiensi disputatione ait, tum *quæstionem fuisse*

fuisse, *utrum jure divino probari posset œcumenici Pontificis auctoritas*; & paulo post: *Lutherus œcumenici Pontificis auctoritatem veneratur ac tuetur: de jure divino disputare voluit*. Idem Lutherus in epistola ad Emserum: *Volo*, inquit, *& ego Romanum Pontificem esse primum omnium: verum esse Romanum Pontificem jure divino superiorem nulla ratione credam*. Solum post damnationem suæ hæresis per Leonem X. an. 1520. nullum servavit modum, & Romanum Antistitem passim Antichristum appellavit. Quam methodum iniquiores quidem in Romanam sedem homines sequuti sunt; at reliqui paulo moderatiores, & minus turbulenti non ita. Quare Blondellus in opere *De primatu in Ecclesia* pag. 24. affirmat *Protestantes neque Apostolicæ cathedræ dignitatem unquam veteri Romæ denegasse, neque primatum, quem habet in vicinas ecclesias, immo etiam quem aliqua ratione obtinet in universa, ita tamen ut Ecclesiastico juri dumtaxat id tribuant, quod Pontifices divino jure ad se pertinere contendunt*. Si contra hos agendum mihi esset, non difficile foret divinum jus non tam sacra auctoritate adstruere, quam ratione ipsa. Quæ enim ratio primatum in Ecclesia necessarium probat, ut ipsis quoque hæreticis fatentibus probaturi sumus cap. 8. eumdem quoque institutum probat a Christo, qui suæ Ecclesiæ in necessariis non defuit: unde Bossuetus in Variationum historia lib. 5. n. 27. Protestantes hoc divinum jus negantes jure reprehendit, quod *non viderint primatum, qui ex experientia adeo necessarius ipsis visus est, ipsius Christi institutionem meruisse*. Hanc rationem præstantissimus inter heterodoxos Philosophus Guillelmus Leibnitius, epist. 8. ad Joannem Fabricium scribens *circa jus Romani Pontificis*, his verbis exposuit, quæ divinam institutionem apertissime statuunt. *Cum Deus sit Deus ordinis, & corpus unius Ecclesiæ catholicæ & Apostolicæ uno regimine hierarchiaque universali continendum juris divini sit: consequens est, ut ejusdem sit juris supremus in eo spiritualis magistratus terminis se justis continens (hæc verba nunc addo) directoria potestate, omniaque (forte omnique) necessaria ad explendum munus pro salute Ecclesiæ agendi facultate instructus*. *T. 1. Epistolarum edit. Lipsien. an. 1734. p. 55.*

2 Quid autem pluribus distineor cum viris catholicis, qui Petri & successorum ejus primatum peculiaris jurisdictionis & personalem divino jure, non autem Apostolico vel Ecclesiastico institutum fatentur? *Obtinet ille* (Romanus Pontifex) *in nos primatum auctoritatis & jurisdictionis sibi a Christo*

Jesu in persona S. Petri collatum. Qui ab hac veritate dissentiret, schismaticus, immo & hæreticus esset. Sic Clerus Gallicanus in Conventu habito Parisiis mensibus Martio & Majo anni 1681. Quod ipsum tradidit in ea quoque *Declaratione* anni sequentis, qua Pontificiam auctoritatem coercere studuit, nec non in epistola anni ejusdem ad universos Gallicanæ Ecclesiæ præsules. Similiter alii Gallicani Conventus, inter quos ille anni 1728. postquam asseruit primatum summi Pontificis non meri honoris & ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis eo textu, quem descripsimus cap. 2. num. 3. de institutione ejus divina addidit: *Hæc jurisdictio non est meri Ecclesiastici juris; ipsa est juris divini & institutionis Jesu Christi.* Eodem sensu Facultas Parisiensis anno 1542. in sua celebri contra Lutherum censura hunc articulum 23. posuit: *Non minus certum est unum esse jure divino summum in Ecclesia militante Pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur.* Et anno 1617. propositionem Marci Antonii de Dominis, qua primatum Romanæ sedi attribuit aliis nominibus exclusо jure divino, *schismaticam & hæreticam* declaravit. Idipsum sanxit anno 1683. rogata a Senatu sententiam circa quamdam propositionem, in qua de summi Pontificis auctoritate decernebatur. In proœmio enim pronuntiat, Pontificem *immediate a Christo non honoris solum, sed potestatis ac jurisdictionis primatum habere in tota Ecclesia.* Infinitus propemodum essem, si non absimiliter aliorum præsertim Episcoporum Galliæ tum veterum tum recentiorum testimonia vellem describere. Id ergo cum ab ipsis quoque adversariis catholicis, quos hoc in opere impugnandos mihi proposui, concedatur, fusiusque ab ipsis etiam statuatur, cum adversus schismaticos, vel hæreticos agunt, plura differere opus non est.

3 Neque prætereundum arbitror quemdam Anonymum auctorem operis inscripti, *Traité de l'autorité du Pape a la Haye* 1720, qui libro primo cap. 6. nostræ propositioni contraire videtur, cum *Romani Episcopi primatum nonnisi juris Ecclesiastici* esse statuat. At præter quam quod is modum ac limites a ceteris quoque Gallis præfixos nimium multum transcurrit; ita se se postea explicat, ut primatum ipsum Petri ac successorum divini juris esse affirmet, & solum Ecclesiastico juri tribuat hujus primatis electionem, quatenus Romanæ potius, quam alii affigeretur ecclesiæ. *Conceditur*, inquit laudato capite num. 10. *primatum, quem Romana ecclesia possidet,*

sidet, esse institutionis divinæ, idque est quod Patres nobis tradidere. At ipsi nec expenderunt, nec definiere, num hic primatus, qui est institutionis divinæ, cuipiam sedi volente Christo affixus sit. Et post pauca: *Idem de primatu ac de Episcopatu sentiendum. Episcopatus est divini juris. Ad populum autem electio Episcopi pertinet. Primatus item divinæ institutionis est, & ad Ecclesiam spectat sibi caput eligere, quod melius conveniat.* Hoc qui fatetur, perperam omnino Romani Pontificis primatum *nonnisi Ecclesiastici juris* esse proposuit.

4 Ne vero quod de electione Pontificis Ecclesiæ permissa traditur, fucum faciat, nonnulla explicatius paucis evolvam. Primatus, qui Ecclesiæ perpetuo necessarius futurus est ex dicendis cap. 8. ita ex divina institutione S. Petro collatus fuit, ut eodem mortuo non deficeret, sed in successores ejus transiret. Esto igitur Ecclesiæ concessum sit Petri successorem eligere; non alium tamen præter successorem S. Petri primatem poterit constituere: divino enim jure rationem primatis in universa Ecclesia successoribus ejusdem Petri alligatam traditio prodidit. Quocumque porro jure S. Petri & in primatu ejus successio, quæ alicui particulari sedi affigenda erat ex cap. 1. n. 2. Romanæ potius, quam alii sedi fuerit adnexa (sive ex ordinatione ipsius Christi id profectum quispiam velit, sive ex simplici voluntate, aut, ut quidam Galli cum Bellarmino loquuntur, *ex facto Petri*, qui primatum ibi reliquit, ubi vitam finivit, nihil refert); quando de hac Petri primatis successione Romanæ sedi relicta dubitare non licet; jam non alius nisi ejusdem sedis Episcopus esse potest S. Petri primatis successor, in quem ipse primatus jure successionis transierit, ac transeat. Sola ergo hujus successoris electio Ecclesiæ concessa est, ut uno mortuo alius, qui magis placeat, & in eam methodum, quæ magis expedire videatur, in ejus locum subrogetur. Id autem in divina primatus institutione, quam Anonymus agnoscit, nihil immutat, nec ecclesiasticum jus in ipsum primatum inducit. Semper enim electio, quæ per eos fit, qui Papa inferiores, sicut in se non habent primatum, ita nec conferre electo possunt; ecclesiasticum quidem jus in ipsa eligendi ratione præsumit; at ad ipsa primatus & divinæ institutionis jura quod pertinet, mera est conditio, sine qua Petri successor non haberetur, in quem primatus divinæ institutionis transiret. Itaque successoris electione Ecclesiæ licet permissa, electi successoris

Bellarm. l. 2. de Rom. Pont. c. 12.

primatus & jurisdictio Deum immediatum habet auctorem, ita ut electione legitime peracta, statim in electo divini juris primatus exeratur, ob quem electus eadem Petri auctoritate ex divina institutione fungitur, perinde ac si ab ipso Christo toti Ecclesiæ præpositus fuisset, ut S. Petrus quondam præpositus fuit.

5 Illa vero perpauca nonnullorum veterum Scriptorum testimonia a memorato Anonymo collecta, quibus primatus *ab antiquitate*, vel *decretis Patrum* Romanæ sedi assertus, seu tributus præfertur, huic divinæ institutioni nihil præjudicii creant; cum non alium primatum ei tribuerit antiquitas, nisi eum, quem divinæ institutionis esse alia plura & explorata antiquorum testimonia profitentur; cui si peculiaris honor Conciliorum decretis delatus fuit, in ejusdem divinæ institutionis gratiam delatus, ipsam præsumit, non destruit. Notanda hoc loco, quæ P. Coustantius monet in epist. 14. Bonifacii I. not. 6. ubi in hanc rem opportune allegat & laudat Nicolai I. verba ex epist. 8. *Ista igitur privilegia huic Ecclesiæ Christi* (idest Romanæ) *a Christo donata, a Synodis non donata, sed jam solummodo celebrata & venerata*. Nicænum porro canonem sextum, qui hæc privilegia Romanæ sedi tribuisse ex unius & recentioris codicis Oxoniensis lectione a Quesnello edita videri poterat, ita corrigendum monet, ut in veteribus codicibus legitur: *Ecclesia Romana semper habuit* (non, ut Quesnellus prætulit, *habeat*) *primatum*: de qua correctione vide plura tomo tertio novissimæ editionis operum S Leonis not. 32. in canones Nicænos col. 52. Posteriores vero Auctores, qui sub Constantiensis Synodi tempora primatum Romani Pontificis, immo & S. Petri, ex Ecclesiastico & Apostolico jure derivare videntur, nisi eamdem interpretationem ferant, maximo errore lapsi dicendi sunt: unde jam ab omnibus (præsertim post definitionem Concilii Florentini) & ab ipsis Gallicanis adversariis hac in parte rejiciuntur, qui non modo divinam primatus institutionem passim profitentur, sed illam etiam adeo certam & de fide credendam habent, ut contrariam sententiam in M. Antonio de Dominis hæreseos notaverint, ut vidimus, & idem Anonymus animadvertit. Hinc pariter cum anno 1723. in lucem prodiisset opus posthumum Claudii Fleury, cui titulus: *Neuvieme discours de M. l' Abbé Fleury sur les libertes de l' Eglise Gallicane*, ubi hæresis nota inuritur sententiæ, quæ humanæ insti-

institutioni meræque Ecclesiasticæ disciplinæ primatum summi Pontificis tribuit; hæc autem nota displicuisset cuidam Anonymo, qui idem opus recudens, hanc censuram corrigendam censuit: non tulit hoc ipse Rex Christianissimus, ac decreto supremi Consistorii diei 9. Septembris anni ejusdem recusum opus cum notis suppressit, atque prohibuit, & ut in editorem auctoremque notarum diligenter inquireretur, præcepit, quemadmodum refert Tournely quæst. 4. *De Romano Pontifice* tom. 1. pag. 94.

CAPUT V.

PROPOSITIO QUINTA.

Divinum illud jus, quo primatum præcipuæ jurisdictionis & personalem S. Petri ac summorum Pontificum constitutum diximus, præcipua habet fundamenta in iis Evangelicis testimoniis, quæ de S. Petro primo Romano Pontifice totius Ecclesiæ primate passim recitantur, nimirum, Tu es Petrus, & super hanc petram &c. *Pasce oves meas* &c. *Confirma fratres tuos* &c.

1 ETsi in sacris libris, qui canonici appellantur, non omnia expressa fuerunt, quæcumque Christus instituit ac docuit (quædam enim sola traditione, seu solo verbo Dei tradito ad nos pervenerunt); tamen ad S. Petri primatum quod pertinet, hujus præcipua fundamenta in Evangelio contineri ipsa SS. Patrum prodit traditio, quæ eumdem S. Petri primatum commendans infinitis propemodum in locis, certa quædam de Petro Evangelica testimonia fere inculcat: ex quo sequitur, antiquos Ecclesiæ Patres iisdem Evangelicis testimoniis primatum Petro commissum accepisse. Jure igitur Milevitani Concilii Patres in epistola ad Innocentium I. *auctoritatem* (seu primatum in ipsum Pontificem a S. Petro transmissum) *ex sanctarum Scripturarum auctoritate depromtam* affirmarunt; & S. Gregorius lib. 4. epist. 32. *Cunctis*, inquit, *Evangelium scientibus liquet, quod voce Domini Sancto & omnium Apostolorum Principi Petro totius Ecclesiæ cura commissa*

Fundamenta Pontificii primatus in Evangelio.

Inter Aug. ep. 176. al. 92. n. 5.

missa est. Qua in re non dissentientes illi ipsi adversarii, quibuscum nobis res est, quando primatum vindicaturi adversus hæreticos vel schismaticos disputant, eadem Evangelii testimonia Patrum traditione laudata opponere, & inculcare coguntur, optime intelligentes, non alia esse ex Scripturis insigniora primatus documenta, radicemque ejus in iisdem esse potiorem. Recitant quidem plures etiam traditionis textus, quibus idem jurisdictionis primatus luculenter statuitur: unde ipsum *divinitus institutum, & ab Evangelio discimus, & tota docet Ecclesiastica traditio*, inquit Clerus Gallicanus in Comitiis anni 1682. Cum vero in ipsis traditionis textibus eadem Evangelica testimonia tamquam primatus fundamenta referantur; si quis hæc ad primatum præcipui juris & personalem statuendum nihil valere contenderet; ipsam quoque traditionem iisdem testimoniis subnixam eo nihil conferre existimet, necesse est: quod idem esset ac divinam institutionem omnino subvertere. Stet itaque in Evangelicis testimoniis de S. Petro insignibus contineri debere præcipuum ac personale illius jus, quo præcipuæ atque personalis jurisdictionis primatus a Christo eidem collatus, & ad successores ejus transmissus constituitur.

Epist. ad Gallic. eccles. Præsules.

2 Testimonia autem in hanc rem celeberrima, quæ Patrum traditione ex Evangelio frequentius inculcantur, hæc fere sunt. Primo illud Matthæi c. 16. vers. 18. quo Christus ante suam passionem Petro supremam in Ecclesia auctoritatem promittens dixit: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam: & tibi dabo claves regni cælorum* &c. Alterum Joannis c. 21. vers. 15. cum idem Christus, postquam resurrexit, totius Ecclesiæ curam Petro committens, ait: *Pasce agnos meos, pasce oves meas*. Illud etiam ex Luca c. 22. vers. 32. identidem a Patribus ingeritur, cum Christus coram omnibus Apostolis pro Petri fide se præcipue orasse professus, ipsi id officii dedit, ut fratres confirmaret: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. Hæc sunt testimonia maxime insignia, ad quæ referuntur commode reliqua, eaque frequentius a Patribus, immo & ab ipsis adversariis catholicis ad primatum Petro asserendum afferri solent. Ex his ergo peculiaris in Petrum primatus jurisdictio manavit, quæ tam ipsius ac successorum ejus est propria ac personalis,

Præcipua loca Evangelica indicata.

lis, quam primatus ipsorum proprius ac personalis esse debet ex constitutis c. 3.

3 Huic propositioni, quæ satis probata videtur, assensum præbent omnes catholici, vel illi, quos adversarios habeo, ut colligere licet (1) ex Jo. Majore, Jo. Brevicoxa, Antonio de Rosellis, Maimburgo, & aliis, qui in vindicando primatu ea Evangelica testimonia producunt. De duobus quidem prioribus textibus adeo constans catholicorum sententia semper exstitit, ut ipse Lutherus, antequam ab Ecclesia plane desciseeret, in opere scripto contra Silvestrum de Prierate iisdem testimoniis allegatis, *omnes fateri* affirmaverit, Pontificis auctoritatem ex illis derivari. Confer P. Coustantium in præfatione ad epistolas Romanorum Pontificum num 6. ubi hanc eamdem rem a Patribus antiquissimis traditam profitetur; quos tamen si consulamus, tertium quoque testimonium pro eodem primatu proferentes invenire licebit: unde Bossuetus in prævia dissertatione inserta *Defensioni declarationis Cleri Gallicani* novissimæ editionis Amstelodamensis anni 1745. c. 34. hoc etiam tertium testimonium complectens, palam pronuntiat: *Theologi omnes, ac Parisienses vel maxime adversus hæreticos primatum Apostolicum probant ex his locis: Tu es Petrus, & Confirma fratres tuos, & Pasce oves meas.* T. 1. pag. 31.

4 Nullos hac in re adversos me habere posse olim putabam nisi schismaticos vel hæreticos, qui ut primatum divinæ institutionis ac divini juris excluderent, hæc testimonia ad eum nihilum pertinere contenderent. At dein evolvens dissertationem quartam Dupini *De antiqua Ecclesiæ disciplina*, magna cum admiratione deprehendi, eum concedere quidem, primatum Pontificis jure divino institutum ex Evangelio potissimum erui: at ea testimonia Evangelica, quæ indicavimus, quæque traditio præsertim inculcat, ad pri- Dupini exceptio.

(1) Jo. Major. t. 2. oper. Gerson. edit. Dupini pag. 1121. Jo. Brevicoxa t. 1. ejusdem edit. pag. 873. Antonius Rosell. *De potest. Imper. & Papæ* pag. 20. edit. an. 1487. Maimburg. *De prærogat. Rom. eccles.* c. 4. Bossuetus in *Meditationibus super Evangelium* & alibi, *Catechismus* Caroli Colbert Episc. Montispessulani c. 3. *De Eccles.* §. 7. &c.

primatum afferendum referenda nequaquam exiftimat. Immo cap. 1. §. 1. eos ex propofito impugnans, qui eadem teftimonia pro primatu attulerant, ipfa eodem modo explicat, quo explicare folent heterodoxi: quæ fola ipfius cum heterodoxis confenfio multum fufpicionis debet ingerere. Oftenfurus porro quæ fint loca Evangelica, unde primatus elici debet (*nunc*, inquit, *aliunde primatum Petri ftabilimus*), illud principii loco ponit: *In omnium hominum Collegio debet aliquis ordo fervari, & neceffe eft aliquem primum inter plures effe*. Talem vero fuiffe S. Petrum ut ex facris libris probet, tria allegat, primo illud Matthæi c. 10. *Duodecim Apoftolorum nomina hæc funt: Primus Simon, qui dicitur Petrus*. Tum illud fimile Marci c. 3. ubi *Simon Petrus*, inquit, *primus commemoratur, & in multis exemplaribus Græcis* πρῶτος *etiam dicitur, non fecus ac apud Matthæum*. Demum Lucas c. 6. verf. 14. *electos a Chrifto Apoftolos numerans, orditur a Petro*. Ex his autem primatum ejufdem Petri idcirco colligi evidenter putat, quia *Evangeliftæ, cum Apoftolos enumerant, Petrum non modo femper primo collocant ordine, fed primum fuiffe affirmant*. Porro ut oftendat Petrum etiam poft Chrifti mortem eumdem locum retinuiffe, quem ea teftimonia a Chrifto ante mortem ipfi attributum demonftrant, profert Acta Apoftolorum, *ubi c. 1. commemorantur omnes Apoftoli, & inter eos primus nominatur Petrus, primus ibi ceteros alloquitur, & quid fit faciendum præfcribit; c. 2. primus omnium Apoftolorum Chriftus annuntiat* &c. Teftimonia vero Evangelica, quæ retulimus, non aliter ait in eumdem primatum ftatuendum poffe conferre, nifi quia *in his locis Petrus perfonam gerit Ecclefiæ, præ ceteris Apoftolis loquitur, & ipfe a Chrifto nomine eorum compellatur quafi primus & præcipuus*.

Refellitur. 5 Si Pontificium primatum SS. Patres & catholicæ Ecclefiæ traditio ex allegatis a Dupino textibus in eamdem ipfius rationem unice, vel potiffimum affererent, nihil laborarem. At cum non ex his teftimoniis, fed ex illis antea a nobis defcriptis eumdem primatum præcipue ftatuant, quis Dupini fententiam probare jure poterit? Huc accedit, quod ex allatis a Dupino locis nonnifi meri ordinis primatus deduci videri poteft, ut primatum quidem meri ordinis exinde collegiffe videtur idem Dupinus, non folum quia ex ipfis illud tantum evinci ait, quod Petrus *femper primus collocatur in ordine, & primus fuiffe affirmatur*, quæ a meri

meri ordinis & honoris primatu nihilum discrepant ; sed magis multo quia ejusmodi primatus rationem præstituens §. 1. unius ordinis necessitatem inculcat, propterea quod *in omnium hominum Collegio debet servari, ut aliquis primus inter omnes sit*; & inferius §. 3. responsurus hæreticis opponentibus Apostolorum æqualitatem in potestate & jure, ex qua æqualitate primatus Petri videtur excludi, reponit eo ipsius primatu æqualitati nihil derogari ; *nam, ut monuimus*, inquit, *plures esse non possunt primi, sed unum esse primum necesse est*. Hinc autem primatum aliis Apostolis haudquaquam fuisse communicatum ait, *quod primatus res sit, quæ uni tantum convenit, nec potest alteri communicari*, licet *potestate auctoritateque æquales fuisse* contendat: quæ uni primatui ordinis & honoris competere queunt. Hæretici quoque atque schismatici ex memoratis Evangelii locis Petri primatum pari ratione posse concedi neutiquam inficiabuntur, cum meri ordinis & honoris primatui non omnino repugnent. Equidem Claudius Salmasius in *Apparatu* præmisso operi *De primatu Papæ* pag. 13. ex iisdem testimoniis ordinis & honoris primatum solummodo colligit.

6 Si vero non meri ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis primatus a viris catholicis est admittendus, ut ipsum quoque Dupinum (minus licet cohærenter) admittere ostendimus cap. 2. hic autem præcipuæ jurisdictionis primatus jure divino constitutus, ipso pariter concedente est ex sacris libris potissimum eruendus ; non illa tantum testimonia a Dupino ingesta, quæ meri ordinis primatum statuere queunt, ad ipsum probandum afferri debent, sed alia potiora a nobis indicata, quæ quidem in eumdem jurisdictionis primatum adstruendum traditio ipsa Patrum potissimum ingerit. In his sane cum totum vel præcipuum ipsius traditionis fundamentum sit positum ; heterodoxi ea subvertere toto conatu nisi sunt, intelligentes (ut fatetur M. Antonius de Dominis lib. 1. c. 6. n. 1.) nihil præterea reliquum esse, quod ex Scriptura ipsis negotium facessat. Hinc ergo cognoscitur, quantum in principiis ipsis Dupinus exorbitet, quantaque perturbatione vel præjudicio actus, heterodoxis faverit. Id profecto monendum fuit, tum ut liqueat vel ex hoc, Auctorem ejusmodi in consequentibus subinde sententiis non potuisse non transcurrere ultra crepidam, tum ut alii, si qui eodem ingenio iisdemque præ-

judiciis impediantur, sibi maxime caveant, ne in similes prolapsiones, quæ hæreticis & schismaticis prosint, turpiter offendant.

CAPUT VI.

PROPOSITIO SEXTA.

Cum primatus peculiaris jurisdictionis & personalis S. Petri & Romanorum Pontificum laudatis Evangelicis testimoniis potissimum incumbat; in iisdem interpretandis non omnia aliis Apostolis eorumque successoribus, idest Episcopis debent esse & censeri communia, ita ut quod Petro dictum fuit a Christo, æque omnibus dictum fuerit in Petro, eædemque in ipso facultates æque omnibus traditæ fuerint; sed præter facultates aliis Apostolis communes aliquid juris præcipui ac personalis Petri in ipsis testimoniis contineri debet, quod in Romanos Pontifices ejus successores transiens, primatum peculiaris & personalis jurisdictionis divino jure institutum constituat.

Hæreticorū, & schismaticorum interpretationes, ut Evāgelicos textus laudatos a primatu jurisdictionis subducant.

1 HÆc propositio ex præcedentibus per consequutionem, ut scholæ vocant, immediatam necessario fluit, ut cuivis consideranti patebit; simulque palam ipsi fiet, eam ab adversariis, qui præmissa dederunt, negari non posse. Quicumque sive schismatici, sive hæretici primatum Romanorum Pontificum sunt aggressi, cum viderent ipsum Evangelicis, quæ indicavimus, testimoniis niti; hæc perinde distorquere & explicare studuerunt, ut nihil Petro juris peculiaris relinquatur, quod ad alios pariter Apostolos non pertinuerit. Græcos schismaticos, ac præsertim Armenos ea explicandi ratione usos patet ex eorum libris, quibus suarum partium schisma defendere studentes, Pontificium primatum impetiverunt. Inter hæreticos Joannes Wiclefus, & Joannes Hus, Martinus Lutherus, & ceteri istorum asseclæ iisdem vestigiis institere; & Marcus Antonius de Dominis quondam Archiepiscopus Spalatensis, & dein apostata, ut

ut suam dignitatem Episcopalem Pontificiæ æqualem suaderet, primatumque Pontificium infringeret, in libris de Republica Christiana eadem testimonia Evangelica æqualiter de omnibus Apostolis, quibus Episcopi succedunt, intelligenda contendit, ut ne quid peculiaris juris & personalis S. Petro reliquum fuerit. Quod si inter hos quidam æquius sentientes aliquid præcipuum laudatis testimoniis Petro concessum alicubi fatentur; ita tamen subinde explicant, ut id ad primatum meri ordinis pertineat. Ita ex. gr. Joannes Cameronus in cap. 16. Matthæi sermonem faciens de primo loco Evangelii, *Tu es Petrus, & super hanc petram* &c. eos primum late impugnans, qui nihil præcipuum his verbis Petro collatum prædicant, apertissime statuit, *liquere quidem aliquid singulare a Christo Petro fuisse his verbis collatum, quod non fuit illi cum aliis Apostolis commune*. At deinde ipsum testimonium explicans de Petro primo fidei præcone, qui prima Ecclesiæ fundamenta jecit, id tantum profert, quod in meri ordinis primatum recidit. Idem est de interpretationibus, quas nonnulli hæretici aliis Evangelicis testimoniis subjiciunt.

T. 4. Critic. sacr. p. 487.

2 Hic autem illud vel maxime in rem nostram animadvertendum est, omnes ejusmodi interpretationes easdem plane esse, ac illæ sunt, quas afferunt quidam ex nostris adversariis catholicis, cum aliquas Pontificias facultates impugnandas suscipiunt; & iisdem plane adminiculis, iisdemque nonnullorum Patrum auctoritatibus, quæ eas interpretationes videntur fulciri, pariter abutuntur. Nonne horrorem catholicis injicere deberet tanta interpretandi cum hæreticis & schismaticis conspiratio atque consensio? Hæc si quid probarent, primatum peculiaris jurisdictionis, qui jure divino constitutus, Evangelio potissimum innititur, penitus evertendum probarent, ut schismatici & hæretici similiter interpretantes contendunt. Quod si primatus ejusmodi everti non debet ex catholicorum sententia; ea profecto testimonia Evangelica non ita interpretanda sunt, ut omnia jura, facultates omnes, quæ iisdem locis collatæ fuerunt S. Petro, aliis Apostolis fuerint communes, nihil autem præcipuæ jurisdictionis illi fuerit tributum. Aliquid ergo præcipui & personalis juris in ipsis testimoniis contineri ac reperiri debet, quod uni Petro, non vero aliis Apostolis congruat; specialemque primatus prærogativam & auctoritatem in ipso uno constituat, ne, si id vocetur in dubium, præcipua primatus fundamenta ever-

Quantum a catholicis adversariis cavendæ.

D 2 tan-

tantur. Itaque peculiarem aliquam Petri facultatem debemus ex eo colligere, quod ipsum Christus petram Ecclesiæ posuit, eidem cum clavibus regni cœlorum ligandi & solvendi potestatem tradidit, totique Ecclesiæ pastorem præfecit, &c.

Objectio. 3 Opponi solet, vel ceteros Apostolos pastores institutos fuisse ovium Christi, omnibusque datam ligandi solvendique potestatem; ipsos etiam esse lapides duodecim a Joanne memoratos Apoc. c. 21. quibus Ecclesia incumbit, *superædificata*, ut ait Paulus, *super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*. Igitur cum hæc sint aliis Apostolis communia; non ex eo tantum quod S. Petrus Ecclesiæ petra & fundamentum positus fuerit, quod cum clavibus acceperit potestatem ligandi atque solvendi, & quod ovium Christi cura ipsi fuerit commissa, ceteris ita præstat, ut jurisdictionis primatus ipsi præ omnibus delatus ex laudatis locis Evangelicis colligi queat. Quid ergo? Corruetne idcirco primatus præcipui juris & potestatis, eoque adducenda erit (quod hæretici & schismatici contendunt) primatus vis & ratio in Evangelio potissimum fundata, ut honoris unius causa Petrus præcipue nominatus fuerit a Christo, vel primo loco? Nihil minus. Id autem si ex animo nolint adversarii nostri catholici (neque enim suspicor eos primatum specialis jurisdictionis verbis tantum asserere, ut catholici habeantur, re autem una cum hæreticis atque schismaticis nequaquam agnoscere); desinant, quæso (quod satis superque nituntur heterodoxi) communem ceteris Apostolis Evangelicorum textuum de Petro interpretationem ingerere, cum de primatus natura & facultatibus, seu jurisdictione illius propria differitur, perinde ac si hæc sola interpretatio ipsis textibus subsit: & eo saltem consilio desinant, ne hac methodo primatus fundamenta subruere, ipsumque præcipuæ ac personalis jurisdictionis primatum rejicere existimentur, sicque arma sectariis præbeant, quibus insurgant contra nos, catholicumque dogma de primatu ex nobis ipsis oppugnent.

Ephes. c. 2. vers. 20.

Solvitur.

Aliquod jus propriũ primatus & personale Petri ac successorũ, nec aliis Apostolis commune in Evãgelicis textibus agnoscendum.

4 Alia igitur nobis ineunda est via, qua in memoratis Evangelicis testimoniis, præter potestates aliis quoque Apostolis communicatas, aliquid juris solius Petri proprium nanciscamur, quod ceteris Apostolis minime competens, primatum in eo constituat non meri ordinis, sed peculiaris jurisdi-

jurisdictionis, quæ jure divino instituta ex iisdem Evangelicis locis colligenda est. Pares quidem Petro fuisse omnes Apostolos in Apostolatus facultatibus, at non in primatu vidimus cap. 3. adeout ipse solus, Apostolatus primatum obtinuerit. Qui cum non fuerit meri honoris primatus, sed jurisdictionis præcipuæ ac personalis, ob quam admitti nequit *omnimoda æqualitas* inter S. Petrum & S. Paulum; sed is & similiter ceteri Apostoli S. Petro fuerint aliqua ratione subjecti atque subordinati, ut annuentibus quoque Episcopis & Scriptoribus Gallis ostendimus eodem capite tertio; quodnam fuerit hoc peculiare & personale solius S. Petri jus in aliarum facultatum Apostolicarum æqualitate, & jus quidem Evangelicis indicatis testimoniis potissimum innixum, ex quo primatus peculiaris jurisdictionis constat, in sequentibus capitibus inquirendum & explicandum erit.

CAPUT VII.

PROPOSITIO SEPTIMA.

Hoc præcipuum & personale S. Petri jus primatus proprium, quod in laudatis Evangelicis testimoniis continetur, (ne quid confingamus ex arbitrio) ex traditione iisdem testimoniis cohærente eruendum est.

1 NUlla probatione indiget hæc propositio, quæ exploratissimis theologicis principiis maxime congruens, ab adversariis catholicis non negabitur. Notum est enim omnibus catholicam religionem callentibus, traditionem Patrum tutissimum esse sacræ Scripturæ interpretem; ac proinde ea laudatorum testimoniorum sancti Evangelii interpretatio catholicis adversariis non poterit non probari, quæ ex obvio verborum sensu illud idem peculiare ac personale S. Petri jus explicet, quod cum jure eidem S. Petro a Patrum traditione asserto plane concordet. Id autem multo patebit evidentius, si hoc idem jus congruat etiam, immo requiratur a fine, quem in instituendo primatu Christum sibi proposuisse traditio declararit, ipsique adversarii non solum non negent, sed traditione edocti fateantur. Hæc in sequen-

ſequentibus probanda erunt. Exordiemur autem a fine inſtituendi primatus, quippe ex eo ceterorum ratio ac intelligentia pendet.

CAPUT VIII.

PROPOSITIO OCTAVA.

Ex Patrum traditione liquet, Pontificii primatus inſtituendi rationem ſeu finem fuiſſe totius Eccleſiæ unitatem, ob quam componendam & conſervandam idem primatus utilis ac neceſſarius, a Chriſto inſtitutus fuit.

1 ANtequam textuum Evangelicorum interpretationem traditione ſuffragante proferam, ex qua primatus propria vis & juriſdictio dignoſci & conſtitui queat; ipſius primatus a Chriſto inſtituendi ratio ac finis aperiendus eſt, quem tum Patres Eccleſiæ prodiderunt, tum adverſarii ipſi e doctrina SS. Patrum profeſſi ſunt & profitentur. Ita enim facilior patebit aditus tum ad dignoſcendam propriam primatus vim & juriſdictionem, quæ ſane rationi ejus inſtituendi congruens & conſentanea eſſe debuit, tum ad diſcernendam propriam laudatorum teſtimoniorum interpretationem atque ſententiam, quæ ad eamdem vim ac juriſdictionem primatus ſolius Petri ac ſucceſſorum ejus propriam referatur.

2 Cum de ratione primatus quæritur, non illud hoc loco quæritur, cur Petro potius quam alii ex Apoſtolis primatus delatus fuerit, ſed cur ipſe primatus a Chriſto fuerit inſtitutus. Duplicis hujus quæſtionis diſcrimen animadvertendum maxime eſt, ne quis forte, ſi legat vel S. Hieronymum ſcribentem primatum ætati delatum, quia Petrus ſenior erat; vel SS. Hilarium & Chryſoſtomum primatus cauſam referentes in illud, quod Petrus primo vocatus a Chriſto, primus Chriſto crediderit; vel tandem Origenem & Auguſtinum, qui eximiæ Petri caritati primatus eidem conferendi rationem adſcribunt: ne quis, inquam, hæc vel his ſimilia legens, exiſtimet in his rationem contineri inſtituendi primatus,

Duplex quæſtio diſtinguenda.
Hier. lib. 1. in Jovin.
Hilar. c. 7. in Matth.
Chryſ. hom. 9. de pænit.
Aug. ſerm. 76. & 246.

matus, cum hæ non primatus instituendi, sed primatus Petro potius, quam alii ex Apostolis conferendi rationes extiterint. Non alias primatus rationes afferri vellent heterodoxi, quippe quæ si solæ essent, non modo honorarius tantum & meri ordinis primatus Petro delatus probari posset, verum etiam primatum ejusmodi cum ipso Petro desiisse, nec in ejus successores, ad quos eædem rationes non pertinent, haudquaquam transiisse persacile convinceretur. Hac quidem de causa Marcus Antonius de Dominis Pontificii primatus oppugnator infensissimus, postquam lib. 1. de Republica c. 4. eas tres rationes attulit deferendi Petro primatus, exinde primo collegit primatum ejus nihil peculiaris juris habere; sic enim scribit num. 7. *Invenio ego Petrum primatum aliquem, citra tamen primatum potestativum & jurisdictionalem, esse consequutum, nimirum ex ætate, ordine vocationis, amoris fervore & propriis virtutibus; unde factum est, ut aliquo modo primas inter Apostolos retineret:* hunc autem amorem præcipue asserit fuisse *præcisam & formalem rationem primatus*. Dein vero alibi hunc primatum una cum Petro interiisse affirmare non dubitat. Quibus similia plane scripsit Claudius Salmasius *in Apparatu* ad libros *De primatu* pag. 2. Absit ergo a catholicis eas solas rationes urgere, ne hac via primatum juris in Petri successores transfusi cum hæreticis negare & evertere videantur. Itaque prætermissis his rationibus, quæ ad eam quæstionem spectant, cur Petrus inter Apostolos primatu donatus fuerit, alia altior ratio inquirenda est ad eam hujus loci propriam quæstionem pertinens, cur primatum ipsum juris præcipui S. Petro commissum, & ad successores ejus transmittendum Christus in Ecclesia instituerit: id enim cognoscere ad primatus ipsius naturam & vim cognoscendam, ac ex Evangelicis de Petro testimoniis tute eliciendam maxime conferet.

3 Hæc autem ratio non perinde in hac, atque in priori quæstione evenit, varia & anceps est, sed una & omnino certa, quæ exploratæ traditioni innixa, concordi omnium etiam adversariorum confessione probatur, nimirum unitas Ecclesiæ catholicæ, cui ut ex æquo prospiceretur, unus supremus pastor, qui eam unitatem custodiret atque tueretur, toti Ecclesiæ præpositus fuit. Omnes quidem pastores & doctores, seu (quod eodem recidit) Episcopi omnes eo consilio Ecclesiæ fuerunt præfecti, ut ejus unitati prospice-

ſpicerent, quemadmodum tradit Apoſtolus ad Epheſ. c. 4. At inter ſummum Pontificem & inter Epiſcopos reliquos illud maxime intereſt, quod * hi, cum in particularibus tantum eccleſiis primatum teneant; ad unitatem tantum particularium eccleſiarum, quæ tamen in totius Eccleſiæ unitatem confluit, tuendam proprio jure per ſe ſe utantur: Romanus autem Pontifex cum in S. Petro primatum acceperit in univerſalem Eccleſiam, ad totius Eccleſiæ unitatem proprio jure vindicandam & conſervandam poſitus ſit. Itaque primatus ejus inſtituendi ratio non unitatem ſolummodo, ſed totius catholicæ Eccleſiæ unitatem conſervandam proſpexit, ut in propoſitionis prima parte diximus. Id autem tot Patrum teſtimoniis liquet, ut de conſtanti Eccleſiæ traditione in eo addubitare catholicorum nemo poſſit. Ipſa Sanctorum Patrum verba hic referrem, niſi eadem fuſius opportuniori loco deſcribenda eſſent capite 13. ubi Patrum traditio in totum ſyſtema comprobandum exponetur. Confer ibidem præſertim textus Cypriani, Optati, Paciani, Hieronymi, Leonis Magni, & aliorum ſimilium, qui primatum S. Petro traditum pronuntiant bono unitatis, ut Eccleſiæ unitas in eo formaretur, & ſchiſmatibus, quæ unitatem ſcinderent, auferretur occaſio.

* *Vid. Boſſuet. Expoſit. doctr. cathol. c. 21. in fine.*

4 Neque id auctores, quos adverſarios habemus, inficiari, aut in dubium revocare potuerunt. Quin cum in aliis non paucis circa auctoritatem Pontificum ratione primatus diſſentiant a nobis, in hoc plane conſentiunt, & vi ſane ipſius traditionis conſentiunt: unde Nicolius inter Gallicanos adverſarios celebris in Inſtruct. 10. in Symbolum ſcripſit §. 10. *La tradition nous apprend, que Dieu pour conſerver ſon Egliſe en unité à établi una chaire & autorité ſuperieure pour veiller à la mantenir, que eſt celle de l'egliſe de Rome*. Ideſt: *Docet nos traditio, Deum ob conſervandam ſuam Eccleſiam in unitate, conſtituiſſe cathedram & auctoritatem ſuperiorem, ut in ejus conſervationem invigilaret, quæ eſt Romanæ eccleſiæ cathedra*. Hac quidem de cauſa iidem Gallicani Romanum Pontificem & Romanam ſedem, ſeu cathedram *catholicæ unitatis centrum* appellare ſolent, in quo ſcilicet *unitas ſervatur Eccleſiæ*, ut legimus in ipſa *Declaratione Cleri Gallicani* edita in Comitiis generalibus anni 1682. Hoc ſane conſilio primatum præcipui juris in totam Eccleſiam S. Petro & ſucceſſoribus traditum, ut conſervetur Eccleſiæ

clesiæ unitas, & schismatum occasiones præcidantur (quemadmodum traditio docet) diserte affirmavit etiam Carolus Episcopus Autissiodorensis adversariis nostris satis notus, cum primatum præcipuæ jurisdictionis professus, istum articulum veluti certissimum subjecit: *Nos credimus Jesum Christum tradidisse illum* (primatum) *S. Petro, ex quo ad successores ejus transit* (*pour conserver l'unité de l'Eglise, & oter tout occasion de schisma*) *ob conservandam unitatem Ecclesiæ, & ut omnis schismatis tollatur occasio*. Et similiter Claudius Fleury *in Institutione juris Eccles.* c. 14. n. 7. Romanum Pontificem *jure divino ceteris præfectum* pronuntiat *ad unitatem Ecclesiæ conservandam*. Exploratius autem Cl. Bossuetus in Defensione declarationis Cleri Gallicani (1) lib. 3. c. 12. professus se in celebri *Expositione doctrinæ catholicæ* c. 21. ubi de auctoritate sedis Apostolicæ sermo est, ea *tantum* exposuisse, quæ *de sede Apostolica vera Ecclesiæ fides* docet, id statim ibi expositum ait: *Ecclesiam unitate nixam, tuendæ ac firmandæ unitati primatum S. Petri a Christo institutum, sedemque Apostolicam hujus unitatis centrum & radicem esse*. Id ergo non dubiæ opinionis, sed *veræ fidei Ecclesiæ* catholicæ credidit. Alia ejusdem generis adversariorum testimonia nunc referre opus non est: cum hactenus recitata in rem præsentem sufficiant. Quod si plura desideres, lege quæ ex adversariis afferentur cap. 14.

Ordinanc. 27. Septemb. 1747. part. 3. n. 39.

5 Adeo ob unitatem conservandam hic Primas Ecclesiæ præpositus fuit, ut ipsum in eumdem finem præficere non solum utile, sed necessarium etiam habitum fuerit. Inter errores Joannis Hus damnatos in Synodo Constantiensi ille inter præcipuos censetur, quo hujus visibilis Ecclesiæ capitis, seu primatis necessitatem inficiabatur art. 27. *Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum ipsa militante Ecclesia conversetur & conservetur*. Necessitas autem hujus capitis non aliunde derivatur traditione Patrum, quam ex unitate Ecclesiæ. De Petro enim, ait Romanus Catechismus, *fuit illa omnium Patrum ratio & sententia consentiens, hoc visibile caput ad unitatem Ecclesiæ constituendam & conservandam necessarium fuisse*.

Ad art. 9. Symbol. §. 12.

E Idi-

(1) Hic liber tertius cum duobus præcedentibus in nova editione invenietur in Appendice pag. 106. t. 2.

Idipsum deprehenderunt cum omnibus catholicis etiam adversarii nostri, qui adeo necessarium Ecclesiæ hocce caput professi sunt, ut eidem Ecclesiæ necessaria est unitas, quæ ab ejus capitis unitate maxime pendet. Nicolius in expositione Symboli art. 9. c. 2. *Necesse est*, inquit, *ob unitatem Ecclesiæ, non solum ut particulares Ecclesiæ ministri una cum laicis & ecclesiasticis Episcopo adhæreant, verum etiam ut inter Episcopos primus existat, qui omnibus præsideat prospiciatque omnibus, quæcumque ad conservandam unitatem necessaria sunt*. Bossuetus in Defen-
l. 10. al. c. 5. sione declarationis Cleri Gallicani Romanam cathedram *pro sui Pontificis dignitate unienda Ecclesiæ necessariam* declarat. Maimburgus in tractatu historico de Ecclesia Romana c. 4. necessitatem hujus capitis ad catholicam unitatem perspicue statuit; & non absimiliter alii earumdem partium Scriptores, apud quos frequens est ac recepta assertio, Romanam sedem esse *centrum necessarium unitatis catholicæ*.

6 Quid, quod nonnulli etiam ex acatholicis idipsum
T. 4. Oper. Grot. p. 658. edit. Basil. 1732. fateri coacti sunt? Hugo Grotius in *Voto pro pace Ecclesiastica* ad art. 7. hæc habet. *Ordo sive in partibus, sive in toto continetur in principatu quodam, sive in præpositi unitate: & hoc est quod in Petro Christus nos docuit*. Et aliquanto post: *Hic ordo semper in Ecclesia manere debet; quia semper manet causa, idest periculum a schismate*. Similia tradit in *Discussione Rivetiani Apologetici*, ubi de Petri primatu differens, testatur
Ibi pag. 695. cum Hieronymo unum fuisse præfectum, uti oportebat, ob unitatem servandam, ut schismatibus præcaveretur. Nam *sine tali primatu*, inquit, *exiri a controversiis non poterat, sicut hodie apud Protestantes nulla est ratio, qua ortarum inter ipsos controversiarum reperiatur finis*. Eamdem porro necessitatem primatus confirmat ex Cypriano, a quo fatetur in unitatis bonum *agnosci Petri primatum cum auctoritate*. Unius quidem summi Sacerdotis necessitatem quamdam cum auctoritate bono unitatis in veteri Testamento Deum præmonstrasse pernovit Calvinus, hæc scribens lib. 4. Instit. c. 6. §. 2. *Quia undique ab idolatris septi erant Judæi, ne religionum varietate distraherentur, cultus sui sedem in medio terræ sinu Deus collocavit, illi UNUM antistitem præfecit, quem omnes respicerent, quo melius in unitate continerentur*. Eamdem unius summi Pontificis auctoritatem in nova quoque Ecclesia necessariam affirmarunt alii Protestantes, quorum textus affert P. Ignatius Fiume Ordinis Prædicatorum, cui lucubranti adversus novatores

opus

opus inscriptum *Schola veritatis orthodoxa* præsto fuit non exigua ejusmodi auctorum, & librorum etiam rarissimorum supellex. Aliqua tantum testimonia rei præsenti maxime congrua recitare sufficiet. Cowellus Calvinista in *Examinatione doctrinæ contra actionem causæ innocentum* impressa an. 1564. postquam folio 106. de Petro & ceteris Apostolis dixerat, *Unum ceteris præponi necesse est ad evitanda schismata & dissensiones tollendas*, folio 107. sub initium addidit: *Hoc tunc optimum fuit medium in primitiva Ecclesia, cum Dei gratia major, & copiosior erat, quam nunc conferri videmus. Immo ipsi duodecim Apostoli vix satis inter se convenissent, nisi UNUS (Petrus) ceteris præfectus fuisset. Inde est illud S. Hieronymi: Inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio.* Cartuvrightus in *Defensione* Wirgifti pag. 390. ait: *Si necessarium est ad unitatem in Ecclesia tuendam unum Archiepiscopum aliis præesse; cur non pari ratione toti Ecclesiæ Dei unus præerit Archiepiscopus?* Et in secunda *Repl.* part. 1. pag. 582. in medio: *Ad pacem Ecclesiæ tuendam æque necessarium est Papam præesse Archiepiscopis, atque Archiepiscopos omnibus unius regni provinciis.* Hospinianus in *Historia sacramentaria* de Jacobo Andrea primario Luterano tradit: *Demonstrare conatur ecclesiarum statum tranquillum tueri difficile esse, nisi ad supremum Pontificem & administratorem aliquem rerum summa deferatur.* Hinc HooKerus *De Ecclesiastica politia* in præfatione sect. 6. fol. 26. & 38. scripsit: *Hoc unum sat scimus tam natura & experientia, quam ipsa Scriptura edocti, contentionibus istis (circa fidem) tandem finem imponendum esse, definitivæ alicujus judicis sententiæ nos submittendo, cui neutra litigantium pars sub quovis prætextu contradicat .... alioquin semper confusio erit, nec spes ulla pacis consequendæ.*

Apud Fium. t. 2. p. 303.

Ib. pag. 170.

7 Quid plura? Iidem hæretici Presbyteriani, qui veterem Aerii hæresim excitarunt, licet unum presbyteratum admittentes, Episcopatum jure divino institutum negent; fatentur tamen istum jure humano fuisse necessario constituendum, eo quod ad schismata impedienda, seu ad unitatem Ecclesiæ servandam eo supremo gradu unum aliquem potiri opus sit. Quam in sententiam unum e presbyteris olim præfectum docuit Calvinus lib. 4. Institutionum c. 4. n. 2. *Quibus*, inquit, *docendi munus injunctum erat, eos omnes nominarunt presbyteros. Illi ex suo numero in singulis civitatibus unum eligebant, cui specialiter dabant titulum Episcopi, ne ex æquali-*

 tate,

tate, ut fieri solet, dissidia nascerentur. Sicuti porro cuique urbi unus Episcopus ad unitatem in ea continendam præesse debet; ita ad tuendam unitatem in tota Ecclesia unus summus Pontifex toti Ecclesiæ præsit necesse est; hujusque summi Pontificis necessitas ad unitatem servandam in tota Ecclesia tanto major est necessitate unius Episcopi in singulis civitatibus, quanto præstantior ac magis necessaria est totius Ecclesiæ, quam particularium ecclesiarum unitas; & quo majus periculum imminet ex schismate, quod totam Ecclesiam moliretur scindere, quam ex schismate, quo particulares tantum ecclesiæ in partes discindantur. Hinc autem patet Doduvelli error, qui cum animadvertisset, S. Cyprianum Ecclesiæ unitatem ab unitate præpositi derivare, statuit ab eo S. *Dissert. 7. Cyprianica.* Martyre *non agi de illius Ecclesiæ unitate, quam catholicam hodie dicimus, quæ nimirum omnes ambitu suo per terrarum orbem particulares complectitur, sed de ipsis dumtaxat ecclesiis particularibus*. Quem errorem ex ipso Cypriano egregie refellit novissimus editor Benedictinus Congregationis S. Mauri in præfatione editionis Cyprianicæ Stephani Baluzii §. 1. Ipse Joannes Laurentius Moshemius quantumvis heterodoxus *in Disputationibus ad historiam catholicam pertinentibus* Altonaviæ vulgatis anno 1733. eumdem Doduvellum aliosque cum eo similiter interpretantes S. Cypriani sententiam coarguit. *T. 1. de Gallor. appell. §. 14. pag. 604.* Cum enim negari non posse fateatur, S. Martyrem & alios etiam antiquiores Patres visibilem unitatem tribuisse Ecclesiæ, eamque derivasse ab uno Episcopo, quem ejus unitatis originem & centrum statuunt, ut probaverat §. 10. & seqq. tum vero id de solis ecclesiis particularibus accipiendum negat, eo quod si unus ad particularis ecclesiæ unitatem sit necessarius; unus pariter ad unitatem totius Ecclesiæ necessarius dicendus est. *Id vero quin sentiat*, inquit, *nemo unus tam hebes esse potest, inter unitatem quamdam universæ Ecclesiæ in Romano Pontifice desinentem, talemque, qualem ex Irenæo & Cypriano descripsimus, communitatem, vix tantum esse spatii, quantum inter atrium & cubiculum, aut inter manum & digitos*.

8 Quodsi ex hactenus dictis ad unitatem totius Ecclesiæ tuendam S. Petri & successorum ejus primatus necessarius debet admitti; non video, quomodo se tueri possint hæretici, qui hanc necessitatem confitentes in genere, institutionem ejus, perinde ac institutionem Episcopatus a Christo derivare nolunt, sed vel ab Apostolis, vel ab Ecclesia ali-

quan-

quanto post Apostolorum mortem colligunt: cum certum esse debeat, Christum & prævidisse, & providisse omnia, quæcumque ad suam Ecclesiam ejusque unitatem custodiendam & conservandam opus essent. Hinc jure merito Catholici hosce hæreticos impugnantes, inimicos plane habent ejus unitatis, quam Ecclesiæ necessariam negare non possunt: & idcirco Bossuetus in *Expositione doctrinæ catholicæ* c. 21. unitatem Ecclesiæ professus, ad quam *custodiendam uniendamque primatum S. Petri institutum* a Christo docet; eos ejusmodi unitatis hostes pronuntiat, eo quod tollant primatum, qui *commune totius catholicæ unitatis centrum est*. Et non absimiliter *in Variationum historia* lib. 7. n. 70. eos Anglicanos perstringit, qui *maluerunt etiam in religionis negotio Regem caput habere, quam in cathedra S. Petri agnoscere principium a Deo institutum ob unitatem Christianam*. Sed hæc potius contra hæreticos disputanda, quam contra adversarios catholicos, qui hac in re nobiscum plane sentientes, confitentur cum Joanne de Parisiis, caput unitati Ecclesiæ tam necessarium cum idoneo principatu præpositum *non quidem synodali ordinatione, sed ex ore Domini, qui Ecclesiæ suæ noluit deficere in necessariis ad salutem*. Hæc tamen dixisse juverit, ut quisque intelligat, eam doctrinam, qua ad unitatem Ecclesiæ congrua potestate continendam institutum fuisse diximus primatum S. Petri ac Romanorum Pontificum, non tam traditioni Patrum, cui nostri adversarii calculos adiiciunt, quam rationi ipsi heterodoxis quoque aliquatenus cognitæ maxime consonam inveniri.

Tract. de potest. Reg. & Papal. l. 2. Vindic. Richer.

CAPUT IX.

PROPOSITIO NONA.

Memoratam totius unitatis catholicæ a Petro componendæ & conservandæ rationem ne sibi Christus frustra proposuisse dicatur in instituendo ejus primatu; vim & potestatem ipsi primati ad eum finem obtinendum idoneam dedisse credendus est, jus scilicet coactivum unitati componendæ & conservandæ necessarium, non vero merum officium repræsentandæ unitatis. Hoc autem jus coactivum ad unitatem catholicam ex primatus ratione ac fine S. Petro tributum, ipsius peculiare ac personale primatus jus potissimum constituere percommode intelligitur.

1 DEum nemini officium commisisse umquam, quin facultates ad illud exequendum idoneas eidem largiretur, exploratum est omnibus. Id autem multo magis dicendum, cum de officio agitur necessario Ecclesiæ catholicæ, cui Deus nec defuit umquam, nec deerit, uti certum ex fide est. Itaque cum S. Petro ac successoribus ejus primatum Christus tradiderit in universam Ecclesiam ad unitatem ejus formandam atque tuendam; quin facultates ad hunc finem assequendum idoneas eisdem contulerit, (1) dubitare non licet: quod ipsum exigit ratio a Bossueto proposita in sermone ad Comitia Cleri Gallicani anni 1681. *Etenim Jesus Christus se communicat tali mensura, quæ ipsi placet: semper autem se eo modo communicat, qui statuendæ unitati*

(1) Hinc etiam Guillelmus Leibnitius ipso naturali lumine utens, in eo textu, quem recitavimus capite quarto n. 1. in fine, supremum spiritualem magistratum Ecclesiæ regendæ jure divino præpositum, eodem jure *omni necessaria ad explendum munus pro salute Ecclesiæ agendi potestate instructum* affirmavit.

tati suæ Ecclesiæ sit congruentior. Sancti quidem Patres constanti Ecclesiæ traditione ita unitatem S. Petro creditam prædicant, ut apta & necessaria ad id potestate eumdem præditum innuant, vel præsumant, ut mox videbimus, ac pluribus liquebit ex testimoniis afferendis cap. 13.

2 Hæc autem idonea unitatis catholicæ compingendæ atque custodiendæ potestas, non meram unitatis repræsentandæ facultatem, sed ejus formandæ & continendæ vim plane coactivam, jurisdictionis propriam efflagitat. Quod ea de causa distincte monitum volo, ne quem fortassis fallant, vel moveant quædam aliquorum Patrum sententiæ, in quibus unitatis repræsentandæ officium seu munus S. Petro ob primatum tribuitur. Ea autem vis coactiva ex constitutis capite præcedenti manifestissime colligi potest. Si enim unum caput ad schismata impedienda unitatemque Ecclesiæ servandam necessarium fuit, & eo quidem consilio Petrus a Christo caput Ecclesiæ constitutus est, ut unitatem eamdem custodiret & vindicaret, quod præcedenti capite ex traditione, ipsis etiam adversariis fatentibus, demonstravimus; vim proculdubio cogendi ad unitatem obtinere debuit: sola etenim unitatis figura atque repræsentatione schismata tolli vel impediri non possunt. Præterquam quod si sola unitatis repræsentatio absque coactivo jure Petri primatum constitueret; primatus meri ordinis & honoris inde oriretur, quem nemo catholicorum admittit. Equidem Marcus Antonius de Dominis cum suis asseclis tantum, qui primatum jurisdictionis excludunt, hanc vim coactivam, quæ jurisdictioni necessaria a catholicis adstruitur, inficiatus libro primo *de Republica Eccles.* cap. 1. n. 1., meram vim unitatis & Ecclesiæ repræsentativam in Petro consequenter agnovit cap. 7. n. 8. Catholicos autem secus tradere fatetur, qui cum *veram jurisdictionem* in summo Pontifice admittant, *vim coactivam* jurisdictionis nomine intelligunt & admittunt: *Quia in eo requirunt*, inquit c. 1. n. 1. *veram jurisdictionem, hoc est vim coactivam*. Hinc penes nos catholicos illa Augustini & aliorum Patrum testimonia, in quibus S. Petrus, cum ob primatum claves regni cœlorum accepit, unitatem repræsentasse traditur, non perinde accipienda sunt, ac si ille ratione primatus merum fuerit signum unitatem, seu unam Ecclesiam catholicam repræsentans, quod in eo præter ceteros Apostolos positum fuerit (sic enim ille meri ho-

noris

noris & ordinis, nulla autem jurisdictionis prærogativa reliquis Apostolis præstitisset); sed ita ut præcipuæ jurisdictionis primatus (1) non excludatur, qui cum vim aliquam coactivam debeat continere (neque enim jurisdictio sine vi coactiva, quæ subditos obliget, intelligi potest); hæc ad eam unitatem catholicam potissimum debet adigere, ad quam continendam & vindicandam primatus institutus fuit.

3 Equidem SS. Patres de instituendi primatus ratione enucleatius agentes, hanc vim coactivam primati collatam non obscure insinuant, cum dicunt vel cum S. Irenæo, *necesse esse omnes undique fideles* cum Romana Apostolica sede *convenire*, seu unitatem tenere, *propter potentiorem principalitatem*, idest propter primatum; vel cum S. Hieronymo, Petrum prælatum ceteris, *ut capite constituto schismatis tollatur occasio*; vel cum Optato, S. Petro claves, quæ jurisdictionem ac vim coactivam significant, *bono unitatis* datas fuisse: quæ sententia satis indicat, S. Petrum claves, idest coactivam jurisdictionem accepisse, non ut unitatem tantum repræsentaret, ad quod nihil clavibus, vel præcipua jurisdictione opus est; sed ut eam componeret & custodiret; quod sine vi ad unitatem catholicam cogente, quæ schismata ac divisiones impediat, vel dificiat, præstari non potest. Unde celebre illud laudati doctoris S. Hieronymi in dialogo contra Luciferianos num. 9. *Ecclesia salus in summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non EXORS quædam & ab omnibus EMINENS DETUR POTESTAS, tot in ecclesiis efficientur schismata, quot sacerdotes.* Aliter primatus bono unitatis institutus, *UT* (quod ait idem Hieronymus) *schismatis tollatur occasio*, nihil in hoc bonum utique conservandum & vindicandum conferret. Hinc nonnulli etiam ex ipsis acatholicis vim aliquam coactivam primati tribuendam præsumserunt, cum ipsum ad unitatem Ecclesiæ necessarium aliquando fateri coacti sunt, ut præcedenti capite vidimus.

Vid. inf. c. 13. §. 2.

Ibi §. 7.

Ibi §. 4.

4 Adversarii quidem nostri hanc unitatem cum Romano

(1) Vim quidem coactivam non excludi ob repræsentationem, seu figuram unitatis, vel Ecclesiæ, patet ex Conciliis generalibus, quæ licet universam Ecclesiam repræsentent, vi tamen maxime coactiva potiuntur.

no Pontifice veluti catholicæ unitatis centro necessariam statuentes, ut Ecclesiæ unitas servetur, vim proculdubio coactivam, quæ ad eam unitatem cogat, in eodem agnoscunt. Enimvero in Declaratione Cleri Gallicani anni 1682. ubi *primatus* asseveratur *sedis Apostolicæ, in qua unitas servatur Ecclesiæ*, eidem sedi *potestas* asseritur, *qua pax Ecclesiæ continetur*: ubi *pax Ecclesiæ continetur* idem est, ac quod paulo ante dictum fuerat, *unitas servatur Ecclesiæ*: *potestas* autem, qua hujusmodi *pax* seu *unitas continetur*, atque *servatur*, vim utique coactivam exprimit præcipuæ jurisdictionis, quæ ei unitati continendæ & conservandæ necessaria est. Quin cum ejusmodi *potestas* ibidem asseratur adversus hæreticos, qui illam fraudibus moliuntur destruere, & in hanc causam referatur ejusdem potestatis assertio, quod nimirum illi *simplices animas ab Ecclesiæ matris Christique adeo communione* (idest unitate) *dissociant*; satis ostenditur eam potestatem negari non posse, quin Ecclesiæ unitas scissuris exponatur. Adeo vi ejus sedis coactiva Ecclesiæ unitatem servari, eidemque servandæ adeo necessariam illam esse *Declarationis* auctores noverunt, ut solos hæreticos inficiari eamdem vim posse satis indicaverint. Hinc Nicolius in expositione Symboli art. 9. c. 2. postquam necessitatem primatus statuit ob unitatem Ecclesiæ, de ea potestate primatis itidem necessaria his verbis concludit. *Oportet igitur hocce caput auctoritate frui, quæ ipsi necessaria est, ut unitatem conservet*. Et post pauca. *Quamquam summus Pontifex hac potestate non utatur nisi ex constitutionibus & decretis canonum; verum nihilominus est juris esse divini & ex institutione Christi, ut omni potestate & prærogativis ad unitatem EFFICACITER* (idest vi prorsus coactiva) *conservandam necessariis præditus sit*. Similia leguntur apud alios, qui aliis in capitibus nobis adversantur. Quare Ludovicus Habert Doctor Sorbonicus tom. 7. Theologiæ dogmaticæ part. 2. c. 4. §. 3. proposita quæstione: *Quænam summo Pontifici conveniant jure divino, uti capiti totius Ecclesiæ non solum in Occidente, sed etiam in Oriente, & in universo terrarum orbe*, id in responsione omnino certum & a nullo catholico in dubitationem adductum ponit: *Omissis iis, de quibus est controversia, certum est ea ipsi competere jure divino, sine quibus servari non potest Ecclesiæ unitas*.

5 Obtrudant nunc, qui jure se posse confidunt, eas Augustini formulas, quibus scripsit S. Petrum propter primatum

 gessis-

gessisse typum, seu figuram unitatis, cum ad eum Christus laudatis Evangelicis testimoniis loquutus est; perinde ac si meram unitatis repræsentationem, non autem præcipuum jus in unitatis bonum ipsi uti primati attribuerit. Quo evaderet hac in hypothesi primatus peculiaris vis & jurisdictio, quæ ex primatus instituendi fine ipsi unitati constituendæ atque conservandæ necessaria, adversariis quoque nostris confitentibus, negari non potest? Nihil sane in hunc scopum profuisset merum unitatis typum in Petro collocasse, si vis ad unitatem cogens addita non fuisset. Certe typus seu repræsentatio unitatis jus coactivum nequaquam excludit, ut patet ex generalibus Conciliis, (1) quæ etsi universam Ecclesiam repræsentent, jure tamen coactivo non carent. Augustinus quidem cum S. Petrum, dum claves regni cœlorum, idest ecclesiasticam jurisdictionem clavium nomine designatam accepit, personam ac figuram Ecclesiæ gessisse scripsit *propter primatum, quem in discipulis habuit*, seu *propter Apostolatus sui primatum*, (quia scilicet primus cujuslibet cœtus totum cœtum repræsentare solet); non idcirco cogitavit primatum nudatum omni jure proprio & personali ipsius primatis, quod & ipse * alibi, & aliorum Patrum traditio adversariis quoque confitentibus in bonum unitatis S. Petro diserte asserit, ut in uno & per

In ps. 108. *nu.* 1. *tract.* 124. *in Jo. n.* 5.

* *Vid. infra c.* 13. §. 8. & 9.

(1) Hic obiter notare liceat a duobus repræsentari universam Ecclesiam, a Concilio generali, & a Petro, ac successoribus ejus, sed diverso modo. Concilium generale repræsentat Ecclesiam uti *universalem*, seu *catholicam*, quatenus ex Episcopis ex tota Ecclesia convocatis constat, in quibus tota continetur Ecclesia; in Episcopis enim Ecclesia est, ut ex Cypriano discimus epist. 69. Petrus vero ejusque successores repræsentant Ecclesiam ut *unam*, & unitatis figuram gerunt, quatenus Ecclesiæ unitas, quæ ab uno ducit originem, per unum Petrum & successores formatur & continetur, ut ex eodem Cypriano atque Paciano suo loco videbimus; & in eo uno, in quo formatur Ecclesiæ unitas, ipsa Ecclesia una continetur. Sicuti porro generali Concilio, quod Ecclesiam uti catholicam repræsentat, non negatur vis, quæ eamdem Ecclesiam cogat; ita nec neganda Petro ac successoribus, qui Ecclesiam repræsentant ut *unam propter primatum*, cui vim peculiarem in bonum unitatis adscribendam etiam adversarii fatentur.

& per unum unitas compingatur & conservetur in tota Ecclesia, seu ut *in Petro unitatis negotium formaretur*, quod ex Optato notavit * Bossuetus eo quoque loco, ubi de typo & figura unitatis sermonem facit: qui sane finis instituendi primatus, jurisdictionem primatus propriam eidemque fini consequendo necessariam satis declarat. * *Lib. 8. Defens. c. 3.*

6 Hac porro ratione intelligitur, quomodo primatus bono unitatis institutus, unitatem totius Ecclesiæ in Romanæ sedis centro compactam & coalescentem præcipuo jure tueatur, & cur hanc unitatem cum eadem sede, seu cum Romana ecclesia catholicæ unitatis centro necessariam dixerit * S. Irenæus, non *ob principalitatem* tantum, qua voce primatus exprimitur, sed propter *principalitatem potentiorem*, nimirum ob primatum, qui unitati formandæ & conservandæ vim *potentiorem* & omnino coactivam habet: unde etiam Bossuetus primatum præcipui juris, vimque ejus præcipuam indicaturus, *potestatem uniendæ Ecclesiæ* natam appellavit, & libro primo historiæ Variationum num. 4. ex Petro de Alliaco vocavit *sanctam auctoritatem a Jesu Christo institutam ob conservandam unitatem inter ipsius membra*, quæ auctoritas sine vi coactiva intelligi nequit: & ex hac quidem coactiva vi tantum effici potest illud, quod Romanæ sedi tribuit Auctor præfationis *Defensioni declarationis* novissimæ editionis præfixæ pag. XXII. *Quæ* (Romana sedes) *ceteras sibi obnoxias habet spirituales potestates; quæ ecclesiasticæ unitatis commune centrum, omnes ecclesias unitate consociat*. Ex his autem omnibus illud consequitur, in hac potestate, quæ S. Petro & Romanis Pontificibus jure successionis competit in unitatem Ecclesiæ, cum ex primatus ratione ac fine competat & fluat; in hac, inquam, potestate ipsum primatus peculiare & personale jus contineri, adeo ut potestas & vis coactiva ad catholicam unitatem in tota Ecclesia conservandam ac vindicandam potior sit primatus ratio atque facultas. Hinc Natalis Alexander tom. 3. dissert. 4. in sæculum primum §. 1. n. 7. post recitata aliquot Patrum testimonia, ex quibus *constat S. Petro singularem cathedram, & ceteris superiorem constitutam fuisse, quæ unitatis ecclesiasticæ centrum esset, ipsumque fuisse caput huic unitati servandæ a Christo præpositum*, concludit in rem præsentem satis opportune his verbis, quæ primatus rationem & jus præcipuum ac proprium innuunt: *Quo in munere primatus ratio potissimum splendescit*. Concinit non obscure Bos-

* *L. 3. de hæres. c. 3.*

In Corollar. defens. n. 10. part. 2. pag. 407.

Quæ sit potior primatus ratio.

re Bossuetus, cum in Catechismo de festis ad diem SS. Petri & Pauli proposita interrogatione, *En quoi consiste la primauté de l' eglise Romaine*, hanc responsionem secundo loco posuit : *En ce que toutes les eglises doivent garder l' unité avec elle*. Idest Latine : *In quo consistit primatus ecclesiæ Romanæ*. ℞. *In hoc, quod omnes ecclesiæ debent cum ipsa unitatem servare :* ob vim utique cogentem ad unitatem.

7 Cum tandem Evangelica testimonia capite quinto laudata, quibus potissimum S. Petri primatus innititur, aliquod præcipuum & personale ipsius jus continere debeant ex capite sexto ; hoc autem jus ipsius præcipuum & personale primatus causa ipsi competens, jus sit cogendæ & vindicandæ catholicæ unitatis, ut ex traditione Patrum & ex ipsorum adversariorum doctrinis demonstrasse mihi videor hoc capite non disjuncto a præcedenti ; ea profecto memoratorum testimoniorum interpretatio, quæ præcipuum & personale ipsius jus ad hanc unitatem constituendam & conservandam exhibeat, non violenta, nec conficta ex arbitrio, sed germana, & ad genuinam primatus naturam cognoscendam & explicandam congrua, traditionique Patrum & ipsorum adversariorum principiis consentiens, eademque unius Petri ac successorum ejus propria habenda erit, sicut primatus ipse proprius istorum est. Id sane cum aperte sequatur ex hactenus constitutis, nostri adversarii inficiari non poterunt. Maimburgus quidem idipsum expresse docet *in tractatu historico de Romana ecclesia c.* 4. ubi relatis Evangelicis testimoniis, quibus S. Petri primatum præcipui juris constitutum nobiscum agnoscit & probat ; ei objectioni, qua eadem testimonia ad alios quoque Apostolos extendi traduntur, responsurus, omnes facultates in Evangelio indicatas aliis communes affirmat præter hanc, quæ ad unitatem in tota Ecclesia custodiendam pertinet. *Hoc*, inquit, *inter Petrum & reliquos Apostolos interest, quod cum Christus sermonem ad omnes simul habuit, iisdem tribuit, quod commune est omnibus, & in quo omnes æquales sunt, uti est potestas sacrificii offerendi, docendi omnes gentes, baptizandi, remittendi peccata, & quidquid ad alia munera spectat. At quando ad unum Petrum in singulari sermonem convertit ; ipsi tribuit quidquid ipsius proprium est, ipsum unum alloquens, ut in Ecclesia statueret unitatem, cujus principium & fundamentum eumdem Petrum constituit, quocum ceteros omnes cohærere opus est, ut sint*

De interpretatione Evangelicorum textuum propria primatus.

unum

unum ob unionem, quam habere debent cum capite, sine quo nihil sunt, nullamque potestatem exercere queunt. Non absimilia tradit Petrus de Marca in opusculo *de Discrimine clericorum & laicorum* c. 3. in quo ex sanctorum Patrum doctrina affirmat communicatam a Christo aliis Apostolis omnem potestatem præter illam, quæ *pro tuenda unitate in universalis Ecclesiæ regimine illi præ ceteris indulta est*. Quid ab adversariis expressius scribi potuit, ut Evangelica testimonia Petro & aliis Apostolis aliquatenus communia, in eam unam interpretationem Petri & primatus ejus propriam accipienda cognoscantur, quatenus ad unitatem in tota Ecclesia tuendam pertinent? Quam vero in sententiam hæc unitas ab eo tuenda iisdem testimoniis spectetur, explicabimus cap. 12.

CAPUT X.

PROPOSITIO DECIMA.

Ecclesiæ unitas nunc consideranda duplex est; alia fidei, qua omnes Christifideles in unius fidei professione debent convenire; alia caritatis, qua omnia Ecclesiæ membra inter se se eodem pacis & communionis vinculo debent copulari: sed potior est illa prior unitas fidei, cui potissimum conservandæ posterior est Ecclesiæ maxime necessaria. Primatus vero S. Petri & successorum ejus ob unitatem in tota Ecclesia continendam & conservandam institutus, ea vi præditus esse debet, qua utramque hanc unitatem Ecclesiæ necessariam contineat atque conservet.

1 CUm nos hic Ecclesiam appellamus, non eam intelligimus sanctorum atque electorum, quæ cum interior potissimum sit, oculis hominum non omnino patet; sed de illa loquimur, quæ exterior est, atque visibilis, qua omnes tam boni, quam mali Christiani in eamdem fidei societatem caritatis & communionis vinculo copulati, licet toto orbe effusi, locorumque intervallo discreti, unum cœtum & corpus efficiunt. Hæc autem Ecclesia ita una est, atque

que esse debet una, ut ejus unitas prærogativa sit ipsius Ecclesiæ potior, quam eidem primo loco Concilium Constantinopolitanum I. in fidei symbolo vindicavit, & S. Joannes Chrysostomus hom. 1. in epist. 1. ad Cor. hanc unitatem in definitione Ecclesiæ ponendam duxerit veluti omnino essentialem, quæ Ecclesiæ adimi nequit, quin ipsa destruatur Ecclesia: *Ecclesiæ nomen*, inquit, *non ambitum, sed unionem & consonantiam significat*. Christus quidem non plures, sed unam Ecclesiam voluit constituere, & (quod legitur Joannis cap. 10.) mortuus idcirco est, *ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum*, nimirum ut in unam Ecclesiam coadunaret illos, qui partim ex Judæis, partim ex Gentibus in ipsum essent crediturí. Istud vero est illud, quod de Christo Paulus prodidit ad Ephesios 2. v. 13. *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum*, idest Judæos & Gentes: ac in eamdem sententiam idem Christus, antequam ad mortem progrederetur, hanc Ecclesiæ suæ unitatem Patri maxime commendans dixit Jo. 17. *Pater sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut nos*.

2 Sicuti vero hæc una Ecclesia, quæ exterior est atque visibilis, eos complectitur, qui eamdem fidem profitentur, & eodem caritatis vinculo conglutinantur; ita ejus unitas, quæ totum Ecclesiæ corpus & singula membra propius attingit, duplici ex capite potissimum pendet, ex fide nimirum, quæ una est in omnibus, & ex caritate, cujus vinculo omnes colligantur. Nam quod * unus sit Christus caput Ecclesiæ; nec proprie, nec proxime respicit singulorum membrorum unitatem: quod autem una sit * sacramentorum participatio, id non unitatem ipsam, sed unitatis potius significationem, argumentum, vel medium innuit: idemque censendum de reliquis, quæ ad unitatem referri solent. Duæ itaque fidei & caritatis unitates eæ sunt, quæ ad singula membra proprie & proxime spectant, unumque ex omnibus membris Ecclesiæ corpus, & Ecclesiam unam efficiunt. Unde * Ambrosius Ecclesiam definit *congregationem, quæ in unum connexum corpus atque compactum unitate fidei & caritatis assurgit*.

* Ephes. c. 22. & Coloss. 1. 18.

* 1. Cor. 10. 18.

* Lib. 3. Offic. c. 3. n. 19.

3 Ecclesia porro una est potissimum ob fidem, quatenus omnes Christiani unam eamdemque fidem profitentur. Fides profecto, ut idem ait Ambrosius, *Ecclesiæ fundamentum est*: & hoc fundamentum, quod in singulis ædificiis debet

Lib. 1. de Incar. c. 5.

debet esse unum, unius Ecclesiæ ædificium constituit; ipsamque Ecclesiam efficit unam. Quapropter Christus ante mortem pro Ecclesiæ unitate Patrem exorans; non pro solis Apostolis se orare dixit, sed pro illis etiam omnibus, qui in se credituri, Ecclesiam hac fidei unitate effecturi erant unam: *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint*. Huc respiciens Paulus exigit, ut *occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei ... ut non jam simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ*. Ex hac unitate fidei unam Ecclesiam noverunt & Patres. Tertullianus *de Præscriptionibus* omnes toto orbe diffusas ecclesias unam appellavit, propterea quod omnes tenentes eamdem fidem, *unam omnes probant unitatem*. Pari ratione Theodoretus in psalmum 47. *Communiter*, inquit, *omnes ecclesiæ ad unam rediguntur ob consonantiam veterum dogmatum*. Et antiquus auctor commentarii in psalmum 25. Hieronymi operibus olim inserti n. 11. *Ecclesia*, ait, *ex pluribus personis congregatur; & tamen una dicitur propter unitatem fidei*. Cui mirifice concinens Euthymius in psal. 88. *Si loca respicias*, inquit, *ecclesiæ plures sunt; si religionem & fidei communicationem, omnes quæ ubique sunt ecclesiæ, unam constituunt fidelium Ecclesiam*. Præclare quoque in eamdem sententiam Athanasius Sinaita *Anagog. in exam.* l. 3. *Congregentur aquæ, quæ quidem ex diversis populis, & gentibus, & sectis sub unitate fidei congregantur*. Patet igitur ob unitatem fidei, quæ singulis Ecclesiæ membris inesse debet, Ecclesiam præcipue unam vocari.

Jo. 17. v. 20.

Ephes. 4. v. 13.

4 Porro ubi variæ essent fidelium scissuræ, hæc fidei unitas non exiguum periculum subiret: *Neque enim scissio, vel schisma fieri potest, nisi diversum aliquid sequantur, qui faciunt*, inquit Augustinus lib. 2. in Cresconium c. 7. Et S. Hieronymus in epist. ad Tit. c. 3. *Nullum schisma non sibi aliquam confingit hæresim, ut recte ab Ecclesia recessisse videatur*. Hinc ad fidei unitatem tuendam, quæ est unitas Ecclesiæ potior, altera eidem unitas necessaria est, qua scilicet Christiani coniungantur inter se, *solliciti*, ut ait Apostolus, *servare unitatem spiritus in vinculo pacis*: sicque *omnes idem sapiant, eamdem caritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes*. Hæc itaque unitas, quam caritatis & pacis appellamus,

Ephes. 4.

Philip. 2. v. 2.

lamus, ob unitatem potissimum fidei conservandam Ecclesiæ necessaria est; ita ut ad hanc veluti ad primariam unitatem referatur: quod inter ipsos heterodoxos (1) Claudius Salmasius omnino necessarium ex sola naturali ratione perspexit. Equidem hæc unitas caritatis, quam inter proprias veræ Ecclesiæ notas SS. Patres referunt, non illam caritatem respicit, qua diligere nos debemus mutuo uti homines (hoc enim amore debemus conjungi vel cum infidelibus, qui extra Ecclesiam sunt; nec siquis ejusmodi amore careat, dum cetera adsint, ab Ecclesiæ unitate idcirco descivit), sed specialem quamdam caritatem innuit Christianorum propriam, qua adhærentes pastoribus & Episcopis nulla scissura divisis, nulla dogmatum varietate dissidentibus, ita inter se se fidei consensione junguntur, ut *idipsum invicem sentientes*, quod Apostolus monuit, omnes eamdem fidei unitatem pacis vinculo custodiant. Hinc unitate caritatis contineri unitatem fidei Africani Episcopi in Sardinia exules prodiderunt. *Membra*, inquiunt, *Ecclesiastici corporis . . . . in unitate fidei compages retinet caritatis*. Et similiter cum post Acacianum schisma caritatis & communionis unitas restituta fuit, * de unitate quoque fidei simul reddita & Occidentales & Orientales lætatos legimus, propterea quod illa ad hanc ita sit necessaria, ut hæc sine illa stare non possit. Hac de causa laudatus Apostolus unitatem caritatis Corinthiis commendans, sententiarum unitatem commendavit: *Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti in eodem sensu, in eadem sententia*: quasi non alium finem quam unitatem fidei *unitas* caritatis respiceret, de qua propterea affirmavit (2) Felix III., aut potius Gelasius, *Communio* (quo nomine veteri formula visibilis unitas caritatis significatur) *ad fidem pertinet*: & Tertullianus: *Communicamus ecclesiis Apostolicis, quod nulla doctrina diversa*: idest

Rom. 12. *v.* 16.

T. 5. *Concil. Ven. edit. col.* 1733. *d.*

* *Ibid.* 626. *b.* 628. *d.* 629. *c.* 630. *c.* & *alibi.*

1. *Cor.* 1. *v.* 10.

De præscript. c. 21.

(1) In Apparat. ad tract. de primatu Papæ pag. 226. & 267.

(2) Vide tom. 5. Concil. Ven. edit. col. 190. ubi Felici III. hoc opusculum tribuitur: sed verius tribuendum esse Gelasio I. ostendimus in tractatu *De collectionibus* part. 2. c. 11. §. 4. n. 9. tom. 3. S. Leonis novissimæ editionis.

ideſt quod una omnium eſt fides, ſeu ob ejuſdem fidei unitatem.

5 Porro hæ duæ unitates fidei & caritatis tam veræ Chriſti Eccleſiæ ſingulorumque ejus membrorum propriæ ac neceſſariæ ſunt, ut qui alterutra careat, is eſſe deſinat in vera Eccleſia. Hinc duo ſunt, quæ homines ab Eccleſia potiſſimum excludunt, hæreſis, qua tollitur unitas fidei, & ſchiſma, quo caritatis unitas adimitur. Cum autem primatus S. Petri ac ſucceſſorum ejus ob unitatem totius Eccleſiæ conſervandam inſtitutus, vi coactiva eidem unitati ſervandæ & continendæ neceſſaria præditus ſit ex conſtitutis capite præcedenti; vi utique præcipua & coactiva præditus dicendus eſt ad ſervandam & continendam utramque fidei & caritatis unitatem, ex quibus ea Eccleſiæ unitas conſtat; & primario quidem unitatem fidei, quæ eſt unitas Eccleſiæ potior, ad quam unitas caritatis, ſeu communionis refertur. Id ex præmiſſis laudati capitis palam ſequitur. Cum vero in hoc ſita ſit potior vis primatus, quam hoc in opere explicandam & ſtatuendam ſuſcepi; idipſum latius probandum mihi eſt per partes ſingulas, ut ne quid uſpiam difficultatis, ſi fieri poteſt, ſuperſit. Probabitur autem, ut arbitror, luculentiſſime quatuor ſequentibus capitibus; ſi nimirum capite XI. neceſſariam prorſus oſtendero unitatem caritatis ſeu communionis omnium Chriſtifidelium cum Romanis Pontificibus ſucceſſoribus S. Petri, quæ cum ob unitatem fidei neceſſaria ſit, ad neceſſitatem quoque unitatis fidei cum iiſdem eodem capite præſtituendam aditum aperiet: ſi poſtea eamdem fidei potiſſimum unitatem cum ipſis neceſſariam plenius evicero capite XII. argumentis locupletiſſimis ex Evangelio petitis, ubi Evangelicorum teſtimoniorum promiſſa interpretatio peculiarem & perſonalem primatus facultatem continens, ex obvio verborum ſenſu proferetur, ex qua vis cogens præcipue ad unitatem fidei manifeſta fiet: ſi præterea capite XIII. traditionem producam, quæ dum utramque communionis & fidei unitatem cum ipſis Pontificibus neceſſariam præferet, nihil a nobis ex ingenio confictum comprobabit: ſi tandem (ne quid ad evidentiam deſit) capite XIV. concinentia quoque adverſariorum teſtimonia ſubiiciam, ex quibus ipſi pariter, ſi cohærenter loqui velint, nec ad inanes exceptiones diſtinctioneſque, itidem expendendas & diſiiciendas confugere, jure diſſentire non poſſint.

G CA-

CAPUT XI.

PROPOSITIO UNDECIMA.

Primatus S. Petri & successorum ejus adeo præditus est vi cogente ad utramque caritatis seu communionis, & fidei unitatem, ut necesse omnino sit, omnes catholicos cum successoribus S. Petri unitatem tenere non solum caritatis & communionis, sed præsertim fidei.

§. I.

De necessaria unitate communionis omnium fidelium cum Summis Pontificibus ratione primatus. Opposito a nonnullis ingesta ex schismatibus Meletii Antiocheni & Acacii Constantinopolitani diluitur.

1 IN statuenda necessitate unitatis communionis omnium catholicorum cum Romanis Pontificibus non multum laborandum nobis esset, dum iis cum adversariis agimus, qui ex evidentissima & constanti Patrum traditione fusius proferenda cap. 13. Romanum Pontificem ratione primatus catholicæ communionis centrum agnoscentes, communionem cum eodem omnibus veræ Ecclesiæ membris necessariam fatentur, ut ex eorum verbis paulo post recitandis, vel allegandis patebit Juverit vero altius aliquanto modum proponere, quo hæc caritatis seu communionis unitas compingatur: sic enim hujus unitatis necessitas manifestior fiet. Illud autem primo certum esse catholicis debet contra sectarios, non minus Ecclesiam, quam ejus unitatem debere esse visibilem. Si enim Ecclesia una & ejus unitas non pateret, *nulla esset*, ut cum Augustino loquamur, *securitas unitatis*. Unitas vero caritatis, quæ visibilis sit, non in mera caritate interna & invisibili sita est, sed in externa, quæ exterioribus caritatis signis declarata, catholicæ communionis nomen ex antiqua formula obtinuit. Hinc unitas caritatis

Lib. 3. in Parmen. n. 28.

Unitas caritatis quæ necessaria.

Communionis unitas.

tatis visibili Ecclesiæ necessaria communionis catholicæ unitatem ita efflagitat, ut vera Christi Ecclesia, quæ una & visibilis est, in unica communione inveniatur, a qua quicumque separantur, non sint in Ecclesia. Porro ut omnes Christi fideles hoc caritatis & communionis vinculo in unum coeant, unamque visibilem Christi Ecclesiam constituant; cum singuli inter se se immediate uniri & communicare non possint; satis est, si uniantur & communicent cum suo cujusque Episcopo, qui uniatur atque communicet cum aliis catholicæ communionis Episcopis, & potissimum cum Romano, qui catholicæ unitatis & communionis centrum & origo est. Ita enim qui cum hoc communicat atque unitur, communicat & unitur cum omnibus catholicis cum ipso unitis & communicantibus, & ex hujusmodi unione atque communione omnium cum hoc centro unitatis exsurgit ea catholica caritatis & communionis unitas, quæ in una visibili Ecclesia visibilis esse debet, & cuique fidelium est ad salutem necessaria.

2 Unitas scilicet, quæ ex S. Cypriani sententia late explicanda cap. 13. §. 3. ab uno ducit originem, sicuti in particularibus ecclesiis oritur ab uno Episcopo unitatis earumdem ecclesiarum centro, quocum omnia ejusdem ecclesiæ membra uniri debent atque communicare; ita in universali Ecclesia a Romano Pontifice catholicæ unitatis & communionis centro exoritur, quocum omnes particularium ecclesiarum Episcopi cum suis cujusque membris uniantur atque communicent. Hanc quidem compingendæ catholicæ unitatis rationem indicavit Bossuetus in Expositione doctrinæ Ecclesiæ catholicæ cap. 21. cum scripsit, *auctoritatem Episcopatus statuere unitatem in ecclesiis particularibus*, *primatum vero S. Petri esse centrum commune totius unitatis catholicæ*, ubi hanc compingendæ unitatis seu communionis catholicæ vim ad primatum refert. Quod hic Bossuetus dicit de S. Petro, *in Defensione declarationis Cleri Gallicani* lib. 9. c. 32. idipsum affirmat de Romanis Pontificibus successoribus S. Petri, idque divinæ Christi institutioni tribuit scribens: *Certum est Romanum Pontificem a Deo esse positum, qui catholicæ societatis communionisque esset vinculum*, ubi *vinculum* pro centro accipitur: & post pauca: *Tesseram Christianæ fraternitatis in Romani Pontificis communione a Christo constitutam* pronuntiat. Legatur etiam Nicolius part. 2. in articulum *Part. 2. pag. 161. novæ editionis.*

 nonum

nonum symboli *De communione sanctorum* c. 1. &, si libet, conferatur quoque Dupinus in tractatu *De excommunicatione* part. 1. §. 3. n. 5. ubi non absimilem unitatis formandæ explicationem ex S. Cypriano derivat. Ita enim ea unius Ecclesiæ definitio ab hoc sancto martyre proposita epist. 69. *Plebs sacerdoti suo coadunata, & pastori suo grex adhærens*, qua particularium ecclesiarum unitatem in Episcopo tamquam in centro collocavit, eatenus exprimit, & jure transfertur ad declarandam unitatem totius Ecclesiæ catholicæ, quatenus Romanus Pontifex *Sacerdos* & *Pastor* est, cui omnes particulares ecclesiæ per suos quæque Episcopos, *Sacerdotum* (ut ait idem Cyprianus) *glutino* coadunantur & cohærescunt. Ex hac explicatione, quæ sane verissima est, & sanctorum Patrum traditioni maxime consona, non solum probe intelligitur, quomodo in Ecclesia unitas caritatis visibiliter coalescat, sed illud etiam explorate dignoscitur, cur ea caritatis & communionis unitas cum summo Pontifice quibusque catholicæ Ecclesiæ membris necessaria sit. Si enim caritatis & catholicæ communionis unitas, Ecclesiæ visibili omnino necessaria, non aliunde oritur, quam ex unitate & communione omnium universæ Ecclesiæ Episcoporum & suarum cujusque plebium cum Romano Pontifice, qui idcirco catholicæ unitatis centrum & radix ab omnibus etiam adversariis agnoscitur; procul dubio quicumque catholicam Ecclesiæ unitatem tenere velit, uniri & communicare omnino debet cum eodem summo Pontifice, extra quem quæcumque esset paucorum, aut plurium unitas, catholicæ Christi Ecclesiæ unitas non esset. Id quidem sequitur ex institutione Christi, qui visibilis Ecclesiæ unitati prospecturus S. Petrum & successores ejus totius Ecclesiæ petram & fundamentum ita posuit, ut non alia sit Christi Ecclesia, nisi quæ huic fundamento incumbit, atque cohæret; unde S. Ambrosius enarrat. in psal. 50. n. 30. considerans illa de Petro, *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, statim intulit: *Ubi ergo Petrus* (idem dicendum de successoribus ejus, in quibus Petrus vivit & præsidet) *ibi Ecclesia*: quibus verbis profecto connexionem & communionem omnium Ecclesiæ membrorum cum eo fundamento necessariam præsumsit. De hujus ergo unionis necessitate dubitare nemo potest; ac propterea si quis hanc unitatem desereret, is non tam a Romano Pontifice sejungi, quam ipsum funda-

Pag. 879.

men-

mentum, quod a Chriſto ſuæ Eccleſiæ poſitum fuit, nec non Eccleſiam ipſam ei fundamento innixam deſerere, & a catholica unitate & communione ſeparari convinceretur.

3 Ex memorata vero, quæ inſtitutioni Chriſti congruit, S. Ambroſii ſententia, *Ubi ergo Petrus, ibi Eccleſia*, perſpicuum ſit, quodnam ſit verum & proprie dictum ſchiſma, quo quis caritatis & communionis catholicæ unitate deſerta, in Eccleſia eſſe deſinit. Illud nimirum eſt, quo quiſpiam ſeparatus ab unitate & communione ſummi Pontificis, deſciſcit ab eo fundamento, in quo Eccleſia Chriſto inſtituente ſuperſtructa conſiſtit. Licet enim diſſenſiones & ſciſſuræ, quæ olim inciderunt inter Epiſcopos, late dici potuerint ſchiſmata; ſi tamen neutra pars ſeparata fuit ab unitate & communione Romanæ ſedis, ſeu Romanorum Pontificum ſucceſſorum S. Petri; neutra dici potuit ſeparata ab Eccleſia catholica, quæ ibi eſt, *ubi Petrus*, ſeu in unitate & communione Petri ejuſque ſucceſſorum; & neutra dici potuit in ſchiſma proprie dictum incidiſſe. Itaque in Epiſcoporum diſſenſionibus atque ſciſſuris Romani Pontificis ratio potiſſimum habenda eſt, ut dignoſcatur, num & in qua parte ſit proprie dictum ſchiſma. Cum ſcilicet inter Epiſcopos & eorum particulares eccleſias ejuſmodi ſciſſura intervenit, ut una pars cum Romano Antiſtite unitatem & communionem cuſtodiat, altera non item; tum verum exiſtit ſchiſma, quod a catholica unitate eam partem dividit, quæ ſeparatur ab unitate & communione Papæ. Hæc enim pars deſerto eo, quod Chriſtus catholicæ communionis centrum, & ſuæ Eccleſiæ fundamentum inſtituit, non eſſet amplius in Eccleſia, quæ in ea ſola communione, & in eo fundamento ex Chriſti inſtitutione reperiri poteſt. E contra vero in partem alteram, quæ cum Romano Pontifice unitur, atque communicat, & multo minus in ipſum Pontificem, a quo pars aliqua ſejuncta ſit, ſchiſma verum & proprium, a catholica Eccleſia & unitate diſcindens, cadere nequit, cum ipſe ita centrum & fundamentum ſit unitatis catholicæ, a quo totius Eccleſiæ unitas pendet, ut a catholica unitate & ab Eccleſia ſeparari non poſſit, quin prius a ſemetipſo ſeparetur: pars autem huic unita, hac unione catholicam unitatem certiſſime tenet, a qua dividi nequit, quin prius ab hoc unitatis centro & fundamento recedat. Hinc in Conſtituto Vigilii jure traditur, eos ab Eccleſia non poſſe abſcindi, quos

Quodnam verum & proprium ſchiſma ſeparans ab Eccleſia.

T. 5. Concil. Ven. edit. col. 1348. *c.*

quos sibi inconvulse unitos Apostolica judicavit auctoritas : & e contra Firmilianus epist. 75. inter Cyprianicas perperam omnino & per nimium æstum loquutus agnoscitur, cum schismatis notam inussit Stephano Papæ, qui complures Episcopos in controversia de hæreticorum baptismate communione privasse credebatur, dum ait Stephanum alloquens : *Excidisti enim te ipsum ; noli te fallere ; siquidem ille est vere schismaticus , qui se a communione Ecclesiasticæ unitatis apostatam fecerit*. Male prorsus, male : nam Papa excommunicatione aliquos plectens, licet quodammodo se ab ipsis separet; (1) cum tamen non se, sed illos abscindat a centro unitatis catholicæ; non se, sed illos *a communione Ecclesiasticæ unitatis*, & ab Ecclesia præcidit : ac propterea S. Irenæus, qui non eodem, quo Firmilianus æstu abripiebatur, contrario prorsus sensu Asianos, si vere a summo Pontifice excommunicarentur ob aliam controversiam de Paschate, ab unitate Ecclesiæ reipsa amputatum iri credidit, cum Victorem Papam rogavit, *ne tam multas ecclesias omnino propter traditionis ex antiqua consuetudine inter illos usurpata observationem , a corpore universæ Ecclesiæ penitus amputaret* , uti testatur Eusebius lib. 5. Hist. Eccles. c. 24. Hac quoque de causa in omni ambiguitate , num quis esset in corpore universalis Ecclesiæ, seu in unitate & communione catholica, semper observatum fuit, num cum Romana sede communicaret, ut aliquot exemplis patebit referendis cap. 13. ex Aureliano Imperatore, ex Satyro S. Ambrosii fratre, ex Imperatore Gratiano, S. Hieronymo, Menna Constantinopolitano, & aliis : ac proinde Italiæ Episcopi in Concilio Aquilejensi , cui S. Ambrosius præfuit , ex Romana sede *jura*

---

(1) Hac eadem ratione exploditur illud non absimile Justiniani in epist. ad Synodum Constantinopolitanam tom. 6. Concil. Ven. edit. col. 197. d. ubi Vigilium Papam arguit, a: si *ipse semetipsum alienum catholicæ Ecclesiæ fecerit .... separans semetipsum a vestra communione*. Hanc vero epistolam, qua idem Imperator schismatico plane sensu Vigilium in diptycha inseri vetat, cum ceteris documentis ex codice Joliano insertis in gesta Synodi V. & a Baluzio vulgatis , supposititiam plane esse ostendimus in *Defensione* Dissertationis Norisianæ de Synodo V. c. 6. tom. 4. Oper. Norisii col. 1035. & seqq.

jura communionis manare in omnes professi sunt, eo quod nulli jus competat communionis catholicæ, nisi cum Romana sede unitatem & communionem habeat.

4 Neque forte quispiam reponat, cum Romana sede unitatem adhuc posse servari, dum quis separatus est a communione Pontificis, si Apostolicæ sedis communionem teneat: Romana enim Apostolica sedes, supra quam Christus fundavit Ecclesiam, quæ idcirco catholicæ unitatis & communionis centrum & origo est, non alia profecto est, quam ipse Romanus Pontifex S. Petri successor; ita ut qui cum hoc unitatem & communionem non habet, neque habeat cum Apostolica sede. Romanæ scilicet & Apostolicæ sedis privilegia ad primatum pertinentia, ex constitutis cap. 3. Romani Pontificis personalia sunt; ac proinde Romani Pontificis persona a Romana sede frustra distinguitur, ubi agitur de unitate & communione catholica, cujus servandæ causa Romana sedes, seu Romani Pontifices ex primatus personalis prærogativa ac jure ejusdem unitatis & communionis centrum instituti fuere. Confer, quæ contra ejusmodi distinctionem fusius differentur cap. 14. §. 5.

5 Quid autem pluribus immoror in constituenda necessitate unitatis & communionis cum Romana sede Romanove Pontifice, si hac in re ipsos quoque adversarios confitentes habeo? Nicolius part. 2. in Symbolum Apostolorum art. 9. *De communione sanctorum* c. 1. veluti dogma fidei certum hoc ponit: *Nobis præterea adhærendum est per communionem expressam atque præcipuam cum capite Ecclesiæ Summo Pontifice*. Et Claudius Fleury in Catechismo historico lib. 2. part. 2. lect. 9. catholicam Ecclesiam idcirco *Romanam* appellari ait, quia *veræ Ecclesiæ nota est communio cum sancta sede Romana*, seu cum Romano Pontifice, qui eam sedem tenet. Alia similia aliorum testimonia proferentur cap. 14. Hinc quoque solemnes & frequentissimæ illæ protestationes sunt eorum etiam Gallorum, qui auctoritati Apostolicæ novissimis temporibus restiterunt, dum professi sunt se inviolabiliter *adhærere S. Petri cathedræ uti communi centro unitatis catholicæ, a quo numquam licet se separare: dont il n'est jamais permis de se separer*: quæ professio etsi ab iis prolata, qui a Romana sede & Antistite Romano maxime diffidebant, inanis professio est, ut alibi videbimus; cum tamen edita fuerit, ut schismatis declinaretur suspicio,

Card. Noailles Act. d'appell. 3. April. 1717. & alii similiter.

ex

ex certa etiam apud ipsos doctrina de necessitate unitatis & communionis cum eadem sede originem ducit. Itaque ad statuendam hujus unitatis necessitatem, quæ ab adversariis conceditur, pluribus opus non est.

6 Neque vero concedentibus hoc principium dubitationem possunt ingerere quædam personalia facta ex Meletii Antiocheni, & Acacii Constantinopolitani schismatibus, in quibus nonnulli, etiamsi actualis communionis cum Romanis Pontificibus essent expertes, non solum tamen æternam salutem consequi, verum etiam inter sanctos potuerunt referri. Hæc siquidem facta in dubium revocare nequeunt, multo autem minus destruere principium, quod ex catholico dogmate ab ipsis adversariis certum conceditur. Tota difficultas in eo sita est, num, & quomodo ejusmodi peculiaria facta cum concesso certoque principio componi, & conciliari queant. Ubi vero de factis quibusdam difficilioribus ad certum principium exigendis agitur, omnes circumstantiæ cognoscendæ & expendendæ essent, quarum quædam si lateant, vera quandoque responsio & conciliatio ex ipsis deducenda lateret. Certe vero si conciliatio ex notis circumstantiis producta difficultatem patiatur, non idcirco principium ex dogmate certum repudiandum, aut revocandum erit in dubium. Factum Meletii Antiocheni facile componitur, si consideres eum excommunicatione proprie dicta numquam fuisse præcisum ab unitate & communione catholica, & sedis Apostolicæ, sed ipsi tantum negatas fuisse a summo Pontifice Damaso litteras communionis Episcopalis, eo quod hic Pontifex, qui Paulinum Antiochenæ sedis Episcopum probaverat, eique tamquam Antiocheno Episcopo litteras communionis Episcopalis tradiderat, noluit simul Meletium ejusdem sedis Episcopum agnoscere, ne contra Nicænum decretum duo ejusdem urbis Episcopi ab Apostolica Sede probari viderentur. Tempore autem schismatis Acaciani, quo vigente Orientales communione sedis Apostolicæ fuerunt expertes ob nomen Acacii, quod nisi e diptychis deleretur, eos in communionem haud recipiendos Romani Pontifices jure merito censuerunt; hujus, inquam, schismatis tempore nonnullos quidem sanctissimos viros, & in Sanctorum album relatos in Oriente floruisse negari non potest. At hac in re multis & obscuris facti circumstantiis involuta, cum certum est Orientales statim post Acacii obitum unitatem

tatem & communionem cum sede Apostolica uti omnino necessariam quærentes, & a summo Pontifice enixe postulantes, hoc ipso facto ejusmodi necessitatem fuisse confessos, uti patebit ex dicendis c. 13. n. 82; tum vero est pariter certum, Sanctos, qui in Oriente per idem tempus Apostolicæ sedis communione caruerunt, anathemati in Acacium & ceteros cum ipso communicantes lato nec caussam, nec favorem præstitisse, & absque sua culpa fuisse impeditos, ne ad actualem unitatem & communionem Apostolicam, quam summopere expetebant, pervenirent: quod quatenus ipsorum sanctitati nihilum obsit, nec generali principio hac sectione constituto, & ab adversariis concesso præjudicare queat, si vellem explicare; fusior disputatio instituenda esset, quæ cum principiorum & systematis filum nimium abrumpens, in alias quæstiones a proposito alienas distraheret, & ad vindicandum principium alias certum atque concessum necessaria non sit, hoc loco omittenda visa est. Si quis vero ad intelligenda, quæ de utroque schismate paucis hic indicavimus, plura desideret; legat Appendiculam in calce hujus operis subjiciendam, ubi, quid probabilius existimem, latius explicatum inveniet.

7 Hic tandem non prætereundum est, quod nonnullos movet ex Asianis Episcopis, quos Victor Papa, & ex S. Cypriano, quem Pontifex Stephanus a Romanæ sedis communione abscidisse, & in hac separatione obiisse præsumunt. Utraque vero hypothesis falsa est. Nam quoad S. Cyprianum, S. Stephanus Papa in eum quidem & in ceteros ejusdem sententiæ fautores in controversia de hæreticorum baptismate excommunicationem minatus est, non tamen actu tulit, ut inter Gallicanos adversariis nequaquam suspectus probavit * P. Coustantius in dissertatione epistolis Stephani subjecta §. 7. & ego pariter ex Augustino confirmaturus sum c. 13. n. 53. Asianos vero in quæstione de die paschatis S. Irenæo agente vel non excommunicavit Victor Papa, ut Valesius aliique contendunt, vel unitas & communio ita mox fuit restituta, ut *ab ea* (unitate) *aliquando discessum* fuisse S. Cypriani ætate non recoleretur, quemadmodum ex Firmiliani litteris collegit laudatus P. Coustantius in Victorem n. 7. ac propterea aliquis Asianus Sanctus extra communionem sedis Apostolicæ vita functus falso præsumitur.

* *Tom. I. epist. Roman. Pontif.*

H §. II.

§. II.

Necessitas unitatis fidei cum fide Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum ex præstituta necessitate unitatis communionis & caritatis cum iisdem colligitur.

8 In ea parte, quæ caritatis & communionis unitatem cum Romano Pontifice necessariam statuit, adversarii facile acquiescunt, cum vel ipsi alicujus unitatis necessitatem adstruere debeant cum eo, quem catholicæ unitatis centrum fatentur, & magnifice prædicant, nec minor admitti unitas possit, quam quæ caritatis & communionis unitas appellatur. At de necessitate unitatis fidei non levis forsitan quæstio ab ipsis movebitur. Itaque hæc mihi pluribus constituenda est. Huc sequentia capita dirigentur. Hac autem in sectione ex hactenus probata, ipsorumque adversariorum doctrinis confirmata necessitate unitatis communionis & caritatis cum Romano Pontifice, unitatem quoque fidei cum eodem potissimum necessariam ostendam.

9 Pontificium primatum ad unitatem totius Ecclesiæ per summum Pontificem peculiari potestate conservandam atque continendam a Christo institutum vidimus cap. 8. Hæc autem Ecclesiæ unitas cum duplex sit, caritatis scilicet, seu communionis, & fidei; non minus ad unam quam ad aliam tuendam Pontificii primatus jus porrigatur necesse est. Quod jus cum includat vim unitatis coactivam ex constitutis cap. 9. summus utique Pontifex sicut ob tuendam unitatem caritatis & communionis est tamquam centrum, quocum omnes Christiani uno caritatis & communionis vinculo debent conjungi; ita ad vindicandam unitatem fidei positus dici debet tamquam centrum, quocum omnes in eamdem fidem conspirare atque convenire cogantur. Ita sane fiet, quod adversarii ipsi cum Bossueto fatentur, ut *primatus sedis S. Petri sit centrum commune*, non partis, sed *totius unitatis catholicæ*, quæ non solum caritatis & communionis, sed & alteram fidei unitatem potissimum complectitur. Enimvero si caritatis & communionis unitati, quæ minor est, hoc visibili Romanæ sedis centro, cum quo omnes communicent, a Christo provisum fuit; num sine certo visibili centro, cui in fide sit adhærendum,

In exposit. Doctr. cathol. c. 21.

dum,

dum, relicta credenda est unitas fidei, quæ est unitas Ecclesiæ potior? Immo si caritatis & communionis unitas Ecclesiæ necessaria est ob unitatem fidei, ad quam illa refertur, uti statuimus capite 10; cum eo profecto, quocum necessaria est unitas caritatis & communionis, necessaria item dicenda est unitas fidei, ita ut discrepare non liceat a fide per eum tradita jure primatus, quocum ob unitatem fidei communicandum est. Equidem communionis unitas cum Papa idcirco potissimum Ecclesiæ est necessaria, ut præcaveatur schismatibus, quæ fidei divisionem & hæreses sæpissime pariunt; atque ut schismatibus exortis discernatur, ubi vera Christi Ecclesia sit inter plures, quæ se pro Christi Ecclesia venditant. Discernere autem ubi sit vera Christi Ecclesia, idem est ac discernere, ubinam vera revelatio & fides, cui adhærendum sit, reperiatur. Itaque externæ communionis unitas cum Romana sede idcirco Ecclesiæ necessaria est, ut non tam schismata impediantur, quam dissensiones fidei, vel iis obortis in solo cœtu illi sedi adhærente & cum illa communicante vera Ecclesia, veraque revelatio ac fides discernatur, cui adhærendum illi sit, qui in vera Christi Ecclesia esse velit. Necessitas ergo communionis cum Romano Pontifice fidei pariter unius cum eo retinendæ necessitatem involvit.

10 Adde quod, si non servetur cum Papa unitas fidei, nec communionis cum ipso unitas necessaria servabitur: omnes enim discrepantes a fide Papæ idem Pontifex cum tota Ecclesia sibi adhærente a sua communione præcidit, quam præcisionis sententiam inanem haud posse præferri patebit ex dicendis in Appendice num. 13. & 14. Vel ergo communionis unitas cum Papa necessaria dici nequit; vel si necessaria dicenda est, ut ipsis adversariis fatentibus probavimus; necessaria quoque dici debet cum eodem unitas fidei, sine qua communionis unitas haberi non potest. Communicandum quidem esse cum Ecclesia catholica in unitate ejusdem fidei nemo catholicus negaverit. Quænam vero est Ecclesia catholica, nisi quæ cum Romanæ sedis Pontifice in unitate fidei communicat? Quicumque enim ab isto discreparunt in fide, aut discrepant, sicut ab ejus communione semper fuerunt præcisi, ita ad Christi Ecclesiam amplius non spectarunt, nec spectant; quæ alia non est, nec fuit umquam, nisi quæ cum Papa communionem servavit ac servat. Igitur qua ratione cum Ecclesia catholica communicandum est in fi-

dei unitate, eadem est communicandum in unitate fidei cum sede Apostolica, quacum qui non communicat in fide, præcisus ab Ecclesiæ corpore, neque cum vera Ecclesia communicat: unde in formula fidei sub Hormisda Pontifice tradita
Tom. 5. Conc. Ven. edit. col. 583. a. anno 517 *sequestrati a communione Ecclesiæ catholicæ* traduntur, qui *non consentiunt sedi Apostolicæ*, idest qui cum fide ejusdem sedis seu Romanorum Pontificum non concordant. Quæ eadem formula legitur tum in libello Joannis Constantinopoli-
col. 622. e. tani dato an. 519, tum in alio inserto actioni primæ synodi œcumenicæ octavæ. Hinc quidem S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus adhærendum sibi esse sensit fidei a S. Cœlestino Pontifice declaratæ, ne ejus communione privaretur, & ita separaretur a communione Ecclesiæ catholicæ, ut constabit ex dicendis c. 13. §. 11.

11 Quid tandem, si consideremus unitatem communionis adeo exigere ejusdem fidei unitatem, ut ea nonnisi unam eamdemque fidem profitentibus exhibenda sit? Præclare admodum Dupinus in tractatu *De excommunicatione* communionis unitatem exponens, postquam docuit illam omnibus fidelibus necessariam, uti societatibus necessaria est unio inter
pag. 4. membra, affirmat Ecclesiæ membra debere esse unita non tam *fidei professione, quam signis unitatis externæ, quæ quis debet præstare alii eamdem fidem profitenti;* & hæc signa *communionem* apud antiquos appellata animadvertit. Si ergo communio,
In commonit. n. 3. & 28. quam Vincentius Lirinensis *fidei communionem* vocat, iis solis præstanda est, qui eamdem fidem profitentur; in Romano utique summo Pontifice, quocum est necessaria communio, eamdem fidem agnoscamus oportet: quod ejusdem fidei unitatem ac necessitatem præsumit. Id autem ex antiquitate exploratius fiet, si antiquam praxim rationemque expendamus, qua totius catholici orbis ecclesiæ cum Romana communicabant. Hæc communio, quæ uno caritatis vinculo omnes catholicas ecclesias cum Romano Pontifice totius catholicæ communionis centro compingebat, fiebat per litteras, quas pacificas, seu communicatorias appellabant. Harum litterarum frequens apud veteres mentio, hæcque præcipua Ecclesiasticæ unionis probandæ & continendæ ratio habita semper fuit. Sacramenta enim communia cum Romana ecclesia, habere poterant plures sectæ ab eadem divisæ: litteræ autem communicatoriæ inter catholicæ tantum unitatis Episcopos ultro citroque tradebantur. Electi scilicet Romani Pontifices initio

initio statim ad catholicos Patriarchas & Autocephalos litteras id genus mittebant, quibus eos sua in communione & unitate esse declarabant, & in eadem communione & unitate esse significabant omnes, quæ sub iisdem Patriarchis, atque Autocephalis continebantur ecclesiæ: & similiter Patriarchæ, atque Autocephali statim post electionem litteras ejusdem generis mittebant Romam, ut se se Romanæ sedi unitos & cum ipsa communicantes ostenderent. Si porro ejusmodi litterarum, quæ supersunt, expendamus indicia; hæc ipsarum transmissio non meræ cæremoniæ & communionis erat formula, sed præter notitiam novæ electionis, aut ordinationis professionem fidei potissimum continebat. Hinc Gelasius in epistola secunda ad Laurentium Episcopum de Lignido unius meminit professionis fidei, perinde ac si hic unus earum litterarum scopus esset. *Mos est Romanæ ecclesiæ sacerdoti noviter constituto formam fidei suæ ad sanctas ecclesias prærogare*. Hinc palam fit communionis ejusmodi vim unitatem fidei sive probandam, sive statuendam spectasse; unde sequitur ibidem Gelasius ejus moris instituendi causam & finem declarans, *ut sub qua fide vivendum sit secundum statuta Patrum*, * *in hanc nostram epistolam* (cui mox inferitur professio fidei) *propter brevitatem sine fastidio lector agnoscat*. Hinc etiam factum videmus, ut quorum Episcoporum ad Romanam sedem litteræ exploratam non exhiberent professionem fidei, illæ nequaquam reciperentur, nec iisdem redderetur communionis responsio, quamdiu ipsarum scriptores in professione fidei aliisve fidem tangentibus non satisfecissent. Ita cum non omnino placeret fidei professio, quam Epiri veteris Episcopi ad Hormisdam dederant; misit ipse formulam fidei cum Romanæ ecclesiæ fide penitus concordem, cui illi una cum Joanne Nicopolitano Metropolita aperte subscriberent, ut communicatoriæ litteræ ipsis redderentur. Vide epist. 8. & 9. laudati Pontificis. Ita etiam Felix III. monuerat Thalasium Archimandritam Monachorum Constantinopoleos, ne communicaret cum regiæ urbis Episcopo, nisi prius fidem professus esset, quæ Romano Pontifici probaretur. Similia leguntur de Anatolio Constantinopolitano Episcopo, cui communicatorias reddere litteras S. Leo tamdiu distulit, quoad circa fidem fecisset satis, ut liquet ex ejusdem Pontificis epistolis 69. 70. 71. & 111. nostræ novissimæ editionis. Confer etiam epistolas 127. 129. & 130. quibus pleniorem fidei expositio-

T. 5. Concil. Ven. edit. col. 290. a.

* l. *in hanc nostra epistola*.

fitionem a S. Proterio Alexandrino eumdem S. Leonem exegisse manifestum est. Itaque vides, Lector optime, unitatem communionis memoratis litteris compactam ita ad unitatem fidei directam fuisse, & utramque inter se se ita fuisse conjunctam, ut (quod notavit P. Garnerius) alteram sine altera cum Romana sede obtinere nemo potuerit. Negari quidem nequit, communicatorias litteras & communionis unitatem aliquando fuisse negatam intacta fide ob læsum aliquod caput meræ disciplinæ: at diversæ fidei hominibus umquam fuisse concessam probari non poterit. Alia nimirum capita præter fidem nonnumquam tangebantur in summorum Pontificum communicatoriis litteris: hoc vero semper cautum, ut una eademque fides servaretur, nec nisi profitentibus eamdem fidem traderentur. Unitas ergo fidei cum Romano Pontifice unitati communionis necessaria semper fuit. Hinc factum est, ut præferentes Romanam communionem, ubi dubium esset, de unitate fidei interrogarentur, uti Flavianus Antiochenæ ecclesiæ præsbyter a Paulino quæsisse fertur, *Si Damasi communionem amplecteris, o amice; doctrinæ nobis manifestam similitudinem ostende . . . . Ostende igitur consensionem doctrinæ*, quod scilicet notum esset, sine doctrinæ consensione, idest sine unitate fidei, communionis unitatem non posse consistere. Redit ergo argumentum superius institutum, videlicet si communionis unitas cum Romana sede, ut adversarii quoque concedunt, cuilibet Christiano necessaria est; fidei pariter unitas, sine qua communio non subsistit, æque saltem necessaria negari non potest. *Æque saltem*, inquam: cum fieri queat, ut quidam absque culpa, & absque salutis periculo careant actuali communione Romana, si ipsam toto nisu quærentes, ab eadem actu obtinenda citra suam culpam aliunde impediantur, ut in Appendice de Sanctis tempore schismatis Acaciani pluribus explicabitur: at fieri nullo casu potest, ut quis unitate fidei, quæ a nullo potest aliunde impediri, absque suo vitio careat: ac proinde hæc actu & absolute, & magis quam actualis communio generatim est necessaria.

In append. ad not. Diurni c. 3. n. 24.

Theodoret. l. 5. hist. c. 3. Confer infra c. 13. n. 30.

12. In statuenda vero necessitate unitatis fidei, quæ sicuti majori controversiæ videtur obnoxia, ita & majori usui futura est, accuratior est opera collocanda. Hactenus ex necessitate communionis illam deduximus. Potiora & apertiora in sequentibus dabimus; & primo quidem ex sa-

cra

cra Scriptura, tum ex traditione, ac tandem ex ipsorum adversariorum testimoniis, ne hiscere amplius possint, nisi & sacrarum litterarum satis obvio sensui, & doctrinæ omnibus sæculis traditæ, & suis ipsorum principiis & confessionibus se se opponere velint. Nonnulla quandoque incident, quæ communionis necessitatem adstruent eo præsertim fusiori capite, in quo traditionem late exponemus: sed pleraque necessitatem unitatis fidei manifestissime comprobabunt.

CAPUT XII.

PROPOSITIO DUODECIMA.

Unitatem præsertim in fide cum fide S. Petri ac successorum ejus Romanorum Pontificum omnibus Christianis necessariam evincunt ex sacra Scriptura illa Evangelica testimonia, quæ de primatu S. Petri insigniora sunt.

1 EO tandem pervenimus, ubi Evangelicorum testimoniorum, quibus primatus peculiaris jurisdictionis & personalis S. Petri ac successorum ejus Romanorum Pontificum constitutus fuit, interpretationem ejusdem Petri ac successorum ejus ratione primatus propriam & obvio verborum sensui congruentem afferamus, concinentem postea traditionem allaturi. Insigniora testimonia Evangelica, quæ primatus fundamenta jecerunt, sunt illa tria de S. Petro, quæ commemoravimus cap. 5. Hæc autem quatenus unitatem fidei cum fide Petri & successorum ejus omnino tenendam potissimum statuant atque demonstrent, antequam singillatim expono; egregiam clarissimi Bossueti de intellectu sacrarum litterarum doctrinam præmittere plurimum interest. Is in prima pastorali epistola de promissis Christi suæ Ecclesiæ factis distinguendum notat inter fidem & intellectum fidei. Licet enim fides, quæ divinæ revelationi innititur, una semper in Ecclesia fuerit, nec quidpiam in eam novi induci possit; intellectus tamen fidei, quo scili-

cet

cet fidei rationes & fundamenta explicantur; quique sacris Doctoribus debetur, cum per examen subtile & accuratum dogmatum intelligentiam aperuerunt, sicut ad recte credendum necessarium non est, ita fide intacta nunc minor, nunc major esse in Ecclesia potest. Doctores enim & expositores sacri quandoque nullis obstrepentibus hæresibus contenti quorumdam dogmatum fide ob divinæ revelationis auctoritatem ab Ecclesia propositam, accuratiorem explicationem prætericrunt. At subortæ deinceps hæreses, quæ dogma catholicum oppugnarunt, acuere sacrorum Doctorum aciem, ut ob retundendam heterodoxorum audaciam, fidei impetitæ rationem eruerent, & ita nonnullorum dogmatum intellectum, qui desiderabatur, in Ecclesia pepererunt. Præclara in hanc rem illa Augustini in Psalmum 54. num. 22. *Ex hæreticis asserta est catholica, & ex his qui male sentiunt, probati sunt qui bene sentiunt. Multa enim latebant in Scripturis, & cum præcisi essent hæretici, quæstionibus agitaverunt Ecclesiam Dei. Aperta sunt quæ latebant, & intellecta est voluntas Dei .... Multi, qui optime possent Scripturas dignoscere & pertractare, latebant in populo Dei, nec asserebant solutionem quæstionum difficilium, cum calumniator nullus instaret. Numquid enim perfecte de Trinitate tractatum est, antequam oblatrarent Ariani? Numquid perfecte de pœnitentia tractatum est, antequam obsisterent Novatiani? Sic non perfecte de baptismate tractatum est, antequam contradicerent foris rebaptizatores; nec de ipsa unitate Christi enucleate dicta erant, quæ dicta sunt, nisi postea quam separatio illa urgere cœpit fratres infirmos, ut jam illi, qui noverant hæc tractare atque dissolvere, ne perirent infirmi, sollicitati quæstionibus impiorum, sermonibus & disputationibus suis obscura Legis in publicum deducerent.* Similia idem S. Doctor inculcat in libro *De dono perseverantiæ* num. 53. fateturque loca *Scripturarum* occasione Pelagianæ hæreseos *copiosius* & *enucleatius* explicata atque defensa, *quam si nulla talis necessitas coegisset*. Plura ejusdem generis exempla Bossuetus loco laudato subjicit, ex quibus palam est, inquit, *hæreses aperire viam ad explicationem sacrorum testimoniorum exactiorem, & ita a fide, quæ prius eadem obtinebat, ad intellectum, quatenus imbecillitati nostræ congruit, nos pervenire*. Quorsum hæc ad nos? Nimirum ne novitas, quæ fidei intellectum tantum respiciat, damnanda perinde credatur, ac novitas, quæ tangit substantiam fidei: ac idcirco nemo mihi

T. 4. col. 313. d. edit. Bened.

suc-

ſuccenſeat, ſi occaſione præſentis controverſiæ contra Pontificiam auctoritatem excitatæ, intellectum ac explicationem, quæ non ſatis hactenus obſervata videatur, divinis de Petro teſtimoniis afferam.

2 Ut autem explicationis, ſeu interpretationis ipſorum teſtimoniorum hoc capite afferendæ æquitas & veritas facilius innoteſcant, certum ex propoſitionibus antea conſtitutis præſumendum eſt, S. Petri primatum, qui in Romanos Pontifices ſucceſſores ejus tranſivit, eſſe primatum non meri ordinis, ſed præcipuæ ac perſonalis jurisdictionis, quæ ſolius primatis propria, non eſt alii communis, ſicut nec communis fuit ipſis Apoſtolis, qui in Apoſtolatus jure erant æquales, non vero in jurisdictione perſonali primatus uni Petro delati. Certum item eſt, hunc primatum, & jus proprium ac perſonale primatus Petro delati fundari in locis Evangelicis, quibus primatus Petro conceſſus fuit, adeo ut licet ea loca aptari queant aliis Apoſtolis in aliis prærogativis ac juribus, non tamen in jurisdictione propria & perſonali primatus. Hoc autem jus primatus proprium ac perſonale deteхiſſe & conſtituiſſe mihi videor ex ratione ſeu fine inſtituendi primatus, ut ſcilicet per unum toti Eccleſiæ præpoſitum unitas conjungeretur, atque conſervaretur ipſius Eccleſiæ, cui proinde compingendæ & cuſtodiendæ in tota Eccleſia ſpeciale jus ei fini obtinendo neceſſarium S. Petro & ſucceſſoribus traditum probavimus: idque non tam quoad unitatem caritatis & communionis fatendum eſt, quam de unitate fidei, quæ eſt unitas Eccleſiæ potior. Hæc ex præſtitutis certa. In explicandis igitur Evangelicis teſtimoniis, quibus S. Petri primatus in ſucceſſores ejus traductus innititur, ea interpretatio, quæ utriuſque unitatis in tota Eccleſia continendæ ac vindicandæ vim & facultatem congruentem S. Petro traditam exhibeat, non arbitraria, nec violenta, aliiſve communis, ſed propria & perſonalis ſolius primatis habenda erit, quæ proprium ac perſonale primatus jus declarabit. Id quidem illud eſt, quod hoc capite explicandum & conſtituendum mihi ſumo: quod ſi ex æquo conficiam, & ſi præterea idipſum quoad ſubſtantiam traditioni apprime conſonum ex dicendis ſequenti capite invenietur; nihil ad ſtatuendam veram primatus vim atque rationem, veramque Evangelicorum teſtimoniorum ſententiam detegendam deſiderabitur.

§. I.

Illa Christi verba Matthæi c. 16. *v.* 18. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. *necessitatem unitatis fidei cum fide S. Petri ac successorum ejus Romanorum Pontificum manifestissime evincunt.*

3 Hic Evangelicus textus quatenus necessitatem exigat unitatis communionis cum S. Petro & Romanis Pontificibus ejus successoribus, vidimus capite præcedenti num. 2. & seqq. Quatenus vero unitatem potissimum fidei cum ipsorum fide jure primatus tradita omnino necessariam probet, nunc constituendum est. Hunc textum exigere unionem Ecclesiæ cum petra, supra quam Christo instituente ipsa Ecclesia ædificata est, nemo ibit inficias: ædificium enim illi petræ, seu fundamento, supra quod constructum est, necessario debet incumbere & adhærere. Id ab omnibus Romanæ & catholicæ communionis hominibus certo & constanter agnitum fatetur etiam M. Antonius de Dominis lib. 6. de Rep. Eccles c. 6. ubi etsi hocce testimonium Evangelicum primatui conetur eripere; ex obvio tamen sensu, & ex ædificii similitudine Romanos & se quoque cum ipsis necessariam totius Ecclesiæ unionem cum eo fundamento sic profitentes inducit num. 2. *Hic jam nos Romani sistere solemus, & dicere, Petrum a Domino designari pro fundamento totius Ecclesiæ, quæ debet eidem inniti, quemadmodum ædificium innititur fundamento*. Videndum ergo, quid in Petro designatum fuerit nomine *petræ*, supra quam Christus Ecclesiam se ædificaturum promisit. Et siquidem palam ostendam *petræ* vocabulo significatam fuisse illam fidem, seu professionem fidei, quam S. Petrus inter varias hominum sententias de Christo edidit; hanc fidem, seu fidei professionem positam a Christo suæ Ecclesiæ fundamentum, necessariamque esse totius Ecclesiæ unionem cum eadem Petri fide omnino liquebit. Id porro si ad primatum ejusdem Apostoli pertinere, ac propterea ad successores quoque S. Petri Romanos Pontifices eodem jure traductum deinceps ostendero; necessitatem quoque adhærendi Romanorum Pontificum fi-

dei

dei toti Ecclesiæ impositam exploratum fiet. De *petræ* significatione, quam proposui, in primis cognoscamus: & ne quid ex ingenio videar educere, non meam, sed Patrum interpretationem in medium afferam.

I. *Petræ nomine fidem S. Petri significari Patrum traditione ostenditur.*

4 Etsi *petræ* nomine Petrum ipsum designari Patrum traditio doceat, cum Ecclesiam super Petrum ædificatam compluribus ipsorum testimoniis proditum sit; nemo tamen huic traditioni aliam traditionem me contraponere existimet, cum Petri fidem eo nomine proprie significari ex traditione demonstrandum suscipiam; & multo minus suspicetur, me hac via favere heterodoxis, qui ut primatui S. Petri hunc Evangelicum textum eripiant, non S. Petrum, sed fidem *petræ* vocabulo indicari contendunt. Qui enim non fidem cujuscumque, nec fidem in genere, sed fidem S. Petri, quam scilicet S. Petrus in ædificanda Ecclesia fundamentum jecit, petram Ecclesiæ a Christo positam ostendit; satis in hac fide ipsum Petrum petram Ecclesiæ constitutum probat, & solum qua ratione petra & fundamentum Ecclesiæ idem Petrus intelligendus sit, apertius exponit: ac propterea is traditionem nequaquam opponit traditioni, sed genuinum, & congruum Evangelici textus sensum proferens, traditionem ex traditione potius explicat atque confirmat. Cum porro hinc statuendum nobis sit præcipuum primatus jus in unitatem fidei; dum hanc interpretationem statuimus; non solum ab heterodoxorum consilio maxime recedimus, verum etiam illorum nisum omnem exinde elidendum confidimus. Eja igitur Patrum testimonia proferantur.

5 Audiamus primo hac in re differentem S. Hilarium, qui S. Petri fidem, seu confessionem fidei laudans, *Super hanc igitur confessionis petram*, inquit, *Ecclesiæ ædificatio est* ... *Hæc fides Ecclesiæ fundamentum est*. Et alio loco: *Felix fidei petra Petri ore confessa*. *Lib. 6. de Trin. n. 36. & 37.* *Lib. 1. de Trin. n. 28.*

6 S. Gregorius Nyssenus *de Trinitate* cap. ultimo inscripto: *Ut petra vitæ Christus in divinis Scripturis prædicatur*, ait: *Petra vero fidei tamquam fundamentum, quia ipse Dominus ait ad Principem Apostolorum*: Tu es Petrus, & super hanc

 pe-

petram ædificabo Ecclesiam meam, *super confessionem videlicet Christi, quia dixerat:* Tu es Christus filius Dei vivi. Hæc fuit quidem confessio Christi, sed edita a Petro.

7 Neque aliter S. Ambrosius *De Incarnatione* c. 5. n. 34. *Fides ergo est Ecclesiæ fundamentum; non enim de carne Petri, sed de fide dictum est, quia portæ mortis ei non prævalebunt*: ubi respicit illud Evangelicum: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.*

8 Ab Ambrosio non disjungendi duo antiqui auctores, quorum opera sub illius nomine quondam inscripta fuerunt. Auctor commentariorum in epistolas Pauli in cap. 2. ad Ephesios v. 20. *Dixit Dominus ad Petrum*: Super istam petram ædificabo Ecclesiam meam, *hoc est in hac catholicæ fidei confessione statuam fideles ad vitam.* *In Append. Ambros.*

9 Auctor item sermonis *in Natali Apostolorum Petri & Pauli*, qui etsi Augustino item tributus, Ambrosio tamen verius tribuendus a Patribus Benedictinis creditur, S. Petrum *in Ecclesia fidei fundamenta continere* tradit: quod idem est ac fateri eum sua fide Ecclesiæ fundamenta jecisse. *Append. Aug. ser. 201. col. 234.*

10 S. Epiphanius hæresi 59. n. 7. *Princeps Apostolorum Petrus .... qui quidem solidæ petræ instar nobis extitit, cui velut fundamento Domini fides innititur, supra quam Ecclesia modis omnibus ædificata est. In primis quidem quod* Christum Dei vivi filium esse confessus est, idque *vicissim audiit*, Super hanc solidæ fidei petram ædificabo Ecclesiam meam.

11 His accedat S. Augustinus, qui tract. 7. in Joan. n. 20. de Christo ait: *Nominavit petram, & laudavit firmamentum Ecclesiæ in ista fide*, quam scilicet Petrus professus fuerat, ut in antecedentibus dixerat. Apertius in ps. 69. n. 4. *Petrus, qui paulo ante eum* (Christum) *confessus erat filium Dei, & in illa confessione appellatus erat petra, supra quam fabricaretur Ecclesia*, &c. *T. 3. part. 2. col. 351.* *T. 4. col. 714.*

12 S. Joannes Chysostomus hom. 54. al. 55. in Matthæum n. 2. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, idest super fidei confessionem.* Et hom. 82. al. 83. in eumdem Matthæum n. 3. *Super confessionem ejus* (Petri) *Ecclesiam ita fundavit & munivit*, &c. Rursus in cap. 1. epist. ad Galatas: *Itaque cum Petro dixisset*, Beatus es Simon Bariona, *promisissetque futurum, ut Ecclesia fundamenta super illius confessio-* *T. 7. col. 548. edit. Ben.* *Ib. col. 785. 786.* *Tom. 10. col. 657.*

confessio-

fessionem jaceret, &c. Hinc homilia *De debitore decem millium talentorum* Petrum vocat *firmamentum fidei*, *confessionis fundamentum*, & hom. contra ludos *Petrum fundamentum fidei*. T. 3. col. 4. T. 6. col. 273.

13 Subiiciam auctorem sermonis 1. in Pentecosten inter Chrysostomi opera: *Super hanc petram. Non dixit super Petrum; neque enim super hominem, sed super fidem ejus* (Petri) *ædificavit*. Fidem autem Petri qui dicit, non excludit Petrum, sed id ponit, quod in Petro fundamenti rationem continet, nempe fidem ejus, seu fidem ab eo prædicatam, super quam Ecclesia ædificata vere fuit, cujusque gratia Petrus *fidei petra*, *& rectæ fidei fundamentum* appellatur ab alio auctore sermonis septimi de Martyrio SS. Apostolorum Petri & Pauli, qui in ejusdem Chrysostomi operibus legitur. Similes formulæ apud alios frequenter occurrunt. S. Leo epist. 119. al. 92. ad Maximum Antiochenum c. 2. *catholicæ fidei petram* S. Petrum vocat. Asterius Amasenus apud Lambecium *fidei petram ac basim Dei Ecclesiæ*. Auctor serm. 79. Appendicis Augustinianæ *confessionis Christi crepidinem*, *immobilis fidei fundamentum*. *Petra* item *fidei* dicitur a Flavita CP. a Zenone Imperatore, & ab aliis, quos recensere non vacat. Et hinc *fundamentum credentium* appellatur ab Euthymio in c. 16. Matth. & a Philippo Cælestini legato in Ephesina Synodo act. 3. *columna fidei*: quæ omnia indicant, *petræ* vocabulo non aliud significari nisi S. Petri fidem. T. 3. col. 790. T. 8. col. 9. T. 5. col. 145

14 S. Eucherius Episcopus Lugdunensis, seu alius quivis auctor homiliæ in S. Petri natali: *Videamus itaque quid sit*, Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Super hanc petram, quam tu modo docuisti dicens*, Tu es Christus filius Dei vivi, *super hanc petram, & super hanc fidem ædificabo Ecclesiam meam*.

15 S. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. *de Trinitate* hunc eumdem locum exponens, *Petram*, inquit, *opinor*, *nihil aliud quam inconcussam & firmissimam discipuli fidem vocavit, in qua Ecclesia Christi ita fundata & firmata esset, ut non laberetur, & esset inexpugnabilis inferorum portis*.

16 Juvenalis Hierosolymorum Episcopus in Synodica ad presbyteros & archimandritas Palæstinæ, *Cum summus*, ait, *& primus Apostolorum Petrus dixisset*, Tu es Christus filius Dei vivi; *Dominus intulit dicens*: Beatus es *&c.* & ego dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc petram *&c.* quæ T. 4. Conc. col. 1835. Ven. edit.

ad

ad laudatam Petri professionem referens, subdit : *Super hanc confessionem roborata est Ecclesia Dei.*

17 Theodoretus epist. 77. ad Eulalium Persicæ Armeniæ Episcopum : *Dominus noster Apostolorum principem, cujus confessionem veluti basim quamdam & fundamentum Ecclesiæ defixerat* &c. Iterum epist. 177. ad Joannem Oeconomum recitatis Petri verbis *Tu es Christus* &c. subiicit : *Audiamus & Christum Dominum confessionem hanc confirmantem :* Super hanc enim petram, *inquit*, ædificabo Ecclesiam meam.

18 S. Petrus Chrysologus serm. 154. de S. Stephano; *Petrus a petra nomen adeptus est, quia primus meruit Ecclesiam fidei firmitate fundare*. Si per fidem Petrus fundavit Ecclesiam, Petri fides Ecclesiæ petra & fundamentum fuit.

19 S. Maximus Taurinensis in eamdem plane sententiam hom. 4. de Petro Apostolo : *Petra dicitur, eo quod primus in nationibus fidei fundamenta posuerit.*

20 Eusebius Gallicanus, seu alius quilibet auctor sermonis in Natali S. Petri apud Combefisium : *Ego dico tibi, quia tu es Petrus fide fortis, doctrina stabilis &c.* idque *petræ* nomine significari affirmat.

P. 795. (margin)

21 Anonymus relatus in Catena Nicetæ super Matthæum : *Petram fidei confessionem vocavit : cum autem super hanc ædificari nuntiatur, inde ostendit, multos jam futuros, qui in eum crederent.*

22 Stephanus Cameracenus apud laudatum Combefisium in die Sanctorum Petri & Pauli : *Tu, qui Petrus existens, petra fies fidei Verbi, & constituendæ Ecclesiæ fundamentum* &c. . . . . . *Hac basi superposita, reliqua etiam dogmata, puto, superstruentur.*

P. 338. (margin)

23 S. Isidorus Hispalensis lib. 7. Originum c. 9. *Dixerat Petrus*, Tu es Christus filius Dei vivi. *Deinde ei Dominus : Super hanc petram, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam.*

24 S. Joannes Damascenus orat. de Transfiguratione laudans Petri confessionem ait num. 6. *Hæc est firma illa, & immotta fides, supra quam tamquam petram Ecclesia fundata est*. Et in sacris Parallelis ex veteri Græco scriptore tit. 3. Christus ad Petrum sic loquens inducitur : *Super tuam instar petræ firmam fidem ædificabo Ecclesiam meam.*

Tom. 2. p. 795. Ibi p. 558. (margin)

25 Synodus Forojuliensis sub S. Paulino Aquilejensi : *Ecclesia super eam persistit petram, quam B. Petrus non car-*

ne,

ne, vel sanguine, sed Patre, qui in cælis est, revelante sibi confessus est, & illius fide regitur & gubernatur.

26 Hanc interpretationem communiorem suo ævo testatur Jonas Aurelianensis lib. 3. *De Cultu imaginum: Multi namque*, ait, *& pene omnes petram, supra quam ædificatur Ecclesia, fidem intelligunt B. Petri, quæ communis est sanctæ totius Ecclesiæ &c.*

27 Hincmarus Remensis in opusculo adversus Hincmarum Laudunensem c. 5. *Tu es Petrus, & super hanc petram, idest rectæ fidei, quam Patre tibi revelante confessus es, ædificabo Ecclesiam meam.*

28 Troslejanum Concilium can. 15. loquens de Ecclesia, quæ, inquit, *cum generaliter ab ipso suo capite super Petrum, idest, super confessionem Petri sit ædificata* &c.

29 Rupertus Tuitiensis Abbas lib. 3. in Matthæum: *Super petram fidei, quam confessus est Petrus* &c.

30 S. Thomas Cantuariensis epist. 97. libri primi: *Nonne in fide & doctrina Petri totius Ecclesiæ structura consurgit?*

31 S. Bruno Astensis in Expositione capitis 33. Exodi: *Vocatur fides petra: unde cum Domino Petrus diceret:* Tu es Christus filius Dei vivi; *mox ejus fidem confirmans ait: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram, idest, super hanc fidem tuam, qua me dicis filium Dei vivi, ædificabo Ecclesiam meam.*

32 Cæsarius Cisterciensis homilia *De cathedra S. Petri: Super hanc petram, idest super fidei tuæ firmitatem, a qua cognominaris, ædificabo Ecclesiam meam.*

33 Magister Menegaldus in opusculo contra Wolfelmum Coloniensem, quod Muratorius in Latinis Anecdotis edidit cap. 17. recitata confessione Petri, *Propterea*, inquit, tam *perspicacis fidei soliditas ab ipso Dei filio fundamentum Ecclesiæ facta est, super quod totius ædificii structura consurget.* T.4.pag.192.

34 Similiter inter Scholasticos S. Thomas 2. 2. q. 174. a. 6. *Super hanc petram, scilicet confessionis tuæ, ædificabo Ecclesiam meam*: quibus similia leguntur in supplemento q. 25. a. 1.

35 Neque Romani Pontifices ab hac interpretatione, quam aliis antiquorum Scriptorum testimoniis confirmare liceret, dissentiunt. S. Leo serm. 62. al. 60. c. 2. novæ edit.

edit. col. 239. illam Petri confessionem, *Tu es Christus filius Dei vivi* Deo revelante editam affirmat, *ut ad regimen totius Ecclesiæ præparatus, primum disceret quod doceret, & pro soliditate fidei, quam erat prædicaturus, audiret: Tu es Petrus* &c. In quem locum vide quæ fusius adnotavimus in eadem editione tom. 1. col. 461. & 462. Item serm. 51. al. 94. c. 1. *Tantum in hac fidei* (a Petro declaratæ) *sublimitate complacuit, ut beatitudinis felicitate donatus, sacram inviolabilis petræ acciperet firmitatem, super quam fundata Ecclesia portis inferi, & mortis legibus prævaleret.*

T. 2. col. 718. 36 S. Gregorius lib 4. epist. 38. ad Theodelindam reginam: *In vera fide persistite & vitam vestram in petra Ecclesiæ, hoc est, in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate.*

37 Joannes VII. epist. 75. ad Petrum Comitem: *Super quam etiam solidam confessionis petram suam Dominus fabricavit Ecclesiam.*

38 Hadrianus I. in epistola, quæ act. 2. synodi VII. lecta & probata est, de Petro ait: *Iste tam præcelso prælatus honore, promeruit confiteri fidem, supra quam fundatur Ecclesia.* Iterum in epistola ad Episcopos Hispaniæ Concilio Francofordiensi præfixa: *Super hanc, inquit* (Christus), *petram quam confessus es, & a qua vocabuli sortitus es dignitatem, super hanc soliditatem fidei ædificabo Ecclesiam meam.*

39 Nicolaus I. epist. 6. ad Photium: Christus *super soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam secundum illius veridicam vocem dicentis: Amen dico tibi, Tu es Petrus* &c.

40 Stephanus VI. epist. 2. ad universos Episcopos: *Catholica Christi & Dei nostri Ecclesia fundata super firmam petram, Apostolicæ videlicet petræ confessionem* &c.

41 Innocentius II. epistola ad Episcopos Senonensis Concilii, quæ a S. Bernardo dictata creditur, & est epist. 194. inter illas ejusdem Sancti Bernardi: *Testante Apostolo, sicut unus Deus, ita una fides esse dignoscitur, in qua tamquam in immobili fundamento, præter quod nemo potest aliud ponere, firmitas Ecclesiæ catholicæ inviolata consistit. Inde est quod B. Petrus Apostolorum Princeps pro eximia hujus fidei confessione a Domino ac Salvatore nostro audire meruit:* Tu es, *inquit*, Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, *petram utique firmitatem fidei, & catholicæ unitatis soliditatem manifeste designans.*

42 Urbanus III. in epistola ad Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates: *Cælestis altitudo consilii . . . . sacrosanctam Romanam ecclesiam . . . supra petram fidei soliditate fundavit, illud ei tribuens Apostolicæ confessionis fortitudine firmamentum, ut* &c.

43 Sed quid plura commemoro? Concludam testimoniis Ecclesiæ, quæ in publicis Missarum precibus idipsum expresse docuit, & docet. In Sacramentario Gallicano, quod Mabillonius produxit in lucem, hæc leguntur *ad contestationem* Missæ in die cathedræ S. Petri: *Testis est hæc divina B. Petri cathedra Episcopatus exposita, in qua fidei merito revelationis mysterium fidei Filium Dei confitendo præfatus Apostolus ordinatur, in cujus confessione est fundamentum Ecclesiæ, nec adversus hanc petram portæ inferi prævalent*. Eadem occurrunt in Missali Gothico, quod Ven. Cardinalis Thomasius edidit: ac præterea in eodem Cathedræ festo præmittitur oratio, in qua habetur: *Fide prælatus est* (Petrus), *& per hanc Petri petram* (idest fidem) *basis Ecclesiæ fixus est*. In Benedictionali, quod vulgavit Lambecius, die natali SS. Petri & Pauli hæc benedictio describitur, quæ Gallicanæ originis inserta legitur etiam in Sacramentarium Gregorianum editionis Menardi: *Benedicat vos omnipotens Deus, qui nos B. Petri saluberrima confessione in Ecclesiasticæ fidei fundavit soliditate. Amen*. Similiter in collecta, quam apud Romanos vetustissimam cognoscimus ex Gregorianis antiquioribus Sacramentariis, a Pamelio atque Muratorio impressis, quæque vel hoc tempore recitatur in Missa vigiliæ eorumdem Apostolorum, hæc leguntur: *Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut nullis nos permittas perturbationibus concuti, quos in Apostolicæ confessionis petra solidasti*.

T. 1. Musæi Ital. 297.

T. 2. Biblioth. Cæsar. c. 5.

T. 3. Oper. S. Greg. col. 113.

44 Itaque *petræ* nomine S. Petri confessionem ac fidem esse accipiendam tanta ac tam aperta Patrum, Pontificum, ac Ecclesiasticorum librorum traditio nos dubitare non sinit: unde id apud omnes catholicos constans & certum pronuntiare non dubitavit Joannes Ekius lib. 1. *De primatu Petri* contra Lutherum cap. 13. ubi huic explicanti Evangelicum testimonium de fide Petri, & affirmanti *supra fidem Petri ædificatam Ecclesiam*, reponit incunctanter: *Quis ei in hoc repugnat? quis negat? quis inficiatur? Ille prodat, nominet quem hujus dissensorem*.

II. *In hanc* petræ *interpretationem quomodo Ecclesia super Petrum ædificata commode intelligatur. Aliæ interpretationes conciliatæ. Non singularis illa fides, qua S. Petrus Christum Dei Filium professus est, sed universa fides Christiana, quam in ædificanda Ecclesia prædicavit,* petræ *nomine accipienda monstratur.*

45 Qui fidem non quamcumque, sed Petri confessione aut prædicatione propositam *Ecclesiæ petram* intelligit; is, ut monuimus, non excludit Petrum, sed ipsum satis in ea fide & confessione Ecclesiæ fundamentum agnoscit, quæ sane *per hanc* fidei *petram basis Ecclesiæ fixus est*, ut in Missali Gothico traditur, quique proinde non *petra & fundamentum* solummodo, sed *petra fidei* & *fidei fundamentum* appellatur a Patribus laudatis supra num. 12. & 13. *Ibi* nimirum *habes personam meam, ubi confessionem meam*, hic quoque dicere potest S. Petrus, uti alia occasione dixit apud Cassianum lib. 3. *De Incarnatione* c. 12. Enimvero qua congrua ratione Evangelicus textus aliter exponi possit, non video. Qui enim fieri potuit, ut super Petrum ædificaretur Ecclesia? Non super ossa, nec super carnem quidem S. Petri ædificata intelligi potest; at super fidem ab eo prædicatam constructa optime intelligitur, cum S. Ambrosius & alius auctor sermonis editi inter Chrysostomi opera observarunt. Vide supra n. 7. & 13. Cum scilicet verum Ecclesiæ fundamentum sit fides, ut tradit idem Ambrosius, quatenus Ecclesia ex fidelibus constans, per fidei prædicationem constructa est, ac sine ipsa homines nec sunt, nec esse possunt Ecclesiæ membra; non alia profecto congrua ratione S. Petrus intelligi potest ipsius Ecclesiæ petra & fundamentum nisi per fidem, quam dum prædicavit, Ecclesiastici ædificii fundamentum posuit. Ita Patrum testimonia, quibus S. Petrus, & testimonia, quibus ejus fides *petræ* nomine explicatur, nihil pugnant inter se, sed optime cohærent, & in unam eamdemque catholicam doctrinam ac traditionem conspirant. Ex una enim parte Evangelicus textus de S. Petro proprie accipiendus statuitur; ex alia vero, qua congrua de eo ratione proprie intelligendus sit, commode exponitur: quod utrumque S. Gregorius Nazian-

Lib. 6. in Luc. n. 98. p. 1407.

Nazianzenus apte complectens scripsit: *Petrus petra vocatur, atque Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habet.* *Orat. de moderat. serv. in disput.*

46 Neque difficultatem afferant quidam Patres Evangelici textus verba *super hanc petram* explicantes de Christo principali petra & fundamento Ecclesiæ, de quo Paulus ait: *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus.* *1. Cor. 3. v. 11.* Etsi negari non potest, quin Christus sit vera & principalis petra & fundamentum Ecclesiæ; cum tamen Evangelicus textus, de quo nunc agimus, expresse loquatur de Petro, eumque ob fidem Christi, quam professus est & prædicavit, *petræ* voce ibidem designatum traditio Patrum affirmet; in dubium vocari nequit, quin & ipse, qui ex *principali* illa *petra communionem & virtutis accepit & nominis* (verbis utor antiqui Scriptoris librorum *De vocatione omnium gentium*), *Lib. 2. c. 28.* ob eamdem fidem constitutus fuerit *petra*, supra quam Ecclesia constructa est. Cum porro exploratum sit, Christum esse petram & fundamentum Ecclesiæ per eam fidem, quam in ædificationem & fundamentum Ecclesiæ ipse tradidit; ex alia autem parte constet, post Christi mortem & ascensionem prædicatione traditæ a Christo fidei ædificatam fuisse Ecclesiam, quam idem Christus laudato Evangelico textu promiserat ædificandam super Petrum, seu super Christi fidem prædicandam a Petro (unde Cyprianus scripsit: *Petrus super quem ædificanda fuerat Ecclesia*); *Epist. 69.* non aliter Christus, seu fides Christi fuit petra & fundamentum Ecclesiæ, nisi quatenus Petro prædicante Ecclesiæ ædificandæ fundamentum posita fuit. Ita hæc interpretatio de Christo principali petra redit ad Petrum, quatenus Christi fides prædicata a Petro fuit illa petra, supra quam Ecclesia Christo instituente ædificata est, quamque cum Petrus in ædificationem Ecclesiæ prædicavit, non aliud fundamentum posuit præter illud, quod a Christo positum, erat ipse Christus annuntiatus prædicatione fidei. Verum quidem est in ædificationem Ecclesiæ prædicatione fidei laborasse etiam alios Apostolos, ex quo ipsi etiam fundamentum Ecclesiæ sunt juxta illa, *Superædificati super fundamentum Apostolorum* (1), idest *Ephes. 2.* supra

(1) Additur in textu Pauli *& Prophetarum*, qui scilicet fidem Christi venturi prænuntiarunt: unde tum in Apostolis, tum in Prophetis eadem Christi fides est fundamentum Ecclesiæ.

ſupra Chriſti fidem, quam Apoſtoli prædicarunt. Quid vero ſit illud peculiare ac proprium prædicationis S. Petri, ex quo præcipua & propria primatus ejus vis ac ratio deduci queat, laudatumque Evangelicum textum ad primatum ipſius perſonalem jure referri demonſtretur, planum fiet ex dicendis num. 49.

47 Interim ex hactenus dictis facile intelliges, fidem Petri, quæ Eccleſiæ viſibilis fundamentum eſt, haud eſſe fidem ejus internam & inviſibilem, ſed externam, uti diximus, profeſſionem fidei, nec ſingularem quidem illam, qua idem Apoſtolus interrogatus à Chriſto, ipſum Dei vivi Filium confeſſus eſt, ſed illam, qua totam Chriſti & fidei doctrinam in ædificanda Eccleſia prædicavit: neque enim per illam primam de Chriſti divinitate profeſſionem Eccleſia ædificata fuit, ſed deinde prædicatione fidei, qua poſt Spiritus Sancti adventum fides Chriſti poſita eſt uti fundamentum Eccleſiæ. Porro cum in ejuſmodi ædificationem prædicavit Petrus Chriſti fidem; non unum illud de divinitate ejus dogma prædicavit, ſed totam Chriſti doctrinam, quæ in Chriſti fide continetur, & fidelibus neceſſaria eſt. Itaque hæc tota, in qua Eccleſiæ ædificatio aſſurgit, *petræ* nomine ſignificata intelligi debet. Hinc ſane plures ſancti Patres laudati num. 13. & 14. *Fidei fundamentum*, *petram fidei*, *fidei columnam*, vel etiam *catholicæ fidei petram* S. Petrum generatim appellant, quæ formulæ non unius articuli, ſed univerſa fidei dogmata comprehendunt. Quod ſi aliquot antiqui ſpecialem ejus fidei, qua Chriſtum Dei Filium Petrus confeſſus eſt, mentionem fecerunt; id fecerunt, propterea quod contra eos hæreticos agerent, qui Chriſti divinitatem impugnabant. Negari tamen nequit, quin hæc particularis confeſſio ceteris dogmatibus, quæ Chriſtus tradidit, fundamentum Petro fuerit, ut omni obſequio crederet quæcumque de illo audivit, quem Patre revelante Dei Filium profitebatur. At ſicut non ea una ſingularis fides prædicanda fuit in ædificationem Eccleſiæ; ita non ea una fundamentum Eccleſiæ habenda eſt. Quare Sanctus Leo, qui ea ſingulari confeſſione præparatum quodammodo innuit Sanctum Petrum ad totius fidei prædicationem, ut nimirum de Chriſto *diſceret quæ doceret*; mox hanc totius fidei prædicationem, quæ tota & integra eſt fides Chriſti, Eccleſiæ petram ſatis deſignans addidit: *Et pro ſoliditate fidei, quam E-*

Serm. 62. al. 60. n. 2.

EAT

RAT PRÆDICATURUS, *audivit: Et super hanc petram* &c. In re explorata plura differere opus non est.

III. *Quatenus ex hac interpretatione laudati textus Evangelici unitas præsertim fidei omnium Christifidelium cum fide S. Petri, seu prædicata a Sancto Petro necessaria probetur. Eadem unitas fidei quatenus ab aliis Apostolis servata in fundandis ecclesiis.*

48 Evangelicum textum, *Tu es Petrus*, *&* *super hanc petram* &c. ad primatum præcipuæ jurisdictionis S. Petro ex Christi institutione tributum pertinere vidimus cap. 5. Itaque haud satis est eumdem textum explicasse de Petri fide, ut hactenus fecimus; sed aliquid inde præcipui juris primatus proprium ipsi Petro ac fidei ejus asseratur necesse est. Cum porro præcipuum jus proprium primatus ad unitatem Ecclesiæ vi coactiva compingendam & conservandam pertineat, ut ostendimus cap. 8. & 9; ex laudato Evangelico textu jus aliquod præcipuum, quod ad eamdem Ecclesiæ unitatem componendam & custodiendam apte referatur, eliciendum est. Ex duplici autem Ecclesiæ unitate caritatis, seu communionis, & fidei, hunc textum, qui Sancti Petri fidem *petræ* vocabulo Ecclesiæ fundamentum præfert, unitatem potissimum fidei totius Ecclesiæ cum fide Sancti Petri necessariam evincere, obvia & litteralis, ut ita dicam, interpretatio significat. Si enim Christus, cum primatum præcipui juris in unitatem Ecclesiæ instituens, Sancto Petro dixit: *Tu es Petrus*, *&* *super hanc petram adificabo Ecclesiam meam;* petræ nomine Petri fidem, seu professionem fidei tunc editam, & postea prædicandam in ædificanda Ecclesia designavit; quid, amabo, est super hanc fidem a Petro prædicandam Ecclesiam ædificabo? Nihil aliud profecto, quam innuere Ecclesiam ipsam fidei a Petro prædicandæ tamquam basi adhærere debere, quod unitatem fidei omnino requirit. Cum igitur in eadem Petri fide tamquam in fundamento, quod Christus posuit, tota stare debeat Christi Ecclesia; nec alia sit, aut esse possit Ecclesia Christi, nisi quæ super hanc petram, idest super

hanc

hanc Petri prædicationem & fidem ædificata, eidem inhæret; quicumque ad Ecclesiam Christi pertinere velit, huic petræ, seu fidei a Petro prædicatæ debet inniti, adeout qui huic fidei nolit inhærere, nec unitatem ejusdem fidei teneat, is neque in fundamento Ecclesiæ, quod Christus constituit, nec in ipsa Ecclesia subsistat. Quam in rem Beda de Petri fide & confessione sermonem faciens, quam esse dixit illam petram, supra quam Christus construxit Ecclesiam, *A cujus societate* (idest *unitate*) *confessionis*, inquit, *quisquis deviaverit, quamvis sibi magnus videatur, ad ædificium Ecclesiæ non pertinet*. Et S. Leo in epistola 33. al. 29. num. 1. ad synodum Ephesinam: *Nimis a compage hujus ædificationis alienus est, qui beati Petri confessionem non capit*. Necessitatem ergo unitatis fidei servandæ cum Petri fide hoc testimonio Evangelico atque institutione ipsius Christi cunctis fidelibus impositam liquet; ac idcirco vis coactiva unitatis fidei necessitatem imponens ex institutione Christi, primatus Petri prærogativam, ac jus præcipuum statuit, quod in memoratis Evangelii verbis contentum hoc paragrapho evoluendum proposuimus. Hinc Petri primatus peculiaris prærogativæ *primatus fidei* jure vocatur ab Ambrosio, *fidei principatus* a Cassiano, & *principatus in episcopatu fidei* a Marciano Imperatore, quippe qui vim suam per fidem, seu professionem fidei a Sancto Petro prædicatæ potissimum exerens, ad unitatem fidei custodiendam in Ecclesia præcipuo jure præditus fuit.

Serm. de feria 3. palmar.

Ambros. lib. de Incar. c. 4. n. 32.

Cass. l. 3. de Incar. c. 12.

Marc. ep. 73. inter Leoninas, al. post ep. 57.

49. Hoc autem præcipuum jus coactivum ad unitatem totius Ecclesiæ si consideretur proprium primatus ex constitutis cap. 9. proprium item habendum est fidei Petri, qui solus inter Apostolos primatum obtinuit; ac propterea ad ceterorum Apostolorum fidem extendi non potest. Ne quid vero hac in re difficultatem faciat; quid inter Petri & Apostolorum fidem interfuerit, explicandum est. Quamvis Apostolorum omnium fides dici aliquomodo possit petra & fundamentum Ecclesiæ, quæ *supra fundamentum Apostolorum* extructa traditur a Paulo; non tamen unitatis totius Ecclesiæ petra & fundamentum est, cui totius Ecclesiæ fides inniti debeat: hæc enim primatus propria vis est, unique proinde S. Petro ejusque fidei competit. Quod si quis totius etiam Ecclesiæ petram Apostolorum fidem esse contendat, quippe cui adhærere oportet omnes catholicos; non

Ephes. 2.

repu-

repugnabo, si modo Apostolorum prædicationi & fidei ea vis tribuatur, quatenus cum prædicatione & fide Petri unitatem tenuit; ita ut unitatem cum hac Petri fide atque prædicatione necessariam nihilum infirmet, sed potius statuat atque præsumat. Apostolorum scilicet prædicatio & fides petra vere ac proprie fuit earum particularium ecclesiarum, quæ ipsorum prædicatione constructæ, super eam petram ædificatæ fuerunt; non autem proprie fuit petra totius Ecclesiæ catholicæ, quæ bono unitatis super unam Petri fidem Christo instituente ædificata fuit. Hinc Sanctus Cyprianus epist. 73. scripsit: *Ecclesia est una, & super unum, qui claves accepit, Domini voce fundata.* Et in libro *De unitate Ecclesiæ* unitatis bonum proponens, ejus causa *super illum unum* (inquit de Sancto Petro) *Dominus ædificat Ecclesiam suam.* Quibus similia apud alios Patres invenies. Si ergo *unus Petrus*, idest una Petri fides universalis Ecclesiæ petra & fundamentum posita fuit a Christo; nec aliud fundamentum quispiam potest eidem Ecclesiæ ponere, nisi quod ab eodem positum fuit; ipsæ particulares ecclesiæ ab Apostolis extructæ, ad catholicam Christi Ecclesiam aliter pertinere non poterant, nisi super Petri fidem ædificatæ, ipsius unitatem tenerent; ac propterea Apostoli, cum illas construxerunt prædicando fidem, non aliam fidem potuerunt ponere fundamentum nisi eam, quæ prædicabatur a Petro, vel una esset cum Petri fide, ut super hanc fidem illæ ædificatæ dici possent, & eatenus ad Christi Ecclesiam *super unum* ædificatam spectarent. Hinc ipsa etiam Apostolorum fides, quæ sane fuit fundamentum Ecclesiæ, non aliter fuit Ecclesiæ fundamentum, nisi quia fuit una cum fide Petri, & sic ipsi quodammodo inhærebat, cui tota Ecclesia, ac totius Ecclesiæ fides Christo instituente debet incumbere. Hoc Christi institutum non eo spectat, ut per se se in suspicionem adducatur aliorum Apostolorum fides, sed ut intelligamus (1) Ecclesiæ & unitatis bonum id postulasse, ut non alia habe-

retur

(1) Sicut Ecclesiæ & unitatis bonum efflagitabat, ut centrum unitatis communionis catholicæ, cum quo omnes catholici communionem servarent, esset in Petro ac in ejus sede, quam idcirco adversarii *centrum catholicæ unitatis* fatentur (Vid. infr. c. 14. §. 1.); ita etiam postulabat, ut cen-

retur fides Ecclesiæ, nisi quæ in unum cohæreret cum fide Petri, quam unam ejusdem unitatis bono totius Ecclesiæ petram Christus ponendam instituit.

50 Hanc forte unitatem suæ fidei cum fide Petri ut Paulus Apostolus probaret, Hierosolymam ascendit *videre Petrum* cum ipso aliquid collaturus (ἱστορῆσαι enim in Græco textu est Latine videre *percontandi*, *seu conferendi aliquid gratia*, Gal. 1. v. 18.

---

trum unitatis fidei catholicæ, cum quo omnes unitatem ejusdem fidei custodirent, in Petri prædicatione ac fide ab eodem deposita in sua sede collocaretur; ipsique Apostoli in futurorum temporum exemplum ac normam, dum ecclesias fundarent, eas fundantes in fide, quæ una esset cum fide Petri, de hac unitate fidei cum hoc centro ab omnibus tenenda easdem instruerent. Quam in sententiam de Apostolis prædicatione fidei ecclesias ædificantibus affirmavit Petrus de Marca in opusculo *De discrimine clericorum & laicorum* n. 13. *Tenebantur Apostoli fundare ecclesias in unitate, cujus caput cum esset Petrus, illius communioni eas subjicere tenebantur*. Hæc de unitate communionis. De fidei autem unitate addit n. 21. *Porro unitatem ab omnibus Apostolis servandam in illa una cathedra* (cathedræ nomen ad fidei doctrinam refertur) *ne si ab ejus unitate recedentes in ecclesiis ædificandis aliam cathedram constituerent, schismatici & peccatores haberentur. Nullum erat periculum, ne scissa unitate Ecclesiæ, Apostoli proprias sibi ecclesias defenderent, sejunctas a communione Petri. Sed regiminis semel constituti forma exposcebat, ut sciremus Apostolos quoque ipsos huic regulæ a Christo præscriptæ subditos fuisse*. Præiverat Petro de Marca alius Gallus, laudatus a Tournely, Cardinalis Perronius in responsione ad Regem Angliæ scribens c. 56. *Hanc unitatem in Ecclesia servandam cum decrevisset Christus, principium ejus & radicem in Petro constituit. Cum autem ad stabiliendum hoc unitatis Ecclesiasticæ caput eximia quadam auctoritate opus esset, quæ valeret schismata compescere, aut avertere ab Ecclesia; præter auctoritatem Apostolatui essentialem, facta est personæ Petri, quam huic muneri obeundo destinavit Christus, singularis dignitatis & potestatis accessio, ut nimirum omnes fideles, atque ipsos Apostolos in officio suo contineret, ac prohiberet, ne quis Ecclesiæ scinderet unitatem; non quidem quasi hac disciplina egerent Apostoli, quibus singulis speciatim in orbis Christiani administratione Deus adsuturus erat; sed ut Ecclesiæ formam aliquam proponeret, quæ res essent post mortem suam componen-*

gratia, ut Erasmus & Heinsius a Calmeto laudati observarunt); & in hunc finem apud eumdem diebus quindecim stetit. Quod cum idem Apostolus adhibeat veluti argumentum rectæ suæ prædicationis, quemadmodum (1) Bossuetus animadvertit; satis innuit, prædicatum abs se Evangelium se cum eo contulisse, non quod ipse de eo quicquam ambigeret, sed ut hac collatione & unitate cum Petri prædicatione & fide aliis, qui dubitarent, ipsum omnino certum demonstraret. *S. Jacobus Hierosolymis erat* (addit Bossuetus) *& S. Paulus eo non ascendit, ut Jacobum videret, sed ut viderem, inquit, Petrum: cum eo fuit diebus quindecim, & hoc testimonio suam prædicationem confirmavit. Id autem ostendit, quod cum post annos quatuordecim inspirante Spiritu Sancto Hierosolymam iterum perrexit, ut cum Apostolis conferret Evangelium, quod Gentilibus prædicabat; S. Petrum potissimum eo consilio invisit, ne in vacuum curreret, aut cucurrisset*. Quibus concinens S. Thomas Cantuariensis, *Doctor Gentium*, inquit, *qui gloriatur, se non ab homine, nec per hominem Evangelium didicisse, sed instructum a Christo, ascendit Hierosolymam, cum ecclesiarum Principe de fide contulit, ne forte in vacuum curreret, vel cucurrisset*: vacua nimirum esse, aut videri poterat prædicatio fidei, quæ cum Petri prædicatione ac fide Ecclesiæ fundamento una esse, atque cohærere non probaretur. Idipsum etiam Tertullianus subindicat in libro *de Præscript.* c. 23. ubi affirmat S. Paulum *ascendisse Hierosolymam cognoscendi Petri gratia, ex officio & jure scilicet ejusdem fidei & prædicationis*, quæ unitatis probandæ consilium satis declarant. Hanc fortassis ob unitatem fidei, in quam ipsorum Apostolorum prædicatio in novis ecclesiis toto mundo erigendis conspirabat, de Romanæ ecclesiæ fide a S. Pe-

Paulus Hierosolymam ascendit ob probandam unitatem fidei cum Petro.

Lib. 1. Epist. 97.

L tro

de. Hoc unitatis quidem bonum Petro primati præ ceteris Apostolis commissum respiciens S. Hieroymus lib. 1. contra Jovinianum ait: *Licet super omnes Apostolos ex æquo Ecclesiæ fortitudo solidetur; tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto* (idest constituto hoc capite & centro unitatis, prædito potestate ac vi coactiva ad unitatem custodiendam) *schismatis tollatur occasio*.

(1) Vide Bossueti Meditationes in Evangelium, ubi agit de sermone Christi tempore ultimæ cœnæ num. 70.

Rom. 1. v. 8. tro ibidem prædicata scriptum a Paulo fuit: *Fides vestra annuntiatur in universo mundo*. Neque enim alia ratione Romanorum fides videtur fuisse annuntiata in omnibus mundi ecclesiis, nisi quia ab Apostolis eorumque discipulis in ecclesiarum constructione prædicantibus fidem, quæ una erat cum fide, quam Petrus Romæ prædicaverat, de hac unitate ac de ipsius unitatis necessitate omnes moniti fuerant, ut animadverterent, non aliam futuram fidem veræ Christi Ecclesiæ, nisi quæ cum Petri fide Romanis tradita (1) conveniret. Hinc quidem profluxisse existimo, antiquissimam illam traditionem, cujus testis est vetustissimus Pater S. Irenæus, necesse esse scilicet omnes undique fideles & ecclesias convenire cum fide ecclesiæ Romanæ: de quo plura capite sequenti §. 1. Id ex eo potissimum pendet, quia Petri fides Romæ prædicata, & ad successores transmissa, Ecclesiæ petra & fundamentum est, cui omnes, qui volunt esse in Christi Ecclesia, inhæreant oportet, ut hactenus probasse mihi videor. Ex his autem omnibus palam consequitur, Evangelicum testimonium *Tu es Petrus* &c. unius Petri fidem *petræ* nomine ita designare, ut cum hac fide totius Ecclesiæ unitatem efflagitet, sicque *primatum, & principatum fidei* in eo statuat, cujus peculiare jus ad unitatem potissimum fidei exigendam porrigatur.

L. 3. advers. hær. c. 3.

IV. *Eadem fidei unitas cum fide Romanorum Pontificum successorum S. Petri eodem primatus jure necessaria ostenditur. Pauca adduntur de clavium potestate, quæ eodem textu Evangelico promissa S. Petro, æquali jure in successores ejus transivit.*

51 Cum primatus propria vis sit, quæ * ad unitatem totius Ecclesiæ præcipuo jure continendam protenditur;

* Supra c. 8. & 9.

(1) Hanc unitatis & concordiæ in fide vim ipse Quesnellus detexit in laudatis Apostoli verbis, in quæ propterea notatum voluit in suis ad Novum Testamentum observationibus: *Fides ecclesiæ Romanæ jam inde ab initio Ecclesiæ usque ad hoc tempus in mundo universo celebratur. Consolatio est catholicis antiquis & novis videre se IN EADEM DOCTRINA JUNCTOS ILLI ECCLESIÆ.*

tur; vis utique coactiva unitatis potissimum fidei cum fide S. Petri, quam ex Evangelico textu hactenus explicato constituimus, primatus Petri propria habenda est. Quod autem fuit proprium primatus S. Petri, non in solo Petro sistere, sed in successores ejus Romanos Pontifices transire pariter debuit, in quos eumdem primatum eodem cum jure ac vi in Ecclesiæ bonum transiisse certum est. Igitur vis coactiva unitatis fidei totius Ecclesiæ cum fide Romanorum Pontificum æque admittenda est, ac illa, quæ in Petro fuit. Enimvero cum hæc vis a Christo fuerit primatui adnexa, ut unitati prospiceret; unitati autem Ecclesiæ non in illo initio tantum, quamdiu vixit Petrus, sed semper usque ad sæculi finem prospiciendum fuerit; eadem vis non minus Petri, quam successorum ejus primatui a Christo tributa dicenda est. Sicuti porro fides S. Petri, quæ totius Ecclesiæ unitatem divina institutione exigebat, ea fides fuit, quam Petrus sua prædicatione Ecclesiæ proposuit; ita & ea fides, quam eadem Petri auctoritate proponunt Romani Pontifices, eamdem fidei unitatem divino pariter jure efflagitat, adeo ut non sola fides a Petro proposita & prædicata, sed illa etiam, quam proponunt & prædicant ejus successores, habenda sit illa *petra*, cui unitatis bono tota Ecclesia Christo instituente debet incumbere & inhærere. Secus nihil erit præcipui juris, quod in unitatem Ecclesiæ ac in primatus rationem Petri simul & successorum ejus proprium ex laudato Evangelico textu congrua interpretatione eliciatur, ut consideranti patebit.

52 Traditionem quidem si consulamus, eamdem unitatis fidei necessitatem cum S. Petri ac Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum Petri successorum fide perpetuo agnovit, ut constabit ex dicendis capite sequenti. Certe iidem Petri successores eadem ratione, qua S. Petrus, Ecclesiæ *petra* a Sanctis Patribus dicti inveniuntur. S. Augustinus in Psalmo contra partem Donati memoratis Romanæ sedis Pontificibus, qui S. Petro successerunt, addidit: *Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*. S. Leo serm. 5. al. 4. in Anniversario assumtionis suæ c. 4. *Soliditas enim illa, quam de petra Christo etiam ipse* (Petrus) *petra factus accepit, in suos quoque se transfudit heredes*: & ante ipsum Bonifacius I. ep. 4. ad Rufum Thessalonicensem n. 1. *Quam* (Romanam sedem) *constat dignatione petræ*

L 2 *spiri-*

spiritalis elatam. Mitto alia ejusdem generis plura: quæ respiciens Bossuetus in sermone ad Comitia Cleri Gallicani an. 1681. id tamquam certum ex fide prodidit, S. Petrum *in suis successoribus semper esse* petram, seu *fundamentum fidelium*; eademque Comitia in litteris anni sequentis 1682. ad universos ecclesiæ Gallicanæ Præsules tunc viventem summum Pontificem *Ecclesiæ petram* appellant. Eadem porro significatione hoc *petræ* nomen accipiendum est in Petri successoribus ac in Petro, ita ut fidem ab ipsis prædicatam ac propositam indicet. Quod si consideres semper creditum fuisse, Romanos Pontifices, cum fidei doctrinam proponunt, non aliam proponere, nisi quam a S. Petro traditam & non interrupta Antistitum successione in eadem Petri sede incorrupte servatam semper docuit (1) traditio, immo & *adversarii ipsi confessi sunt; multo apertius intelligetur eorumdem Pontificum fidem, quam docent, habendam esse fidem ipsius S. Petri, quem sane *semper in successoribus loquentem*, ut * Bossuetus monuit, agnovit * antiquitas; ac propterea æque ac Petri fidem vere esse illam petram, cui tamquam fundamento ex divina institutione totam Ecclesiam in unitate adhærere necesse est, ut ex textu Evangelico antea explicato deduximus: qui cum ad primatum S. Petri pertineat, eadem ratione, qua ad Petri, ad ejus successo-

* *Vid. textus. inf. c. 15.*

* *Serm. ad Comit. an. 1681.*

* *Vid. infr. c. 13. n. 72.*

---

(1) Hæc Romanorum Pontificum peculiaris laus a Vincentio Lirinensi in Commonitorio n. 6. asseritur, ut traditam a majoribus doctrinam tenuerint, atque defenderint. S. Augustinus lib. 1. in Jul. n. 13. affirmat, Innocentium non aliud Africanis *respondere potuisse nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter ecclesiis*. Et similiter Zosimus, cum in Cælestium tulit sententiam, illud attendisse ab eodem Augustino traditur in lib. de pecc. orig. c. 8. *Quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides*, ea scilicet quam Romanis a Petro traditam S. Paulus laudat ad Rom. 1. v. 8. Hinc *fidem Apostolico ore laudatam* se consulere affirmavit S. Hieronymus, cum Damasum in quæstione de hypostasibus consuluit, quippe certum ipsi erat, non aliam fidem a Romanis Pontificibus pronuntiari, qui non minus *Petri cathedram*, quam *fidem tenent*, ut olim fassus fuerat ipse Pelagius in libello fidei. Vide quæ pluribus ex traditione addentur capite sequenti, ac præsertim, quæ adnotabuntur cap. 14. n. 29.

cessorum ejusdem primatus heredum fidem in idem unitatis bonum porrigitur. Hinc quidem laudatus Bossuetus lib. 10. al. 15. Defensionis declar. Cler. Gallic. c. 1. ubi præsens Evangelicum testimonium exponit, ingenue ex eodem fateri coactus fuit, *quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent, eorum decretum, prædicationem, fidem fore Ecclesiæ fundamentum*, seu illam petram fidei, cui in bonum *unitatis*, ut idem ait, *maxime in fide* tota adhærere debet Ecclesia. Confer integrum textum afferendum c. 14. n. 19. & de conditione *quoties communem ecclesiarum fidem ex communi traditione promerent*, vide adnotanda ibidem num. 26.

53 Reliqua essent sequentia Evangelici textus verba; *Et tibi dabo claves regni cælorum, & quæcumque ligaveris super terram*, &c. Quæ non minus quam præcedentia ad primatum relata, aliquod peculiare jus primatus proprium & S. Petri ac successorum ejus personale debent continere. Clavium nomen potestatem, seu jurisdictionem Ecclesiasticam significat. Hæc clavium potestas non uni S. Petro, sed aliis etiam Apostolis a Christo communicata fuit iis verbis Matth. 18. *Amen dico vobis, Quæcumque alligaveritis super terram, erunt legata & in cælo; & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo*. Num idcirco Apostoli potestate pares S. Petro dicendi sunt? Qui primatum jurisdictionis, & non meri ordinis super ipsos Apostolos S. Petro afferunt divino jure concessum, ut vel adversarii cum omnibus catholicis asserunt; ii jurisdictionem primatus propriam agnoscunt, quæ aliis Apostolis communis non fuit: unde iidem adversarii fatentur Apostolos Petro æquales fuisse in omnibus *excepto primatu*, idest excepta jurisdictione propria primatus, quæ cum inter Apostolos *omnimodam æqualitatem* excludit, tum vero necessariam adstruit illorum *subordinationem & subjectionem ad S. Petrum in potestate suprema, & regimine universalis Ecclesiæ*, ut liquet ex constitutis cap. 3. ubi propositionem contrariam a sede Apostolica Gallis Episcopis approbantibus damnatam expendimus. Quænam jurisdictio primatus, cui Apostoli suberant.
Jurisdictio autem primatus propria, cui & Apostoli suberant, (1) unitatem totius Ecclesiæ spectans, id potissimum & pri-

(1) Hac de caussa iidem Galli primatus jurisdictionem cum unitatis necessitate jungentes, ita illam explicant cum Ha-

& primario exigebat, ut Apostoli possent quidem omnia, quæ poterat S. Petrus, sed salva semper cum eo unitate communionis & fidei, cujus ipse centrum fuerat a Christo constitutus, idque ita ut non solum ipsi in futurorum temporum normam utramque unitatem præferrent & custodirent cum eodem S. Petro, verum etiam ecclesias toto orbe ædificandas de eadem unitate cum Petro & successoribus ejus servanda instruerent. Vide quæ in hanc rem de unitate potissimum fidei animadvertimus num. 49. & in subjecta adnotatione. Verba igitur Evangelici textus: *Et tibi dabo claves &c.* hanc jurisdictionem primatus propriam includunt, quæ necessaria Petro erat, ut omnes non solum ad communionis, sed præsertim ad fidei ejusdem unitatem cogeret. Hinc jure Beda in eadem Matthæi verba scripsit: *Ideo B. Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero est amore sequutus, specialiter claves regni cælorum, & principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque AB UNITATE FIDEI, VEL SOCIETATE ILLIUS quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni cælestis ingredi.* Quidquid autem jure primatus verum est de Petro, de successoribus pariter ejus dicendum est, qui eodem primatus jure in unitatis bonum potiuntur.

§. II.

Habert part. 2. de Hierarchia Ecclesiastica c. 5. §. 5. quæst. 2. *Ut servetur Ecclesiæ unitas & primatus summi Pontificis, satis est, quod Christus Apostolos & eorum successores* (Episcopos) *instituerit cum subordinatione, illos ad Petrum, istos ad Summum Pontificem Petri successorem.* Et post pauca: *Potestas clavium data est Ecclesiæ, hoc est Pontifici & Episcopis, & his quidem cum subordinatione ad Pontificem Petri successorem.*

§. II.

Confirmatur eadem necessitas unitatis fidei ex illis Lucæ 22. v. 32. Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.

54 Cum *fratres*, quos confirmari Christus jussit, fuerint præsertim Apostoli; ille autem, cui mandavit, ut eos confirmaret, Petrus fuerit; hic locus confirmandi officium & curam tradens, per se se non Apostolis communis, sed Petri proprius agnoscitur. Id etiam plane demonstrat contextus. Sermo Christi primum erat ad omnes, & de tentatione ac periculo omnium: *Ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum*. Dein huic tentationi, ac periculo omnium ut Christus prospiceret; non cum omnibus amplius loquitur, sed ad unum Petrum sermonem dirigens, *Ego autem*, inquit, *rogavi pro te* &c. *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*: ex qua repentina mutatione, seu directione sermonis constat, in periculo omnium etiam Apostolorum Petro præcipue id curæ dedisse, ut illos a dæmone cribrandos seu tentandos confirmaret. Negari quidem nequit, quin & alios Apostolos præceptum hujusmodi aliunde afficeret, cum & ipsi tentatos a dæmone confirmare deberent: unde de cujuslibet etiam Prælati officio id testimonium nonnumquam accipitur. Sed aliud est quod proprie & per se vi verborum atque circumstantiarum cuipiam mandatur; aliud vero quod aliunde ob rationis similitudinem ad alios transfertur. Etsi confirmandi munus erga suos cujusque subditos & oves Prælatos omnes adstringat; id tamen officium erga omnes oves, & Prælatos, immo & Apostolos ipsos, sicut non convenit nisi illi, qui omnibus & ovibus & Prælatis, & Apostolis præfectus sit; ita non nisi Petro conveniebat, qui jure primatus omnibus præerat; ac proinde ad hunc unum Christus ejusmodi sermonem convertit. Hinc etiam cum hic locus prælationis officium Petro committat, & prælationis quidem in omnes Christi discipulos & in Apostolos, quod primatus est proprium; jam hunc textum ad primatum

Quatenus hic textus præcipue & proprie Petrū respiciat.

tum ſtatuendum pertinere dubitari non poteſt : ac propterea hocce Evangelicum teſtimonium ad primatus jura ſtatuenda Patres æque & ſimul etiam afferunt & inculcant, ac illud antecedenti paragrapho memoratum de petra, ſupra quam Eccleſia ædificata eſt.

Quomodo referatur ad fidei unitatem.

55 Unitatem vero fidei quatenus hic quoque textus reſpiciat, ejus explicatio oſtendet. Primo Chriſtus cum omnibus loquens, omnium periculum ac tentationem expoſuit, uti monuimus. Hoc autem periculum, ac tentationem omnium fuiſſe circa fidem ex eo colligitur, quod in ejus tentationis periculique remedium ſe pro fide Petri rogaſſe Chriſtus teſtatur : præter propoſitum enim fuiſſet rogare pro fide, niſi de fidei periculis ac tentationibus ageretur. Hinc etiam quod Petro præcipitur, ut in hiſce tentationibus atque periculis a dæmone injectis fratres confirmet; id officii ad fidem item referri indicatur, Petroque præceptum fuiſſe intelligitur, ut fratres, ſi quæ tentatio aut diſſenſio circa fidem irrepat, confirmet in fide, ne aliorſum diſtrahantur; quod fidei unitatem in fratribus ac in tota Eccleſia tuendam Petro ut primati concreditam atque commiſſam declarat. Si vero unitas fidei a Petro vindicanda & cuſtodienda ratione primatus non ſine coactivo jure commiſſa dici debet ex cap. 9. proculdubio vis cogendi ad hanc fidei unitatem Petro tributa dicenda eſt : adeo ut, quando ipſe huic officio ſatisfacturus in inſurgentibus diſſenſionibus circa fidem, quænam ſit vera fides edocens, fratres confirmare ſtudeat in fide; ipſi in eamdem fidem & unitatem fidei eodem Chriſti præcepto adigantur. Fruſtra enim præceptum fuiſſet Petro, ut ex officio primatus fratres confirmaret in fide, niſi ipſi ad hanc unitatem fidei eodem præcepto obligarentur.

56 Nunc iſtud Evangelicum teſtimonium cum præcedenti, *Tu es Petrus* &c. conferre placet, ut quam præclare in unitatis ſcopum conſpirent & congruant, palam fiat. In primo teſtimonio Chriſtus Petro primatum promittens, fidem ipſius petram futuram receperat, in qua totius Eccleſiæ fides & unitas fidei tute conſiſteret; & ita tute conſiſteret, ut portæ inferi adverſus ipſam petram & fidem non prævalerent, & ſic non prævalerent adverſus Eccleſiam, quæ tali fundamento incumbit : ſi enim prævalere poſſent adverſus fundamentum, poſſent etiam prævalere adver-

versus Ecclesiam, quæ ei fundamento & adhæret, & debet adhærere, ut superiori paragrapho probavimus. Cum porro tempus accederet, quo promissa ædificatio Ecclesiæ supra Petri fidem prædicatione Evangelii facienda erat; ut hanc ejus fidem tanto fundamento & unitati conservandæ destinatam tutissime præparatam ostenderet; se orasse ait, ne illa deficeret, & ita juxta antecedentem promissionem adversus ipsam portæ inferi non prævalerent; ipsique Apostolo fidei unitatem ex primatus officio expressius committens, præcepit, ut fratres confirmans in periculis ac tentationibus fidei, eos in ejusdem fidei unitate contineret. Quod quidem officium Petro propterea impositum fuit a Christo, quia Ecclesiæ & fidei petra erat futurus, ut Theophilactus observavit. *In c.22.Luc.* Sic enim Christum cum Petro inducit loquentem: *Quia te habeo ut principem discipulorum, postquam negato me fleveris, confirma ceteros: sic enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra es, & fundamentum.* Immo Bossuetus in prima pastorali epistola *de promissis Christi satis Ecclesiæ* id officium non solum Petro ut petræ, sed in unitatis etiam bonum fuisse commissum fatetur a Christo, cum textu laudato Petri cathedram erexit, *in qua sola, ut utamur SS. Patrum formulis, unitas ab omnibus servata est; cui si adhæreamus firmiter, de Christi promissis tuti erimus .... Ipsi enim id curæ datum, ut fratres confirmet, ac idcirco evadat petra, supra quam immortale ædificium erat erigendum.* Idipsum fusius explicat in *Meditationibus* super Evangelium die 70, ubi duo memorata Evangelica testimonia maxime cohærere demonstrat. Commemorata enim Christi oratione pro fide Petri, ne deficeret, nec non efficacia orationis Christi ex illis ejus verbis ad Patrem Jo. 21. vers. 42. *Sciebat quod semper me audis*, addit: *Quis dubitare potest, quin illius orationis vi S. Petrus obtinuerit fidem constantem, invincibilem, inconcussam, & ita copiosam, ut sufficeret ad confirmandos non tantum fideles, sed etiam suos fratres Apostolos & pastores gregis impediendo, ne cribrentur a Satana, quæ verba mirifice referuntur ad illa, quibus Christus dixerat*: Tu es Petrus &c. *Ego Simonis nomen mutavi in nomen Petri ob significandam soliditatem, quam tibi volo communicare non modo pro te, verum etiam pro tota mea Ecclesia, quia super hanc petram volo illam ædificare. Volo in te collocare modo eminenti & peculiari prædicationem fidei, quæ erit ejus fundamentum*: Et portæ inferi non prævalebunt adversus

M eam;

eam; *idest illa firma consistet adversus omnes satanæ conatus*; *adeo ut concuti non possit: quod quid est aliud, nisi id quod Christus repetit*, Satan expetivit vos, ut cribraret sicut triticum; Ego autem, Petre, rogavi pro te: tua fides non deficiet, & tu confirma fratres tuos.

57 Ita porro fides Petri, quæ Ecclesiæ petra & fundamentum futura erat, oratione & promissis Christi stabilis effecta, ceteros pariter, qui ei adhærescerent, & inniterentur, satis tutos effecit. Hinc Christus pro Petri fide orans, pro ceterorum omnium & pro Ecclesiæ ipsius fide, quæ in ea petra ac fundamento subsistit, orasse intelligitur; unde Auctor quæstionum ex Novo Testamento quæst. 75. non alia de causa affirmavit, Christum orantem pro Petro orasse pro omnibus, nisi quia *manifestum est in Petro omnes contineri: semper enim in præposito populus aut corripitur, aut laudatur*. Et apertius S. Leo: *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & divinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen specialis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur*. Præclare etiam Bossuetus in laudatis Meditationibus die 70. *Quoniam* (Christus) *in cohibenda suorum Apostolorum ambitione ita erat loquutus, ut ab iis, qui ejus verba non satis ponderassent, credi potuerit, nullum primatum fuisse relictum, quin & diminutum fuisse illum, quem Petro tradiderat; hoc loco perinde affatur, ut oppositum palam demonstret*. Satanas, *inquit*, expetivit vos, ut cribraret omnes: Ego autem, Petre, rogavi pro te, *pro te in particulari, pro te distincte; non quod alios neglexerit, sed, ut Patres exponunt, quod firmato capite impedire voluit, ne membra nutarent. Ait igitur*, rogavi pro te, *non vero rogavi pro vobis*. Quapropter qui hunc locum Evangelicum de oratione Christi pro Petro a Petro ad ceteros Apostolos transferunt, ac si non specialiter pro Petri fide Christus oraverit, sed æque pro fide ceterorum, perperam transferunt. Id contra litteralem sententiam est. Quid enim Christus de omnibus initio loquutus, cum de omnium periculo seu tentatione præmonuit, non se orasse dixit pro omnibus, ne eorum fides

Append. tom. 3. Aug. col. 1058. a.

Serm. 4. al. 3. n. 3.

fides deficeret; sed sermonem de omnibus inchoatum veluti abrumpens, & ad unum Petrum convertens, se pro ipso orasse affirmavit; si non specialiter & proprie orasset pro ejus fide? Sequentia multo magis repugnant interpretantibus hunc locum proprie de Christi oratione pro fide omnium. Si enim æque pro ceterorum omnium fide specialiter orasset Christus ac pro fide Petri; confirmata æque fuisset ipsa oratione omnium & singulorum fides, nihilque fuisset causæ, cur istorum fides speciali fidei Petri confirmanda committeretur. Numquam sane futurum erat, ut in fide deficerent Apostoli, qui si non hac speciali oratione Christi, certe Spiritus Sancti adventu confirmandi erant, ut ne Petri confirmatione indigerent. At cum Christus hoc loco, in quo non de Apostolorum tantum, sed de Episcoporum omnium, qui Apostolis debebant succedere, & de omnium Christianorum confirmatione agitur, Petri primatum institueret, & in hoc primatu instituendo totius Ecclesiæ fidei & unitati vellet providere; docere ipsam Ecclesiam voluit, quid officii & juris bono unitatis eidem Petro ejusque fidei specialiter traderet. Et sicut bono unitatis Petri fidem se positurum spoponderat tamquam firmam petram, cui omnes in unitate ejusdem fidei adhærerent; ita affirmat hoc loco *specialem* hujus fidei *curam se suscepisse*, & pro ea *proprie supplicasse* (Leonis verba repeto), ut in ea omnes, qui illi adhærescerent, confirmatum iri pernoscerent.

58 Porro cum hic quoque textus Evangelicus ad Petri primatum ex constitutis pertineat; vis ejus unitatem fidei exigens, in Petro desiisse dici nequit, ut nonnulli perperam censuere, sed ad successores ejus Romanos Pontifices vis omnino eadem transivit, in quos idem primatus cum eadem vi præsertim in unitatis bonum indiminute traducta est. Equidem nihil erat, quod sub Petro timeretur præsertim ab Apostolis, quos in fide confirmatos animadvertimus. At declaratum fuit hoc loco, quid a Petro & Petri successoribus præstandum esset Apostolorum successoribus ceterisque Christianis in periculis fidei, ut fidei unitas servaretur. Egregie admodum Bossuetus in laudatis Meditationis die 72. *Debebat semper in Ecclesia adesse Petrus, qui suos fratres confirmaret in fide. Id remedium erat opportunum, ut sententiarum unitas servaretur, quam Salvator omnium maxime expetebat; & hæc auctoritas tanto magis erat necessaria sub Apostolorum successoribus, quanto*

borum fides minus erat firma, quam illa ipsorum Apostolorum; hancque auctoritatem in Romanos Pontifices Petri successores transfusam declarat. Hinc quidem Romanis Antistitibus Evangelicum hunc textum aptarunt antiqui, perinde ac si ipsis dictum fuerit a Christo, quod Petro dictum fuit (1), *Confirma fratres tuos*; & aptarunt etiam in dissensionibus & periculis fidei, de quibus eumdem textum præcipue accipiendum ostendimus. Idem ergo officium confirmandi in fide, eademque vis cogendi ad unitatem fidei in Pontificibus Romanis, cum id officium exequuntur, agnoscenda est ex hoc quoque Evangelico testimonio, quemadmodum in Petro fuit; nec eam negare, aut in dubium revocare quispiam potest, quin hanc vim Petro ratione primatus tributam cum primatu ipso in successores ejus transmissam neget, quod ex præstitutis principiis non licet.

§. III.

Illud quoque Joannis cap. 21. vers. 15. Petro specialiter dictum, Pasce agnos meos, pasce oves meas, *eamdem necessitatem unitatis fidei demonstrat.*

59 Ab hoc tertio Evangelico testimonio me brevius expediam. Christus Dominus de unitate Ecclesiæ disserens Joannis 10. pastoris & gregis parabolam his verbis clausit: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili; & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile & unus pastor*. Hæc verba ad unitatem Ecclesiæ significandam prolata

(1) Ipsis etiam, cum ex officio fidem declarant, ut fidei unitatem tueantur, iidem antiqui aptarunt illam quoque contextus particulam, *Oravi pro te, ut non deficiat fides tua*, illa scilicet fides, quæ prædicatione fidei petra & fundamentum Ecclesiæ est, & qua fratres confirmandi sunt ob tuendam fidei unitatem. Hac de re vide, quæ fusius differentur cap. 15. §. 3. Casus autem quorumdam Pontificum, qui errore notantur, quatenus nihil obsint, eodem capite fuse explicabitur.

ta Patres tradunt, inter quos satis fit audire S. Cyprianum epist. 76. ad Magnum: *Ad quam unitatem redigens* (Christus) *Ecclesiam, denuo dicit; & erit unus grex & unus pastor*. Ovile, seu grex unus unam Ecclesiam indicat, pastor autem unus ipse quidem Christus intelligitur apud Ezechielem promissus c. 34. vers. 33. *Suscitabo super eos pastorem unum*, & c. 37. vers. 24. *Pastor erit unus omnium eorum*. Cum autem Ecclesia una, & unitas ipsius visibilis esse debeat, exigatque unum visibilem pastorem, qui toti gregi præsit (1), omnesque in unitate contineat; Christus antequam hinc abiret, huic visibili unitati gregis prospecturus, unum visibilem ejusmodi pastorem post se relinquere omnibusque præficere voluit.

60 Hunc autem unum summum & visibilem Ecclesiæ pastorem post Christi mortem Petrum fuisse, cui uni cum primatus in totam Ecclesiam actu traderetur, peculiariter bono unitatis dictum a Christo fuit, *Pasce agnos meos, pasce oves meas*, Patrum traditio dubitare non sinit. S. Augustinus serm. 46. c. 13. *In ipso Petro unitatem commendavit. Multi erant Apostoli, & uni dicitur: Pasce oves meas*. Apertius S. Bernardus lib. 2. de Consid. cap. 8. *Et forte præsentes ceteri condiscipuli erant, eum committens uni, unitatem commendaret in uno grege & in uno pastore*. Licet ergo in Ecclesia plures pastores sint, & hi quidem dati Ecclesiæ, ut suis quique in diœcesibus suarum ovium unitatem contineant atque custodiant; unus tamen Petrus & successores ejus Romani Pontifices sunt ille summus pastor, quem ad totius Ecclesiæ unitatem vindicandam atque conservandam omnibus non tam ovibus, quam pastoribus præcipuo jure prælatum SS. Patres testantur. Non solum enim agnos Petro commissos animadvertunt, verum etiam oves, quo nomine ab agnis distincto pastores significantur. Hinc S. Bruno Astensis homilia in vigilia

---

(1) Enimvero cum grex esse unus nequeat, nisi unus pariter sit omnium ovium pastor, per quem omnes oves in unum gregem cogantur; ea duo Christus non sejunxit, sed veluti connexa simul posuit, *ovile unum & unus pastor*, quo satis declaravit, Ecclesiam suam non aliter futuram unam, nisi unus pastor in unitatis gratiam omnibus præpositus sit.

gilia festi S. Petri ait: *Prius agnos, deinde oves ei commisit, quia non solum pastorem, sed pastorem pastorum eum constituit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oves; pascit filios, pascit & matres; regit & subditos, & prælatos. Omnium igitur pastor est, quia præter agnos & oves in Ecclesia nihil est*. Quam sententiam excepit etiam Bossuetus in *Meditationibus* super Evangelium die 70, & in sermone habito ad Cleri Gallicani Comitia an. 1681. ubi etiam observat, eos, qui *pastores sunt relate ad populum, relate ad Petrum oves esse*. Hinc *pastor pastorum omnium* Romanus Pontifex dicitur a S. Bernardo, *alii pastores particularium gregum*. Vide quoque S. Epiphanium hæres. 75. in Aerio, & *Reformatorium* in Concilio Constantiensi c. 6.

Lib. 2. de Consid. c. 8.

61 Hæc autem prærogativa supra omnes agnos & pastores ipsos uni summo pastori Petro ac successoribus ejus tributa fuit a Christo in bonum unitatis, in quam cum omne primatus jus ipsis collatum vidimus, vis utique cogendæ unitatis negari eisdem nequit, qua cum ipsis cohærere debet universus Christi grex. In quo profecto grege cum inferiores quoque pastores tamquam Petri oves ex Bossueti loquutione contineantur; ipsi pariter suis cum gregibus in unitate Petri summi pastoris ac successorum ipsius debent consistere, ut sint ejus ovilis, quod Christus sub eodem uno pastore *unum* instituit. Non alia de causa quævis ecclesia unum ovile est, nisi quia est *pastori suo grex adhærens*, ut ex Cypriano diximus cap. 11. n. 2. Nec ex pluribus particularibus ecclesiis, seu ovilibus unum conflatur, nisi quia omnes greges & pastores omnes veluti oves & agni S. Petro summo pastori ejusque successoribus in unitate adhærescunt.

62 Ad id autem non sufficit sola caritatis & communionis unitas. Unitatem præsertim doctrinæ seu fidei omnino requiri vel ex eo patet, quod summus ille *unus pastor* uni ovili præfectus ea conditione fuit, ut unus omnes pasceret expresso Christi mandato: *Pasce agnos meos, pasce oves meas* (& jure, nam pastor a pascendo appellatur): pascunt vero Dominicum gregem pastores Christi potissimum doctrina fidei; unde Bernardus: *Evangelizare*, inquit, *pascere est*. Igitur in id præsertim summus pastor constitutus fuit S. Petrus, ac successores, ut omnes agni ovesque fidei doctrina ab iisdem pascantur: idque cum ad unitatem ovilis, seu Ecclesiæ sit a Christo institutum, quæ sine unitate fidei una esse

Lib. 4. de Consid. c. 3.

se non posset; fidei profecto unitas in hoc uno summo pastore instituendo potissimum spectata fuit; ac propterea ab eo una eademque doctrina fidei omnes etiam inferiores pastores pasci, & (quod idem est) omnes cum eo in fide debent convenire, ut sint ex illo grege, quem Christus pascendum Petro commisit: & hac ratione ex ejusdem Christi instituto fiat *unum ovile*, *&* *unus pastor*. Hinc peropportune Facultas Theologica Duacensis die 31. Julii an. 1714. Evangelicum testimonium, *Pasce oves meas* &c. ad necessariam fidei unitatem referens, declaravit, *necesse esse*, *ut fideles cum Petro ejusque successoribus Ecclesiam pascentibus*, *seu ex cathedra docentibus perpetuo consentiant*, *nisi ab ovili Christi ut oves putridæ sejungi velint*. Ovium nimirum est pastoris sui vocem audire & sequi; quæ autem audire & sequi nolunt, ad eum pastorem nequaquam pertinent, ut ex Evangelio discimus; ac idcirco de ejus ovili non sunt.

63 Vides tandem quam probe omnia præcipua Evangelica testimonia de primatu Petri hanc fidei unitatem maxime exigant. Sicut enim ex primo, *Tu es Petrus* &c. nemo potest esse in Christi Ecclesia, nisi fidei Petri adhærescat, supra quam tota Ecclesia ædificata est; ex altero autem, *Simon*, *Simon*, *ecce Satanas* &c. nemo potest esse inter Christi discipulos, nisi confirmetur ejusdem Petri fide, cui omnes suos discipulos in tentationibus fidei confirmandos idem Christus tradidit; ita ex hoc tertio testimonio, *Pasce oves meas* &c. nemo in ovili Christi, quod Petro præsertim commissum est, censeri potest, nisi eadem Petri fide ac doctrina pascatur. Aptet nunc quicumque velit aliis Apostolis, vel Episcopis Evangelicos textus, quos S. Petro ac successoribus ejus hactenus consideravimus: aptet, inquam, in illis facultatibus, quæ ad communia Apostolatus, vel Episcopatus munia, aut jura pertinent: nihil morabor. At in unitatis totius Ecclesiæ, & unitatis præsertim fidei cogendæ ac tuendæ vi, quæ ad specialem & personalem Petri ac successorum ejus primatum, & ad propriam hujusce primatus prærogativam, jus, & officium spectat; si quis ea Evangelica testimonia peræque accommodet Apostolis vel Episcopis reliquis, minime ferendum erit a catholicis, qui præcipui juris primatum hac peculiari & propria vi, quæ totius Ecclesiæ ac præsertim fidei unitatem custodiat & vindicet, præditum fateri debent, ita ut hæc vis æque ad alios quoslibet nequeat extendi, quin primatus

Trium Evangelicorū textuum cohærentia in unitatem fidei.

matus ipse præcipui & personalis juris destruatur. Vide, quo demum recident, si quæ contra hactenus constituta opponentur. Favebitur hac via proculdubio hæreticis atque schismaticis, qui si semel evincant, Evangelica de Petro testimonia ad primatum ejus præcipui juris adstruendum nihil conferre, nihil erit reliquum quod aliunde ipsis invicte objiciatur: facile enim eludent atque elident ipsa traditionis monumenta, quæ Petri primatum iisdem testimoniis innixum inculcant. Id ego hoc loco repeto, nam adversarii, quos probe catholicos novi, intelligant velim, quanta de re hoc capite egerimus, cum unitatis ac fidei centrum in Petri sede ratione primatus situm ex iisdem Evangelicis testimoniis collegimus, quantumque intersit, ipsos quoque æquæ eorumdem interpretationi acquiescentes idipsum fateri. Sed age jam, transeamus ad traditionem Patrum, quæ cum genuini Scripturarum sensus sit fidissima interpres, si eamdem unitatis cum Romana sede, seu Romanis Pontificibus successoribus S. Petri necessitatem, non in caritate & communione tantum, sed præsertim in fide palam prodiderit, nihil erit, quod de interpretatione ac sensu Evangelicorum testimoniorum hactenus a nobis explicato quispiam addubitet.

CAPUT XIII.

PROPOSITIO DECIMATERTIA.

Eadem necessitas unitatis communionis & præsertim fidei omnium Christianorum cum S. Petri sede, & successoribus ejus Romanis Pontificibus traditione Patrum luculenter statuitur.

1 Sicuti sacræ Scripturæ textus, quos antecedenti capite consideravimus, S. Petrum primum Romanum Pontificem catholicæ unitatis centrum statuunt, quocum omnes Christiani uniti esse debent non solum communione, verum etiam in fide; ita traditionis testimonia, quæ in ejusdem unitatis necessitatem hoc capite proponentur, ad Petri successores Romanos Pontifices potissimum pertinent. Quod si non pauca pro ipsis Romanis Antistitibus Romanam Petri sedem, cathe-

cathedram, vel ecclesiam nominant; nihil refert. Cum enim non alia de causa Romana sedes, cathedra, vel ecclesia præ aliis omnibus hoc peculiari jure potiatur, nisi propter *potentiorem* ejus *principalitatem*, ut vetustissimus Gallicanus Pater S. Irenæus loquitur eo celebri testimonio, quod §. I. expendemus, idest propter primatum, qui personalis est Romanorum Pontificum successorum S. Petri, quemadmodum capite tertio ostendi; quæcumque hac in re ad primatum personalem pertinente de necessaria unitate cum Romana sede, cathedra, vel ecclesia dicuntur, de Romanorum Pontificum persona accipienda sunt. Id autem hoc loco præmonendum est, ne quis forte in quibusdam testimoniis ex traditione recitandis legens mentionem fieri Romanæ Apostolicæ sedis, cathedræ, vel ecclesiæ, solemni illa nonnullorum adversariorum distinctione inter Romanam sedem, cathedram, seu ecclesiam, ac inter Pontificem in ea præsidentem abreptus, existimet traditionem explicandam de necessaria unitate cum ea sede, cathedra, & ecclesia, ut ne cum ipso Pontifice necessaria sit. Quæ distinctio hoc in negotio personalem primatus prærogativam attingente quam sit inanis & inepta, satis ex hac monitione, seu potius ex constitutis laudato capite tertio detegetur. Plura vero si desideres, vide quæ contra ipsam distinctionem fusius differentur cap. 14. §. 5. De utraque porro caritatis, seu communionis, ac fidei unitate cum Romana sede, vel cum Romanis Pontificibus necessaria plures traditionis textus suppetunt, sed plerique, ut patebit, de necessaria fidei unitate loquuntur, uti ad hanc præcipue Evangelica testimonia referuntur: adeo hæc præsertim unitas peculiari & præcipuo primatus jure spectatur.

2 Neque vero hac in re quempiam illud præjudicium impediat, quo ex multorum præsertim adversariorum sensu creditur, Romanus Pontifex errasse aliquando, & errare posse in fide. Vide, quæso, num traditionis testimonia, quæ allaturi sumus, in exigenda omnino unitate fidei omnium Christianorum cum fide Romanæ sedis & Romanorum Pontificum sint clara & convincentia; & num animadversiones in eamdem rem inde deducendæ, sint prorsus legitimæ & manifestæ: & siquidem hæc sint ejusmodi, de quo uno hoc capite agimus; sequetur quidem statim, eos in fide nec errasse, nec posse errare, quibuscum in unitate fidei adhærendum

N esse

esse traditio adeo constans & aperta prodit: nec quod nonnulli eos errasse aliquando, ac posse errare censuerint, aut censeant, movebit illos, qui certæ traditioni omnes opiniones subjiciendas, nullam præferendam cognoscunt. Id quoque plures adversarios pupugit, qui propterea ne tantæ ac tam manifestæ traditioni contrairent, inter Romanam sedem, vel ecclesiam, ad quam traditionis testimonia & unitatis necessitatem referendam opinantur, ac inter Romanos Pontifices distinguendum putarunt. At sicut hæc distinctio ad tuendam suam opinionem inducta, partim ex dictis, partim ex dicendis expungenda est; ita objectos errores quorumdam Pontificum, ex quibus eadem opinio probabilis videri potuit, vel falsis præsumtionibus nixos esse, vel non pertinere ad eam fidem, quam iidem Pontifices ex primatus officio propo. suerint, ac declararint, ut fratres confirmarent in fide, unitatemque fidei in Ecclesia tuerentur (hæc illa est, quæ cum exigit unitatem, tum vero ex Christi promissis ab errore debet esse immunis), satis patebit ex iis, quæ in ultimo hujus operis capite pluribus differemus.

3 Illud tandem præmittendum, ne quis forte inter traditionis testimonia omittenda fuisse existimet pauca quædam ex antiquis Pontificibus sumta, ac si istis suæ sedis, suique primatus prærogativas commemorantibus, in propria causa credendum non sit. *Sed absit* (pro me respondet Bossuetus): *pari enim jure dixerint, ne Episcopis quidem aut presbyteris esse adhibendam fidem, cum sacerdotii sui honorem prædicant. Quod contra est: nam quibus Deus singularis honoris dignitatisque prærogativam contulit; iisdem inspirat verum de sua potestate sensum; ut ea in Domino, cum res poposcerit, libere & confidenter utantur, fiatque illud, quod ait Paulus*: Accepimus spiritum, qui a Deo est, ut sciamus, quæ ab eo donata sunt nobis. *Quod quidem hic semel dicere placuit, ut temerariam ac pessimam responsionem confutarem; profiteorque me de sedis Apostolicæ majestate, Romanorum Pontificum doctrinæ & traditioni crediturum. Quamquam eorum sedem non ipsi magis, quam reliqui ac tota Ecclesia atque Orientales haud minus, quam Occidentales prædicant*: quod sane sequentia declarabunt.

Defens. declarat. l. 10. al. 15. c. 6.

1. Cor. 2. vers. 12.

§. I.

§. I.

Insignis locus S. Irenæi, quo unitatem fidei cum Romanæ ecclesiæ, seu Romanorum Pontificum fide ex primatus jure cunctis Christianis necessariam expresse affirmat.

4 Traditionem exordiar ab antiquissimo Patre, Martyre & Lugdunensi Episcopo S. Irenæo, qui Apostolicorum Patrum suppar & auditor fuit. Is in libris, quos contra hæreses pro catholica fide scripsit, eximium de primatu Romanæ sedis testimonium ponens, hujus primatus vim in necessitate unitatis fidei omnibus Christianis imposita veluti præcipuam inculcat. Perspicue nimirum de fidei doctrina, quæ in ecclesia Romana jam inde ab Apostolis per summos Pontifices sibi invicem succedentes traditur, sermonem faciens, affirmat in primis hac doctrina hæreticos atque hæreses detegi atque refutari. *Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ ecclesiæ eam, quam habet ab Apostolis traditionem & annuntiatam hominibus fidem per successionem Episcoporum venientem usque ad nos, indicantes confundimus omnes eos, qui quoquomodo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præterquam oportet, colligunt.* Dein vero rationem allaturus, cur ex hujus Apostolicæ ecclesiæ potius, quam ex aliarum traditione ac fide hæreticos & hæreses dignoscendas atque confundendas proposuerit, primatum ejusdem Romanæ ecclesiæ proprium affert, cujus præcipuum jus illud esse declarat, ut cum ea omnes undique catholicæ ecclesiæ in eadem utique fide convenire, seu concordare debeant. *Ad hanc enim ecclesiam*, inquit, *propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles*: ut scilicet ex hac concordia, seu unitate fidei cum fide Romana discernatur, quænam ecclesiæ, vel quinam Christiani teneant veram fidem veramque Christi doctrinam: alias si qui discordent, eorum doctrina hæresi deputetur. *Principalitatis* nomen (ut optime advertit Ducangius) pro principatu vel pri-

Lib. 3. contra hæres. c. 3.

matu acceptum liquet ex Tertulliano *De anima* c. 13. *Ad hoc dispicere superest principalitas ubi est, idest qui cui praest*. Hinc Remigius Autissiodorensis in Cantica: *Caput ergo Ecclesiæ principalitas mentis intelligitur*. Et in libello precum Marcellini & Faustini ad Valentinianum atque Theodosium, *Vestræ principalitatis imperium*. Porro *principalitas*, seu primatus Romanæ ecclesiæ, vel sedis, quam & S. Cyprianus *principalem* similiter vocat, *potentior* ab Irenæo dicitur, ut primatus non meri ordinis & honoris, sed præcipuæ jurisdictionis significetur. Cum ergo eam vim unitatis in eamdem fidem cogendæ *propter potentiorem principalitatem* Romanæ ecclesiæ tribuat; præcipuum hujusce primatus jus in unitate fidei ab omnibus *undique* fidelibus & ecclesiis exigenda collocatum expresse docet. Notandum est autem, quod vis hæc coactiva unitatis fidei cum fide Romanæ ecclesiæ non refertur in puram & genuinam ejusdem ecclesiæ traditionem, quæ æque pura ac genuina in aliis Apostolicis sedibus per id tempus poterat inveniri, ex. gr. in Ephesina, & Smyrnensi, quas subinde Irenæus laudat; sed in *potentiorem* illius *principalitatem* refertur, quæ ejusdem ecclesiæ, seu Romanorum Pontificum propria, satis per se se ad ejus fidei, quam iidem Pontifices tradunt, unitatem omnes Christianos cogit.

Epist. 55.

5 Idipsum alia ratione ex toto Irenæi contextu exploratius explicare & confirmare libet. Invictum loco laudato & peremtorium contra omnes hæreses argumentum S. Episcopus intorquet ex traditione *in toto mundo manifestata* ab Apostolis, seu ex omnium ecclesiarum, quas instituerunt Apostoli, traditione. Ut autem hæc omnium ecclesiarum Apostolicarum traditio elucescat, recolendos ait *eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in ecclesiis & successores eorum usque ad nos*; & videndum, quid docuerint ac doceant ii, quibus *locum magisterii tradiderunt*; & si quidem inveniatur ipsos *nihil tale docuisse, neque cognovisse, quale ab his* (hæreticis) *deliratur*; hos statim confundi oportebit. Notandum obiter Irenæum non existimasse provocandum ad populum, vel clerum ecclesiarum Apostolicarum, ut Apostolica traditio ac fides ex ipsis erueretur, sed ad Episcopos, quibus docendi munus & auctoritas est. Porro ut omnium ejusmodi ecclesiarum detegeretur traditio, num interrogandos credidit omnium vel plurium Apostolicarum sedium Episcopos? Cum id nimium difficile, ac longum nimis fuisset; solius Romanæ ecclesiæ suc-

successionem Irenæus subtexuit; & ad ostendendam omnium aliarum sedium ac totius Ecclesiæ traditionem, qua satis superque confunderentur quæcumque hæreses, unius Romanæ ecclesiæ traditionem ac fidem a Romanis Pontificibus propositam sufficere judicavit *Sed quoniam*, ait, *valde longum est in hoc tali volumine omnium ecclesiarum enumerare successiones; maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ a gloriosissimis duobus Apostolis Romæ fundatæ & constitutæ ecclesiæ* &c. ut supra. Cur autem satis esse crediderit Romanorum Pontificum seriem ac traditionem proferri ad ostendendam omnium aliarum ecclesiarum ac totius catholicæ Ecclesiæ traditionem, qua hæretici detegantur & confundantur, ut ne opus sit aliarum Apostolicarum ecclesiarum successiones traditionemque adjicere, his ante relatis verbis probat: *Ad hanc enim ecclesiam* (Romanam) *propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio*. Cognita ergo traditione ac doctrina fidei Romanæ ecclesiæ ab ejus Pontificibus ediscenda, omnium catholicarum ecclesiarum ac universæ Ecclesiæ traditio innotescit, quia certum est omnes cum ea vi primatus ejus in negotio fidei convenire oportere, & ex necessaria fidei unitate in ea *semper conservatam fuisse ab his, qui sunt undique* (idest ab omnibus vere fidelibus totius orbis ecclesiis), *eam, quæ ab Apostolis est, traditionem*. Vides non solum necessariam unitatem omnium fidelium cum Romana traditione ac fide, verum etiam semper ab omnibus vere fidelibus ita fuisse custoditam, ut ob hanc unitatem conservata fuerit Apostolica traditio ab iis vere fidelibus, qui eidem fidei constanter adhæserunt; eos autem, qui ab ea defecere, ad hæresim deflexisse, & hæreseos nota confundi oportere. Hoc argumentum a successione ac traditione Romana ductum adeo evidens & efficax Irenæo visum, ut recensita Pontificum Romanorum successione concluserit: *Hac ordinatione & successione ea, quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio & veritatis præcontatio* (idest prædicatio), *pervenit usque ad nos. Et est plenissima hæc ostensio, unam & eamdem vivificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata & tradita in veritate*. Non esset autem evidens & *plenissima ostensio*, nisi veram & absolutam necessitatem conveniendi cum Romana fide omni-

bus

bus catholicis impositam & exacte custoditam credidisset. Vide hoc de argumento dissertationem tertiam Cl. editoris Galli P. Massuet art. 4. ex quo hæc pauca excerpo : *Unius ecclesiæ Romanæ traditionem per continuam Episcoporum successionem in ea conservatam consulere satis habuit* (Irenæus) , *ut hæreticos omnes confunderet, ratus jure merito, ea semel cognita illico aliarum omnium ecclesiarum traditionem, sententiam, atque doctrinam cognosci. Cum enim ecclesia Romana omnium princeps, caput, & prima sit; omnium maxima & antiquissima, & maxime cognita, ab Apostolorum principe Petro ejusque socio Paulo fundata, quæ ceteris omnibus pro suo jure præsit & dominetur, & CUM QUA OMNES omnino fideles UNIUS ET EJUSDEM FIDEI ET COMMUNIONIS VINCULIS COLLIGARI NECESSE SIT; inde liquido patet aliam esse non posse aliarum ecclesiarum traditionem & fidem a fide & traditione Romanæ ecclesiæ. Prætermissis itaque totius orbis ecclesiarum Episcoporum catalogis, illius unius continuam successionem recensere, ac, quæ per hunc veluti canalem manavit usque ad nos, traditionem Apostolorum declarare satis est, ut ex communi omnium ecclesiarum, quæ cum Romana consentire debent, sententia & traditione devincantur omnes hæretici*. Obiter porro hoc loco animadvertendum maxime videtur, ecclesiæ Romanæ fidei non ideo tantam vim Irenæum attribuere, a qua dissentientes hæresis notam incurrant, quia ad ipsam reliquæ ecclesiæ conveniunt in fidei doctrina, seu earum assensus invenitur accedere, sed ideo Irenæus docet, omnes ecclesias in negotio fidei concordare cum Romana, quia propter vim primatus necesse est omnes ad eam, seu cum ea convenire in fide, quod propriam vel præcipuam primatus vim maxime declarat. Hæc ad explicandam genuinam sancti Doctoris sententiam fusius dicenda putavi.

6 Nequid vero studio partium videatur ingestum, nonnullos Scriptores adversariis minime suspectos, qui eamdem satis obviam Irenæi sententiam in recitato textu deprehenderunt, subjicere juverit. Necessitatem quidem unitatis in fide cum Romana ecclesia ex eodem textu palam deduci fateri debuit Nectarius Hierosolymorum Patriarcha, quantumvis schismaticus (si modo ejus sunt, quæ Photiana typographia Jassii ad Transistranam Daciam edidit), tametsi ad elevandam sanctissimi & antiquissimi Patris auctoritatem id dictum assentationi,

tioni, seu favori adscribat. (1) *Non mirum*, inquit, *si is qui sedi Romanæ suberat, conabatur sibi subjectos ad perfectum ejus obsequium provocare, quia & omnes ubique, qui essent fideles, ad unitatem ipsius propter potentiorem, ut ait, principalitatem*. Et postquam agnovit hoc testimonio Romanam sedem Alexandrinæ & Antiochenæ præferri, concludit ex S. Doctoris sententia: *Necesse igitur est, si orbis universus coeat congregeturque, hanc primum locum habere; ceteras vero huic adhærere, non necessitate subjectionis, sed lege ordinis & unitatis*. Quod *subjectionis necessitatem* contra primatum jurisdictionis vir schismaticus excludit, id ex sua interpretatione ac pravo sensu est; quod autem *unitatis legem* ac necessitatem agnoscit, Irenæi mentem vel invitus exprimit. Unitatem vero fidei necessariam hoc Irenæi loco affirmari pervidit, & confessus est etiam Salmasius in eo libro, quem contra Pontificium primatum lucubravit; unde S. Scriptoris textum his verbis pressius exposuit. *Necesse est, dicit, omnem Ecclesiam convenire ad Romanam, idest, ut Græce loquutus fuerat Irenæus*, συμβαίνειν πρὸς τὴν τῶν ῥωμαίων ἐκκλησίαν, *quod significat convenire & concordare in rebus fidei & doctrina cum Romana ecclesia*. Et post pauca ab interprete græcissante dictum ait, *ad hanc convenire ecclesiam* pro *cum hac convenire ecclesia*. Consentiunt & Gallicani. Hinc Conventus Cleri Medoluni habitus anno 1579. unitatem fidei cum Romana fide præcipiens, rationem attulit Irenæi verbis: *Ad hanc enim* (ecclesiam Romanam) *propter suam principalitatem necessum est omnem convenire Ecclesiam*. Adeo hunc S. Doctorem de necessitate unitatis fidei loquutum credidit. Similiter Petrus de Marca id significare ait S. Irenæum *juxta sinceriorem* illorum verborum *interpretationem*, eam esse vim unitatis, quæ *principium & originem a Petri sede trahit, ut cum ea sentiendi* (utique in fide, de qua ipsius Sancti contextus loquitur) *necessitatem ceteris imponat*. Neque disjungendus locus Paschasii Quesnelli, quem in eamdem interpretationem proferemus cap. 14. num. 25. ex septimo Memoriali, ubi Irenæi auctoritatem ex eo præsertim

De primatu Papæ c. 5. pag. 65.

l. 1. Concord. c. 2. n. 6.

(1) *In Antirethico De principatu Papæ demonstrat.* 4. apud Papadopolum *Prænotion. Mystagog.* respons. 6. §. 2. n. 5. pag. 351.

tim hac in re maximi faciendum monet, quod etsi Occidentis Episcopus fuerit, Orientalis tamen origine fuit, *omniumque Orientis ecclesiarum traditionem ad nos attulit*, litterisque transmisit, scripsitque (ut addit Petrus de Marca) *quod omnes sentiebant*. Notatu quoque dignum est testimonium Jacobi Nicolai Colbert Archiepiscopi Rothomagensis in Instructione pastorali ad parochos suæ diœcesis data die 5. Julii an. 1699. quæ legitur in editione Synodorum Rothomagensium part. 2. pag. 200. Hæc ad verbum Latine reddita profero: *S. Irenæus æque urget hæreticos argumento traditionis ; & ad cognoscendum quid Apostoli docuerint, remittit ad doctrinam Apostolicarum ecclesiarum, ac præsertim ad illam ecclesiæ Romanæ, ad quam affirmat omnes fideles debere in unitate adhærere ob suam auctoritatem principalem*. Hæc ex Gallis, nec non ex hæreticis & schismaticis ipsis proferre libuit, ne quis Irenæum in meum systema a me violenter distortum suspicetur: sed eos potius, quicumque aliam interpretationem afferendam putarint, aliorsum omnino a sensu obvio distrahere ejus verba omnes intelligant. Mirum enimvero accidere debet, inveniri quempiam potuisse, qui verbum *convenire* accipiendum crediderit de eo concursu, quo e toto Romano Imperio variis de causis Romam tamquam ad Imperii caput quamplurimi confluebant. Quid enim hoc ad rem, de qua Irenæus ibidem agit? Num ex Romanæ ecclesiæ fide ac traditione hæreticos confundi (quod sibi probandum idem Sanctus proposuerat) eo argumento convincitur, quia omnes ex universis Romanis provinciis in urbem concurrere necesse est? Ridiculum & impertinens id fuisset. At si de necessitate conveniendi in fide cum Romana ecclesia illud verbum sumatur, ut & præmissa, & sequentia contextus verba ad fidem pertinent; argumentatio legitima est, optimeque omnia cohærent. Confer, si libet, laudatum Irenæi editorem P. Massuetum in præfatione art. 4. n. 32. ubi hanc distortam interpretationem pluribus explodit.

§. II.

§. II.

Tertulliani testimonium ductum ex necessitate conveniendi cum fide ecclesiarum Apostolicarum, quæ necessitatem evincit conveniendi cum fide præsertim Romanæ & Apostolicæ ecclesiæ.

7 Apostolicas ecclesias, quas scilicet ipsi Apostoli ædificarunt, radices & matrices esse Apostolicæ fidei, quæ in alias subinde ab aliis in ejusdem fidei fundamento constructas manavit, recte probat Tertullianus in libro *de Præscriptionibus* cap. 21. Hinc vera Apostolica fides ut discernatur, exquiri voluit, conspiret nec ne cum harum ecclesiarum fide, ex quibus tantum propagari potuit: *Constat proinde*, inquit, *omnem doctrinam, quæ cum illis ecclesiis matricibus & originalibus fide conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo suscepit: reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præjudicandam*. Et infra: *Communicamus cum ecclesiis Apostolicis, quod nulla doctrina diversa: hoc est testimonium veritatis*. Quod si cum fide ecclesiarum Apostolicarum conspirare omnium catholicorum fides debet, ut Apostolica & vera esse probetur; convenire præsertim debet cum fide Romanæ ecclesiæ, quæ inter Apostolicas prima est, & primatus jure conveniendi necessitatem omnibus undique fidelibus, ac proinde ipsis etiam Apostolicis imposuit ecclesiis, ut ex Irenæo audivimus. Romanæ quidem ecclesiæ *auctoritatem* Africanis fuisse maximam idem Tertullianus eodem in opere diserte prodidit cap. 36. ubi Romam nominat, *unde nobis quoque auctoritas præsto est*. Et in unitatem profecto fidei, de qua totus ibidem ab eo instituitur sermo, hanc auctoritatem apud Africanos obtinuisse, satis ostendunt illa, quibus laudata Romanæ ecclesiæ doctrina fidei hæc subiicit: *Videamus, quid dixerit, quid docuerit, quid cum Africanis ecclesiis contesserarit*: quod postremum verbum tesseram illam catholicæ communionis indicat, quam unius & ejusdem fidei testimonium affirmaverat cap. 20. *Contesseratio* enim *hospitalitatis*, quæ hoc capite vigesimo memoratur, refertur ad tesseram, seu libellum fidei, quem ab ho-

 spiti-

ſpitibus Romana eccleſia exigebat, ut illos poſt unius & ejuſdem fidei profeſſionem in S. Petri communionem reciperet; quam conſuetudinem colligere licet ex Concilio octavo act. 4. in fine, ubi hæc habentur: *Mos eſt in Romana eccleſia ab omni homine hoſpite libellum fidei exigendi, & ita permitti hunc in S. Petrum intrare*. Idem ergo apud Tertullianum eſt *videre quid* Romana eccleſia *cum Africanis eccleſiis conteſſerarit*, ac videre, num communionem ob fidei unitatem eiſdem eccleſiis conceſſerit, non aliter ſperandam, niſi credatur, *quid* illa eccleſia *dixerit*, *quidve docuerit*: unde totus hic Tertulliani textus refertur ad unitatem fidei atque doctrinæ.

8 Specialis ſane ejuſdem Romanæ eccleſiæ auctoritas in hac unitate, ſeu *conteſſeratione fidei* ab Africanis exigenda repeti poteſt ex origine, qua videlicet a Romana eccleſia *Evangelium ad ipſam Africam venit*, ut Auguſtinus ſcribit epiſt. 43. n. 7. unde *auctoritatis* nomen pro origine, ſeu pro vi & auctoritate, quam originis ratio vindicat, a Tertulliano loco laudato *de Præſcriptionibus* ſumtum P. Lupus exiſtimat. At hæc originis ratio pro Africanis aliiſque Occidentalibus eccleſiis Romanæ ſedis peculiaris, generalem primatus vim, quæ eamdem fidei unitatem ab omnibus etiam Orientalibus & Apoſtolicis quoque eccleſiis * jam inde ab Apoſtolorum origine exigit, haudquaquam excludit. Immo fortiorem eſſe in exigenda fidei unitate primatus vim, quæ uni Romanæ eccleſiæ præ omnibus Apoſtolicis competit, quam vim originis, quæ aliis quoque Eccleſiis Apoſtolicis congruit in illas, quæ ex ipſis propagatæ fuerunt, inde patet, quod aliis Apoſtolicis eccleſiis jus nullum exigendæ unitatis fidei potuit competere, niſi ipſæ unitatem fidei cum Romana eccleſia cuſtodirent, a qua unitate cum primum deſciverunt, nullum ipſis jus in unitatem exigendam reliquum fuit; uti ſane nullum nunc eædem obtinent, cum jam omnes ab ejus unitate defecerint. Adeo ſolius Romanæ eccleſiæ unitas in fide præ omnibus aliis Apoſtolicis & originariis eccleſiis neceſſaria eſt; & non ob meram originis, ſed ob fortiorem & perſonalem primatus vim neceſſaria, uti hinc quidem *propter potentiorem principalitatem* cum una Romana Eccleſia neceſſariam S. Irenæus affirmavit. Vide dicenda inferius n. 42. & ſeqq. ubi de Apoſtolicitatis titulo redibit ſermo.

Schol. in c. 36. de Præſcrip.

* *Vide ſupra c. 12. n. 49.*

§. III.

§. III.

Loca S. Cypriani, quæ unitatem communionis & fidei cum S. Petri cathedra, seu summo Pontifice necessariam adstruunt. Difficultas ex quæstione de baptismo ab eo habita cum S. Stephano Papa excutitur.

9 Plura hic sanctissimus Martyr unitatis Ecclesiasticæ propugnator acerrimus suggeret. Is nimirum Romanæ sedis, seu S. Petri primatum magnifice prædicans, illud fere unum tamquam præcipuum frequenter urget, quod exinde unitas catholica originem ducit. *Petri cathedra atque ecclesia principalis*, inquit epist. 55. *unde unitas sacerdotalis exorta est*. Et epist. 70. *Una est Ecclesia a Christo Domino super Petrum origine unitatis & ratione fundata*. Et epist. 73. *Petrus, super quem Dominus ædificavit Ecclesiam, & unde unitatis originem instituit*. Et in libro *de Unitate Ecclesiæ*: *Unitatis originem ab uno* Petro (de quo contextus loquitur) *incipientem sua auctoritate disposuit*. Si autem catholicæ unitatis origo *ab uno* Petro est; præcipuam ergo & personalem vim unitatis formandæ eidem Petro traditam a Christo S. Martyr agnovit, non vero meram vim ejus unitatis repræsentandæ. Quod si in eodem libro hæc vis tantum unitatis repræsentandæ Petro videtur attributa, cum scribitur, *ut unitatem manifestaret*, vel *ut Ecclesia Christi una monstretur*; non ideo tamen hæc a vi præcipua Petri unitatis ipsius originem continentis atque formantis disjungitur. Sic enim integer textus habet etiam ex editione Oxoniensi & Baluziana, ubi nonnulla pro primatu Petri olim vulgata, ex nonnullorum codicum lectione expuncta fuerunt. *Quamvis Apostolis post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, ... tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis; sed exordium ab unitate proficiscitur, ut Ecclesia Christi una monstretur* Petri primatum hinc everti Fellus & Simon Goulartius contendunt, eo quod Apostoli S. Petro *potestate pares* dicantur. Sed non observarunt pares dici omnes excepta vi non solum repræsentandæ, sed *exor-*

diendæ præsertim, seu formandæ unitatis, quæ uni Petro asseritur. Hanc autem vim aliis in locis a S. Martyre constanter & luculentius expressam, ex ipsius mente vim esse primatus propriam atque præcipuam dubitare non licet, cum præsertim loco laudato ex epist. 55. Petri cathedram *ecclesiam principalem* affirmet, ex qua *unitas sacerdotalis exorta est* : quæ verba unitatis ejus formandæ vim *principalitatis* ipsius cathedræ propriam atque præcipuam significant.

10 Quomodo autem Petrus, & eodem jure successores ejus Romani Pontifices sint catholicæ unitatis origo, eamque præcipua vi forment in tota Ecclesia atque conservent, intelligi potest ex ejusdem epist. 69. ubi Ecclesiam unam definiens, ejusque unitatem describens ait: *Plebs sacerdoti coadunata, & pastori suo grex adhærens*. Sicuti vero in particularibus ecclesiis quilibet *sacerdos* & *pastor*, idest Episcopus unitatis suæ cujusque particularis ecclesiæ origo est, eamdemque unitatem eatenus format atque conservat, quatenus ipsi, qui radix & centrum est unitatis, tota ipsius ecclesiæ *plebs* coadunari, & totus *grex* adhærere in unum debet, ut ex plebis ac gregis unione cum suo sacerdote atque pastore Ecclesia una fiat; ita in universali Ecclesia unus summus sacerdos ac pastor S. Petrus, & Romanus Pontifex, qui Petro succedit, catholicæ unitatis origo est, unitatemque totius Ecclesiæ catholicæ format & continet, quatenus ipsi ut radici ac centro ejusdem unitatis, coadunari atque adhærere debent omnes & fideles & Episcopi, ut ex pluribus particularibus plebibus gregibusque ei supremo sacerdoti atque pastori adhærentibus, unus grex, & Ecclesia una universalis coalescat. Ita quidem optime efficitur, ut Ecclesia catholica, pluribus licet in locis dispersa, *sit utique connexa & cohærentium sibi invicem sacerdotum glutino copulata*; uti a S. Cypriano in eadem epistola traditur. Id scilicet alia ratione non fit, nisi quia omnes particulares ecclesiæ suo cujusque Episcopo adhærentes, per ipsos Episcopos tamquam *sacerdotum glutino* omnes copulantur in Petro & successoribus ejus tamquam in centro & origine unitatis totius catholicæ Ecclesiæ, a quo cum *sacerdotalem* quoque *unitatem exoriri* tradat Cyprianus epist. 55. omnium quoque sacerdotum seu Episcoporum unitatem eo in centro formari, & per hoc centrum *cohærere sibi invicem* omnes, eidemque una cum suis plebibus omnes adhærere, & ita totam *connecti* Ecclesiam, unitatem-

tatemque catholicam compingi & contineri indicavit. Hinc porro intelligitur; quid sit, & quatenus primatui nihil præjudicet illud, quod idem S. Martyr scripsit in memorato libro *De unitate Ecclesiæ*, cum Episcopatum unum & indivisum affirmavit, *cujus a singulis in solidum pars tenetur*. Ita Episcopatus unus est ex Cypriani sententia, quomodo Ecclesia est una; ac proinde pars Episcopatus in solidum tenetur ab unoquoque Episcopo, quatenus ab unoquoque regitur sua particularis ecclesia, seu suus particularis grex, qui est (1) pars Ecclesiæ totius: summus autem Pontifex S. Petri successor, etsi uti Episcopus unum particularem Romanum gregem regit, qui item catholicæ Ecclesiæ pars est; cum tamen ex primatu, quo toti Ecclesiæ præsidet, unitatis totius Ecclesiæ centrum & origo sit ex ipsa Cypriani sententia; in eo particulari Romano Episcopatu, cui ob Ecclesiæ bonum alligatus fuit, uti ex (2) Bossueto notavimus c. 1. n. 2. eam Episcopatus partem tenet, in qua tamquam centrum ceteros omnes Episcopos cum suis cujusque gregibus secum coagmentans, ex universis istis partibus secum unitis unam Ecclesiam & Episcopatum unum efficit atque constituit. Hac de caussa idem S. Doctor eodem in opere exempla aut similitudines subiicit multorum ramorum, qui unum robur, seu arborem in radice, cui adhærescunt, efformant; nec non multorum rivorum, quorum *unitas servatur in origine*: quibus exemplis indicare profecto voluit, ex multis Episcopis Episcopatum unum, & ex multis ipsorum gregibus atque ecclesiis particularibus unam Ecclesiam similiter constitui, propterea quod in Romano Pontifice, quem unitatis (3) *radicem* atque *originem* fassus est, omnes Episcopi cum suis ecclesiis coalescunt, atque conglutinantur.

11 Ex his autem principiis a Cypriano præstitutis aper-

(1) *Portio gregis singulis pastoribus adscripta* dicitur a Cypriano epist. 55.

(2) Ita quoque unitatis catholicæ centrum fixum ac certum est, ut in bonum unitatis esse debuit.

(3) In epist. 45. *catholicæ ecclesiæ radicem & matricem* idem Cyprianus nominat Romanam ecclesiam.

aperte sequitur necessitas unitatis omnium ecclesiarum & Episcoporum cum Romano Pontifice, ut Ecclesia una & Episcopatus unus compingatur, atque servetur. Sicut autem cum Episcopo, qui centrum est unitatis suæ particularis ecclesiæ, adeo necessaria est singulorum ejus gregis unitas ex ipsius
Epist. 69. Sancti Martyris sententia, ut *si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non sit;* ita, immo multo magis cum Romano Pontifice, qui centrum est unitatis totius catholicæ Ecclesiæ, unitas omnium adeo est necessaria, ut (1) si quis cum Romano Pontifice non sit, nec sit in Ecclesia. Dixi *multo magis*, quia multo magis necessaria est unitas cum summo Pontifice centro universalis, quam cum Episcopo centro particularis ecclesiæ. Cum hoc enim particulari centro eatenus necessaria est unitas, quatenus ab eo separatus, a catholicæ quoque seu universalis Ecclesiæ centro, cui ipse cum suo grege adhæret, ac proinde ab ipsa catholica Ecclesia separatus est: adeo

(1) Hinc in libro *de Unit. Eccles.* legitur: *Qui cathedram Petri, supra quem fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia esse confidit?* Quæ verba si glossema quispiam velit Cypriano textui insertum; similem tamen, sententiam (uti recte monuit editor Benedictinus) ex aliis locis ejusdem operis eliciet, cum illum, ex. gr. qui ab ea unitate recedit, haberi vult tamquam ramum arboris a radice separatum, qui nec ad radicem, nec ad arborem amplius pertinet; ubi arbor ex Cypriani mente Ecclesiam significat, radix autem, unde arboris & ramorum unitas proficiscitur, significat Romanum Pontificem, ex quo unitas Ecclesiæ originem ducit. Id pariter sequitur ex Cypriani principiis, quibus Petri cathedræ unitatis Ecclesiæ catholicæ originem asserit. Qui enim hanc deserit, deserens originem unitatis Ecclesiæ catholicæ, nec unitatem Ecclesiæ se tenere, nec in Ecclesia se esse confidere potest. Verum ea verba uti Cyprianicæ satis vindicantur ex Pelagii II. epist. 2. ad Episcopos Istriæ, & a nonnullis etiam codicibus antiquis, ex quibus ea præferuntur in editionibus Manutii, atque Pamelii, retinenturque in aliis Gallicanis etiam Rigaltii excepta Baluziana. Certe hunc locum veluti genuinum S. Cypriani laudavit Clerus Gallicanus coactus Parisiis an. 1682. in litteris ab Archiepiscopos, Episcopos &c. scribens: *Fidenter cum B. Cypriano pronuntiamus, eum, qui cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia non esse.*

adeout si unitas cum summo Pontifice unitatis catholicæ centro consisteret, nihil obesset separatio ab Episcopo; sicut e contra unitas cum suo Episcopo nihil prodesset, sicubi separatio a Papa obtineret. Cyprianus quidem perinde necessariam habuit unitatem cum Romano Pontifice, ac unitas cum catholica Ecclesia necessaria est; quippe quod non aliam novit Ecclesiam catholicam, nisi quæ *super unum Petrum ædificata*, eidem adhæret. Hinc unitatem cum Romana sede veluti unitatem catholicæ Ecclesiæ exhibet epist. 45. ad Cornelium Papam, ubi de eadem unitate sollicitus, se curasse ait, ut *Te collegæ nostri, & communionem tuam, idest catholicæ Ecclesiæ unitatem pariter & caritatem probarent firmiter ac tenerent*. Rursum epist. 52. ad Antonianum communionem cum eodem Cornelio ita explicat: *Hoc est cum catholica Ecclesia communicare*. Qui ergo cum Romano Pontifice non communicat, nec communicat cum Ecclesia catholica; & unitatis Ecclesiæ catholicæ expers est, qui cum illo unitatem non tenet. Enimvero cum unitatis catholicæ centrum & radix sit Romanus Pontifex, qui eam unitatem format & continet, ut ex Cypriano collegimus; non alia proprie est catholicæ Ecclesiæ unitas nisi unitas cum Romano Pontifice, ita ut jure idem sit communicare & unitatem tenere cum hoc, atque Ecclesiæ catholicæ communionem & unitatem tenere: adeo altera sine altera stare non potest, nec minus una quam altera necessaria est.

12 Neque vero ex his solius communionis unitatem cum Romano Pontifice novit Cyprianus, non vero unitatem fidei. De hac quidem secunda unitate non ita expressa suppetunt ejusdem S. Martyris testimonia, quia de hac expresse agendi occasio ipsi defuit. At nonnulla indicia seu principia ab eodem inspersa rem ipsam patefaciunt. In primis illud observare juvat, *Episcopatum unum* ab eo appellari epist. 52. ex *Episcoporum multorum concordia*: quæ quomodo fiat, explicat in libro *de Unitate Ecclesiæ*, ubi inculcat *unanimem consensionem in pascendo* Christi grege; & locum Pauli ad Ephesios c. 4. allegans, in quo varia inter capita unitatis *una fides* recensetur, hanc unitatem ab Episcopis tenendam & vindicandam monet, *ut Episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probent*. Hinc sane Salmasius hunc Cypriani textum exponens in libro *De primatu Papæ* c. 5. pag. 79. aperte fatetur, *Ut Episcopi sint concordes & unum Episcopatum*

omnes

omnes constituant, consensus sane omnium facit, & in unam fidem ac doctrinam unanimis conspiratio. Equidem Episcopatus eadem unitate unus est, qua Ecclesia est una, nimirum tum communionis tum fidei unitate: & quatenus omnes Episcopi in ejusdem communionis ac fidei unitate coalescunt, omnes quantumvis per Orbem dispersi unum Episcopatum constituunt. Cum vero hujus *unitatis sacerdotalis*, seu Episcopalis centrum & origo ex Cypriani sententia sit Romanus Episcopus; ad istam unitatem formandam & continendam opus profecto est, omnes Episcopos in ejusdem communionis & fidei unitatem cum eodem centro & origine convenire, ne quis centrum hoc & originem unitatis deferens, ipsam deserat unitatem, & Episcopatum dividat atque discindat.

13 Apertius aliquanto de unitate fidei suam mentem Cyprianus explicat epist. 55. ad Cornelium, ubi (1) unum in Ecclesia Episcopum esse & agnosci oportere statuit, non minus ut schismata, quam ut hæreses impediantur. *Neque enim*, inquit, *aliunde hæreses obortæ sunt, aut natæ sunt schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus judex vice Christi cogitatur*: quibus similia leguntur in epist. 69. Cum quispiam nullo in dogmate errans ab hujus sacerdotis communione se subtraxit, schismata exorta sunt; cum vero ab ejus fidei doctrina se subduxit, natæ sunt hæreses. Agnosci igitur debet in Ecclesia unus sacerdos, vel Episcopus, cum quo omnes communicent, ut impediantur schismata, & cui in fidei unitate omnes cohæreant, ut hæresibus aditus intercipiatur; sicque in illo, atque per illum tota catholicæ Ecclesiæ unitas vindicetur. Hic autem unus sacerdos aut Episcopus, non quivis particularium ecclesiarum Episcopus esse potest, qui in solum suum particularem gregem jus habeat, sed unus est summus sacerdos Romanus Episcopus, cui tota Ecclesia, ac totius Ecclesiæ unitas commissa est. Quod si *unum sacer-*

---

(1) Id sumtum videtur ex epist. 46. Cornelii ad ipsum Cyprianum, ubi *unum Episcopum in catholica Ecclesia esse debere* ex ipsorum Novatianorum unitatem catholicam expetentium confessione proditur.

sacerdotem, vel *Episcopum unum* pro ipso Episcopatu, qui in omnibus Episcopis unus est, Cyprianus sumpsit, ut nonnulli existimant; quemadmodum & apud Agobardum omnes quoque fideles esse dicuntur *sub capite summo unus sacerdos*, id propositum nostrum ex Cypriani sententia nihil infirmat. Cum enim ex ipsius mente Episcopatus non aliter unus sit, quam in Romano Pontifice & in Petri cathedra, unde *unitatem sacerdotalem*, idest Episcopatus unitatem, *exortam* tradidit; communionis & fidei unitas ad impedienda schismata & hæreses non aliter per unum Episcopatum vindicari & custodiri poterit, nisi omnes etiam Episcopi cum Petri cathedra, seu cum Romano Pontifice S. Petri successore non minus communionis, quam fidei unitate adhærescant. Id autem multo magis suadebitur, si animadvertamus hæreses quidem numquam natas fuisse in Ecclesia adhærendo huic centro unitatis & catholicæ fidei, at natas deserendo; licet idcirco quis se ab hujus sedis fide separaverit, ut adhæreret alicui etiam Apostolicarum sedium Episcopo, qui fidei causa Romanum Pontificem deseruerat, ut ex Ecclesiasticis Annalibus notum est. Itaque ex Cypriani principiis stat, cum Romano Pontifice non minus fidei, quam communionis unitate adhærendum esse, ne in partem alteram catholica unitas discindatur.

De privil. & jur. sacerd. c. 2.

14 Hic opponet fortasse quispiam ea, quæ idem Cyprianus contra Stephani Pontificis decretum scripsit in disputatione de hæreticorum baptismo, in qua cum ipsius decreti sententiam errore notaverit; unitatem fidei cum eo tenendam non credidit. Hæc vero si intelligantur de errore definitionis Pontificiæ in doctrina fidei, conciliari proculdubio nequeunt cum iis, quæ ante exortam de baptismo quæstionem Cyprianus scripserat ad Cornelium Stephani prædecessorem epist. 55. ubi impugnans Fortunatum & Felicissimum, aliosque Africæ schismaticos, qui cum *mendaciorum suorum merce* Romam transmiserant ad fallendum Pontificem, eorum audaciam his verbis coarguit: *Navigare audent, & ad Petri cathedram atque ad ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis orta est, a schismaticis & profanis litteras ferre; nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum*. Si *perfidia*, seu error in fide ad Romanos

De Cypriani sententia contra decretum Stephani Papæ.

nos (1) Pontifices non solum non habuit, sed nec *habere potest accessum;* quis non videat, cum his haudquaquam cohærere illa, quibus Cyprianus Stephano una cum Romanis eidem adhærentibus errorem in negotio fidei impegisse credatur? Ipse quidem Cyprianus in hac causa erravit, ut omnes fatentur, non vero Stephanus, quem ab omni erroris suspicione luculentissime vindicarunt inter ceteros P. Coustantius dissertatione in tom. 1. Epist. Roman. Pontificum vulgata, & ejusdem Stephani epistolis subjecta pag. 227. nec non Jacobus Benignus Bossuetus in Gallico opere contra Dupinum tom. 2. operum posthumorum edit. Paris. an. 1753. pag. 538. & ideo quidem erravit Cyprianus, quia Stephani decreto non adhæsit. Errore ergo impeditus, non tam contra Stephanum scripsit Carthaginensis Episcopus, verum etiam contra seipsum quodammodo, seu contra illa, quæ ante ejusmodi dissidium ad Cornelium scripserat. Num vero credendum est iis, quæ pro errore & ex erroris præjudicio scripsit contra decretum Stephani, an potius iis, quæ nullo erroris præjudicio abreptus, in litteris ad Cornelium professus fuerat cum aliis itidem ab se se alibi scriptis cohærens, ex quibus non tam communionis quam fidei unitas necessaria colligitur cum ea cathedra principali unitatis centro atque radice, quæ omnes ecclesias secum adhærentes in unitate continens, fidem Apostolico ore laudatam ita integram servat, ut ad eam perfidia, & error fidei non habeat, nec habere possit accessum? Hac in re Tertulliani exemplum mihi venit in mentem, qui postquam Montanistarum hæresi fuit irretitus, Apostolicarum ecclesiarum communionem ac traditionem, quam antea tantopere prædicaverat, posthabuit. Num quis hinc contra Apostolicas traditiones argumentum ducet, earumque vim summam & ineluctabilem ex Tertulliani libro de *Præscriptionibus* constituendam omittet? Cum ille post tam insigne testimonium veluti tempestate delatus esset ad Montanistas, quibus uti-

Error in Cypriano, non in Stephano fuit.

(1) *Ad Romanos Pontifices* inquam; quæ enim prærogativæ Romanis tribuuntur & competunt, e ratione primatus dimanant, qui summorum Pontificum personalis est ex constitutis c. 3. idque multo magis valet, cum agitur de materia fidei, cujus doctrina ab Episcopo, qui docendi cathedram tenet, omnino pendet.

utique nulla erat cum Apostolicis ecclesiis communio, omnisque Apostolica adversabatur traditio; tanto præjudicio occupatus, quid ex principiis in libro *Præscriptionum* statutis flueret, videre non potuit. Simile quidpiam etiam de S. Cypriano dicendum videtur, cum in quæstione de hæreticorum baptismo pro errore contra Stephani Papæ decretum pugnavit. Quam comparationem non perinde accipi velim, ac si paris pertinaciæ & gravitatis fuerit Cypriani ac Tertulliani error, cum mihi notum sit multis nominibus errorem Cypriani sanctissimi Episcopi excusabilem, immo & venialem fuisse; sed eo tantum sensu atque consilio eamdem comparationem proposui, ut quisque animadvertat, veram Cypriani mentem circa Pontificiam auctoritatem, & unitatis necessitatem non ex iis locis deducendam, quæ idem Cyprianus æstu disputationis abreptus in defensionem erroris adversus Stephanum scripsit, sed ex iis, quæ ipse ab ejusmodi præjudiciis liber, pro Apostolicæ cathedræ prærogativa, & pro necessaria non tam communionis, quam fidei unitate, cohærens cum aliorum Patrum traditione ante hanc controversiam statuerat.

15 Ceterum veriorem S. Cypriani excusationem in memorato errore tuendo non ex eo tantum sumendam existimo, quod in re multis altercationum nebulis involuta ac tum maxime controversa majorum suorum consuetudinem gravissimis non tam rationum, quam auctoritatum momentis nixam, synodis etiam provincialibus approbatam, nondumque concilio plenario rejectam defenderit; verum etiam quia neque ab ipso Stephano fuerat dogmatico judicio definita in iis ad Cyprianum litteris, in quibus nulla fuit proprie dicta definitio fidei, sed præceptum practicum, quo idem Pontifex nihil ex catholica fide credendum proponens, in modo recipiendi eos, qui ab hæresi ad unitatem Ecclesiæ venirent, consuetudinem Romanæ ecclesiæ ita amplectendam præscribebat, ut ab illis, qui diversam consuetudinem non solum in Africanis, sed & in aliquot Asiæ populosissimis atque insignibus provinciis a majoribus receptam, synodicisque constitutis munitam sequerentur, Stephani decretum referri poterit ad materiem non fidei, sed disciplinæ, vel opinionis nondum definitæ, in qua non perinde unitas cum Romana ecclesia necessaria est, ut in dogmatibus ac definitionibus fidei est penitus necessaria. Nullam vero proprie dictam definitio-

Verior Cypriani excusatio.

nem fidei in Stephani litteris ad Cyprianum hac in re fuisse expressam, sed merum præceptum, quod ad disciplinam & opinionem diutius etiam post Cypriani ac Stephani ætatem relatum fuit, patebit ex dicendis num. 53. ubi de hoc argumento alia congruentiori occasione agendum erit. Cyprianum proculdubio suam consuetudinem atque sententiam etsi ad materiam fidei aliquot in locis videatur referre, non tamen ad proprium & certum dogma fidei definitione constitutum, sed ad opinionem, quæ in ipsis disciplinæ controversiis locum habet, retulisse ex eo manifestum est, quod *nemini* aliter sentienti *præjudicari* voluit, *quominus unusquisque quod putaverit sentiat, & quod senserit faciat. Neminem* (ut in Concilio tertio Carthaginensi ait) *judicantes, & a jure communionis, si diversum senserit, ammoventes*. Stephanus quoque in hac materia, quæ reipsa pertinebat ad fidem, sed in magnam controversiam inter catholicos doctos sanctosque Episcopos adducta, nondum fuerat peremtorio judicio definita, suum decretum ita temperavit, ut Romanam consuetudinem, quæ veram doctrinam continebat, præcepto & excommunicationis minis sequendam præscribens, veræ doctrinæ provideret; sed œconomiæ causa in tanta tot provinciarum & Episcoporum dissensione definitionem proprie dictam suspendens, neminemque repugnantem actu separans a communione & unitate Ecclesiæ, ipsum dogma ita reliquit indecisum, ut si qui adhuc repugnarent, peccare quidem possent inobedientia, scandalo, temeritate, si præsertim in acerbiora verba contra præcipientem excurrerent; at quoad res, seu dogma indefinitum maneret, deduci exinde non posset, nec possit, eos deseruisse fidei unitatem, hancque cum sede Apostolica seu cum fide a Romanis Pontificibus proposita ac definita necessariam non credidisse. S. Cyprianum quidem, qui in hoc dissidio tantam sollicitudinem prætulit, ne abrumperet unitatem communionis & pacis cum Romano Pontifice & sede Apostolica, quam catholicæ unitatis centrum & originem fatebatur, a fidei unitate, ob quam unitas communionis est necessaria, voluisse descíscere, quasi hanc æque saltem necessariam non crederet, affirmare poterit nemo, qui cum principiis ejus antea propositis cohærere velit.

Epist. ad Magnum.

§. IV.

§. IV.

Firmiliani, Paciani, & Optati testimonia. Donatistarum, aliorumque veterum schismaticorum hæreticorumque sententiæ expensæ.

16 Cypriani testimoniis subjicio locum Firmiliani Episcopi Cæsareæ Cappadociæ ex epistola 75. inter Cyprianicas. Neque pro confirmanda necessitate unitatis cum Romano Pontifice minimi habenda credantur verba illius, qui adversus S. Stephanum Papam acerbius scribens, unitatem & communionem ejus parvi fecisse videri potest. Accidere enim Firmiliano potuit, quod alia occasione de aliis observavit Bossuetus, ut ille scilicet principium optimum in rem præsentem viderit, at præoccupationibus causæque præjudiciis impeditus, consequentiam non viderit. En Firmiliani textum. *Atque ego in hac parte juste indignor ad hanc tam apertam & manifestam Stephani stultitiam, quod qui sic de Episcopatus sui loco gloriatur, & se successionem Petri tenere contendit, super quem fundamenta Ecclesiæ collocata sunt, multas alias petras inducat, & ecclesiarum multarum nova ædificia constituat, dum esse illic baptisma sua auctoritate defendit. Nam qui baptizantur, complent sine dubio Ecclesiæ numerum. Qui autem baptisma eorum probat, de baptizatis & Ecclesiam illic esse confirmat: nec intelligit obfuscari a se & quodammodo aboleri Christianæ petræ veritatem, qui sic prodit & deserit unitatem.* Vidit ex his proculdubio Firmilianus nonnisi unam esse posse petram, super quam unius Ecclesiæ fundamentum collocatum est, & in hac una petra Ecclesiæ unitatem contineri. Hanc unam petram fundamentum Ecclesiæ se ex Petri successione esse Stephanus in suis litteris indicaverat. Non id Firmilianus reprehendit, aut negat: immo hinc argumentans alias petras non esse ponendas, istud veluti principium certissimum habuit ex eo ipso Evangelico testimonio, quod de Petro ac successoribus ejus accipiendum etiam S Cyprianus affirmavit. Id solum ille ex sua opinione quasi contradictorium reprehendit in Stephano, quod approbans baptisma ab hæreticis collatum, plures petras, & plures Ecclesias pro hæresum multitudine inducere, & sic

Col. 308. a. edit. Ven. Cyprian.

& sic unitatem Ecclesiæ scindere crederetur. Erravit quidem ille, dum id credidit. At in una petra agnoscenda, quæ unitatem Ecclesiæ ab uno incipientem formaret & contineret, quæque a nullo deserenda esset, nisi unitatem Ecclesiæ simul desereret, nequaquam erravit, sed id agnovit, quod omnes catholici fatebantur: & si hanc petram novit Romanum Pontificem successorem S. Petri, *super quem fundamenta Ecclesiæ collocata sunt*, ut & Cyprianus Stephano concinens aliis verbis scripserat; utique in hac petra contineri novit unitatem Ecclesiæ, unitatemque cum eadem petra, seu cum Romanis Pontificibus omnino tenendam præsumere debuit, ut cum Cypriano penitus conspiraret. Hoc principium ex Firmiliano deduxisse satis mihi nunc est: qui si in disputationis æstu in quædam verba excurrit, ex quibus non multum timuisse videatur de ammittenda ejus petræ communione & unitate, si quidem Stephanus communionem abrupisset, quod tamen * factum non fuit; principium certum utique vidisset, consequentiam non vidisset; neque enim vidisset, eum, qui separari se fineret ab hac petra, aliam petram inducere ab illa diversam, super quam unam Ecclesia a Christo collocata est, sicque abs se vere, non autem a Stephano, *obfuscari & aboleri Christianæ petræ veritatem, qui sic proderet, & desereret unitatem*. Confer, quæ de Firmiliano adnotavimus cap. 11. n. 3.

* Vid. inferius n. 53.

17 Paciani Barcinonensis & Optati Milevitani, qui coætanei fuerunt auctores, testimonia producam. Pacianus epist. 3. *Ipso referente Matthæo paulo superius ad Petrum loquutus est Dominus, ad unum ideo, ut unitatem formaret ex uno, mox idipsum in commune præcipiens*. Respicit potestatem ligandi atque solvendi, quæ prius uni Petro data fuit a Christo, uti legitur apud Matthæum c. 16. dein vero post resurrectionem omnibus simul Apostolis communicata, uti apud Joannem c. 20. Vides autem rationem tradendæ ejus potestatis prius uni Petro (utique causa primatus, ad quem totus ille Evangelicus contextus pertinet) referri ad unitatem Ecclesiæ, quæ non mere repræsentaretur in uno Petro, sed *ex* ipso *uno formaretur*. Unitas porro omnium *ex uno formari* nequit, nisi omnes cum illo uno conveniant, atque uniantur, quod vim in eo præcipuam exigit, qua omnes ad unitatem secum custodiendam obligentur.

18 Similiter Optatus, qui lib. 7. in Parmenianum c. 3.

Bono

Bono unitatis B. Petrum . . . . . præferri Apostolis omnibus meruisse tradit; lib. 2. c. 2. Episcopalem cathedram, quam unam in tota Ecclesia esse pronuntiat, idcirco uni Petro collatam affirmat, ut *in ea una cathedra unitas ab omnibus servaretur*; quæ in eamdem Paciani sententiam conspirant. Optati autem verba hæc sunt: *Negare non potes, scire te in urbe Roma Petro primo cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus est, in qua una cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret. Ergo cathedram unicam, quæ est prima de dotibus* (Ecclesiæ), *sedit prior Petrus, cui successit Linus, Lino successit Clemens* &c ubi Petri successorum catalogum texit ad Siricium usque, *qui noster*, inquit, *est socius, cum quo nobiscum totus orbis commercio formatarum in una communionis societate concordat*. In hunc Optati textum nonnulla consideranda sunt. Cathedræ nomen auctoritatem Episcopalem innuit; unde Episcoporum tantum cathedra propria est. Ita porro cathedra *una*, *unica*, *singularis* in tota Ecclesia dicitur ab Optato, uti *Episcopatum unum* a Cypriano appellatum vidimus non minus quam (1) *cathedram unam*, ut ne alii Episcopi ab Episcopatu vel cathedra excludantur. Sicut enim unius Episcopatus partem singuli tenent propriam, ex quibus omnibus simul cohærentibus unus Episcopatus coalescit; ita & cathedræ unius partem tenent singuli, ex quibus omnibus copulatis una cathedra efficitur. At sicut Episcopatus unitas formatur in Petro, quatenus omnes Petro supremo Episcopo in unitate communionis & fidei adhærescunt; ita quatenus omnes Petri cathedræ utraque unitate adhærent, cathedra in Petro pariter una efficitur; & hac ratione in ea *una cathedra unitas servatur ab omnibus*, (2) *ne ceteri Apostoli*

---

(1) Ita Cyprianus epist. 40. *cathedram unam super petram Domini voce fundatam* affirmat.

(2) *Ne ceteri Apostoli*, inquit, unde intelligimus ex Optati sententia etiam Apostolos in una Petri, nempe capitis sui, cathedra unitatem servare debuisse, idipsumque debere præstare totius orbis Episcopos Apostolorum successores, quos quidem omnes hac de causa cum Romano Pontifice S. Petri successore formatarum societate communicare & concordare testatur.

stoli singulas, ideſt ſeparatas cathedras, *sibi quisque defendant*, atque conſtituant.

19 Unitatem quidem communionis cum Petri cathedra neceſſariam ex ipſo Optati textu omnes agnoſcunt, cum adverſus Donatiſtas agat, ut eos ab hujus cathedræ communione ſeparatos aperti ſchiſmatis coarguat; unde ait: *Ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret*. Hinc etiam mox ſe ac totum orbem cum ea cathedra, ſeu cum Romano Pontifice (1) *in una communionis societate concordem* pro vera Eccleſia habendum contendit; eamdemque communionem cuſtodiendam iterum ſuadet lib 7. c. 3. Apoſtolorum exemplo, qui *bono unitatis per caritatem noluerunt a Petri* (licet Chriſtum negaſſet) *communione recedere*; idque ex inſtitutione ipſius Chriſti derivat, quem idcirco claves regni cœlorum ſupremam auctoritatem ſignificantes *soli Petro* dediſſe ait, *ut unitatis negotium formaretur*. Unitatem quidem ſervari ab omnibus in Petri cathedra per unitatem communionis ipſe Dupinus exponit: *Cui adhærentes*, inquiens, *in una communione perstarent*. Et dein loquens de Siricio: *Cum quo communionem habemus, & per eum cum omnibus aliis Episcopis, qui per epistolas, ut appellant, formatas cum ipso communicant*.

Dupin. not. 26. in edit. Optati pag. 31. & 32. Id. not. 37.

20 At ſi conſideremus cathedræ nomine, quo Epiſcopalis auctoritas innuitur, eam præſertim auctoritatem ſignificari, qua Epiſcopi doctrinam fidei & morum ex cathedra, ut ajunt, ideſt tamquam Eccleſiæ magiſtri atque Doctores proponunt & docent, ut ex Hieronymo explicabimus n. 35; unitatem potiſſimum fidei atque doctrinæ cum Romana cathedra cuſtodiendam agnoſces, ut cathedræ, ideſt doctrinæ & fidei unitas in illa ſervetur, & hac ratione intelligatur proprie dicta *cathedra una* in tota Eccleſia catholica, quatenus una eſt doctrina fidei, quæ ab omnibus catholicæ Eccleſiæ Epiſcopis in unitate Romanæ fidei traditur. Enimvero notandum eſt, hanc cathedram, quam Optatus *unam & singularem*

---

(1) Similiter c. 6. ait: *Cathedra, quam probavimus per Petrum, nostra est*: ideſt interpretante Albaſpineo, *per communionem, quam habemus cum summo Pontifice*. Et c. 9. in eamdem ſententiam: *Cathedra Petri, quæ nostra est*.

gularem in tota Ecclesia affirmat, quamque omnes catholici Episcopi tenere aliquo modo debent, ne extra singularem cathedram alteram collocent, ab eodem Optato dici *cathedram Petri*, seu Romanam, *in qua sedit prior Petrus*, dein Linus, & ceteri Petri successores Romani Pontifices. *Eo autem sensu*, inquit Maimburgus, *omnes Episcopi sedent super Petri cathedram, quo omnes antiquæ Legis Doctores super Moysis cathedram sederunt*. Optime. At non aliter illi, variis licet in locis dispersi, sederunt super cathedram Moysis, nisi quatenus omnes eamdem Moysis doctrinam tradidere: unde hanc doctrinæ unitatem respiciens Christus dixit: *Super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Quæcumque dixerint vobis, servate & facite*; in quæ verba Hieronymus: *Per cathedram doctrinam Legis intelligit*. Eodem igitur modo non aliter omnes catholici Episcopi unam Petri cathedram tenent, & super illam sedent, nisi quatenus e suis quique sedibus eamdem doctrinam tradunt, quam Petrus & successores ejus e Romana Petri cathedra docent; quod exponi potest verbis illustris Gallicani Theologi Ludovici Habert: *Omnes pastores fidem Romanæ ecclesiæ docent*. Non ergo de materialibus cathedris hic sermo est, quæ in singulis Episcopalibus ecclesiis diversæ & plures sunt; sed de doctrina fidei e cathedris singulorum tradita, quæ cum una & eadem esse in omnibus debeat, unam cathedram constituit ex pluribus; cumque una eademque esse debeat cum doctrina Petri ac successorum ejus, hæc una & singularis cathedra pro *Romana Petri cathedra* jure accipitur. Unitas itaque cum Romanorum Pontificum cathedra seu doctrina ex unitate cathedræ omnibus necessaria colligitur, ita ut hanc unitatem cathedræ scindat, non modo qui ab ejus communione, verum etiam qui ab ejus fide atque doctrina descisit. Ita vero qui eam cathedram deserit, nunc quidem schismaticus, nunc autem hæreticus est. Schismaticus erit tantum, si nullo in dogmate dissentiens, communionem ejus deserat; si vero deserat aliquo in capite ejus fidem, erit hæreticus, uti sane tam schismatici quam hæretici fuerunt Donatistæ, qui se ab ea cathedra utroque ex capite separarunt, licet schismatici fere appellentur, propterea quod non fidei, sed disciplinæ causa illos ab initio sejunxit. Ceterum Optatus ipse contra illos scribens etsi communionis unitatem expressius inculcat, memorans tamen communionis ejusmodi formam per *formatarum*

De prærogat. Rom. Eccl. c. 3.

Prolog. Teologiæ c. 8. §. 8.

commercium, quibus totus orbis cum Romana cathedra *concordat*, unitatem quoque fidei iisdem formatis declaratam, in qua omnes, * ut in communionem reciperentur, cum illa cathedra *concordare* oportebat, satis insinuat necessariam, ut quis catholicus habeatur: contra quam quidem singularem cathedram ille alteram collocat, seu erigit, qui doctrinam doctrinæ contrariam tradit.

* Confer supra c. 11. §. 2.

21 Ipsorum Donatistarum factum, quod ab Optato proditum est, non obscuri testimonii loco esse potest. Cum nimirum ipsis, ut se ab Ecclesia separatos agnoscerent, opponeretur a catholicis separatio a Romano Pontifice, quocum vera Christi Ecclesia conjungitur; ad hanc objectionem elidendam illud regerebant, se cum Episcopo Romano *partem*, ideſt communionem habere. *Sed & habere vos in urbe Roma partem aliquam dicitis*. Intelligebant autem Donatistam Pseudoepiscopum, quem Romam eo consilio submiserant, ut cum Romano Pontifice communicare crederentur; unde Optatus Episcoporum partis Donati, qui Romæ sedem habuere, catalogum subiicit. In quæ Albaspineus notat: *Quod scirent Donatistæ sine Pontificis Romani communione Ecclesiam se habere, & in ea esse non posse, atque ab ejus communione ut hæretici separati essent; ideo Episcopum ex suis Romam mittebant, ut possent dicere, se Romæ habere Episcopum, & cum Episcopo Romano se communionem habere. Hoc patet ex hoc loco* (Optati) *& ex collatione Carthaginis, in qua volebant Pseudoepiscopum suum Romanum interesse*. Catholici quidem reposuerunt hos Episcopos clam & aliunde subinductos & intrusos Romam, & in campestri vel montano loco occulte degentes, in Petri cathedra numquam sedisse. At nihil impedit, quin hic ipse Donatistarum nisus communionem cum Romano Pontifice necessariam præferens, traditionis, quam nunc statuimus, satis idoneum testimonium suppeditet.

Optat. l. 2. c. 4.

Not. 42. pag. 32.

22 Frequens schismaticorum & hæreticorum veterum mos fuit, nunc Romanum Pontificem secum communicantem secumque sentientem jactare, nunc ejus communionem approbationemque suorum dogmatum dolose procurare, nunc creare, aut Romam submittere aliquem, qui se tamquam Romanum Pontificem gereret, ut ipsi exinde viderentur catholici, & catholica haberetur eorum doctrina. Id non aliunde duxit originem, nisi ex eo quod constans & notum omnibus catholicis esset, schismaticum, vel hæreticum esse eum,

eum, qui communionis ac fidei unitatem cum Romano Pontifice nequaquam præfert. Ita non pauca veterum ſchiſmaticorum & hæreticorum facta, quæ ex ſacris Annalibus in hanc rem proferre liceret, totidem traditionis teſtimonia ſunt, ex quibus utriuſque laudatæ unitatis neceſſitatem ipſis antiquis ſchiſmaticis & hæreticis cognitam fuiſſe deprehendimus. Ex ſchiſmaticis ſufficiet indicare Fortunati partem, quæ ut ſe catholicæ communionis eſſe probaret, Romam miſit Feliciſſimum *ad Petri cathedram, & ad eccleſiam principalem, unde unitas ſacerdotalis exorta eſt*; idemque cum S. Cornelio ſummo Pontifice multis egit, ut eum in ſuam partem adduceret: ſi enim hanc cathedram ſuam eſſe probare potuiſſet, prævidebat ſe declinaturum ſchiſmatis notam, & ob communionem cum eccleſia principali, ex qua *ſacerdotalis unitas* oritur, unitati omnium Eccleſiæ ſacerdotum ſuam partem eſſe accenſendam confidebat. Ex hæreticis vero, ut prætercam Marcioniſtas, & Montaniſtas, aliosque vetuſtiores, qui Romam profecti Romanis Pontificibus fucum facere conati ſunt, ſolos Arianos interim conſiderare ſatis eſto: qui Liberium pluribus tentarunt; iſta *ſecum impii cogitantes* (teſte Athanaſio): *Si Liberium in noſtram ſententiam traxerimus, omnes brevi ſuperabimus*: quia nimirum catholici omnes Romano Pontifici ejuſque fidei legitime propoſitæ adhærendum noſſent. Alia ex poſterioris ævi hæreticis hujus generis exempla vulgatiſſima ſunt.

Cypr. Ep. 55.

Epiſt. ad Monach.

§. V.

Teſtimonia Euſebii Vercellenſis, Gregorii Nazianzeni, Satyri, Ambroſii, & Concilii Aquilejenſis, cui idem S. Ambroſius præfuit. Quomodo jus communionis e Romana ſede dimanet.

23 Inſigne de S. Euſebio Vercellenſi Epiſcopo teſtimonium eruitur ex epiſtola, quam Liberius Papa ad eumdem ſcripſit. *Me, frater cariſſime*, inquit, *ad ſolatium vitæ præſentis erigit invicta fides tua, qua ſequutus Evangeliorum præcepta, nullo genere a conſortio ſedis Apoſtolicæ diſcrepaſti*. Viden' *conſortium*, id eſt unitatem, *ſedis Apoſtolicæ* cuſtoditum a S. Euſebio, & conſortium quidem præſertim in fide,

de, de qua tum maxime agebatur, idque non ex peculiari quadam ipsius Eusebii in eamdem sedem observantia, sed ex *Evangeliorum* præceptis, ex illis scilicet Evangelicis testimoniis, quæ dum ejus sedis primatum statuunt, unitatem potissimum fidei cum eadem sede cuique catholico omnino tenendam præcipiunt, ut superiori capite vidimus.

24 Non minimum in rem præsentem conferunt sequentes S. Gregorii Nazianzeni versus ex libro de *Vita sua*, ubi sermonem faciens de utraque Roma, veteri & nova, hoc inter eas discrimen notat, quod Roma vetus fidem servaverit illæsam, nova autem Roma, istest Constantinopolis, non item. De fide vero Romæ veteris hæc habet.

Fides vetustæ recta erat jam antiquitus,
Et recta perstat nunc item, nexu pio
Quodcumque labens sol videt devinciens,
Ut universi Præsidem mundi decet,
Totam colit quæ Numinis concordiam.

In secundo versu pro vocibus *nexu pio*, quas interpres metro serviens recepit, substituendum ex Græco *salutari doctrina*. Quam belle! Vides Nazianzenum Romanæ fidei, cujus integritatem incorruptam laudat, tribuere *devincire ecclesias salutari doctrina*; quod idem est ac in unitate fidei eas continere, & in eadem Romana fide agnoscere vinculum & centrum unitatis catholicæ fidei, cum quo ecclesiæ catholicæ colligantur. Quod si hanc unitatem custoditam memorans, solas Occidentis ecclesias indicat illis verbis: *Quodcumque labens sol videt*; id ex eo factum est, quia post Arianam perfidiam pleræque Orientis ecclesiæ variis hæresibus implicitæ, turpiter ab ea unitate & a recta fide, quæ in Romanæ fidei centro servabatur, defecerant, ut in subsequentibus versibus deflet. Ceterum hanc vim devinciendi & continendi ecclesias in fidei unitate Romanæ sedi attribuit ob primatum, quo eam non soli Occidenti, sed omnibus totius orbis ecclesiis præsidere affirmat eo versu:

Ut universi Præsidem mundi decet.

Quod tandem S. Doctor addit: *Totam colit quæ Numinis concordiam*, concordiæ nomine intellexisse videtur trium persona-

sonarum sanctissimæ Trinitatis concordiam, seu consubstantialitatem in unitate naturæ, quam Romana fides colens atque propugnans adversus Arianam perfidiam, concordiam simul & unitatem fidei a Deo præscriptam ex primatus officio colebat ac vindicabat.

25 Satyrus S. Ambrosii Mediolanensis Episcopi frater, ut idem Ambrosius in sermone de ipsius obitu narrat, cum in quemdam locum transmisisset, ubi de recta fide dubitatio inciderat; *Lib. 1. n. 47* cupiens certa nota cognoscere, num Episcopus ejus loci catholicus esset, nec ne, ipsum interrogandum existimavit, num cum Romana ecclesia conveniret. *Advocavit ad se Episcopum, nec ullam veram putavit nisi veræ fidei gratiam, percunctatusque ex eo est, utrum cum Episcopis catholicis, hoc est, cum Romana sede conveniret:* ubi *conveniret* ita dictum, uti apud Irenæum in eadem fide convenire, nisi forte malis a Satyro acceptum pro *communicare*, ea tamen communione, quæ ejusdem fidei vinculum & argumentum est. In S. Cypriani epist. 52. ad Antonianum, ut monui num. 11. communicare cum Papa explicatur, *hoc est cum catholica Ecclesia communicare*: hic autem conversa propositione convenire, seu communicare cum Episcopis catholicis exponitur, *hoc est cum Romana sede convenire*. Quid ita? Quia nempe connexa sunt hæc duo, ita ut catholicus & catholicæ communionis sit, qui convenit & communicat cum Romana sede, & e contra qui cum hac non convenit, aut non communicat, non sit catholicus, neque communionis catholicæ; sicque alterum ex altero inferre & cognoscere licet. Confer locum Hieronymi inferius afferendum num. 36. Adeo communionis & fidei unitas cum Romana sede necessaria est, ut catholicus sit, qui eam tenet; qui autem ea caret, catholicus esse non possit.

26 Rationem hujusce rei opportune suggerit ipse Satyri frater S. Ambrosius in psal. 50. n. 30. ubi ait: *Ipse est* *Pag. 879.* *Petrus, cui dixit Christus: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Ubi ergo Petrus, ibi Ecclesia.* Rationem ex ipsa Christi institutione derivat, qua Petrus, & in Petro successores ejus Romani Pontifices, petra & fundamentum Ecclesiæ ab eodem Christo sunt constituti, cui totum Ecclesiæ ædificium adhæreat, & incumbat necesse est, uti cap. 12. §. 1. pluribus ostendimus. Hinc ergo jure S. Ambrosius, ejusque frater Satyrus non aliam noverunt catholi-

tholicam Christi Ecclesiam, nisi eam quæ cum Romano Episcopo unitatem servat, adeo ut quicumque alius cœtus hujus unitatis expers alibi sit, & non ibi, ubi Petrus & successores Petri, non sit Ecclesia catholica, quam Christus ei fundamento incumbentem & unitam instituit. Quod si consideres ex ipsius Ambrosii sententia recitata c. 12. n. 7. S. Petrum non fuisse fundamentum Ecclesiæ nisi per fidem, quam Ecclesiæ ædificandæ fundamentum posuit; palam sequitur præmissis ejus verbis hanc subesse sententiam: *Ubi ergo fides Petri, ibi Ecclesia*, quod unitatem potissimum fidei cum Petri fide cuique necessariam, ut sit in Ecclesia, manifestissime præfert: cumque hæc Petri prærogativa ad primatum pertinens, in successores ejus cum ipso primatu transierit, idem dicendum de fide successorum Petri. Idipsum quidem aliud ejusdem Ambrosii testimonium insinuat. Unitatem scilicet ejusdem fidei cum fide Romana adeo necessariam habuit, ut extra hanc neminem sperare posse salutem affirmaverit lib. 1. de Pœnit. c. 7. *Non habent enim*, inquit, *Petri hereditatem, qui Petri * fidem non habent, quam impia divisione discerpunt*. Celebris quoque est illa multorum ore & approbatione circumlata & Ambrosio asserta sententia ex lib. 3. *de Sacramentis* c. 7. *In omnibus cupio sequi ecclesiam Romanam*. Cum enim hoc opus S. Ambrosio, vetustis quoque codicibus & auctoribus suffragantibus, fuerit adscriptum; hæc præclara sententia, quæ unitatis studium cum eadem ecclesia eximie præsefert, ejusdem S. Doctoris nomine allegata invenitur. S. Petrus Damianus in epistola ad Hildebrandum recitans eum sermonem, quem in Concilio ad Mediolanenses habuit, cum ipsos Romanæ ecclesiæ, a qua diffidebant, studeret subiicere; eosdem etiam atque etiam ad id impulit sanctissimi Ambrosii sui Episcopi exemplo, qui *in omnibus sequi se magistram sanctam Romanam profitetur ecclesiam*. Arnulphus historicus Mediolanensis sæculi XI. licet in Romanam sedem non bene affectus, hanc tamen cum ea consensionem necessariam agnoscens, ob necessitatem quidem unitatis fidei statuendam hoc testimonium expresse producit, & explicat his verbis: *Hac enim dicentes, non adversamur vobis, o seniores Romani, cum magister noster dicat Ambrosius: Cupio in omnibus Romanam sequi ecclesiam. Vobiscum enim credimus, vobiscum cunctas hæreses abdicamus*. Quodsi libros *de Sacramentis* a S. Ambrosio abjudicandos exi-

* *Al. minus bene*, sedem.

Lib. 3. Hist. Mediol. c. 15.

existimes; fateri tamen necesse est, pervetustum esse illorum auctorem, qui Ambrosii vestigiis insistens, in rem præsentem veteris traditionis alius testis accedet.

27 Inter Ambrosii opera insertum legitur Concilium Aquilejense, quod Ambrosium præcipuum moderatorem habuit. Hoc autem Concilium *prope ex omnibus provinciis Occidentalibus* congestum, totius Occidentis testimonium exhibebit. Itaque in epistola ad Imperatores catholicæ communionis originem & fontem Romanam ecclesiam profitetur. *Totius orbis Romani caput Romanam ecclesiam, atque illam sacrosanctam Apostolorum fidem ne turbari sineret, obsecranda fuit clementia vestra; inde enim in omnes veneranda communionis jura dimanant.* Quid, rogo, est quod catholicæ communionis jura ex Romana in alias omnes dimanant ecclesias? Id unum profecto, ni fallor, quod nulla alia particularis ecclesia id habet juris per se se, ut aliarum ecclesiarum communionem exigat, nisi ipsa communicet cum ecclesia Romana, quæ sola per se omnium ecclesiarum communionem & unitatem omnino requirit, idemque communionis jus aliis ecclesiis secum communicantibus impartitur. Hinc qui a Romana separati, vel præcisi sunt, jus communionis nullum habent: & idcirco de ea communione certior fieri voluit Satyrus, ut exinde cognosceret, num sibi cum Episcopo ejus ecclesiæ, ad quam venerat, communicandum esset: cujus generis exempla aliquot alia suppetunt ex aliis sanctis & doctis viris, ex quibus nonnulla in sequentibus forsitan referentur. Ratio etiam manifesta est. Jus enim catholicæ communionis soli competit Ecclesiæ catholicæ, idest iis qui in Ecclesiæ catholicæ unitate & communione consistunt: ac propterea cum separatis seu abscisis ab Ecclesia catholica communicare non licet. Ecclesia vero catholica non est nisi illa, quæ cum Romana sede communicat, eidemque tamquam centro & fundamento adhærescit, ut vel ex ipso Ambrosio vidimus. Iis ergo solis, qui cum Romana sede communicantes eidemque adhærentes pertinent ad Ecclesiam catholicam, communionis catholicæ jus est. Adeo igitur communio cum sede & ecclesia Romana est necessaria ex Concilii Aquilejensis sententia, ut sine communione ejusmodi nullum cuipiam communionis jus sit. Sive magna ergo, sive exigua sit pars, quæ a Romana communione separatur, perinde est: ac proinde in Græcorum schismate a totius

Tom. 2. Ambr. class. 2. ep. 2.

tius

tius fere Orientis ecclesiis jus omne communionis amissum dolemus, quod non antea recuperare poterunt, nisi prius cum Romana sede reconciliati, in ejus communionem recipiantur.

§. VI.

Damasi Papæ, Theodosii Imperatoris, & Flaviani presbyteri Antiocheni & postea Episcopi testimonia. Additur testimonium concinens ex Aureliano Augusto ab Eusebio & Rufino laudatum. Prudentii poetæ versus.

Epist. 5. apud Coustant.

28 S. Damasus Papa in epistola, quam dedit Paulino Antiocheno, *fidem*, seu *fidei confessionem* ad eum misit, cui assentiri ac subscribere deberent, quicumque vellent *Ecclesiæ copulari, idest nobis per te voluerint sociari. Unde*, inquit, *ne aut tibi scrupulus resideret, & volentes forsitan Ecclesiæ copulari, tua cautio probanda differret, fidem misimus non tam tibi, qui ejusdem fidei communione sociaris, quam his, qui in ea subscribentes, tibi, idest nobis per te voluerint sociari*. Quibus palam affirmat, eum, qui Ecclesiæ copulari velit, non aliter id posse obtinere, nisi eamdem, quam misit, fidei confessionem profiteatur. Confessio fidei, quam ad ipsum Paulinum misit Damasus, subiicitur epistolæ apud P. Coustantium quintæ; ac in ea præsertim damnatur Macedonianorum error, quo sancti Spiritus divinitas impetebatur. De hac controversia apud Orientales tunc ebulliente libet referre quæ Sozomenus narrat. *Cum hæc quæstio agitaretur, & contendendi studio magis magisque in dies cresceret, Episcopus Urbis Romæ scripsit ad Orientales ecclesias, ut Trinitatem consubstantialem, ac honore gloriaque æqualem una cum Occidentalibus Episcopis confiterentur*. Id respicere videtur laudatam (1) epistolam ad Paulinum, seu potius confessionem fidei eidem subnexam, quam postremam etiam Theodoretus

Sozom. lib. 6. c. 22.

Hist. l. 5. c. 11.

(1) Cum Sozomenus post ejusmodi factum statim narret Liberii mortem (sic enim exorditur sequens caput 23. *Per idem*

tus recitat. Unitatem fidei, quam idem Pontifex ab Orientalibus requisivit, si modo vellent *Ecclesiæ copulari*, a catholicis omnibus, qui eam unitatem necessariam sciebant, eadem epistola obtinuit, ut ex his verbis liquet, quæ statim post præcedentia Sozomenus subdit. *Quo facto utpote controversia judicio Romanæ ecclesiæ terminata, singuli quievere eaque quæstio finem accepisse visa est*. Romanæ sedis judicium ac fides ideo controversiam apud Orientales fervescentem terminavit, quia omnes, qui nollent separari ab Ecclesia, cum Apostolica sede *in ejusdem fidei communione sociari* oportere, ipsis Orientalibus perspectum erat, ut ex ipso facto cum Damasi litteris concinente colligere licet. Extat alia ejusdem Pontificis epistola in Romana synodo scripta, cui adjecta sunt quædam decreta, in quibus idem dogma de divinitate Spiritus Sancti constituitur. Hæc primum ad Illyricianos missa, deinde per Sabinum diaconum ejusdem exemplum Orientalibus inscriptum, allatum fuit in Orientem, ipsique subscripsere in Antiochena synodo congregati Orientales Episcopi CLIII. omnes *consona fide credentes*, *& omnes ita consentientes*; unde in quibusdam codicibus hæc appellatur *synodus Romana & Antiochensis*: eaque Romanæ fidei decreta Antio-

R cheni

---

tempus mortuo Liberio Damasus Romanæ sedis administratione suscepit); illud factum ad Liberium pertinere nonnulli arbitrantur. At S. Basilius, qui pro vindicanda divinitate Spiritus Sancti libros contra Eunomium scripsit, libro 2. ante finem hunc primum fuisse significat, qui hæresim divinitati Spiritus Sancti infensam in Oriente disseminaret. Scripsit autem eos libros S. Doctor aliquot annis post Liberii mortem. Nondum ergo ea quæstio Orientem turbaverat Liberii tempore, ita ut is ad eam sedandam litteras ad Orientales dedisse dicendus sit. Enimvero epistola ejusdem Pontificis paulo ante mortem ad Orientales missa, in qua omnes hæreses tunc fervescentes eliminare studet, nihil tangit de errore contra Spiritum Sanctum, quia ipsi nondum in notitiam venerat. Factum igitur, quod a Sozomeno refertur, non Liberio, sed Damaso tribuendum, quem sane ad Orientales eo de argumento scripsisse certum est: ac proinde Sozomenum minus accurate illud retulisse ante indicatam Liberii mortem probabilius credimus.

cheni Patres obsequentissime susceperunt, atque subscriptione firmarunt, eademque cum propriis subscriptionibus Romam transmisere, ut unitatem fidei ejusdem probantes, se se catholicos exhiberent, sicque tolleretur de medio illa hæreseos suspicio, qua ipsi apud Romanos aspersi fuerant. Vide hac de re plura in tractatu *De antiquis collectionibus canonum* part. 2. c. 9 quem tomo tertio novissimæ editionis operum S. Leonis præfiximus.

29 Valente Ariano principe vita functo, qui plures catholicos Episcopos e suis sedibus pepulerat, Gratianus Imperator Orientis imperio potius legem tulit, *ut ædes sacræ iis traderentur, qui cum Damaso communicarent*. Imperator scilicet catholicus ab Episcopis catholicæ fidei professoribus ecclesias regi volens, ex communione cum Damaso Romano Pontifice catholicæ fidei Episcopos dignosci sciebat, quippe qui non aliam intelligeret esse catholicam fidem, nisi quæ cum fide Romanorum Antistitum conveniret, neque cum hac fide convenire nisi illos Episcopos, qui cum iisdem summis Pontificibus communicarent: quod non minus communionis, quam fidei unitatem cum Romanæ sedis Antistitibus cuique catholico necessariam præsumit. Hæc interpretatio ne in mei systematis gratiam distorta credatur, explicatior fiet ex iis, quæ sub idem tempus in celeberrima Orientis ecclesia contigerunt.

Theodoret. l. 5. Hist. c. 2.

30 Sapor militum Magister cum laudata lege ab eodem Gratiano missus in Orientem, ut eam exequendam curaret, Antiochiæ tres Episcopos sacras ædes ab Euzoio Ariano ereptas sibi postulantes invenit, nimirum Meletium, Paulinum, atque Apollinarem, quem postremum e Laodicea, cujus erat Episcopus, Antiochiam profectum, suæ factionis præsulatum assumsisse Theodoretus testatur. Qui loco Apollinaris Vitalem ejus discipulum substituendum putant ex Hieronymi epistola ad Damasum, ubi non Apollinarem, sed Vitalem una cum Meletio, & Paulino nominat; ii non observarunt, Theodoretum loqui de trium factionum ducibus, quorum causa institutum fuit Saporis judicium, cum nondum Vitalis ab Apollinari fuerat Episcopus ordinatus; Hieronymum vero memorasse Vitalem jam Episcopum, cujus ordinationem post Saporis judicium Theodoretus refert. His igitur tribus competitoribus ante Saporem constitutis, cum ex Imperiali lege ædes sacræ illi essent adjudicandæ, qui communicaret

Id. Hist. l. 5. c. 3.

cum

cum Damaso, *Paulinus quidem affirmare cœpit se Damaso communicare; idem quoque asserebat Apollinaris hæresim suam occultans*. At cum sileret Meletius, presbyter ejus Flavianus Episcopi sui causam acturus, ut duos illos competitores repelleret, Paulinum in primis sic alloquutus est: *Si Damasi communionem amplecteris, amice; doctrinæ nobis manifestam similitudinem ostende*. Non ignorabat, nec ignorare poterat Flavianus Paulinum habuisse a Damaso communionis litteras; sed hanc communionem per litteras nihil eidem suffragari posse intelligens, nisi jungeretur cum unitate doctrinæ; proposita diversa utriusque doctrina in quæstione de tribus hypostasibus, quas (1) Damasum *diserte prædicare*, Paulinum vero tollere affirmabat, his verbis concludens institit: *Ostende igitur consensionem doctrinæ, & ecclesias suscipe ut lex jubet*. Tum con-

 versus

(1) Etsi a vocibus *trium hypostasum* Damasus & Occidentales abstinerent, metuentes ne nomen *hypostasis* Latinis inusitatum, & a nonnullis hæreticis loco *substantiæ* acceptum errori faveret; cum tamen Flavianus apud Theodoretum tam aperte affirmaverit, Damasum *unam eamdemque Trinitatis substantiam confitentem, tres hypostases diserte prædicare*; expressam ejusdem Pontificis de tribus personis in una substantia confitendis doctrinam, quam idem Damasus indiderat *expositioni fidei* editæ in Romano concilio habito non serius initiis anni 378, & ante Valentis obitum per Dorotheum missæ in Orientem, annoque sequenti receptæ & subsignatæ in Antiochena synodo (Vid. Coustantium in monito ad Epist. 4. Damasi n. 4.); hanc, inquam, doctrinam Damasi Flavianus de trium hypostasum prædicatione interpretatus videtur, maxime quia idem Pontifex in eadem expositione Sabellii simul & Marcelli placita respuens, iis verbis usus est (Vid. Ep. 4. Damasi n. 1. &. 4.), quæ dum tres personas *in se . . . . semper manentes*, & Dei Filium *non in Patre remanentem, sed in æternum SUBSISTENTEM* pronuntiant, *hypostasim*, seu *subsistentiam* singularum propriam distinctamque declarant. Porro Paulinus, qui in subscriptione synodicæ concilii Alexandrini an. 362. declaraverat posse dici hypostases tres in significatione trium personarum, hac occasione *trinitatem hypostasum tollere* idcirco videri potuit Flaviano, quia fortassis cum ab ipso, uti & a Hieronymo Antiochiæ degente, exigeretur trium hypostasum nomen, Occidentalium morem & œconomiam sequens eo uti noluit.

versus ad Apollinarem, qui certo certius novam doctrinam ab ipso Damaso reprobatam invexerat, dixit: *Miror te, o amice, tam impudenter resistere veritati, cum probe scias, Damasum asserere perfectum hominem a Deo assumtum esse* &c. *Nunc saltem renuntia novitati, quam excogitasti, & Damasi doctrinam amplectere, ac tum demum sacras ædes obtine*. Præclare admodum & belle. Non solum enim hinc Flaviani Antiocheni tum presbyteri, postea vero Episcopi celeberrimi, qui S. Joannis Chrysostomi magister extitit, & in Sanctorum album relatus fuit, luculentissimum testimonium profertur; sed Imperialis etiam legis superius laudatæ genuinus sensus eruitur. Nam etsi unam communionem Damasi lex, uti a Theodoreto memoratur, per se expresse requireret; Flaviani tamen interrogatio unitatem potissimum fidei, sine qua communio constare non poterat, cum Romano Pontifice prærequisitam ostendit. Idque non ex unius Flaviani, sed ex ipsius Imperatoris mente fuisse illud suadet, quod cum Imperator hac lege favere vellet religioni catholicæ, & unitati fidei in suo regno prospicere; communionem cum Damaso non alia de causa quæsierat, nisi ut unitatem fidei catholicæ ab Arii hæresi jamdiu distractam per eam communionem ubique restitueret: quod aliter fieri non poterat, nisi eamdem cum Damaso fidem, quam communicatoriæ litteræ testabantur, ab omnibus, qui catholici essent, profitendam credidisset. Enimvero hoc idem unitatis fidei Imperiale consilium confirmat alia Imperatoris Theodosii lex Thessalonicæ data, Constantinopolique proposita, qua omnes Christianos cum fide Romanæ ecclesiæ convenire sancitum est. *Cunctos populos, quos clementiæ nostræ regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis religio usque ad nunc insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandrinæ urbis Episcopum virum Apostolicæ sanctitatis*. Nonne hujus legis scopus in promovenda unitate Romanæ fidei utpote omnibus catholicis necessaria manifeste dignoscitur? Quod si non tam Damasi Romani Pontificis, quam Petri Alexandrini fides ingeritur; non tamen eadem ratione. Damasus enim memoratur propter suæ sedis fidem a S. Petro Romanis traditam, quam eumdem sequi manifestum erat; Petrus autem Alexandrinus non ob fidem Alexandrinæ cathedræ profertur, sed quatenus fidem Romanæ sequebatur ecclesiæ, ac in eadem

Cod. Theod. lib. 16. tit. 1. L. 1.

fide

fide communicabat cum Damaso, cujus quidem communio & unitas in doctrina fidei (ut interpretatio Flaviani indicavit) in Antiocheno dissidio ex Gratiani lege quæsita fuit, ut ne communio & fidei unitas cum Petro Alexandrino quæreretur.

31 Hoc argumentum ut elideret quidam * Anonymus, suasurus nihil peculiare Romano Pontifici ea Gratiani lege communionem ejus requirente fuisse tributum, satis erat, inquit, Imperatorem credidisse Damasum fuisse orthodoxum, ut ejus communionem præcipere posset. Hinc tres alias leges ingerit, in quibus de communione cum aliis Episcopis decretum fuit, nulla Romani Pontificis mentione, qui prætermittendus non erat, si catholicæ communionis centrum habitus fuisset. Prima est lex Theodosii, in qua undecim Episcopi, cum quibus communicandum esset, sine Romano recensentur. Altera Arcadii, qua eos ex ecclesiis pelli jubet, qui Theophili, Arsacii, & Porphyrii communionem recusarent. Tertia Theodosii junioris, qua eos similiter ab ecclesiis exturbari vult, qui cum Joanne Antiocheno nequaquam communicarent. At alia res est, si de communione cum catholicis in particulari agatur, alia vero si de catholica communione universim discernenda sermo sit. In primo casu communio cujusque catholici Episcopi, prout specialis ratio, vel occasio incideret, sufficere poterat: & ita in tribus objectis legibus, cur eorum tantum Episcoporum mentio fieret, specialis extitit causa. Lex a Theodosio majore post Constantinopolitanam synodum edita, & ab eodem subscripta, ad normam canonis secundi synodi ejusdem exacta fuit, in quo sicut pro Orientalium tantum ecclesiarum regimine de quinque Orientis provinciis statutum fuerat, ita ille eos tantum harum provinciarum Episcopos catholicos recensendos duxit, cum quibus communicandum esset ab iis, qui ecclesias ibidem recipere aut retinere vellent, ut vel ipse Jacobus Gothofredus observat. Nihil hinc opus erat Romanum Episcopum memorare, cujus tamen communionem nominatos ibidem Orientales Episcopos sequi, ut alia anteriori ejusdem Imperatoris lege cautum fuerat, exploratum erat. Porro ut Joannis Antiocheni communio Theodosii junioris lege præciperetur, ea peculiaris extitit ratio, quod iis tantum Nestorii fautoribus proposita, seu præscripta esset, qui cum eodem Joanne ad catholicam & Roma-

* *Traité de l'autorité du Pape Haye 1720. tom. 1. pag. 189.*

Cod. Theod. lib. 16. tit. 1. L. 3.

L. 6. tit. De his qui super religione cōtendunt.

In synodic. adversus Traged. Irenæi c. 143. p. 845. edit. Baluz.

Romanam comunionem reverso communicare amplius nolebant. Miror vero aliam Arcadii Imperatoris legem obtrudi, quæ in schismate contra S. Joannem Chrysostomum Romana communione fultum lata fuit adversus illos, qui huic sanctissimo viro a Constantinopolitana sede pulso ut adhærerent constanter, cum Arsacio ejusdem sedis invasore, cum Theophilo Alexandrino, & Porphyrio Antiocheno, eidem Sancto infensis, communicare renuebant. Hinc autem quænam specialis esset causa, ob quam horum trium Episcoporum mentio facta fuerit, manifestum est. Cur vero Romanæ sedis communio, quam vel isti S. Joannis Chrysostomi hostes sibi retinendam duxerunt, hac in causa inculcaretur, nihil erat. At in Gratiani lege communionem cum Damaso idcirco fuisse præscriptam, ut ex ea discerneretur, quinam Orientis Episcopi catholici essent fideique unitatem tenerent cum eodem Damaso, nonne ex dictis antea ac præsertim ex Antiocheno facto manifestum est? Hinc autem aperte sequitur Romanam sedem non minus communionis, quam fidei catholicæ centrum agnitam, & a quovis catholico utramque cum ea unitatem esse tenendam. Neque in lege Magni Theodosii, quæ incipit *Cunctos populos*, alius ejusdem Principis scopus fuit, nisi unitas potissimum fidei, ut ex Sozomeno colligere licet. Ille ad imperium Orientis evectus, baptismate percepto statim pietatis ac religionis præcipuam curans gerens, ut totum Orientem variis fidei dissensionibus discissum tute componeret, unum certum exemplar proponendum agnovit, quod omnes tute sequerentur. Istud autem extra Orientem quærens, non alia de causa ex una Romana ecclesia proponit, nisi quod unius Romanæ ecclesiæ fidem primatus causa totius catholicæ unitatis centrum sciebat, quocum convenire omnes catholici debent, & ex quo in dissidiis circa fidem catholica fides dignoscenda est, ut Gothofredus quantumvis heterodoxus notavit: *Sic enim etiam olim quoque Irenaus Lugdunensis de ipsamet sanctissima in fide ecclesia Romana, hujus, inquiebat, exemplo pravam omnem disciplinam profligamus*. Imperator licet catholicum haberet Alexandrinum Episcopum, non tamen Alexandrinæ ecclesiæ fidem tamquam exemplar proposuit, sed Romanam, quam cum idem Alexandrinus Episcopus sequeretur, catholicus erat & habebatur. Cum vero fides Romana alia non sit, nisi ea quam Romanos S. Petrus docuit, &

Lib. 7. c. 4.

quam

quam S. Petri successores ab eo acceptam docent & profitentur; Damasum tum viventem Imperator nominavit eo consilio, ut ad ejus fidem & communionem cunctos populos speciali primatus prærogativa, in unitatis utique bonum, revocaret, quemadmodum laudatus Gothofredus ab adversariis non contemnendus fateri debuit. Hanc enim inter ceteras Romanæ sedis prærogativas ex hac lege eruendas quarto loco posuit, *summam inter Episcopos Pontificis Romani dignitatem & auctoritatem semper fuisse, atque ideo* (nota consequentiam) *ad ejus fidem & communionem potissimum provocatum*. Quis post tanti viri, qui nemini suspectus esse potest, testimonium, Theodosianæ legis interpretationem a sola veritate expressam aliorsum distorquere, aut in dubium revocare audeat?

32 Ne autem peculiari Magni Theodosii in Romanæ sedis fidem observantiæ id factum tribuatur, Ethnici quoque Imperatoris non absimilem sanctionem, seu sententiam hac occasione considerare plurimum juverit. In laudata Antiochena sede Aureliano Imperatore duo de Episcopatu decertabant, hinc Paulus Samosatenus, qui ob hæresim in synodo depositus fuerat, hinc autem Domnus qui eidem Paulo fuerat subrogatus. Cum ergo Paulus Domno Episcopales ædes & ecclesiam nollet cedere; catholici Episcopi de constituendo ibidem orthodoxæ fidei Antistite maxime solliciti, ad ipsum Imperatorem, qui tum forte post devictam Zenobiam Antiochiæ degebat, confugerunt. Is autem illi e duobus Antiochenam ecclesiam attribui jussit, *cui Italici Christiani sacerdotes & Romanus Pontifex scriberent*. Id *rectissime* præceptum agnoscit Eusebius, seu, ut vertit Rufinus, *religiose de hoc satis & sancte*, idest ad catholicæ religionis & justitiæ normam. At si pro Domno interpellatus fuit Aurelianus, ut Paulum e sacris ædibus pelleret, quid rem velut ancipitem moratur? Si septuaginta, & eo plures Antiochenæ synodi Patres rei ejusdem fuerunt æqui & legitimi judices, quid ex Italia ac ex Romano præsertim Antistite litteræ quæruntur, aut expectantur? Cur non potius, aut simul quæruntur, aut expectantur ab Alexandrino, ad quem eodem, quo ad Romanum exemplo Antiochena synodus scripserat, ut Domni litteras susciperet, & ad eumdem rescriberet? Eadem videtur in hoc ratio, ac illa, qua in posteriori ejusdem Antiochenæ sedis dissidio Imperator Gratianus ei sacras ædes tradi voluit, qui cum Damaso communicaret. Favere nimirum Au-

Euseb. Hist. l. 7. c. 30.

relianus

relianus voluit catholicæ fidei, pro qua a catholicis Episcopis adversus Paulum fuerat interpellatus; & favere in eo voluit, ut catholicæ religionis Episcopus Antiochenæ sedi præficeretur. In duorum autem Episcoporum pugna, ne interpellantium favore erga Paulum ductus videretur, & rem satis caute transigeret, aliud judicium Antiochena synodo superius requirendum persensit. Audierat forte pro communicatoriis litteris, quæ fidem Domni probarent, Pauli autem errores repellerent, scriptum fuisse ab eadem synodo ad Romanum & Alexandrinum Episcopos; & Romani quidem potiorem rationem habitam sive ab Antiochenis ejusdem synodi Patribus, sive ex frequenti Christianorum, inter quos versabatur, sententia intellexisse videtur. Hinc non ab Alexandrino, sed a Romano tantum Episcopo, & ab Italicis Antistitibus Romanæ fere synodo interessentibus litteras expectandas præcepit, ut qui ex duobus competitoribus fidem Romanæ adhærentem tenere eisdem litteris probaretur, is haberetur catholicus, ac propterea dignus, qui Antiochenam ecclesiam regeret. Hoc autem Imperatoris Ethnici judicium, quod *rectissimum* affirmat Eusebius, *sanctum & religiosum* Rufinus, tanto magis æstimandum est, quod tritam ac certam divulgatamque etiam apud Gentiles Antiochenorum Patrum aut catholicorum, ex quibus id Aurelianus didicerat, sententiam exhibet de necessaria unitate communionis & fidei cum Romana sede, ut quis catholicus judicetur: id quod ex hoc facto deducendum intellexit etiam Cl. Bossuetus, cum ex praxi Christianorum illud rescriptum derivavit, *quia* Imperator, inquit, *Christianorum corpus in hac* (Romani Episcopi) *communione semper contineri viderat*. Et similiter Claudius Fleury: *Tam erat notorium etiam Paganis veræ Christianæ religionis notam esse communionem cum ecclesia Romana*.

Discours sur l'Hist. univers.

Tom. 2. Hist. lib. 8. c. 8.

32 Nunc ad Patres Ecclesiæ rediens, Prudentii antiqui poetæ catholici testimonium proferam, breve illud quidem, sed pro unitate fidei cum Romana cathedra satis expressum. In hymno enim S. Hippolyti martyris unitatem commendat non communionis tantum, quam Novati schisma abruperat, sed etiam fidei, quam cum Romana Petri cathedra tenendam tradit.

Fugite, o miseri, execranda Novati
Schismata, catholicis reddite vos populis.

Una

Una fides vigeat, prisco quæ condita templo est,
Quam tenet cathedra Petri.

§. VII.

Hieronymi testimonia. Argumentum ductum ex necessaria unitate cum Petri cathedra, quo cathedræ vocabulo fidem Romanæ sedis a S. Petro ejusque successoribus traditam significari ostenditur. Ecclesia catholica & fides catholicæ Ecclesiæ dicta est Romana ob unitatem præsertim fidei cum Romana catholico cuique necessariam.

33 Sanctus & maximus Doctor Hieronymus plura suppeditabit. Primatum S. Petro unitatis causa delatum explorate fatetur. *Propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio.* Constituto autem hoc capite non tolleretur, nec auferri posset occasio schismatum, nisi eidem capiti vis ad unitatem obligans attributa credatur. Hanc sane vim idem S. Doctor satis indicavit, cum in dialogo contra Luciferianos n. 9. facultatem præcipuam & eminentem summo Sacerdoti asserendam affirmavit, ne, si negetur, schismata exoriantur. *Ecclesiæ salus*, inquit, *in summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quædam & ab omnibus eminens tribuatur potestas, tot in Ecclesia efficientur schismata, quot Sacerdotes. Itaque ad vitandum schismata* (ut ex mente S. Scriptoris recte collegit Stephanus Baluzius) *necesse est, ut unitatem Ecclesiæ sequamur, idest, Romanam ecclesiam, ubi est origo & radix unitatis.*

L. 1. in Jovin. n. 26.

Baluz. in not. ad Com. monit. Vincent. c. 19.

34 Porro unitatem non solius communionis, sed potissimum fidei cum Romanorum Pontificum fide custodiendam S. Hieronymus pluribus in locis inculcat. Mitto quod præscripsit Demetriadi : *Illud te pio caritatis affectu præmonendam puto, ut S. Innocentii, qui Apostolicæ cathedræ successor est, teneas fidem; nec peregrinam, quatenus tibi prudens callidaque videaris, doctrinam recipias.* Luculentiora sunt quæ in controversia de tribus hypostasibus prodidit. Cum trium hypostasum nomen ab Orientalibus catholicis pro significandis tribus Trinitatis personis acciperetur, Occidentales

Epist. 130. n. 16.

vero ne cum hæreticis quibusdam sumeretur significatione substantiæ, vehementer timerent; male apud hos idem nomen audiebat, eodemque metu Ægyptii cum Episcopo Alexandrino tres hypostases dicere respuebant. Orientales interim Antiochenses, qui trium hypostasum appellatione utebantur, ne viderentur hæretici, Romanæ sedis communionem quærebant. *Campenses* (idest illi Antiocheni, qui Meletio addicti, ante ejus reditum in agris synaxes agebant), Ep. 15. n. 3. inquit ad Damasum Hieronymus, *cum Tarsensibus hæreticis copulati, nihil aliud ambiunt, quam ut auctoritatem communionis vestræ fulti tres hypostases cum antiquo, idest hæretico sensu prædicent*. Hæc quidem Hieronymi suspicio erat, eo quod Ariano sensu tres hypostases pro tribus distinctis substantiis dictæ fuerant. At Campenses illi cum ii essent, qui Meletii catholici Episcopi, & Confessoris adversus Arianam perfidiam præstantissimi partes sequebantur, (quidquid Hieronymus metueret) a tam pravo & hæretico sensu erant alienissimi, uti & explicatio eidem Hieronymo ab ipsis significata patefacit. Hi ergo una cum suo Antistite Meletio Romanæ sedis communionem & unitatem necessariam videbant, ut se catholicos probarent, omnemque hæreseos suspicionem depellerent. Interim Hieronymus Antiochiæ degens, cum urgeretur tres hypostases dicere, in tres autem partes divisam cerneret Antiochenam ecclesiam ob tres Episcopos Meletium, Paulinum, atque Vitalem, quorum singuli suæ cuique parti præsidentes, Damasi communionem præferebant; ad hunc dedit litteras, ut intelligeret, num una, an tres hypostases dicendæ essent, & quocum Episcopo deberet communicare. Ita vero se se sollicitum in hoc exhibet, ut non minus fidei, quam communionis unitatem cum Romano Pontifice necessariam ostendat. In primis enim epist. 15. fidei negotium in hypostasum controversia agitari indicant illa, quibus *cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam* (idest Romanam laudatam a Paulo) sibi ea in quæstione consulendam censuisse n. 1. fatetur. Tum vero num. 2. addens: *Ego nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, idest cathedræ Petri communione consocior*; communionem utique intelligit, quæ unitatem ejusdem Romanæ fidei exigit atque præsumit, ejusdem, inquam, Romanæ fidei, cui firmissime adhærebat, quamque *cathedræ* nomine ab eodem acceptam post

pauca

pauca videbimus. Rationem porro allaturus, cur huic *cathedræ*, seu Romanæ fidei, sibi adhærendum putaret, & hanc præ ceteris ea in quæstione consulendam crediderit, illud subiicit, quod cum Evangelico textu apud Matthæum, & cum nostra ejusdem textus explicatione superius proposita c. 12. §. 1. maxime concinit, nimirum: *Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio*, idest super illius cathedræ doctrinam fidei. Quam belle in nostram sententiam! Cum enim super fidem Romanæ cathedræ Ecclesiam ædificatam sciret; in controversia fidei Romanam fidem Apostolico item ore laudatam requirendam judicavit, ut dignosceret fidem catholicæ Ecclesiæ, quæ Romanæ fidei tamquam petræ & fundamento adhæresceit, ac ita perspiceret, quam fidem ea in quæstione deberet profiteri, ne ab ea recedens, ab Ecclesia ipsa recederet. Id manifestius ostendunt subjectæ similitudines, quibus ejusdem unitatis necessitatem multo apertius ingerit inquiens: *Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit .... Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit; hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Tandem proposita trium hypostaseon quæstione solutionem petit a Damaso, nec non ut sibi significet, quocum ex illis tribus Antiochiæ debeat communicare. Similia urget epist. 16. ad cumdem Pontificem, ex qua hæc tantum exscribo, quibus n. 2. in tres partes discissam memorans Antiochenam ecclesiam, certum se ac tutum in ea parte pollicetur, quæ Damaso ejusque fidei adhæresceret. *In tres partes*, inquit, *scissa ecclesia ad se rapere me festinat; monachorum circa manentium antiqua in me surgit auctoritas. Ego interim clamito: Si quis cathedræ Petri jungitur, meus est. Meletius, Vitalis, Paulinus tibi hærere se dicunt .... Obtestor Beatitudinem tuam, ut mihi litteris tuis, apud quem in Syria debeam communicare, significes.* Etsi vero quæstio de vocibus trium hypostaseon, quæ cum laudatis monachis potissimum a Hieronymo habebatur, modicum a nonnullis fiat, eo quod re omnes catholicos convenisse, solis autem verbis, vel suspicione discrepasse existiment; quæ tamen ille in medium profert pro asserenda communionis & fidei necessaria unitate cum Romana sede, ne quis extra hanc unitatem existens, Ecclesiæ petram deseruisse, extra domum agnum comedere, ac profanus esse,

extra arcam naufragus fluctuare, inaniter spargere, & Antichristi esse convincatur, cum & traditioni Patrum, & Scripturæ sententiis conveniant, maximæ in rem nostram auctoritatis sunt, tantique Doctoris testimonium luculentissimum exhibent.

35 Antequam alia ejusdem testimonia profero, nomen *cathedræ*, cui adhærendum omnino esse S. Doctor (æque ac alii Patres) tam expresse pronuntiavit, ex ipsius, nec non etiam aliorum Patrum interpretatione explicare libet, quod ad statuendam necessitatem unitatis fidei maxime conferet. *Cathedræ* appellatio apud Ecclesiam ex Hebræis, ac præsertim ex Evangelico textu Matthæi c. 23. sumta est, ubi Moysis cathedra memoratur, ex qua Scribæ & Pharisæi legem explicabant. Hic autem *cathedra Moysis* non materialem aliquam cathedram a Moyse quondam occupatam, sed doctrinam legis Mosaicæ, quam Scribæ quoque & Pharisæi docebant, palam significat, ut ipse observavit Hieronymus. *Per cathedram doctrinam legis intelligit*. Quod idem & Athanasius confirmat in expositione psalmi primi ad illa: *Et cathedram pestilentiæ*, inquiens: *Per cathedram doctrinam significat, ut ipse ait: Super cathedram Moysis*. Itaque simili sensu & apud Ecclesiam cathedra sive Episcopalis, sive Pontificia nihil aliud innuit nisi doctrinam legis & fidei Christianæ, quam Episcopi atque Pontifices tradunt. Hinc idem Hieronymus epist. 15. ad Damasum Papam *cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam* velut unum & idem accepit, & epist. 97. al. 78. ad Pammachium *prædicationem cathedræ Marci* nominat paschalem epistolam Theophili Alexandrini, in qua contra errores Origenis catholica fides explicabatur; & similiter *prædicationem cathedræ Petri* vocat Anastasii Papæ litteras, quibus eam epistolam ab hoc Pontifice confirmandam postulabat. *Prædicationem cathedræ Marci Evangelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmet*. Eodem quoque sensu Rufinus in epistola ad Gaudentium Episcopum interpretationi *Recognitionum* præfixa *docendi cathedram* appellat, & successorem in cathedra Petri, *doctrinæ* ipsius successorem vocat. Similiter Augustinus *doctrinæ salutaris cathedram* nominat epist. 105. n. 16. & Bachiarius quarti sæculi scriptor in *Apologia* seu libello fidei edito primum a Muratorio tom. 2. Anecdot. dein a Canonico Francisco Florio in Bachiarii opusculis *cathedram Petri* inter-

L. 3. in Matth.

Pag. 7.

interpretatur, *hoc est*, *sedem fidei*. Tandem, ut alia prætercam, cum S. Fulgentius in libro de Trinitate ad Felicem Nolanum illam fidem memorat, *quæ usque nunc per successionum seriem in cathedra Petri Apostoli Romæ, vel Antiochiæ, in cathedra Marci Evangelistæ in Alexandria, in cathedra Joannis Evangelistæ Ephesi, in cathedra Jacobi Hierosolymæ ab ipsarum Episcopis prædicatur*; cathedræ utique nomen ad fidem, quam Episcopi docent, evidentissime refert. Igitur quod ait Hieronymus *jungi cathedræ Petri* proprie est jungi doctrinæ fidei, quæ a Romanis Pontificibus Petri successoribus traditur; & quotquot Patres unitatem cum hac cathedra necessariam affirmarunt, unitatem cum fide ab ipsis tradita docuerunt necessariam.

36 Sed ut ad alia Hieronymi testimonia progrediar, non se solum, sed Alexandrinam etiam ecclesiam de hac unitate fidei cum Romana cathedra gloriatam prodit epist. 63. ad Theophilum n. 2. Cum scilicet Hieronymo, qui a Joannis Hierosolymitani communione desciverat in Origeniana causa, objecti fuissent a Theophilo sacri canones, qui Episcopo omnes adhærere jubent, nihil aliud respondit nisi se meminisse *Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cujus se esse participem Alexandrina gloriatur Ecclesia*. Quibus indicare volebat, se quamvis separatum fidei causa ab Episcopo Hierosolymitano, unitum tamen esse fidei Romanæ, cujus unitatem Alexandrina ecclesia deprædicat, idque sufficere, ut se quis catholicum præstet. Catholicam quidem fidem a fide Romanæ ecclesiæ non potuisse disjungi tam persuasum Hieronymo fuit, ut libro 1. in Rufinum n. 4. notam, qua distinguatur catholica fides, hanc esse constituat, quærere, utrum Romana sit, necne. *Fidem suam quam vocat? Eamne, qua Romana pollet ecclesia, an illa, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit, ergo catholici sumus*. Hinc effluxit catholicam fidem peculiari nota dici *Romanam*, & *Romanam* item appellari Ecclesiam catholicam, ob unitatem scilicet fidei, quam cum fide Romanæ sedis universa Ecclesia peculiariter custodit ac profitetur. Etsi enim cujuscumque catholicæ ecclesiæ fides catholica est; præcipua tamen ratione catholica habita est fides ecclesiæ Romanæ, propterea quod omnium catholicarum ecclesiarum fides cum Romana convenire debet, ut Irenæus docuit, ita ut sicut non alia est Ecclesia catholica, nisi

nisi quæ Romanæ tamquam communi fundamento & centro unitatis adhæret; ita nor alia sit catholicæ Ecclesiæ fides, nisi quæ fidei ejusdem Apostolicæ sedis tamquam petræ incumbit, & cum eadem omnino concordat: unde Hieronymus ad hanc unitatis fidei necessitatem adstruendam jure scripsit: *Super hanc petram ædificatam Ecclesiam scio*.

37 Non itaque novum hoc posterioris ætatis inventum est, ut *Romana* habeatur dicaturque catholica fides; neque ex schismate Græcorum (ut nonnulli perperam existimarunt) id originem duxit; sed vetustiora multo principia agnoscit. Ex Cypriani epist. 52. communicare cum Cornelio Papa idem habitum vidimus num. 12. ac *cum catholica* Ecclesia communicare: hujusque rationem in unitatem fidei refert Stephanus Baluzius monens not. 6. *Ecclesiæ catholicæ vocabulo intelligi corpus Ecclesiæ universalis, quæ tenet fidem Christi; quæ tenet fidem Petri*, idest Romanam. Similia ex Satyro S. Ambrosii fratre observavimus num. 25. Apud Augustinum lib. de Gratia Christi c. 43. ipse Pelagius S. Ambrosii fidem laudans, *Romanam* appellavit, ut ejus fidem Romanæ adhærentem *catholicam* significaret. Theodosius junior in epistola ad Acacium aliosque Episcopos & Anachoretas, quæ in Ephesino Concilio recitatur, *Romanam religionem* eodem sensu nominat. Hormisda epist. 10. ad Avitum Viennensem Romanæ sedis *Apostolicam, idest catholicam* (ut explicat) *sententiam*; & epist. 18. ad Ennodium & Peregrinum, *Qui cum sede Apostolica, hoc est Ecclesia catholica non communicant*; & apertius de fide loquens epist. 70. ad Possessorem illud inquiri vult circa doctrinam de gratia & libero arbitrio, *quod Romana, hoc est catholica sequatur & asseveret Ecclesia*. Eadem leguntur & approbantur a S. Fulgentio Ruspensi ceterisque Episcopis Africæ exulibus in Sardinia, ut liquet ex epistola ad Joannem & Venerium, quam in Appendice tomi decimi operum S. Augustini recusam invenies. S. Gregorius Papa II. in litteris ad Episcopos & Duces Germaniæ scribens se commisisse Bonifacio Moguntino, ut populos *ex Apostolicæ hujus sedis doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere instituat*, Romanam Apostolicæ sedis fidem seu doctrinam pro *catholica fide* accepit. Hæc omnia Græcorum schismate anteriora sunt testimonia. Ita porro Romani dicti sunt catholici, ut Ecclesia catholica *Romana* appellata est, nimirum ob unitatem potissimum fidei cum

Ro-

Romana, ut ipsi adversarii fateri coacti sunt. Romana enim dicitur catholica Christi Ecclesia non ob disciplinam, quæ varia esse potest in diversis locis, sed *maxime ab ipsa fide, quæ una esse debet cum Romana in omnibus & singulis ecclesiis*. Ita Honoratus Tournely de Ecclesia quæst. 2. a. 7. Hinc etiam Bossuetus in sermone habito ad Comitia Cleri Gallicani an. 1681. confessus est ingenue: *Fides Ecclesiæ catholicæ, quæ semper est fides ecclesiæ Romanæ*. Similia repetit tom. 3. Meditationum in Evangelium die 72. & in corollario ad Defensionem declarationis Cleri Gallicani §. 8. indubie pronuntiavit, *catholicam fidem ad finem usque sæculi non aliam quam Romanam futuram*. Ita ergo necesse est tenere Romanam fidem, ut necesse est tenere fidem catholicam, quæ non alia nisi Romana est. Specialis hæc prærogativa Romanæ sedis nulli alii particulari sedi convenit, quippe quod nulla alia particularis sedes primatu donata est, cujus unius causa omnes undique fideles, idest totam Ecclesiam catholicam cum Romanæ Ecclesiæ fide *convenire necesse est*, ut ex S. Irenæo Bossuetus statuit, & cum eodem statuerunt pariter Gallicani Episcopi in Comitiis Medolunensibus anni 1579. quorum verba recitabimus capite sequenti num. 11.

§. VIII.

S. Augustini testimonia expenduntur, illa præsertim, quæ in libris contra Donatistas scriptis inveniuntur. Argumentum sumtum ex nota Ecclesiæ uti Apostolica dicitur, quatenus necessariam adstruit unitatem fidei cum Romana Apostolica sede; aliaque aliorum Patrum in eamdem rem testimonia proferuntur.

38 S. Hieronymo subiciendus S. Augustinus, de cujus mente circa auctoritatem Apostolicæ sedis ob unitatem communionis & fidei continendam in tota Ecclesia nemo ambiget, si ea perpenderit, quæ idem sanctus Doctor adversus Donatistas schismaticos & adversum Pelagianos hæreticos scripsit. In primis contra Donatistas catholicæ untatis, seu communionis desertores libro tertio in Cresconium c. 34. Romanum Episcopum ejusdem communionis catholicæ centrum agnoscit, quocum qui non com-

communicarent, catholici haberi non possent. Cum enim Cresconius pro se allegasset Orientalium societatem & auctoritatem, quos ex Sardicensi Concilio ad Donatum suum Carthaginensem, uti ferebatur, Episcopum scribentes, a ceterorum Occidentalium, quos traditores vocabat, communione se se separasse dictitabat; S. Doctor, postquam affirmavit, illud Concilium non catholicorum fuisse, sed hæreticorum, qui Arianam hæresim propugnabant, eos hæreticos vel hac de causa fuisse probavit, quod Orientales catholici numquam ad quemquam magnæ licet sedis Episcopum scripsissent *Romano prætermisso*. *Africanam hæresim* (Donatistarum) *Orientalis hæresis* (Pseudo-Sardicensium) *sibi tentavit adjungere, quod hinc maxime credibile est, quod ad Carthaginis Episcopum Romano prætermisso numquam Orientalis catholica scriberet*. Fatetur ergo omnem ecclesiam, quæ catholica sit, cum Romana ita communione debere conjungi, ut si quæ ejus communionem prætermittat, catholica nequaquam esse convincatur. Hinc itaque communionis catholicæ centrum in Romano Pontifice positum perspicue novit Augustinus; immo & cum Augustino novit ipsa catholica Orientalis ecclesia, cujus morem hoc loco Augustinus profert.

39 Rursus cum Donatistæ Cæcilianum catholicum Carthaginensem Episcopum a suarum ecclesiarum *communione sejunxissent*, & ob id illum dicerent separatum ab Ecclesia; Augustinus e contra ut eumdem in Ecclesia constitisse probaret, communionem ejus opposuit cum aliis totius orbis Ecclesiis, ac in primis cum Romana, cujus unitatem cum Cæcilianus teneret, nihil erat, quod ex Donatistarum separatione sibi metueret: *Non mediocris* Carthago *auctoritatis habebat Episcopum, qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret & Romanæ ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, unde Evangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse conjunctum*. Ita epist. 43. n. 7.

40 Verum enim vero hanc cum Romana Ecclesia communionem, quam ex primatus prærogativa maxime commendavit, necessariam præ communione cum ceteris prorsus significat in *Psalmo contra partem Donati*, ubi allaturus certum argumentum, quo illos ab Ecclesia separatos demonstret, unam profert Romanam sedem, a qua palam erat eos esse præcisos. Postquam enim ipsos declaravit a catho-

à catholica vera Ecclesia sejunctos, ad quam ut revertantur, si consulere sibi velint, hortatur inquiens,

> *Venite fratres, si vultis, ut inseramini in vite.*
> *Dolor est, cum vos videmus præcisos ita jacere:*

statim ad Romanæ sedis Pontifices eosdem provocat his verbis:

> *Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri sede,*
> *Et in ordine illo Patrum quis cui successit videte.*
> *Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.*

Simile quidpiam legitur in epist. 53. n. 2. quam Fortunatus, Alypius, & Augustinus ad Generosum dederunt. Ut enim Donatistas ab Ecclesia separatos ostenderent (quidquid secus quidam ex ipsis angelicam revelationem mentitus dictitasset) Romanæ sedis Pontifices in medium proferunt sic: *Si enim ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est; quanto certius & vere salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait*: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. *Petro enim successit Linus, Lino Clemens*, & sequuntur ad Anastasium usque, qui eo tempore Romanæ cathedræ præsidebat. Tum concludunt quasi Donatistas hoc argumento ab Ecclesia præcisos confirmaturi: *In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur; sed ex transverso ex Africa ordinatum miserunt, qui paucis præsidens Afris in urbe Roma Montensium, vel Cutzupitarum vocabulum propagavit*. Mira profecto videri nonnullis poterit hæc argumentandi ratio. Quid enim ad separationem ab Ecclesia Donatistis probandam Romanorum Pontificum series, seu catalogus confert? Id quidem haud facile intelligetur in adversariorum sententia; in nostra autem fit omnino perspicuum. Considerandum scilicet est, Augustinum utrobique proponere Evangelicum textum, quo Romana Petri sedes, seu Petrus & successores ejus, quos recenset, constituti fuerunt a Christo illa petra, cui totius Ecclesiæ ædificium incumbit, & fidei communionisque unitate adhærescit. Ut quis ad hoc Ecclesiæ ædificium perti-

neat, hanc unitatem teneat necesse est. Cum ergo neque in horum Pontificum serie ullus Donatista Episcopus inveniatur, neque cum illis Petri successoribus Donatistæ communicarent, quippe qui cum Donatista Episcopo ex Africa Romam submisso, & a Romani Antistitis unitate separato solummodo communicabant; satis ex hoc Donatistarum factionem a Romanæ sedis unitate præcisam, ab ipsa quoque Ecclesia catholica præcisam Augustinus & Afri Episcopi argumento certissimo se demonstrare crediderunt. Adeo certum & exploratum illis fuit, non esse in Ecclesia catholica eum, qui hujus petræ non teneret unitatem. Quod si præterea animadvertas id in postremo textu tribui S. Petro ejusque successoribus, licet *totius Ecclesiæ figura* ipsis vindicetur; hanc *totius Ecclesiæ figuram* in Petro ac successoribus ejus ex Augustini mente jus cogendæ unitatis laudatis testimoniis assertum haudquaquam excludere, sed potius præsumere manifestissime intelliges.

41 Verum hæc S. Augustini argumentatio ducta ex serie ac successione Romanorum Pontificum mihi in mentem inducit animadversionem quamdam, quæ ad necessitatem unitatis fidei cum Romana sede statuendam maxime conferet. Fusius aliquanto exponenda erit, & ex aliis quoque Patribus testimonia afferenda. Patrum præsertim antiquorum, quando in hæreticos vel schismaticos disputabant, frequens mos fuit, ad continuam Episcoporum successionem jam inde ab Apostolis ductam eos provocare. *Cedant ergo origines ecclesiarum suarum*, inquiebat Tertullianus, *evolvant ordinem Episcoporum suorum ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris ... habuerit auctorem & antecessorem*. Cumque illi hanc successionem in suarum ecclesiarum censu proferre non possent; apud ipsos veram Christi Ecclesiam nequaquam reperiri antiqui illi Patres collegerunt. Usi sunt hoc argumento tamquam certissimo præter Tertullianum S. Irenæus l. 3. adversus hæreticos c. 3. Optatus lib. 2. in Parmenianum contra Donatistas, contra quos egit etiam Augustinus duobus locis recitatis, qui idem argumentum pariter objecit Manichæis quinquies, vel sexies; Auctor quæstionum veteris & novi Testamenti quæst. 110. S. Ephrem apud Assemanum tom. 1. Bibliothecæ Orientalis pag. 129. S. Epiphanius ad Carpocratis hæresim 27. n. 6, & alii. At quid, amabo, ad veram Ecclesiam dignoscen-

De Præscript. c. 32.

dam

dam non interrupta ab Apostolis Episcoporum successio? Inter veræ Ecclesiæ notas semper hæc fuit, ut *Apostolica* sit, ob fidem scilicet, quæ in vera Ecclesia alia non est, nec esse debet, nisi quam Apostoli tradiderunt. Quam autem fidem tradiderint Apostoli, ubi Apostolicæ desint litteræ, non aliunde cognoscere & probare licet, nisi per Episcoporum successionem, qui jam inde ab Apostolis eamdem semper doctrinam non interrupta successione docuerint. Ne vero ecclesiæ, quæ multo post Apostolorum ætatem institutæ, hanc successionem in suis Episcopis nequeunt præferre, hac Apostolicitatis veræque Ecclesiæ nota careant; satis est, ipso Tertulliano explicante c. 20. ut, si nec ab Apostolis, nec ab Apostolicis viris originem ducant, fidei saltem traducem hauriant ab ipsis ecclesiis Apostolicis, *ut ecclesiæ fiant*: nam *per hoc*, inquit, *& ipsæ Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum ecclesiarum. Omne genus ad originem suam censeatur necesse est*. At monet, acceptam semel ab iisdem ecclesiis doctrinam perpetuo teneant oportet, ut *tot & tantæ ecclesiæ illa habeatur ab Apostolis prima, ex qua omnes*. Sic enim *omnes primæ & Apostolicæ, dum unam omnes probant unitatem*. Itaque ex tot ac tantorum Patrum sententia tam necesse est fidei unitatem tenere cum aliqua Apostolica ecclesia, quæ non interruptam successionem Episcoporum exhibeat, quam necesse est veram Ecclesiam & veram fidem esse & probari Apostolicam.

42 At dum ejusmodi Apostolicarum sedium successiones pro vera Ecclesia & vera fide discernenda inculcantur a Patribus; ceteris Apostolicis ecclesiis vel indicatis tantum, vel prætermissis, unius Romanæ sedis Pontifices distincto catalogo recensentur, & ad hos potissimum hæretici, vel schismatici provocantur, ut ex Irenæi, Optati, Augustini, & Epiphanii locis antea laudatis liquet: cumque nemo (quod observaverim) aliarum Apostolicarum sedium successionem sine Romana commemoret; tum vero multi solius Romanæ successionis mentionem faciunt. Quid ita? Rationem profert S. Irenæus antiquissimus omnium, qui hujus Romanæ successionis distinctum catalogum attulit. Is nimirum expositurus, cur e tam multis ecclesiis Apostolicam successionem suo ævo exhibentibus, quibuscum fidem conspirare debere affirmaverat ut probetur Apostolica, unius Romanæ ecclesiæ successionem doctrinamque hac non interrupta

fucceffione traditam in medium adduceret, hanc rationem fubiicit §. 1. fuperius fufe explicatam: *Ad hanc enim ecclefiam propter potentiorem principalitatem neceffe eft omnem convenire Ecclefiam*. Optime. Si enim cum Romanæ ecclefiæ fide, de qua contextus loquitur, *neceffe eft omnem Ecclefiam*, ac proinde (1) etiam Apoftolicas, convenire; ut quis fe certum præftet de Apoftolica fide, fatis eft cognofcat ac teneat Romanæ Apoftolicæ ecclefiæ fidem, cum qua ipfæ Apoftolicæ ecclefiæ debent convenire. Hæc autem neceffitas conveniendi cum Romana fide ipfis quoque Apoftolicis ecclefiis impofita tanta eft, ut cum iifdem convenire debeat nemo, nifi quatenus cum Romana fide conveniant: a qua unitate fidei Romanæ fi forte defcifcant, non folum cum ipfis convenire amplius neceffarium non fit, fed neceffe potius fit non convenire, uti fane conveniendum non erat neque cum Alexandrina, neque cum Antiochena, Ephefina, aut aliis ecclefiis originis Apoftolicæ, cum Epifcopos alicujus hærefis auctores, aut patronos habuere.

43 Afferri & hic poteft Hieronymi ratio antea explicata num. 34 qua dubius de fide Antiochenorum Epifcoporum in quæftione de hypoftafibus, Romanam fidem confuluit, propterea quod, inquit, *Super illam petram ædificatam Ecclefiam fcio*: cui fi qua ecclefia non adhæreat in eadem fide; quantumvis Apoftolicam originem habeat, ad veram Chrifti Ecclefiam amplius non pertinet. Adeo cum fola Romana ecclefia convenire neceffarium eft, ut cum aliis quantumvis Apoftolicis tamdiu conveniendum fit, quamdiu conveniunt cum Romana; cum hac autem convenire femper neceffe fit, etiamfi ceteræ ab ipfa difcordent. Id autem eo magis hoc tempore opus eft, cum jam ceteræ omnes Apoftolicæ ecclefiæ variis hærefibus diftractæ; ab

(1) Hinc quidem P. le Nourri in Appendice ad Bibliothecam veterum Patrum differt. 6. in Irenæum c. 5. §. 2. tom. 1. pag. 79. S. Doctoris textum fufe exponens, poftquam Apoftolicæ Romanæ ecclefiæ fidem ceterarum Apoftolicarum fidei ab eodem præponi obfervavit; *Immo vero*, addit, *& has matrices & Apoftolicas ecclefias ad Romanam in caufis fidei jubet convenire*.

ab Apostolica fide defecerint. Si enim vera Christi Ecclesia Apostolica est ex fide Apostolica; fides autem, ut sit Apostolica, ex tot Patrum sententiis convenire debet cum aliqua ecclesia, quæ jam inde ab Apostolis non interruptam Episcoporum successionem ac traditionem exhibeat; cum modo nullæ jam sint Apostolicæ ejusmodi ecclesiæ nisi Romana; cum hac procul dubio conveniendum omnino est, ne Apostolicæ fidei nota per continuam Episcoporum successionem ex laudatis Patribus probanda, Ecclesiæ nunc deesse dicatur. Hæc quidem præsumunt Romanam ecclesiam Apostolicæ fidei eo Patrum argumento demonstrandæ hoc tempore necessariam, in tradita a Petro doctrina nec defecisse, nec defuturam umquam, sicut aliæ Apostolicæ defecerunt. (1) Id quoque in eo argumento urgendo præsumserunt inter ceteros Sancti Irenæus, & Augustinus, quorum postre-

(1) Præclarum in hanc rem subnectam testimonium Bahanis Patricii relatum in generali Concilio VIII. act. 8. tom. 10. Concil. Ven. edit. col. 612. ubi indicatis quinque Patriarchalibus sedibus, in quibus Deum posuisse suam Ecclesiam affirmat, & statuisse *in Evangeliis suis, ut numquam* (illæ) *aliquando penitus decidant, eo quod capita Ecclesiæ sint*; hanc rationem & explicationem subiicit. *Etenim illud quod dicitur*, Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam, *hoc denuntiat, quando duo ceciderint, currunt ad tria; cum tria ceciderint, currunt ad duo; cum vero quatuor forte ceciderint, unum quod permanet in omnium capite Christo Deo nostro, revocat iterum reliquum corpus Ecclesiæ.* Certum est hoc textu præsumi, necesse quidem esse omnes catholicos concordare debere in fide cum sedibus Apostolicis atque Patriarchalibus, quarum fides ex promissis Christi non est defectura: id tamen non ita ut semper conveniendum sit etiam cum iis, si quæ ex ipsis a fide defecerint; sed ita ut, si quibusdam deficientibus (quod fieri potest) una tantum rectam fidem custodiat (quod saltem ex Christi promissis necessarium est); catholici debeant cum ea convenire in fide, & hac ratione conservare unius & ejusdem Apostolicæ fidei unitatem. Cum igitur aliis Apostolicis & Patriarchalibus sedibus jamdiu a fide dilapsis una Romana totius catholicæ Ecclesiæ caput ex omnibus Apostolicis & Patriarchalibus illa sit, contra quam portæ inferi non prævaluerint; ex vi verborum Bahanis sequitur, ad hanc totum Ecclesiæ corpus esse revocandum in ejusdem fidei unita-

postremus idcirco monuit successionem Romanorum Pontificum, ad quam provocavit Donatistas, esse illam *petram, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*; primus vero non solum in ea successione conservatam semper traditionem affirmavit, verum etiam in ea *ab his, qui sunt undique* fidelibus, idest a tota Christi Ecclesia, conservatam aperte prodidit, quippe quod non alia ratione Ecclesia in Apostolica fide se tutam præstitit, nisi quatenus in unitate fidei Apostolicæ Romanæ constitit. *In qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio*: de quo argumento plura dicenda erunt cap. 15. §. 2. & 4. ubi de indefectibilitate Romanæ fidei ex proposito agetur. Hinc tandem etsi Apostolica universim dicatur ecclesia ob fidem ab Apostolis ad nos usque productam per non interruptam Episcoporum successionem in iis sedibus, quæ Apostolos habent auctores; non tamen peræque de aliis Apostolicis sedibus ac de Romana censendum est, specialisque de hac ratio habenda, ita ut ad Apostolicitatem fidei tuto præstandam, unitas fidei cum hac sit penitus necessaria, ut hactenus dicta demonstrasse videntur. Quo forte respiciens Clau-

Psal. in partem Donati.

Irenæus lib. 3. de hæres. c. 3.

---

tem. Quod peculiare Romanæ sedis privilegium præ ceteris Apostolicis in promissionem Christi Petro factam expresse retulit S. Anselmus Episcopus Lucensis in libro contra Guibertum Pseudo-Pontificem scripto: *Uno vel duobus* (e tribus præcipuis Patriarchis) *a fide corruentibus*, inquit, *Romanus in ejusdem fidei fundamento licet pulsatus, licet concussus, tamen stetit immobilis. Cælum enim & terra transibunt; verba autem ejus non transibunt, qui dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* In hoc fundamento, quod Christus suæ Ecclesiæ posuit, & in hoc unitatis catholicæ centro stetit semper stabitque catholicæ Ecclesiæ fides; & ob hanc unitatem in Romana potissimum traditione ac fide semper conservata est illibata totius Ecclesiæ fides & Apostolica traditio, ut ex Irenæo accepimus. Non ita conservata in aliis Apostolicis & Patriarchalibus sedibus, quæ jam defecerunt a fide: unde Christi promissio non ita alias uti Romanam respicit; & eatenus eadem promissio ad catholicam Ecclesiam refertur, quatenus hæc semper in unitate fidei Romanæ, seu in hoc fundamento ac centro stetit ac stabit.

Claudius Fleury in disputatione, quam præfixit sex priorum sæculorum historiæ, scripsit num. 12. Ecclesiam *Apostolicam agnosci per successionem Episcoporum præcipue earum sedium, quas Apostoli immediate instituerunt, nec non per unionem cum cathedra S. Petri, quæ est centrum unitatis catholicæ.*

44 Sed ut ad Augustinum redeam, is unitatem cum Romanæ sedis Pontificibus tanti fecit, ut non tam schismatis reprehenderit Donatistas, qui ab ea desciverant, verum etiam se ea successione in Ecclesia teneri affirmaverit in libro contra Epistolam fundamenti c. 4. *Tenet me (in Ecclesia) ab ipsa sede Petri, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum:* eo nimirum quod hæc Romanorum Antistitum successio, cui universum gregem, seu totam Ecclesiam Dominus in Petro commisit, tantæ penes ipsum auctoritatis esset, ut eidem tamquam firmissimæ petræ (quam alibi nominat, ut vidimus) omnino adhærendum ratus, vel ex hoc retineretur in Ecclesia, quæ pariter illi petræ ex Christi institutione adhæreſcit. Hanc autem auctoritatem in doctrina præsertim fidei ab Augustino agnitam fuisse ostendit Psalmus contra partem Donati, ubi memorata eadem Romanorum Pontificum successione *petræ* vocabulo donata, *quam non vincunt superbæ inferorum portæ*; subdit statim: *Talis si quis ad me veniat plenus catholicæ fidei, quales illos sanctos viros,* (idest Romanæ ecclesiæ sacerdotes) *omnes solemus audire*: quæ sane non tam Augustinum, quam *omnes* catholicos ei fidei, quæ Romanorum Pontificum esset, prompte adhærentes significant.

§. IX.

§. IX.

Alia ejusdem Augustini testimonia ex scriptis contra Pelagianos pro unitate fidei cum Romana. Validissimum argumentum ductum ex antiquissimo more referendi causas fidei ad Romanam sedem. Innocentii I. trium Conciliorum Africæ, & aliorum Patrum auctoritates. Loca Augustini ex libris de baptismo objecta explicantur, ubi inter alia disquiritur, num in quæstione de baptismo extra Ecclesiam percepto Stephanus ediderit proprie dictam definitionem fidei.

45 Nunc ex Augustini scriptis contra Pelagianos editis pro unitate fidei exploratiora educentur. Celebres sunt hac in re tres ad Innocentium I. epistolæ, duæ Conciliorum Carthaginensis atque Milevitani, tertia quinque Episcoporum Africæ, quæ omnes ab Augustino scriptæ, & inter ejusdem epistolas editæ non tam ipsius, quam totius Africanæ ecclesiæ testimonium exhibent. Refertur in his de Pelagii Cælestiique erroribus ad Romanam sedem, ut hujus hac super re exquiratur sententia. Antiquus hic referendi mos est, cum præsertim fidei quæstiones inciderent, & a primis quoque sæculis accurate observatus: cujus quidem initia ad ipsa Apostolorum tempora Theodoretus refert in epistola ad S. Leonem, ejusque primum exemplum profert ex Apostolo Paulo, qui tametsi esset *præco veritatis & tuba Spiritus Sancti;* in prima tamen illa de legalibus controversia, ut exemplum posteris relinqueret, *ad magnum Petrum se contulit, ut iis, qui Antiochiæ de legali conversatione ambigebant, explicationem ab ipso referret*. Si antiquissima monumenta superessent, plura id genus exempla e quatuor primis sæculis produci possent. At pleraque devoravit tempus edax, unde nihil quoque reliquum est ex iis multis, quæ Hieronymus sub Damaso relata & responsa commemorat epist. 91. ad Ageruchiam n. 1. *Cum in chartis Ecclesiasticis juvarem Damasum Romanæ urbis Episcopum, & Orientis Occidentisque Synodicis consultationibus responderem*, &c. Quæ tamen conservata nobis fuere, satis in-

Inter Leonis epist. novæ edit. ep. 52. c. 1.

innuunt omnium ejusmodi relationum scopum atque consilium: quod in rem nostram maxime congruens ex tribus laudatis Africanorum Antistitum relationibus cognoscimus. Duæ scilicet referendi causæ ibidem allegantur: prima, ut ex responsionibus sedis Apostolicæ cognoscatur, quænam sit in proposita controversia Romanæ ecclesiæ fides; altera, ut ejusdem sedis auctoritate compescatur error, & errantes ad catholicam mentem revocentur. Utrumque autem ad unitatem fidei cum Romanæ sedis fide necessariam pertinet.

46 Primam referendi causam præclare exprimit epistola 177. a quinque Episcopis Aurelio, Alypio, Augustino, Evodio, & Possidio scripta post duo Carthaginense & Milevitanum concilia, ubi num. 19. post petitam veniam prolixioris sermonis additur: *Non enim rivulum nostrum tam largo fonti augendo refundimus; sed in hac non tamen parva tentatione temporis . . . utrum etiam noster licet exiguus, eodem quo etiam tuus abundans emanet capite fluentorum, hoc a te probari volumus, tuisque rescriptis de communi participatione unius gratiæ consolari.* Qua illi allegoria cum rectæ fidei fontem esse indicant Romanam fidem, tum vero fidei doctrinam sua relatione propositam rectam esse non posse innuunt, nisi ex eodem fonte in ejusdem fidei unitatem derivet; ac idcirco quidem se ad Romanam sedem in causa Pelagiana retulisse significant, non ut rectam fidem doceant eamdem Romanam sedem, sed ut intelligant, num sua fides cum fide ipsius sedis una & eadem sit, ac ex eodem fonte dimanet (*rivorum enim unitas servatur in origine*, ut loquitur S. Cyprianus de Unitate Ecclesiæ, ex quo fortassis hanc allegoriam Afri sumserunt): quod unitatis fidei necessitatem manifeste præsumit. Hæc autem cum scripserunt Africani, non per meram externam cæremoniam, seu officium, ut captarent Pontificis gratiam, scripserunt, eo scilicet animo, ut Pontifici assentirentur, si in ipsorum sententiam responderet, secus vero repugnarent. Hæreticorum & Pelagianorum proprium hocce consilium fuit, cum suam sententiam Romanæ sedis judicio submisere: quod vitium cum Africani Antistites in Pelagianis condemnarint, ut ex multis Augustini locis notum est; ab eo ipsi, sicut & catholici omnes, alienissimi fuisse dicendi sunt. Simplici ergo & sincera mente ea scripsere, ut si quid in datis epistolis a Romanæ sedis fide, quam Pontifex respondendo significaret, dissonum reperiretur; id tamquam aquam

cisternæ dissipatæ, alienam a nativo fonte, unde pura aqua dimanat, reprobarent atque corrigerent: quo sane consilio Augustinus ad Bonifacium Papam misit libros quatuor contra duas Pelagianorum epistolas, ut hæc ejus verba declarant:
Lib. 1. n. 3. *Hæc ergo, quæ istis, ut dixi, duabus epistolis illorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimum dirigere Sanctitatem non tam discenda, quam examinanda, &, ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui.*

47 Hanc eamdem mentem, quæ fidei unitatem cum Romana sede tamquam totius catholicæ doctrinæ originali fonte necessariam præfert, gessisse omnes catholicos in relationibus de controversiis fidei Innocentius I. testatur rescribens ad Patres concilii Milevitani, quibus proinde gratulatur, quod *super anxiis rebus quæ sit tenenda* (nota hanc vocem *tenenda*) *sententia* ab eadem sede quæsierint, *antiquæ regulæ formam sequuti, quam toto semper orbe mecum*, inquit, *nostis esse servatam;* id nimirum *scientes*, nec non *actione firmantes*, *quod per omnes provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent*. Ubi vides Innocentium eidem Afrorum allegoriæ insistere. Et similiter in alia responsione ad concilium Carthaginense eamdem allegoriam repetens, *antiquæ traditionis exempla*, nec non *instituta Patrum* in eo aperte commemorat, ut *inde* ex Apostolica sede *sumerent ceteræ ecclesiæ (velut de natali suo fonte aquæ cunctæ procederent, & per diversas totius mundi regiones, puri latices capitis incorrupti manarent) quid præciperent, quos abluerent, quos veluti cœno inemundabili sordidatos mundis digna corporibus unda vitaret*. Hæc ex Africanorum loquutione ac sensu ab Innocentio sumta, nemo per excessum dicta criminetur. Quod si quis suspicaretur,
Epist. 186. n. 2. eum statim revinceret Augustinus, cujus judicio *ad omnia ille rescripsit, eodem modo, quo fas erat atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem*. Quo rursum testimonio unitatis in fide necessitas, quæ ab eodem Pontifice in iisdem litteris enucleatius exprimitur, ab Africanis approbata confirmatur. Neque enim ea tantum, quæ de Pelagiana causa, sed illa etiam, quæ ex ipsorum allegoria atque sententia de suæ sedis prærogativa in unitatem fidei Innocentius respondit, approbasse dicendi sunt. Quæ sane ab eisdem comprobata vel ex eo
Admonit. in epist. 26. Innocen. n. 3. pag. 865. convinci potest, ut P. Coustantius optime observavit, quod eorum posteri scripserunt in exordio epistolæ, quæ a tribus Africæ conciliis ad Theodorum Papam missa, postmodum

in

in Lateranensi concilio sub S. Martino I. act. 2. recitata fuit. Ibi enim eadem allegoria, iisdemque Innocentii sententiis ac fere etiam verbis utentes, *Magnum*, inquiunt, *& indeficientem omnibus Christianis fluenta redundantem apud Apostolicam sedem consistere fontem, nullus ambigere potest, de quo rivuli prodeunt affluenter, universim largissime irrigantes orbem Christianorum, cui etiam in honorem beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem omnem decrevere reverentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & sollicite debent, maxime vero justeque ab ipso Præsulum examinari vertice Apostolico, cujus vetusta sollicitudo est tam mala damnare, quam probare laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, ut quidquid quamvis in remotis, vel in longinquo positis ageretur provinciis, non prius tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset deductum, ut hujus auctoritate justa quæ fuisset pronuntiatio, firmaretur: indeque sumerent ceteræ ecclesiæ velut de natali suo fonte prædicationis exordium, & per diversas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei sacramenta salutis.*

48 Huic formulæ, quæ fidei unitatem ingerit sub allegoria *fontis*, a quo fidei veritas in totum orbem manare debet, affinis est alia in aliis relationibus, qua Romana sedes tamquam *caput*, cui cetera membra debent adhærere, exhibetur. Legatur inter ceteras relatio synodi Sardicensis anni 347 ad Julium Papam. Cum enim ad eamdem sedem tamquam ad caput relationes mittebantur, non tam capitis requirebatur officium, cujus est ceterorum membrorum regimini, sanitati, unitatique prospicere, quam eorumdem membrorum declarabatur obligatio, quorum est (1) caput se-

Unitas Romanæ sedi tamquam capiti debita.

V 2 qui,

(1) Calchedonensis concilii Patres in relatione ad S. Leonem, quem sibi *sicut membris caput præfuisse* testantur, postquam ex officio capitis eumdem commendarunt, quod *corpus Ecclesiæ unire festinasset*, hæc de suo ac membrorum officio prodidere: *Nos capiti in bonis adjecimus consonantiam*. Quibus similia leguntur de Ephesinis Patribus, quos, dum Cælestini judicio contra Nestorianam hæresim acclamarunt, *sancta membra sancto capiti se adjunxisse* Philippus Apostolicæ sedis legatus pronuntiavit. Vid. act. 2. Concilii Ephes. t. 3. col. 1147. edit. Venetæ. In hunc quidem finem capiti membra Ecclesiæ Christo instituente subjecta fuisse S. Hie-

qui, eidemque adhærere. Huc spectat illud Aviti Viennensis epist. 36. *Scitis synodalium legum esse, ut in rebus, quæ ad Ecclesiæ statum pertinent, siquid dubitationis fuerit exortum, ad Romanæ ecclesiæ maximum sacerdotem quasi ad caput nostrum membra sequentia* (quod unitatem indicat) *recurramus*. Et Justinianus, qui in causa fidei ad Joannem II. retulerat, *quia caput est omnium sanctarum ecclesiarum*; se unitatis in hoc rationem habuisse diserte affirmavit in litteris ad Epiphanium regiæ urbis Episcopum, quem propterea monet de promulgato ea super re edicto, *servato statu unitatis omnium ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa veteris Romæ, ad quem*, inquit, *similia hisce præscripsimus. Non enim patimur, quidquam eorum, quæ ad Ecclesiasticum spectant statum, non etiam ad ejusdem referantur Beatitudinem, cum ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum*. Confer Gregorii II. epistolam ad S. Bonifacium Episcopum Moguntinum inserta in hujus vita scripta ab Otlone Fuldensi, quam Henricus Canisius edidit. Verissimum scilicet est, quod in hanc rem Antonius de Rosellis unus ex adversariis prodidit in tractatu *De potestate Imperatoris & Papæ*: *Dicendum est quod potestas majorum causarum sit in Petro & Apostolica sede tamquam in capite, ita quod in ipsa habeatur respectus ad fidem Petri & illius beatissimæ sedis tamquam ad solem, unde lumen fidei & splendor unitatis in totam causetur Ecclesiam*: ubi *unitatem*, & *fidei* quidem *unitatem* ex eo capite derivatam in totam Ecclesiam, relationibus fidei ad Romanam sedem causam dedisse fatetur. At de prima referendi causa nimis fortasse multa.

T. 5. Concil. col. 888. d.

Cod. Justin. lib. 1. tit. 1. L. 7.

Pag. 70. edit. Ven. an. 1487.

Quanta & quam peculiaris Romanæ sedis auctoritas.

49 Brevius me expediam ab altera, quæ Romanæ sedis auctoritatem respicit. Hanc causam Afri Carthagine congregati in litteris ad Innocentium I. exposuerunt his verbis: *Hoc itaque gestum, Domine frater, sanctæ caritati tuæ intimandum duximus, ut statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas pro tuenda salute multorum, & quorumdam perversitate etiam corrigenda*. Et in eamdem sententiam Mile-

ronymus testatur in libro contra Jovinianum, *ut capite constituto schismatis tolleretur occasio*: &, ut addit S. Leo ep. 14. al. 12. ad Anastasium Thessalonicensem c. 10. *nihil usquam a suo capite dissideret*.

Milevitani concilii Patres : *Arbitramur ..... auctoritate sanctitatis tuæ de sanctarum Scripturarum auctoritate depromtæ* (quod auctoritatem primatus divini juris & in Scripturis probati respicit) *facilius eos, qui tam perversa & perniciosa sentiunt, esse cessuros*. Hic auctoritatem primatus propriam in Pelagianos, ut ad sanam doctrinam revocentur, interpellatam vides. Quomodo vero auctoritas hæc in id consilium interpellata fuisset, si non præcipuam cogendi vim eidem ratione primatus competere Africani credidissent? Hæc potior causa, cur Romanæ sedi tam sollicite ex universis provinciis referretur. Nonnulla quidem exempla litterarum supersunt, quibus ab aliis ecclesiis consilium petitum fuit, ut Lugdunensis atque Viennensis ecclesiæ ab ecclesiis Asiæ ac Phrygiæ consultæ fuerunt, quid de Cataphrygis sentirent, teste Eusebio lib. 5. Hist. c. 2. & 3. Consulti etiam Metropolitani ab Episcopis provinciæ; immo & Episcopi, qui insigniores fama erant ab aliis extra provinciam quandoque consulti leguntur. At illi, tametsi fama celebres, auctoritate tamen intra suæ diœceseos fines circumscriptâ uti poterant, nec nisi rogati, quod perraro accidit, de alienis causis cognoscebant, ut ne tamen eorum responsa quemquam per se cogerent. Una Apostolica sedes ratione primatus omnibus ecclesiis prælata, auctoritatem in omnes exerere & ad unitatem omnes cogere poterat. Hinc si in causis gravioribus ad alios Episcopos ex libera voluntate quandoque relatum fuit; ad Romanam sedem ut referretur, necessitas & debitum semper agnitum: unde S. Cyrillus se in culpa futurum affirmavit, si de Nestorii dogmatibus ad Cælestinum non referret, additque se *scribere plane necessitate adactum*. Cui consonans Ephesina synodus se ad eumdem idcirco referre ait, *quoniam oportebat omnia ad scientiam tuæ Sanctitatis referri*. Et Innocentius I. in litteris ad concilium Milevitanum hujus necessitatis causam eo revocans num. 2. *quod per totum mundum possit ecclesiis omnibus in commune prodesse*, auctoritatem illam indicat, qua una omnes totius orbis ecclesiæ ad unitatem fidei cogerentur. *Nempe, ut postrema verba innuunt* (observat P. Coustantius), *oportuit unam aliquam & singularem ecclesiam a Deo constitutam esse, quæ præesset aliis, cujus ope atque auctoritate per orbem terrarum omnem innotescerent, quæ in provinciis peculiaribus detegantur hæreticorum flagitia, errores, doli, quæque his malis adhibenda sint remedia*, ut (nota scopum unitatis fidei)

Epist. 8 inter Cælestini epistol. edit. P. Coustantii n. 1.

Ibi ep. 20. n. 1.

In præfat. ad epist. Roman. Pontif. pag. XII.

dei) *UNA EADEMQUE omnium perstaret incorrupta FIDES, neque communionis aut pacis vincula solverentur*. Vis ergo coactiva unitatis fidei hisce in relationibus Romanæ sedis auctoritati attributa fuit, sine qua cur tantopere ad illam auctoritatis causa ex universo orbe referrentur controversiæ circa fidem, nihil fuisset.

50 Hac quidem de re ne quicquam dubitemus, ipsi Gallicani postremæ quoque ætatis Episcopi luculentissimum testimonium præbent, cum anno 1653. scribentes ad Innocentium X in causa Janseniana, veterem referendi morem summæ Romanæ sedis *auctoritati* apud antiquam Ecclesiam *perspectæ* tribuunt, *cui Christiani omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur:* quibus sane ad vim plane coactivam declarandam pressius dici nihil potuit. Hac sane eadem mente & persuasione Augustinum cum ceteris Africanis Episcopis de Pelagiano dogmate retulisse ad Innocentium I. quod certo crederent dogmaticum hujus responsum ex auctoritate Apostolica omnes catholicos cogere, manifestum fit ex illis ipsiusmet Augustini verbis, quibus post acceptum dogmaticum Innocentii responsum in publica concione edixit: Serm. 131. n. 10. *Inde rescripta venerunt, causa finita est; utinam aliquando finiatur error*! quæ verba ab universa Ecclesia ita fuerunt suscepta, ut in solemnem quamdam veluti formulam identidem repetitam transierint. Rescripto Innocentii *causa finita* dici non poterat, nisi omnino cogeret, & obligaret. Quod apertissime confirmant etiam illa ejusdem Doctoris lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum c. 3. quibus eodem rescripto *totam dubitationem sublatam* testatus est; & ita sublatam credidit, ut quam hæresim duobus Africæ conciliis damnatam ante ipsum rescriptum * *non evidenter exclusam de Ecclesia* confessus fuerat, propterea quod illa concilia omnem Ecclesiam non cogerent; eamdem post laudatum rescriptum, quod universalem cogebat Ecclesiam, ubique amputatam, & hæreticos ubique habitos, qui eidem rescripto non acquiescerent, in posterioribus libris passim tradiderit: tanta cogendæ unitatis vis ei auctoritati delata fuit.

51 Non

* Epistola 178. in qua leguntur hæc verba, *non evidenter exclusa de Ecclesia*, fuit scripta post duo Africana concilia, & ante rescriptum Innocentii.

51 Non me latent adversariorum cavillationes, quibus perspicuum & peremtorium Augustini testimonium *causa finita est* extorquere & eludere studentes, contendunt, ad finiendam causam tunc Apostolicum judicium posse sufficere, cum agitur de errore per se manifesto, qui paucos patronos habeat, aut cujus damnationi Ecclesiæ dispersæ consensus accesserit. Eæ autem cavillationes si quid valerent, quis non videat, nullo umquam casu rescripta Romanæ sedis vim habitura, cum exploratum sit, quam facile contumaces ac refractarii hæc & his similia effugia afferre queant, quam difficile sit definire, num error sit manifestus, an obscurus, num pauci & exiguæ auctoritatis sint, qui pro illo dimicant, & quantum hoc quoque tempore disputetur circa Ecclesiæ consensum, & circa conditiones in eo requisitas &c. Ne autem in his, de quibus alibi fortassis erit fusius dicendum, distrahamur hoc loco; hæc profecto & alia similia, quæ proferri possent effugia, ne cogitavit quidem Augustinus, qui sicut in relatione Pelagianæ causæ ad Romanam sedem nihil aliud intendit nisi ejusdem sedis auctoritatem; ita eamdem solam auctoritatem respexit, cum eam causam * *finitam* pronuntiavit rescripto ejusdem sedis, quæ satis per se se propter primatum ad unitatem fidei omnes catholicos cogit. Hinc quidem libro 2. ad Bonifacium cap. 3. nihil subindicans ejusmodi cavillationum, Innocentii rescripto *totam* omnino *dubitationem sublatam* declarans, ipsi per se & absolute cogendi vim asseruit. Si enim liberum aut licitum putasset negari illi assensum; quomodo ab eodem *totam dubitationem sublatam* dixisset?

* Id affirmavit serm. 131. habito eodem anno 417. quo Innocentii litteræ datæ fuerunt; quæ quidem cum ad solos Africanos, non autem ad omnes totius Ecclesiæ Episcopos fuerint transmissæ; aliarum ecclesiarum consensum, de quo Augustinus nihil indicavit, ita afferre, ut ratione ejus *causam finitam* dixerit, chimæricum est. Adeo vero uni hujus rescripti auctoritati institit, ut licet deinceps scripserit libros ad Bonifacium post Tractoriam Zosimi ad omnes Episcopos missam, cui cum omnes catholici subscripserint, evidens in hoc erat totius Ecclesiæ, seu omnium Episcoporum consensus; *totam* nihilominus *dubitationem* anterioribus Innocentii litteris, quæ eo consensu non erant præditæ, *sublatam* affirmavit l. 2. c. 3.

xisset? Certe non dixit totam sublatam, eo quod post illas litteras dubitaverit nemo; nam Pelagiani & in his aliquot etiam Episcopi, nedum post rescriptum Innocentii, verum & post Zosimi Tractoriam *per totum orbem missam ac Patrum subscriptionibus roboratam*, suam sententiam adhuc tueri & propugnare conati sunt; sed ex eo *sublatam* dixit, & *totam* quidem *sublatam*, non facto tamen, sed jure; eo quod nemo catholicus postea dubitaverit, nec potuerit dubitare, qui vellet esse catholicus, & unitatem fidei cum Romana sede perspicua traditione necessariam, sartam tectam servare. Hinc igitur palam fit, Augustinum existimasse Pontificia rescripta circa fidem ligare, & ad assentiendum, atque unitatem omnes catholicos cogere. Judicium in Pelagiana causa ante Innocentianum rescriptum tulerant duo Africana concilia Milevitanum & Carthaginense; sed quia hæc concilia particularia jus non habebant coactivum in omnes, ipsorum auctoritate *causa finita* nec dicta fuit ab Augustino, nec dici poterat. *Finitam* vero affirmavit rescripto & auctoritate Apostolicæ sedis, cui jus cogendi omnes competere ratione primatus ex constanti traditione non ignorabat. Stet igitur de vi Romanæ sedis ad fidei unitatem cogente Augustinum & Africanos certos fuisse, cum Pelagianam causam ad Romanam sedem retulerunt, & cum Augustinus omnium mentem explicans, Apostolico Innocentii rescripto eam *causam finitam*, *totamque dubitationem sublatam* pronuntiavit.

Marius Mercator p. 138. edit. Baluzii.

52 Video hic fortassis aliquem Augustini testimoniis hactenus propositis oppositurum illa ejusdem Doctoris loca ex libris *De baptismo*, ubi in causa de hæreticorum baptismate, in qua Stephanus Papa contra Cypriani sententiam decretum ediderat, Augustinus scripsit, se quoque * iturum fuisse in Cypriani sententiam, nec * ausurum contrarium asserere, nisi Ecclesiæ toto orbe diffusæ plenariique concilii auctoritate teneretur. Decretum ergo Stephani per se ad unitatem cogere nequaquam credidit, quoad Ecclesiæ conciliique plenarii judicium non accederet. Si hoc sensu objecta Augustini loca stricte intelligantur, S. Doctor sibimet ipsi contradixisse dicendus esset, cum in causa Donatistarum tanti fecerit auctoritatem Romanæ sedis, ut hac sola eos satis perstringendos censuerit tum in Psalmo contra partem Donati, tum in epistola ad Generosum, ut præcedenti paragrapho animadvertimus; in causa autem Pe-

** Lib. 3. de Bapt. c. 4.*
** Lib. 2. de Bapt. c. 4.*

lagiana

laglana decretum Innocentii I. per se se ita cogere crediderit, ut eo solo *causam finitam* affirmaverit. Immo non solum contra se pugnare videri potest, si ea loca nude sumantur, verum etiam contra catholicam doctrinam. Cur enim iturus fuisset in Cypriani sententiam hac ratione probans, *Non quia fieri non potuit, ut in obscurissima quæstione verius pluribus unus paucive sentirent; sed quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi doctrina præditos, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus ferenda sententia est*; docere videtur his verbis, evenire posse, ut in rebus fidei ac religionis pauci veritatem teneant potius, quam innumeri, ut in illa de baptismo controversia innumeri erant, qui Stephani sententiæ adhærentes contra Cyprianum sentiebant: quod certe promissionibus a Christo factis Ecclesiæ sive per orbem dispersæ, sive in generali concilio congregatæ omnino repugnat. Hæc itaque verba non a nobis solum, sed ab ipsis etiam adversariis explicanda sunt, ne non tam Pontificiæ, quam Ecclesiæ & conciliorum generalium auctoritati noceant. Quid igitur? Hic duplex solutio præsto est. Cedo primam. Cum Ecclesiæ catholicæ & conciliorum auctoritate certis Christi promissis constituta non fuissent convicti Donatistæ, quos Augustinus impugnandos susceperat; objectis verbis ratione naturali & humano more cum ipsis agendum credidit. Quam in rem recitata verba attente consideranti manifestum fiet, ibidem Augustinum vim argumenti non deducere ex auctoritate Ecclesiæ per se, quatenus divinis promissis innititur, sed ex manifestatione veritatis atque evidentia morali, *quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles . . . . . nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus ferenda sententia est*. Eodemque humano ratiocinandi modo scripserat lib. 2. *De baptismo* c. 4. *Neque nos ipsi tale aliquid* (contra Cypriani sententiam) *auderemus asserere, nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati, cui & ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore quæstionis hujus veritas eliquata & declarata, per plenarium concilium solidaretur*: ubi futurum Cypriani assensum non repetit ex Ecclesiæ auctoritate ac promissis Christi per se, sed ex eo repetit, quia moraliter rem æstimando fieri nequit, ut erret Ecclesia, tum cum post diutinas disputationes in variis regionibus, veritas tandem ita eliquata eluxit, ut ad plenariam synodum per-

Lib. 3. de Bapt. c. 4.

X duꝺa,

ducta, omnium Episcoporum consensu agnita & confirmata fuerit: unde ibidem subdit: *Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii concilii luculentam illustrationem confirmationemque perduci, nisi primo diutius per orbis terrarum regiones multis hinc atque hinc disputationibus & collationibus Episcoporum pertractata constaret?* Augustini scopus in iisdem locis hic fuit, ut Cypriani auctoritatem Donatistis eriperet, ostenderetque, quam illi perperam ejus nomine abuterentur, cum mutatæ jam essent ejus temporis circumstantiæ: nam Cypriani ævo res erat magnis difficultatibus ac tenebris involuta; at postea ad ejusmodi manifestationem plenario etiam concilio cognitam jam erat perducta, cui cessisset ipse Cyprianus, *si illo tempore quæstionis hujus veritas eliquata & declarata* fuisset. Hanc autem humanam ratiocinandi viam, qua Donatistæ (si humano more uti vellent) debebant convinci, Augustinus eorum infirmitati se se quodammodo accomodans inire voluit, ut renitentem eorum mentem facilius expugnaret. Humano autem more acturus, ut moralem evidentiam demonstraret, non ita ingerere debebat decretum Stephani, uti plenariæ synodi decretum ingessit. Humano enim & morali modo rem perpendentibus, præscindendo ab auctoritate sacra, & promissis divinis, quibus * Pontificia fulcitur auctoritas, cum ex una parte absurdum plane videbitur, unius hominis præcepto & auctoritati in re multis adhuc altercationum nebulis involuta universum orbem debere cedere; tum vero ex parte alia perabsurdum plane judicabitur, totius orbis Episcoporum post diutinas concertationes eliquata jam veritate in unam sententiam conspirantium multitudini refragari. Hoc itaque more humano Augustinus differens ex sola evidentia morali, nihil mirum, si in illa verba excurrit, quibus se iturum fuisse ait in Cypriani sententiam, nisi ea in quæstione discussis & solutis difficultatibus *universali concilio unum aliquid eliquatum sincerumque placuisset*. Mirandum citius erit illud, si quis Augustini mentem circa auctoritatem Pontificiam ex his locis elicere velit, in quibus non auctoritate sacra per se, sed evidentia morali adversarios

Lib. 1. de Bapt. c. 18.

* Vide quæ hac de re disserentur pluribus cap. 15.

rios convincere nisus est; & non ex illis locis potius, in quibus contra Donatistas & Pelagianos propriam & Africanorum de eadem Romanorum Pontificum auctoritate sententiam expressit.

53 Nunc alteram solutionem proferam, quæ forsitan judicabitur (ut mihi quidem videtur) probabilior & verior. Certum est Augustinum, cum ea, quæ objecta fuerunt verba, scripsit, ut S. Cypriani auctoritatem Donatistis eriperet, considerasse hunc sanctissimum Martyrem in iis circumstantiis, in quibus res, de qua tum agebatur, nondum erat ita disputando eliquata, ut quid circa eam esset sentiendum, post multas discussiones in provinciis, in plenario tandem concilio contra Cypriani sententiam decisum fuisset. Porro Cypriani ætate nullam definitionem proprie dictam fidei in eo negotio emanasse certum existimo. Neque enim decretum seu litteræ Stephani, quibus rebaptizantibus obstitit, dogmaticæ definitionis formam ac vim præferebant, quam si ille edidisset, cum Cypriano & ceteris contrariam & abs se proscriptam doctrinam propugnantibus non egisset solis excommunicationis minis, sed actu eos abscidisset a communione & unitate catholica, ut in edendis proprie dictis definitionibus dogmaticis fieri consuevit. Hac de re non cum solis Africanis Stephano quæstio fuit, sed * ante aliquanto etiam cum Asianis, ut ex Firmiliani epistola liquet. Asianos autem in decreto, quod eorum causa scripsit, non abscidit a communione; sed minatus solummodo est, *se se ob eamdem illam causam ab illorum communione DISCESSURUM*, quemadmodum discimus ex Dionysii Alexandrini litteris ad Xystum, ubi etiam se se interposuisse indicat, ne eos a communione sua segregaret. Rationem addit idem Dionysius in aliis litteris ad Philemonem Romanum presbyterum, quia hæc praxis baptizandi eos, qui ex hæresi ad Ecclesiam veniunt, cum apud populosissimas ecclesias jamdiu ante recepta, Iconii & Synnadæ conciliis probata fuisset, *quamplurimis placuit; quorum*, inquit, *subvertens sententias in jurgia & contentiones conjicere nolim*. Hæc circa Asianos scripta sub Xysto S. Stephani successore, nihil præter minas a Stephano cum iisdem gestum præferunt. Idem etiam actum cum Afris, in quos solas minas Stephanum pariter intendisse, non autem actu ipsos excommunicasse luculenter probavit P. Coustantius, satisque explicavit,

Stephanus definitionem proprie dictâ non edidit.

* *Vid. vitam S. Cyprian. novæ edit. Baluz. præmissam §. 29. col. 76. 77.*

Apud Euseb. Hist. l. 7. c. 5.

Ibid. c. 7.

Dissert. post epist. Stephani §. 7.

cavit, quæ vulgo opponuntur, concordante etiam Benedictino scriptore * vitæ S. Cypriani præmissæ editioni Baluzii. Enimvero cum Dionysius Alexandrinus eodem modo de Afris ac de Asianis scripserit ad Philemonem Xysti presbyterum, Stephani minas ulterius non processisse, sed potius eodem agente Dionysio omne dissidium, quod sub Stephano cœperat, plane sedatum sub eodem Xysto (quem idcirco fortassis *bonum & pacificum sacerdotem* in Cypriani vita Pontius nominat) conjicere licet. Communionem quidem inter Cyprianum & Stephanum actu non fuisse sublatam manifeste deducitur ex Augustino, qui de ambobus sermonem faciens, eos in unitate & communione perstitisse multis in locis pronuntiat, ac ita perstitisse affirmat lib. 5. *de Baptismo* num. 36. *ut in tali disceptatione nullum inter eos malum schismatis oriretur*, ideft nulla discissio unitatis ex parte Cypriani, neque ulla ex parte Stephani communionis abruptio; cumque multi cum Stephano, aliqui cum Cypriano sentirent, *utrosque* tamen *cum eis in unitate constitisse* scripsit in libro *de Unico baptismo* c. 14. Verba quidem litterarum Stephani, quæ supersunt, & decreti formam exhibent, *Si quis ergo a quacumque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam*, non dogma aliquod ex fide catholica credendum, nec fidei definitionem proprie dictam exprimunt, sed consuetudinem in Romana ecclesia receptam ac traditam, ut hæretici ad Ecclesiam venientes sola manus impositione recipiantur, declarant, & ne quicquam hac in re innovetur, præscribunt: quæ autem in materiis ejusmodi practicis, in quibus aliæ præsertim magnæ ecclesiæ, insignesque Episcopi alia consuetudine utentes dissentiant, ita præscribuntur, ut nihil ex fide credendum statuatur expresse, nec unitas atque communio actu abrumpatur, dissentientibus ab unitate catholica nequaquam præcisis, non sunt proprie dictæ definitiones fidei, si præsertim versentur in materia, quæ ad disciplinam referri queat. Consuetudo, qua hæretici ad Ecclesiam venientes baptizabantur, obtinebat non solum apud Africanos jam inde ab Agrippini Episcopi tempore, verum etiam apud præstantissimas Orientales ecclesias Cappadociæ, Ciliciæ, finitimarumque provinciarum Asiæ; eaque concilio Africano sub Agrippino, ac duabus aliis synodis Iconii & Synnadæ fulciebatur. Consuetudines autem ejusmodi diversæ, quæ salva unitate apud catholicos

* §. XXX.

Quæstio disciplinæ quatenus habita.

tholicos utrinque vigent, ita rem obscuram faciunt, ut quamvis versentur in materia sacramentorum, incertum videri possit, num ad fidem, an vero ad disciplinam diversam pertineant. Licet enim Stephanus suæ ecclesiæ consuetudinem Apostolicam, uti vere erat, affirmaret; non omnes tamen consuetudines, quæ Apostolicam originem habent, ad jus divinum & dogma catholicum spectant; siquidem quædam etiam in sacramentorum administratione meræ sunt disciplinæ, uti disciplinæ quidem diversæ tribuitur forma ministrandi baptismatis apud Græcos & apud Latinos diversa, ac similiter forma ministrandi sacramenti pœnitentiæ per deprecationem, vel absolutionem. Aliquæ vero consuetudines, quæ reipsa per se includunt aliquod dogma juris divini, ita cursu temporis intermitti, & involvi difficultatibus potuerunt, ut contrariis hinc inde magnorum sanctorumque Episcoporum sententiis agitatæ, nisi definitio accedat Ecclesiæ (1), opinionum limites non excedant. Ad disciplinam quidem totum hoc de modo recipiendi baptizatos ab hæreticis dissidium retulisse videtur Firmilianus, dum in litteris ad S. Cyprianum hanc quæstionem comparat cum quæstione de die paschatis, aliisque diversis consuetudinibus, quæ profecto sunt disciplinæ, cum quis *circa celebrandos dies paschæ, & circa multa alia divinæ rei sacramenta, videat esse apud illos* (Romanos) *aliquas diversitates, nec observari illic omnia æqualiter, quæ Hierosolymis observantur, secundum quod in ceteris quoque plurimis provinciis multa pro locorum & nominum diversitate variantur*. S. Basilius quoque eamdem rem disciplinæ adscripsit, cum pro varietate locorum & œconomiæ causa diversam in reci-

Ep. 75. inter Cyprian. col. 303.

(1) Etsi quoad characterem sacramenti eadem sit sacrorum ordinum ac baptismatis ratio; ob nonnullas tamen auctoritates, quibus rejectæ fuerunt tamquam irritæ ordinationes sacræ nedum ab hæreticis, aut schismaticis, verum etiam ab excommunicatis, degradatis, & simoniacis peractæ, adhuc post decisam circa baptismum quæstionem ita quoad ordinationes sacras veritas confusa & involuta tenebris fuit, ut multi diutius easdem irritas opinati sint, & nonnemo etiam materiem ejusmodi Ecclesiasticæ dispositioni subjiciens, ad disciplinæ speciem retulerit. Vide Morinum *De sacris ordinationibus* Exercitat. 5.

recipiendis hæreticis consuetudinem obtinere posse prodidit in epistolis canonicis prima & secunda ad Amphilochium. In
Epist. 188. *Basil. tom.* 3. *col.* 268. prima enim epistola can. 1. de Catharorum receptione loquens, ejusdemque Amphilochii sententiam approbans, *Recte admonuisti*, inquit, *uniuscujusque regionis morem sequi oportere, quod ii, qui tunc de illis statuerunt, in varias de ipsorum baptismate sententias abierint*. Et aliquanto post: *col.* 270. *Si hoc generali œconomiæ impedimento erit; rursus consuetudine utendum est, & sequi oportet Patres, qui quæ ad nos pertinent dispensaverunt*. Et post recensitam Firmiliani & Cypriani sententiam, quæ Novatianorum, seu Catharorum baptismum rejiciebat, etsi eam per se non censuit improbandam; addit tamen, quasi res disciplinæ fuisset, *Sed quoniam nonnullis Asiaticis visum est propter multorum œconomiam, & dispensationem eorum baptisma suscipi, suscipiatur*. In secunda vero epistola canonica ad eumdem Amphilochium can. 47. *Basil. epist. col.* 296. Stephani Papæ rebaptizationem interdicentis decretum, non dogmaticæ constitutioni, sed œconomiæ tribuens, quæ apud suos effectum non erat consequuta, *Si apud vos*, ait, *prohibita est rebaptizatio, sicut & apud Romanos, œconomiæ alicujus gratia; nostra tamen ratio vim obtineat*. Dum porro subdidit, optare se, ut coiret plurium Episcoporum concilium, qui rem accuratius discutientes canonem conderent (1) omnemque dubitationem abigerent; rem

(1) Mirantur non pauci hæc Basilium de rebaptizatione scripsisse post Nicænam quoque synodum, a qua ejusmodi quæstionem terminatam fuisse plerique arbitrantur; sed crediderim illud accidisse Basilio, quod occasione alius Nicæni canonis contigit S. Augustino, quem vivente Valerio Episcopum ordinatum contra interdictum Nicænum, quod tum ignorabat, non solum tradit Possidius, sed ipse etiam Augustinus testatur epist. 213. n. 4. Noti quidem erant Africanis Nicæni canones, quos ex antiquissima versione Cæcilianus in Africam detulerat. Hos Augustinum numquam ante ordinationem legisse incredibile est. At interdictum memoratum nullo Nicæno canone expressum legitur, sed solum canone octavo, ubi de Catharis statuitur, ut ipsorum Episcopis ad unitatem venientibus, si iis in locis sint, ubi Episcopi catholici inveniuntur, presbyterii honor, aut nudum Episcopi nomen concedatur, hæc ratio additur, *ne in una civitate duo*

rem adhuc sub opinione versari indicavit, quoad definitio non prodiret. Hac de causa alios atque alios Episcopos in conciliis diversarum provinciarum hac de re nondum defini-ta & obscura, salva pace utrinque disputasse, ac diversis opinionibus fluctuasse affirmavit Augustinus, *adeo ut diu in suis quibusque regionibus diversa statuta nutaverint, donec plenario totius orbis concilio, quod saluberrime sentiebatur, etiam remotis dubitationibus saluberrime firmaretur*. Disputando quidem factum est, ut ea Romanæ ecclesiæ consuetudo in recipiendis hære- *Lib. 1. de Bapt. n. 9.*

Episcopi probentur existere: quæ quidem ratio interdicti generalis speciem involvit; at cum expressum interdictum non sit, Augustini considerationem fugit, cum olim ante ordinationem Nicænos canones legit. Id autem tunc tantum probabiliter detexit, cum incidit in Rufini historiam, quæ eosdem canones abbreviatos repræsentans, distinctum interdictum præfert canone decimo: *Ne in una civitate duo Episcopi sint*. Vide hac de re admonitionem præmissam cap. 2. Codicis canonum tom. 3. nostræ editionis Venetæ operum S. Leonis n. 8. col. 81. Non absimiliter in quæstione de hæreticorum baptismo nullus Nicænus canon expressum & generale decretum exhibet, sed ex canonibus duobus octavo & decimonono legitima deductione colligitur: quippe can. 8. Catharos ad Ecclesiam venientes impositione manuum recipi, canone vero 19. Paulinianistas omnino baptizari jubet. Discrimen si quis attente inquirat, in eo situm deprehendet, (ut notavit Innocentius I. in epistola ad Macedones n. 10.) quia Cathari, seu Novatiani in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizabant, Palinianistæ vero non item. Hanc discriminis rationem quicumque observavit, quæstionem de baptismo Nicænis canonibus definitam deprehendit. Cum vero hæc discriminis ratio ex ipsorum canonum verbis non incurrat in oculos; nihil mirum, si non omnes, qui legerunt ipsos canones, eamdem quæstionem ipsis canonibus definitam cognovere: nihilque pariter mirandum, si ob ejusdem animadversionis defectum S. Basilius ad eam quæstionem definiendam aliquod concilium desiderans, & a Nicænis Patribus definitam non animadvertens, causam varietatis ea in materia diversæ disciplinæ & œconomiæ vindicavit. Eadem animadversio pariter fugit S. Cyrillum Hierosolymitanum Episcopum, cum adhuc post Nicænum concilium scripsit in prologo ad suas catecheses: *Soli hæretici rebaptizantur, siquidem prius illud non erat baptisma*.

hæreticis legitima forma baptizatis sola impositione manuum sine novo baptismate, quam ab Apostolis deduxit Stephanus, detegeretur fuisse non solum Romana, sed etiam ceterarum omnium ecclesiarum tum Occidentalium, tum Orientalium, quæ in ipsa Africa & in Asia quoque vigebat ante synodos Agrippini, Iconii, & Synnadæ, ex quibus rebaptizandorum hæreticorum consuetudo originem, & auctoritatem cœperat: ac proinde agnitum fuit, illam fuisse consuetudinem totius Ecclesiæ ab Apostolis omnibus traditam, quæ ad baptismi substantiam ex Christi institutione referenda est. Hinc canones, qui hac de re jam eliquata in plenario concilio, ac deinceps in aliis synodis editi sunt, dogma & definitionem fidei constituunt, a quo neminem catholicum desciscere licet. Cypriani autem ætate cum id non esset adeo exploratum, nec a Stephano ulla prodiisset proprie dicta dogmatica definitio (quam in materiis practicis, ubi magnarum ecclesiarum ac provinciarum consuetudines sunt diversæ, & magnos utrinque sanctosque Episcopos habent patronos, Apostolica prudentia (1) diferre solet); sed præcepto tantum solisque excommu-

(1) Notum est inter alia, synodum Tridentinam, cui propositum erat novatorum errores configere, maxime cavisse, ne, ubi incidebant gravium Theologorum hinc inde opiniones, definitivam in iisdem sententiam ferret. In quæstione autem, num matrimonium adulterii causa dissolvatur, veræ doctrinæ prospiciens sess. 24. can. 7. anathema quidem dixit in eos, qui dicerent Ecclesiam errare, cum docet ejusmodi vinculum ea de causa non posse dissolvi; at instantibus Oratoribus Reipublicæ Venetæ ob Græcos regnorum ejusdem Dominii, abstinuit ab anathemate iis infligendo, qui ob adulterium conjugis ad alias nuptias transirent, ne hoc anathemate nimium offenderet eosdem Græcos, qui licet alia consuetudine uterentur, Præsulibus tamen Romanæ sedi adhærentibus suberant, eorumque conversionem difficiliorem redderet, ut Cardinalis Pallavicinus lib. 22. Hist. Conc. Trid. c. 4. pluribus explicat. Porro in quæstione de hæreticorum baptismo Cypriani tempore nondum definita, in qua Asiani Cappadociæ & Ciliciæ finitimarumque provinciarum una cum Africanis majorum suorum traditionem & consuetudinem a sanctis doctisque Episcopis receptam, conciliorumque provincialium Orientis & Africæ approbatam conjunctis

communicationis minis, ut sanæ veræque doctrinæ satis provideret, laudatus Pontifex usus fuisset; hujus decretum, quo Romanam consuetudinem ab Africana diversam observandam urgebat, eam quæstionem dogmaticam, num ipsa consuetudo

studiis propugnabant; quid mirum, si instante S. Dionysio Alexandrino, & coadiuvantibus duobus præstantissimis Romanæ ecclesiæ presbyteris Philemone atque Dionysio, ad quos idem Dionysius Alexandrinus litteras dederat (apud Euseb. Hist. l. 7. c. 5.), Stephano Papæ excommunicationem inferre volenti persuasum tandem fuit non expedire a præcepto & minis ad actualem excommunicationem procedere, cum ex una parte timeri posset, ne acerbiores concertationes atque scissuræ fierent, quod laudatus Dionysius Alexandrinus monuerat; ex alia vero parte Asianorum & Africanorum consuetudo in re nondum definita nullum animabus periculum afferret, cum baptizantes vel in simplici dubio de valore baptismi ante collati tutiorem partem sequeantur. Consultius itaque visum est in solo præcepto & minis sistere, definitionemque in aliud opportunius tempus remittere, quoad materies discussa & eliquata in variis conciliis, plenariæ tandem synodi sententia terminaretur. Cum semper dogmaticis definitionibus congrua discussio & a conciliis & a summis Pontificibus præmittatur; scite monuit cum Cardinali Perronio Eminentissimus Ursius (t. 2. de Rom. Pont. auctoritate part. 2. c. 19. pag. 336.) fieri aliquando posse, quæstionem aliquam tot esse altercationum ac difficultatum nebulis involutam, ut ad eam dogmatico certoque judicio finiendam *sibi ipse Pontifex opus esse judicet, non modo domesticæ & sibi jugiter adhærentis, verum etiam plenioris, immo & generalis synodi consultatione:* quo casu definitionem ad plenioris, aut generalis Synodi tempus remitti opus est, Deo utique sic inspirante, qui ob rationes nobis inscrutabiles ipsas magni momenti quæstiones non semper statim, nec uno semper modo definiendas disponit. Neque dubitare licet, quin eodem Deo pariter disponente & inspirante factum fuerit, ut de collato ab hæreticis baptismate contra Asianorum atque Cypriani sententiam non statim a Stephano prodiret expressa dogmatica definitio: *Pontifex* scilicet *noluit rem ipsam de fide facere sine generali concilio*: ut Bellarminus notavit lib. 4. de Rom. Pont. c. 7. Certe ut hac in re veritas aperiretur, multa hinc & inde in variis provinciis fuerunt disputata, ex quibus multæ veritates atque multa principia ad catholicam aliorum quoque dogma-

ad fidem, an ad disciplinam (1) pertineret, indecisam reliquit. His autem in circumstantiis cum salva fide & unitate ob veritatem detegendam rationum momentis agendum esset; momenta rationum, quæ pro Cypriani sententia allata fuerant, ita fortiora visa sunt Augustino, ut scripserit se cessurum fuisse in eamdem sententiam, nec ausurum quicquam contra illam asserere, si vixisset eo tempore, quo res nondum eliquata, nec in concilio plenario definita fuisset. Quod si hujus quæstionis definitionem non Stephano Papæ, sed plenario concilio adscripsit; non ea de causa factum est, quia summis Pontificibus definiendi auctoritatem deesse crederet, qua Pelagianam causam omnino finitam fuisse confessus est; sed quia non ita in causa de hæreticorum baptismo, uti in Pelagii causa definierat Apostolica sedes, sed concilium plenarium: vel etiam quia (ut hoc quoque cum priori responsione concinens addam) humano more differenti contra Donatistas ecclesiasticam auctoritatem nihili facientes, non ita efficax apud eos esse poterat unius Pontificis decretum, uti decretum concilii plenarii, in quo post multam multis in provinciis discussionem manifestata jam veritate, tot Patrum sententiæ in unam conspirarunt, cum præsertim ex his constiterit, consuetudinem, quæ Romæ vigebat, fuisse universalem totius Ecclesiæ catholicæ, ac proinde traditionis divinæ; quod ex solo decreto Stephani solam ingerente consuetudinem Romanam, quæ disciplinæ potuit adscribi, inferri evidenter, & convinci non poterat.

Hæc

tum veritatem cognoscendam constituendamque, & ad varios errores refellendos patuerunt, ut vel ex iis, quæ contra Donatistas scripsit S. Augustinus, manifestum est. Lege hujus sancti Doctoris textum in psal. 54. supra recitatum c. 12. n. 1. ubi occasione quæstionum in Ecclesia excitatarum istam memorans de baptismo, multa obscura a catholicis tractatoribus in lucem deducta, & loca Scripturarum copiose & enucleate explicata testatur.

(1) Addi potest *vel ad opinionem*; rationes enim & opiniones diversæ etiam in materiis diversæ disciplinæ locum habent: & in hac quidem controversia de baptismo extra Ecclesiam collato statutis diversis ab Augustino memoratis lib. 1. de Bapt. n. 9. causam dederunt.

Hæc ob dificiendam objectionem ex Augustini auctoritate ductam, quæ juncta cum facto S. Cypriani inter omnes præcipua & fortior, multisque etiam usibus aptata ab adversariis pluribus in locis urgetur, fusius dicenda fuere: ac ex his illud detectum arbitror, eamdem objectionem duplici falsa hypothesi innixam esse. Ut enim argumentum ex ipsa contra nos intortum vim habeat, duo ab adversariis præsumantur necesse est: primo Augustinum credidisse decretum Stephani fuisse proprie dictam definitionem fidei, dein existimasse eam definitionem in causa tot difficultatibus involuta non potuisse obligare ad assensum, nisi concilii plenarii confirmatio accederet. Cum porro ex dictis hactenus Stephani decretum non fuerit proprie dicta definitio; utraque hypothesis cadit. Difficultates autem, quibus eadem quæstio Cypriani ætate erat involuta, potuerunt quidem efficere, & probabiliter etiam fuerunt in causa, cur S. Stephanus non definierit; sed nec fuerunt, nec possunt credi rationes, ob quas definitio proprie dicta, si a Stephano, vel ab aliquo ejus successore ea in re edita fuisset, vim obligandi peremtoriam non haberet ex Augustini mente, antequam plenarii concilii judicio probaretur; cum idem S. Doctor causam Pelagianam non minoribus involutam (1) difficultatibus sola Innocentii I. definitione finitam, nec ad eam finiendam opus fuisse generali concilio disertissime pronuntiaverit. Cum itaque hæc potissima ex Augustino objectio falsis hypothesibus fulta, adversariis nihil prodesse queat; integrum relinquitur argumentum, quo ex aliis S. Doctoris testimoniis ipsius sententiam de vi cogente ad fidei unitatem Apostolicis definitionibus ab eo tributa explicavimus.

54 Ut autem de relationibus ad Romanam sedem, de quibus hoc in paragrapho fusius egi, paucis concludam, illud ex disputatis hactenus palam factum esse arbitror, Africanorum relationibus circa Pelagii hæresim spectatam fuisse fidei unitatem, eumdemque scopum præter Innocentium I. qui illorum probavit consilia, prospexisse etiam ce-

 teros

(1) Hinc in confutandis Pelagianis pluribus operibus laborandum fuit Augustino, quam in Donatistas.

teros omnes, quotquot in causis fidei sedem Apostolicam consuluerunt. Eodem pariter collimat illa S. Hieronymi ratio, qua in quæstione de hypostatibus Romanam fidem se consulere scripsit ad Damasum, quia *super illam petram ædificatam Ecclesiam scio*. In quam sententiam Bonifacius I. in litteris ad Rufum Thessalonicensem num. 1. Apostolicam sedem consultam prodit, quippe *quam constat dignatione petræ spiritalis elatam*, ejus scilicet fidei petræ, cui totam Ecclesiam ex institutione Christi inniti & incumbere necesse est, ut explicavimus pluribus c. 12. §. 1.

§. X.

Pelagii Cælestiique textus. Argumentum ductum ex antiquo more subiiciendi opera præsertim dogmatica Romanæ sedis judicio.

55 Mirum cuipiam videbitur, me ob statuendam necessitatem unitatis fidei cum fide Romanorum Pontificum, allegare ea testimonia hæreticorum ante condemnationem producta, quibus iidem post condemnationem & facto & scriptis contradixerunt. At ne hoc testimoniorum genus imbecille credatur, illud animadvertendum est, quod ea, quæ ipsi ante condemnationem & antequam de Ecclesia pellerentur, confessi sunt, ex traditione & communi catholicorum sensu fuerunt expressa, dum catholicam illi mentem gererent, catholicosque se exhibere & probare catholicis vellent. Itaque ejusmodi ipsorum testimonia catholicorm sensum & praxim præferentia maximi facienda sunt, quibus sane non contradixere, nisi postquam a Romana sede condemnati, mentem & veritatem catholicam exuerunt, atque deseruere. Neque enim existimandum est Luthero ex. gr. magis deferendum, cum post condemnationem Romani Pontificis primatum sibi infensum negavit, quam cum illum ante condemnationem ex communi catholico sensu professus est. Id quidem nec adversarios ipsos judicare suadent illa cujusdam Anonymi nobis in hac causa contrarii: *Methodus priorum Reformatorum est argumentum magni ponderis adversus ipsos. Disputationis initio confessi sunt Papam esse supremum Christi vicarium; nec ejus auctoritatem in dubium revoca-*

Traité de l'autorité du Pape Haye 1720. lib. 1. c. 3. n. 8. pag. 92.

vocare cœperunt, *nisi cum contra ipsos definivit*, *perinde ac si judex desinat esse judex*, *cum adversus aliquam partem sententiam pronuntiat*, *vel ac si veritas*, *cum incommoda esse incipit*, *veritas amplius non sit*. Quæ peræque in rem nostram faciunt, ut testimonia pro unitate fidei ab hæreticis ipsis initio producta maximi habenda credantur, nec ex iis, quæ post derelictam Ecclesiæ unitatem edidere, infirmentur.

56 Itaque Cælestius atque Pelagius, qui Romanam fidem tenentes pro catholicis habebantur, ut ceteris quoque, quibus idem persuasum erat, se probarent catholicos, eamdem fidem se tenere & sequi professi sunt. Hinc Cælestius, quamquam objectos sibi a Paulino errores damnare noluit, *tamen Beati Papæ Innocentii litteris non est ausus obsistere*: *immo se omnia*, *quæ sedes illa damnaret*, *damnaturum promisit*, ut Augustinus testatur. Id quoque apparet ex libello fidei, quem Romæ Zosimo obtulit, Apostolicoque judicio ita subjecit, *ut si forte ut hominibus*, inquit, *quispiam ignorantiæ error obrepsit*, *vestra sententia corrigatur*. Immo cum a Zosimo interrogationibus urgeretur, eas responsiones adhibuit, *quibus se B. Papæ Innocentii litteris consentire professus est*. Pelagius quoque in libello fidei, quem cum litteris Romam ad S. Innocentium misit, ita fidem suam ejus sententiæ subdidit, ut in Romanæ sedis fide *S. Petri fidem* agnoscens, *catholicum*, qui fidem ab ea sede probatam teneret; qui vero ab ea dissentiret, *non catholicum* seu hæreticum se existimare prodiderit. *Hæc est fides*, inquit, *Pater Beatissime*, *quam in Ecclesia catholica didicimus* ..... *in qua si minus perite*, *aut parum caute aliquid forte positum est*, *emendari cupimus a te*, *qui Petri fidem & sedem tenes*. *Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur*, *quicumque me maculare* (al. *culpare*) *voluerit*, *se imperitum*, *vel malevolum*, *vel etiam non catholicum*, *non me hæreticum comprobabit*. Felix, si in hac sententia perstitisset, in qua quidem perstitere, quotquot catholici suam professionem Romano Pontifici subiicientes, a catholica Ecclesia noluerunt rebellare. Non igitur officiosa verba, & multo minus adulatorium quiddam haberi hoc debet, nec postremis tantum hisce temporibus invectum, ut opera præsertim ad fidem pertinentia, Romanæ sedis judicio potissimum subiiciantur. Catholicorum id semper proprium fuit, & eodem quidem consilio, quo in negotiis fidei ad eamdem sedem fuisse relatum

Aug. l. 2. de peccato orig. c. 7.

Ibi c. 23.

Aug. l. 2. cont. duas epist. Pelag. n. 6.

Append. Aug. t. 10. pag. 97.

latum

latum explicavimus §. IX. ea nimirum præparatione animi, ut ejusdem sedis judicium fidemque sequerentur, eo quod fidei unitatem cum ipsa sede necessariam scirent. Privati siquidem scriptores non minorem animi dispositionem gerere & exhibere debent in suis scriptis subiiciendis Romanæ sedis judicio, quam prætulerunt concilia Africana, quæ ea mente ad Innocentium I. remiserunt suam de Pelagiano dogmate sententiam, ut si Apostolico judicio conformem detegerent, ex hac consonantia catholicam doctrinam cognoscerent in sua: secus autem, ad Apostolicam normam se se revocarent, emendarentque, si quid esset dissonum, ut se facturum in suo fidei libello protestatus est Pelagius, dum catholicum sensum & animum prætulit: uti & Pelagii item verbis, sed sinceriori & firmo consilio protestata est Universitas Parisiensis Collegii Navarrici perorante Petro de Aliaco coram Clemente VII. qui a Gallicanis legitimus Pontifex habebatur: *Hæc est*, inquiebat, *fides, Beatissime Pater, quam in catholica Ecclesia didicimus; in qua si minus perite ac parum caute forte aliquid positum est, EMENDARI petimus a te, qui Petri fidem & sedem tenes*: quæ ex professione Pelagii sumpta sunt. Notanda etiam ratio, quæ statim subiicitur: *Non ignoramus enim, sed firmissime tenemus, & nullatenus dubitamus, quod sancta sedes Apostolica est illa cathedra Petri, supra quam fundata Ecclesia .... De qua sede in persona Petri Apostoli in ea sedentis dictum est*: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. *Hæc est igitur, ad quam determinatio fidei, & approbatio veritatis catholicæ, & hæreticæ impietatis detestatio maxime pertinet*. Non solum præmissa ratio, sed & multo magis conclusio obsequentem & consentientem animum, ac unitatis Apostolicis fidei decretis præstandæ debitum satis aperte significant.

T. 4. Hist. Univers. Paris. ad an. 1387. pag. 127.

§. XI.

Testimonia S. Cyrilli Episcopi Alexandrini, Synodi Ephesinæ oecumenicæ, Cælestini I. Auctoris Capitulorum de Gratia, & Xysti III.

57 S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus, etsi Nestorii Constantinopolitani errorem ac pertinaciam exploratam haberet,

beret; noluit tamen se se ab ejus communione separare, antequam Cælestini Romani Pontificis sententiam audiret. *Digneris igitur*, inquit in epistola ad eumdem Pontificem, *nobis declarare, quid tibi videatur, & utrum aliquando cum illo communicare oporteat, an libere denuntiare, neminem cum eo, qui talia sentit ac docet, communicare*: ac propterea opus esse affirmat, ut suam sententiam aliis quoque Episcopis significet bono unitatis, *ut omnes uno animo in una sententia persistant*. En clare a tanto viro Apostolicæ sedis expetitum judicium, ex quo non solum communionis regulam sumeret, verum etiam catholici omnes ad fidei unitatem cogerentur. Cum porro Cælestini epistolas suscepisset, eas, ad quos erant missæ, direxit, adjectis ad Joannem Antiochenum litteris suis, quibus eum hortatur, ut ejusdem Pontificis sententiæ in Romana Occidentali synodo prolatæ acquiescat, ut *necessarium est iis, qui a totius Occidentis communione excidere noluerint*: quod idem est ac dicere, ita necesse esse tenere Romani Pontificis & Episcoporum ei adhærentium fidem, uti eorum communionem unitatemque tenere catholicis omnibus necessarium est; unde ipse de se concludit: *Nos enim sequemur, quæ illi judicaverunt. Veremur nempe, ne a tantorum communione excidamus*. Licet vero omnium Occidentalium, qui Cælestino adhærebant, communio nominetur; Cælestini tamen, qui catholicæ communionis centrum erat, potior est habita ratio, cujus quidem unius nomen præferebat epistola, quam Cyrillus ad Joannem Antiochenum direxit: ac propterea in antiqua versione unius Cælestini mentio fit his verbis: *Nos enim sequimur, quæ ab eo* (Cælestino) *sunt judicata, formidantes ne tantorum communione labefactemur*. Ex quibus mirifice confirmatur, quod capite 12. §. 2. fuse probavimus, communionis Romanæ necessitatem ab adversariis non posse adstrui, quin necessaria simul statuatur unitas fidei Romanæ, sine qua communio cum Romana sede haberi non potest, ut S. Cyrillus hoc loco palam insinuat.

Epist. 8. apud P. Coustant. n. 7.

T. 3. Concil. Ven. edit. col. 928. c. 21.

58 Notanda in rem præsentem vel maxime sunt ipsius Ephesinæ synodi verba in sententia depositionis Nestorii, quam se ferre Patres professi sunt COACTI (Græce ἀναγκαίως κατεπειχθέντες *necessario impulsi*) *per sacros canones, & epistolam sanctissimi Patris nostri .... Cælestini Romanæ ecclesiæ Episcopi*: ubi adjectivum *coacti* vim coactivam declarat.

Cano-

Canonum vis referri nequit ad errorem dogmaticum Nestorii, de quo nulli anteriores canones decreverant, sed ad depositionem ejus tantum, cum canonibus cautum fuerit, ut servato judiciorum ordine pertinaces in hæresi deponantur. Vis autem cogendi Cælestini litteris attributa non modo ipsius depositionem respiciebat, sed hæresim etiam, quam idem Pontifex ita damnaverat, ut nisi ille infra decem dies resipisceret, deponeretur. Si enim Cælestini litteræ synodum cogebant ad depositionem Nestorii, cogebant etiam ad damnandum ejus errorem in fide, cujus causa ipsius depositio præscripta fuerat. Num forte cogi poterant Ephesini Patres ad deponendum Nestorium, quin ad errorem depositionis causam proscribendum, & ad fidei unitatem cum Romano Pontifice custodiendam cogerentur? Unitas sane in fide magis est necessaria, quam in depositionis sententia, quæ cum ad disciplinam pertineat, aliquibus nonnumquam de causis differri poterat, uti profecto post præscriptos decem Nestorio dies aliquandiu dilata fuit.

59 Atqui, inquient adversarii, hæc Nestorii causa solius Cælestini litteris finita non fuit, sed generalis synodi Ephesinæ decreto: novumque de ea causa examen in eodem concilio institutum assentiente ipso Romano Pontifice, liberam assentiendi, vel dissentiendi facultatem fuisse præsetulit. Hæc si ita essent; male igitur Ephesini Patres se *coactos* dixissent ad ferendam sententiam, a qua liberum fuisset recedere. Quis id auserit affirmare? Quod si post Cælestini litteras a Cyrillo exequutioni mandatas ad generalem synodum causa delata est, idque ipso assentiente Pontifice, qui suos legatos ad eam synodum direxit: nihil tamen liberum quoad Apostolica decreta idem Pontifex esse voluit; unde hos se *direxisse*, ait, *ut iis*, *quæ aguntur*, *intersint*, *& quæ a nobis antea statuta sunt*, *exequantur*; jussitque eos, si res ab aliquibus in disceptationem vocaretur, *de eorum sententiis judicare*, *non subire certamen*. Concilio quidem assensum præbuit, ac in eo novum causæ examen fuit institutum ante legatorum adventum actione prima. Hoc autem concilium ad finiendam causam absolute & per se non fuisse necessarium, sicuti neque necessarium fuit in causa Pelagianorum, ipsi adversarii fateri coguntur. Audiatur Bossuetus: *Plane confitemur Cælestini sententiam*, *ita ut Cyrillus speraverat*, *valituram fuisse ad novam hæresim compri-*

Epist. ad Syn. Ephes.

Commonit. dat. legatis.

Defens. decl. Cleri Gallic. part. 3. l. 7. c. 10. pag. 14.

men-

mendam, nisi graves suborti motus, resque ea visa esset, quæ ad universalem synodum deferretur. Nestorius regiæ civitatis Episcopus ea auctoritate pollebat, ea specie pietatis hominum animis illuserat, eos sibi conciliaverat Episcopos, ea denique gratia apud Theodosium juniorem Imperatorem & proceres erat, ut facile omnia commoveret. Ubi tam graves excitati sunt motus, quibus omnia perturbentur, generalium synodorum convocatio utilis, & quandoque etiam necessaria judicata est post Romani Pontificis sententiam, ut decepti ab hæreticis, aut præjudiciis atque difficultatum nebulis impediti, tot Patrum doctrinis & sermonibus instructi atque convicti, ad catholicum sensum & unitatem adducantur; ut ne tamen liberum ac licitum crederetur Apostolicæ definitioni, quam semper œcumenicæ synodi ratam habuerunt, numquam repudiarunt, contradicere ac repugnare. Novum examen in hujusmodi synodis eo tantum fine institutum, ut disjectis difficultatibus confirmatoque catholico ac definito dogmate, veritas clarius elucescat, dubitantesque vel etiam repugnantes convincantur, nihil præjudicat auctoritati præcedentis definitionis, neque vim coactivam juris eidem denegat, sed potius illam præsumit, cum renitentes ad debitum assensum hac faciliori via nitatur manuducere. Illud solum examen præjudicio esset auctoritati definientis, quo liberum & licitum fieret assentiri, vel dissentire. Quis autem probare queat, id liberum ac licitum fuisse habitum ab Ephesinis Patribus circa dogmaticas Cælestini litteras, quibus se ad ferendum judicium *coactos* protestati sunt? Esto quod prima actione actum fuerit de merito causæ; non tamen aliud, neque aliter actum, nisi ut error manifestius pateret, & definitum dogma apertius confirmaretur. Esto quod Nestorius evolutis decem diebus ipsius rescipiscentiæ a Cælestino præstitutis, nondum ab Episcopali sede dejectus habitus fuerit a Patribus, sed solum post sententiam synodi; id indulgentiæ causa toleratum, ut rescipiscentiæ ejus tempus concederetur longius, quo si abuteretur, pertinacia fieret manifestior, & potentium patrocinia expulsionem non impedirent. Quod si proposito hinc Nicæni concilii symbolo, & hinc Cyrilli epistola, quam Cælestinus plenissime probaverat, idem Cyrillus petiit a synodi Patribus, *ut exponerent, recte ne & inculpate sanctoque illi* (Nicæno) *concilio convenienter scripserim*, inquit, *an secus*: non id petiit

quasi dubius de exposita a se fide, & de confirmatione facta a Cælestino (jam enim antea professus fuerat: *Persuasum habeo, nihil me ab orthodoxa fide aut symbolo Nicæno discessisse*); sed idcirco petiit, quia ad convincendos adversarios expediebat ita rogare, ut non ex præjudicio aliquo, sed ex intima rei ac veritatis cognitione judicium ferretur. Ita quoque illi Theologi, qui canonicum aliquem librum ab heterodoxis e sacrorum albo expunctum ad examen vocant, ut decretum Tridentinum, quo sacris libris accensetur, vindicent, præscindunt a Tridentini auctoritate, aliisque documentis utuntur, ut ne tamen idcirco decreto Tridentino coactivam vim per se deesse arbitrentur. Nihil itaque novum examen post Pontificia decreta ad generales synodos delatum, eorumdem decretorum ac definitionum auctoritati detrahit: quod exploratius patebit ex iis, quæ circa hæresim Eutychetis a Leone I. damnatam, & in Calchedonensi generali concilio novo examini subjectam afferentur infra num. 68. & seqq.

60 Unitatem communionis cum Apostolica sede tanti fecit Cælestinus Papa, ut iis, qui ea fruerentur, nihil metuendum esse affirmaverit, si a Nestorii Constantinopolitani communione se viderent præcisos, *scientes ab eo excommunicatos, vel dejectos in Apostolicæ sedis permanere communione*, ut ex ejusdem Pontificis litteris Liberatus diserte prodidit. Vide ipsius Pontificis epist. 11. n. 3. epist. 12. n. 2. & epist. 14. n. 7. editionis P. Coustantii. Confer etiam quæ in similem S. Augustini sententiam contra Donatistas editam observavimus supra num. 40.

Liberat. Breviar. c. 5.

61 Auctor *Capitulorum de gratia Dei*, quæ subiiciuntur Cælestini epistolæ ad Venerium ceterosque Gallicanos Episcopos, quicumque ille sit, sive idem Cælestinus Papa, sive S. Leo Magnus, sive (quod * probabilius credimus) S. Prosper, ita sententias, seu auctoritates Romanæ sedis credendas proponit, *ut prorsus*, inquit, *non opinemur catholicum, quod apparuerit præfixis sententiis esse contrarium*. Tantam

tam

* Lege nostras observationes in dissertationem tertiam Quesnelli tomo 2. nostræ Venetæ editionis operum S. Leonis col. 722. & Seqq.

tam ergo necessitatem unitatis cum decretis fidei Romanæ sedis idem auctor agnovit, ut quidquid cum ejus definitionibus non conveniret, catholicum haudquaquam habendum crediderit.

62 Joannes Antiochenus Nestorio primum favens, a catholica communione segregatus fuerat. Cum vero Nestorio postmodum derelicto in communionem catholicam fuisset receptus, Xystus III. litteras ad ipsum dedit, in quibus unitatem fidei cum Romano Pontifice (*nobiscum sentire*) non modo utilem, sed necessariam etiam ea efficaci ratione adstruit, quod fides, quam Petri successores Romani Pontifices sequuntur & docent, eadem sit ac fides, quam S. Petrus de Christi ore acceptam Romanæ ecclesiæ tradidit; a qua profecto nemo catholicus separari potest. *Expertus es*, inquit, *negotii præsentis eventu, quid sit sentire nobiscum. B. Petrus Apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab ejus velit se separare doctrina, quem ipse inter Apostolos primum Magister edocuit? Non hunc auditus per alterum, non sermo lectus instruxit: doctus est cum aliis ore Doctoris. Non scripturæ, non scriptorum passus est quæstionem. Absolutam & simplicem fidem, & quæ controversiam non haberet, accepit.* In quæ verba observat egregie P. Coustantius: *Ubi obiter notanda vis argumenti, quo Xystus ab sedis Apostolicæ doctrina discedendum non esse probat: quia nimirum hæc ipsissima est doctrina, quam non ex incerta hominum relatione, aut ex libris obscuris & ambigue scriptis, sed ex primario veritatis fonte, hoc est ex ipso Christi ore, accepit Petrus, & exinde ecclesiæ suæ servandam impertiit. Unde sequitur absolutam, simplicem, & controversiæ expertem esse Apostolicæ sedis fidem.* Commentarium viri minime suspecti satis esto.

Præf. in epist. Rom. Pontif. n. 36.

§. XII.

Testimonia S. Leonis Magni.

63 S. Leo Magnus, qui S. Petri primatum ex Evangelico illo textu identidem inculcat, *Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* unitatem fidei cum fide Petri ex eodem textu ita necessariam elicit, ut eum ad ipsam unitatem in Ecclesia continendam *petram* constitutum, & in Ec-

clesiæ fundamento positum, Apostolisque ceteris prælatum agnoscat. Christum scilicet, qui *petra* est, cui tota adhærere debet Ecclesia, cum hinc migraturus esset ad Patrem, eamdem *petræ* vim communicasse Petro tradit, ut eadem, qua ipse, vi Ecclesiæ unitatem contineret. Proponam in primis insignem illum textum epistolæ 10. * ad Episcopos provinciæ Viennensis, ubi postquam de prædicatione Apostolorum, qua in ædificationem Ecclesiæ fundamenta toto orbe jacta fuerunt, pauca attigit, hæc de Petro addit: *Hujus muneris* (idest prædicationis Evangelii) *sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocarit, & ab ipso quasi quodam capite dona sua velit in corpus omne manare, ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere. Hunc enim in consortium individuæ unitatis assumptum, id quod ipse erat, voluit nominari dicendo:* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *ut æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret*. Hæc quam belle primatum, & vim exigendæ unitatis fidei cum Romana tamquam potiorem ejusdem primatus prærogativam declarent, aliquanto fusius explicandum, aliisque Leonis textibus, qui apertiorem & constantem ejus mentem patefacient, confirmandum est.

* Al. 89. c. 1.

64 Verba, quibus Petrus *Apostolorum omnium summus* dicitur, primatum ejus supra omnes Apostolos indicant. Hujus autem primatus vim præcipuam ad fidei unitatem a Petro & successoribus ejus Romanis Pontificibus conservandam potissimum referri totus contextus manifestum facit. Munus, de quo ibidem agitur, est prædicatio fidei in universo mundo, quam Christus Apostolis commisit, sicut scriptum est: *In omnem terram exivit sonus eorum &c.* Hoc autem munus ita *principaliter* delatum Petro dicitur, ut exors sit mysterii divini, quicumque ausus fuerit *a Petri soliditate recedere*. Quid porro *Petri soliditas* ex S. Pontificis mente, nisi soliditas prædicatæ ab eo fidei, ut declaravit sermone 62. c. 2. cum Petrum in professione fidei omnibus Apostolis Deo revelante idcirco præivisse docuit, *ut ad regimen totius Ecclesiæ præparatus, primum disceret quod doceret, & PRO SOLIDITATE FIDEI, QUAM ERAT PRÆDICATURUS, audivit: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam*

ſiam meam , & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam . En ſoliditatem petræ, ſupra quam ædificanda erat Eccleſia, & adverſus quam non prævalebunt inferorum portæ , ei *fidei* tribuit , quam Petrus *erat prædicaturus*, & quam prædicando ædificaturus erat Eccleſiam . Ob hanc vero fidem ipſe quoque Petrus *petra* a Chriſto appellatus, *catholicæ fidei petra* a Leone dicitur epiſt. 119. ad Maximum Antiochenum c. 2. quia in fide ab eo prædicata univerſæ Eccleſiæ fides firma manet tamquam in fundamentali ſolida petra , cui omnes Chriſtiani, qui pertinere velint ad Chriſti Eccleſiam, debent inniti & adhærere firmiter, ne ſi quis ab hoc fundamento, ſeu a ſoliditate Petri recedat, recedens a Chriſti Eccleſia ſuper ipſum fundamentum ædificata , *divini myſterii exors*, & expers ſit : quod neceſſitatem unitatis cum Petri fide manifeſtiſſime ſtatuit. Idipſum confirmat ratio, quam S. Pontifex ſubiicit. *Hunc enim in conſortium individuæ unitatis aſſumptum*, *id quod ipſe erat*, *voluit nominari dicendo* , Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, *ut æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ Dei in Petri ſoliditate conſiſteret ; hac Eccleſiam ſuam firmitate corroborans*, *ut illam nec humana temeritas poſſet appetere*, *nec portæ contra illam inferi prævalerent*. Nonne hic exploratum eſt , *individuæ unitatis conſortium* illud ſignificare, quod ſicut Chriſtus ob unitatem Eccleſiæ petra eſt & fundamentum, cui tota Eccleſia debet adhærere , ita ejuſdem unitatis bono in hujus prærogativæ conſortium Petrus aſſumtus fuit a Chriſto, cum hinc migraturus ipſum ſui loco conſtituit Eccleſiæ petram , & petram ita ſolidam, ut contra ipſam portæ inferi non prævalerent. Unde ſimiliter ait ſerm. 4. c. 2. *Cum ego ſim inviolabilis petra* , *ego lapis angularis*, *qui facio utraque unum* (en bonum unitatis); *ego fundamentum* , *præter quod nemo poteſt aliud ponere ; tamen tu quoque petra es*, *quia mea virtute ſolidaris*, *ut quæ mihi ſunt propria*, *ſint tibi mecum participatione communia*. Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam . *Super hanc* , *inquit* , *fortitudinem æternum exſtruam templum* , *& Eccleſiæ meæ cælo inferenda ſublimitas in hujus fidei firmitate conſurget*. Quæ cum recitatis epiſtolæ decimæ verbis mirifice concinentia palam faciunt , S. Petrum petram Eccleſiæ conſtitutum ob prædicationem fidei , ea fidei ſoliditate ac firmitate

tate donatum fuisse a Christo, ut in ea Ecclesia corroborata consisteret, quod non nisi per unitatem fidei cum fide Petri fieri potest: ac propterea laudato serm. 4. c. 3. postquam S. Pontifex scripsit: *Specialis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit*; his verbis concludit: *In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur*, quæ pariter unitatem fidei cum Petri fide efflagitant.

65 Eadem porro ratio, qua S. Petrus post Christum relictus fuit visibilis Ecclesiæ petra ad formandam & custodiendam visibilem ejusdem Ecclesiæ & fidei unitatem, exigebat quoque, ut post Petrum alius atque alius succederet, qui eamdem unitatem custodiret. Id autem Romanis Pontificibus S. Petri successoribus competere notavit S. Leo serm. 5. al. 4. c. 4. *Soliditas enim illa, quam de petra Christo etiam ipse* (Petrus) *petra factus accepit, in suos quoque se transfudit heredes*. Ob hanc quidem soliditatem in Petri successores transfusam ipsum Petrum Romanæ sedi adhuc præesse, & præfuturum semper, semperque in ipsis successoribus vivere pronuntiavit. Id vero in Ecclesiæ & fidei unitatem factum indicant illa sermonis tertii c. 2. *Soliditas enim illa fidei, quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est*: quatenus scilicet perpetua est & esse debet Ecclesiæ unitas, quæ super ejusdem fidei petram constructa, non desinere cum Petro, sed perseverare usque ad finem mundi, atque consistere in ejus successoribus debet: unde sequitur: *Et sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit*. Petrus nimirum ob suam solidissimam fidem *petra* Ecclesiæ constitutus a Christo ob formandam continendamque in Ecclesia fidei unitatem, eadem ratione in successoribus ita permanet, ut cum ipsorum quoque fide, quam idem Petrus in Romana ecclesia æque solidam deposuit, & ad successores transmisit, totius Ecclesiæ fides unita permaneat, perinde ac si in successoribus ipse Petrus viveret, fidemque doceret, ut Leo pluribus in locis tradidit. Quam in rem serm. 3. c. 3. soliditatem petræ semper perseverantem Petro tribuens ait: *Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudi-*

tudi-

tudine petræ perseverans, susceptа Ecclesiæ gubernacula non reliquit. Quoties igitur Romani Pontifices fidem docent, S. Petrus in ipsis docere, & (ut loquuti sunt Patres Calchedonenses) per os ipsorum loqui credendus est; ac proinde recedet proculdubio a soliditate & fide S. Petri, quisquis a doctrina fidei Romanorum Pontificum, quæ eadem soliditate fidei Petri in successores ejus transivit, recedere voluerit. Hæc profecto necessitatem indicant conveniendi cum istorum fide, æque ac cum fide S. Petri: hocque sensu prædicatio fidei omnibus licet Apostolis commissa, S. Petro *principaliter* credita fuit, quia soli Petro ita fuit credita, ut eadem soliditas fidei ad successores ejus transiens omnibus catholicis conveniendi necessitatem imponat: quod nullis aliarum etiam Apostolicarum sedium Episcopis concessum est.

§. XIII.

De gestis circa dogmaticam Leonis epistolam ad Flavianum præsertim in Concilio Calchedonensi. Quale examen ejusdem epistolæ in eo institutum, & quæ concessa libertas examinis, Pontificiæ auctoritatis nihil præjudicans. Testimonium Anatolii Episcopi Constantinopolitani.

66 Hanc quidem unitatem fidei cum dogmaticis Romanorum Pontificum decretis necessariam ostendunt evidentius gesta circa celebrem Leonis epistolam ad Flavianum, qua hæresim Eutychis confixit. Cum Eutyches post Constantinopolitanum judicium, quo damnatus fuerat, turbas commovisset; S. Flavianus Episcopus CP. ad S. Leonem scribens, jam præmonuerat hanc *causam egere solummodo vestro solatio atque defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem* (idest ad unitatem) *cuncta perducere. Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eam factæ sunt, facillime destruentur, Deo cooperante, per vestras sacratissimas litteras*. Additque hac ratione *remotum iri concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ubique sanctissimæ turbentur ecclesiæ*. Qui tantum Apostolicæ sedis aucto-

Ep. 28. nova edit.

Ep. 26.

auctoritati tribuit, ut solam ejus sententiam requiri ac sufficere affirmaverit ad errorem destruendum, & conciliandam pacem fideique unitatem, eademque auctoritate remotum iri concilium, quod cogendum ferebatur, uti amplius non necessarium, immo ex quo majores turbas excitandas metueret; vim utique coactivam in Apostolica sententia inesse indicavit, qua Eutychis causa ita terminaretur, uti Pelagianam *finitam* Augustinus tradidit. Cum vero Eutyche omnia commovente, & agente in primis Chrysaphio magno ejusdem patrono, non expectato Apostolicæ sedis judicio, Theodosius Imperator indixisset synodum Ephesi, ut judicium in ea ferretur de Constantinopolitano S. Flaviani concilio, quod Eutychem condemnaverat; S. Pontifex, qui
Ep. 28. mox dogmaticam ad eumdem Flavianum epistolam exaravit, etsi in litteris ad Imperatorem affirmet, *rationabilius*
Ep. 37. *ab indicenda synodo fuisse abstinendum*; tamen ne ipsius voluntati videretur obsistere, ejusdem concilii indictioni assentiens, *ut pleniori judicio omnis possit error aboleri*, in litteris
Ep. 33. ad synodi Patres legatos se direxisse ait, *qui vice mea sancto conventui vestræ fraternitatis intersint, & communi vobiscum sententia, quæ Domino sint placitura, constituant; hoc est, ut primitus pestifero errore damnato, etiam de ipsius, qui imprudenter erravit, restitutione tractetur*: & conditiones statim subiicit, ex quibus liquet, totam quæstionem, de qua in concilio agendum præstituit, non respexisse dogma in sua ad Flavianum epistola definitum, quod sartum tectum servari jussit; sed Eutychis restitutionem ita spectasse, ut restituendum concedat, si perversum errorem explorate & aperte condemnet. Similia leguntur in aliis epistolis a vigesima octava ad trigesimam quartam. Cum porro synodus indicta Ephesi ob illatam Patribus vim suppressamque dogmaticam Leonis epistolam evasisset in latrocinium; ita omnia contra jus & fas perturbata fuerunt, ut in tot malorum remedium judicatum fuerit necessarium aliud liberum generale concilium, necessarium, inquam, non necessitate juris, sed facti, quod jus habenti nihil præjudicat, ut pluribus explicavimus & constituimus in observationibus ad dissertationem octavam Quesnelli, quam una cum ipsa Quesnelliana dissertatione legere licebit tomo secundo Operum S. Leonis nostræ editionis Venetæ col. 1163. n. 14. & seqq. Etsi vero post Theodosii Imperatoris mortem, qui Eutychi & pseu-

& pseudosynodo Ephesinæ impense patrocinabatur, evecto ad Imperium Marciano, quo catholicam fidem protegente multi lapsi ad satisfactionis remedia quotidie accedebant, dogmaticæque Leonis epistolæ Episcopi in toto Oriente subscripserant, idem Pontifex generale concilium non amplius ita necessarium videret, ut sub Theodosio visum fuerat; cum tamen Marcianus studio componendæ citius pacis generalem synodum indixisset Calchedone, S. Leo ea tantum de causa assensum præbuit, *ne devoto obviare videretur arbitrio, & ut quæcumque in querelam perturbationemque venerunt, ad UNITATEM pacis & fidei, compressa omni dissensione, revocarentur*: non vero quod dubium putaret dogma in sua epistola definitum, aut liberum crederet de dogmate ibidem definito quempiam ambigere. Jam enim ipsum Imperatorem monuerat, *ne cujusquam procaci imprudentique versutia quasi de incerto quid sentiendum sit sineret inquiri, nec cujusmodi sit fides tenenda, esse tractandum, sed quorum precibus, & qualiter annuendum*. Et similiter in aliis litteris eumdem Principem rogavit, ne pateretur fidem *quasi dubiam* in synodo *retractari*: quod in aliis item epistolis inculcat & repetit. Vide epist. 93. c. 2. & ep. 94.

Ep. 89. al. 69.

Ep. 82. al. 62. c. 1.

C. 2.

Ep. 90. al. 73. c. 2.

67 Neque Calchedonensis concilii Patres aliquid tale tentarunt. Exacta enim in prima actione causa, circa personam Dioscori, & circa gesta latrocinii Ephesini, cum in secunda actione agendum esset de fidei dogmate, petita a judicibus formula, qua omnis circa fidem diri, meretur contentio; statim acclamatum fuit, sufficere *formam*, quam S. Leo in suis ad Flavianum litteris proposuerat. *Emerserunt, quæ ad Eutychem pertinebant, & super his forma data est a sanctissimo Archiepiscopo Romanæ urbis, & sequimur eam, & epistolæ omnes subscripsimus. Ita omnes dicimus: sufficiunt quæ exposita sunt: aliam expositionem non licet fieri*. Cum autem subinde lecta fuisset Leonis epistola, concilii Patres statim eam nullo instituto examine perinde susceperunt, ac si a S. Petro Apostolo edita fuisset. *Anathema ei, qui non ita credit. Petrus per Leonem ita loquutus est*. Nihil pro Apostolicarum definitionum auctoritate illustrius hoc generalis concilii testimonio, quod S. Petrum in suis successoribus definientem & loquentem agnoscit, ita ut ab eo discordare, aut de definitis addubi-

T. 4. Concil. Ven. edit. col. 1207. a.

Col. 1235. b.

Col. 1403. b.

tare non liceat: unde & actione 4. Patres iterum clamaverunt: *Qui non consentit epistolæ sanctissimi Episcopi Leonis, hæreticus est*. En consensus & unitatis necessitas.

T. 4. Conc. col. 1239. b.

Finis concessi examinis.

68 Tractatus quidem & examen aliquod ejusdem epistolæ institutum fuit sub finem secundæ actionis, *dubitantibus Illyricianis & Palæstinis*, non quod licitum crederetur de ea dubitare, sed *ut qui dubitabant docerentur*. Novum examen hoc consilio factum etiam circa sacras Scripturas & circa definitiones generalium conciliorum, nihil supremæ istorum auctoritati præjudicat, ut monuimus num. 59. Cum de docendis & convincendis dubitantibus aut repugnantibus agitur, non ea auctoritate, quæ in controversiam cadit, utendum est, sed ex aliis momentis & auctoritatibus apud ipsos minime dubiis doctrinæ ejusdem consonantia est declaranda, & difficultates, si quæ impediant, sunt difiiciendæ. Ita & S. Leo ad compescendos priores tumultus sub Theodosio excitatos auctoritates Patrum collectas, quæ in editione conciliorum epistolæ ad Flavianum subiici solent, * ad eumdem Imperatorem transmisit, ut ex ipsarum collatione ejusdem doctrinæ concordiam quisque perspiceret: unde in epistola ad ipsum Principem post indicatas ejusmodi auctoritates Patrum, *Non aspernetur*, inquit, *meam epistolam recensere, quam pietati Patrum per omnia concordare reperiet*. Idipsum fieri solet, cum de proprio judicio, & de ratione reddenda agitur, ne cæco modo, ac ex præoccupatione, sed ex intimo sensu ac persuasione judicium latum appareat, tametsi versetur circa rem, quæ summæ sit auctoritatis ac certissimæ fidei. Ita certæ fidei erat apud Patres Calchedonensis doctrina Leoninæ ad Flavianum epistolæ, quam ante omne examen secunda actione susceperant veluti ab ipso S. Petro prolatam, cuique jam ante synodum omnes subscripserant. At cum proprium judicium declarandum fuit *ad omnem ambiguitatem auferendam ex omnium sanctorum Patrum concordia & consensu*, ita ut & qui videbantur non eadem *cum omnibus sapere*, *per veritatis agnitionem ad concordiam revocarentur*; sub finem secundæ actionis collatione facta ejusdem epistolæ cum Nicæno & Constantinopolitano symbolo, & cum Cyrilli epistola in Ephesino concilio approbata, consonantiam & concordiam contestati fuerunt Patres; & dein actione quarta eorumdem Patrum suffragium ita fuit expressum a multis, ut con-

* Ep. 77. al. 53.

Ep. 69.

consensus ideo adhibitus dicatur, quia ea epistola cum dictis documentis concors inventa est. Nihil efficacius ad convincendos renitentes. Et hac quidem ratione Illyriciani & Palæstini, qui dubitaverant, edocti, omnique difficultate per anteriorem tractatum sublata, Leonis definitionem suscipientes, ad assensum & unitatem fidei perducti fuerunt; sicque pleniori tractatu examen utile expertum fuit, ut Leo ipse notavit in litteris ad Theodoretum cap. 1. *Gloriamur in Domino cum Propheta canentes, Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram: qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit; sed quæ nostro prius ministerio definierat* (in epistola ad Flavianum), *universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu, ut vere a se prodiisse ostenderet, quod prius a prima omnium Sede formatum, totius Christiani orbis judicium recepisset: ut in hoc quoque capiti membra concordent..... Nam ne aliarum sed uni ad eam, quam ceteris omnium Dominus statuit præsidere, consensus assentatio videretur, aut alia qualibet subrepere posset adversa suspicio; inventi prius sunt, qui de judiciis nostris ambigerent. Et dum nonnulli a dissensionis incitati auctore ad contradictionum bella prosiliunt, ad majus bonum, malo ejus, auctore totius bonitatis dispensante, perventum est... Ipsa quoque veritas & clarius renitescit, & fortius retinetur, dum quæ fides prius docuerat* (in laudata epistola), *hæc postea examinatio confirmarit. Multum denique sacerdotalis officii meritum splendescit, ubi sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas: & ad majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc se accipit exerendi fiducia, ut vincatur adversitas.* Ep. 120. al. 93.

69 Nonnulli ex hoc textu ingerunt illa: *Quæ* (Deus) *nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu*: ac si ante assensum & confirmationem fraternitatis universæ seu synodi œcumenicæ decretum dogmaticum sedis Apostolicæ per se se retractari, & ad calculos, seu examen liberum revocari queat. Addunt in confirmationem sequentia: *Sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas*: ex quibus colligunt Leonem existimasse Episcopis in Calchedonensi concilio licitum ac liberum fuisse suam definitionem in epistola ad Flavianum expositam ita retractare examinique subjicere, ut, si videretur, possent ab ea dissentire, & sen- Objectio.

Responsio. tentiam eidem contrariam dicere. At falluntur manifestissime. Leonem enim satis firmam per se se & irretractabilem agnovisse suam definitionem ex eo liquet, quod nullam in concilio de fide abs se definita moveri voluit quæstionem, quasi dubia & incerta esset doctrina, quam in laudata epistola definierat. Vide quæ attulimus sub finem num. *66.* *Irretractabilem* solum appellavit *assensum* Patrum concilii, cum ea confirmassent, quæ Apostolica sedes prius definierat; quia tota vis irretractabilis decretorum concilii generalis potissimum circa fidem, ab unitate pendet cum Apostolica Romanæ sedis fide: ac proinde dum Patres Calchedonenses, & dein Marcianus Imperator concilii confirmationem a Pontifice postularunt, ne dubium haberetur, quod in concilio fuerat definitum, concilii etiam generalis judicia, ut irretractabilia sint, primæ sedis confirmatione fidei unitatem probante indigere præsumserunt.

Ep. 98. & 110. *inter Leoninas.*

Quæ libertas examinis post definitiones Apostolicas fine libertate dissentiendi.

70 Porro ad libertatem examinis quod pertinet, S. Leo indicare voluit tantum eam libertatem a Patribus Calchedonensibus utiliter adhibitam, ut illis Episcopis, qui de Leonis definitione ambigebant, per tractatum & discussionem satisfacerent, eosdemque catholicum sensum, quem minus intelligebant, edocerent, & confirmarent in fide. Ita fit ut *ipsa veritas & clarius innotescat, & fortius retineatur, dum quæ fides prius docuit* (per summum Pontificem), *hæc postea examinatio confirmarit, & ad majorem Dei gloriam proficiat, finis examinis, quando ad hoc se accipit exerendi fiducia, ut vincatur adversitas*, eorum scilicet, qui definitis obsistebant. Cum vero hunc finem tantum ejusmodi *libertas* & *examen* spectent, ut quæ definivit summus Pontifex, Episcopi confirment in concilio, & oppugnantes edoceant, & ab errore deducant; facile intelligitur, quatenus *sic summorum servetur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas*. Qui hæc de libertate examinis cum potestate dissentiendi interpretantur, præcedentia, quæso, attente considerent. Ad Leonis definitionem referuntur profecto illa, *Quæ fides prius docuerat*, nec non & illa, *Quæ* (Deus) *nostro prius ministerio definierat*. Num ab iis, quæ fides docuit, quæ Deus definivit, per quodcumque examen dissentire cuipiam licet? Quid quod Calchedonensis concilii tempore agebatur non solum de definitione primæ & Apostolicæ sedis, verum etiam de definitione Episcoporum sub-

Confirmatur exemplis.

scri-

ſcriptionibus ab univerſa Eccleſia recepta, uti traditur Leonis epiſtola 88. c. 1. & 3. ac epiſt. 91. Quis etiam in liberiori ſyſtemate definitioni ejuſmodi contrarium ſentire, & contrariam ſententiam ferre licitum opinetur? Adverſarii quidem Galli cum dogmaticas Apoſtolicas definitiones Eccleſiæ etiam diſperſæ tacito quoque aſſenſu receptas certiſſimæ auctoritatis & irreformabiles eſſe fateantur, a quibus citra fidei læſionem nemo recedere, ac de ipſis nemo licite ambigere queat; liberum de Leonis epiſtola examen in Calchedonenſi cum facultate diſſentiendi admittere nequeunt, ſiquidem ante ipſum concilium non modo tacitus, ſed & expreſſus Eccleſiæ conſenſus Epiſcoporum ſubſcriptionibus firmatus acceſſerat. Inanis ergo & inefficax detegitur illorum labor, qui pluribus paginis ex Calchedonenſis concilii geſtis eam libertatem non ſolum examinis, ſed etiam diſſenſus Patribus conceſſam probare nituntur, quam in data hypotheſi ipſi quoque adverſarii debent excludere. Tota libertas examinis a Leone tributa concilii Patribus, cum id unum reſpiceret, ut decepti *ad unitatem pacis & fidei compreſſa omni diſſenſione revocarentur*; aſſenſum requirebat, non permittebat diſſentire. Nonne etiam poſt œcumenicam Calchedonenſem ſynodum ad compeſcendas, ſeu retundendas injuſtas Eutychianorum de ejuſdem ſynodi definitione querelas novum examen Leone Imperatore poſtulante inſtitutum fuit? Promoto ſiquidem ab Eutychianis ad Alexandrinam ſedem Timotheo Æluro, & occiſo S. Proterio, maximoque tumultu inter Eutychianos & catholicos Ægyptios excitato, utrique cum libellis ſupplicibus ad laudatum Leonem Imperatorem confugerunt. Hic autem utroſque libellos cum ſuis litteris ad omnes Metropolitanos direxit, petens ut concilium cogerent, ibique *de prædicto Timotheo*, inquit, *& de Calchedonenſi concilio quid in commune ſapitis, ſine quolibet humano terrore, & abſque gratia cujuſcumque vel odio cum omni celeritate meam facite cognoſcere pietatem*. Hæc in litteris ad Anatolium, quibus ſimiles erant ceteræ ad alios Metropolitanos, ut ex *Codice encyclio* cognoſcere licet. Mox habita a ſingulis Metropolitanis concilia, & litteræ editæ, quæ in eodem Codice continentur. Ex his novum examen, quod Imperator poſtulabat, inſtitutum apparet; ſed poſt definitionem non ſolum ſummi Pontificis, verum etiam œcumenicæ ſynodi Calchedonenſis non alia proculdubio tributa

Ep. 83.

T. 5. Conc. Ven. edit. col. 33.

buta fuit, nec tribui potuit Episcopis novi examinis potestas, nisi ut quæ concilium prius definierat, hæc novo examine comprobarentur: ac proinde ejusdem synodi auctoritas nihil exinde detrimenti cepit. Neque nova est hæc concessi examinis ratio, qua novum examen sine libertate dissentiendi concessum irreformabili auctoritati nihil præjudicet. Tertullianus enim etsi in libro de Præscriptionibus Apostolicarum sedium traditionem, quam *præscriptionem* vocat, irreformabilis & infallibilis auctoritatis ad revincendos hæreticorum errores efficacissimam esse contendat; nullo tamen hujus auctoritatis præjudicio fieri posse censuit, ut iidem errores certæ traditioni repugnantes novo examini subiicerentur. *Salva*, inquit, *ista præscriptione* (idest auctoritate traditionis sedium Apostolicarum) *ubique tamen propter instructionem & munitionem quorumdam dandus est etiam retractatibus locus, vel ne videatur unaquæque perversitas non examinata, vel præjudicata damnari*. Ex Tertulliani ergo mente potest aliquid esse irreformabilis auctoritatis; & nihilominus ob instructionem docilium, aut emendationem confusionemve refractariorum examini iterum subiici, ut ne cum libertate examinis libertas dissentiendi concessa dicenda sit. Non alia igitur libertas in recitato Leonis textu circa suæ dogmaticæ epistolæ examen intelligenda est; nimiumque ejus verbis abuteretur, qui ex ea libertate examinis ab eo concessi tantum in remedium & suasionem diffidentium, licitum fuisse colligeret dubitare, aliterque sentire. Adeo quidem hæc examinis libertas in eum finem afferta, unitatis necessitatem non destruit, ut assensum unitatemque necessariam potius adstruat, atque præsumat; dum hoc examen eo consilio concessum affirmatur, ut dubitantes aliterve sentientes *ad unitatem pacis & fidei* (catholicis utique necessariam) *revocentur*: nam, ut in epist. 101. ad Leonem c. 3. confessus est Anatolius Constantinopolitanus, apud quem novum illud examen, ad convincendos ambigentes Leonis verba & mentem minus assequutos, jubente concilio habitum fuit: *Opus erat, ut in recta fidei vestræ sensum omnium conveniret intelligentia*: ubi cum *rectæ vestræ fidei* nomine dogmaticam Leonis epistolam intelligit; tum vero cum ea conveniendi necessitatem *omnibus* impositam agnoscit.

Lib. contra Praxeam c. 2.

71 Ex hoc novo examine Eutychianæ causæ in tractatu,

ctatu, qui apud Anatolium Calchedonensis concilii jussu cum dubitantibus habitus est, ut hi adducerentur ad debitum ac necessarium assensum, quis recte ratiocinans legitime inferri posse existimet libertatem dissensus? Adversarii, qui ita videntur ratiocinari, libertatem examinis confundunt cum libertate consensus vel dissensus, ac si una sine altera stare non possit. Multis de causis liberum est novum examen, immo quandoque etiam est necessarium, uti cum agitur de ferendo proprio judicio expressaque approbatione atque sententia, quæ ob aliquam rationem utilis, aut necessaria credatur, quæ sane absque cognitione & examine causæ recte ferri non potest. Hinc illa Concilii V. act. 6. quibus asseritur, generales synodos earum epistolarum, quæ ab ipsis approbatæ fuerunt, *comprobationem non simpliciter, nec sine inquisitione fecisse, nisi per omnia cognovissent consonare eas expositioni ac doctrinæ sanctorum Patrum, ad quam collatio facta est*. Non tamen idcirco ubi novum examen, inquisitio, & collatio nova utilis aut necessaria instituitur; semper adest consensus vel dissensus libertas. Si enim de re Ecclesiæ auctoritate nondum definita sermo sit; assentire, vel dissentire liberum erit: secus vero, si agatur de re definita ab ea Ecclesiastica potestate, quæ definiendo vim habeat coactivam ad unitatem & assensum. Cum itaque ex institutione & natura Pontificii primatus ea vi præditas esse definitiones dogmaticas summorum Pontificum præstituta principia, in quibus adversarii conveniunt, plane convincant; in his libertas dissensus admitti nequit, ubi etiam novum examen sit liberum, si præsertim non alia ratione concessum dici possit, nisi ut adducat dubitantes ad necessarium assensum & unitatem, quemadmodum in examine Leoninæ epistolæ accidit. Ob hunc eumdem finem in novo examine contradicendi facultas repugnantibus quandoque data a catholicis, ut ne tamen id per se liberum aut licitum crederetur. Id patet ex sexto concilio œcumenico, in quo de impia Monothelitarum doctrina agendum erat cum Orientalibus, qui post definitionem S. Martini in frequentissima Romana synodo editam tantæ auctoritati non acquiescentes, schisma confecerant. Ut isti ad unitatem revocarentur, ab Imperatore Constantino * in litteris ad Domnum propositum fuit, ut partes dissentientes convenirent in synodo, ubi antiquiorum synodorum, veterumque Patrum

T. 6. Concil. col. 169.

* Hæ litteræ concilii gestis præmittuntur.

trum

trum, de quibus nemo ambigebat, doctrina conferretur cum sententia in quæstionem adducta; & ne ex præjudicio Pontificiæ auctoritatis disputari quispiam suspicaretur, nulla de Martino I. ejusque synodo mentione facta, disputandi plenissima libertas dissentientibus concessa fuit. In hanc quidem rem antiquiorum synodorum & Patrum producti collatique codices cum (1) dogmaticis Agathonis litteris; & hac methodo probata catholica veritate; contradicentes fere omnes convicti, & ad unitatem adducti, paucis exceptis, qui in pravo sensu pertinaces in eadem sexta generali synodo condemnati, vel etiam depositi, inter hæreticos recensiti fuere. In hisce circumstantiis quis ejusmodi examen cum libertate quadam dissentiendi aut contradicendi hæreticis, vel schismaticis bono unitatis concessum, in argumentum trahere potest contrarium auctoritati Apostolicæ, ac si de Apostolica definitione licuerit ambigere, antequam concilium post examen & cognitionem concordiæ ejusdem definitionis cum veterum conciliorum ac Patrum doctrina sententiam ferret? Nonne hæc ratio si quid valeret, libertas quoque concessa dicenda esset dissentiendi vel a definitionibus synodi generalis, si ad persuadendos contumaces novum examen, novumque judicium instituatur, uti factum fuit a Leone Imperatore, cum post Calchedonensis definitionem totius orbis Episcopos ad illud examen excitavit, de quo diximus antecedenti num. 70. Id nihil officere agnitum quoque a Clarissimo Bossueto patet ex iis, quæ animadvertit in novum examen causæ Donatistarum habitum in celebri Collatione Carthaginensi an. 411. Cum enim Africani duce potissimum Augustino Donatistas toties victos, & toties ab Ecclesia damnatos non solum adduxerunt ad ineundum novum causæ examen, novamque discussionem coram Marcellino, sed præterea ipsis proposuerunt hanc conditionem, *ut si nobis ii, cum quibus agimus, demonstrare potuerint .... subito Ecclesiam Christi nescio* *quo-*

Aug. ep. 128. n. 2.

(1) In illis litteris act. 4. synodi VI. descriptis, quæ non solum Agathonis sed & Episcoporum Occidentalium nomine exaratæ fuerunt, cavetur, ut de definitis, *qui vellent, non tamquam de incertis contenderent, sed ut certa atque immutabilia compendiosa definitione proferrent.*

quorum, quos illi accusant, peccatorum periisse contagio, & in sola remansisse parte Donati; si hoc, ut dictum est, demonstrare potuerint; nullos apud eos honores Episcopalis muneris requiremus, sed eorum sequemur pro sola æterna salute consilium, quibus tanti gratiam beneficii pro cognita veritate debebimus: numquid ex hoc novo examine atque propositione rem veluti dubiam, liberique dissensus eos credidisse Bossuetus putavit? *An cunctabundi* (inquit lib. 5. Defensionis Declar. c. 27.), *an dubii, an catholicæ Ecclesiæ ejusque auctoritatis incerti, qui eam tot tantisque documentis non modo certam, sed etiam perspicuam demonstrabant? Absit*. Id tantum indulgentiæ & œconomicæ caritativæ dispensationis causa gestum atque propositum * cum Augustino fatetur (1), *ut, si fieri potest, corda hominum vel infirma vel dura, pia caritas aut sanet, aut edomet*, idest ob restituendam necessariam pacem & unitatem. Desinant ergo adversarii novum examen atque judicium in generalibus conciliis post Apostolicas definitiones ob eosdem fines institutum opponere, agnoscantque ipsum nihil præjudicare Apostolicæ definitioni, sicut nec præjudicium creavit definitioni generalis concilii Calchedonensis examen, quod post Calchedonense judicium Leone Imperatore agente institutum diximus.

* *Aug. ep.* 128. *n.* 4.

Bb §. XIV.

(1) Simili quadam œconomia atque consilio antiquioribus Donatistis post judicium Romanum sub Melchiade Imperator Constantinus dedit *aliud Arelatense judicium aliorum scilicet Episcoporum, non quia*, inquit Augustinus epist. 43. num. 20. *jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omnimodo cupiens tantam impudentiam cohibere*.

§. XIV.

Testimonium S. Petri Chrysologi. Argumentum ductum ex obedientia, quam Romano Pontifici deberi etiam adversarii fatentur.

72 Non leve necessariæ unitatis fidei cum fide Romanæ sedis testimonium est illud S. Petri Chrysologi in epistola ad Eutychem, quæ inter Leoninas nostræ editionis est epist. 25. Ibi eam integram dedimus, luculenterque in præmissa admonitione eam partem genuinam probavimus, in qua sequentia verba proposito nostro maxime congruentia leguntur. Scripserat ad ipsum Eutyches de exorta controversia, ob quam ad Romanum quoque Pontificem litteras se dedisse significasse videtur. Respondens autem ipsi S. Ravennas Archiepiscopus, cum se a dicenda sententia quibusdam nominibus subducit, tum vero respiciens Pontificium judicium, quod etsi ad eum missum præsumebat, nondum tamen scriptum in laudata admonitione ostendimus: *In omnibus*, ait, *hortamur te, frater honorabilis, ut his, quæ a beatissimo Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas; quoniam B. Petrus, qui in propria sede & vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem*. Notanda in primis hæc ratio, propter quam S. Episcopus Eutychem ad obedientiam Pontificio fidei decreto præstandam hortatur: *Quoniam B. Petrus, qui in propria sede & vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem*. Cum hæc ille ante Pontificium decretum ad Eutychem scripserit; non sunt peculiaria ejusdem decreti, quo ea controversia a S. Leone definita fuit; sed generale exprimunt certumque principium omnibus Pontificiis definitionibus commune, nimirum S. Petrum præcipuo modo ita in Romanis Præsulibus suis successoribus vivere, ut in causis fidei *præstet quærentibus fidei veritatem*. Id ex traditione majorum acceperat S. Antistes, ut ex traditione acceperat etiam S. Leo Magnus, qui eamdem rem alicubi inculcat, ac præsertim sermone nostræ editionis tertio, alias secundo cap. 3. Immo ante S. Leonem ex traditione quoque sumserat, & in Ephesino concilio veluti

luti rem vulgatissimam & omnibus sæculis traditam, atque omnino certam affirmaverat Philippus presbyter Apostolicæ sedis legatus, *Nulli dubium*, inquiens, *immo sæculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus Apostolorum princeps & caput, fideique columna, & Ecclesiæ catholicæ fundamentum a Domino nostro Jesu Christo salvatore humani generis & redemptore claves regni cælestis accepit, solvendique & ligandi peccata potestas ipsi data est, qui ad hoc usque tempus & semper in suis successoribus vivit, & judicium exercet*. Hinc etiam Xystus III. post synodum Ephesinam in litteris ad Joannem Antiochenum doctrinam fidei a Petri successoribus traditam perinde suscipiendam indicavit, ac si tradita esset a S. Petro Apostolo, qui *in suis successoribus quod accepit hoc tradidit*. Vide integrum textum supra num. 62. Eadem traditione instructi Ceretius, Salonius, & Veranus Episcopi Gallicani in epist. 68. ad S. Leonem loquentes de dogmatica definitione ejusdem contra errorem Eutychis scripsere: *Merito illic principatum sedis Apostolicæ constitutum, unde adhuc Apostolici spiritus oracula proferuntur*: ubi *oracula Apostolici spiritus* S. Petrum in sua sede ac successoribus fidei veritatem *adhuc* docentem indicant. Ex hac eadem traditione Calchedonensis concilii Patres, qui S. Leonem catholicum dogma definientem *vocis B. Petri omnibus constitutum interpretem* confessi sunt, post lectam dogmaticam ejus epistolam ad Flavianum acclamarunt his verbis act. 2. *Petrus per Leonem ita loquutus est*: quæ in quamdam solemnem veluti formulam a pluribus subinde usurpatam transierunt: unde Bossuetus in sermone habito ad Comitia Cleri Gallicani an. 1681. iisdemque Comitiis jubentibus edito fateri non dubitavit, *non posse diei Petri ministerium cum ipso extinctum .... Petrus loquetur semper in sua cathedra, ut confirmarunt Patres sexcenti in concilio Calchedonensi*. Hinc & in sexta œcumenica synodo act. 8. Domitius Episcopus Agathonis Papæ litteras contra Monothelitarum errorem editas, *tamquam ex Spiritu Sancto dictatas per os sancti ac beatissimi principis Apostolorum Petri, & digito ter beatissimi Papæ Agathonis scriptas* affirmavit. Quibus concinentes ejusdem synodi Patres in sermone prosphonetico de iisdem litteris dixerunt: *Charta & attramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur*.

Conc. Ephes. act. 3. col. 1154. t. 3. Ven. edit.

Ep. 98. inter Leonin.

T. 4. Concil. Ven. edit. col. 1235. d.

73 Si autem S. Petrus in suis successoribus vivens, cum hi aliquod dogma definiunt, per os ipsorum Sancto Spiritu

 diri-

dirigente loquitur, femperque (1) loquetur, & *præstat*, præstabitque *quærentibus fidei veritatem*; quidquid illi circa fidem definiendo decernunt, perinde accipiendum est, ac si a S. Petro Spiritu Sancto afflante decretum fuerit: & idcirco jure S. Petrus Chryfologus Eutychi suasit, ut decreto dogmatico, quod a S. Leone Pontifice editum putabat, obedientiam exhiberet, obedientiam utique non oris tantum, sed potissimum mentis & cordis, qualis præstanda est *veritati fidei*, quam ipse S. Petrus doceret: quod fidei assensum & unitatem requirit: unde in fexta synodo laudatus Domitius Episcopus, postquam dogmaticas litteras Agathonis memoravit *tamquam dictatas per os S. Petri*, subjecit statim: *Ita credo*, *ita sentio*. Hinc porro colligitur, obedientiam, quæ a cunctis Christianis Romano Pontifici debetur, deberi præcipue in definitionibus fidei. Etsi enim obedientia aliis quoque Episcopis & Præpositis ab eorum subditis debet impendi; cum tamen

(1) Indicata ratio obediendi dogmaticis Romanorum Pontificum definitionibus, quia in ipsis S. Petrus loquitur, semperque loquetur *præstans quærentibus fidei veritatem*, ipsarum definitionum infallibilitatem adstruit atque præsumit, quam quidem illis in definiendis fidei controversiis jure primatus, ex toto nostro systemate, nec non ex Christi promissis, ac traditione Patrum afferendam, expresse probaturi & vindicaturi sumus cap. 15. In definiendis fidei controversiis, inquam, non vero in opinionibus, etiamsi in materia fidei versentur, non in sententiis, aut præceptis particularibus, aliisque similibus, in quibus a proprie dicta definitione fidei distinguendis, ex memoratis principiis summi Pontifices non ita infallibiles sunt, ut in definitionibus fidei, quod in memorato capite fusius explicabitur: ac proinde intelligitur, cur obedientia Romanis Pontificibus debita simplex & absoluta, nullaque conditione restricta esse debeat generatim quoad definitiones dogmaticas, quibus infallibilitas convenit; non vero quoad opiniones, judicia, aut præcepta particularia & similia, in quibus illi eadem prærogativa generatim non gaudent. Canones quidam, aut alii textus, qui obedientiam ipsis deberi pronuntiant ea conditione, aut exceptione adjecta, nisi mandent aliquid contrarium legi Dei, aut Evangelio, vel fidei; de particularibus præceptis loquuntur, non de definitionibus fidei, ut ex toto ipsorum contextu cuivis manifestum fiet.

men ea ratio, quam S. Petrus Chrysologus indicavit in controversiis fidei, non sit aliis Episcopis aut Præpositis communis (neque enim de aliis dici potest, S. Petrum in ipsis *vivere, & præstare quærentibus fidei veritatem*), sed propria sit Romanorum Pontificum successorum S. Petri; hinc obedientia istis debita in decretis fidei, peculiarem obsequendi obligationem inducit: unde cum iisdem Pontificibus, in quibus vivit & loquitur S. Petrus, necessaria est unitas fidei; cum aliis autem Episcopis eatenus est necessaria, quatenus cum fide Romanorum Pontificum concordent, a qua si discedant, nullum unitatis & communionis jus habent, ut Nestorio, Dioscoro, aliisque Romanam fidem deserentibus evenit.

74 Hujus quidem obedientiæ debitum, de quo ex Petri Chrysologi testimonio incidit mentio, accuratius explicandum arbitror præsertim ex Gallorum testimoniis, quæ adversariis suspecta esse non possunt. Hoc debitum, quod ex necessitate unitatis fidei cum Romana sede profluit, doctrinæ innititur S. Irenæi vetustissimi Episcopi Gallicani, de qua multis egimus §. 1. Ex hoc eodem fonte nihil apud Gallicanos frequentius, quam obedientiam Romanæ sedi debitam profiteri: unde in ipsa quoque Declaratione Conventus Gallicani an. 1682. Romanis Pontificibus *debita ab omnibus Christianis obedientia* expresse statuitur. Hoc obedientiæ debitum juris divini esse docuit Gilbertus Episcopus Tornacensis, qui unus e præcipuis ejusdem Conventus moderatoribus fuit. *Ipsis* (summis Pontificibus), inquit, *obedire jure divino se se teneri Galli prædicant super tecta*; ac proinde idem obedientiæ debitum e divini juris primatu originem ducit, qui cum ob unitatem Ecclesiæ formandam custodiendamque fuerit a Christo institutus, ita ob eamdem unitatem illis deberi obedientiam Bossuetus aperte constituit in celebri *Expositione* doctrinæ Christianæ, ubi tamquam certum dogma, in * *Defensione* quoque Declarationis Cleri Gallicani repetitum, posuit, *tuendæ ac formandæ unitatis primatum S. Petri a Christo institutum, sedemque Apostolicam hujus unitatis centrum ac radicem esse; ac propterea* (nota hanc consequentiam) *Petri successoribus deberi obedientiam eam, quam Concilia & Patres semper agnoverunt*. Sicut autem unitas a summis Pontificibus tuenda jure primatus, ipsis Gallis confitentibus est potissimum unitas fidei; ob quam quidem in tota Ecclesia continendam *propter potentiorem principalitatem* omnes undique fideles cum fide Romanæ

In epist. ad Steyaertium apud Charlas t. 3. de Primatu R. P. pag. 355.

* *lib. 3. c. 12. Append. & dissert. prævia §. 93.*

manæ sedis atque summorum Pontificum *convenire necesse est*, quemadmodum laudatus S. Irenæus tradidit; ita obedientia ob potentioris primatus prærogativam illis debita, eamdem præcipue fidei unitatem prospiciens, necessitatem includit & infert parendi & adhærendi decretis fidei, quæ ob rectæ fidei unitatem custodiendam a Romanis Antistitibus eduntur. Inanis & inepta hic est illa nonnullorum restrictio seu limitatio, qua obedientiam illis debitam & jurejurando etiam firmatam affirmant, *sed secundum canones & jure servato*. Nulli enim canones, nullum jus restringit, aut certis conditionibus coercere potest obedientiam jure divino debitam definitionibus fidei ab Apostolica sede editis, in quibus S. Petrus *loquitur & præstat quærentibus fidei veritatem*. Immo omnes canones, concilia omnia definitiones ejus sedis *obedienter* (ut Chrysologi voce utar) tamquam Petri ore prolatas susceperunt semper, ut vel ex Ephesino & Calchedonensi conciliis ante memoratis liquet. In caussis & definitionibus fidei omnes totius orbis Christiani iis, quæ e Romana cathedra prodeunt, nulla exceptione, limitatione nulla obligantur; quia omnes undique fideles cum Romana fide iisdem definitionibus proposita *convenire necesse est* (conveniendi necessitas idem est ac necessitas obediendi), ut ex S. Irenæo audivimus.

Bossuet. Comoniar. Defens. c. 10.

Obedientia debita cum assensu interno.

75 Hæc obedientia ut vera & sincera sit, & non simulata, non solum externa esse debet, verum etiam interna, quæ cordis assensum mentisque obsequium efflagitat. Id quidem Episcopi Galli professi sunt apertissime in litteris ad Innocentium X. datis anno 1653. die 19. Julii, ubi affirmarunt, dogmatica sedis Apostolicæ judicia *divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio IPSIUS QUOQUE MENTIS OBSEQUIUM præstare tenentur*. Idem confirmarunt luculentius occasione celebris *Casus*, ut vocant, *conscientiæ*, quo Pontificiis decretis obedientiæ nomine debitum asserebatur externum quidem obsequium, non vero assensus internus. Contra hanc propositionem insurrexerunt statim plures Gallicani doctissimi Præsules, inter quos Bossuetus & Cardinalis de Noailles. Re ad Apostolicam sedem delata, die 14. Julii anni 1705. edita fuit constitutio *Vineam Domini Sabaoth*, qua declaratum est, obedientiæ, quæ constitutionibus Romanæ sedis debetur, non satisfieri *obsequioso*, ut auctores Casus vocabant, *silentio*, nec licere professionem ore vel scripto edere, si discordet a sensu & obsequio

quio cordis, in quo sita est *vera orthodoxi hominis obedientia*. Hæc constitutio ab universa * Gallicana ecclesia mox suscepta, & in omnibus diœcesibus publicata, nihil dubii relinquit, quin eadem ecclesia idem cordis quoque obsequium Pontificiis constitutionibus ex obedientia debitum agnoscat. Insigne hac in re, quod præcesserat, Francisci de Salignac Feneloni Archiepiscopi & Ducis Cameracensis exemplum in frequentissimis Gallicani Cleri Comitiis maxime approbatum, hoc argumentum concludet. Hic piissimus æque ac doctissimus Præsul librum ediderat inscriptum, *Explications des Maximes des Saints*. Excerptæ ex ipso propositiones tres & viginti, ac Decreto Innocentii XII. die 12. Martii anno 1699. condemnatæ. Etsi ille ante condemnationem in ipsis vindicandis ab adversariorum censuris pluribus editis apologeticis libellis laborasset; ut primum tamen Apostolicum Breve accepit, statim mandato diei 9. Aprilis anni ejusdem primus omnium constitutionem promulgans, eique *simpliciter, absolute, & absque ulla umbra restrictionis adhærens*, cordis obsequium ex obedientia debitum declaravit; publiceque librum suum & propositiones ab Apostolica sede proscriptas expresse damnans, ac interdicens, eamdem obedientiam ovibus sibi commissis commendavit his verbis: *Vos igitur toto animo ad sinceram obedientiam absolutamque docilitatem adhortamur, ne sensim contabescat simplicitas obedientiæ sanctæ Sedi debitæ, cujus exemplum per Dei gratiam ad extremum usque spiritum vobis præbere volumus*. Hoc tam eximium obedientiæ non tam theoreticæ, quam practicæ testimonium admirati Gallicani Præsules in Comitiis anni sequentis 1700. non solum laudarunt, sed rationes etiam ejusmodi obedientiæ summo Pontifici exhibendæ subdiderunt. In actis enim, uti appellant, verbalibus eorumdem Comitiorum post descriptum illud Feneloni mandatum, quo suam Apostolico Brevi obedientiam contra ea, quæ antea senserat, typis dederat, & vindiciis propugnaverat, publice declaravit, hæc subjiciuntur: *Ecclesiæ inimicos stupore perculit mutatio tam subita tamque exemplaris. Fidem ei habere nullam maxime exoptassent. Verum Ecclesia, quæ novit gratiam obedientiæ adnexam, agnovit in hoc Archipræsulis obsequio effectum naturalem Christianæ humilitatis & subordinationis Ecclesiasticæ. Nempe unus est primus Episcopus, unus existit Petrus ad totum gregem regendum a Christo præpositus, una est mater ceterarum ecclesia ad illas omnes docendas*

* *Vid. Comitia Gall. 22. Septemb. an. 1705.*

Processſ. Verbal. an. 1700. pag. 296. & Memoir. du Clerg. tom. 1. pag. 415.

tendas constituta. Quicumque has sinceræ obedientiæ Apostolicis decretis ex Christiana humilitate & subordinatione Ecclesiastica exhibendæ rationes a frequentissimo Gallicani Cleri Conventu propositas serio consideret; non externum tantum, sed internum præcipue assensum ipsis deberi eodem Clero docente & confirmante intelliget. Sed interruptam traditionis seriem prosequamur.

§. XV.

De synodicis Episcoporum Galliæ & Italiæ ad S. Leonem Pontificem contra Eutychis hæresim. De Theodoreto Episcopo Cyrensi, & Maximo Antiocheno. Testimonium vetustissimi Sacramentorum libri ecclesiæ Romanæ.

76 In memorata Eutychis causa Galli Episcopi recepta S. Leonis dogmatica epistola ad Flavianum, ut ad retundendos hæreticorum conatus se se cum Romano Pontifice unirent, sic de ea ad eumdem Leonem scripserunt: *Multi itaque in ea gaudentes pariter & exultantes recognoverunt fidei suæ sensum; & ita se semper ex traditione paterna tenuisse, ut vester Apostolatus exposuit, jure lætantur. Nonnulli sollicitiores facti, Beatitudinis vestræ admonitione percepta, modis omnibus se gratulantur instructos, datamque sibi occasionem gaudent, qua libere & fiducialiter, suffragante etiam Apostolicæ sedis auctoritate, eloquantur, & asserat unusquisque quod credit.* Vides Gallos gaudere, eo quod suam fidem eamdem, seu concordem cum fide Romani Pontificis recognoverint? Idcirco autem gaudent, quia ex hac concordia seu unitate suæ fidei cum Romana eam veram esse certo perspiciunt; ac proinde addunt posse unumquemque *libere & fiducialiter eloqui & asserere quod credit;* ac si antequam ea concordia constaret, de veritate ejus, quod credit, dubium posset incidere. Quare subjiciunt: *Doctrinæ post Deum vestræ debet fidelis, ut constanter teneat, quod credebat. Constanter*, inquiunt, quia ob consonantiam cum Apostolicis litteris quod quisque credebat, certæ catholicæ fidei esse dignoscitur.

Ep. 99. inter Leonin. nostræ edit.

77 Id ut clare intelligatur, notandum quidem est universa-

versalis Ecclesiæ traditionem ex omnium catholicarum ecclesiarum in unam eamdemque doctrinam conspirantium traditione coalescere. Num vero ad dignoscendum, utrum aliqua traditio catholica sit, cum omnium ecclesiarum traditione conferenda erit? Minime gentium. Id enim longum nimis ac fere impossibile. Sufficere autem consulere traditionem Romanam ex eo probavit S. Irenæus, quia, cum ob primatum ejus potentiorem omnes undique fideles & omnes ecclesiæ debeant cum ea convenire in fide, ut patet ex dictis §. I. cognoscere Romanam traditionem ac fidem idem erit atque cognoscere traditionem ac fidem aliarum omnium totius catholici orbis ecclesiarum, ac proinde traditionem fidemque catholicam. Hinc igitur signum & nota veræ traditionis catholicæ * est consonantia & unitas cum Romana. Quare S. Hieronymus lib. 1. in Rufinum, *Fidem suam quam vocat?* inquit. *Eamne, qua Romana pollet ecclesia?* Et mox ex concordia cum Romana intulit: *Si Romanam respondebit, ergo catholici sumus*. Hoc nimirum discrimen intercedit inter traditionem aliarum ecclesiarum & Romanam, quod illarum traditio, ut catholica sit, cum Romana debet convenire; & siqua non conveniat, debet ad Romanam revocari, cum qua omnes catholicæ ecclesiæ non solum conveniunt, sed etiam conveniant necesse est; ac idcirco aliarum singularum ecclesiarum traditio per se se non probatur catholica nisi in unitate cum Romana: Romana autem per se se catholica satis probatur, quia cum omnes catholicæ ecclesiæ cum ipsa conveniant, traditio, quæ probatur Romana, simul catholica omnium aliarum & catholicæ ecclesiæ traditio probatur. Hoc sensu quicumque Episcopi, Romanæ sedis doctrinam aliqua dogmatica summorum Pontificum epistola definitam conferre possunt cum suæ cujusque ecclesiæ traditione atque doctrina, ut si hanc cum illa concordem deprehenderint, catholicam esse agnoscentes lætentur. Hac sane methodo usi Gallicani Antistites S. Irenæi præcessoris sui principio necessariæ unitatis imbuti, suarum ecclesiarum traditionem cum Leonina seu Romana consentientem nacti, gaudium suum declararunt, & Leonis doctrinam, quam per os ejus Deum docuisse crediderunt, non judicarunt veram, quia concordabat cum sua, sed suam veram constanterque tenendam deprehenderunt, quia cum Romana Leonis fide concordare inventa est.

* Confer supra n. 36.

78 Hac eadem ratione eamdem S. Leonis epistolam cum suæ ecclesiæ & S. Ambrosii traditione contulisse dicendi sunt Episcopi provinciæ Mediolanensis, quin exinde aliquid præjudicii illatum judicetur Romanæ doctrinæ, quacum debere convenire omnem doctrinam, quæ catholica sit, eadem Mediolanensis traditio docuerat. Quod si illi præter S. Ambrosii traditionem collatis etiam cum Leonina epistola aliis antiquorum Patrum sententiis, Eutychianum errorem se damnasse affirmarunt, eo *quia omnia* (ejus epistolæ) *majorum fidei nobis antiquitus traditæ tota puritate conveniunt*; id se fecisse addiderunt, *auctoritatis vestræ* (* Leoni Papæ respondent) *præcedente sententia, & litterarum vestrarum formam sequutos*: quæ auctoritatis & unitatis rationem satis indigitant. Neque doctrinæ concordiam cum doctrina antiquorum laudare, neque concordiam ipsam tamquam rationem proferre quicquam officit. Nihil enim Ecclesiæ dogmatibus præjudicii creat, qui veritatem satis per se certam, aut aliunde probatam aliis atque aliis monumentis confirmat, si præsertim id faciat, uti & Galli & Mediolanenses fecerunt, ut ex concordia traditionis suarum ecclesiarum & antiquorum Patrum cum Romana, omnes uniti cum capite hæreticæ pravitati fortiori nisu resistant.

*Inter Leoninas ep. 97.

79 Quid dicemus de Theodoreto Cyrensi Episcopo? Depositus in pseudosynodo Ephesina hæresis nomine, ad S. Leonem confugit, ut apud ipsum de sua fide, num Apostolicis vestigiis insisteret, judicium ferretur. Hinc in epistola ad eumdem Pontificem, *Oro, & obtestor sanctitatem tuam*, inquit, *ut mihi rectum ac justum tribunal vestrum invocanti opem ferat, jubeatque ad vos venire, & doctrinam meam Apostolicis vestigiis inhærentem ostendere*. Rationem hujus appellationis explicat in epistola 106. ad Renatum Romanæ ecclesiæ presbyterum. *Habet enim sanctissima illa sedes* (Romana) *ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe, principatum multis nominibus, atque ante hæc omnia, quod ab hæretica labe immunis mansit, nec ullus fidei contraria sentiens in ea sedit, sed Apostolicam gratiam integram conservavit*. Hæc ratio cum Romanæ sedis primatum respicit, tum vero ejusdem sedis incorruptam fidem potissimum laudat, cui si suam ille doctrinam inhærentem ostenderet, se ab omni hæresis & erroris suspicione purgaret. Ipsum quidem cum post probatam ejusdem fidei unitatem in suam communionem S. Leo Pontifex rece-

Ep. 93. c. 5. edit. Leon.

recepisset, hac Apostolica communione, quæ non conceditur sine unitate fidei, eumdem Deus *ab omni hæreseos macula mundum secundum Apostolicæ sedis judicium demonstravit*, & per Leonem in suum Episcopatum restituit: unde uti Episcopus catholicus in Calchedonensi concilio statim prima actione susceptus fuit inter Patres: *Ingrediatur & Reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps synodi; quia & restituit ei Episcopatum sanctissimus Archiepiscopus Leo*. Quodsi iterum de ipso actum est octava actione; id ad revincendos ejus adversarios actum, Apostolicumque de ipso judicium synodalis sententiæ ratio & regula extitit. Vide, si libet, plura in nostris Observationibus ad dissertationem decimam Quesnelli tom. 2. nostræ Venetæ editionis Operum S. Leonis col. 1257. & seqq. Non absimili ratione in eadem synodo Calchedonensi sine ullo examine, sine protestatione ulla receptus quoque fuit Maximus Antiochenus; quia scilicet S. Leo eum, tametsi a Dioscoro ordinatum contra canones, post rectæ fidei probationem in suam communionem recipiens, Episcopatum ejus approbaverat, ut liquet ex testimoniis insertis act. 10. Confer nostras Observationes in dissertationem nonam Quesnelli eodem secundo tomo impressam. Hine autem Apostolicæ sedis communio & unitas fidei cum eadem in Orientalibus quoque Episcopis etiam Patriarchalium sedium necessaria, sufficiens judicata est ab œcumenico Patrum sexcentorum & fere Græcorum concilio, ut qui ea gauderent, haberentur catholici, & inter catholicos ejusdem concilii Patres absque ulla discussione reciperentur.

Leo ep. 120. c. 5.

T. 4. Concil. col. 824.

80 Ab his non disjungam testimonium vetustissimi Sacramentarii Romanæ ecclesiæ, quod e manuscripto pervetusto Capituli Veronensis editum a P. Josepho Blanchinio, & dein a Muratorio recusum, novissime a nobis insertum fuit, & multis illustratum tomo 2. editionis S. Leonis, propterea quod Leoni Magno in antea vulgatis adscriptum, non pauca continet, quæ eumdem Pontificem habent auctorem. Hæc certe cum Leone concinentia in scopum unitatis fidei leguntur in præfatione Missæ XIV. diei natalis Apostolorum Petri & Pauli: *Qui* (Deus) *secundum promissionis tuæ inviolabile constitutum Apostolicæ confessioni superna dignatione largiris, ut in veritatis tuæ fundamine solidatæ nulla mortiferæ falsitatis jura prævaleant .... ipsaque sit sacri corporis ubi-*

que vera compago, *quæ te dispensante devota subsequitur quidquid sedes illa censuerit*, *quam tenere voluisti totius Ecclesiæ principatum*. Notanda præsertim verba *Te dispensante*, ideſt inſtituente, *devota subsequitur quidquid sedes illa censuerit*: quæ repetita etiam in præfatione Missæ XIX. non ad unam Petri confessionem, sed ad omnem Romanæ sedis doctrinam atque definitionem fidei proculdubio extenduntur. Similis sententia inferitur etiam in præfatione Missæ XX. in qua eadem unitatis fidei necessitas his verbis innuitur: *Qui ut hanc sedem regimen Ecclesiæ totius efficeres*, *& quod hæc prædicasset*, *ostenderes ubique servandum*. Romanæ fidei *eruditio*, quæ a SS. Apostolorum Petri & Pauli prædicatione manavit, *sicut per eos ab ipsa veritate* (ideſt a Christo) *suscepta*, *posterisque* (Romanis Pontificibus in Romana cathedra succedentibus) *mandata est*; *ita iisdem suffragantibus intemerata perdurat*: uti traditur in præfatione Missæ nonæ. Tum in præfatione Missæ decimæ eidem Romanæ ipsorum Apostolorum *eruditioni*, seu doctrinæ fidei in totum orbem diffusæ ea unitatis vis & prærogativa *jure Apostolici principatus* commemorato tribuitur, ut quod ex Apostolica Romanæ sedis traditione ad posteros transmissa, & in iisdem conservata manavit, *Christianæ devotionis sequeretur universitas*, *salubrique compendio & hi*, *qui ab illorum tramite deviassent*, *haberentur externi*, *& tantummodo filii veritatis existerent*, *qui a principali* (ideſt Romana) *nullatenus traditione discederent*.

§. XVI.

Testimonia S. Gelasii Papæ, *ex libello fidei a S. Hormisda ad Orientales misso*, *& a tota Ecclesia recepto*, *ex Justiniano Imperatore*, *Avito Viennensi*, *Epiphanio Constantinopolitano*, *Stephano Larissæ*, *Menna Constantinopolitano*, *& Profuturo Bracarensi*.

81 S. Gelasii epistolæ ad Orientales plenæ sunt sententiis, quibus de necessitate communionis cum Romana sede agitur. In epistola vero 14. recitatis tribus illis Evangelicis testimoniis, queis S. Petri primatum potissimum inniti diximus cap. 5. hujus primatus instituendi scopum fuisse unitatem Ecclesiæ hæc verba declarant, quæ statim subjecit.

jecit. *Quare igitur ad Petrum tam frequens Domini sermo dirigitur? Numquid nam reliqui sancti & beati Apostoli non erant similis virtute succincti? Quis hoc audeat affirmare? Sed ut capite constituto schismatis tolleretur occasio, & una monstraretur compago corporis Christi, quæ ad unum caput gloriosissima dilectionis societate concurreret, & una esset Ecclesia, cui fideliter crederetur*: idest ecclesia Romana in Petri fide fundata, cui esse credendum adhærendumque innuunt etiam illa, quibus post nonnulla affirmat, S. Petrum *præstitisse sedi, quam ipse benedixit, ut a portis inferi numquam pro Domini promissione vincatur, omniumque sit fluctuantium tutissimus portus, in quo qui requieverit, beata & æterna statione gaudebit; qui vero contempserit, ipse videbit, qualia genera excusationum in die obtendat judicii*. Et in decreto ejusdem Pontificis *de libris recipiendis, vel non recipiendis* eos tantum approbans orthodoxorum Patrum libros, *qui in nullo a sanctæ Romanæ ecclesiæ consortio deviarunt, nec ab ejus fide, vel prædicatione sejuncti sunt*, communionis & fidei unitatem cum Romana ecclesia orthodoxo necessariam patefacit.

T. 5. Conc. col. 341. c.

Ibi col. 342. c.

82 Utriusque hujus unitatis necessitas maxime confirmatur ex iis, quæ occasione schismatis Acaciani sub Felice III. Gelasio, & sequentibus Pontificibus contigerunt. Acacius Constantinopolitanus Episcopus, qui primum ab Eutychianis abhorruit, eorumque communionem devitavit, cum sensim in communionem & favorem illorum, qui cum eis communicabant, difluxisset, suspicionemque non levem injecisset Romanis; post nonnulla experimenta & monita, quæ incassum cesserunt, anathemate præcisus fuit ab Ecclesia, magnoque patrocinio fultus, plures totius Orientis secum in idem schisma pertraxit, qui Romana item communione privati fuerunt. Hujus communionis necessitatem quidam agnoscentes, se statim separarunt a communione Acacii, nec ulla ratione, ullo aliorum Orientalium exemplo, vi ulla adduci potuerunt, ut cum Acacio, aut Acacianis communicantes, Romanæ sedis communionem desererent, quemadmodum de Dardaniæ Episcopis legitur. Alii etsi primo cum Acacianis communicassent; moniti subinde, suæ animæ periculum metuentes ab ipsorum communione recesserunt, & in communionem Romanam rediere, ut Epirotis accidit. Post Acacii vero mortem fere omnes hanc communionem, quam catholicis necessariam sciebant, sum-

mis

mis precibus enixe petiere, eamque concessissent Romani Præsules, nisi obstitisset nomen Acacii in sacris diptychis adhuc retentum, de quo plura in Appendicula ad caput XI. in calce hujus operis subiicienda num. 8. & seqq. Cum tandem sub Hormisda Justino imperante illius nomen e diptychis fuisset expunctum; tunc communio S. sedis Orientalibus data fuit ea conditione, ut certæ formulæ, seu professioni subscriberent, qua de utraque communionis & fidei unitate caveretur. Initium hujus professionis est. *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire, & a Patrum traditione nullatenus deviare; quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis*: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus; quia in sede Apostolica inviolabilis semper catholica custoditur religio. De hac igitur fide non cadere cupientes, & Patrum sequentes in omnibus constituta, anathematizamus omnes hæreses* &c. Et post nonnulla: *Quapropter sequentes in omnibus sedem Apostolicam, & prædicamus omnia, quæ ab ipsa decreta sunt, & propterea spero in una communione vobiscum, quam Apostolica sedes prædicat, me futurum, in qua est integra religionis & perfecta soliditas: promittentes in sequenti tempore sequestratos a communione ecclesiæ catholicæ, idest in omnibus non consentientes sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria...... Huic vero professioni subscripsi mea manu, & direxi per scripta tibi Hormisdæ sancto & beatissimo fratri & Papæ magnæ Romæ*: quibus unitas communionis ab unitate fidei nequaquam disjuncta, & catholicæ professioni indita dignoscitur. In hæc autem præclara est Bossueti adnotatio. *Atque hæc professio, ait, ab Hormisda Pontifice dictata, ab omnibus Episcopis Orientalibus, eorumque antesignanis Constantinopolitanis Patriarchis est recepta. Qua de re Occidentales Episcopi præsertim Gallicani multum collatantur; ut certum sit hanc formulam a tota Ecclesia catholica comprobatam. Eamdem fidem Justinianus Imperator ad S. Agapetum Papam iteratis vicibus mittit. In secunda vero subscriptione sic legitur.* „ Quapropter, sicut præfati sumus, sequentes in omnibus sedem Apostolicam, quæ „ ab ea statuta sunt, prædicamus, ac promittimus incon„ cusse servari, & compellere, ut juxta tenorem libelli istius „ omnes faciant Episcopi, ut sanctissimi quidem Patriarchæ „ ad vestram faciant Sanctitatem, Metropolitani vero Patriar-

T. 5. Conc. col. 622. d. in epistola Joannis CP. ad Hormisdam.

Defens. decl. Cler. Gal. lib. 10. al. 15. c. 7.

„ triarchis, & alii ut suis faciant Metropolitanis, quatenus „ per omnia sancta catholica Ecclesia nostra suam habeat firmitatem ", *universali scilicet, ut saepe diximus, consensione constantem*. Post quae idem Bossuetus sic concludit. *Omnes ergo ecclesiae subsignata formula profitebantur Romanam fidem sedis Apostolicae, & ecclesiae Romanae fidem integra & perfecta soliditate constare, ac ne umquam deficiat, certa Domini pollicitatione firmatam. Nempe hanc fidem ab Episcopis ad Metropolitanos, ab his ad Patriarchas, a Patriarchis ad Papam mitti oportebat, ut omnium confessionem unus exciperet, ac pro confessione fidei communionem omnibus unitatemque rependeret. Hanc professionem eodem initio, eadem conclusione, additis subinde haeresibus atque haereticis, qui suis temporibus Ecclesiam conturbassent, per sequuta saecula frequentatam scimus. Hanc uti Sancto Hormisdae Papae, Sanctoque Agapeto, ac Nicolao I. omnes Episcopi fecerant; ita iisdem verbis Hadriano II. Papae Nicolai successori factam in concilio VIII oecumenico legimus. Haec ergo ubique diffusa, omnibus saeculis propagata, ab oecumenico concilio consecrata, quis respuat Christianus?* Tanti viri testimonium eo in opere exhibitum, quo declarationem Cleri Gallicani defendendam sumsit, adversariorum nemo repudiare, ut arbitror, auserit. Si autem nullus Christianus hanc professionem unitatis fidei & communionis cum Romana sede ab universa Ecclesia confirmatam potest respuere; nonne utriusque unitatis necessitas manifestissime sequitur? (1)

83 Lau-

---

(1) Appendam hac in re aliud omnino concinens commentarium, quod eidem formulae, seu professioni subjecit alius Gallicanus doctissimus Episcopus Franciscus Fenelonus Metropolita Cameracensis in pastorali instructione diei 29. Junii anni 1714. Post recitata laudatae professionis verba haec ille, quae sic ex Gallico sermone Latine reddimus. *Utinam actum tam solemnem, quo Episcopi schismatici ad unitatem redibant, nemo accipiat tamquam vaga & ampullosa inanis obsequii verba, quae nihil praecisum ac serium significent. Agitur hic de promissione Filii Dei S. Petro facta, quae quotidie ipsis rerum probatur effectibus. Quinam vero sunt ejusmodi effectus? Idest quia in sede Apostolica inviolabilis semper catholica custoditur religio. Idest quia haec ecclesia, ut audiemus ex Bossueto Episcopo Meldensi, semper est virgo, semper Petrus loquetur in sua cathedra, & Ro-*

83 Laudatus Justinianus Imperator aliis quoque testimoniis unitatem fidei cum eadem sede ejusdemque sedis auctoritatem in tota Ecclesia constitutam commendat, ac præsertim in epistola ad Hormisdam: *Unitas*, inquit, *sanctarum ecclesiarum per doctrinam & auctoritatem Apostolatus vestri provenit:* hujusque unitatis se sollicitum semper fuisse testatur in alia epistola ad Joannem II. *Semper nobis fuit magnum studium, unitatem vestræ Apostolicæ sedis & statum sanctarum Dei ecclesiarum custodire .... Itaque omnes sacerdotes universi Orientalis tractus & subiicere & unire sedi vestræ Sanctitatis properavimus.*

Tom. 5. Concil. Ven. edit. col. 649. b.

Ibi col. 888. c.

84 Avitus Episcopus Viennensis in epistola ad Hormisdam Papam scribens, *Jam securus non dicam de Viennensi, sed de totius Galliæ devotione, polliceor omnes vestram super statu fidei captare sententiam*, illustre testimonium præbet ejus obsequii, quo Gallicana ecclesia Apostolicæ sedis judi-

Inter epist. Hormisf. ibi col. 584. c.

---

mana fides semper est fides Ecclesiæ. Idest quando in ejus communione quis manet, integram & perfectam soliditatem Christianæ religionis tenet. Idest nihil differre inter eos, qui privantur communione Ecclesiæ catholicæ, & eos, qui sententiis non consentiunt omnino cum eadem sede. Immo quicumque contradicit Romanæ fidei, quæ est centrum traditionis communis, contradicit traditioni totius Ecclesiæ: e contra quicumque unitur doctrinæ hujus ecclesiæ semper virginis, suam fidem nulli discrimini exponit. Hæc promissio quantumvis generalis & absoluta, nihil temerarium, nihil exorbitans continet relate ad Episcopos ipsos, qui ad ejus subscriptionem cogebantur, ut in communionem reciperentur. Cavete igitur, fratres dilectissimi, ne illis præbeatis aures, qui auserint dicere, hoc formularium Papæ Hormisdæ factum, ut afferretur remedium schismati Acacii, non fuisse nisi temporarium sedis Romanæ conatum. Hæc explicita fidei professio ob unitatem renovata fuit sub Adriano II. post annos trecentos & amplius ob finiendum Photii schisma, & universim fuit approbata in octavo generali concilio ..... Quisque episcopus in ea spondet se non separaturum unquam a fide & doctrina, sed secuturum præsertim in omnibus decisiones ejusdem sedis Pontificum .... Hac conditione Episcopi ad unitatem rediere. Hoc pretio illi inter catholicos recensiti; sine hac subscriptione nemo sperare poterat locum in octava œcumenica synodo. Omnia tum communionis, tum fidei unitatem cum Romana sede & in ea præsidentibus Romanis Antistitibus necessariam declarant.

judicia in materia fidei fufcipiens, unitatem ejufmodi fedulo cuftodiebat.

85 Epiphanius Conftantinopolitanus ad eumdem Pontificem de fua electione litteras tradens, adhæfionem dogmatibus a fede Apoftolica potiffimum traditis fic declarat: *Eft mibi oratio* (al. *ratio*) *magnopere uniri me vobis, & divina amplecti dogmata, quæ ex beatis & fanctis difcipulis, & Apoftolis Dei, præcipue fummi Petri Apoftolorum fedi fanctæ veftræ funt tradita, & nihil eis pretiofius exiftimare.* Ibi col. 666. d.

86 Stephanus Lariffæ Epifcopus in libello, quem obtulit Bonifacio II. Pontifici & Romanæ fynodo anno 531. *Auctoritas*, inquit, *fedis Apoftolicæ, quæ a Deo falvatore noftro fummo Apoftolorum data eft, fanctarum ecclefiarum privilegiis antecellit, in cujus confeffione* (ideft fide) *omnes requiefcunt ecclefiæ.* Quid autem eft, omnes ecclefias in fedis Apoftolicæ confeffione, feu fide requiefcere, nifi omnes cum ejus fide cohærentes tute conquiefcere? quippe quod *in hujus petræ fide, ideft Apoftolorum Principis firmitate Orientalis* (uti & Occidentalis) *ecclefiæ fundamenta folidantur*, quemadmodum ad Joannem Conftantinopolitanum fcripferat S. Hormifda. Ibi col. 841. b. Ibi col. 632. c.

87 Mennas Epifcopus Conftantinopolitanus in fynodo Conftantinopoli habita anno 536. actionem quartam his verbis claudit: *Nos enim, ficut fcit veftra caritas, Apoftolicam fedem fequimur, & obedimus, & ipfius communicatores, communicatores habemus, & condemnatos ab ipfa & nos condemnamus.* Ibi col. 1058. c.

88 Profuturus Epifcopus Bracarenfis quanti fecerit fidei unitatem cum fede Apoftolica, explicavit in litteris ad Vigilium Papam, ex quibus hæc de ipfo idem Pontifex retulit in refponfione apud Labbeum epiftola ejufdem Pontificis fecunda: *Regulam catholicæ fidei iifdem ftudes tenere veftigus, quibus eam in Apoftolica fide cognofcis effe fundatam.* Hanc eamdem unitatem fidei idem Pontifex laudans in Menna Conftantinopolitano Epifcopo fcripfit: *Quid eft caritati tuæ dignius, quod conveniat, nifi a Romanorum Præfulum non deviare doctrina?* Ibi col. 1291. a. Epift. 5. Vigil. ibi col. 1298. c.

§. XVII.

Testimonia ex summis Pontificibus Gregorio I. & II. ex venerabili Beda, ex Auctore operis Carolini, Hadriano I, Alcuino, S. Nicephoro Constantinopolitano, Theodoro Studita, Nicolao I, & Hincmaro Remensi. Ex his antiquis traditionis argumentum concluditur, subjecta animadversione, qua uno ictu plures objectiones ex antiquis perperam ingesta diluuntur.

89 Quid dicam de magno Gregorio, qui profecto reprehendi in eo nequit, quasi suæ sedis privilegia nimium extulerit? Is epist. 38. lib. 4. Indict. 12. ad Theodelindam reginam, *Dignum est*, inquit, *ut de ecclesia B. Petri Apostolorum Principis nullum ulterius scrupulum habeatis, sed in vera fide persistite, & vitam vestram in petra Ecclesiæ, hoc est in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate, ne tot vestræ lacrimæ tantaque bona opera pereant, si a fide vera inveniantur aliena.* His verbis non obscure innuit, Romanæ ecclesiæ fidem, de qua in Theodelindæ animum aliquod dubium fortassis inciderat, solidam esse Ecclesiæ petram, ac in ea tamquam in confessione ac fide ipsius S. Petri omnes catholicos debere consistere & solidari. Hæc de fidei unitate. Porro de unitate communionis notanda sunt illa verba expressa in *promissione cujusdam Episcopi hæresim suam anathematizantis*, quæ in Appendice epistolarum ejusdem Pontificis legitur. *Prona & spontanea voluntate ad unitatem sedis Apostolicæ divina gratia duce reversus sum; &, ne non pura mente, seu simulate reversus existimer, sub mei ordinis casu spondeo, & anathematis obligatione . . . . semper me in unitate sanctæ Ecclesiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permansurum*, &c. Quibus unitas cum Ecclesia catholica, & communio cum Romano Pontifice ita copulantur, ut altera sine altera stare non possit.

Tom. 2. col. 1300. edit. Maurinæ.

90 Gregorius II. unitatem fidei cum Romana sede ita credidit necessariam, ut scripserit ad Episcopos Ducesque Germaniæ, se ad ipsos mittere S. Bonifacium, qui populos

los non ex alia quam *ex Apostolicæ sedis hujus doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere instituat*. Et in litteris ad eumdem Bonifacium idipsum inculcans ait: *Itaque non desinas, Frater reverendissime, docere eos sanctam catholicam & Apostolicam Romanæ ecclesiæ traditionem*. Porro in vita ipsius S. Bonifacii scripta ab Othlone Fuldensi describitur juramentum, quod laudato Gregorio II. summo Pontifici idem Bonifacius præstitit, cum Episcopus electus fuit. *Promitto ego Bonifacius Dei gratia Episcopus tibi B. Petro, Apostolorum Princeps, vicarioque tuo B. Gregorio Papæ & successoribus ejus per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem inseparabilem, & hoc sacratissimum corpus tuum, me omnem fidem & unitatem sanctæ fidei catholicæ exhibere, & in unitate ejusdem fidei Deo operante persistere*: ubi verbis *unitatem sanctæ fidei* catholicæ, cohærens præmisso mandato, seu instructioni Gregorii, intelligit unitatem fidei, quam *ex sancta catholica & Apostolica Romanæ ecclesiæ traditione* didicerat. Eamdem potissimum fidei unitatem respiciunt & illa ejusdem S. Bonifacii in epist. 105. ad Cudbertum Archiepiscopum loquentis de statutis synodi abs se habitæ sub Pipino & Carlomanno: *Decrevimus autem in nostro synodali conventu, & confessi sumus fidem catholicam, & unitatem & subjectionem Romanæ ecclesiæ fine tenus vitæ nostræ velle servare S. Petro, & vicario ejus velle subiici*. Vide tom. 8. Concil. Ven. edit. col. 281.

91 In sexta œcumenica synodo act. 4. debito cum honore lectæ & susceptæ fuerunt, atque actis insertæ Agathonis Papæ litteræ ad Imperatores Constantinum, Heraclium, ac Tiberium, in quibus Romanæ Apostolicæ ecclesiæ auctoritatem a S. Petro manantem, *semper*, inquit, *omnis catholica Christi Ecclesia, & universales synodi fideuter amplectentes, in cunctis sequutæ sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ Christi lumina claruerunt, & sancti quidem Doctores orthodoxi venerati atque sequuti sunt*. Audin' omnem catholicam Ecclesiam *in cunctis semper sequutam*, omnesque Patres atque Doctores veneratos & amplexos Apostolicæ Romanæ ecclesiæ auctoritatem atque doctrinam?

92 Venerabilis Beda inter homilias de tempore explicans illa cap. 16. Matthæi, *Et tibi dabo claves regni cælorum* ait: *Ideo B. Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero* T. 7. edit. Colon. pag. 112.

est amore sequutus, specialiter claves regni cælorum, & principatum judiciariæ potestatis accepit (nota *principatus*, seu primatus Petro traditi scopum), *ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque AB UNITATE FIDEI, VEL SOCIETATIS ILLIUS quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni cælestis ingredi*. Ita cum fidei, tum societatis, seu communionis catholicæ centrum, quocum omnibus catholicis adhærendum sit ratione primatus, in S. Petro, ac Petri sede collocat.

93 Auctor Operis Carolini lib. 1. c. 6. ex Gallicanæ & Germanicæ ecclesiæ sensu scribens, *Hæc ergo* (sedes Apostolica), inquit, *sancta fidei spiritualibus munita armis, & a fonte lucis, & origine bonitatis salutaribus satiata fluentis, & horrendis atrocibusque hæresum obstitit monstris, & mellifluæ prædicationis pocula catholicis per orbem ministrat ecclesiis. Nam beatissimus Hieronymus vir divinis legibus & multarum linguarum peritia eruditus, dum Bethleemiticis moraretur in arvis, & a B. Papa Damaso Romæ posito de difficilibus consuleretur quæstionibus; eum pro causis fidei vice versa consuluisse dignoscitur, & sive tacendarum, sive dicendarum hypostaseon, vel quibus in Orientalibus partibus communicare debeat, humillimis apicibus, ut apices accipiat, deprecatur . . . . Unde datur intelligi, sanctos & eruditos viros per diversas mundi partes prædicationis & scientiæ lampade coruscantes, non solum a S Romana ecclesia non recessisse; sed etiam tempore necessitatis ob fidei corroborationem ab ea adjutorium implorasse. Quod regulariter, ut præfati sumus, & exemplis docuimus, omnes catholicæ debent observare ecclesiæ, ut ab ea post Christum ad muniendam fidem adjutorium petant, quæ non habet maculam neque rugam, & portentosa hæresum capita calcat, & fidelium mentes in fide corroborat, a cujus sancta & veneranda communione, multis recedentibus, nostra tamen partis numquam recessit ecclesia, sed ea Apostolica eruditione instruente, & eo, a quo est omne donum optimum & omne datum perfectum, tribuente, semper suscepit reveranda chrismata*. Nonne hæc fidei communionisque unitatem cum sede Apostolica tenendam significant? Hoc autem testimonium tanto pluris faciendum est, quanto ecclesiarum Galliæ & Germaniæ sensum declarat eo quoque tempore, quo ob decretum synodi VII. contra Iconomachos inter ipsarum partium Episcopos & Roma-

Romanum Pontificem intercedebat non levis dissensio. Hac autem in dissensione, quæ in aliquot annos progressa est, vide ne existimes eos reipsa descivisse ab ea unitate fidei, quam cum sede Apostolica tenendam tam manifestis verbis professi sunt. Etsi enim illorum sententiam circa cultum imaginum multis ac diversis circumstantiis implexam, ad unum quiddam certum revocare, & explicare difficile sit; in his tamen ambagibus certum affirmari posse arbitror, ipsam dissensionem quoad substantiam non tetigisse negotium fidei, sed merum articulum disciplinæ. Scite nimirum monuit Mabillonius cum Petavio, imagines sacras, de quibus erat quæstio, ex eorum *per se genere esse*, *quæ* ἀδιάφορα *nominantur*, *hoc est*, *quæ ad salutem omnino necessaria non sunt*, *nec ad substantiam ipsam religionis attinent*, *sed in potestate sunt Ecclesiæ*, *ut eas vel adhibeat*, *vel ableget*, *prout satius esse decreverit*: quod refertur ad materiem disciplinæ. Dissensio autem Gallorum Germanorumque non tangebat negotium fidei: damnabant enim & ipsi Iconomachos, qui sacras imagines evertendas & ubique abolendas curaverant; easdemque ad docendos rudes, ad memoriam sanctorum, piosque affectus excitandos, & alios salutares effectus promovendos utiles, atque in ecclesiis aliisque dignis in locis collocari ac retineri posse existimabant. Solum dissentiebant circa earum cultum externum, tametsi relativum, quem cum Patribus synodi VII. approbabat Romanus Pontifex. Hunc autem illos non idcirco noluisse approbare & in suas ecclesias inducere, quod honorarium cultum externum etiamsi relativum per se se, idest omni vitiosa circumstantia expertem, illicitum crederent, ex eo manifestum fit, quia Romanos aliosque hoc cultu relativo ac moderato utentes idololatras non haberent, nec ullo simili convicio, aut censura notare, neque se ab eis quasi ab idololatris separare voluerint. Hinc ergo in substantia fidei cum Romanis Pontificibus & cum synodi VII. Patribus erant concordes. Ipsum vero cultum, quem per se licitum agnoscebant, ea de causa noluerunt practice approbare, seu recipere, quia apud suos non erat in usu, & metuebant, ne si induceretur, cultus relativus ex abusibus & superstitionibus, quæ sicut apud aliquos Græcos irrepserant, apud indoctam plebem facile possunt irrepere; cultus, inquam, relativus in absolutum commutaretur, ac in superstitiosum deflecteret:

Mabil. præfat. 1. in sæc. 4. ord. Ben. n. 16. Petav. l. 15. c. 13. Theol. dog.

ret:

ret: cum præsertim quædam etiam voces, & quidam ritus honorarii cultus ex disciplina apud suos obtinente soli Deo tributi, si imaginibus concederentur, apud eosdem ad latreuticum cultum referendi crederentur. Cum itaque laudati Episcopi ob cavenda hæc superstitionum & abusuum pericula obstiterint cultui ceteroquin ex catholica religione minime necessario, quem per se licitum agnoscebant; quis non videat eorum dissensionem, non ad fidei, sed ad disciplinæ negotium referri oportere? *Et sane perspectam probatamque fuisse Romanis Pontificibus Gallorum religionem in imagines sacras* (verba sunt laudati Mabillonii loco citato num. 45.) *satis apparet tum ex responsis Hadriani I. qui eos nusquam erroris notat, tum ex aliis Pontificibus, qui nullum hac de re negotium ecclesiæ Gallicanæ facesserunt*. Ipsos scilicet in fide quoad substantiam concordes noluerunt vexare ob dissidium disciplinæ, in quo œconomica dispensatione, suasionibus, & explicationibus agendum crediderunt, quoad illos sensim ad externum illum & moderatum cultum recipiendum adducerent: uti prospere tandem obtinuere.

94 Hadrianus I. in epistola ad Tarasium CP. Episcopum lecta & approbata in septima generali synodo act. 2. cum de rebus fidei esset sermo, præmisso S. Petri elogio, *Tu es Petrus* &c. cujus vis & ratio ad successores Romanos Pontifices cum primatu transivit, *Nostræ*, inquit, *Beatæ & Apostolicæ sedi, quæ est omnium ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanctitas ex sincera mente, & toto corde agglutinetur, utpote quæ revera sit recte sentiens, & pietatis incorrupta conservatrix*. Et in epistola ad Episcopos Galliciæ & Hispaniarum de fide S. Petri loquens, quæ non solum in Petro fuit, sed adhuc in sua sede & in successoribus ejus custoditur, illum, qui ab ea discordat, non esse in Ecclesia aperte pronuntiavit. *Qui se a B. Petri fidei communione dissociant, relicta (heu miseri!) inviolabilis petræ inconcussa firmitate, super lubrica & arenosa ruralia perfidiæ domum fabricare festinant*.

Pag. 1593. edit. Paris. 95 Alcuinus epist. 70. *Ne schismaticus inveniatur, & non catholicus, sequatur probatissimam S. Romanæ ecclesiæ auctoritatem; ut unde catholicæ fidei initia accepimus, inde exemplaria salutis nostræ semper habeamus; ne membra a capite separentur suo, ne claviger regni cælestis abiiciat, quos a suis deviasse intelligit doctrinis*. Et in epistola ad Leonem postquam

dixit

dixit commendatas Petro oves fuisse a Christo, & cupere se inter eas numerari, hæc addit: *Vere dignum esse fateor, omnem illius gregis multitudinem suo pastori, licet in diversis terrarum pascuis immorantem, una caritatis fide subjectum esse.* T. 2. Canisii pag. 68.

96 Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus in synodica ad Leonem III. Papam fidei unitatem his verbis profitetur: *Vestra fraternitas .... opportunis sermonibus, & ipsis quoque verbis nos confirmet informetque, quo vestris legibus, vestraque suffulti doctrina, in hac fide stabiles, simplices, & ab omni defectu immunes persistamus; & universum denique rationabilem nostrum gregem summi pastoris nomine & unctione insignitum, intraque ecclesiastica caulæ septa constitutum, manifesta Divinæ illius & Apostolicæ spiritualis doctrinæ fistulæ ebuccinatione, vocibusque divinitus inspiratis IN UNUM congregemus.* Multi nimirum ob Iconomachorum hæresim Constantinopoli a Romana catholica fide & communione recesserant. Nicephorus vero patriarcha catholicum sensum nutriens, in Romana doctrina persistendum, & ad ejusdem fidei unitatem suum gregem revocandum censuit. Tom. 9. Conc. Lab. Ven. edit. col. 314. d.

97 Theodorus Studita lib. 2. epist. 63. ad Neucratium Iconomachos separatos tradit a Christi corpore, quod est Ecclesia, qui se se a fide Romanæ sedis separaverunt. *Testor nunc coram Deo & hominibus: seipsos avulserunt a corpore Christi, & supremo verticali throno* (Romana sede), *in quo Christus claves posuit fidei, adversus quem non prævaluerunt hactenus, neque prævalebunt usque ad consummationem portæ inferi, ora videlicet hæreticorum, sicut pollicitus est ille qui non mentitur.*

98 Nicolaus I in litteris ad Venilonem Archiepiscopum Senonensem ipsi & suffraganeis ejus eamdem unitatem commendans scripsit: *Vos, fratres carissimi, qui Sancto utique Spiritu revelante Apostolicæ sedis auctoritatem sensu capere, & ad splendorem luminis ejus incedere laudabiliter inchoastis, cum illa usque in finem sapere, cum illa semper ambulare studete; ab illa deviare nefas judicate, ab ejus discrepare sensu ne ad modicum quoque momentum consentiatis. Quos illa recipit, & vos recipite quoque; & quos illa respuit, abigere ipsi, sicut ipsa, mementote. Non enim illa respuit nisi membra, quæ sibi non cohærent; nec a se recidit, nisi quos in scandalum multis positos comprehendit. Non, inquam, recidit vel eruit a se*

nisi

nisi membrum, quod sanis membris in offensionem & perniciem noscitur extitisse.

99 Hincmarus Remensis in præfatione opusculi de Divortio Lotharii & Teutbergæ, *De omnibus dubiis*, ait, *vel obscuris, quæ ad rectæ fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, S. Romana ecclesia ut omnium ecclesiarum mater & magistra, nutrix ac doctrix est consulenda, & ejus salubria monita sunt tenenda*. Et in libro de Prædestinatione cap. 4. *Sequimur autem, quæ catholica & Apostolica nos docet S. Romana ecclesia*. Et c. 24. *Piis, devotis, atque catholicis hoc debet sufficere, quod omnium ecclesiarum mater sancta, catholica, atque Apostolica docet Romana ecclesia.*

100 Multa alia similia aliorum testimonia subiicere possem, quæ hoc vel sequentibus sæculis eamdem tum communionis tum fidei potissimum unitatem cum Romana sede summisque Pontificibus pari ratione commendant, ac utriusque necessitatem declarant. Sed antiquiora, quæ hactenus protuli, apud adversarios antiquitatis maxime studiosos sufficere arbitror, ut traditio, quam hoc capite exponendam proposui, satis superque probata ab ipsis quoque judicetur: cum præsertim certum sit, subsequentibus ac posterioribus sæculis catholicos doctores de Romanæ sedis auctoritate ita scripsisse, ut in dogmaticis præsertim proprie dictis definitionibus eam plures amplioribus quam olim verbis atque nominibus commendarint, explicarintque luculentius; nec quisquam quoad unitatis cogendæ prærogativam, quam omnes ex principiis communibus antiquorumque doctrinis habebant exploratam, quæstionem moverit. (*) Ita porro traditio non minus quam Scriptura sacra comprobat rationem ac vim propriam Pontificii primatus, quem ad unitatem non communionis tantum, sed potissimum fidei in universa Ecclesia continendam & conservandam ab ipso Chri-

(*) Quamquam si quidam etiam movissent in eo quæstionem, Bossueti sententia lib. IV. *Defensionis declar. Cler. Gallic.* c. 16. part. 2. pag. 218. hic maxime locum haberet: *Theologi graves, postquam exploratam habent Patrum sententiam, non multum commoveri solent novellis Scholasticorum opinionibus*, quæ si novæ sunt, & antiquitati contrariæ, sunt repudiandæ.

Christo institutum, & vi apta ad hunc finem obtinendum, idest vi cogente præditum, ex * principiis, quibus adversarii quoque calculos addiderunt, demonstrasse videmur. Quid pluribus opus est, ut hoc systema ad certa principia ab ipsis adversariis concessa revocatum, ac exinde legitime deductum evolutumque, ac tum Scriptura, tum traditione comprobatum, omnino certum ac demonstratum dicatur? Quod si quædam pauca veterum facta, aut etiam testimonia systemati perinde demonstrato videantur difficultatem afferre; quicumque ejusmodi systematum naturam & vim intelligit, nihil movebitur. Veritatum enim Theologicarum systemata, quæ ex multis testimoniis in unam sententiam conspirantibus demonstrationem accipiunt, ut demonstrata dicantur, haud opus est, ut omnia omnino, sed sufficit, si plura, vel pleraque testimonia satis aperta & concinentia idipsum constituant. Quæ autem pauca videantur obesse, ea rectus ejusmodi systematum æstimatori, vel congrue explicanda esse, & cum ipso systemate aliisque testimoniis concilianda cognoscet (uti sane (1) præstiti in

* Supr. c. 9.

Quodnam systema Theologicum demonstratum dici possit.

E e re

(1) Ita ex. gr. me conciliasse seu explicasse arbitror objectionem, quæ omnium maxima ac difficillima videtur, ex facto & verbis S. Cypriani circa decretum S. Stephani Papæ de hæreticorum baptismate, nec non ex illis S. Augustini de facto & verbis ejusdem Cypriani, ut videre licet ex cap. 13. §. 3. & 9. Si quæ tamen adhuc difficultas apud aliquem superfit; contemnenda & nihili habenda erit, cum locus unus vel alter objectus, nequeat infringere, aut elidere vim systematis, quod tot aliis testimoniis cum Scriptura concinentibus probatum fuit; cumque præterea per omnes constet Cyprianum ea in sententia errasse, & ideo quidem errasse, quia unitatem cum Stephani sententia non tenuit. Nonne in aliis fidei doctrinis complurium Patrum traditione probatis nihil officit, si qui pauci textus alicujus etiam celebris & antiqui Patris contrarium videantur ingerere? Nonne complexus testimoniorum, quæ ex Patribus sequentibus sanctum & antiquissimum Episcopum Irenæum Romanæ fidei unitatem omnino necessariam propter primatum tam expresse affirmantem recitavimus, quæque cum institutione & fine instituendi primatus, & cum Evangelicis de Petro primo primate testimoniis conspirant, demonstrationem satis aptam exhibuit, qua nullam majorem

re præsenti quoad aliqua præcipua objecta nonnullorum Patrum facta, aut textus); vel si non ita facile explicari & conciliari posse credantur, non tanti facienda perspiciet, ut ipsum systema demonstratum, deserendum, aut in dubitationem adducendum existimet. Hæc in eorum præsertim gratiam monenda fuere, qui levioribus aliquot objectis moventur, quibus si voluissem singillatim respondere, traditionis seriem identidem importune abrumpere coactus fuissem, & morosius immorari in minimis, quæ ex difficilioribus suo loco solutis, ac præcipue ex ipso systemate bene percepto facilem solutionem accipiunt.

Textus, qui cum auctoritate Apostolica conjungunt conciliorum generalium, aut Ecclesiæ auctoritatē, nihil obsunt vi coactivæ illius.

101 Mirum vero maxime esset, si ad infirmandam vim traditionis hoc capite propositæ quempiam moverent adhuc ea antiquorum testimonia a Bossueto diligentius collecta & ingesta, quibus decreta fidei sedis Apostolicæ nunc conciliorum generalium, nunc Episcoporum Ecclesiæ catholicæ auctoritate firmata, roborata, irretractabilia, aut alio æquivalenti titulo donata præferuntur. Ex his quidem omnibus suffragiis Pontificiæ auctoritati additis vim coactivam exsurgere nemo negarit, & vim quidem majorem quam ex Pontificia auctoritate tantum; hocque sensu dictum illud obtinuit: *Orbis major est Urbe*. At num inferri etiam potest (quod Episcopi Meldensis commentarium ingerit), Pontificiam auctoritatem per se non cogere, quia cum conciliorum generalium, vel Episcoporum totius Ecclesiæ auctoritate conjungitur, & ex hac unitate invictum robur elicitur? Num ubi duo vel plures vi coactiva & ineluctabili per se prædīti, ad aliquid firmiter statuendum afferuntur, alter alteri præjudicium creat? Nonne cum sacræ Scripturæ auctoritate traditio jungi solet a Theologis, & cum Scriptu-

ra

in aliis non paucis dogmatibus quispiam requireret, aut inveniret? Objecta ex præsumptis quorumdam Pontificum erroribus in materia fidei, qui (ut in præfatione monuimus) ad caput ultimum hujus dissertationis, ubi de illorum infallibilitate agetur, pertinent, ibidem §. VI. & seqq. ita dificientur, ut nihil exinde difficultatis contra systema hactenus constitutum superesse queat; vel, si quid videatur superesse, nequeat in dubium adducere eam primatus vim atque rationem, quæ tot exploratis documentis plane demonstrata videtur.

ta ac traditione jungitur etiam synodorum præsertim generalium auctoritas? Num hinc deduci potest nec solam Scripturam sacram, nec traditionem solam, nec solam synodorum generalium auctoritatem ad vim coactivam sufficere? Minime gentium, cum singularum vis omnino coactiva aliunde probetur, & explorata sit. Solam vero Pontificiam auctoritatem per se pariter cogere ad fidei unitatem ratione primatus, propter quem omnes undique fideles cum Romana fide tamquam cum centro unitatis convenire necesse est, ex institutione Christi, ex Evangelicis textibus, ac traditione ipsa, conciliorum quoque generalium suffragiis munita, uno verbo ex toto systemate jam demonstrato palam factum arbitror; idque ita ut ipsius Apostolicæ auctoritatis coactiva vis e ratione propria instituendi primatus proficiscens, a conciliorum generalium, aut Episcoporum, & Ecclesiæ consensu non pendeat: quam conditionem consensus Ecclesiæ ab adversariis requisitam refellemus pluribus capite sequenti n. 29. & seqq. Neque tamen superflua fuit horum suffragiorum additio, quæ ad fortius argumentum utilis, ad infirmiores docendos, & ad pertinacium contumaciam revincendam necessaria quandoque habita est, ut plenius statuetur laudato capite num. 34. cum præsertim definitione Apostolica per se se explicetur, quæ sit fides centri catholicæ unitatis, cum quo tota cohæret Ecclesia; conciliorum vero generalium, seu Episcoporum totius orbis suffragiis fides totius catholicæ cum unitatis centro cohærentis declaretur Ecclesiæ, quæ declaratio ad faciliorem unitatis alias per se Apostolicis definitionibus debitæ conciliationem quantum valeat, nemo non videt. Quot objecta a Bossueto testimonia hoc uno ictu cadunt, seu potius in ejus consilium & scopum convincuntur inania (1);

Discrimen inter definitionem Apostolicam, & illam concilii generalis

Ee 2 inte-

(1) Inania quidem non essent, si quæ ille attulisset antiquorum testimonia, quibus palam traderetur, Apostolicas definitiones non cogere, antequam conciliorum, aut Episcoporum totius Ecclesiæ approbatio & confirmatio accederet. At cum ne unum quidem ejusmodi testimonium afferre nec invenire potuerit, quis non videat, in propositum ipsius ea tantum, quæ Pontificiis definitionibus, conciliis, Episcopis simul conspirantibus, invictum robur tribuunt, nihil suffragari?

integramque relinquunt vim argumenti ex traditione hoc capite expositi, quod ex iisdem objectis nihil detrimenti capit. Ejusdem vero argumenti vim multo forsitan evidentior fiet, si ipsorum adversariorum, qui inter catholicos sequiori ævo Pontificiam auctoritatem certis limitibus restringere, & quasdam prærogativas ejus in controversiam studuerunt vocare, in adstruenda vi cogendæ utriusque unitatis consensum demonstravero, ex quo palam fiet, ipsos etsi in quibusdam aliis capitibus repugnantes, in hoc tamen satis apertis debuisse testimoniis convenire, ne ab antiquorum traditione ipsis quoque explorata recederent.

CAPUT XIV.

Adversariorum catholicorum testimonia, quibus utriusque unitatis cum Romana sede necessitatem professi sunt.

I. CUm non omnes Pontificiæ auctoritatis adversarios etiam hæreticos & schismaticos, sed catholicos tantum hoc in opere confutandos susceperim; horum testimonia tantummodo producenda erunt, quibus communionis fideique unitatem cum Romana sede ejusque Pontificibus necessariam, ut ex antiquorum traditione acceperant, satis aperte affirmarunt. Neque vero hos omnes & singulos (quod nimis esset longum) producere oportet: sufficit enim præstantiores atque præcipuos allegare, qui cum in hac thesi non particularem & controversam, sed omnino certam, omnibusque catholicis communem, atque ex antiquorum traditione, nec non ex Evangelicis de Petri primatu testimoniis elicitam protulerint sententiam; ceterorum pariter omnium, qui catholici fuerunt, mentem aperuisse judicabuntur, adeo ut soli hæretici atque schismatici sentire aliter queant. Hic quidem adversariorum consensus quoad utriusque unitatis necessitatem si idoneis eorumdem testimoniis statuetur, invictum contra ipsos argumentum suppeditabit ad ea revincenda, quibus alibi Pontificiam auctoritatem præsertim in fidei definitionibus limitant, atque ex parte etiam oppugnant: quod potissimum ego respiciens in præfatione monui, illos principia de primatu Romanorum Pontificum

omnino

omnino certa vidisse, consequutiones non vidisse. At de hoc in sequenti capite agendum erit. Nunc ipsa consententia illorum testimonia promamus, nec dissimulabimus sub finem hujus capitis celebrem quamdam distinctionem inter Apostolicam sedem & sedentem, aliaque duo ipsorum effugia notare atque refellere, quibus consensum, quem non potuerunt identidem non declarare, aliorsum distrahere ac distorquere frustra nisi sunt.

§. I.

Communis adversariorum formula, qua centrum unitatis in Romana sede positum agnoscunt, explicata præsertim ex comitiis Gallicanis anni 1682.

2 Unitatis cogendæ vim, ac *centrum* in Romana sede positum omnes Gallos etiam adversarios confiteri res vulgatissima est, totque ipsorum afferta testimoniis, ut omnia colligere satietatem pareret. Hanc autem receptissimam appellationem *unitatis centrum*, quæ ad primatum Romanæ sedis ab iisdem Gallicanis adversariis refertur, celeberrimus Gallicani Cleri conventus anni 1682. in ea *Declaratione de Ecclesiastica potestate*, qua die 19. Martii famosi articuli constituti fuerunt, satis comprobaturus atque explicaturus, declaravit Romanam sedem illam esse, *in qua unitas servatur Ecclesiæ*: quæ sententia ex SS. Patribus præsertim Cypriano, Paciano, ac Optato similia scribentibus sumta fuit: unde in epistola encyclica ejusdem conventus ad omnes Archiepiscopos, & Episcopos regni hæc in rem præsentem ex S. Cypriano præfatur: *Fidenter cum B. Cypriano pronuntiamus, carissimi collegæ, Christum, ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituisse, & unitatis originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuisse, eumque, qui cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia non esse; qui vero unitatem non tenet, nec fidem habere*: quæ profecto verba ita centrum unitatis Ecclesiæ cum vi ad unitatem cogente positum præferunt in Romana cathedra, ut hanc cathedram ejusque unitatem quicumque deserat, in catholica Ecclesia, quæ eidem centro adhæret, esse non possit. Hæc *centri unitatis* notio & explicatio ex adversariorum fre-

frequentissimo conventu deducta, & ea quidem occasione edita, de ceterorum adversariorum mente non sinit ambigere. Ipse Dupinus, etsi inter adversarios Pontificiis prærogativis minus æquus fuerit, ut alibi vidimus; hoc tamen in dubium revocare minime potuit. Quin in præfatione ad Optatum §. 2. inter cetera fidei dogmata ab eodem Patre asserta istud adstruit, *Romanam ecclesiam ceterarum matrem & UNITATIS CENTRUM propter Petrum, qui caput Apostolorum fuit*, Optatus *agnoscit*; centrum scilicet ejusmodi, in quo *unitas* (ut idem ait Optatus) *ab omnibus servetur*. Hinc veluti in formulam solemnem transiit apud Gallos præsertim etiam adversarios *centrum catholicæ unitatis* appellare Romanam sedem, Romanumque Pontificem S. Petri successorem, & ita appellare, cum primatum ejus profiteri volunt adversus hæreticos atque schismaticos; quemadmodum sane adversus eosdem primatum Pontificium peculiaris juris asserturus idem conventus Gallicanus, vim præcipuam ob unitatem Ecclesiæ continendam & conservandam eidem centro non obscure asseruit: unde & Rex ipse Galliarum Declarationem ejusdem Gallicani conventus confirmans die 23. Martii anni laudati, adversus Novatores Pontificium primatum oppugnantes constitutam ab eodem conventu agnoscit *potestatem legitimam visibilis Ecclesiæ capitis, & centri unitatis ecclesiasticæ*. Legitima *potestas centri unitatis ecclesiasticæ* sine vi cogente ad unitatem cum eodem centro intelligi nequit.

3 Solum dubitari potest, num qui hæc fatentur tamquam dogma fidei certum, de centro unitatis fidei intelligant, an vero de centro unitatis communionis tantum. De centro quidem communionis nihil cum ipsis controversiæ est, cum Nicolius superius laudatus c. 11. n. 5. ex omnium etiam Gallorum doctrina ac fide certum tradiderit: *Nobis præterea adhærendum est per communionem expressam atque præcipuam cum capite Ecclesiæ summo Pontifice*. Quibus concinens Claudius Fleury inter veræ Ecclesiæ notas recenset *Romanam, ut demonstretur*, inquit, *signum veræ Ecclesiæ esse communionem cum sancta sede Romana*. Hinc etiam memoratus Dupinus, licet plura Romanæ sedi decerpere non dubitaverit; communionis tamen unitatem cum ipsa, quam unitatis centrum asseruerat, tenendam extra omnis dubitationis aleam posuit notatione 26. & 37. in Optati librum

Exposit. symb. part. 2. a. 9. c. 1.

Catech. histor. c. 2. par. 2. lect. 9.

brum secundum. Immo dissertatione 5. *De antiqua Ecclesiæ disciplina* cap. 2. recitato S. Hieronymi textu, qui unitatem cum Romano Pontifice necessariam apertissime efflagitat, in eo laborat, ut ab unitate fidei, quæ ibidem proprius intelligitur, illud testimonium abstrahat; & ad solam communionis unitatem deflectat, inquiens: *Nihil id facit ad fidem, & judicium Romani Episcopi, sed tantum ad communionem*: quam profecto Romanæ sedis communionem adeo necessariam Clerus Gallicanus in laudata Declaratione expressit, ut eamdem illam habeat cum communione Christi; unde hæreticos, *qui simplices animas ab ecclesiæ matris* (idest Romanæ) *communione dissociant, a Christi communione dissociare* affirmavit. Infinitum propemodum esset, si quæ pro hac unitate ab adversariis catholicis aperta concordique sententia afferuntur, agglomerare vellem. Sed præter quam quod nonnulla alia in sequentibus ipsorum testimoniis occurrent, in thesi haudquaquam controversa plura congerere opus non est.

4 Quidquid porro Dupinus ex Hieronymiani loci occasione contra necessitatem unitatis fidei contenderit, id aliis plerisque & præstantioribus adversariis, quos deinceps proferemus, persuaderi neutiquam potuit. In memorata Gallicani Cleri Declaratione nonnulla hujus necessariæ unitatis indicia inspersa fuere. Primo enim Romanæ sedis primatum ab hæreticorum dicteriis vindicans, eam appellat *sedem Apostolicam, in qua fides prædicatur, & unitas servatur Ecclesiæ*: quæ postrema verba unitatis centrum in ea constitutum indicantia, cum *fidei prædicationi* subiciantur, unitatem fidei, quæ fidei prædicatione servatur, quæque est præcipua Ecclesiæ unitas, spectare videntur, ita ut unitas fidei in eadem sede, & cum eadem sede servanda potissimum sit. Numquid enim unitas communionis tantum, & non unitas fidei tenenda est cum ea sede, quæ *fidem prædicat Ecclesiæ* (sic nimirum hunc locum interpretatur Dupinus, *où l'on enseigne la uraje foi de l'Eglise, & qui conserve son unitè*), eam videlicet fidem, quæ non minus Apostolicæ sedis, quam totius Ecclesiæ fides est; quatenus non alia est fides Ecclesiæ, quam quæ in Romana sede prædicatur, & traditur, ut cap. 13. n. 36. fusius ostendi? Ei sane, qui *fidem prædicat*, fidei unitas subtrahi non potest, quin ipsi fidei, quæ prædicatur, & fides Ecclesiæ esse conceditur, uni- *Trait. de la puissanc. Eccles.*

tas

tas subducatur, quod profecto non licet. Gallicanum certe Clerum, dum ea verba scripsit, aliquid tale sensisse (ne dubitemus) satis indicat Bossuetus in oratione iisdem in comitiis habita, & encyclicis ipsius Cleri litteris approbata, ubi unitatem quidem commendans, Ecclesiæ catholicæ fidem eamdem esse affirmat ac fidem Romanæ ecclesiæ, quæ scilicet in Romana sede a S. Petro, ut ait, in successoribus ejus loquente prædicatur. Verba ejus dabimus numer. 18.

5 Addam aliam observationem non contemnendam in ea ejusdem conventus Gallicani verba, quibus *potestatem, qua pax Ecclesiæ continetur*, Apostolicæ sedi tribuendam fatetur adversus hæreticos, qui eam potestatem destruere molientes, *simplices animas ab Ecclesiæ matris, Christique adeo communione dissociant*. Quæ etsi primo aspectu insinuent, *potestatem* primatus propriam, *qua pax*, seu unitas, *Ecclesiæ continetur*, infirmari vel negari non posse, quin ipsa Ecclesiæ pax seu unitas, *communionis* deinceps nomine appellata, quæ per eam non continetur amplius, discindatur; cum tamen hæc inculcentur adversus hæreticos, qui unitatem fidei proprie impetunt, de ea *communione*, *unitate*, ac *pace*, quæ fidem respicit, accipienda pariter sunt. Neque enim alia de causa communionis unitatem cum summo Pontifice dissociarunt hæretici, nisi quia unitatem fidei, ad quam ea potestate adigebantur, renuebant: quæ si ab ipsis exacta non fuisset, communionem cum eo tenere non recusassent: unde initio scissuræ communicare se cum eo velle dicebant, dum in fidei dissidiis aliter sentire liceret: neque istud propositum abjecere, nisi cum viderunt alterum sine altero se obtinere non posse. Sed apertiora adversariorum testimonia proferantur.

§. II.

Testimonia Gersonis, Cardinalis Cusani, Joannis de Parisiis, Alphonsi Tostati, & Petri de Marca.

6 Cum præcipuæ potestatis primatum Petro ac successoribus ejus a Christo delatum fuisse ob unitatem conser-

van-

vandam adversarii fatentur; tum vero *ob conservationem unitatis fidei* potissimum delatum Joannes Gerson adversariorum coriphæus diserte prodidit in opere *De potestate Ecclesiastica* consid. 9. ubi memorata *Christi ordinatione primaria*, *qua voluit Ecclesiam suam regi principaliter sub uno, & ab uno monarcha, sicut est una fides, unum baptisma, & una Ecclesia unitate capitis tam primarii, quam vicarii*; hanc rationem addidit: *Quoniam iste est optimus principatus præsertim in spiritualibus AD CONSERVATIONEM UNITATIS FIDEI, ad quam obligantur omnes*. Potestatem ergo hujus *principatus*, seu primatus, *unitati fidei conservandæ* institutam & collatam agnovit, qua omnes ad eam unitatem obligantur. Quibus concinens in tractatu *De statibus Ecclesiæ* tit. *de statu Prælatorum* consid. 13. ait: *Status Episcopalis habet rationabiliter monarcham supremum, scilicet Papam, ratione unitatis fidei*.

7 Neque omittendum est testimonium Cardinalis Cusani inter adversarios celebris, qui cum Basileensis synodi, cui maxime faverat, infelicem exitum deprehendisset, in epistola secunda de usu calicis ad Boemos, quam deinceps scripsit, non solum unitatem in genere cum Romana sede necessariam statuit ex S. Cypriano, cujus ex sententia *Erit*, inquit, *necessario catholica Ecclesia illa, quæ primæ sedi adhæret*; verum etiam unitatem in fide cum eadem sede adeo necessariam censuit, ut, cum observarit alias sedes, quæ ab ea se se diviserunt, in errores fidei fuisse prolapsas, nec rediisse ad veram fidem nisi eas, quæ ad unitatem fidei ejus reversæ sunt, tutum ab erroribus refugium *in unione* (utique fidei) *cum principe in Ecclesia* positum pronuntiaverit.

8 Joannes de Parisiis in tractatu *De potestate regia & papali* c. 3. postquam affirmavit, unum in tota Ecclesia post Christum debere semper præsidere ob unitatem, rationem refert in fidem, quæ quæstionibus & controversiis obnoxia hoc capite eget, ut ipsius fidei unitas vi hujusce capitis præcipua contineatur. *Nam post corporalem*, inquit, *subtractionem præsentiæ corporalis Christi, contigit interdum circa ea, quæ sunt fidei, quæstionem moveri, in quibus propter diversitatem opinionum, vel sententiarum discinderetur Ecclesia, quæ ad sui unitatem requirit fidei unitatem, nisi per unius sententiam Ecclesiæ, & fidei unitas servaretur. Hic autem unus principatum hujusmodi habens est Petrus successor Christi* : . . . *qui Ecclesiæ*

 sua

suæ noluit deficere in necessariis ad salutem. *Principatui* ergo *hujusmodi*, quo *unitas* Ecclesiæ ac fidei *servaretur*, vim profecto coactivam, sine qua unitas servari non posset, ex ipsa Christi institutione vindicat, ne idem Christus *Ecclesia suæ defuisse* dicendus sit *in necessariis ad salutem*: quod rationem pro vi coactiva adstruenda a nobis propositam cap. 9. n. 1. mirifice confirmat.

9 Subiiciam Alphonsum Tostatum, qui etsi in *Defensorio* adversariorum partibus patrocinatus; nihilo tamen minus in caput XVI. Matthæi proposita quæstione, cur Christo interroganti omnes Apostolos circa fidem, unus Petrus responderit, cum antea eidem Christo interroganti, quid homines de se dicerent, omnes respondissent, hanc solutionem quinto loco ponit, quæ unitatem fidei cum Romana sede tenendam expresse ingerit. *Quinto quia cum Petrus futurus esset pastor, & populus debet tenere talem fidem, qualem pastor confitetur, & Petrus futurus erat universalis pastor; voluit Christus, quod confessio fidei esset per Petrum solum, ut insinuaretur, quod talis fides tenenda est, quam prædicat Romana sedes, quæ est caput & mater ecclesiarum, cui Petrus præfuit*.

10 Petrum de Marca apud adversarios celebrem, etsi non æque in omnibus cum iisdem sentientem, præterire non possum, quippe qui in utriusque unitatis bonum eximia testimonia suppeditat, quæ cum ipsorum adversariorum sententiis conveniunt, nostroque systemati maxime congruunt. In *Concordiæ* opere ab adversariis commendato lib. 2. c. 2. postquam num. 2. asseruit necessitatem communionis cum Romana sede, adeo ut *nulli licuerit, nec ipsis etiam Apostolis Episcopatum tenere alienum a communione & consortio unitatis, quæ viget in cathedra Petri*; & num. 5. affirmavit, *eum, qui alienus sit ab ecclesiæ Romanæ communione, a corpore totius Ecclesiæ avulsum in peregrinitatem quamdam redigi*; mox num. 6. cum communionis unitate fidei quoque unitatem jungendam præscribens ait: *Commune hoc officium communionis cum ecclesia Romana, cui impendendo eum ceteris provinciis Gallia adstringitur, cognoverat ante omnes vetustissimus ille Lugdunensium Antistes Irenæus, qui unus scripsit QUOD OMNES SENTIEBANT*. Ad Romanam ecclesiam, *inquit*, propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam: *quasi diceret juxta sinceriorem illorum*

illorum verborum interpretationem, eam esse vim unitatis; quæ principatum & originem a Petri sede trahit, ut cum ea sentiendi (utique in fide, de qua expresse ibidem Irenæus loquitur) *necessitatem ceteris imponat*. Propagatam in sequentes ætates apud Gallos hujus veritatis apertam professionem ex Avito confirmat. Alia plura ejusdem Petri de Marca testimonia suppetunt ex dissertatione *De discrimine clericorum & laicorum*, quibus primatum S. Petro præ ceteris Apostolis concessum ad conservandam Ecclesiæ unitatem, eumque vi coactiva præditum declarat. Sententiarum ejus summam indicabo. Clavium potestatem S. Petro supra alios Apostolos a Christo traditam affirmat *pro tuenda unitate in universalis Ecclesiæ regimine*, & ita quidem traditam, ut non solum ad hanc unitatem servandam possit omnes cogere; verum etiam nullam in aliis fore pronuntiet clavium potestatem, nisi in unitate cum Petro. Cum æquales fuisse ait omnes Apostolos potestate ipsis tradita in universum mundum, monet constanter excipiendam esse potestatem, seu jus cogendi totam Ecclesiam ad unitatem cum Petro, jus ita proprium istius ratione primatus, ut vel ipsi Apostoli in construendis prædicatione fidei totius orbis ecclesiis, has omnes subiicere deberent unitati, & petræ primariæ adjungere, idest ei fidei, quam S. Petrus in Romana principali sede deposuit; ne alioquin schismaticæ essent, ut docuit Optatus. Alia atque alia similia præteriens, selecta tantum ejus verba (1) in notatione descripta appendam. A testimo-

(1) Sic nimirum ait in laudato opere *De discrimine clericorum* cap. 3. n. 2. *Christus Dominus noster Apostolis omnibus & singulis in solidum Ecclesiam suam fundandam, docendam, & regendam commisit, ea tamen lege adjecta, ut Petrus inter eos primatum gereret, & caput esset collegii illius Apostolici, eo fine scilicet, ut præter communem cum aliis curam, unitatis conservandæ in exercendo regimine sollicitudo præcipua & specialiter illi competeret*. Vim autem coactivam declarat post pauca, ubi claves Ecclesiæ cum potestate ligandi atque solvendi ideo primum promissas soli Petro affirmat (licet aliis postea eadem potestas tradita fuerit), *ut scirent omnes Pontificii, potestatem semper cum Petri Ecclesiæ capitis communione & unitate retinendam, ad quod ipse præcipue cum potestate ligandi contumaces huic unitati cogere posset*.

monio Petri de Marca non disjungam testimonium ejus laudatoris Stephani Baluzii in notis ad Salvianum & Vincentium Lerinensem editionis Venetæ 1728. pag. 457. *Itaque ad vitandum schisma necesse est, ut unitatem Ecclesiæ sequamur, idest Romanam ecclesiam, ubi est origo & radix unitatis.*

§. III.

Et num. 3. considerans mandatum ter repetitum pascendi Ecclesiam, *Quibus verbis*, ait, *promissa Petro capitis potestas pro tuenda unitate in universalis Ecclesiæ regimine, illi præ ceteris indulta est. aliquid enim specialiter datum necesse est intelligi per sententiam Domini ter repetitam, post acceptam communiter eamdem cum aliis potestatem. Ceteri quippe Apostoli sic una potestate instructi sunt in solidum, ut ejus inter se divisionem faciendam . . . . non ignorarent . . . Petrus quoque partem sibi excolendam assumsit, quemadmodum & Paulus, & reliqui Apostoli præstitere. Sed Petrus præter specialem sibique assignatam partem, universum gregem a Christo pascendum, & IN UNITATE regendum accepit.* Et num. 4. *Quare dicendum est ex Christi instituto regiminis ecclesiastici formam hanc, ut diversis pastoribus committatur, quorum unus sit caput collegii ad tuendam unitatem.* Et num. 11. *Ex superius dictis patet, collatam collegio Apostolorum auctoritatem ea lege, ut Petrus præesset Ecclesiæ unitati, eamque custodiret.* Quam prærogativam ad successores ejus Romanos Pontifices traductam cum potestate præcipua in custodiam unitatis, verbis sequentibus pronuntiat scribens de Romano Episcopo: *Quare poterit ille ex officio & vi potestatis sibi collatæ unitatem tueri, erudiendo ignaros, & contumaces ligando, sive censuris percellendo, cujuscumque sint conditionis, sive Episcopi & clerici, sive laici* &c. Et num. 13. *In executione paris illius potestatis tenebantur Apostoli fundare ecclesias in unitate, cujus caput cum esset Petrus, illius communioni eas subiicere tenebantur.* Et num. 21. ex Optati doctrina hæc tria colligit, *quæ non a catholicis solum, sed neque a Parmeniano Donatista negari posse contendebat: a Christo unam solum cathedram constitutam in Ecclesia, eamque Petro collatam in urbe Roma, qui hac ratione factus est caput Apostolorum: porro unitatem ab omnibus Apostolis servandam in illa una cathedra, ne si ab ejus unitate recedentes in ecclesiis ædificandis aliam cathedram constituerent, schismatici, & peccatores haberentur. Nullum erat periculum, ne scissa unitate Ecclesiæ proprias sibi ecclesias defenderent sejunctas a communione Petri. Sed regiminis semel constituti forma exposcebat, ut sciremus, Apostolos quoque ipsos huic regulæ a Christo præscriptæ subdi-*

§. III.

Testimonia ex comitiis Cleri Gallicani, annorum 1579. 1650. 1653. & 1663.

11 Clerus Gallicanus, qui Fevreto teste magnam omni ævo dignitatem consequutus *ob indissolubilem cum sancta Romana sede unitatem, a qua numquam desciverat* (*ecclesia enim Romana erat veluti spiritus, seu mens principalis, quæ cunctos ejus sensus ac facultates regebat; centrum, cum quo coibant omnes lineæ ejus circumferentiæ ..... denique primum mobile, cujus omnes motus sequebatur*); hic, inquam, Clerus Gallicanus S. Irenæi vetustissimi sui Doctoris & Episcopi sententiam amplexus, unitatem potissimum fidei cum eadem sede custodire antiquius habuit. Afferam verba comitiorum Medolunensium anni 1579. *Operam dabunt ii, quibus cura demandata est, Episcopi scilicet & eorum Vicarii, ut in omnibus tam diœcesanis, quam provincialibus, omnes & singuli tum clerici, tum laici amplectantur, & aperta professione eam fidem pronuntient, quam sancta Romana ecclesia, magistra, columna, & firmamentum veritatis profitetur & colit.* Ratio vero subiicitur ex ejus primatu S. Irenæi verbis expressa: *Lib. 1. c 3. num. 4.*

---

tos fuisse. Pares quidem in ceteris erant Petro, sed in retinenda unitate eum respicere debebant ut totius collegii caput, & rectorem unitatis. Et similiter num. 23. ex Optati, & Hieronymi doctrina affirmat, *ad Apostolos quoque pertinuisse, ut unitatem cum Petro, qui origo illius & caput institutus erat a Christo, sibi necessario retinendam esse scirent.* Ac tandem num. 24. Petro præ ceteris Apostolis tributum ait, *quod esset caput unitatis, adeoque tenerentur Apostoli particulares ecclesias subiicere huic unitati, ut docuit Optatus, cujus specialis custodia in universa Ecclesia erat penes Petrum. Uno verbo res ista comprehendi potest. Pares Apostoli inter se, & in Apostolatu: sed ratione habita ad unitatem ecclesiarum servandam, Petrus EXIMIO JURE ET PRÆCIPUO erat caput unitatis, adeoque sub illo respectu erat caput Apostolorum*, caput scilicet *cum eximio jure & præcipuo ad unitatem ecclesiarum servandam*, quod vim utique coactivam ad unitatem in Ecclesia tuendam requirit.

pressa: *Ad hanc propter suam potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam*. Cum quibus concinentes Gallicani Episcopi concilii provincialis Aquensis anni 1585. tit. *De professione fidei*, eam vocarunt *catholicam fidem, quam S. Romana ecclesia colit & docet;* & addiderunt, *Universos, qui aliter quam catholica Apostolica & Romana credit & prædicat Ecclesia, credere & pertinaciter asseverare ausi fuerint, veluti hæreticos & pertinaces, atque a communione fidelium separatos declaramus*.

T. 21. Concil. Ven. edit. col. 939.

12 Sæculo pariter decimo septimo idem Clerus Gallicanus in comitiis anni 1650. etsi litteris ad Innocentium X. diei VIII. Kalendas Novembris Gallicanas libertates tueretur, unitatem tamen fidei Romanæ sedi debitam confessus est tum initio, tum etiam in fine. Initio his verbis: *A cunctis retro sæculis regni hujusmodi Galliarum Christianissimi Episcopos primariæ sedi Apostolicæ tum amicitia ut fratres, tum obedientia ut filios, tum vero ut semper orthodoxos fidei communione conjunctos fuisse, & vestra non ignorat Beatitudo, & nos fatemur universi*. In quibus Gallicani Episcopi a cunctis sæculis Romanæ sedi *conjuncti* dicuntur *communione fidei*, & conjuncti quidem *ut orthodoxi*, quod communionem ejusmodi omnibus orthodoxis, ipsique orthodoxiæ necessariam significat. In fine autem sic: *Is omnium nostrum sensus est, is animus singulorum, Romanæ scilicet matrici ecclesiæ & originali per doctrinæ consanguinitatem jungi* (hæc unitatem fidei indicant), *per disciplinæ tesseram & fœdus sociari, vobiscum seminare, vestris quoque cum messibus nostros in Episcopi magni animarum horreis manipulos colligere*.

Vid. Dupin Traité de la puissanc. eccl. & tempor. pag. 606.

13 Neque minus illustre est ejusdem Cleri documentum anni 1653. Edita ab eodem Innocentio X. die 9. Junii celebri Constitutione in errores Jansenii, quos Gallicani Episcopi ad Apostolicam sedem detulerant, vix in Galliis ab Apostolico Nuntio exhibita fuit die 3. Julii, Cleri comitia statim coacta, quæ die 15. ejusdem mensis gratulatorias litteras ad laudatum Pontificem dederunt, his verbis unitatem fidei suæ declarantes: *Quo in negotio illud observatione dignum accidit, ut quemadmodum ad Episcoporum Africæ relationem Innocentius I. Pelagianam hæresim damnavit olim; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem hæresim ex adverso Pelagianæ oppositam Innocentius X. auctoritate sua proscripserit. Enim vero vetustæ illius ætatis Ecclesia catholica, sola*

Petri

Petri communione & auctoritate fulta, quæ in decretali epistola Innocentii ad Africanos data elucebat, quamque dein Zosimi altera ad universos Orbis Episcopos epistola subsequuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat non solum ex Christi Domini pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversus Apollinarium & Macedonium nondum ab ulla synodo œcumenica damnatos a Damaso paulo ante jactis, judicia pro sarcienda regula fidei (idest pro vindicanda fidei unitate) *a summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione, sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive ommittant, prout illis collibuerit* (ut hac quidem in causa omiserunt) *divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium* (ideft unitatem fidei) *præstare tenentur*. Et addunt se in eodem sensu ac fide contineri. Hoc testimonium, quod tam explorate declarat necessitatem unitatis fidei omnino præstandæ dogmaticis Romanæ sedis decretis vix editis, hoc est antequam ipsa nedum a generali concilio, sed nec Ecclesiæ saltem dispersæ consensu vel tacito approbata noscerentur; hoc, inquam, testimonium in mea causa luculentissimum, ac ex priscorum sæculorum sensibus expressum, & ab iisdem Gallis commendatum, atque ipso facto impletum displicuit nonnullis, qui illud suis principiis adversum sensere; ac propterea eam epistolam veluti subreptam & incaute scriptam, nec a Gallicana ecclesia probatam traduxere. At ne hæc dicteria inanissima cuipiam fucum faciant, satis erit monere eamdem epistolam jussu comitiorum anni 1655. rursus descriptam & actis insertam, nec non iterum in actis Gallicani conventus anni 1675. ac in postremis Cleri Memoriis recusam legi. Itaque non tam unius, quam omnium istorum Cleri comitiorum cognitione probata, insigne pro necessaria fidei unitate Gallicanæ ecclesiæ testimonium exhibet.

14 Audiantur etiam comitia anni 1660. quæ, dum in litteris ad Alexandrum VII. Apostolicam sedem *Montis* nomine appellant, in eo omnes catholicos debere pasci, doctrina utique fidei, de qua tum agebatur, satis insinuant. *In hoc Monte*, inquiunt, *nos ipsi pascimur, ut ait D. Augustinus ad populum suum, pascimus vos, pascimur vobiscum; & quia in eo Dominus docet, statuimus ibi secundum verba* *Procès verbal. Assembl. 1660.*

Ter-

Tertulliani finem quærendi, stationem credendi &c. Tum ad Pontificem: *Tu ille es, in quo, & per quem Episcopatus est unus. Tu jure vocaris suprema sacerdotii pars, unitatis ecclesiasticæ origo .... Fac igitur, ut idem omnes dicamus, & ne qua inter nos divisio fiat. Fiat pax in virtute tua.* Vim ergo unitatis continendæ eidem attribuunt.

15 Eximium quoque est testimonium ejusdem Gallicani Cleri in conventu anni 1663. quod in encyclicis diei 2. Octobris ad omnes Regni Archiepiscopos & Episcopos legitur: *Obsequium, quod sancto Patri exhibere consuevimus, Episcoporum Galliæ veluti hereditas est. Hoc est punctum solidum gloriæ nostræ, quod & nostram fidem invincibilem reddit, & nostram auctoritatem infallibilem, cum utramque inseparabiliter junctam tenemus cum centro religionis, nos colligantes cum Petri sede per fidem & disciplinam in unitate spiritus Ecclesiæ. Portæ inferi prævalere non possent adversus vim, quæ omnibus tenebrarum potestatibus terribilis est.*

16 In infinitum fere protrahendus esset hic paragraphus, si aliorum subsequentium comitiorum Galliæ, aliorumque Gallorum Episcoporum testimonia vellem proferre, quibus in celebrioribus controversiis fidei deinde excitatis Romanorum Pontificum decretis omnino adhærendum quam pluribus editis instructionibus edictisque propugnarunt. Hæc quidem cum ad primatus Pontificii prærogativam, quam universi Galliarum Episcopi certam de fide agnoscunt, referuntur; tum vero primatui ipsi vim coactivam unitatis fidei adeo concordi sententia attribuunt, ut hac super re de Gallicanæ ecclesiæ mente tot documentis declarata dubitare non liceat. Hæc animadversio necessaria visa est ob ea, quæ adversarii cum Bossueto identidem ingerunt, nimirum testimonia ejusmodi sive veterum, sive recentiorum Episcoporum Galliæ, quæ aliis in libris pro Romanæ sedis auctoritate editis collecta leguntur, ad primatum quidem, quem Galli ultro profitentur, non vero ad Pontificiam infallibilitatem, de qua eorum librorum Auctores disputant, revocari. Num, & qua ratione ea testimonia infallibilitatem Romanorum Pontificum adstruant, alibi expendendum erit. Nunc sufficit, si ex ipsis Gallis Episcopis evidens sit, ea ad primatum ita pertinere, ut ratio primatus vim unitatis coactivam, de qua in præsentiarum agimus, iisdem explicantibus involvat.

§. IV.

§. IV.

Testimonia Jacobi Benigni Bossueti Episcopi Meldensis.

17 Distinctum paragraphum reservavi Jacobo Benigno Bossueto Episcopo Meldensi, qui maximæ apud Gallos præsertim adversarios auctoritatis habetur. Hujus ergo unius testimonia, quæ in rem nostram non obscura subiiciam, satis erunt pro testimoniis ceterorum omnium, quæ afferri ex adversariis possent, cum ipse contrariæ nobis sententiæ vindex & patrocinator præcipuus suscipiatur ab omnibus uti caput & princeps, qui omnium sententiam enucleatius expresserit, & propugnaverit. Incipiam ab eximia ipsisque Gallis probatissima *Expositione doctrinæ catholicæ*, ubi sepositis quæstionibus inter catholicos controversis, sola certa Ecclesiæ dogmata proposuit. Circa Pontificium autem primatum hoc apud catholicos certum statuit c. 21. nimirum, *Dei filium cum suam Ecclesiam unam esse, & supra unitatem firmiter ædificatam vellet, tuendæ ac firmandæ unitati S. Petri Primatum instituisse, sedemque Apostolicam hujus unitatis centrum ac radicem esse* (Ita hunc locum Gallice scriptum ipsemet Bossuetus interpretatur Latine tomo 1. Defensionis declar. Cleri Gallic. lib. 3. c. 12. primæ editionis pag. 85. In Appendice autem novissimæ editionis legitur pag. 106. tomi 2. necnon in dissertatione prævia §. 93. tom. 1. pag. 81.); *ac propterea Petri successoribus deberi obedientiam eam, quam Concilia & Patres semper agnoverint*. Et post pauca reprehendit hæreticos tamquam unitatis catholicæ eversores, eo quod evertere student *auctoritatem Episcopatus, qui in ecclesiis particularibus unitatem custodit, & primatum sedis S. Petri, quæ est commune totius unitatis catholicæ centrum*. Id igitur in primatu Romanæ sedis præcipuum agnoscit, quod in unitatem totius Ecclesiæ tuendam atque firmandam institutus, ejusdem continendæ in tota Ecclesia sit centrum. Vim ergo in hujusmodi unitatem tuendam primatui competere dogma catholicum esse, quod a solis heterodoxis in dubium vocari possit, explorate fatetur. (1) Si porro *totius unita-*

Gg

(1) Hinc etiam in Catechismo pro diebus festis ad diem

unitatis catholicæ centrum ex catholico dogmate in primatu est collocandum, non solius communionis, sed fidei etiam, quæ potior est Ecclesiæ unitas, centrum agnosci debet, vi ac potestate idonea ad utramque unitatem tuendam & continendam præditum, cui proinde cohærere omnes catholici debent in ejusdem communionis ac fidei unitate. Quod si ob hanc unitatem Petro ac successoribus ejus debetur *obedientia, quam Concilia & Patres semper agnoverint*; obedientia ejusmodi non solum in rebus, quæ communionis, sed in iis etiam, quæ fidei unitatem sartam tectam servandam prospiciunt, Petro ac successoribus debita, ex primatus vi præcipua dimanat, sine qua totius unitatis catholicæ centrum frustra constitutus fuisset a Christo, cum sine hujusmodi vi totam catholicam unitatem tueri & custodire non posset.

18 Id autem adeo ex catholica fide certum habuit, ut in ipso sermone, quem recitavit in comitiis Cleri Gallicani, ubi de coercenda celebribus articulis Pontificia auctoritate actum fuit, hoc fere unum non tam ex Gallicanæ ecclesiæ doctrina, quam ex omnium Patrum traditione collegerit, fuseque exposuerit, primatum S. Petro ac Romanis Pontificibus in unitatem Ecclesiæ fuisse traditum, ac si hæc una, vel præcipua primatus vis atque prærogativa sit; unde & ad hanc vim unitatis statuendam retulit, quæcumque de Romana sede a Patribus illustriora primatus testimonia celebrantur. Longum nimis esset recitare singula. Ea tantum indicabo, quæ fidei unitatem ac centrum in Romana cathedra ratione primatus positum adstruunt. Postquam *unitatis* mysterium Ecclesiæ regimini necessarium, ac in eadem semper custodiendum exposuit; inter duodecim Apostolos unum bono unitatis a Christo præpositum ait, quem appellavit Petrum, propterea quod *super hanc petram suum ædificium erigere meditabatur*. Initio quidem in ejusmodi ædificationem Christus omnes Apostolos simul alloquutus legi-

tur:

---

diem festum sanctorum Petri & Pauli proposita interrogatione, *In quonam consistat primatus ecclesiæ Romanæ*; secunda responsio est: *In hoc, quod omnes ecclesiæ debent cum ipsa servare unitatem*. Vide tom. 10. novissimæ editionis operum pag. 218.

tur : *Ite, prædicate, misi vos*. At cum eidem constructioni supremam manum voluit imponere, in unitatis mysterium non omnibus simul, sed uni Petro verba fecit. Tum ad unitatem fidei propius accedens Bossuetus, affirmat Christum, *ut Petrum huic officio & honori præpararet, cum sciret fidem erga se esse fundamentum Ecclesiæ, inspirasse Petro fidem dignam, quæ huic mirabili ædificio fundamentum poneret*, Tu es Christus Filius Dei vivi. *Ob hanc gloriosam professionem fidei dignus fuit ea inviolabili promissione, qua Ecclesiæ fundamentum constitutus fuit. Jesus Christi verba, quæ ex nihilo efficiunt quidquid libet, hanc vim mortali homini impertivit. Neque dicitur, aut cogitatur hoc S. Petri ministerium cum ipso desiisse. Quod perpetuæ ædificationis esse debet fundamentum, finem habere non potest. Petrus semper in suis successoribus vivet, semper in sua cathedra loquetur. Id Patres dicunt, id sexcenti & triginti Episcopi in Calchedonensi synodo confirmant*. Et post multa iterum de fide Romanæ ecclesiæ loquens ait: *Petrus est adhuc in successoribus fundamentum fidelium*, eò quod nimirum petra sit, cui tota Ecclesia omnesque fideles fidei unitate incumbunt: unde sub ejusdem sermonis finem hanc fidei unitatem expressius memorans, hæc maxime notanda verba ad Romanam ecclesiam convertit. *Sancta Romana ecclesia, ecclesiarum omnium fidelium mater, ecclesia a Deo electa, ut filios suos in eadem fide atque caritate unires, nos semper tuam unitatem tenebimus*. Ob hanc unitatem fidei, quam omnes ecclesiæ catholicæ similiter tenent, *fidem ecclesiæ Romanæ esse semper fidem ecclesiæ* catholicæ profitetur, ad quam sane Romanæ ecclesiæ fidem *propter principalitatem omnes undique fideles convenire debere, & in qua omnes ecclesias traditionem conservasse* ex Irenæo commemorans; hoc tanti Doctoris testimonium pro oraculo certissimo omnibus sæculis habitum pronuntiat. *S. Irenée prononcé cet oracle reveré en tous les siecles*. Oraculum ergo omnibus sæculis receptum judicavit, *omnes undique fideles* cum Romanæ ecclesiæ traditione ac fide *propter principalitatem ejus potentiorem* convenire oportere.

19 Idipsum apertius explicavit, libro 10. al. 15. *Defensionis* declarat. Cleri Gallic. c. 1. quod ipsius testimonium, cum fusius interpretetur locum Matthæi c. 16. in eamdem plane sententiam a nobis propositam cap. 12. §. 1. totum hic exscribendum est. *Ne quid tam necessariæ disputationi*

 desit,

desit, placet exponere luculentius illud immotum, quod in fide Petri omnis ab origine novit antiquitas. Id duplici modo a Patribus intellectum : primum ut Ecclesia catholica in Petri fide immota consistat, tum ut immotum aliquid & invictum in eosiam quoque peculiarem Romanam ac sedem Apostolicam, Petri fide, prædicatione, sanguine, auctoritate, ac successione translatum fuerit. Et quidem immotum illud, quod a Petri fide in universam Ecclesiam diffundatur, sancti Patres ducunt ab illa egregia S. Petri confessione, Tu es Christus, *& deinde subsequuta Christi sententia*, Tu es Petrus. *Petrus enim Apostolus jam primus Apostolorum a Christo constitutus, jam a Christo* Petrus *dictus, atque his causis omnium primus ab Evangelistis appellatus, quod ipse textus Evangelii prodit legentibus, cum Christus quæreret*, Quem me esse dicitis? *omnium nomine confessionem hanc edidit, qua fidei Christianæ summa continetur*, Tu es Christus filius Dei vivi. *Quæ cum Petrus dixisset, statim audivit a Christo*, Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Quibus verbis Christus, qui suam maxime UNAM volebat Ecclesiam, creavit magistratum amplissima præ ceteris potestate ac majestate præditum, qui omnes moveret ad UNITATEM MAXIME IN FIDE. Atque his duo quidem confirmavit ; alterum, haud immerito Petrum omnium nomine respondisse, qui omnium princeps ab ipso magistro Christo constitutus esset ; alterum, quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent, eorum decretum, prædicationem, fidem fore Ecclesiæ fundamentum. Hinc Christus pollicetur hac Petri confitentis fide ecclesiam æternum constituram.* Super hanc petram, *inquit*, ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, *nempe Ecclesiam ea fide nixam. Quo*
Serm. 3. aunc 4. c. 2. *loco S. Leo*, Super hanc, *inquit*, fortitudinem æternum extruam templum, & Ecclesiæ meæ cælo inferenda sublimitas, in hujus fidei firmitate consurget. *Hæc idem Pontifex passim inculcat ; hæc omnes uno ore Romani Pontifices ; hæc denique Patres omnes, ut in re clara, & confessa plures locos congerere supervacaneum sit. Omnino fixum illud est & immotum, cum Ecclesia catholica ædificio comparetur, eam, quam Petrus confessus est fidem, æterni ædificii æternum fundamentum esse.* Hactenus ille. Fatetur ergo, ac ex *omnium* non tam *Pontificum*, quam *Patrum* certissima traditione fatetur, laudato *Evangelico textu Christum in Petro creasse magistratum*

am-

amplissima præ ceteris potestate ac majestate præditum; quæ verba indicant primatum non tam peculiaris *majestatis*, seu honoris, quam *potestatis*, seu juris præcipui præ ceteris & personalis. Sequentia porro, *qui omnes moveret ad unitatem maxime in fide*, finem innuunt a Christo intentum in ea primatus institutione ob unitatem potissimum fidei. Potestas amplissima in hunc finem tradita sine vi coactiva esse non potest. Quod porro subdit *Ecclesiam ea fide nixam*, unitatem utique fidei totius Ecclesiæ cum Petri fide ex institutione Christi ad laudatum finem obtinendum necessariam significat. Neque vero hoc jus solius fidei a Petro prædicatæ proprium, sed successoribus quoque ejus, in quos idem primatus eadem cum potestate, & in idem unitatis bonum traductum fuit, agnoscit commune, dum ait: *Quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent, eorum decretum, prædicationem, fidem fore Ecclesiæ fundamentum*; cui scilicet Ecclesia ex eadem institutione Christi debet inniti tamquam ipsius Petri fidei. Nonne hæc unitatis debitum ingerunt decretis fidei, quæ Romani Pontifices edunt *pro officio*, seu in finem primatus ob tuendam fidei unitatem? Quid autem censendum de verbis, quæ conditionem quamdam insinuant, *quoties communem ecclesiarum fidem ex communi traditione promerent*, inferius hoc ipso capite expendetur §. 5. num. 26. Neque hic omittendi duo alii ejusdem libri textus de Romanæ ecclesiæ traditione ac fide: unus ex cap. 5. pag. 191. tomi secundi novissimæ editionis, ubi fatetur *Romanæ ecclesiæ fidem non distingui a Romanorum Pontificum fide, quam scilicet non aliter quam a Petro primo atque a Petri successoribus Romani didicerint*: alter ex cap. 14. pag. 206. ubi eamdem Romanæ ecclesiæ fidem, seu traditionem ex S. Irenæo eam esse affirmat, *in qua omnes unitatem servare debeant*. Quid clarius?

20 Idem Scriptor in prima pastorali epistola *De promissis Jesu Christi factis Ecclesiæ* agens adversus hæreticos, qui Ecclesiam visibilem in fide posse deficere autumant, ac proinde indefectibilitatem ejusdem Ecclesiæ in fidei doctrina ex Christi pollicitationibus demonstraturus, cum num. 32. *unitatis signum exploratissimum* statuit *in communione cum cathedra S. Petri*, in qua sola, ut *sanctorum Patrum formulis utar, unitas ab omnibus servata est*; unitatem utique fidei, de qua potissimum erat cum hæreticis controversia, in

ejus

ejus cathedræ communione ac unitate servatam insinuat; & ob hanc communionem & unitatem veram fidem ex promissis Christi tutam præstans, addit: *Si ergo firme adhærebimus huic cathedræ, tuti erimus ex Jesu Christi promissis.* Rationem vero hujusce rei allaturus, Evangelicum textum allegat, ex quo Petrus prædicatione fidei constitutus fuit & evasit firmissima Ecclesiæ *petra*, cui omnes innitantur; & in qua confirmentur omnes. *Tum cum Apostolis*, inquit, *Christus dixit*, Ego vobiscum sum (hoc promissum jam exposuerat), *erat cum aliis sane etiam Petrus; sed non ita ut aut amitteret præstantissimam prærogativam primi ministri*, Primus Petrus, *aut mysticum Petri nomen, quod paulo ante de Christo acceperat, ut ministerii ejus firmitatem & præstantiam cognosceremus. Ad ipsum spectabat, ut primus aliorum etiam fratrum nomine fidem annuntiaret, & confirmaret ceteros, & sic evaderet petra, supra quam immortalis ædificatio erat construenda.* Id ob Ecclesiæ bonum non debuisse cum Petro desinere, sed perseverasse in ejus successoribus docet; ac proinde *In Pontificibus*, ait, *subsistit primatus, ac totius Ecclesiæ fundamentum.* Huic ergo petræ fidei, quam Petrus ex Christi institutione posuit fundamentum Ecclesiæ, quæque, cum ex primatus officio ab ejus successoribus traditur, eodem Bossueto in anterioribus locis explicante est pariter fundamentum Ecclesiæ, omnes debere adhærere adeo certum præsumsit, ut non aliter nos, nisi eidem *adhæreamus firmiter*, de vera fide *ex promissis Christi tutos* affirmet. Conferri possunt quæ in altera pastorali epistola ejusdem argumenti in eamdem rem similiter affert num. 84. & 85.

21 Ad jam & testimonium non obscurum ex opere inscripto *Refutation du Catechisme du sieur Paul Ferri*, ubi ex sanctis Hieronymo, Optato, & Cypriano unitatis centrum in Romana cathedra collocat. Responsurus enim Ministro heterodoxo, qui Romanam sedem Antichristo destinatam dixerat, Hieronymi testimonium in primis considerans in epistola ad Marcellam, in qua S. Doctor Romanam ecclesiam a civitate distinguens, cum illam laudibus extollit, tum vero istius tumultus & pericula deflet, quorum causa ex ea discedere & Bethleem se se recipere coactus fuit; hæc subiicit: *Quare quantumlibet aversaretur ab ea civitate, e Palæstinæ tamen confinio scribere non omisit ejus Episcopo & ecclesiæ*, „ Ego nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini „ tuæ,

Verité secunde cap. 3. pag. 416. edit. Venet. Operum t. 1.

Epist. ad Damasum.

„ tuæ, ideſt cathedræ Petri, communione conſocior. Super „ illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque ex„ tra hanc domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis „ in Noe arca non fuerit, peribit regnante diluvio .... „ Quicumque tecum non colligit, ſpargit; hoc eſt, qui „ Chriſti non eſt, Antichriſti eſt. *Quibus ex verbis tantum abſuit a credendo eccleſiam Romanam quaſi ſedem Antichriſti, ut potius crediderit Antichriſtum eum, qui cum illa non cohæret. Enimvero ſi conſideremus Romanam eccleſiam juxta antiquorum Doctorum principia, abſit ut credamus cum Miniſtris ipſam eſſe Babylonem, a qua recedendum ſit; nos cum Patribus ſanctis dicemus ipſam eſſe centrum, in quo uniendi ſumus. Id perſpicimus in egregio teſtimonio S. Optati, qui vivebat ſæculo quarto. Hic magnus Epiſcopus ſcribens contra Parmenianum Donatiſtam, Eccleſiæ unitatem explicat ex unitate cathedræ principalis, cui aliæ omnes unitæ eſſe debent:* „ Negare non po„ tes, ſcire te in urbe Roma Petro primo cathedram Epi„ ſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſto„ lorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus eſt, in „ qua una cathedra unitas ab omnibus ſervaretur, ne ce„ teri Apoſtoli ſingulas ſibi quiſque defenderent, ut jam „ ſchiſmaticus, & peccator eſſet, qui contra ſingularem „ cathedram alteram collocaret " *Hic Sanctus vir negare non vult, omnibus aliis Apoſtolis ſuam cathedram fuiſſe tributam; erant enim omnes Doctores mundi. At ipſi non habebant, inquit, cathedram; ideſt, iſta cathedra unica & principalis*, in qua una unitas ab omnibus ſervaretur, *non pertinebat niſi ad S. Petrum. Et ne quis ſuſpicetur, ipſam debuiſſe deficere cum eodem Apoſtolo, recenſet ſucceſſores ejus, qui in ea poſt ipſum ſederunt,* „ Ergo cathedra unica eſt: ſedit prior Petrus, ſucceſſit „ Linus, *& omnes nominat ad Siricium uſque, & nos facile poſſumus hanc ſeriem proferre uſque ad Innocentium X. glorioſæ memoriæ, & ad eum, quem S. Spiritus eidem ſucceſſorem dabit: quibus recenſitis noſtris adverſariis dicemus cum S. Optato:* „ Veſtræ cathedræ vos originem reddite, qui vo„ bis vultis ſanctam Eccleſiam vindicare. " *Nonne ſchiſmatici & peccatores vos eſtis, qui inſurgitis contra cathedram unicam, & contra Petri* cathedram & eccleſiam principalem, unde unitas ſacerdotalis exorta eſt, *ut ait S. Cyprianus antiquior Optato? Quid reſpondere poteſtis duabus auctoritatibus tam præciſis? At ſi verum eſt, eccleſiam Romanam eſſe locum*

con-

concordiæ & pacis, in qua UNIRI debent filii Dei; undenam nostri adversarii docent ipsam esse illam Babel confusionis, a qua recedendum est? Vis traditionis laudatorum Patrum tam certa & efficax Bossueto visa est ad unitatis centrum in Romana sede & ecclesia statuendum, ut heterodoxis ipsis revincendis sufficiat.

22 Præclarum tandem in nostrum systema est integrum caput Meditationum in Evangelium diei 72. cui hic titulus: *Fides S. Petri est fides Romanæ ecclesiæ, in qua centrum catholicæ unitatis situm est:* ubi fides Romanæ ecclesiæ *catholicæ unitatis* (utique fidei) centrum adstruitur. Id ex ipso capite manifestius fiet. *Hæc verba* (Christi ad Petrum) Confirma fratres tuos, *non sunt merum præceptum Petri personæ factum, sed officium declarant, quod ipse Christus exigit, ac in Ecclesia perpetuum instituit. Exemplar, quod Christus discipulis circa se adunatis proposuit, futurum est perennis regula Ecclesiæ Christianæ. Ex eo tempore, quo Simon Apostolici collegii caput constitutus fuit, appellatus est Petrus, factusque a Jesu Christo sua Ecclesiæ fundamentum per eam fidem, quam omnium nomine annuntiare debebat. Ex eo tempore in persona S. Petri facta est ædificatio, seu designatio primatus in Ecclesia, dum Apostolis ait,* Ego vobiscum ero usque ad consummationem sæculi: *ubi formam inter ipsos constitutam in successores transituram significavit. Perpetua successio S. Petro perinde ac ceteris Apostolis designata fuit, atque decreta. Semper in Ecclesia Petrus debuit existere, qui fratres confirmaret in fide. Hoc erat medium oportunius, ut sententiarum* (idest fidei) *stabiliret unitatem, quam Salvator præ omnibus peroptabat; & hæc auctoritas* (confirmandi scilicet & cogendi ad fidei unitatem; auctoritas enim sine vi cogente non intelligitur) *eo magis necessaria erat Apostolorum successoribus, quo minus horum fides erat confirmata, quam fides Apostolorum.* Viden' S. Petri fidem ratione primatus fundamentum Ecclesiæ iterum affirmari, idque cum præcipua *auctoritate* in successores ejus transisse, ut fidei unitatem contineant, atque confirment? Hinc fatetur post pauca, S. Petrum Romam profectum *ibidem fixisse principalem Christianorum sedem, in qua fides confirmaretur.* Et paulo post Christum alloquens, *Quare*, ait, *Domine ita disposuisti negotium, ut S. Petri successores, quibus Papa, idest Patris nomen per antonomasiam tribuitur*], *suos fratres confirmarint in fide, & sedes S. Petri unita-*

Matth. 28 2.

unitatis sedes fuerit, in qua omnes Episcopi, omnes fideles, pastores omnes, omnesque oves in unum coiverunt .... In ipsa semper vera fides confirmata est: additque nonnulla, quibus Christum pro huius sedis fide, ne deficeret, orasse profitetur: qua de re ultimo capite ex proposito agemus. Quod si conditiones quasdam interserit, quas ad calculos revocabimus paragrapho sequenti; nunc in rem præsentem sufficit, testimoniis eius probasse, ipsum cum principiis hactenus constitutis penitus convenire. Ipsum enim palam profitentem audivimus, *tuendæ ac firmandæ totius Ecclesiæ unitati S. Petri primatum* fuisse *institutum*, eumque *amplissima præ ceteris potestate præditum* ad unitatis finem efficaciter consequendum: hunc primatum ex fide potissimum S. Petri pendere, ac respicere potissimum fidei unitatem, ac propterea ejus fidem fuisse petram & fundamentum Ecclesiæ, cui omnes catholici debent unitate fidei adhærere: hunc primatum non desiisse in Petro, sed ad successores ejus Romanos Pontifices transisse, quos eadem unitatis tuendæ prærogativa ac potestate præditos ita agnovit, ut & ipsi ob fidem præsertim, quam cum e Petri cathedra docent, S. Petrus in ipsis loquitur & docet, semperque loquetur, sint fundamentum Ecclesiæ & centrum totius catholicæ unitatis, ex quo omnes fideles debent cum Romana fide convenire, uti Irenæi textus ab ipso laudatus declarat. Quid plura, ut principiorum, quæ præstituimus, approbatio, tantique viri consensus demonstretur?

§. VIII.

Refellitur distinctio inter sedem, cathedram, vel ecclesiam Romanam & Romanos Pontifices ab adversariis ingesta, eaque inepta ostenditur in præsenti argumento, ubi de vi coactiva primatus propria & personali eorumdem Pontificum agitur. Refelluntur quoque duo alia adversariorum effugia, seu conditiones duæ, quas illi in Pontificiis decretis dogmaticis requirunt, ut cogant omnes ad fidei unitatem, nimirum, si ejusmodi decreta ex cathedra Romanæ doctrina, ac traditione communi Ecclesiæ catholicæ edita sint, vel si ipsis accedat Ecclesiæ tacitus saltem consensus.

23. Poſt tam ſolemnia & expreſſa Epiſcoporum Gallicanorum, & præſertim Boſſueti teſtimonia, quibus neceſſitas aſſeritur unitatis poſſimum fidei cum Romana; quid opus eſt alia multa, quæ præſto mihi ſunt, adverſariorum Theologorum & Canoniſtarum recentioris quoque ævi teſtimonia in medium proferre, ut in eadem re communis iſtorum etiam conſenſus probetur? Iam enim omnes concordes cum laudatorum Epiſcoporum doctrina, unitatem fidei omnium Chriſtianorum cum Romanæ ſedis, cathedræ, atque eccleſiæ fide neceſſariam fatentur. Ne vero quidpiam diſſimulem, quod iſtorum conſenſum poſſet infirmare, & minus cautis non levem difficultatem ingerere, animadvertendum eſt, ipſos apertiſſimis traditionis teſtimoniis coactos fateri quidem, Chriſtianos omnes debere convenire cum Romanæ ſedis, cathedræ, ſeu eccleſiæ fide; at ſimul ingerentes diſtinctionem celebrem inter Romanam ſedem, cathedram, ſeu eccleſiam, ac inter Pontifices Romanos, qui eam ſedem atque cathedram occupant, eique præſunt eccleſiæ, contendere, neceſſitatem, quam ex traditione negare non poſſunt, adhærendi fidei Romanæ ſedis, cathedræ, ſeu eccleſiæ, non probare parem ſeu abſolutam neceſſitatem conveniendi cum fide Romanorum Pontificum, de qua tantum quæſtionem movent; hocque ſenſu ſe ſubtrahunt a teſtimoniis traditionis, quæ fere de Romanæ ſedis, ſeu cathedræ, vel eccleſiæ fide loquuntur. Abſolutam neceſſitatem inquiunt, quia conditionatam admittunt; neceſſe enim eſſe fatentur convenire cum fide Pontificum definitionibus conſtituta, ſi vel conſtet eos definiſſe ex communi Eccleſiæ Apoſtolicæ fide, aut traditione, vel ſi definitis accedat tacitus ſaltem Eccleſiæ conſenſus, ex quo eos ex communi fide ac traditione definiſſe cognoſcamus. Ita & diſtinctio inter ſedem atque ſedentem, & duæ ejusmodi conditiones, quæ noſtro ſyſtemati opponi queunt, deficiendæ ſuperſunt; & ſiquidem ex præſtitutis conceſſiſque principiis apte deficiantur, inaniſſimæque probentur, nihil ſupererit, quominus demonſtratum ſit, neceſſitatem conveniendi cum fide Romanæ ſedis, cathedræ, & eccleſiæ ex traditione ab ipſis adverſariis aſſertam, idem eſſe ac neceſſitatem conveniendi cum Romanorum Pontificum fide, quam vi primatus definiunt; eademque neceſſitas nulli conditioni alligata vim abſolutam parere cognoſcetur.

24. Ut

De distinctione inter sedem & sedentem.

24. Ut autem incipiam a distinctione apud adversarios pervulgata inter Romanam sedem atque sedentem; cum ei auctoritatem concilient e duobus S. Leonis testimoniis, horum testimoniorum vis atque sententia in primis explicanda est. Si attente legantur illæ duæ S. Pontificis epistolæ, ex quibus obiecta testimonia sumta fuerunt; palam fiet S. Doctorem inter merita Præsidentium & sedium iura ita voluisse distinguere, ut quæcumque sint merita sive bona sive mala Præsidentis, nihil augeri, vel minui debeant sedium iura, quæ olim constituta, & a Nicænis Patribus confirmata, immota debent consistere. Primum testimonium, *Aliud sunt sedes, aliud Præsidentes*, quod cam distinctionem expressius exhibet, sumtum est ex epist. 106. al. 80. c. 5. ad Anatolium Constantinopolitanum, qui contra Nicænorum canonum constituta secundæ sedis locum & ius, quod Alexandrinæ sedi competebat, sibi in Calchedonensi deferendum curaverat, illud tempus opportunum captans, *quo*, ut idem Leo ait c. 2. *secundi honoris privilegium sedes Alexandrina perdiderat*, ob nequitiam scilicet eius Episcopi Dioscori, qui in eodem concilio depositus fuerat. Id autem nihil præiudicii creare posse eidem sedi S. Leo indicaturus cap. 5. postquam in eo institit, ne convellantur iura primatum, ne privilegiis a Nicæno constitutis Metropolitani fraudentur Antistites, subdit: *Nihil Alexandrinæ sedi eius, quam per S. Marcum Evangelistam B. Petri discipulum meruit, pereat dignitatis; nec Dioscoro impietatis suæ pervicacia corruente* (ob memoratam ipsius depositionem). *splendor tantæ ecclesiæ tenebris obfuscetur alienis*. Post quæ verba hanc rationem mox subiiciens, *Aliud enim sunt sedes, aliud Præsidentes*, nonne manifeste respicit demerita & impietatem Dioscori, quæ cum pertineant ad vitium Præsidentis, iuri ipsius sedis Nicænis canonibus munito præiudicare non possunt. Idipsum clarius elicitur ex epist. 119. al. 92. ad Maximum Antiochenum cap. 3. ubi legitur hæc alia sententia: *Etsi enim diversa nonnumquam sunt merita Præsulum, iura tamen permanent sedium*; hoc est, ut optime explicat P. Coustantius, *iura illa cum sint ipsis sedibus, non sedentium meritis concessa, pro sedentium diversitate non mutantur*. Viden' totam distinctionem collocari inter *merita Præsulum & iura sedium*? neque enim ex meritis Præsulum metienda sunt sedium iura, nec pro demeritis illorum aliquid iuris ipsis sedibus

S. Leonis locus male ab adversariis acceptus explicatur.

Alius S. Leonis textus exponitur.

Præfat. ad epist. Rom. Pont. n. 11.

potest auferri, aut deperire. Totus Leonis scopus fuit sartos tectos custodire canones Nicænos, qui sua cuique sedi iura custodienda præfinierant; neque sinebant, ut ob Dioscori demerita ac depositionem secundæ sedis ius adimeretur Alexandrinæ, & ad Constantinopolitanam sedem atque Episcopum transferretur. Distinguere igitur inter sedes & Præsidentes idem est ex Leonis mente ac distinguere inter iura sedium ac merita, vel demerita Præsidum. Quid autem in hac distinctione subest, ex quo sedis nomine aliquid a Præsidentis persona distinctum excogitandum sit? Nonne ipsa iura sedium, quæ sedis vocabulo indicantur, Præsidentis personæ ita sunt alligata, ut nulli alii competant ex ipso iure canonum nisi Præsidenti, qui sedem pro tempore obtinet, licet nec ex eius meritis originem habeant, nec ex ejus demeritis detrimentum patiantur, quamdiu ipsam sedem legitime teneat?

Ratio primatus respuit distinctionem inter sedem & sedentem.

25. Id porro si verum est de cuiuslibet sedis Præside, multo magis de Romano ratione primatus, cum primatus iura non ex canonum, sed Christi institutione personalia sint, uti primatus ipse est personalis. Vide cap. 3. Potissimum primatus Pontificii ius situm est, ut vidimus, in vi, seu potestate cogente ad conservationem præsertim unitatis fidei in tota Ecclesia. Cum vero hæc coactiva vis ad unitatem fidei propria primatus ex ipsorum adversariorum consensu tribuenda sit fidei sedis, cathedræ, & ecclesiæ Romanæ, cum qua necesse est omnes undique fideles convenire; his diversis vocibus *sedis, cathedræ, vel ecclesiæ Romanæ fides*, quæ ea vi primatus propria gaudet, alia non est nisi Pontificum Romanorum fides, quam ex primatus officio ad custodiendam fidei unitatem docent, prædicant, sive definiunt. Cum de munere & iure primatus agitur, aliquid quærere extra personam Pontificum est ipsum primatum quærere extra eos, quorum personæ divino iure est alligatus. Hæc quidem ratio mihi demostrationis loco est, omnibusque esse debet, qui primatum cum prærogativis eius propriis esse personalem inficiari non possunt. Traditio sane Patrum si consulatur, cum hi necessitatem inculcarunt conveniendi cum Romanæ cathedræ, sedis, vel ecclesiæ fide iure primatus, non aliam nisi (1) Romanorum Pon-

(1) Si quis forte hanc distinctionem inter Romanam se-

Pontificum personam, nec aliam fidem, nisi quam ipsi e Petri cathedra prædicant, intellexerunt. Ita S. Hieronymus Romanam fidem consulturus, Damasum consuluit; & de unitate fidei eumdem alloquens illis verbis, *Ego Beatitudini tuæ, idest cathedræ Petri communione consocior*, Damasum ipsum, cuius responsum e Petri cathedra petebat, pro eadem cathedra palam accepit. Ita & Augustinus modo Innocentium Papam, modo Apostolicam sedem contra Pelagianos pronuntiasse promiscue scribens, eumdem Pontificem pro sede Apostolica sumsit, iudiciumque ipsius Pontificis *Apostolicæ sedis Episcopale iudicium* vocavit; eo quod unum & idem sit huius sedis, & summi Pontificis in ea Præsidentis iudicium. Quo sensu S. Prosper scripsit, *Sacrosancta B. Petri sedes per universum orbem Papæ Zosimi sic ore loquitur*. Quin etiam Pelagius ipse cum ex communi Ecclesiæ loquutione Innocentium Papam *Petri fidem & sedem tenere* professus est; summum Pontificem in tradenda fidei doctrina a sede Petri nequaquam distinguendum agnovit: & similiter alii quamplures, qui allegari in rem præsentem possent. Unde *Apostolicam sedem pro Romano Episcopo* sumtam vel in indice ad Romanorum Pontificum Epistolas notandum credidit P. Coustantius. Quod & de *Romanæ ecclesiæ* appellatione, cum de prærogativa personali primatus agitur, peræque valet. Ac pro-

De pecc. orig. c. 17.

Contra Collat. n. 15.

dem, & Romanum Pontificem vindicandam existimet ex Iustiniani epistola ad Patres synodi V. in qua idem Imperator, licet e diptychis expungi iubeat ipsum Pontificem, quasi Nestoriana hæresi infectum, adhuc tamen vnitatem se servare protestatur cum sede Apostolica (Vide tom. 6. Concil. Venetæ edit. col. 197. d. e); animadvertat, quæso, ipsam epistolam suppositítiam plane esse, sicut & cetera documenta actis quintæ synodi ex unico Ioliano codice inserta, & a Baluzio edita, uti probavimus in defensione dissertationis Norisianæ de synodo quinta cap. 6. t. 4. Operum Norisii col. 1035. & seqq. Quæ ipsius epistolæ falsitas præter ibi scripta vel ex eo confirmari potest, quod in eadem allegentur duæ Vigilii epistolæ, altera ad Imperatorem, altera ad Theodoram ejus coniugem, quæ item falsæ eodem capite demonstrantur; cumque Monothelitarum errori faveant, a quopiam Monothelita, vel Monothelitarum præcentore creduntur confictæ in patrocinium erroris: quem ejus distinctionis auctorem adversarii, ut arbitror, ingerere verebuntur.

Opusc. 20. propterea S. Petrus Damianus ad Alexandrum II. non dubitavit scribere: *Vos Apostolica sedes, Vos Romana estis ecclesia*; idipsumque etiam adversarii confessi sunt apud Andream Episcopum Magarensem in opere inscripto, *Gubernaculum conciliorum*, lucubrato concilii Basileensis tempore, ubi cap. 2. ex vulgato illorum dicto traditur: *Ipse Papa solet Romana ecclesia vocari*. Licet enim ecclesiæ nomen late non tam Episcopum, quam clerum, & plebem Episcopo adunatam significet ex celebri S. Cypriani doctrina, latius vero extendatur ad totam Ecclesiam catholicam Romano Episcopo adhærentem, quæ idcirco Romana dicitur, ut alibi animadvertimus; centrum tamen unitatis, quæ *ab uno* ducit exordium, in uno tantum Episcopo est; & sicut in particularibus ecclesiis suus cuiusque Episcopus est centrum, cui & clerus & populus debet adhærescere; ita in universali seu catholica Ecclesia, centrum catholicæ unitatis est Episcopus Romanus, & centrum quidem utriusque unitatis, communionis scilicet, & potissimum fidei, ex quo omnes catholicos cum Romano Episcopo communicare, & cum ejus fide convenire necesse est. Quod si id *propter potentiorem principalitatem* Romanæ ecclesiæ fidei tribuit S. Irenæus; Romanæ ecclesiæ nomen accepit pro Romanis Antistitibus, quibus solis eam *principalitatem* seu primatum competere noverat; unde mox indicaturus quibus id competat, subtexuit seriem Romanorum Pontificum, ad quos tantum S. Petrus primatum transmisit non minus, quam & docendi cathedram, quacum unitas omnino tenenda tantopere prædicatur. Ex tam exploratis & rationum, & auctoritatum momentis quis non inanissimam, & constitutis concessisque principiis contrariam illam distinctionem agnoscat, qua plures adversarii Romanam sedem, cathedram, seu ecclesiam in negotio fidei, & in prærogativa cogendi ad fidei unitatem propria primatus a Romano Pontifice distinguendam contendunt?

26. Bossuetus quidem accuratius rem introspiciens, maxime repugnantem hanc distinctionem pervidit, ac proinde lib. 10. al. 15. Defensionis declarat. Cleri Gallicani cap. 5. recitato S. Leonis textu, cui ea distinctio inter sedem & Præsidentem perperam superstructa fuit, *Neque propterea dicimus*, inquit, *ipsam sedem aliquid exercere posse potestatis, aut iurisdictionis aliter quam per ipsum Præsidentem*: quibus sedis iurisdictionem ac potestatem a iurisdictione ac potestate ipsius Præsi-

Præsidentis, qui solus eam potest exercere, haud distinguendam concedit. Tum vero de distinctione ecclesiæ Romanæ in doctrina fidei a Romano Pontifice addit: *Neque vero distinguimus a Romanorum Pontificum fide Romanæ ecclesiæ fidem, quam scilicet non aliter quam a Petro primo atque Petri successoribus Romani didicerint*. Qui ergo Romanæ ecclesiæ fidem non distinguit ab ea, quam Romani Pontifices tradunt, si cum prima necessariam fatetur unitatem, uti fatetur Bossuetus; cum fide quoque a summis Pontificibus tradita necessariam negare non potest. Ne vero hac ratione sententiam, quam propugnant adversarii, prorsus evertat, vide quomodo se subducat. Unitatem cum doctrina fidei Romanorum Pontificum obedientiæ nomine præstandam non negat. At eam cautionem, seu conditionem adhibendam ait, *quousque pateat quid concilia, quid canones, quid ipsi Romani Pontifices, quid denique Scriptura, & Scripturæ interpres traditio poscat:* quod his aliis verbis * alibi expressit: *Quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent*. Hæc conditio apposita ab ipso fuit ex præiudicio fallibilitatis, ut vocant, Romanorum Pontificum in decretis fidei: quod præiudicium num concordet cum principiis hactenus constitutis atque concessis, & num aliquo certo errore definitionum Pontificiarum in negotio fidei nitatur, discutiendum erit capite sequenti. Nunc ut insistamus in vi coactiva unitatis fidei propria primatus, de qua in præsentiarum agitur, si ea conditio apposita fuisset ab eo, qui centrum unitatis catholicæ ad continendam potissimum fidei unitatem cum Petri cathedra ratione primatus positum minime agnovit, mitius ferendum videretur. At cum de eiusmodi centro, & de necessitate unitatis fidei cum eodem tam multa atque expressa multis in locis prædicaverit; horum pugna cum conditione memorata ut evidens fiat, velim primo Bossuetus in memoriam revocet, quæ contra sectarios Pontificiam auctoritatem paulo absimili conditione circumscribentes inseruit libro quinto *Variationum* n. 24. Melanchthonis locum recitaverat, quo Romani Antistitis primatum in Ecclesia necessarium professus fuerat *ad conservandam in nationibus unitatem doctrinæ*. At cum ille hanc potestatem unitatis fidei coactivam ea ratione restrinxisset, quatenus Papa sanam doctrinam non opprimeret; *Si liceret*, subiicit Bossuetus, *dicere eam a Pontificibus opprimi, & hoc prætextu negare iisdem* debi-

Lib. 1. Defens. decl. c. 1. in Append. novæ edit.

* *Lib. 10. al. 15. c. 1.*

Prima conditio ab adversariis ingesta.

Reiicitur.

debitam obedientiam; recidimus statim in pericula, quæ evitare studemus, & auctoritas ecclesiastica ludibrio est omnibus, qui se se eidem opponere velint: quibus verbis Cl Auctor eam fidei unitatem, cui conservandæ Pontificiam auctoritatem necessariam Melanchthon affirmaverat, schismatibus patere, facileque discissum iri iudicavit, si ea libertas & conditio permittatur. Absolutam itaque eam potestatem esse oportere censuit, ut vis in unitatem fidei tuendam apta & efficax sit. Vis & auctoritas, quæ in unitatem non mere repræsentandam, sed custodiendam instituta a Deo fuit, sitque per se se apta & efficax, ut,* vel adversarii debere esse fatentur; nulli conditioni hominum iudicio, aut arbitrio subiectæ alligari debuit; facile enim eluderetur, neque hæreticis succenseri invicte posset, si dogmaticis Pontificum decretis eorum errores condemnantibus, in quibus traditionem desertam opinentur, acquiescere nolint. Itaque ne unitati fidei male provisum a Christo dicamus in Romana cathedra, absolutam vim, quæ nulli conditioni subsit, Romanis Pontificibus ex primatu competere debemus agnoscere, si quidem in ea cathedra, seu in fide, quam illi ex officio proponunt iure primatus, unitatis centrum a Christo positum fateamur, ut Bossuetus, & adversarii Galli fatentur.

* *Vide allata c. 9.*

27 Patres quidem cum docuerunt adhærendum Romanæ fidei ratione primatus, qui in tuitionem unitatis potissimum fidei institutus fuit, nullius conditionis meminerunt; & Apostolicam traditionem in Romana doctrina custoditam semper præsumentes veluti omnino certum, eidem adhærendum affirmarunt absolute sine conditione ulla, ut patet inter ceteros ex S. Irenæo, qui necessitatem absolutam conveniendi cum fide Romanæ ecclesiæ apertissimis verbis professus *propter potentiorem eius principalitatem*, num Apostolica traditio in ea servata esset, non vocavit in dubium; sed certum id omnino præsumens statim subdidit: *In qua semper conservata est ea, quæ ab Apostolis est traditio*. Idipsum quoque præsumserunt etiam generalia concilia, aliique subsequentium temporum Patres, dum loquentes de dogmaticis Romanorum Pontificum definitionibus dixerunt,* per os eorum loquutum fuisse S. Petrum, qui in ipsis suis successoribus vivit, & præstat quærentibus fidei veritatem; & ita semper præstitit, ut Romana fides eius sedis semper incorrupta permanserit, ut constabit ex antiquorum testimoniis recitandis cap. 15. §. 4.

* *Vide supra c. 13 §. 14. n. 72.*

Hæc

Hæc enim non potuissent affirmare, nisi dogmaticas illorum definitiones ex traditione S Petri deductas, & in ipsis ejusdem Petri traditionem ac fidei doctrinam conservatam credidissent. Confer adnotata cap. 12. n. 52. not. 1. Cum porro aliorum Apostolorum & aliarum catholicarum ecclesiarum traditio diversa non sit, neque fuerit, neque futura sit a traditione & fide S. Petri, cum qua tamquam cum communi centro unitatis omnes catholicæ ecclesiæ conveniunt, & conveniant oportet; Romani utique Pontifices, dum definitiones dogmaticas edunt ex S. Petri in ipsis loquentis traditione ac fide, communem simul omnium catholicarum ecclesiarum fidem ex communi traditione pronuntiant; inanisque cognoscitur Bossueti conditio, *quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent*, ac si aliquando aliter posset contingere. Idem Bossuetus lib. 10. al. 15. Defensionis cap. 14. expendens S. Irenæi testimonium toties a nobis laudatum affirmavit, eumdem S. Doctorem *merito universali* (omnium scilicet catholicarum ecclesiarum) *traditione proposita*, *partem ejus necessariam ecclesiæ Romanæ traditionem commendasse*, *cum profecto CERTUM ESSET NON POTUISSE FIERI, UT A RELIQUIS ECCLESIIS DISCREPARET* (Romana traditio), *IN QUA OMNES UNITATEM SERVARE DEBEANT*. Si a catholicarum ecclesiarum traditione discrepare non potest Romana traditio, in qua omnes debent servare unitatem; Romani autem Pontifices, quoties aliquid definiunt circa fidem, id proferunt ex S. Petri in ipsis loquentis fide ac traditione Romana; in dubium revocari profecto nequit, quin illi; quoties definiunt ex officio aliquod fidei dogma, *communem ecclesiarum fidem ex communi traditione promant*. *Tom. 2. pag. 206. nova ed*

28 Neque vero ex eodem Bossueto reponas S. Petri fidem, & traditionem Romanam, cum qua omnes ecclesiæ debent servare unitatem, non id esse, *quod unus forte Pontifex*, *sed quod ipsa Pontificum successio & series*, & *ecclesiæ Romanæ ecclesiarum matris perpetua & constans & firma professio pro certo fidei dogmate tenuerit*, *docuerit*, *prædicat*: id enim in conditionem recidit paulo dissimilem præcedenti, nimirum adhærendum fidei, quam Romanus Pontifex definiendo proponit, si ex fide ac traditione totius seriei suorum prædecessorum eum docere fidem constet. Hæc autem conditio cum æque ac præcedens iisdem periculis at- *Lib. 1. Defens. c. 16. in Append. nova edit. pag. 43.*

que incommodis sit obnoxia, iisdem responsionibus evertitur, ut conferenti patebit. Num vis coactiva & efficax ad conservandam in tota Ecclesia fidei unitatem primatui Pontificio a Christo tributa, toti seriei summorum Pontificum, non vero cuilibet Pontifici concessa fuit? Nonne sicut primatus cuilibet competit, ita & cuilibet asserenda est ea vis primatus propria? Nonne bonum unitatis æque sub quolibet Pontifice, ac sub tota Pontificum successione eamdem vim coactivam requirit, ne si liceat sub hoc vel illo Pontifice a fide ex primatus officio & ob unitatem conservandam proposita dissentire memoratæ conditionis prætextu, fidei unitas discindatur, & hæresibus atque schismatibus aditus pateat, ob quæ impedienda bono unitatis primatus institutus, & cuilibet Pontifici attributus fuit? Hæc porro conditio, quæ ex nonnullorum errorum Pontificibus attributorum præjudicio originem ducit, multo manifestius dijicietur * capite sequenti, ubi de infallibilitate eorumdem Pontificum in definitionibus fidei erit disputatio. Quæ vero ex constitutis principiis hactenus reposuimus, interim sufficere credimus.

* *Vid. præsertim n. 18.*

De conditione consensus Ecclesiæ.

29 Nunc expendenda & expungenda restat alia ab adversariis ingesta conditio, quæ siquid valeret, omnis vis coactiva ad unitatem fidei cum Romanorum Pontificum fide a nobis propugnata, & unitati tuendæ ex primatus fine necessaria in irritum caderet. In quæstionibus scilicet fidei definiendis primas quidem partes iisdem Pontificibus adversarii tribuunt ratione primatus. At cum ipsorum definitiones irretractabiles solummodo velint, *si accedat Ecclesiæ consensus*; vim coactivam, quam illis ex primatu asseruimus, iisdem per se se denegant, ita ut putent eas non cogere ad unitatem, *nisi* postquam *Ecclesiæ consensus* accesserit. Hanc autem in rem illi jam non exigunt consensum Ecclesiæ in generali concilio coactæ, cum remedium ejusmodi hoc præsertim tempore difficillimum, ac fere impossibile sit. Sufficere vero existimant consensum Ecclesiæ dispersæ non solum expressum, sed etiam tacitum, quem satis prodire credunt, si definitioni a Romano Pontifice editæ nemo, vel pauci repugnent: qui enim non resistunt, consentire judicantur. Id autem ea de causa communi jam ipsorum adversariorum sententia concedendum censuerunt, propterea quod observarint, Apostolicis judiciis ad exscindendos non pau-

Declar. Cleri Gall. an. 1682 n. 4.

De consensu tacito, quem adversarii sufficere existimant.

paucos, non solum antiquos, sed posteriores etiam errores coactivam vim fuisse attributam, etiamsi nulla generalia concilia eos profligassent; & in plerisque nullus quoque Episcoporum totius orbis, saltem plurium, expressus intervenisset consensus, qui catholicæ Ecclesiæ consensus dici posset; solus enim expressus consensus Antistitum unius, vel alterius provinciæ, seu regionis, Ecclesiæ catholicæ consensus appellari nequit. Ubi igitur neque generalis synodi, neque Episcoporum per orbem dispersorum expressus adfuit consensus; coactivam vim, quam illi Pontificio decreto per se se non concedunt, tacito saltem Ecclesiæ, seu Episcoporum consensui tribuendam contendunt.

30 Huic vero excogitatæ adversariorum adinventioni conditionique consensus saltem taciti Ecclesiæ manifeste opponuntur principia, quæ adversariis concinentibus præstituimus, ac præsertim Scripturæ sacræ testimonia, atque traditio Patrum. Enimvero nonne ex præmissis principiis, quæ ipsi adversarii concesserunt, Pontificius primatus uniendæ Ecclesiæ institutus a Christo, ne inanis hæc institutio cederet, vim eidem fini obtinendo congruentem & efficacem ipsi primati ab eodem Christo traditam exigit, qua ad unitatem cogere possit universam Ecclesiam? Si autem in definitionibus fidei, quæ ad ipsius fidei unitatem custodiendam a Romanis Pontificibus eduntur, vis ipsarum coactiva penderet ab Ecclesiæ consensu, ita ut ante exploratum detectumque ejusmodi consensum, illæ non cogerent ad unitatem, agnito autem consensu cogerent; vis & jus cogendi ad unitatem non esset prærogativa personalis & propria primatus, sed potius Ecclesiæ, cujus consensus eam cogendi vim laudatis definitionibus tribueret. Adde hac in sententia remedium conservandæ unitatis, quod a Christo commissum fuit ipsi primati, inutile plerumque futurum, cum ad cognoscendum ejusmodi consensum non solum requiratur aliquod non breve tempus, & non exigua, nec facilis indago; verum etiam ob injectas plerumque difficultates ab iis, qui definitioni adversentur, nec non ob conditiones ejusdem consensus, de quibus adversarii invicem disputant, dubitari facile possit, num sufficiens consensus totius orbis Episcoporum præsto sit: & ita lata pateret fere refractariis via impediendæ ejus unitatis, cui Christus prospicere voluit. Falsum est itaque eam vim cogendi ad unitatem, quam

Consensus conditio rejecta.

Christus Petro ac successoribus ejus attribuit ratione primatus, conditioni consensus Ecclesiæ fuisse alligatam.

31 Sed quam hæc conditio contraria quoque sit testimoniis sacræ Scripturæ ac traditionis Patrum, quæ jam exposuimus, facile intelligere licet. Cum Romani Pontifices in controversiis fidei dogmaticas definitiones promulgant, quibus ex primatus institutione ac officio unitati fidei in tota Ecclesia custodiendæ prospiciant; * illas S. Petrus, qui in ipsis vivit, per os eorum pronuntiat, & loquitur fidei veritatem, ac judicia ejusmodi habita semper fuerunt in Ecclesia veluti judicia ipsius S. Petri, seu illa S Petri fides, quam Christus posuit *petram* & fundamentum Ecclesiæ. Non est autem hæc Petri, seu successorum ejus fides fundamentum Ecclesiæ ex ipsius Ecclesiæ consensu, sed per se se ex institutione Christi, quæ profecto exigit, ut illi absolute omnes adhæreant, & consensum præstent bono unitatis, quæ in hac fidei petra tamquam in centro formatur & continetur. Quid quod Chrstus, cum Petri fidei commisit, ut in periculis & dissensionibus circa fidem confirmaret fratres, commisit, ut eos ad assensum cogeret, & in unitate contineret, non vero cogendi vim ex eorum consensu derivavit: alias non commisisset, ut ipse confirmaret fratres, sed ut ipsi, si ei præstarent assensum, se se confirmarent. Idem itaque confirmandi mandatum, quod ex primatus officio Romanos quoque Petri successores similiter afficit, a fratrum & Ecclesiæ consensu cogendi vim expectare dici non potest.

* Vid. c. 13. §. 14.

32 Quid dicam de traditione Patrum? S. Irenæus, qui cogendi vim Romanæ fidei tam diserte attribuit, ut scripserit omnes undique fideles cum ea convenire oportere; hanc conveniendi necessitatem atque vim coactivam ad unitatem ejusdem fidei non deduxit ex consensu Ecclesiæ, vel Episcoporum: quod cum idem fuisset, ac dicere *Necesse est omnes undique ecclesias convenire in fide cum Romana, quando earum accedat consensus*; ridiculum plane, illusorium, ac tanto Doctore fuisset indignum; (*) sed eam necessitatem deduxit

(*) Confer, quæ in hanc rem animadvertimus cap. 13. num. 5. sub finem.

duxit ex prærogativa primatus, quæ quidem cum ab aliarum ecclesiarum consensu non pendet, tum vero ad compingendam continendamque unitatem instituta, non ex earumdem ecclesiarum consensu, sed per se se vim cogendi habeat necesse est. Ea igitur coactiva vis, qua omnes undique fideles convenire debent cum Romana fide propter ejus sedis primatum, ex Irenæi mente illi utique competit, qui ejusdem sedis primatu fruitur. Mirum maxime, si Gallicani Auctores cum hoc vetustissimo doctissimoque Episcopo communem sui ævi doctrinam exponente concordare renuerent. Neque dissimiliter alii Patres, cum primatus prærogativam afferrent, ob quam fidei unitas cum Romana sede traditur necessaria, nullam mentionem faciunt consensus Ecclesiæ; neque ejus unitatis debitum ingerunt, quia Ecclesiæ accessit consensus, sed vel quia *Super hanc petram ædificatam Ecclesiam scio*, ut S. Hieronymus scripsit; vel quia *Illa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*, ut S. Augustinus; vel quia est *fides illa Apostolico ore laudata, ad quam perfidia habere nequit accessum*, ut S. Cyprianus; vel quia S. Petrus per os successorum loquitur, ut Patres Calchedonenses; vel quia Petrus in suis successoribus vivens, ut ajebat S. Petrus Chrysologus, *præstat quærentibus fidei veritatem*; ac propterea omnium catholicorum obedientiam & assensum exigit per se se, antequam aliarum ecclesiarum aut Episcoporum catholicæ Ecclesiæ innotescat consensus, quo nomine sinceram obedientiam definitioni S. Leonis ab Eutyche præstandam exegit laudatus S. Petrus Chrysologus, ut cap. 13. §. 14. ostendimus.

33 Ceterum catholica Christi Ecclesia adhæsit semper, semperque adhærebit cathedræ S. Petri, seu doctrinæ fidei, quam Petrus & successores ejus proponunt, ac docent: neque alia erit aut esse poterit vera Christi Ecclesia, nisi quæ huic cathedræ unitatis catholicæ centro adhærescit, & adhærebit: ob quam quidem fidei unitatem, sicuti semper in Romana fide ac traditione conservatam fuisse Apostolicam traditionem ac fidem docuit S. Irenæus; ita & semper in ea esse conservandam nihil est dubitandum. Vide notata superius n. 27. Igitur proposita ab iisdem Petri successoribus doctrina fidei, Ecclesiæ assensus, sicut semper adfuit, ut * Nicolaus I. notavit, ita & aderit semper, semperque erit præsumendus, nihilque morosius expectandum vel requi-

Ecclesia catholica semper adhæsit, & adhærebit definitionibus Apostolicis.

* *Epist. ad Clerum CP.*

quirendum, ut se quis hoc prætextu ab assensu & obsequio, atque ab unitate debita eximat. Ecclesiæ consensum expressum ipsi adversarii non requirunt, uti paulo ante observavimus, sed tacitum sufficere existimant, quem adesse ajunt, si post editam Pontificiam definitionem nulli, vel pauci refragentur. Ipsis autem definitionum decretis per se ante omnem Ecclesiæ consensum obedientiam & obsequium deberi non inficiantur, & obsequium quidem non solum externum, sed etiam internum, quod idem est ac mentis assensus. Vide quæ in hac rem ex Gallicanis attulimus cap. 13. §. 14. n. 75. & hoc ipso cap. 14. §. 3. n. 13. (1) En igitur

(1) Notanda hoc loco Bossueti explicatio lib. 10. *Defensionis*, alias 15. c. 17. pag. 216. ne cuipiam fucum faciat. Recitato eo textu epistolæ trium & triginta Episcoporum Galliæ ad Innocentium X. quo affirmarunt, *non solum ex Christi Domini pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & anathematismis adversus Apollinarium & Macedonium, nondum ab ulla œcumenica synodo damnatos, a Damaso paulo antea jactis, judicia pro sancienda regula fidei, a Summis Pontificibus lata, super Episcoporum consultatione (sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illis collibuerit) divina æque ac summa auctoritate niti: cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium præstare teneantur*; hanc explicationem subiicit: *Quo loco id volebant, non esse semper necessariam synodi œcumenicæ sententiam, ut Christiani ad fidei officium tenerentur; sed omnino sufficere, consulentibus Episcopis, Romani Pontificis auctoritatem*; *siquidem* (nota conditionem) *decretum ejus reciperetur, ut ipsi fecerant, atque a se factum esse gestis indiderant ad rei memoriam*. Hæc autem conditio, quam Bossuetus ex mero sui systematis præjudicio ingerit, ab ipso Episcoporum Gallorum contextu expungitur. Ratio enim, cur omnes Christiani Apostolicis definitionibus præstare teneantur mentis obsequium, eo ab ipsis refertur, quia *divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate nituntur*. Num summa æque ac divina isthæc auctoritas ex ea conditione a Bossueto ingesta pendet, *siquidem decreta reciperentur*, an potius *ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta*, cujus mentionem iidem Episcopi antecedentibus verbis fecerunt? Nonne pollicitationes Christi, de quibus agemus capite sequenti, absolutæ sunt, nullique Episcoporum recipientium conditioni alligatæ? Esto illi Apostolici judicii receptio-

igitur vel ipsi Auctores Galli hunc assensum debent præsumere in Ecclesia, & in Ecclesiæ filiis. Quinam enim nisi refractarii & inobedientes filii debitam obedientiam & obsequium mentis denegare dogmaticis Apostolicæ sedis definitionibus possunt? Quod siqui Episcopi in recipiendis decretis fidei ejusdem sedis uti velint libertate examinis, atque judicandi de materia definita (nam de ipso superioris judicio inferiores non posse judicare vel adversarii fatentur); semper adhuc in Episcopis catholicis assensus ex obedientia debitus erit præsumendus; ea enim examinis & judicandi libertas cum ipsos quoque Episcopos non eximit a debito obedientiæ, quam sancte jurarunt; tum eos non liberat ab eo cordis obsequio & assensu, quem ex obedientia omnes debere iidem Galli professi sunt. Adde quod ea sola libertas examinis atque judicii post editas Apostolicas definitiones catholicis Antistitibus Ecclesiæ filiis concessa est, qua usi sunt Patres Calchedonenses post promulgatam dogmaticam S. Leonis epistolam contra errores Eutychis, qua scilicet non

nem abs se factam gestis indiderint, & receptionem quidem non nudi tantum obsequii, sed etiam judicii; non tamen sibi arrogarunt libertatem dissentiendi a judicio *divina æque ac summa auctoritate*, & *Christi pollicitatione nixo*, cui sicut omnes Christianos obsequium mentis debere præstare in epistola ad Innocentium professi sunt; ita Episcopos ex ipsa hierarchica subordinatione debere *unitatem*, in litteris ad Episcopos regni ab eodem Bossueto recitatis expresse declararunt, dum scripsere: *Episcopos congregatos, ut deliberarent, quid in hoc negotio facto opus esset, uno spiritu, uno corde, uno ore consensisse ad recipiendum illius judicium, cui PER UNITATEM Christiani Episcopatus Hierarchica subordinatione colligati essent, ut merito crediderint, propositionum condemnationem una cum eo a se quoque esse prolatam, ac pronuntiatam*. Hæc *hierarchica subordinatio* Episcoporum erga summum Pontificem obedientiam ab ipsis debitam atque juratam respicit, quæ in decretis, seu definitionibus fidei *mentis obsequium* ab illis æque ac ab omnibus Christianis ita requirit, ut si judices velint agere, in unitate cum summo Pontifice judicent, quemadmodum antiquiores Galliæ Episcopi sub S. Leone & omnes alii catholici Antistites in ipsis generalibus conciliis fecerunt, nemini unquam data dissentiendi libertate, ut alibi vidimus.

non licuit de definitis ambigere, sed post receptam ipsam epistolam ac definitionem actione prima, licuit examen instituere actione tertia, ut suum judicium cum Pontificio unientes, dissentientes docerent, & ad unitatem facilius adducerent. Vide quæ adnotavimus fusius cap. 13. §. 13. numero præsertim 68. & sequentibus. Cum Episcopi in suis sedibus residentes hoc examen instituunt, suarum ecclesiarum traditionem ac fidem potissimum expendunt, & cum definitione Apostolica conferunt; & siquidem eam cum hac concordare inveniant, suam lætitiam declarare suo calculo solent, eo quod hac ex concordia certi fiant, se & suas ecclesias veram fidem tenuisse atque tenere. Hac ratione olim Episcopi Galli examen fecerunt transmissa ad se S. Leonis epistola, ut constat ex dictis supra cap. 13. §. 15. n. 76. (1) eademque pariter ratione ac iisdem fere formulis usi sunt posteriores Gallicani Episcopi, cum receperunt dogmaticas constitutiones posteriorum Pontificum. Quod si quo casu deprehenderent suarum ecclesiarum doctrinam a Romana definitione discrepare; hoc ipso monerentur, eam a veritate abhorrere; quia Romana fides est lydius lapis, ad quem ex S. Irenæi regula exigenda est cujusque ecclesiæ traditio, ut discernatur, quæ vera sit fides, vel quæ errori deputanda: & ita illi semper & se, & suas ecclesias ad unitatem cum Romana fide, quæ catholicæ unitatis est centrum, deberent revocare, ne ab ea fidei petra

(1) Hoc nimirum loco recitatis eorumdem Episcoporum verbis animadvertimus, ipsos facta collatione fidei, quam S. Leo suis in litteris definierat, cum traditione suarum ecclesiarum, hanc idcirco cognovisse certam & catholicam fidem, quia cum Romana definitione concordabat; non vero e contra collegisse, Leonis definitionem esse veram, quia cum suarum Ecclesiarum traditione convenire inventa est: & multo minus indicasse hanc consensionem illam esse, *quæ judiciis Pontificiis firmum & ineluctabile robur conciliet*, uti Bossuetus ex sui systematis præoccupatione intulit lib. 9. al. 14. c. 1. pag. 114. Confer aliud recentiorum Gallicanorum testimonium editum in comitiis anni 1663. recitatum supra hoc eodem capite §. 3. n. 15. quo ex unitate & concordia suæ fidei cum fide sedis Apostolicæ eamdem suam fidem invincibilem infallibilemque deducunt, non autem e contra.

tra desciscerent, cum qua omnes undique fideles convenire necesse est ratione primatus, uti cum eodem S. Irenæo toties monuimus. Eadem igitur consensus præsumtio est in iis catholicis Episcopis, qui cum aliquo examine Pontificia fidei decreta recipiunt (pauciores semper erunt), non minus quam in illis, qui plurimi numero ea recipiunt ex obedientia: ex quibus omnibus elicitur Ecclesiæ consensus. Inanis ergo illa tergiversatio atque conditio cognoscitur, qua quis ad vim coactivam dogmaticarum constitutionum sedis Apostolicæ adstruendam expectandum affirmet Ecclesiæ consensum, qui semper præsumendus est.

34 Quid porro censendum sit de iis antiquorum testimoniis a Bossueto congestis, quibus cum decretis dogmaticis Romanorum Pontificum jungitur vel generalis synodi, vel totius orbis Episcoporum auctoritas, & ex utrisque simul coactivum prorsus atque irreformabile seu irretractabile ejusmodi judicium declaratur, & quatenus ex his nihil præjudicii creetur auctoritati omnino coactivæ per se se eorumdem decretorum; intelliges ex dictis capite præcedenti num. 101. At enim, inquies fortassis, si coactiva vis per se se inest definitionibus Apostolicis, cur post editas ejusmodi definitiones congregatæ fuerunt aliquando synodi œcumenicæ? Cur in aliquot testimoniis Patrum earumdem synodorum addita auctoritas, aut Episcoporum totius orbis consensus? Id expedire creditum est adversus refractarios, aut dubitantes, ut tot Patrum concursu veritatem facilius edocerentur, & revocarentur ad sanum sensum, atque obedientiam debitam; vel, si in errore adhuc persisterent, contumacia eorum palam innotescente, tamquam hæretici ab omnibus haberentur. Hoc remedium obedientibus Ecclesiæ filiis necessarium non fuit. S. Augustinus exorta Pelagiana hæresi sufficere credidit solam Apostolicam Innocentii Pontificis sententiam, qua *causam finitam* pro concione affirmavit; & affirmavit, cum nondum haberi poterat tacitus saltem universalis Ecclesiæ consensus. Crescente vero Pelagianorum tumultu, Zosimus etsi nihil minus tribueret Apostolicis Innocentii litteris, quam Augustinus; ad illorum tamen nisus fortius toto orbe retundendos, Episcoporum subscriptiones Tractoria edita obtinuit: & ita catholici Patres utramque Apostolicæ sedis omniumque Episcoporum cum ea conspirantium auctoritatem eidem hæresi opposuere, ut ne

Objectio.

Solvitur.

Vid. sup. c. 13. n. 51.

ne tamen de vi coactiva litterarum Innocentii quicquam ambigerent. In causa Eutychis dogmatica S. Leonis epistola cogendi vim apud catholicos habuit: eam solam sufficere credidit S. Flavianus, ut ne opus esset convocatione generalis synodi commovere universas ecclesias. Renitentibus nihilominus Eutychianis, Leoninæ epistolæ additæ fuerunt subscriptiones Episcoporum tum Orientis, tum Occidentis, quæ expressum declarabant istorum Episcoporum consensum. Cum tamen id quoque apud refractarios non fuisset satis; convocata synodus Calchedonensis, in qua ex ipsorum adversariorum sententia dubitari a catholicis non poterat de dogmate, quod & Apostolicis litteris, & expresso tot Episcoporum consensu fuerat firmatum. Sicut ergo cum sancti Patres contra Eutychianos opposuerunt ejusdem concilii auctoritatem, non propterea inferendum est ipsos vim coactivam non cognovisse in expresso illo Episcoporum subscribentium consensu; ita nec quicquam efficaciæ ademisse dicendi sunt Leonis decreto, cum utramque & Leonis & synodi auctoritatem iisdem hæreticis opposuere. Hoc quidem decretum per se se coactivum & irreformabile ratus S. Pontifex, in examen & quæstionem adduci noluit in laudata synodo: sicut neque de Apostolica definitione contra errores Nestorii S. Cælestinus dubitationem moveri permisit in generali concilio Ephesino, ut cap. 13. suo loco observavimus. Generalium igitur conciliorum convocatio ob refractarios quandoque necessaria, vi coactivæ Apostolicarum definitionum nihil præjudicat, quibus sane per se se tanta vis tribuenda est cum S. Irenæo, ut cum Apostolica Romana fide iisdem litteris proposita omnes Christianos necesse sit convenire; idque unum, ut ex eodem vetustissimo Patre audivimus, per se se ad hæreses discernendas ac revincendas sufficiat. Ne vero tantam vim tribuentes definitionibus Apostolicis quicquam videamur detrahere synodorum generalium auctoritati, recolendum maxime est discrimen, quod alibi indicavimus, inter definitiones Romanorum Antistitum, ac inter definitiones generalis synodi, aut expressum Episcoporum totius orbis consensum. Illæ per se fidem ac traditionem proponunt centri ejus ecclesiæ, quæ jure primatus omnibus undique fidelibus conveniendi, seu unitatis, & consensus necessitatem imponit. Istæ autem proferunt fidem ac traditionem omnium ecclesiarum

Vid. epist. 26. inter Leon. novissimæ edit.

Vid. c. 13. n. 66.

Vid. ib. n. 59.

Vid. c. 13. n. 101.

fiarum totius catholicæ Ecclesiæ, quæ conveniens, ut necesse est, cum fide ac traditione Romana, demonstrat evidentius fidem a Romana sede propositam ac definitam esse simul fidem totius Ecclesiæ catholicæ, adeo ut nemo ab illa descifcere queat, quin simul descifcat a totius Ecclesiæ catholicæ fide: quod si maxime est utile ad persuadendum, non tamen absolute necessarium est, cum per se sufficere debeat Romanæ cathedræ fides, quæ jure primatus unitatem requirit.

35 Neque hic quispiam existimet, in definitionibus Pontificiis ad fidei unitatem vi coactiva exigendam certum saltem esse debere Romanæ synodi, aut Romani Cleri consensum. Ratio enim, ob quam cogendi vim S. Irenæus cum ceteris Romanæ fidei tribuit, in *potentiori* ipsius sedis *principalitate* fundata, illum tantum respicit, in quo primatus residet. Hic autem primatus personæ unius Petri ac successorum ejus alligatus a Christo, ut capite constituto schismatis tollatur occasio, & fidei potissimum unitas ab eo vindicetur; vim coactivam primatus propriam ipsi uni ita adjudicat, ut ad eam exerendam in tota Ecclesia nullius consortium aut consensum efflagitet. Hac de causa definitiones dogmaticæ, quæ ex veteri consuetudine in Romana synodo cōndi solebant, cum ederentur in publicum, non ejusdem synodi, sed solius summi Pontificis nomine inscribebantur; quia scilicet earum tota vis coactiva in universam Ecclesiam, non ex Romanæ particularis synodi auctoritate atque consensu, sed ex solius Pontificis personali primatu atque jurisdictione originem ducit. Sed ut concludamus tandem hocce caput, rejectis jam omnibus adversariorum effugiis, nihil debet impedire, quominus unitas præsertim fidei, quam ipsa Gallicana ecclesia cum Romana fide constanter tenendam fatetur, fidei a Romanis Pontificibus propositæ ac definitæ ratione primatus, ex adversariorum quoque catholicorum doctrinis & confessione exhibenda sit.

CAPUT XV.

Corollarium, quo constituitur, quid ex præstitutis principiis sequatur in ea quæstione, num dogmaticæ Romanorum Pontificum definitiones fidei infallibiles sint & haberi debeant. Adversariorum incohærentia notata. Antiquorum sensus ac testimonia Christi promissis innixa. Unum negandæ infallibilitatis fundamentum, quo adversarii fortius impediuntur, e præsumptis quorumdam Pontificum erroribus ductum excutitur, atque disjicitur.

§. I.

Synopsis principiorum, quæ præmisimus, & consequens proximum ex ipsis legitime deductum quoad infallibilitatem Romanorum Pontificum in definiendis controversiis fidei. Quam incohærenter adversarii concessis laudatis principiis Pontificiarum definitionum infallibilitatem, quæ ex iisdem legitime sequitur, inficientur.

I. HActenus principia proposuimus, in quibus nobiscum, seu potius cum Ecclesiæ catholicæ sententia, cum Scripturæ ac traditionis sensu adversarii catholici vel omnes, vel fere omnes, & sapientiores conveniunt. Primo enim * convenit, S Petri primatum in Romanos Pontifices ejusdem S. Petri successores transisse, eumque esse primatum * non meri ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis, ex quo præcipua ipsis jura primatus propria, seu aliqua præcipua jurisdictio tribuenda est. Convenit pariter hunc jurisdictionis primatum * soli S. Petro, Romanisque Pontificibus ejus successoribus ita fuisse alligatum, ut jurisdictio propria primatus iisdem tantum competat, & personalis ipsorum sit, nec alii cuipiam communis. Convenit etiam hanc jurisdictionem primatus propriam & personalem * non humanæ, sed divinæ

* Vid. cap. 1.

* Vid. cap. 2.

* Vid. c. 3.

* Vid. c. 4.

vinæ institutionis esse, quæ * celebribus Evangelicis testimoniis de S. Petro innititur; in quibus idem primatus, seu ratio & jurisdictio propria primatus & institutionis divinæ * ita contineri dicenda est, ut eadem testimonia, licet aliis quoque Apostolis, vel etiam Episcopis Apostolorum successoribus aliqua ratione aptari possint & convenire; non tamen in ratione & jurisdictione propria primatus, qui cum sit personalis, propria ejus ratio & jurisdictio soli Petro & successoribus ejus competit. * Vid. c. 5. * Vid. c. 6.

2 Quænam porro sit hæc jurisdictio propria & personalis primatus S. Petri & successorum ejus Romanorum Antistitum in laudatis Evangelicis testimoniis contenta, * ex fine instituendi primatus, seu jurisdictionis præcipuæ & propriæ solius primatis colligenda est traditione interprete ac duce. Ex traditione autem ipsi adversarii fatentur, * finem primatus instituendi fuisse unitatem catholicæ Ecclesiæ, ob quam formandam & custodiendam primatus uni tantum concedendus, soli Petro ejusque successoribus ab ipso Christo traditus fuit. Jus ergo, seu jurisdictio propria & personalis primatus spectare debet hanc totius Ecclesiæ unitatem, cujus quidem centrum Romanus Pontifex seu Romana cathedra ab iisdem adversariis agnoscitur. * Jus itaque proprium primatus huic unitati formandæ & conservandæ idoneum in Petro ejusque successoribus agnosci pariter debet, nimirum jus, quod ad unitatem Ecclesiæ necessariam omnes catholicos cogat. Porro * duplex unitas, scilicet unius fidei, & communionis unius adeo catholicæ Ecclesiæ necessaria est, ut inter omnes etiam adversarios conveniat, eum esse extra Ecclesiam, qui vel per hæresim deserit fidei unitatem, vel a communione Ecclesiæ separatur per schisma. Ut ergo Romanus Pontifex utramque hanc unitatem catholicæ Ecclesiæ necessariam ex primatus institutione conservet in universa Ecclesia; idoneum jus ipsi afferendum est primatus causa, quo cogere possit omnes ad utramque fidei & communionis unitatem, seu ad tenendam secum communionem & eamdem fidem. Hoc quidem jus, in quo præcipua ac personalis primatus ratio & jurisdictio sita est, ne quid ex ingenio, aut assentatione videremur comminisci, pluribus constituimus non solum * ex obvia Evangelicorum testimoniorum sententia, sed potissimum * ex traditione constantissima Patrum, quam decem & septem paragraphis enuclea- * Vid. c. 7. * Vid. c. 8. * Cap. 9. * Cap. 10. * Cap. 11. & 12. * Cap. 13.

tius

tius digessimus. Quin cum hanc traditionem a majoribus acceptam adversarii catholici & docti manifestissimam noverint; idipsum aliquot testimoniis fateri coacti sunt, quorum insigniora capite decimo quarto collegimus, detectis subinde in eodem capite, ac refutatis inanissimis quibusdam effugiis, quæ non solum carent traditionis subsidio, verum etiam ex traditione repelluntur. Hæc sunt principia, quæ in præcedentibus capitibus atque paragraphis constituimus.

3 Quid autem ex his sequatur in eam sententiam de inerrantia & infallibilitate summorum Pontificum in definitionibus fidei, quam adversarii maximo conatu impetunt & impugnant; quisque omni præjudicio vacuus facile intelliget. Si enim Romani Pontificis jus præcipuum, proprium, & personale ratione primatus est jus cogendi omnes catholicos totamque catholicam Ecclesiam ad eamdem secum unitatem præsertim in fide; si hoc jus Petro tributum ob continendam & conservandam fidei unitatem ratione primatus, non debuit in Petro desinere, sed ad successores ejus transivit; si ob hujusmodi finem S. Petri fides a Christo posita fuit tamquam petra & fundamentum Ecclesiæ, cui tota Ecclesia incumberet & adhæreret unitate ejusdem fidei; si ob eumdem finem Christus voluit, ut in periculis & controversiis fidei, quibus demon cribrare niteretur Christianos, Petrus sua fide confirmaret fratres, seu contineret in ejusdem suæ fidei unitate; si ob eumdem finem & officium, quod etiam post Apostolorum mortem Ecclesiæ in perpetuum duraturæ necessarium futurum erat, Petri fides ac doctrina fidei non debebat desinere in Petro, sed transire ad ejus successores, in quibus ipse semper vivens, ac per eorum os semper loquens & docens veram fidem, hujus unitatem contineret; si hac de causa Romanorum Pontificum fides habenda est uti fides Petri, & veluti ore ipsius Petri tradita, cui obedientia & obsequium etiam cordis præstandum est; si hinc orta est illa prærogativa Romanæ fidei peculiaris, quam omnes profiteri necesse est, ut se catholicos probent, & a qua qui absunt, minime catholici habiti, & habendi sunt; Romanæ autem fidei nomine intelligitur doctrina non solum a Petro, verum etiam a successoribus ejus tradita ac definita, quæ ratione primatus ad ipsos traducti eodem jure cogit omnes ad unitatem, ac cogebat fides Petri; & idcirco quod S. Irenæus dixit neces-

se

se esse omnes undique fideles convenire cum Romana fide, idem est ac dicere necesse esse omnes convenire cum fide, quam Romani Pontifices ex officio tradunt atque definiunt: si hæc inquam, & alia ejusdem generis, quæ ex præmissis fluunt, vera sunt, & consequenter verum est, dogmaticas eorumdem Pontificum definitiones cogere totam Ecclesiam ad assentiendum eisdem, & ad ejusdem fidei unitatem omnino præstandam; quis non videat, ejusmodi definitiones debere esse infallibiles? Bossuetus sermonem faciens de doctrina Ecclesiæ catholicæ hoc principium certissimum quarto loco ponit, *non licere discedere ab ejus Ecclesiæ doctrina idem esse aliis verbis ac dicere eam doctrinam esse infallibilem*. Similiter igitur fateri necessarium esse convenire & non deserere unitatem cum definitionibus, seu doctrina fidei Romanorum Pontificum idem est ac fateri hanc esse infallibilem. Enimvero siqua ejusmodi definitio esse posset erronea; Ecclesia, quæ ad unitatem ejusdem fidei ratione primatus cogitur, cogeretur ad assentiendum errori, quod ex promissis Christi Ecclesiæ factis est impossibile. Vel ergo negandum est primatus jus præcipuum non respicere unitatem Ecclesiæ cum fide Petri & successorum ejus, quod ex Scriptura ac traditione ipsi adversarii concedere ac fateri compulsi sunt: vel si hoc extra dubium est; definitionum, quæ in unitatis bonum a Romanis Pontificibus prodeuntes vi coactiva præditæ sunt, inerrantia in dubium revocari non potest. Videant ergo adversarii, num cum laudatis principiis, quæ ipsi quoque confitentur, cohæreant; quando concessis prrincipiis inerrantiæ seu infallibilitatis consequentiam ceteroquin legitimam ac necessariam impugnant.

Lib. 15. Variat. n. 3.

Inane adversariorum effugium rejectum.

4 Neque vero hanc incohærentiam se declinare existiment, eo quod fateantur necesse quidem esse omnes Christianos convenire cum fide Romanæ sedis seu ecclesiæ, (1) quam erroris expertem & infallibilem agnoscunt; non vero convenire etiam cum fide, quam definiunt summi Pontifi-

(1) Vide Launojum part. 5. epist. 2. ad Antonium Varill. Nicolii instructionem in articulum 10. symboli c. 10. Dupinum *De antiq. Eccles. disciplina* c. 2. &c.

tifices, quibus tantummodo infallibilitatem denegant. Hæc enim distinctio inter Romanam sedem, aut ecclesiam & Romanos Pontifices, cum de doctrina fidei & de jure cogendi ad fidei unitatem agitur, ex principiis jam constitutis ita refellitur, ut qui eam obtrudunt, cum iisdem principiis per ipsos quoque concessis haud concordantes, in idem incohæntiæ vitium recidant, quod vitare contendunt. Enimvero cur, rogo, necessarium esse fatentur, omnes Christianos convenire, seu unitatem servare cum Romanæ sedis & ecclesiæ fide, hancque prærogativam soli Romanæ & nulli alii particulari ecclesiæ vel sedi attribuunt? Utique *propter potentiorem principalitatem* respondebunt cum S. Irenæo, idest propter primatum ejus unius proprium, qui quidem ob unitatem potissimum fidei conservandam institutus, vi cogendi præditus ipsam necessitatem conveniendi in fide omnibus vere Christianis imponit. Quæ autem vis ac prærogativa Romanæ sedi, aut ecclesiæ propter primatum concedenda est, Romanis Pontificibus competit, in quibus tantum est tota ratio primatus, ita ut neminem in eo consortem, aut coadiutorem requirat, ut pluribus explicavimus & constituimus capite præcedenti §. 5. Fides ergo Romanæ sedis vel ecclesiæ, quæ eam conveniendi necessitatem affert ratione primatus, alia non est nisi fides a Romanis Pontificibus tradita, & in unitatis bonum, cum opus est, ex ejusdem primatus officio ac jure definita. Qui igitur apertissimis traditionis testimoniis convicti, necessarium fatentur convenire cum Romanæ sedis, seu ecclesiæ fide, necessarium quoque fateri debent cum doctrina fidei a Romanis Pontificibus proposita seu definita convenire; ac propterea infallibilem agnoscant oportet eam, quam iidem proponunt definiuntque doctrinam fidei, quæ eadem est ac Romanæ sedis & ecclesiæ doctrina ac fides, cum qua totam Ecclesiam convenire necesse est. Si quis adversariorum in hoc adhuc repugnet, quomodo cum concessis principiis concordet, non video.

§. I I.

§. II.

Antiquorum traditio Christi promissionibus innixa, eamdem infallibilitatem atque inerrantiam satis declarat. Patrum testimonia deducta ex illa Christi promissione: Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

5. Quid refert, si apud antiquos, quos adversarii iure laudant, hæc quæstio ex proposito discussa non legitur, num Romani Pontifices in definiendis controversiis fidei sint infallibiles? Idcirco enim id apud ipsos non legitur, quia nemo id in dubium & quæstionem adduxit. Certam vero apud antiquos viguisse sententiam, Pontificias eiusmodi definitiones per se se errori non fuisse obnoxias ex certis Christi promissis, duo præsertim probationum genera ex antiquis petita prorsus evincunt. Vulgatissima est illa promissio Christi, qua postquam affirmavit se ædificaturum Ecclesiam supra S. Petri confessionem, seu fidem, quam * *petræ* nomine designavit, spopondit, *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Ipsum *petræ* vocabulum firmitatem soliditatemque indeficientem eiusdem fidei indicat; ex quo plures Patres eamdem soliditatem, quæ in Petri fide fuit, ad successores eius transisse affirmarunt. Hinc S. Leo, *Soliditas illius fidei*, inquit, *quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est; & sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit, ita permanet, quod in Petro Christus instituit*. Et recitato Evangelico textu, *Super hanc petram* &c. concludit: *Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit*. Et alibi: *Soliditas enim illa, quam de petra Christo etiam ipse (Petrus) petra factus accepit, in suos quoque se transfudit heredes*. Tanta autem, ac tam indeficiens soliditas Romanæ fidei, quæ a S. Petro in successores eius Romanos Pontifices transfusa est, debetur illi promissioni Christi: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Hæc quidem verba proprie referri ad eam petram, supra quam Christus Ecclesiam ædificandam constituit, ex obvio contextus sensu manifestum est. *Petræ* autem nomine significatam S. Petri confessionem ac fidem, quam prædicans fundamentum jecit Ecclesiæ, ex

* Vid. c. 12. §. 1.

Serm. 3. al. 2. c. 2.

Ma. c. 3.

Serm. 5. al. 4. c. 4.

Patrum traditione probavimus cap. 12. §. 1. Cum itaque Christus super hanc Petri fidem, cuius depositum in Romana sede reliquit, & ad successores transmisit, suam Ecclesiam ædificari vellet; ut hoc ædificium in huius fidei fundamento firmum consisteret, *petræ* soliditatem eidem fidei atributum iri promisit, contra quam portæ inferi non prævalebunt: cumque hoc ædificium perpetuo esset duraturum, eidem fidei perpetua soliditas atribuenda erat, contra quam inferorum portæ non prævalerent, non solum quoad S. Petrus viveret, verum etiam sub successoribus eius, ne sub his nutante eo fidei fundamento, & contra hoc prævalentibus portis inferni, contra ipsum ædificium Ecclesiæ eidem fundamento innixum prævalerent. Ita illa Christi verba, *& portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, dum fundamenti stabilitati prospiciunt, ipsi quoque prospiciunt Ecclesiæ; ac propterea ad utrumque commode referri queunt, uti sane a Patribus nunc ad petram, seu ad fidem Petri & successorum referuntur, nunc ad ipsam Ecclesiam, ne duæ istæ interpretationes invicem pugnare credantur, aut una alteram iudicetur destruere: unde Origenes utraque explicatione proposita, utramque veram asseruit: *Nec enim*, inquit, *adversus petram, supra quam Christus Ecclesiam ædificat, nec adversus Ecclesiam portæ inferi prævalebunt*.

In cap. 16. Math. t. 2 edit. Huet. p. 276.

6 Profero jam selectiora Patrum testimonia, quibus illa promissio Christi refertur ad Petrum, seu ad Petri fidem, quæ in eius successoribus æque stabilis eodem privilegio fruitur.

S. Hilarius Petri fidem laudans lib. 6. de Trinit. c. 37. *Hac fides*, ait, *Ecclesiæ fundamentum est. Per hanc fidem infirmæ adversus eam sunt portæ inferorum*. Quibus illa, *& portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, ideo ad Ecclesiam pertinere innuit, quia non prævalebunt adversus fidem Petri; necesse enim omnino est, ne portæ inferi prævaleant contra eam fidem, per quam fiet, ne adversus Ecclesiam prævaleant. Cum nimirum Ecclesia super Petri fidem ædificata, ipsi tamquam fundamento ex Christi institutione debeat adhærere & incumbere; tuta non esset ab inferi portis, nisi hoc fundamentum ab iisdem nihil metueret.

S. Ambrosius de Incarnat. c. 5. n. 34. cum Petri fidem agnoscat fundamentum Ecclesiæ, ipsam contra omnes hæreses debere prævalere affirmat hac ratione: *Non enim de carne*

carne Petri, sed de fide dictum est, quia portæ mortis ei non prævalebunt.

S. Augustinus in *Psalmo contra partem Donati* Romanorum Pontificum serie laudata scribens, *Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*, non ad unum Petrum, sed ad successores etiam ipsius in Romana sede eam Christi promissionem pertinere ostendit. Id quidem affirmavit probaturus *nullum Donatistam in illo ordine fuisse*; quod recte consequitur, quia cum Romani Pontifices successores S. Petri, non minus quam Petrus, sint illa petra, contra quam inferorum portæ non prævalebunt; fieri non potuit, ut inter illos quispiam Donatistarum schisma & errores propugnans irreperet.

S. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. de Trinit. exponens locum Matthæi c. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* ait: *Petram, opinor, nihil aliud, quam inconcussam & firmissimam discipuli fidem vocavit, in qua Ecclesia ita fundata & firmata esset, ut non laberetur, & esset inexpugnabilis inferorum portis.*

S. Leo epist. IV. ad Episcopos Gallicanos provinciæ Viennensis cap. I. *Hunc* (S. Petrum), inquit, *in consortium individuæ unitatis assumptum, id quod ipse* (Christus) *erat, voluit nominari dicendo*: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam, *ut æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret, hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas posset appetere, nec portæ contra illam inferi prævalerent*: ubi soliditatem Ecclesiæ, contra quam portæ inferi non prævalebunt, ex Petri firmitate deducit. Quod item confirmans serm. 52. novæ editionis c. 1. Petri fide commemorata, *Tantum*, ait, *in hac fidei sublimitate complacuit, ut . . . . sacram inviolabilis petræ acciperet firmitatem, supra quam fundata Ecclesia, portis inferi & mortis legibus prævaleret*. Et serm. 83. c. 2. Christi verba, *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, sic exposuit: *Super hanc, inquit* Christus, *fortitudinem æternum exstruam templum, & Ecclesiæ meæ cælo inferenda sublimitas in huius fidei firmitate consurget. Hanc confessionem inferi portæ non tenebunt.*

Confer quæ de Leonis mente plenius exposuimus cap. 13. §. 12.

Cum his concinit vetustissimum Sacramentarium Romanum, quod S. Leoni primo attributum, in nova Leonis editione recudimus. In prima enim oratione Missæ XVII.

 diei

t. 1. Leon. oper. p. 42. diei festi sanctorum Petri & Pauli hæc leguntur. *Deus, qui Ecclesiam tuam in Apostolica soliditate fundatam ab inferorum eruis terrore portarum*. Et similiter in præfatione Missæ XXI. festi ejusdem: *Tui enim muneris tuæque virtutis est, ut Ecclesia tua in Apostolica soliditate fundata, infernarum non vincatur terrore portarum*.

Simplicius Papa epist. 4. ad Zenonem Augustum eamdem Christi promissionem, non ad solius Petri, sed etiam ad successorum ejus Romanorum Pontificum fidem extendi tom. 5. Concil. Ven. edit. Coleti col. 98. c. testatur. *Perstat enim*, inquit, *in successoribus suis hæc & eadem Apostolicæ norma doctrinæ .... cui Dominus ... se usque ad finem sæculi minime defuturum, cui portas inferi numquam prævalituras esse promisit*.

Ibid. col. 297. c. S. Gelasius in Commonitorio ad Faustum: *Cogitantes Christi vocem non esse superfluam, quæ confessioni B. Petri Apostoli inferni portas numquam prævalituras asseruit*. Idem habet in epist. I. ad Euphemium. Ne autem id solius Petri confessioni, seu fidei concessum credatur, legi poterit epistola 14. ipsius ad Acacium, in qua S. Petrum, qui Romæ requiescit, Romanæ *sedi*, idest successoribus suis in eadem sede, istud *præstitisse* affirmat, *ut a portis inferi numquam pro Domini promissione vincatur*.

Pag. 10. cap. 2. tit. 1. In Romano Diurno, quem P Garnerius edidit, profertur vetus formula litterarum Romani Cleri ad Exarchum de morte Pontificis, in qua de Romana Ecclesia scribunt, se confugisse ad Christum, ut ipse dignetur dare illi rectorem, *a quo fundata est, qui etiam est pollicitus non ei prævalere portas inferi*.

Concordat inter Græcos Patres S. Theodorus Studita lib. 2. epist. 63. ad Neucratium, ubi mentionem faciens Apostolicæ sedis, *in qua Christus claves posuit fidei*, hæc addit: *Adversus quam* (fidem in ea depositam) *non prævaluerunt hactenus, nec prævalebunt usque ad consummationem portæ inferi, ora scilicet hæreticorum, sicut pollicitus est ille, qui non mentitur*. Hinc nihil mirum debet accidere, si idem Sanctus ex hac Romana fide Christi promissis firmata in gravissimis dissensionibus inter catholicos derivandam scripserit certitudinem fidei. Eodem nimirum libro 2. epist. 129. ad Leonem Sacellarium scribens de quæstione circa cultum sacrarum imaginum, quæ Græcos diviserat, si ad partes conciliandas generalis synodus convocari non posset, *Mittenda est*, inquit, *ad*

ad Romanum ex utraque parte legatio, & inde fidei accipienda est certitudo: ea scilicet pars certa erit se tenere veram fidem, quæ suam fidem cum Romana consentientem, aut a Romana sede approbatam inveniet.

Ne prolixior sim, omitto testimonia Leonis IX. ex epist. 9. ad Michaelem Cerularium cap. 7. Innocentii III. S. Anselmi Lucensis, Menologii Armeni, S. Brunonis Astensis, Cardinalis Bessarionis, & aliorum, qui eadem Christi verba, *Et portæ inferi* &c. ad S. Petrum, vel ad ejus fidem, aut ad Romanam sedem referunt. Quæ hactenus ex antiquis retulimus, sufficere debent.

7. Ex hac prima Christi promissione quatenus infallibilitas Romanorum Pontificum definitionibus asserenda sit, quis non intelligat? Si enim Ecclesiæ infallibilitatem ipsi quoque adversarii ex eo colligunt, quia Christus promisit fore, ne contra eam inferi portæ prævaleant; nonne exinde pariter deducenda est infallibilitas fidei a Romana Sede propositæ, cum eadem Christi promissio ex Patrum traditione & contextu ipso Evangelico referenda sit ad eam fidei petram, cui tota Ecclesia superstructa est? Præclare in hanc sententiam S. Franciscus Salesius in opere mſ. contra hæreticos Gallica lingua exarato, quod in * Bibliotheca Chigiana custoditum inscribitur: *De l' auctorité & primaute de S. Pierre & des souverains Pontifes ses successeurs*. Recitato enim textu, *Tu es Petrus* &c. verbis illis *& portæ inferi* &c. quæ ad petram refert, hoc commentarium subiicit. *Par ces paroles Nostre Seigneur monstre la perpetuité & immobilité de ce fondement. La pierre, sur la quelle en releve l'edifice, c'est la premiere: les autres s'affermissent sur elle. On peut bien remuer les autres pierres sans ruiner l'edifice; mais qui leve la fondamentale, renvers la maison. Si doncque les portes d'enfer ne peuvent rien contre l'Eglise, elles ne peuvent rien contre son fondement, & Chef, le quel elles ne sauroient lever & renverser, qu'elles ne mettent seus dessus dessous tout le bastiment*. Idest: *His verbis Dominus noster huius fundamenti perpetuitatem & immobilitatem ostendit. Petra, supra quam constructum est ædificium, primaria est: ceteræ supra ipsam consistunt. Fieri quidem potest, ut dimoveantur, & corruant alii lapides absque ædificii ruina: at qui fundamentum submovet, ædificium subvertit. Si ergo portæ inferi nihil possunt contra Ecclesiam; nihil possunt contra eius fundamentum & Caput, quod ipsæ non possent submovere & evertere, quin totum subverterent ædificium.*

* *Ibi pluteo A mſ. 71.*

§. III.

§. III.

De altera Christi promissione Petro facta, Oravi pro te, ut non deficiat fides tua *&c. quid Patres tradiderint, unde adstruenda est Romanorum Pontificum inerrantia.*

8 Alterum promissum Christi exhibetur illis eius verbis, quibus postquam de communi omnium discipulorum tentatione & periculo monuit, *Ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum*, remedium subiecit ex fide Petri, pro qua se orasse ait, ne deficeret, ut fide sua alios confirmans, omnes diaboli molitiones irritae fierent: *Ego autem oravi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* De hoc textu in vim cogendae & conservandae unitatis omnium Christi fidelium non solum cum fide Petri, verum etiam cum fide successorum eius, vide quae disseruimus cap. 12. §. 2. Nunc ad infallibilitatem & inerrantiam quod attinet, ut aliquid dicam, certum est, hunc textum, qui in conservationem unitatis fidei idoneum remedium praescribit eorum scandalorum, quae ad discindendam eam unitatem diabolus excitaturus esset in Ecclesia, non minus ad Petrum esse referendum, quam ad successores eius, quibus sane vi huius mandati onus incumbere confirmandi fratres in fide, Patrum traditio & adversarii quoque fatentur ipso testante Bossueto: *Hoc ergo ex officio Petrus habet, hoc Petri successores in Petro acceperunt, ut fratres confirmare iubeantur.* Si autem ea pars textus recitati, qua Christus iussit Petrum confirmare fratres in fide, ad Romanos quoque Pontifices Petri successores ob vindicandum custodiendamque in tota Ecclesia fidei unitatem ratione primatus pertinet; ad ipsos etiam referenda est pars alia, *Ego autem oravi pro te, ut non deficiat fides tua:* quae in gratiam laudati praecepti de confirmandis fratribus praemissa fuit; cum praesertim huius remedii maior sub Petri successoribus, quam sub Petro, necessitas futura esset, ut vel Bossuetus, quem loco memorato laudavimus, confessus est.

Luc. 22. v. 32.

Lib. 10. al. 15. Defens. declar. c. 3.

9 Aliis quidem Episcopis idem confirmandi officium commissum, si quando suis in ecclesiis aliquod scandalum contra fidei unitatem excitaretur; nec tamen idcirco pro cuiusque

Iusque Episcopi fide ita orasse Christus dicendus est, ne deficiat, ut pro fide Petri oravit; nec exinde cuique Episcopo infallibilitas asseri potest. Magnum siquidem est inter alios Episcopos & Romanos Pontifices discrimen. Cum illi singularibus præsint ecclesiis, si in fide deficerent, in errorem non traherent totam Ecclesiam; ac propterea infallibilitatis promissio totam Ecclesiam respiciens, ipsis necessaria non fuit. At Romani Pontifices cum non minus quam Petrus, ex primatu universæ præsint Ecclesiæ, & in periculis fidei unitatem eiusdem fidei debeant in ea tueri & continere confirmandorum fratrum officio; quod dum ex iurisdictione sibi competente & in finem primatus necessaria exercent, non sine vi coactiva unitatis exercent: si deficerent in fide, in errorem traherent totam Ecclesiam, quæ iure primatus ipsorum fidei debet adhærere; ac idcirco ne & ipsi deficerent in fide, oratio Christi interposita dicenda est. Evangelicus quidem textus specialem rationem pro fide Petri a Christo habitam præfert. Etsi enim is ad omnes Apostolos loqueretur, & de tentatione omnibus communi ageret; *Satan expetivit, ut cribraret VOS*; huic tamen omnium periculo prospecturus, pro Petri fide, ne deficeret, se orasse subiiciens, hanc promissionem ad solius Petri personam speciali primatus ratione referendam significavit, ut monuit S. Leo serm. 4. al. 3. c. 3. ubi recitato testimonio Evangelico; *Ego oravi pro te* &c. hanc observationem explicationemque subtexuit. *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & divinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen* (1) *specialis*

(1) Cum his concinit etiam Bossuetus in *Meditationibus* super Evangelium die 70. Sic enim Christi verba explicat. *Satan expetivit, ut cribraret vos: ego autem, Petre, oravi pro te, pro te speciatim, pro te distincte, non quod alios neglexerit, sed, ut explicant Sancti Patres, quia firmato capite impedire volebat, ne membra nutarent*. Quem in finem paulo post declarat, *S. Petrum ob orationem Christi recepisse fidem constantem, invincibilem, inconcussam, & ita abundantem, ut ipsa apta fuerit ad confirmandum non solum alios fideles, sed etiam fratres suos Apostolos & pastores gregis*. Hæc autem ad primatum pertinere, qui ad successores transivit, & exinde Romanam fidem invincibilem efficere, adstruit in Meditatione diei 72.

lis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens PRINCIPIS victa non fuerit. Quæ ratio ex primatu S. Petri ducta, ut vox *Principis* indicat, cum aliis Petri successoribus sit communis, ad ipsos quoque eumdem orationis Christi effectum transisse non est dubitandum; adeo ut cum Christus *proprie supplicavit* pro Petri fide, pro fide quoque successorum ejus, in quibus vivit & loquitur S. Petrus, proprie supplicarit, tamquam aliorum totius orbis fidelium & Episcoporum status certior sit futurus, si mens *Principis* successoris S. Petri victa non fuerit: quod aliis Episcopis aliorum Apostolorum successoribus singillatim non competit.

10 Hinc sicut iure non minus præceptum confirmandi fratres, quam Christi orationem pro Petri fide, idest totum Evangelicum textum de Petro, Romanis Pontificibus eius successoribus aptarunt (1) Gelasius, (2) Pelagius II. (3) Vitalianus, & (4) Hadrianus I. Pontifices; ita pariter ex eadem oratione & promissione Christi pro indefectibilitate & inerrantia fidei Petri, inerrantiam & indefectibilitatem Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum in doctrina fidei collegerunt S. Agatho in epistola ad Imperatorem Constantinum, quæ in sexta synodo oecumenica a Patribus suscepta & approbata fuit, S. Leo IX. in epist. ad Petrum Antiochenum, * Arnulfus Historiæ Mediolanensis lib. 5. c. 7. Paschalis II. in Concilio Lateranensi * apud Urspergensem; & Innocentius III. in litteris ad Patriarcham Cp. apud Bosquetum in *Gestis* eiusdem Pontificis pag. 41. Concordant Sancti Ecclesiæ Patres, qui cum confirmandi præceptum Petro impositum ad Romanos etiam Pontifices eius successores extenderunt; orationem quoque Christi pro fide Petri, ne deficiat, ut fratres tuos confirmaret, ad illorum pariter fidem, dum confirmandi officio & præcepto satisfaciunt, referri præsumserunt, uti ex vetustiorum utique Patrum traditione expresse inter ceteros declaravit S. Bernardus epist. 190. al. opusc. XI. ad Innocentium II. *Oportet*, ait, *ad vestrum referre Apostolatum pericula quaeque & scandala emergentia in regno Dei, & præcipue quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quidem huius prærogativa sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est*, Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua? *Ergo quod sequitur, a Petri*

(1) *epist. 14. t. 5. Concil. col. 341.*
(2) *epist. 5. ad Eliam t. 6. Concil. col. 426.*
(3) *epist. ad Paulum Episc. Cretensem.*
(4) *epist. ad Carolum Regem.*
* *tom. 4. Rer. Ital. col. 43. a*
* *t. 12. Concil. Ven. edit. col. 1227.*
t. 1. edit. Ven. Mabil. col. 649. e.

Petri successore exigitur : Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. " Vides confirmandi officium in Petri persona Romanis Pontificibus impositum, non disiungi a Christi promissione, ob quam certum præmiserat, in Romana sede *non posse fidem sentire defectum* ? Quod utrumque paucis complexus venerabilis Guigo Maioris Cartusiæ Prior in litteris ad eumdem Pontificem * tomo 3. Operum S. Bernardi insertis, sedis Apostolicæ fidem atque constantiam, *ipso, qui eam dedit prædicente, & prædicendo roborante* (Christi promissionem Petro factam respicit) *non solum non defecturam, sed & alios confirmaturam* scripsit. Et S. Anselmus Episcopus Lucensis in opusculo adversus Guibertum: *Cum pro fide Petri, ne deficiat, a Christo oratum sit; unius Romani Patriarchæ fides, in qua fratres suos confirmet, numquam deficiet.* * col. 1164. 6.

12 Hanc traditionem Patrum exceperunt Scholastici, inter quos satis erit audire testimonium Angelici doctoris S. Thomæ Aquinatis, qui in cap. 6. Matthæi Christi orationem S. Petri ecclesiæ aptans, *Sola Petri ecclesia*, inquit, *inviolata permansit; unde Luca* 22. Ego rogavi pro te &c. Et 2. 2. quæst. 1. a. 10. id summo Pontifici necessarium fuisse insinuans, ut ad fidei unitatem omnes tute cogeret, ait: *Dominus Lucæ* 22. *Petro dixit, quem summum Pontificem constituit*, Ego pro te rogavi &c. *Et huius ratio est, quia UNA FIDES debet esse totius Ecclesiæ secundum illud* 1. *Cor.* 1. Idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: *quod servari non posset, nisi quæstio fidei exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest, ut sic eius sententia a tota Ecclesia firmiter teneatur*. Concinit vetustior auctor Gallicanus Iacobus Cardinalis de Vitriaco in Historia Orientali cap 75. inquiens: *Cum super hanc petram, pro qua Dominus rogavit, ut non deficeret fides eius, post Christum ædificata sit & fundata Christi Ecclesia* &c. Neque dissentiunt Episcopi Galli, qui anno 1653. loquentes de vetustissimo more referendi caussas maiores, præsertim fidei, ad sedem Apostolicam, dum scripserunt ad Innocentium X. *Quem* (morem) *fides Petri numquam deficiens, perpetuo retineri pro iure suo postulat*; verbis *numquam deficiens* orationem & promissionem Christi Petro factam, ad successores quoque eius propagatam respexere. Quod clarius explicarunt triginta ex iisdem Episcopis, cum paulo post in litteris ad eumdem Pontificem affirmarunt, sum-

morum Apostolicæ sedis Antistitum decreta circa fidem *divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti*, idque deduxerunt *ex Christi domini nostri pollicitatione Petro facta*, ex illis scilicet verbis *Oravi pro te* &c. quam utique sententiam ex antiquorum traditione susceperant. Antiqui igitur cum Romanorum Pontificum, seu Romanæ ecclesiæ fidem illam habuerint, *contra quam portæ inferi non prævalebunt*, & pro qua Christus oravit, *ne deficeret;* nonne eam ex memoratis Christi promissis esse infallibilem credidisse satis aperte declarasse dicendi sunt? Id expresse collegit S. Franciscus Salesius, cum in msf. opere, quod in Bibliotheca Chigiana Romæ inveni, cap. 10. consideratis periculis fidei, quæ cum identidem incidant, remedio semper prompto & infallibili indigent, scriptum reliquit: *L'Eglise a tousjours besoin d'un confirmator infaillible, en quel on puisse s'adresser, d'un fondement que les portes d'enfer, & principalement l'erreur ne puisse renverser, & que son pasteur ne puisse conduire a l'erreur ses infans. Les successeurs doncque de S. Pierre ont tous ces mesmes privileges, qui ne suivent pas la persone, mais la dignité & la charge publique.* Idest: *Ecclesia semper eget confirmatore infallibili, ad quem confugere liceat, & fundamento, quod portæ inferi, & præcipue error nequeat subvertere, & pastore, qui suos filios ad errorem ducere nequaquam possit. Successores ergo S. Petri his omnibus privilegiis potiuntur, quæ non personæ* (ita scilicet ut cum persona intereant) *sed dignitatis & muneris publici* (ad successores traducti) *privilegia sunt.* In his verbis cum voces *confirmatoris*, & *fundamenti* ad ea duo Evangelica loca Romanis Pontificibus aptata referuntur, quæ duas infallibilitatis promissiones continent; tum vero infallibilitatem eorumdem in definitionibus fidei ex iisdem promissis Christi agnitam manifestissime adstruunt: unde etiam in sermonibus de quibusdam controversiis parr. 3. serm. 10. idem Sanctus summum Pontificem *Christi Vicarium & interpretem infallibilem* vocat.

Msf. in Pluteo A. n. 71. pag. 42.

§. IV.

§. IV.

Traditio Patrum de indefectibilitate & integritate constanti fidei in Romana cathedra.

23 Hinc quidem Apostolicam fidem numquam defecisse in cathedra atque ecclesia Romana, intemeratamque semper fuisse custoditam perpetua Patrum traditio docuit. S. Irenæus, postquam affirmavit necesse esse, omnes undique fideles convenire cum Romanæ ecclesiæ fide; addidit: *In qua semper ab iis, qui sunt undique conservata est ea, quæ ab Apostolis est traditio.*

S. Cyprianus epist. 55. cum Pontifici & Clero Romano nihil se metuere affirmavit a Novatianorum fraudibus, qui ausi fuerant *navigare ad Petri cathedram & ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis orta est;* hanc veluti rationem adjecit: *Eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Non dixit tantum *non habet accessum*, sed *habere non possit*. Censuit itaque Romanam fidem non solum non defecisse umquam, sed nec posse deficere. Confer, quæ in hunc textum animadvertimus cap. 13. n. 15. ubi etiam objectum resistentiæ ejusdem Sancti contra decretum Stephani de non rebaptizandis venientibus ab hæresi, vel schismate disjecimus. *Pag. 183. a edit. Ven.*

S. Hieronymus lib. 2. in Rufinum n. 12. Romanam fidem, quam laudavit S. Paulus, nec decipi, nec mutari posse pronuntiavit. *Scito Romanam fidem Apostolica voce laudatam istiusmodi præstigias non recipere. Etiamsi angelus aliter annuntiet, quam semel prædicatum est; Pauli auctoritate munitam non POSSE mutari.* In epistola ad Damasum scribens, *Apud vos solos incorrupta Patrum servatur hereditas*, fidem a Petro & successoribus traditam in Romana sede tantum *incorrupte* custoditam significat. *Pag. 543. edit. Veron.*

Bachiarius in Apologia de fide, quam Muratorius vulgavit, eamdem Romanæ cathedræ indefectibilitatem in fide testatur. *Si pro culpa unius totius provinciæ anathemanda generatio est; damnetur & illa beatissima discipula, hoc est, Roma, de qua nunc non una, sed duæ, vel tres, aut eo amplius* *T. 2. Anecdot. Lat.*

 hæ-

hæreses pullularunt; & tamen nulla earum cathedram Petri, hoc est, sedem fidei aut tenere potuit, aut movere.

Theodoretus epist. 116. ad Renatum Romanæ ecclesiæ presbyterum intemeratam & incorruptam Romanæ sedis fidem ex primatu eliciens, scripsit: *Habet sanctissima illa sedes ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe, principatum multis nominibus: atque ante hæc omnia quod ab hæretica labe immunis mansit, nec ullus fidei contraria sentiens in ea sedit, sed Apostolicam gratiam integram conservavit.*

Id persuasum fuisse antiquæ Romanæ ecclesiæ liquet ex vetustissimo Sacramentario Leonis nomine in priori editione inscripto, ubi hæc præfatio legitur in Missa IX. diei natalis SS. Petri & Pauli: *Tui est operis, tuaque virtutis, ut Beatorum Apostolorum Petri & Pauli gloriosa confessio nec capiatur umquam falsis, nec perturbetur adversis; sed cælestis eruditio sicut per eos ab ipsa veritate suscepta posterisque mandata est, ita iisdem suffragantibus intemerata perduret.*

T. 5. Concil. col. 309. d. Sanctus quoque Gelasius in epist. 8. ad Imperatorem Anastasium inquiens, *Hoc est, quod sedes Apostolica maxime cavet, ut quia mundo radix est* (ideft centrum unitatis fidei) *Apostoli gloriosa confessio, nulla rima pravitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus avertat, quod fieri non posse confidimus) tale aliquid proveniret; unde cuiquam resistere auderemus errori? vel unde correctionem errantibus posceremus?* Nonne verbis, *quod fieri non posse* (1) *confidimus*, indefectibilitatem in fide certissimam prætulit?

Neque

---

(1) Hunc Gelasii textum Bossuetus lib. 10. al. 15. *Defensionis* c. 9. part. 2. pag. 199. eludere nititur affirmans verbum *confidimus* designare quidem *pium votum*, *piam fiduciam*, ne aliquid tale contingat, non vero certitudinem. Cum S. Paulus scripsit 1. Cor. c. 7. *Puto autem quod & ego. Spiritum Dei habeam*: num ex verbo *puto* opinionem tantum & fiduciam, non autem certitudinem divini Spiritus in Paulo loquentis scribentisque quispiam colliget? Gelasium vero ea de re veram certitudinem gessisse quis dubitet, cum indefectibilitatem Romanæ sedis & Pontificum Romanorum in fide duabus Christi promissionibus innixam tradiderit aliis in epistolis quas ante memoravimus n. 6. & 10. Cavendum itaque, ne aliæ similes, vel etiam moderatiores aliorum Pontificum de eo privilegio loquentium formulæ, quæ a modestia proficiscuntur, in argumentum incertitudinis transferantur.

Neque hæc constans traditio excidit sub Hormisda Pontifice, quippe qui eam professionem ab Orientalibus subscribendam direxit, in qua id aperte asseritur & ad Christi promissa refertur. *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire & a Patrum traditione non deviare. Quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis*, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus; quia in sede Apostolica inviolabilis semper catholica servatur religio*. Hæc autem ipsa professio a cunctis Orientis Episcopis subsignata, & a Justiniano etiam Imperatore ad Agapetum missa, nec non totidem verbis expressa & recepta legitur in concilio generali VIII. *ut certum sit* (utar * Bossueti verbis) *hanc formulam in tota Ecclesia catholica comprobatam, omnesque ecclesias subsignata formula professas .... sedis Apostolicæ & ecclesiæ Romanæ fidem integra & perfecta soliditate constare, ac ne umquam deficiat, CERTA Domini POLLICITATIONE firmatam*. Illam igitur propositionem, *In sede Apostolica inviolabilis semper catholica servatur religio*, insertam formulæ fidei *ubique diffusa, omnibus sæculis propagata, ab œcuminico concilio consecratæ quis respuat Christianus?* Sunt pariter laudati Bossueti verba. Confer, quæ in hanc celebrem fidei professionem diximus cap. 13. n. 82.

* Lib. 10. al. 15. Defens. c. 7.

Sexta quoque generalis synodus Agathonis litteras recepit tamquam a Spiritu sancto dictatas, & S. Petri manu scriptas, in quibus de sede Apostolica traditur: *Numquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, & a tramite Apostolicæ traditionis numquam errasse probabitur, nec hæreticis pravitatibus depravata succubuit; sed ut ab exordio fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus permanet, idque secundum ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, qui fidem Petri non defuturam promisit:* eo nimirum textu *Oravi pro te* &c. quem totidem verbis recitavit. Hæc autem verba *concilii Patres audisse & suscepisse* Bossuetus fatetur.

Lib. 7. al. 12. Defens. c. 24.

Post tam illustria & antiqua testimonia, quæ vetustam traditionem abunde comprobant, alia atque alia permulta subsequentium sæculorum, quæ eamdem traditionem ad nos usque perductam ostendunt, addere superfluum existimo. Hæc vero omnia, ex quibus exploratum fit antiquos tradidisse catholicam fidem semper intemeratam fuisse custoditam

tam

tam in fede S. Petri & in ecclefia Romana, hancque prærogativam retuliffe in duo illa Chrifti promiffa, *Et portæ inferi non prævalebunt* &c. *Ego autem oravi pro te* &c. nonne fatis fuperque demonftrant, eos credidiffe Romanos Pontifices in tradendis fidei dogmatibus effe infallibiles?

§. V.

Effugia Epifcopi Meldenfis, quibus memoratas Chrifti promiffiones antiquorumque traditionem aliorfum diftrahere & interpretari ftuduit, reiiciuntur.

14 Cum hifce promiffis Chrifti antiquorumque teftimoniis, quæ ad inerrantiam & infallibilitatem afferendam efficaciffima vidimus, premeretur contrariæ nobis fententiæ vindex præcipuus Jacobus Benignus Boffuetus Epifcopus Meldenfis; ut ab iifdem fe fe expediret, aliquot interpretationes attulit, quibus aliqua teftimonia foli S. Petro convenire affirmavit, quædam Ecclefiæ catholicæ, quædam ecclefiæ feu cathedræ Romanæ, non autem folis Romanis Pontificibus fucceſſoribus S. Petri: & fiquidem nonnulla de iftis loqui negare non potuit; ea non de fingulis feorfim fumtis, fed de ipforum ferie ac fucceffione ita effe accipienda ingeffit, ut in ea ferie femper fides a Petro tradita fuerit cuftodita, & cuftodienda femper fit ufque ad confummationem fæculi, femperque ab ea confirmandi fint fratres in fide; & hac ratione verum effe contra ipfam non prævaluiffe umquam inferi portas, nec poffe prævalere, efficacemque fuiffe orationem Chrifti pro fide S. Petri, ne vel in fucceſſoribus ejus deficiat: ut ne tamen hinc fequatur, neminem ipforum feorfim poffe aliquando errare in doctrina fidei; hoc enim cafu, quo quifpiam illorum nutaret, aut deficeret in fide, vel mox correctus per fe fe refcipifceret, vel error ejus corrigeretur a concilio, aut ab Ecclefia, aut a fucceffore ipfius, ficque in ferie Pontificum fides S. Petri numquam deficiens immota ftabit, & confervabitur ufque in finem. Vide præfertim Boffueti librum 10. al. 15. *Defenfionis* c. 5

15 Hæ vero interpretationes, feu potius effugia quam vana & inutilia fint ad rem, de qua agimus, facillime detegetur, ni præjudicia juftum rectumque judicium impediant.

Reiicitur primum effugium, quo promissiones Christi dicuntur spectare ad solam personam S. Petri.

diant. Promissiones illas divinas Petro factas de indefectibilitate fidei, quas antea explicavimus, ipsius Petri fidem præcipue respicere nemo negaverit. Id tantum dico eas non ad unius Petri, sed ad successorum quoque ejus fidem referri. Cum enim illa testimonia Evangelica, quæ laudatas Christi promissiones continent, ex traditione ab adversariis quoque approbata ad constituendum Petri primatum pertineant; id autem, quo primatus S. Petri constitutus fuit, non soli Petro, sed etiam successoribus ejus Romanis Pontificibus ejusdem primatus heredibus competat, ut iidem adversarii fatentur; necessario sequitur, ea testimonia atque promissiones Christi ipsis testimoniis contentas, quo sensu conveniunt fidei S. Petri, fidei etiam successorum ejus pariter convenire; & sicut fidei S. Petri conveniunt ratione primatus ob formandam & conservandam in tota Ecclesia unitatem potissimum fidei; eadem ratione de fide Romanorum Pontificum, quam ob vindicandam fidei unitatem eodem primatus jure atque officio definiunt, esse accipiendas.

De altero effugio, quo illæ ad Ecclesiam catholicam solummodo referendæ dicuntur.

16 Qui porro ea testimonia accomodant fidei Ecclesiæ catholicæ, si modo non excludant fidem a Petro & successoribus ejus catholicæ Ecclesiæ propositam, quæ ipsius Ecclesiæ fidem ex institutione Christi & jure primatus continet in catholica unitate, nemo reprehenderit. Ita enim promissiones Christi ad Petri & successorum ejus fidem pertinentes, ad ipsius Ecclesiæ catholicæ fidem bonumque revocantur, quatenus Ecclesiæ catholicæ fides adhærens fidei Petri & successorum ejus, ex hac adhæsione atque unitate perinde firma & indefectibilis futura sit, ut (1) ex laudatis Chri-

(1) Id sane innuere videntur illa Bossueti, cum in prima pastorali epistola *de Christi promissis factis* Ecclesiæ scripsit n. 32. *Si ergo firmiter adhærebimus huic cathedræ* (de Romana cathedra S. Petri loquitur, idest de ea doctrina fidei, quæ e cathedra S. Petri traditur), *tuti erimus de Jesu Christi promissis*. Si adhærentes cathedræ Romanæ, unde eduntur definitiones & decreta fidei, *tutos* affirmat ex promissis Christi; promissiones utique Christi laudatas Romanæ cathedræ, seu fidei ex ea cathedra editæ factas agnovit: cumque distinctio inter fidem cathedræ & fidem Romanorum Pontificum ei cathedræ insidentium ex ipso Bossueto repudianda sit, ut ex ejus verbis mox

Christi promissis firma & indefectibilis erit Petri & successorum ejus fides. Si autem negent convenire ei fidei, quæ est petra & fudamentum Ecclesiæ, certumque catholicæ unitatis & fidei centrum; repugnent necesse est Christi institutioni atque rationi primatus, qui ob unitatem potissimum fidei firmandam & custodiendam institutus, omnium fidelium unitatem cum Petri ac successorum ejus fide necessario requirit, ut ex Scriptura ac traditione probavimus.

De tertio effugio, quo explicantur de ecclesia, vel sede Romana quasi a Pontifice distinguenda.

17 Cum porro hujus primatus ratio & vis S. Petri & successorum ejus sit personalis, nec ad hujusmodi jus personale exerendum alius cujusquam consortium atque subsidium efflagitet, ut ante observavimus; quidquid ejusmodi primatus causa ob unitatem fidei vindicandam, Romanæ sedis, seu ecclesiæ fidei tribuendum negari non potest; ipsorum Romanorum Pontificum personæ ac fidei adscribendum est, nec perinde ei sedi, cathedræ, vel ecclesiæ potest attribui; ac si aliquid a persona & fide Pontificum distinctum intelligendum sit. Confer dicta supra n. 4. Bossuetus itaque cum lib. 10. al. 15. c. 5. expresse fateatur, se *non distinguere a Romanorum Pontificum fide Romanæ ecclesiæ fidem*; dum traditione coactus Romanæ ecclesiæ fidei inerrantiam & indefectibilitatem asserit; eamdem Romanorum Pontificum fidei debet asserere: cum præsertim Romanæ ecclesiæ fidem eam esse affirmet, *quam scilicet non aliter quam a Petro primo atque a Petri successoribus Romani didicerint*.

Tom. 1. pag. 191.

De quarto effugio, quo seriei Pontificum aptantur.

18 Restat ultimum Bossueti effugium, quo indefectibilitatem in fide sedis Apostolicæ & Romanæ ecclesiæ a traditione assertam, non singulis Romanis Pontificibus, sed ipsorum seriei ac successioni adscribendam putavit. Vir in antiquorum lectione apprime versatus vidit, ex certa constantique omnium sæculorum traditione Christi promissis innixa, quam §. 4. explicavimus, fateri oportere numquam defecturam Romanæ ecclesiæ fidem, ac proinde in fide ejusdem ecclesiæ aliquid immotum & firmum esse admittendum, quod numquam deficiet. Id satis perspicitur ex ipso

---

in textu recitandis audiemus; laudatæ promissiones, si referantur ad Romanæ cathedræ fidem, fidei Romanorum Pontificum ex ipsa cathedra propositæ competere dicendæ erunt.

Ipso titulo capitis sexti libri decimi, al. 15. *Defensionis*, ubi hæc leguntur: *Traditio Patrum de fide & ecclesia Romana, deque sede Apostolica numquam defectura*; & apertius in textu ejusdem capitis his verbis: *Sancti Patres ab ipsa Christianitatis origine dum quærunt illud IMMOTUM in fide, quod ecclesiæ principali, Romanæ scilicet, inesse necesse sit*: quibus fidem omnino *immotam*, & consequenter indefectibilem Romanæ ecclesiæ Sanctorum Patrum traditione ab ipsa Christianitatis origine tributam, & necessario tribuendam fatetur. Cum porro hæc peculiaris prærogativa non alio nomine a Patribus Romanæ fidei fuerit attributa; nisi ratione primatus, qui ipsorum Pontificum personalis est; idem vir Clar. necessarium quoque intellexit, hoc *immotum* & indefectibile ex traditione admittendum in Romana fide, non esse a fide ipsorum Pontificum distinguendum, ut in textu quinti capitis sub finem præcedentis numeri recitato expresse declaravit. Ne autem hoc *immotum* & indefectibile Romanæ fidei a fide, quam Romani tradunt Pontifices, haudquaquam separandum, assereret cuique Pontifici fidem docenti ac definienti, quod infallibilitatem omnium & singulorum in nostram sententiam adstrueret; illud non singulis seorsim sumtis, sed toti seriei ac successioni adjudicandum putavit. Ita conciliari posse censuit traditionem Patrum cum sua & adversariorum nostrorum sententia, si vi traditionis veram fidem in ea serie ac successione immotam & numquam defecturam credamus, quæ licet vacillare & deficere possit, & de facto nutaverit in nonnullis, mox tamen revictura, & vel ab ipso qui erravit, vel saltem a successoribus vindicanda, in ea serie ac successione nequaquam deficiet. Hoc sensu laudato cap. 5. scripsit: *Accipiendi ergo Romani Pontifices tamquam una persona Petri, in qua NUMQUAM fides Petri DEFICIAT. Atque ut in aliquibus vacillet, aut concidat, non tamen DEFICIT in totum, quæ statim revictura sit . . . . Nec porro aliter ad consummationem usque sæculi in tota Pontificum successione eventurum esse CERTA FIDE credimus. In tota Pontificum successione*, inquit, non in singulis Pontificibus: & similiter in Corollario §. 8. de sola successione affirmavit: *Neque successionem ejus* (S. Petri) *umquam a fide abrumpendam*; idque inter ea refert, quæ *certa traditione constare* professus fuerat. Hæc fusius proponenda, ne quid tanto Scriptori perperam affictum putetur.

Tom. 2. pag. 192.

Tom. 2. pag. 191.

Tom. 2. pag. 310.

Contradictio notata. 19 Num vero de una eademque Romana fide a fide Romanorum Pontificum non distinguenda absque contradictione manifesta affirmari potuerint hæc duo, nimirum eam fidem in serie ac successione immotam numquam defecturam, numquamque a vera fide abrumpendam certa traditione constare; & nihilominus eamdem in aliquibus ejus successionis Præsulibus potuisse deficere & defecisse, etsi *non in totum*, nec diutius, sed defecerit *mox revictura*, & saltem, ut ibidem ait, *a successoribus statim vindicanda*: num, inquam, hæc duo absque evidenti contradictione potuerint affirmari, nemo, ut arbitror, recte ratiocinans intelliget. Cum enim series, seu successio Romanorum Pontificum non tam omnes, quam singulos, qui post S. Petrum Romanam cathedram obtinuerunt, & obtenturi sunt, complectatur; ut Romana fides a S. Petro Romanis tradita in hac serie *immota*, & *numquam defectura*, *numquamque abrumpenda sit*, opus est, ne quispiam ejus successionis in fide deficiat. Si quis enim inter eos deficeret in fide, non tacendo tantum, cum fidem loqui ac definire deberet (id siquidem esset deesse officio docendi, non autem errare in fide), sed docendo ac definiendo aliquid contrarium fidei; hic error in illa serie licet unius, aut alterius Pontificis, sufficeret, ne Romana fides in ea serie atque successione dici posset intemerata & immota, numquam defecisse, numquam contra eam prævaluisse inferi portas: quæ tamen omnia de eadem fide ex Christi promissis traditio docuit. Cum S. Augustinus Donatistis seriem Romanorum Pontificum opposuisset tamquam illam indefectibilem & inconcussam petram, *quam non vincunt superbæ inferorum portæ*; scribens, *In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur*, satis profecto futurum existimavit ad eam seriem vitiandam, si vel unus ejus successionis Pontifex in Donatistarum errorem incidisset. Hæc de adversarii ceteroquin præstantissimi incohærentia & contradictione satis: quam quicumque vitandam existimabit, primum illud, quod de Romanæ sedis immota & indefectibili fide ex traditione certum posuit, recipiendum agnoscet; quod porro de eadem fide in nonnullis ejusdem seriei Pontificibus nutante ac deficiente ex suo præjudicio, nec cum traditione cohærens subjecit, rejiciendum.

Psal. contr. part. Donat.

20 Alia vero non desunt ad hoc effugium refellendum opportuna. Si nimirum aliquis in ea successione errare posset

ſet docendo fidem, nullius Pontificis certa eſſet definitio, antequam (ut adverſarii vellent) Eccleſiæ conſenſus accederet; ſicque nullius Pontificis definitiones per ſe cogerent ad aſſenſum, nec in primatu remedium idoneum fuiſſet a Chriſto inſtitutum ad ſopienda ſcandala contra fidem, & ad conſervandam in Eccleſia fidei unitatem: quod ex conſtitutis conceſſiſque principiis neque ab adverſariis poteſt admitti. Certe primatus ſingulis Petri ſucceſſoribus eadem ratione competit, qua in Petro Chriſti inſtitutione fuit conſtitutus. Singulorum itaque doctrina fidei, quam ad continendam fidei unitatem ex officio primatus Eccleſiæ proponunt, eſt illa *petra*, cui tamquam fundamento tota Eccleſia debet adhærere & incumbere bono unitatis, ut ex traditione probavimus. Nonne ſemper, ut monuit S. Franciſcus Saleſius, hoc confirmandi officio Eccleſia indiget, cum ſemper ſatan eam unitatem diſcindere & fratres cribrare nitatur? Si autem Eccleſia ſemper indiget hoc officio, quicumque ſit legitimus Petri ſucceſſor, qui huic officio ſatisfacturus, ut unitatem fidei vindicet, fratreſque confirmet, aliquod dogma declaret atque definiat, ejus doctrina accipienda erit uti doctrina S. Petri, pro qua Chriſtus oravit, ne deficeret: unde non ſolum concilia & Patres S. Petrum in ſucceſſoribus loqui profeſſi ſunt, dum fidem docent, ſed ipſe quoque Boſſuetus in celebri ſermone ad comitia Cleri Gallicani an. 1681. & in Meditationibus ſuper Evangelium die 72. fateri debuit certiſſimum, ex Chriſti mandato Petro intimatum, ſemper ipſum Petrum in ſuis ſucceſſoribus loqui, & loquuturum ſemper, qui fratres confirmet in fide. Vide ejus verba capite præcedenti num. 18. & 22. Quod ſi definitiones ſucceſſorum Petri habendæ ſunt uti doctrina edita a S. Petro; habendæ profecto ſunt uti ea doctrina ac fides, pro qua Chriſtus oravit. Neque vero ſi quis inter hos S. Petri ſucceſſores in hac doctrina proponenda aliquando erraret, nihil præjudicii rediret in eam ſucceſſionem, etiamſi vel ipſe ſubinde ſe corrigeret, vel corrigeretur ab aliis. Semper enim verum eſſet petram, & fundamentum Eccleſiæ in eo Pontifice aliquando defeciſſe, eamque ſeriem ac ſucceſſionem aliquando fuiſſe contaminatam; ipſaque Eccleſia ei adhærens (uti ex inſtitutione Chriſti, ac jure primatus deberet), in fide deficeret; vel renuens illi adhærere, Chriſti inſtitutionem desereret, & ineptam declararet.

21 Neque dicas: Hac ratione dicendum videtur, non solum Romanos Pontifices esse indefectibiles in fide, verum etiam esse impeccabiles. Fundamentum enim Ecclesiæ a Christo positum non est nisi fides a S. Petro prædicata, & ad successores ejus transmissa, & ab iisdem, quando opus est, definitionibus dogmaticis asserta & vindicata; unde sufficit, si in ejusmodi definitionibus ac doctrina fidei nequaquam deficiant. Si in aliis materiis practice labantur, facta ejusmodi non sunt petra seu fundamentum Ecclesiæ, sed sola doctrina, quæ etiam in criminoso Pontifice indefectibilis, ad custodiendam fidei unitatem sufficit. Idem est, si quidam Pontifices, non doctrina falsa, sed omissione rectæ doctrinæ, cum definienda esset, labantur, & peccent: omissiones enim hujus generis non sunt petra Ecclesiæ, sed definitiones; satisque est, si non peccent id definiendo quod falsum est, qui possunt peccare tacendo, cum loqui ac definire necesse esset. Hinc etiam detegenda est alia Bossueti æquivocatio, cum libro 1. *Defensionis* in Appendicem novissimæ editionis rejecto cap. 3. pag. 88. suasurus Romanam fidem, quæ numquam defectura est, non esse intelligendam fidem singulorum Pontificum scripsit: *Neque vero Romana fides in solo aliquo Pontifice est; alioquin intereunte Pontifice Romana interiret fides. At etiam vacante sede viget, vigeretque profecto, etiamsi Pontifex plusquam mortuus quocumque tandem modo a fide deficeret*. Cum Romanam fidem ex promissis Christi numquam defecturam, eodem Bossueto docente, diximus non distinguendam a fide, quam docent Romani Pontifices; Romanæ fidei nomine accipiendas diximus non physicas, ut ita dicam, ipsorum personas, sed fidei definitiones ab ipsis editas in unitatis bonum jure primatus; quæ cum non intereant morte Pontificum, his obeuntibus & sede vacante non deficit Romana fides in ipsis definitionibus vigens, nec defectura umquam, quocumque alio personali errore quisquam illorum laberetur, dummodo in definiendo nemo illorum deficiat.

§. VI.

§. VI.

Potissimum adversariorum objectum ex præsumptis Romanorum Pontificum erroribus circa fidem expungitur, eo quod ea, quæ obtruduntur facta, non sint errores definitionum fidei. Præmittitur explicatio, quænam sint proprie dictæ definitiones fidei, seu, ut ajunt, ex cathedra editæ, quibus ex Christi promissis & Patrum traditione inerrantia, & infallibilitas tribuenda est.

22 At enim, inquiunt, certum est aliquot Pontifices in doctrina fidei defecisse. Hic postremus est adversariorum recessus, atque conatus: & maxima quidem ex factis, seu erroribus hujusmodi oppositio ab ipsis obtruditur, in qua pluribus destinentur. Ad hanc sane objectionem tamquam invictam confugit Episcopus Meldensis, cum sacræ Scripturæ, Patrumque testimoniis adstrictus, allatas interpretationes suas, seu potius effugia per se se minus sufficientia deprehendens, scripsit inter cetera lib. 10. al. 15. *Defensionis declarat.* cap. 5. quod si ea, quæ ad explicandas Scripturæ & Patrum auctoritates Pontificiam inerrantiam adstruentes produxit, nostræ sententiæ defensoribus *non sufficiunt*, *ii*, *ut se se in minuta atque oppido absurda & falsa conjiciant*, *non ratiociniis*, *sed jam experimentis vidimus:* idest iis factis, erroribusque quorumdam Pontificum, quos identidem & ibidem, & aliis ejusdem libri capitibus ingessit, aliis autem in libris studuit fusius demonstrare. Hæc scilicet errorum facta, ita certa & evidentia credidit, ut testimonia, quæ ex Christi promissis ac traditione inerrantiam & infallibilitatem fidei Romanæ sedis, & Romanorum Pontificum generatim pronuntiant, aliquam interpretationem requirant. Nolebam in hanc vastissimam silvam ingredi, quæ multis facti quæstionibus implicata & involuta, longam molestamque disputationem postularet. At cogitavi posse sufficere, si potiora, & quæ evidentiora creduntur, facta ex proposito discutiantur: quibus si perspicue satisfactum erit, de ceteris imbecillioribus, quid sit sentiendum, paucioribus expedietur, cum præsertim quædam hac in

in re notiones ac principia sint præmittenda, ex quibus quisque per se se de quamplurimis aliis, qui opponuntur, vel opponi possunt, erroribus facile judicium ferat, ut ne in singulis rejiciendis tempus superflue & inaniter conteramus.

23 Antequam igitur ad objectos errores accedo, ne qua confusio lectores impediat, explicandum est, quænam sit illa Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum fides, quæ omnes undique fideles cogit ad unitatem, quæque ob hanc vim coactivam ex promissis Christi esse debet ab errore immunis. Id autem non obscure intelligetur, si perpendatur, quænam in institutione primatus fuerit ea S. Petri fides, contra quam ne inferi portæ prævalerent, Christus promisit, & pro qua idem oravit, ne deficeret, utrumque, ut vidimus, ob formandam conservandamque in Ecclesia fidei unitatem, cujus gratia Petri & successorum ejus primatus fuit institutus. S. Petri fides, contra quam ne prævalerent inferorum portæ, Christus promisit, fuit illa, qua inter diversas opiniones, seu potius errores hominum de Christo, aliis dicentibus ipsum esse Eliam, aliis Hieremiam &c. S. Petrus veram sententiam Deo revelante edoctus, dixit: *Tu es Christus Filius Dei vivi:* quam quidem fidem continentem omnem doctrinam a Christo traditam, idem Petrus in ædificanda Ecclesia, præsertim Romana, erat prædicaturus, cuique tamquam petræ inconcussæ & fundamento totius ædificii, bono unitatis tota catholica Ecclesia debebat immobiliter adhærere, & incumbere. Cum autem in dubiis circa fidem quæstionibus a diabolo subinde excitandis, ut eam fidei unitatem discinderet, Christus præcepisset Petro, ut fratres confirmaret in fide, & ita unitatem fidei in Ecclesia custodiret; oravit, ne in his confirmandis & vindicanda fidei unitate deficeret ejus fides, quæ in ecclesia præsertim Romana debebat esse tamquam petra stabilis, in qua a cunctis fidelibus fidei unitas servaretur. Cum porro diabolus non solum Apostolorum ætate, verum etiam postea connisurus esset, ut fidei dissensiones inter Christianos commoveret, eamdemque fidei unitatem dirimeret, quæ semper conservanda erat in Ecclesia Christi; idem officium confirmandi fratres, tuendæque unitatis, quod Petro commissum fuit, ad Romanos Antistites ejus successores transisse omnes fatentur; ac propterea cum eadem vis cogens ad conservandam fidei unitatem in iisdem agnoscenda sit ratione primatus; pro ipsorum quoque fide a Petro

Quænam sint definitiones fidei.

tro tradita, & ad eosdem transmissa, qua in memoratis dissensionibus a diabolo excitandis fratres confirmarent, Christus orasse dicendus est. Ea igitur fides, seu doctrina fidei, quæ in controversiis fidei ab ipsis Pontificibus ita proponitur, ut fratres & fideles omnes confirment in fide, & unitatem ejusdem fidei exigant, atque conservent in Ecclesia catholica, illa est (1), cui inerrantiæ privilegium ex promissis Christi est vindicandum. Solas itaque fidei definitiones id respicit a summis

(1) Bossuetus quidem lib. 10. *Defensionis* al. 15. c. 1. tom. 2. pag. 186. novæ editionis explicans Evangelicam Christi promissionem, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, *petræ* nomine habendam non solam illam Petri confessionem, *Tu es Christus Filius Dei vivi*, sed quamcumque etiam successorum ejus dogmaticam, quam ex officio proponunt, doctrinam fidei exerte fatetur. *Quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio proponunt; eorum decretum, prædicationem, fidem fore Ecclesiæ fundamentum*: cui nimirum fundamento tamquam petræ immobili tota Ecclesia debet adhærere, & de quo non minus quam de Ecclesia ipsa verificari debet promissio: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Quod ait *communem ecclesiarum fidem*, & *ex communi traditione* verificatur etiamsi Pontifices definiant potissimum ex traditione, quam in ecclesia Romana S. Petrus deposuit: hæc enim est simul omnium catholicarum ecclesiarum fides atque traditio, ut probavimus cap. 14. num. 27. Romanos autem Pontifices in suis decretis dogmaticis semper traditionem a S. Petro per successionem prædecessorum ad se usque perductam sequutos, complura ipsorum testimonia confirmant, quorum aliqua recitat P. Coustantius in præfatione ad Epistolas Romanorum Pontificum. Neque aliter eos, posse circa fidem decernere, indicare videntur illa S. Augustini lib. 1. in Julian. c. 2. quibus scripsit Innocentium in Pelagianorum causa non solum haud aliter respondisse, sed *nec potuisse respondere* conciliis Africæ: *Quid enim*, inquit, *POTUIT ille vir sanctus Africanis respondere conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter ecclesia?* Hinc in ipsis decretis fidei semper Petrus loquitur, cum exprimant doctrinam a Petro traditam; eademque decreta sunt ea Petri fides, petra & fundamentum Ecclesiæ, quam, eodem Augustino testante in Psal. contra partem Donati, *non vincunt superbæ inferorum portæ*.

summis Pontificibus Ecclesiæ propositas contra insurgentes dissensiones & errores in materia fidei; non autem (1) opiniones, quibus etsi aliquid statuant, nihil tamen decernunt credendum ex catholica fide, nihilque damnant tamquam alienum ab eadem (de quo plura dicentur inferius num. 40. & 41.); non simplicia * præcepta, quæ ad fidei definitionem referri non possint; non judicia (2) de personis tantum; non decreta disciplinæ, quæ ad fidem non pertinent; non tandem omissiones definitionum fidei, quæ si omittantur, cum definiendum esset, culpa omissionis non esset error definitionis dogmaticæ, nec error in fide.

* Vid. supra p. 196. not. 1.

24 Præterea fidei definitiones debent esse actus plane liberi & voluntarii: si quæ enim verba fidei contraria exteriori vi extorquerentur ab invito, etsi culpam involverent, manifesta tamen exterior vis satis patefaceret, ea verba non exprimere veram sententiam & fidem ejus, qui sic exterius adigitur ad id dicendum, quod ipse interius non credit, nec diceret, si non cogeretur. Hinc actus metu extorti tamquam non omnino liberi ex ipso civili jure nulli judicantur. Cum ergo Romani Pontifices nulla vi exteriori cogente ob vindicandam catholicæ fidei unitatem quibusdam dissensionibus impetitam aliquod dogma circa fidem credendum proponunt, atque constituunt, vel errorem aliquem fidei contrarium iis formulis damnant, quibus non opinionem privatam, sed catholicam doctrinam se exponere,

(1) P. Angelus de Nuce Abbas Cassinensis in Excursu historico ad Chronicon Cassinense tom. 4. Rerum Italic. pag. 482. scite monuit, distinguenda quæ Pontifices tradunt ex opinione ab iis, quæ de fide credenda constituunt. *Non enim*, inquit, *quæcumque Pontifex quamquam in conciliari oratione loquitur, dogma fidei constituunt, aut fidei regulam intellectibus præscribunt, sed tunc tantum, cum ex cathedra loquitur, & sufficienter declarat, se id velle definire*: & mox nonnulla exempla subjicit. Vide quæ inferius addemus n. 38.

(2) De judiciis circa personas agens Innocentius III. in cap. *A nobis*, *de sent. excomm.* ait: *Judicium Dei veritate, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur: judicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contigit, & falli.*

nere, erroremve ei doctrinæ contrarium proscribere ita significent, ut quicumque aliter sentiant, a catholica, vel Romana fide abesse, & ab ecclesiæ Romanæ communione & unitate separatos declarent, anathemate percellant, aut hæreseos, vel aliis æquivalentibus censuris propositiones, quas damnant, inurant; hæc erit illa proprie dicta definitio fidei, qua cum ex Christi mandato confirmandi sint fratres in fide, ex ejusdem Christi promissis error ipsi nequit inesse. Hujus generis sunt omnia exempla definitionum antiquarum Innocentii I. contra Pelagianos, Cælestini I. contra Nestorium, Leonis I. contra Eutychem, Agathonis I. contra Monothelitas &c. atque similiter aliæ definitiones Apostolicæ etiam recentiores, quæ omnes infallibiles habendæ sunt, & jure habentur. Hæ autem sunt illæ definitiones, quas editas dicunt *ex cathedra*. Cathedræ enim Romanæ vocabulum, etsi latius sumtum, omnem auctoritatem Apostolicam e cathedræ primatu manantem complectitur; proprius tamen & primario fidei doctrinam circa speculativa aut practica dogmata significare ostendimus cap. 13. n. 35. Non omnia igitur, quæ eduntur auctoritate Apostolica, vel etiam iis formulis, quæ e clavium potestate, vel primatus jure proveniunt, etiamsi nihil statuant credendum, vel damnandum ex catholica fide, ad definitiones fidei *e cathedra* editas referri queunt.

25 Scio quosdam adversarios, qui observantiam suam erga Romanam cathedram præferentes, ipsius definitiones erroris expertes fatentur, eas tantum e cathedra editas & infallibiles dicere, quas summi Pontifices edunt in unitate fidei totius Ecclesiæ catholicæ; eas vero nec e cathedra editas, nec infallibiles iudicare, nisi postquam constiterit fidem ejusdem Ecclesiæ cum ipsis concordare. Id ex eo ipsorum præjudicio dimanat, quo ipsi vim coactivam ad unitatem, & infallibilitatem exinde consequentem Pontificiarum definitionum alligant conditioni expressi, vel saltem taciti consensus Ecclesiæ, quod præjudicium fuse rejecimus capite præcedenti n. 30. & seqq. Cum Christus S. Petri, ac Romanæ cathedræ, seu Romanorum Pontificum fidem ratione primatus & ob unitatis bonum constituit petram & fundamentum fidei totius catholicæ Ecclesiæ, in quo omnium fides consisteret atque confirmaretur; non constituit ex conditione consensus quasi liberi, sed potius eo fine constituit, ut ob illud unitatis bonum consensus omnium fidelium semper accederet, & hac debita unitate

omnes confirmarentur in fide. A qua Christi institutione cum Ecclesia numquam recedet, semper fides catholicæ Ecclesiæ erit in unitate cum fide Romanorum Pontificum; & semper fides ab his definita ratione primatus, erit fides in unitate fidei Ecclesiæ catholicæ, ut ne umquam sit ambigendum, num illi, cum ex officio primatus ob vindicandam continendamque unitatem fidei aliquod dogma definiunt, in unitate fidei Ecclesiæ definierint, nec ne. Infallibilitas, quæ fidei cathedræ Romanæ tamquam petræ inconcussæ asserenda est, ex promissis Christi antea memoratis traditione explicante deducitur, quæ ad Ecclesiam eatenus pertinent, quatenus Ecclesiæ fides eidem Romanæ fidei superstructa & inhærens, inhæret fidei, contra quam portæ inferi non prævalebunt, & pro qua oravit Christus, ne confirmandis fratribus & unitati continendæ destinata aliquando deficeret. Semper itaque fides in eumdem finem a Petri successoribus definita, habenda erit (1) *ex cathedra*, & erroris periculo expers.

26 Nemo

(1) Meldensis Episcopus in *Corollario defensionis* §. 8. t. 2. pag. 309. expendens formulam definitionum, quæ vocantur *ex cathedra*, non diffitetur posse concedi summos Pontifices, dum fidem docent *ex cathedra*, esse infallibiles. At cum non semper doceant *ex cathedra*, inter conditiones & signa definitionis *e cathedra* editæ Ecclesiæ consensum requirit, additque; *decorum magnificumque Pontifici id esse, cum hac ratione pari fere loco atque concilia generalia habeatur. Certum est apud catholicos concilia generalia infallibilia esse. At cum dubitari possit, conciliumne aliquod generale sit; id ex Ecclesiæ consensione repetatur. Ita certum firmumque, si velint, habeatur Pontificem pro cathedra docentem esse infallibilem. At cum dubitari possit, an pro cathedra dixerit adhibitis omnibus conditionibus; ultima nota & tessera sit Pontificis ex cathedra docentis, cum Ecclesiæ catholicæ consensus accesserit*. Quam multum in rem nostram hæc paritas seu comparatio impar, & exorbitans est! Si quo casu dubitetur, num aliquis sit verus & legitimus Pontifex, uti dubitaretur, num aliquod concilium esset generale; æqualis utrobique paritas esset, & utrobique decisionem ex Ecclesiæ consensione repetendam non repugnarem. At si sermo sit de definitione fidei, sicuti conciliorum certo generalium definitiones ex ipsis verbis & notis definitionem exprimentibus satis dignoscuntur, ita etiam definitiones Pontificum Romanorum ex cathedra editæ satis ex eo discernuntur, si iis verbis sint

26 Nemo hic mihi eam quæstionem curiosam magis, quam necessariam ingerat, num aliæ quædam conditiones a nonnullis recensitæ prærequirantur, ut definitio edita dicatur *ex cathedra*, nimirum oratio, examen Scripturarum & traditionis, consultatio &c. Cum enim ex indicatis Christi promissis ac traditione ipsa de indefectibilitate fidei Petri ac successorum ejus, cum qua necesse est totam convenire Ecclesiam ratione primatus ob custodiendam fidei unitatem; cum, inquam, ex his, nec non ex principiis adversariorum quoque assensu præstitutis certum haberi debeat, non errare Pontifices, cum definiunt fidei causas: si liqueat eos proponere aliquid tamquam dogma credendum ex fide, quibuscumque utantur verbis aut formulis, sufficit, ut conditiones ad id rite & recte præstandum requisitas non defuisse credamus. Deus siquidem sapienter suaviterque disponens omnia, dum finem prospicit, media etiam prospicit ad finem necessaria. Si ergo ex constitutis hactenus promissa est summis Pontificibus inerrantia & infallibilitas, quando ex primatus officio aliquam fidei controversiam definiunt ob fidei unitatem servandam; promissum etiam fuisse intelligitur, ne ipsis, cum definiunt, quidquam desit, quod ad definitionem edendam necessarium fuerit. Eadem sane quæstio moveri posset, quoad definitiones editas in generali concilio. Si autem hæreticis semel hæc licentia permittatur, ut in quæstionem vocent, num Ecclesiæ iudices eam diligentiam curamque, quæ opus erat, adhibuerint; quis non videat, omnia mox non tam Pontificum, quam ipsorum œcumenicorum conciliorum iudicia labefactatum iri? Sicuti ergo cum eduntur definitiones concilii generalis, de conditionibus necessariis nemo catholicus dubitat, quo minus veritatem contineant; ita & de summorum Pontificum definitionibus iudicandum. Quæ humanæ rationi & industriæ innituntur, etiamsi nihil omissum sit diligentiæ, errori subesse queunt; non vero, quæ incumbunt promissis divinis, Deo satis prospiciente ne quid erroris obrepat, & ne quid omitta- Quid de conditionibus requisitis ad definitiones.

Oo 2

propositæ, quibus ex officio & iure primatus fidei unitatem in Ecclesia custodiendam, & ab omnibus catholicis præstandam declarent.

omittatur, vel desit, quod ad veritatem cognoscendam ac definiendam requiratur. Hinc etiam metus eorum retunditur, qui dicunt rem plenam periculi infallibilitatem in definiendis controversiis fidei unius Pontificis personæ attribuere, quæ pro aliquo præiudicio vel affectu posset aliquando opinionem minus veram, quam in animum induxerit, veluti certum dogma definire. Hi profecto, qui id timent considerata unius Pontificis persona, definitiones dogmaticas metiuntur humano more; nec cogitant dogmata fidei esse rem divinam, & infallibilitatem Romanorum Pontificum divinis promissis Petro factis ac traditione confirmante ad successores ejus una cum primatu traductis inniti, divinamque providentiam variis & occultis modis posse efficere, & (ne divinæ promissiones sint irritæ) certo effecturam, ut si qui Pontifices pro aliqua præoccupatione, aut affectu vellent aliquid falsum definire, vel mutent consilium, contrariumque definiant, vel a definiendo impediantur omnino, vel contineantur inter eorum decretorum limites, quæ definitiones non sunt.

§. VII.

Quatenus præsumpti & obiecti errores Pontificum non pertineant ad definitiones fidei. Duo vel tria molestiora, quæ præcipue tamquam evidentiora opponuntur errorum facta, expresse solvenda. Primum de lapsu S. Petri explosum.

Quam pauci obiecti errores ad rem præsentem referantur.

27 His præmissis obiectos errores Pontificum dificere non difficile fuerit. Plures ex illis errores facti præferunt, vel iudicia circa personas tantum, ex quibus, etsi non pauci congrua explicatione ab erroris nota vindicari queant; cum tamen ad definitiones fidei proprie dictas nequaquam spectent, in præsenti controversia nec comemoratione indigent, nec responsione. Soli errores, qui circa fidem opponuntur, in rem, de qua agimus, considerandi sunt; & siquidem illi, qui majori conatu quasi omnium evidentissimi ab adversariis ingeruntur, inepti prorsus & inanes demonstrari queant, haud opus erit in ceteris levioribus & infirmioribus, qui facilius diiudicari poterunt, diutius distineri.

ri. Episcopus Meldensis, * qui in ejusmodi erroribus colligendis & inculcandis exactius laboravit, scribens *Meditationes* in Evangelium die 72. fateri debuit, facta errorum potiora, quæ in tota serie ac successione summorum Pontificum molestiam & negotium facessere queunt, esse tantum duo, vel tria. Postquam enim Christi promissionibus ex Evangelio perpensis & expositis in eam sententiam, qua illæ ad successores quoque S. Petri in unitatis bonum extendendæ sunt, Romanæque cathedræ inerrantiam insinuant; postquam, inquam, affirmavit, S. Petri fidem in Romana cathedra & ecclesia depositam *semper inviolabiliter conservatam fuisse, & fuisse semper fundamentum Ecclesiæ catholicæ, nec umquam fuisse corruptam*; mox, ne cum his pugnare credantur præsumpti, seu obiecti quorumdam Pontificum errores, hæc verba subiecit: *Quid refert, si in tota hac præclara successione* (1) *duo aut tria loca molesta forsitan inveniantur? Fides S. Petri non defecit, etiamsi eclipsim aliquam passa sit iterata negatione .... Idem est de Petro, si in suis successoribus consideretur. Omnes ejus successores sunt unus Petrus. Quicumque defectus in aliquo ipsorum deprehendi creditur, satis est Evangelicam veritatem perstitisse omnino, nec ullum dogma erroneum fixisse radicem, aut obtinuisse in successione & cathedra S. Petri; adeo ut Romana fides, idest illa fides, quam Petrus prædicavit, & Romæ constituit, suoque sanguine obsignavit, numquam perierit, nec peritura umquam sit*. His respicit ea, quæ in *Defensione declar.* lib. 10. al. 15. fusius explicat, ubi ne repugnet Scripturæ ac traditioni indeficientiam tribuentibus fidei, quam S. Petrus in Romana ecclesia depositam ad successores transmisit, hanc in istorum serie incorruptam contendit, quia etsi quidam ipsorum in fide, ut putat, aliquando defecerint, citius tamen emendato errore integra fides in ea serie perstitit: quam interpretationem Chri-

* In Defensione declarationis Cleri Gallic.

(1) *Unum* tantum, aut *duo* facta molesta idem clarissimus Auctor notavit in sermone habito in comitiis Cleri Gallicani an. 1681. *Contra morem omnium prædecessorum unum aut duos summos Pontifices aut per vim, aut per subreptionem non defendisse constanter, aut non satis aperte explicasse doctrinam fidei*, (quorum alterum ad Liberium, alterum ad Honorium referri videbimus) *hi particulares lapsus in Sancti Petri cathedra nullam* (ut vocavit) *impressionem facere potuerunt*.

Christi promissis ab eodem Bossueto concessis repugnantem superius probavimus num. 18. & seqq. Eodem porro in libro explicat, quinam sint illi duo lapsus successorum molesti, lapsus scilicet Liberii, atque Honorii, quos ut magis exploratos atque præcipuos causa exempli expresse nominat tribus in capitibus 2. 5. & 9. aliis aliorum Pontificum indicatis tantum confuse generalibus verbis. Unum textum hic referam ex cap. 5. in quo ille, ne his erroribus obiectis quicquam afferre videatur promissis Christi contrarium, exemplum præmittit ex lapsu S. Petri, cui promissio Christi facta fuit. *Accipiendi ergo*, inquit, *Romani Pontifices tamquam una persona Petri, in qua numquam fides penitus deficiat. Atque ut in aliquibus vacillet, aut concidat; non tamen deficit in totum, quæ statim revictura sit. Nam & Petrus negavit, & incredulus fuit, postquam audivit illud*, Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; *sed statim exsurgit, confirmaturus fratres, atque omnium nomine communem prædicaturus fidem, sicut in Actis legimus. Sit ergo in Leone, sit in Agathone, sit in aliis egregiis Pontificibus Petrus fratres confirmans: sit etiam in Liberio, sit in Honorio Petrus ad horam nutans & negans, sed statim respiciente Domino convalescens, seque ipso validior, ut firmitudini, Domino providente, etiam lapsus ipse serviat; neque supersit ullum errati vestigium.* Et hac ratione eos errores nihil obesse Romanæ sedis fidei paulo ante affirmaverat: *Stat enim Romana fides ab eorum antecessoribus stabilita, ab eorum successoribus vindicanda, ut factum in Liberio, Honorio, aliisque vidimus, nullo Romanæ fidei, aut Romani primatus detrimento.* Quantum hi, si vere essent errores in definitionibus fidei in bonum unitatis jure primatus editis, promissis Christi opponerentur, & quantum adversarentur institutioni & fini primatus, fuse ostensum est hoc eodem capite n. 18. & seqq. Nunc videndum, num quod de Liberio & Honorio veluti magis exploratum urgetur, ad definitiones fidei proprie dictas pertineat, paucis tamen præmissis de lapsu S. Petri, quem præsenti quæstioni incongrum facile est demonstrare.

t. 2. Defens. p. 191. novæ edit.

28 Hic de definitionibus fidei agimus, quæ eduntur a Pontificibus, ut confirmentur fratres in fide. Num S. Petrus, cum in atrio Principis sacerdotum Christum negavit, Ecclesiam docebat ex officio? Num quidquam credendum decernens fidei dogma edidit, quo fratres suos confirmaret? Præterea fidei definitiones, ut vidimus, liberæ omnino ac pla-

plane voluntariæ esse debent, non metu extortæ. Num metus Petro incussus negationis causa non fuit? Quid porro quod promissiones Christi, ex quibus inerrantia fidei S. Petri & successorum ejus ratione primatus colligitur, referuntur ad tempus & officium ejusdem primatus, quo, cum negavit Christum, nondum fruebatur? Primatum scilicet Petro ante Christi mortem promissum quidem, non vero actu traditum satis innuunt verba, quibus prima promissio expressa fuit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves* &c. ubi omnia futuri temporis sunt, uti S. Hieronymus animadvertit libro 3. in Matthæum c. 16. n. 23. Similiter paulo ante passionem prædicens futuros diaboli conatus, ut dissensiones inter fideles spargeret in negotio fidei, prospecturus unitati ejusdem fidei, oravit pro ea Petri fide, qua post negationem conversus, fratres confirmaret, quod post conversionem ex primatus officio præstandum, futurum quoque tempus respicit, quo primatum obtinuisset. Vide Theophilactum & Euthymium in ipsum textum Evangelicum Lucæ 22. necnon S. Ambrosium in psalmum 43. n. 40. Ipsum tandem primatum Petro actu collatum, cum Christus post resurrectionem hinc abiturus, eum vicarium suum relinquens, totius Ecclesiæ, ovium & agnorum omnium pastorem constituit iis verbis *Pasce agnos meos, pasce oves meas*, Patres & interpretes observarunt. Ineptus ergo in re præsenti est ille S. Petri lapsus, qui non solum non fuit definitio fidei, verum etiam primatus tempus antecessit; ad quod cum Christi promissa Petro facta, & ad successores ejus transmissa pertineant, inerrantia doctrinæ fidei pariter referenda est. Certe S. Hieronymus loco laudato considerans primum Christi testimonium de primatu, qui *in futuro* promissus, non in præsenti datus Petro fuit, *Tu es Petrus* &c. *Omnia de futuro*, inquit, *quæ si statim dedisset ei, numquam in eo pravæ opinionis error invenisset locum*: quibus in eum, qui primatum actu consequutus, effectum pariter divinæ promissionis primatui alligatæ debuit obtinere, errorem non posse cadere in negotio fidei satis significavit.

§. XIII.

§. XIII.

Lapsus item Liberii non fuit lapsus definitionis fidei.

29 Seposito itaque S. Petri lapsu, qui tot nominibus in præsenti quæstione obtrudi non poterat, videamus, num lapsus Liberio & Honorio attributi aptius ingerantur. Si certum non esset ex Scriptura ac traditione necessariam esse omnium fidelium unitatem cum fide, quam Romani Pontifices Petri successores ex officio primatus docent, & docent quidem in dissensionibus fidei, ut ex Christi mandato ejusdem unitatis bono veram doctrinam declarantes, confirment fratres in fide; dubitari posset, num quidam errores aliquibus Pontificibus impacti, essent veri errores fidei, aut definitionum fidei, ob quos unitas his adhiberi nec possit, nec debeat. At cum illa unitatis necessitas ex propositionibus ante constitutis sit omnino certa; manifeste sequitur, doctrinam fidei, quam Romani Pontifices jure primatus definientes tradunt, non posse errori deputari; ac proinde errores ipsis adscriptos non esse errores in fide, vel ei fidei doctrinæ non esse accensendos, quæ ad fidei definitiones jure & officio primatus in bonum unitatis editas referenda sit, sed ad alia capita pertinere, in quibus sicut non debetur cum ipsis Pontificibus unitas, quemadmodum debetur in doctrina fidei; nec locum habent Christi promissiones, quæ fidem respiciunt; ita errorem aliquem posse eisdem aliquando subesse non est impossibile. Hinc post probatam, seu potius demonstratam necessitatem ejus unitatis, ut objecti errores vim haberent idoneam, adversarii certis documentis demonstrare deberent, eos esse certos errores definitionum fidei, de quibus tantummodo inpræsentiarum est sermo. Contra certam unitatis necessitatem, quæ certam inerrantiam omnino efflagitat, probabiles tantum conjectationes, quæ certos definitionum errores non demonstrent, haudquaquam sufficiunt. Semper enim prævalere apud catholicos debet illa unitatis necessitas, cui & Scriptura & traditio apertissimis testimoniis suffragantur, & ex qua Romanæ cathedræ infallibilitas Christi promissis ac Patrum traditione innixa ita consequitur, ut per se se errores fidei

non

non omnino certos ac demonstratos a Pontificiis definitionibus prorsus excludat.

30 Ut autem omnino certus ac rei præsenti congruens evinceretur lapsus Liberii, tria ab adversariis probanda essent penitus certa. I. certum esse ejus lapsum, II. certum item esse ipsum fuisse lapsum in definitione fidei, III. si idem lapsus aliquid præferre credatur, quod ad fidei definitionem revocari queat, certum præterea esse nihil intercessisse, quod a vera & legitima definitione ipsum extrahat atque repellat. Num hæc tria omnino certa ab adversariis probantur? Lapsum quidem ejus satis certum probari existimant testimoniis Athanasii, Hilarii, Hieronymi, atque Sozomeni. *Num lapsus Liberii sit certus.* At alii eruditi homines hunc lapsum, uti vulgo narratur, non ita certum putant, ut de eo gravissimis quidem momentis jure dubitari non possit. Ea narratio, qua Bossuetus in eo *Defensionis* exemplo, quod prima editione prodiit, Liberium post exilium redeuntem *a maxima Cleri & populi parte fuisse rejectum*, eoque die, quo ille Romam ingressus est, maximam in Clerum persequutionem exarsisse prodidit; hæc, inquam, narratio sumpta fuerat ex * spuriis Actis S Eusebii presbyteri, quæ cum subinde ipsi Bossueto in suspicionem venissent, * integrum illud caput, quo hæc gesta descripserat, in plerisque mss. Defensionis exemplis *ab ipso Auctore delectum fuit*, quippe qui intellexit, ea acta *illa esse, quæ aut nullius, aut infirmæ admodum auctoritatis* apud doctos habentur, uti traditur in nova Defensionis editione anni 1745. ubi idcirco idem caput e loco, in quo primum erat, submotum, in Appendicem rejectum fuit. Eadem vero ratione delenda erant in ejusdem libri capite 33. & alibi etiam quandoque inspersa, quæ iisdem actis innituntur. Liberii quidem reditum a cunctis Romanis summo gaudio & plausibus decoratum tradiderunt Marcellinus & Faustinus in precibus ad Imperatorem: *Cui Liberio cum gaudio populus Romanus exivit*, adeo ut ejus ingressus veluti victoris triumphus videretur, ut Hieronymus scripsit in Chronico: *Romam quasi victor intravit*. Ex hoc tam festivo ac triumphali Liberii ingressu, quo Clerus populusque Romanus ipsum excepit, Felice Pseudo-pontifice expulso, nonne gravissimum exoritur argumentum dubitandi, num ea, quæ de ejus lapsu narrantur, commentitia sint? Romani enim Nicænæ fidei ejus-

* *Vide Tillemon. not. 59. in Arian.*

* *Lib. 9. al. 14. c. 34.*

T. 2. Append. pag. 115.

que defensori S. Athanasio maxime addicti, & ab Ariana hæresi summopere aversi, ea potissimum de causa Liberio & restitutioni ejus impense faverunt, quia pro fide Nicæna Athanasiique innocentia strenue pugnaverat; sicuti e contra Felici in Liberii locum intruso fuere infensi, quia cum hæreticis communicare non erubuit. Quomodo igitur hic Clerus & populus potuissent tam festive Liberium excipere, si is relicta pristina constantia Nicæno symbolo Sirmiense prætulisset, & ab Athanasii defensione & communione transisset ad communionem hæreticorum Orientalium, ac præsertim Valentis & Ursacii, Epitecti atque Auxentii, quorum nomina cunctis Occidentalibus erant detestabilia? Si vera esset Liberii epistola e Berea ad Romanum presbyterium missa, qua suæ prævaricationis notitiam, seu potius infamiam declarabat; nonne stomachum, indignationem, & horrorem ejus lectio commovisset in Romani catholici Cleri animo, ut ne credibile sit post tam insignem ejus lapsum, quo magna ignominia Romanæ sedi creabatur, Romanos potuisse eum, qui tam turpiter victus fuerat, tamquam victorem & gloriosum athletam recipere? Nonne hoc gravissimum argumentum est, ne hæc epistola & similiter aliæ eodem pertinentes, quæ inter *Fragmenta* S. Hilarii insertæ sunt, genuinæ credantur, & non potius habeantur supposititiæ; sicuti certo supposititia est illa, quæ Liberii item nomine inscripta ad Orientis Episcopos, apud Hilarium fragmento quarto legitur? Et siquidem hanc Hilarius in Fragmentis incaute retulit, quidni æque incaute potuit recipere & ceteras ejusdem generis Liberio attributas, tametsi ab Arianis aut Semiarianis similiter confictas & editas, ut Liberium sibi faventem præferrent? Neque mirum debet accidere, si in ea istorum præpotentia atque violentia epistolæ Liberio affictæ, & toto in Oriente disseminatæ apud Hilarium atque Athanasium longius constitutos, atque ab Arianis vexatos, nihilque doli suspicantes fidem invenerint, & ex his lapsum ejus tum ipsi, tum alii atque alii posteriores crediderint. Illud potius mirum post tantorum ejus ævi testimonia (quæ tamen alias exceptiones patiuntur) non omnes lapsui ejus fidem adhibuisse. Theodoretus enim, qui in sua Arianorum historia Athanasii operibus usus est, cum Liberii restituendi causam refert in matronarum Romanarum officia, non autem in præsum-

Lib. 2. Hist. c. 15. & 17.

sumtum ipsius lapsum; tum vero eumdem Pontificem cum laude semper nominans, nunc vocat *celeberrimum Liberium*, nunc *gloriosum veritatis athletam*; & ne credatur aliqua minus digna actione rediisse in suam sedem, ipso in reditu mirabilem testatur: *Post has Christianæ plebis acclamationes* (Liberium ab Imperatore postulantis in Circo) *reversus est admirandus ille Liberius*: quæ laus redeunti lapsus turpissimi causa nequaquam convenit. Sulpicius Severus, qui ex Hilarii fragmentis multum decerpsit in texenda Arianorum historia, ne verbum quidem innuit de Liberii lapsu, ejusque restitutionem seditioni ac turbis Romanorum attribuit, de quibus non solum in fragmentis Hilarii nullum indicium est; verum si genuinæ essent habendæ epistolæ, quæ in illis inscribuntur Liberio, hæc ratio omnino esset reiicienda, cum ex iisdem epistolis colligatur, Constantium in ejus restitutionem fuisse difficilem, eamque tandem concessisse petitionibus Valentis, Ursacii, atque Germinii, Vincentii Capuani, & Fortunatiani Aquilejensis, aliorumque Orientalium. Socrates etiam, qui Liberii restitutionem seditioni populari adscribit, lapsum ejus non solum non memorat, sed videtur potius impugnare, cum Imperatorem seditione Romanorum permotum restitutioni *assensum præbuisse* scribit *licet invitum*; libenter enim perfidus eum restituisset, si constantiam ejus frangens obtinuisset, ut is tam turpi lapsu libertatem sibi compararet. Certum saltem non fuisse ineunte quoque sæculo quinto lapsum ejusdem, exploratum fit ex Rufino, qui libro 2. Hist. Eccl. scripto circa an. 402. c. 27. ait: *Liberius urbis Romanæ Episcopus Constantio vivente regressus est. Sed utrum quod acquieverit voluntati suæ ad subscribendum, an ad populi Romani gratiam, compertum non habeo.* Ni certiora & Rufino ignota documenta adversarii proferant, quibus idem lapsus certus probetur, nihil conficient. Vide hac de re plura in Historia Eccles. Cardinalis Ursii lib. 14 n. 72. & seqq.

Socr. l. 2. c. 37.

31 Quod si lapsus ejusdem Pontificis certus præsumatur, numquid lapsus dici potest definitionis fidei? Duo capita in hoc lapsu notantur, I. quod S. Athanasii defensionem deferens, eum a sua communione separatum declaraverit, & e contra in communionem receperit Arianorum principes, ac se cum iisdem pacem tenere professus sit: II. quod subscripserit formulæ Sirmiensi, quam Arianam perfidiam Hilarius

Num lapsus fuerit definitionis fidei.

larius appellavit. Primum ad rem meri facti pertinet; facti enim crimen est deserere innocentem Athanasium, cujus defensio constanter vindicanda erat, & ad hæreticorum communionem transire; in neutro autem invenitur erronea fidei definitio. Potuit enim utrumque fieri ab eo, qui humana aliqua ratione ex infirmitate ad utrumque agendum ducatur, quin hæreticum dogma crederet, defenderet, vel doceret. Athanasio ab Arianis imputabantur crimina, quæ falsa erant, nec pertinebant ad doctrinam fidei; eorumdemque criminum nomine ab illis depositus fuerat. Liberius in præsumptis epistolis se melius edoctum prætulit, cum ipsum deseruit, & ad inimicorum ejus partem transivit. Hæc causa aliena per se a dogmate fidei, defectum quidem constantiæ in Liberio probat, non vero errorem in fide, multo minus definitionis errorem. Ex hoc quidem facto magnum scandalum oriebatur in ipsam fidem; at error fidei per se, & definitionis error hoc scandali crimen dici non potest. Quoad subscriptionem vero formulæ Sirmiensis jam convenit fere inter omnes eruditos etiam adversarios, illam fuisse primam formulam Sirmii editam contra Photinum, quam in libro *De synodis* ipse S. Hilarius uti catholicam excusat: ideo autem *in Fragmentis* vocat *perfidiam*, quia ex ejus sententia *quidquid præter fidem unam* Nicænam) *est*, *perfidia est*, ut ait in libro contra Constantium num. 24. Quidquid sane exprimebatur in hac formula, verum erat, si catholico sensu acciperetur. Illud tantum Liberio vitio datur, *subscripsisse ei fidei, qua Christus consubstantialis ejusdemque cum Patre substantiæ taceretur*: quod in erroris patrocinium ab hæreticis transferri poterat. Tacere autem quod catholicum, & a catholicis profitendum est, crimen est omissionis; & subscriptio, quæ ex omissione ejusmodi trahebatur in confirmationem erroris, est peccatum scandali, definitio autem proprie dicta erroris nequit appellari. Liberius itaque subscribens formulæ, quæ tacebat quod erat confitendum, non esset excusandus; sed formulæ id tacenti subscribere, fuisset omittere debitam confessionem, non autem *falsa definire*: quod tamen illi * Bossuetus perperam imputat.

Vid. Tillemon. n.35. in Arian.

Bossuet lib. 9. Defens. c. 33.

* *Lib. 9. c. 34. tom. 2. pag. 346.*

De vi illata, quæ definitionem excludit. *Vid. sup. n. 24.*

32 Multo autem minus dici potest errasse in definitione fidei, qui ad eam subscriptionem & lapsum non liber omnino, sed per metum externum notoriumque deductus fuit. Neque enim definitio fidei est, aut dici potest illa, quæ

quæ non libera planeque voluntaria, sed per vim manifestam metu extorta est. Ubi de solemnibus Pontificum & conciliorum dogmaticis decretis agitur, eorum vis & auctoritas e sensu ac sententia Spiritu sancto inspirante edita proficiscitur: *Visum est Spiritui sancto & nobis*; ac propterea ubi constet decretum vi ac metu externo fuisse expressum, & non ex intima decernentis sententia; idem decretum potiori ac prorsus necessaria & essentiali conditione caret. Aperta in re præsenti & efficax omnino est S. Athanasii ratio, atque judicium in Historia Arianorum ad Monachos num. 42. quod & a P. Coustantio laudatur: *Porro Liberius*, inquit S. Doctor, *extorris factus, post biennium denique fractus est, minisque mortis perterritus subscripsit. Verum ea ipsa re comprobatur cum violentia eorum, tum Liberii in hæresim illam odium, ejusque pro Athanasio suffragium, quamdiu scilicet libere arbitrioque suo agere licuit. Nam quæ tormentorum vi præter priorem sententiam eliciuntur, ea non reformidantium, sed vexantium sunt placita.* Ne pluribus in re & ratione manifesta immorer, addam confessionem celeberrimi Bossueti, qui in secunda instructione de promissis Christi factis Ecclesiæ contra hæreticos agens, non absimiliter Liberii lapsum ab iisdem quoque ingestum ita excusandum putavit, ut Christi promissis nihil præjudicet, cum *certum sit ipso facto*, ait num. 105. *eum non nisi manifestæ violentiæ cessisse, & mox ex semetipso ad officium rediisse*. Cum autem Minister heterodoxus opposuisset, violentiam ipsi injectam fuisse levem, & exaggerasset tamquam veram causam recuperandi Episcopatus cupidinem; reponit Bossuetus: *At tacenda non erat crudelis Imperatoris sævitia, cujus minæ non exilium tantum, sed tormenta etiam atque mortem secum trahebant. Scitur nimirum testimonio constanti S. Athanasii omniumque ejus ætatis auctorum Constantium sparsisse multum sanguinem, eisque, qui repugnabant ejus voluntati circa Arianismum, ipsius iram fuisse metuendam. Ego id non dico, ut Liberium excusem, sed ut sciatur, omnem actum, qui vi extorquetur, ex quolibet jure nullum esse*. Manifestam autem interfuisse violentiam, ex qua quisque dignoscere poterat, num actibus ejusmodi quolibet jure nullis, utpote non omnino liberis & voluntariis quicquam deferendum esset, etiamsi aliquid præferrent definitionis erroneæ circa fidem (quod tamen non est), idem Bossuetus confirmat num. 110. *Violentia enim manifestatur*,

Act. Apost. c. 15. v. 28.

In præfat. ad Epist. R. P. pag. XXXV. n. 35.

cum

cum quis non mutatur nisi per vim, & quando ad pristinum redit sensum, statim ac in libertatem restituitur: ut in Liberio evenit, qui non solum ante exilium, sed statim etiam post restitutionem contra Arianismum strenue dimicavit. Cur ergo hic auctor Liberii lapsum toties opposuit, qui cum tot ex capitibus nutet, certe autem non fuerit in definitione erronei dogmatis circa fidem, nec in definitione libera; ad præsentem thesim non pertinet, qua infallibilitas Romanis Episcopis asseritur tantummodo in liberis & proprie dictis fidei definitionibus: ad quæ solum referuntur promissiones Christi?

§. IX.

Lapsus, qui Honorio tribuitur, quantum absit a definitione fidei.

33 Videndum nunc de lapsu Honorii. Tota ejus culpa, quæcumque fuisse credatur, in omissione definitionis ex officio edendæ collocari ad summum potest, non vero in erronea definitione. Excitatis enim iis turbis circa duas Christi operationes & voluntates, quæ omnes Orientales dividebant ecclesias, & nisi citius sopirentur definitione catholici dogmatis de duabus operationibus & voluntatibus in Christo haud pugnantibus invicem, perniciosus error circa fidem late irrepsisset & obtinuisset; re a tribus Patriarchis ad Apostolicam sedem delata, summi Pontificis erat ob unitatem fidei custodiendam, & ad confirmandos fratres in re minime obscura definitionem e Petri cathedra edere. Id autem Honorius haudquaquam præstitit, non quod aliquid catholico dogmati contrarium sentiret (duplicem enim voluntatem & operationem indicavit sufficienter, cum in S. Leonis sententiam rescripsit, ut mox videbimus); sed quod œconomiæ causa expedire judicavit definitionem suspendere, ne definiendo majores turbæ excitarentur, & major scissura fieret. Deceptus fuit hac spe: & interim error ex hac omissione latius propagatus, profundiores radices egit. At cum hæc omissio non fuerit fidei definitio; non erravit definiendo, sed tacendo, & omittendo, quod definiendum fuerat.

34 Sed

34 Sed eja expendamus ipsum lapsum, qui Honorio tribuitur ex epistolis, quas de una vel duabus Christi operationibus ac voluntatibus ad Sergium CP. Episcopum scripsit. In his autem nec Monothelitarum errorem docuisse; nec definitionem fidei edidisse demonstrandum aggredior. Quoad dogma catholicum recte quidem sensisse eumdem Pontificem evidens fit ex iis ipsarum litterarum verbis, quibus operationes & voluntates utriusque naturæ humanæ & divinæ proprias satis distinxit. In sexta œcumenica synodo act. 2. recitatur tamquam peremptorium contra Monothelitarum hæresim illud S. Leonis testimonium ex celebri dogmatica ad Flavianum epistola nostræ editionis 28. *Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium est, Verbo quidem operante quod Verbi est, carne autem exequente quod carnis est.* In quæ notarunt Apostolicæ sedis legati: *Ecce, benignissime Domine, MANIFESTE duas naturales operationes inconfuse & indivise in Domino nostro Jesu Christo præsens sanctissimus prædicat Pater.* Si ea Leonis verba *manifeste* adstruunt duas operationes & voluntates in Christo; nonne æque *manifeste*, & forte etiam *manifestius* eas adstruunt hæc apertiora Honorii verba in secunda ad Sergium epistola: *Quantum ad dogma ecclesiasticum pertinet, utrasque naturas in uno Christo unitate naturali copulatas cum alterius communione operantes atque operatrices confiteri debemus, & divinam quidem quæ Dei sunt operantem, & humanam quæ carnis sunt exequentem, non divise, nec confuse, aut inconvertibiliter Dei naturam in hominem, & nec humanam in Deum conversam edocentes.* Et post pauca affirmat, *duas naturas, idest divinitatis & carnis assumptæ in una persona unigeniti Dei Patris inconfuse, indivise, & inconvertibiliter PROPRIA operari.* Quid in recitato & laudato S. Leonis testimonio legitur, quod non in Honorii verbis satis aperte inveniatur expressum? Si primus ait, *Agit utraque forma cum alterius communione*; secundus peræque scripsit: *Utraque natura cum alterius communione operatur.* Si primus ad distinctionem operationum addidit, *Verbum operari quod Verbi est, carnem exequi quod carnis est*; Honorius ex catholico dogmate confitendum tradidit, *Divinam naturam, quæ Dei sunt, operari, & humanam, quæ carnis sunt, exequi*, & utramque naturam *propria* operari. Quid, rogo, est dicere *divinam naturam operari quæ Dei sunt*, nisi fateri operationem divinam? Quid est

Quoad dogma Honorius non erravit.

Rectum dogma satis exposuit.

est pronuntiare naturam *humanam exequi quæ carnis sunt*, nisi humanam operationem profiteri? Quid est affirmare *duas naturas divinitatis & carnis* inconfuse & indivise *operantes propria*, nisi operationes uniuscujusque naturæ proprias, ac proinde duas operationes agnoscere? Testimonium Leonino tam simile, & aliquatenus manifestius, nonne catholicam Honorii sententiam in tuto ponit: unde ipse Bossuetus fateri compulsus est, ea Honorii verba *orthodoxa esse MAXIME videri*? Quod si in prima epistola ad Sergium *unam voluntatem* memorat; ne cum duarum operationum distinctione in aliis ad eumdem litteris tam clare expressa, secumque pugnare credatur, non divinitatis & humanitatis unam voluntatem intelligere potuit; sed unam tantum humanitatis voluntatem intellexit, ut duas humanas voluntates invicem repugnantes excluderet, quas nonnullos admittere Sergius suis in litteris significaverat. Id satis aperte colligitur ex ipso epistolarum contextu, in quibus solam voluntatem carnis spiritui ac divinæ repugnantem, & ex Adami vitio in nos traductam, fuisse negat in Christo, hac ratione inter ceteras subjecta, *quia profecto a divinitate assumpta est nostra natura, non culpa, illa profecto quæ ante peccatum creata est, non quæ post prævaricationem vitiata*: & recitatis aliquot Scripturæ testimoniis, quæ carnis voluntatem vitiatam atque rationi repugnantem innuunt, hanc tantum se in Christo negare ostendens concludit: *Non est itaque assumpta, sicut præfati sumus, a Salvatore vitiata natura, quæ repugnet legi mentis* &c. Ita non violenter, sed proprie locum, qui unam voluntatem memorat, explicarunt Joannes IV. in Apologia ad Imperatorem Constantinum, & S. Maximus martyr in Dialogo cum Pyrrho, qui postremus testimonium etiam attulit ejus Secretarii, qui eamdem epistolam *ex persona Honorii scripsit, & vivit adhuc. Cum enim*, inquit idem Secretarius, *scripsisset Sergius esse, qui dicerent in Christo duas contrarias voluntates, rescripsimus Christum non habuisse duas contrarias voluntates, carnis, inquam, & spiritus, sed unam tantum, quæ naturaliter humanitatem ejus signabat*. Neque moveant illa, quibus Honorius affirmavit, *Dominum Jesum Christum unum operatorem divinæ atque humanæ naturæ*: hæc enim referuntur ad personam Verbi, quæ una erat in Christo; unde non absimilia leguntur in aliis Patribus, ac præsertim in synodica S. Sophro-

Lib. 7. al. 12. Defens. c. 22. t. 2. pag. 37.

Quo sensu, Honorius *unam voluntatem* memoravit.

phronii Hierosolymitani Episcopi,* qua Monotheliticum errorem fuse rejecit. Nihil ergo dubium supeiesse potest de catholica Honorii sententia.

* *Concil. VI. act. 12. inserta.*

35 Illa tantum notari posse videntur, quibus Honorius in iisdem epistolis unius aut duarum operationum, seu voluntatum voces novitatis, seu novæ adinventionis accusans, utramque a prædicatione fidei ex æquo sustulit: cum tamen duarum operationum & voluntatum professionem catholica fides doceat. Hanc autem vocum unius aut duarum voluntatum ac operationum reticentiam, seu etiam inhibitionem Honorii non fuisse definitionem fidei, sed prudentem, uti videbatur, dispensationis œconomiam, in qua errare possunt summi Pontifices, ut ne tamen errasse dicantur in doctrina, seu definitione fidei, ex Sergii Constantinopolitani ad Honorium litteris, quæ hujus rescriptis causam dederunt, exploratum fiet. Exponit siquidem in ipsis litteris Sergius quæstionem coram Heraclio Imperatore a Severianis seu Acephalis excitatam, num una, an duæ operationes & voluntates dicendæ essent in Christo, in qua quæstione idem Sergius ab eodem Imperatore interrogatus pro una operatione & voluntate responderat, Heraclio huic responso eo libentius assentiente, quod speraret fore, ut facilius hac via Severiani ad unitatem Ecclesiæ adducerentur. Narrat porro Cyrum antea Episcopum Lazorum, mox ad Alexandrinam sedem promotum, eidem unitati procurandæ feliciter insudasse, constitutisque septem capitulis, quorum unum erat de una voluntate & operatione in Christo, obtinuisse, ut omnes populi per Ægyptum, Libyam, finitimasque provincias variis hæresibus impliciti, præsertim Eutychiana, abdicatis erroribus ad catholicam fidem reverterentur. Huic conciliationi unum Sophronium tunc monachum Alexandriæ restitisse affirmat, qui cum apud Cyrum nihil profecisset, mox Constantinopolim veniens secum egit, ut memoratum capitulum tollendum curaret. Id durum nimis sibi visum addit, metuenti ne scinderetur iterum unio cum Severianis, aliisque hæreticis eo capitulo inducta. Subjungit postea, Sophronium quamvis rogatum nulla prorsus afferre potuisse testimonia Patrum pro gemina in Christo voluntate & operatione. *Ille autem hoc facere penitus non valuit*. E contra vero pro una operatione ac voluntate non pauca collecta præfert in opusculo, quod olim Mennas CP. Vigilio Papæ in regia urbe degenti obtulisse di-

Præscripta ab Honorio reticentia unius aut duarum voluntatum ac operationum nõ fuit definitio fidei.

Cur ad œconomicam dispensationem referenda.

 cebatur.

cebatur. Huic porro *verborum*, ut vocat, *conflictui*, qui in præjudicium compositæ unitatis vergebat, ut finem imponeret, se scripsisse ait ad Cyrum Alexandrinum, ut bono pacis de una vel gemina operatione ac voluntate silentium præciperet, eo præsertim nomine, quod *unius* voluntatis & operationis vocabulum duarum naturarum dogma videri potest impetere, duarum vero voluntatum & operationum mentio contrarias ac repugnantes voluntates in Christo videtur adstruere. Huic expositioni & conciliationi pacis Sophronium ipsum acquievisse significat; ac tandem Apostolicum hac in re responsum efflagitat. Cum apud Honorium ne levis quidem suspicio esset de Sergii fide, memoratis vero litteris pacem initam nuntiantibus solius catholicæ fidei & unitatis conservandæ studium ita præferretur, ut Sergius a sola vocum quæstione, quæ scandalum pareret, & utrinque periculo videbatur exposita, abstinendum contenderet; nihil mirum, si Honorius rescribens, de inita pace gratulatus, utriusque vocis silentium se posse, vel etiam debere præcipere existimavit, dum satis videbatur consultum catholico dogmati, si in Christo profiteretur duas naturas divinam & humanam indivise, inconfuse, & inconvertibiliter junctas, declararetque Jesum Christum operantem *propria* utriusque naturæ, adeout rem ipsam confiteri noscatur, tametsi novas voces ob vitanda scandala velit reticeri. Iis in initiis nova hæresis nascens, parum nota Orientalibus, in Occidente erat omnino ignota. Certum erroris systema nondum prodierat ex ejus auctoribus, qui unius æque ac duarum operationum ac voluntatum silentium requirebant: neque tunc eo res progressa erat, ut non sine scandalo duarum operationum ac voluntatum voces possent omitti, ut postea accidit. Hinc ex interdicto earumdem vocum usu Honorius erroris, seu hæresis reus in iisdem initiis traductus non fuit, nec ullo modo damnatus: immo & a Joanne IV & a Maximo martyre vindicatus invenitur luculentissimis apologiis. Cum porro sensim hac Honorii dispensatione seu œconomia Monothelitæ abutentes, suo errori patrocinium exinde deduxissent; detectum fuit, eum a Sergio inani spe & mendaciis fuisse deceptum, & contra pravam illorum interpretationem atque sententiam necessariam esse expressam confessionem duplicis voluntatis, non tamen repugnantis in Christo, ac operationis item duplicis: & tunc Honorius ejusque epistolæ ad Sergium male audiri cœperunt; eadem-

Honorius ante sextã synodum defensus.

Cur in synodo VI damnatus.

eademque de causa idem Pontifex una cum Sergio, Cyro, aliisque Monothelitis fuit in sexta generali synodo condemnatus, non tamen ob hæresim, sed quia ea œconomica improvida dispensatione, & nonnullis minus cautis locutionibus, quas illi in suum pravum dogma obtrudebant, eidem hæresi favorem impendisse visus est. Ita Leo II. qui post sextam synodum Agathoni successit, scribens ad Imperatorem pro confirmatione laudatæ synodi, cum anathematizavit alios, quos appellavit *novi erroris inventores*, tum vero Honorium addidit, quippe *qui*, ait, *hanc Apostolicam ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina illustravit, sed profana traditione immaculatam maculari permisit*; & in epist. 2. ad Episcopos Hispaniæ, *qui flammam hæretici dogmatis, non, ut decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed negligendo confovit*. Similiter in professione Romanorum Pontificum in *Diurnum* inserta post ceteros ejusdem erroris auctores anathema fertur in Honorium, *qui pravis eorum erroribus favorem impendit*. Lapsus ejusmodi in Honorio notatus, est error negligentiæ & omissionis, eo quod ad præcavenda scandala catholicam doctrinam non definierit, ut oportebat; quod officio sibi commisso confirmandorum fratrum defuerit; quod hæresi nascenti se se non objecerit, nimiumque credulus Sergiique litteris circumventus silentium indixerit, & loquutiones quasdam minus cautas usurpaverit, quæ in patrocinium hæresis traductæ fuerunt. Error hic Honorii fuit error subreptionis & facti, seu œconomicæ dispensationis, quæ ad disciplinam refertur: non fuit error dogmaticæ definitionis, quæ ad fidem e cathedra editam pertineat. Expendantur singula Honorii verba, & cum dogma duarum operationum & voluntatum quoad substantiam satis propositum, tum vero silentium solius œconomiæ causa, non tamen definiendo, sed hortando (*hortantes vos*, inquit,) invenietur præscriptum, ad quod revocantur nonnullæ minus cautæ loquutiones (1) meram vocum quæstionem ac novitatem fug-

Non tamen damnatus ob hæresim.

Qualis fuerit Honorii error & lapsus.

Epist. 1. act. 12. syn. VI.

Qq 2 gillan-

(1) Cum Honorius in secundis ad Sergium litteris insertis synodo VI. act. 13. scripserit, *Unius autem operationis vel duarum esse vel fuisse mediatorem Dei & hominum Do-*

gillantes, quæ ad definitionem dogmaticam trahi nulla ratione queunt: cum præsertim idem Pontifex scribens, *Non nos oportet, unam vel duas operationes DEFINIENTES prædicare*, fidei definitionem se non edidisse declaret. Quis ipso Pontifice definitionem abs se editam negante, fidei definitionem,

Epist. 2. ad Sergium act. 13. synod. VI.

---

minum Jesum Christum, sentire & promere satis ineptum est; non tam voces catholicas duarum operationnm *promere*, quam rem ipsam & sensum ad dogma pertinentem *sentire* tamquam *ineptum proscripsisse* Bossueto visus est lib. 7. al. 12. *Defensionis* cap. 23. Hæc vero objectio duplici ex capite nutat. Primo fulcitur verbo *sentire*, quod tamen inductum a Latino interprete ex Græca earum litterarum versione, num legeretur in originali Latino ipsius Honorii, quod desideratur, nemo probaverit. Deinde ei verbo affigitur sensus, qui nec possibilis est, nec cum Honorii litterarum contextu cohæret. Ea enim in explicatione, quæ non meras *unius, vel duarum operationum* voces, sed ipsarum etiam sensum proscriberet; nec una, nec duas operationes in Christo *sentire* opus esset, quod est plane impossibile. Porro ex toto ambarum Honorii litterarum contextu liquet, hunc Pontificem, etsi unius, vel geminæ operationis voces supprimendas contenderit, duas tamen operationes in Christo re ipsa quoad substantiam & sensum, aliis licet verbis, apertissime fuisse confessum, ut notavimus supra num. 34. Alia itaque interpretatione intelligendum est verbum, quod in versione Latina ex versione Græca redditum est *sentire*, ita scilicet ut non referatur ad proscribendum geminæ operationis sensum, quem idem Honorius tam expresse approbavit, sed ad supprimendum tantum earum vocum usum, quem quidem unum pacis conciliandæ nomine Sergius sustollendum petierat, & de quo uno tollendo Honorius ab eo deceptus, se sollicitum toto contextu exhibet. Si primigenium ipsarum litterarum Latinum exemplum præsto esset, nihil dubito, quin verbum præferret, quod merum earum vocum usum in præsumtis circumstantiis paci & unitati, uti ferebatur, infensum, *satis ineptum* traduceret: quam quidem in sententiam idem Pontifex se scripsisse ait, tum ad Cyrum, qui pro una, tum ad Sophronium, qui pro gemina operatione pugnabat, se, inquam, scripsisse ait ibidem post pauca, *ne nova vocis, idest unius, vel geminæ operationis VOCABULO insistere & immorari videantur*. En quid *ineptum* credidit, his *in vocabulis insistere & immorari*.

tionem, erroremque definitionis fidei in ejus litteris contineri audeat affirmare?

36 Nonnulli nec levibus quidem argumentis contendunt, Honorium in iisdem litteris privatam gessisse personam, non publicam; ac proinde eas vel hoc nomine non posse haberi tamquam Apostolicæ cathedræ definitionem atque doctrinam, ut videre est inter alios apud Thomassinum differt. 20. in synodum VI. œcumenicam. Quod si id non arrideat iis, qui in litteris de re gravissima & ad fidem pertinente exaratis, duobus Patriarchis Apostolicam sedem consulentibus, Honorium silentium præscribentem praximque dirigentem privatam personam gessisse haudquaquam intelligunt; non idcirco definitionem fidei in iisdem litteris contineri evincere queunt. Sicut enim non omnia, in quibus summi Pontifices Apostolicam auctoritatem interponunt, sunt definitiones dogmaticæ, quibus immunitas ab errore tribuenda sit; uti sane fidei definitiones ab omni errore immunes haudquaquam habentur judicia circa personas, statuta disciplinæ, & alia ejusmodi a negotio fidei aliena, quæ ex Apostolica auctoritate subinde proferuntur; ita fidei definitiones dici nequeunt epistolæ Honorii ad Sergium, quæ etsi circa negotium fidei versantur, & publicam personam creduntur præferre; nihil tamen credendum decernunt, nihil damnant uti contrarium fidei, uti definitio proprie dicta exigeret (confer dicenda num. 41.); sed œconomiæ causa unius & geminæ voluntatis atque operationis silentium ob impedienda scandala præscribentes, definitionem dogmaticam expressis, quæ indicavimus, verbis excludunt. Si autem in illis nulla fuit proprie dicta definitio fidei, extra præsens propositum evagantur, qui ipsas maximo nisu opponunt, ac si error, quem in illis inesse putant, pertineat ad definitionem fidei, de qua una nunc agimus.

37 Hic autem animadvertere libet, quam facile ex dictis hactenus intelligatur, quomodo hic Honorii lapsus, qui non dogmaticæ definitionis lapsus fuit, sed omissionis, subreptionis, improvidæ credulitatis, & œconomiæ, quæ in bonum cessura credebatur, & sola Monothelitarum malitia in scandalum conversa est; quomodo, inquam, hic Honorii lapsus nihil præjudicet ei promissioni Christi, *Oravi pro te* &c. ex qua in Petri persona indefectibilitatem fidei successorum ejus traditione testante deduximus. Distingue in eo

textu

Notabilis distinctio inter promissiones Christi, & praecepta. Lib. 10. al. 15. Defens. c. 35.

textu promissionem Christi, ne deficiat Petri fides ad successores ejus transmissa, a praecepto ejusdem successoribus aeque imposito, *Confirma fratres tuos*; & vide, quid inter promissionem & praeceptum intersit. Illa promissio, *Ne Petri fides deficiat*, ut monuit etiam Bossuetus, semper implenda est, quia Christi promissiones infallibilem effectum habent. Praeceptum vero confirmandi fratres, non semper implendum, quia hujus praecepti semper implendi nulla fuit Christi promissio. Cum promissum illud, ne deficiat Petri fides, factum fuerit a Christo bono unitatis fidei, ut excitatis a satana controversiis ob scindendam hanc unitatem, fratres edita doctrina fidei confirmarentur ab eo, qui vindicandae eidem unitati toti Ecclesiae praepositus fuit; semper implebitur, neque defectura erit umquam Petri fides etiam in successoribus ejus, quandocumque in iisdem satanae moliminibus fidei unitatem vindicaturi, ex praecepto Christi ac praecipuo primatus officio dogmaticam definitionem edent, ut fratres confirment, contineantque in verae fidei unitate. Num vero huic praecepto & officio, de quo nulla promissio suppetit, illi sint semper satisfacturi, necne, aeque certum non est; ac propterea si qui huic muneri desint, etiam cum opus esset confirmare, sive quod negligant, sive quod existiment non expedire, ut in Honorio accidit; deerunt quidem officio, non tamen dici poterunt defecisse in fide, seu in definitione fidei, quod unum ne eveniat, promissum fuit. Honorii itaque lapsus, quem non fuisse lapsum definitionis fidei luculenter, ut arbitror, constituimus, promissionem Christi, quae ad solam fidei definitionem extenditur, intactam relinquit.

§. X.

§. X.

De lapsibus, qui aliis Pontificibus tribuuntur, & de nonnullis antiquorum testimoniis, quæ errores Pontificum indicant, quædam attinguntur, ex quibus pateat nullos pertinere ad definitiones fidei.

36 Si porro duo illa, vel tria objecta, quæ veluti potiora & magis explorata ex S. Petri, ex Liberii & Honorii lapsibus obtruduntur, in rem præsentem nihil probant; quid censendum de ceteris, quæ ex aliis Pontificibus ducta, minoris momenti & imbecilliora sunt multo, evidentioribusque responsionibus apud alios inerrantiæ Pontificiæ eruditos doctosque vindices uberrime diluta inveniuntur? Ne morosius percurramus singula, & ne deseramus plane omnia, animadversionem proferam, ex qua quisque exploratius cognoscet, quatenus aliis atque aliis objectis responderi queat. Illud apud non paucos præjudicium obtinet, quo omnia Pontificum dicta, vel scripta tamquam fidei definitiones existimant; nec cogitant, se hac ratione ipsis Pontificibus, dum favere nimium volunt, obesse plurimum, adversariisque Pontificiæ inerrantiæ plurium objectorum occasionem præbere. Præjudicium ejusmodi si deponatur, cum obvia erit quamplurium objectorum solutio; tum facilior adversariorum catholicorum conciliatio. Ex quo summi Pontifices ad Petri sedem promoti sunt, sicut non idcirco exuerunt humanam naturam; ita neque humanam agendi & opinandi rationem deposuerunt. Quam multa agunt ex prudentiæ regulis, quæ ex varietate circumstantiarum judicium mutandum præscribunt, quæque illud sectari jubent, quod (ut scholæ loquuntur) in pluribus accidit, licet in paucioribus possit deficere? Quam multa decernunt ex opinione, quæ omnibus expensis longe probabilior, & certior judicatur, unde est illa juris canonici regula in Sexto: *Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius?* Ad hæc fere revocantur pleraque rescripta Pontificum non tam circa personas & judicia particularia, quam in responsis ad dubia eisdem proposita circa practicos casus, ut ne ullum definitionis dogmaticæ judicium præseferant. *Respondent enim sæpe Pontifices*, inquit * Melchior Canus, *ad privatas hujus,*

Præjudicium detectum, & deponendũ.

* *Lib. 6. De locis Theol. c. 8. ad. 8.*

jus, *aut illius Episcopi quæstiones suam opinionem de rebus propositis explicando*, *non sententiam ferendo*, *qua fideles obligatos esse velint ad credendum*. Et similiter * Cardinalis Bellarminus notavit *multa esse in epistolis decretalibus*, *quæ non faciunt rem aliquam esse de fide*; *sed solum opiniones Pontificum ea in re nobis declarant*. His Apostolicis rescriptis summa quidem observantia debetur pro summa rescribentium dignitate atque auctoritate; & si quæ forte videantur aliquid difficultatis pati; explicanda, concilianda, & vindicanda sunt, si salva veritate fieri possit: at cum in ejusmodi responsis ad prudentiam, & opinandi regulas pertinentibus nullum fidei dogma (in quo continetur & (1) morum naturalis ac divini juris doctrina) definitum dici queat; objectæ, sicubi opponantur, difficultates non sunt necessario solvendæ ab illis, qui Pontificiam inerrantiam solis fidei definitionibus promissam vindicandam sumserunt. Quid quod multæ etiam sententiæ, quæ in Pontificum sive epistolis, sive concionibus, sive aliis quibuslibet eorum operibus inspersæ, etiamsi veritatem, aut (2) aliquod dogma contineant, & verissimæ sint; non tamen fidei definitiones dici queunt; sicuti similes sententiæ in aliis Patribus inventæ, opinionis, vel dogmatis, uti materies fert, testimonia sunt, definitiones autem fidei non item. Fidei enim definitiones proprie dictæ, quibus per se debetur unitas fidei, illa tantum, ut antea explicavimus, Apostolica decreta sunt habenda, in quibus ob excitatas controversias vel dogma aliquod de fide credendum decernitur, vel error alicui dogmati contrarius damnatur, ut ex primatus officio unitas fidei servetur, fratresque confirmentur in fide: quibus tamen ipsis siqua obiter inserantur,

* Lib. 4. de Rom. Pontif. c. 14.

Nota discrimen inter testimonia traditionis ac definitiones dogmaticas.

(1) Hinc Clerus Gallicanus *Censuram & declarationem* scriptam in conventu anni 1700. his verbis exorditur. *Religionem Christianam fide & moribus constare*; *dogmatum autem tum fidei tum morum eumdem esse fontem*, *& bene vivendi regulam ad ipsum fidei caput pertinere Ecclesia catholica semper intellexit*.

(2) Sententiæ ejusmodi aliquod dogma exprimentes ex Pontificum operibus sumtæ, ad probandam quidem Romanæ ecclesiæ traditionem, non vero ad probandam proprie dictam definitionem fidei referendæ sunt.

rantur, vel ut objectioni respondeatur, vel explicandi gratia præter præcipuam propositionem, ea non pertinere ad definitionem fidei Melchior Canus animadvertit. *Lib. 5. de Locis c. 5.*

59 Hisce observationibus, si penitus intelligantur, quam inania detegentur plura objecta ex aliquot rescriptis aliisque Pontificum documentis, quæ ex prudentiæ regulis, vel ex opinione scripta, ad fidei definitiones non sunt revocanda? Ita ex. gr. perperam opponitur factum Vigilii, qui in Constituto diei 14. Maii anni 553. defendit tria Capitula, & postea damnavit; cum certum sit ex S. Gregorio Magno, in ea quæstione *de quibusdam solummodo personis fuisse ventilatum*, & *nihil aliud quam de personis* fuisse disceptatum, uti affirmavit Pelagius II; ac proinde quæstionem fuisse *extra fidem*, ut Pelagius I. scripsit ad Childebertum Regem Francorum. Egit autem in hac de personis controversia Vigilius ex prudentiæ regulis, quæ pro temporis & circumstantiarum ratione consilium esse sumendum tradunt. Tunc enim tria Capitula fortiter defendenda, seu non damnanda credidit, cum censuit ea non posse damnari absque injuria & periculo concilii Calchedonensis. Cum vero post multam discussionem exploratum ipsi fuit, Nestorianos iisdem Capitulis perperam abuti cum evidenti periculo, ne damnatus eorum error vehementius repullularet; eadem actutum damnavit inflicto in eos anathemate, qui secus opinarentur, quod anathema in Constituto pro ipsorum defensione non tulerat. Vide hac de œconomia peculiarem dissertationem Petri de Marca de decreto Vigilii, & Cardinalem Ursium in Hist. eccles. lib. 41. n. 84. ubi is etiam ostendit, post hoc postremum peremptoriumque Vigilii decretum quintam synodum inter œcumenicas haberi cœpisse, quæ prius Apostolicæ confirmationis defectu ea auctoritate caruerat.

De facto Vigilii.

Greg. lib. 2. epist. 10. ad Savinum.

Pelag. II. ad Episc. Istr.

40 Cum Joannes XXII. aliqua dixit pro ea sententia, qua animabus justis visio beatifica diferenda tradebatur post extremi judicii diem; id dixit opinando, vel potius, ut * declararunt Theologi Parisienses, referendo, & (si malis) favendo sententiæ nondum finali judicio proscriptæ, non vero definiendo. Immo in diplomatibus canonizationis SS. Thomæ Aquinatis, Ludovici Tolosani Episcopi, & Thomæ Herfordiensis Antistitis ab eadem sententia decedens, Sanctorum animas in cælum receptas, ac beata visione donatas pro-

De Joannis XXII. sententia circa visionem beatificam.

* *Vid. Tournel. de Deo t. 1. pag. 578. edit. Venet.*

professus est. Vide de hoc plura apud Odoricum Raynaldum ad annos 1333. & 1334. Ad opinionem quoque referenda sunt alia multa cum in sermonibus, tum in rescriptis afferta, quando non expresse definiunt, nec docent aliquid credendum, vel damnandum ex fide. Nonne Clemens V. in ipso Viennensi Concilio agens de quodam effectu baptismi inter auctores diversis opinionibus controverso alteram *opinionem tamquam probabiliorem* amplectens, a definitione abstinuit? Hinc scite profecto Melchior Canus, postquam de decretalibus scripsit: *Quarum nonnullas constat a posterioribus meliori consilio refutatas*, hanc rationem subjecit: *Quoniam non ex firmo decreto, sed ex Pontificum opinione prodierunt*. Cum Gregorius XI. in testamento declaravit: *Volumus, dicimus, & protestamur ex nostra certa scientia, quod si in Consistorio, aut in concilio, vel in sermonibus, vel in collationibus publicis, vel privatis, vel lapsu linguæ, aut alias ex aliqua turbatione, vel etiam lætitia inordinata, aut præsentia Magnatum ad eorum forsitan complacentiam, seu ex aliqua distemperantia, vel inadvertentia, aut superfluitate, aliqua dixerimus erronea contra fidem catholicam, quam coram Deo & hominibus, ut tenemur præ ceteris, profitemur, colimus, & colere cupimus, seu forsitan adhærendo opinionibus contrariis fidei catholicæ scienter, (quod non credimus), vel etiam ignoranter aut dando favorem aliquibus contra catholicam religionem obloquentibus; illa expresse & specialiter revocamus, detestamur, & haberi volumus pro non dictis*: cum hæc, inquam, declaravit, nonne manifestum fecit, se loqui de dictis ex opinione, vel subreptione, vel infirmitate aliqua humana, quibus error subesse potest; quæque proinde cum non sint habenda definitiones fidei, si quem errorem involverent, jure * revocavit? Uti fecit etiam Joannes XXII. qui propterea omnia ejusdem generis judicio Ecclesiæ ac suorum successorum subjecit. Hæc profecto testimonia perperam obtruderentur ad statuendum, eos credidisse errori obnoxias definitiones fidei, cum solum probent, non omnia, quæ a Pontificibus aguntur, dicuntur, vel scribuntur, ad fidei decreta debere, aut posse referri. Hinc superfluum agnoscitur, alia multa objecta ex responsis, scriptis, aut dictis Pontificum expendere, quæ aliquibus ex memoratis exceptionibus ad fidei definitiones non pertinent. Ubi quidem agebatur de definitionibus dogmaticis, eas semper a Romanis

Lib. 5. de Locis c. 5. sub finem.

Apud Dacher. in Spicil.

* *Apud Raynald. ad an. 1334. n. 17. Vid. epist. 1. ejusdem Papæ in Concil. collect.*

nis Pontificibus irretractabiles atque infallibiles habitas invenimus, ut patet ex dictis ex. gr. de definitione Cælestini contra Nestorium, Leonis I. contra Eutychem &c. nec unus Pontifex Romanus afferri poterit, qui aliquam ejusmodi definitionem revocaverit, aut novo judicio Ecclesiastico veluti dubiam submiserit, ut in aliis rescriptis, aut documentis Pontificiis, quæ a definitionum natura absunt, reperire licebit.

41 Sed quid pluribus opus est distineri in re, quam, idem Bossuetus satis confessus est? Libro enim tertio *Defensionis* al. 7. cap. 1. quædam testimonia decretorum sibi molesta rejecturus in ea materia, de qua nobiscum non est quæstio, nonne ea decreta Pontificia ad fidei definitiones non pertinere contendit; allatisque Theologorum infallibilitatis Pontificiæ defensorum auctoritatibus, ad fidei definitionem duo requiri statuit: *alterum ut res sit ad fidei & morum essentialia pertinens, idque per se, & proxime, non accidentario & remote; alterum ut expressum sit id de fide credendum*. Cum Romani Pontifices ad Petri cathedram evecti, non idcirco opinandi facultatem amiserint, sæpe autem ex opinione ac prudentiæ regulis respondeant, ut monuimus num. 38. & omnes etiam Pontificiæ auctoritatis defensores fatentur; non omnia eorum responsa atque decreta definitiones fidei haberi debent, nisi in eo, quod respodent decernuntve, satis exprimatur aliquid credendum aut reprobandum ex catholica fide. Id præfertim locum habet in quæstionibus & (1) casibus practicis, qui variis hinc inde difficultatibus sunt impliciti, & a certis divini ac naturalis juris principiis remoti, in quibus nisi de dogmate expresse

Quid ex Bossueto requiratur ad definitionem proprie dictam.

Bossuet. t. 1. Defens. nova edit. pag. 271. Vide Odoric. Raynald. loc. cit. n. 32.

Rr 2 aga-

(1) In his quidem practicis casibus a principiis juris naturalis ac divini valde remotis, cum nec habeatur, nec haberi soleat omnimoda certitudo, nec certitudo fidei ad licite agendum sit necessaria, sufficiat autem illa certitudo moralis, quæ ex opinione moraliter certa proveniens in rebus moralibus sufficit; responsa summorum Pontificum vel probabiliora morali certitudine prædita continere solent, vel, ubi hæc certitudo desit, ad tutiora remittunt, ut ex aliquot decretalibus liquet: nec fidei dogma constituere credenda sunt, nisi cum aliquid ex fide credendum vel damnandum satis declarant.

agatur & statuatur, ex opinione responderi solet: ac propterea jure Bossuetus eam defensorum Pontificiæ infallibilitatis regulam laudavit, qua ad fidei definitionem discernendam requirunt, ut res, de qua Pontifices decernunt, non solum ad fidei & morum essentialia pertineat, idque *per se & proxime, non accidentario & remote*, verum etiam *ut expressum sit id de fide credendum*. Quid ergo tam multa ex aliquot Pontificiis responsis, seu decretis congessit objecitque, quibus satisfit hac una interrogatione, (1) *Num quod ibidem respondetur, aut decernitur, expressum sit id de fide credendum?* Tria ab adversariis præstanda sunt, ut erratum probent in definitione fidei. Primo decretum, quod opponunt certum esse debet, non suppositium, aut dubium; quo nomine nihil certi probant quædam responsa Stephani II. seu potius III. quæ non solum (2) a P. Harduino, verum etiam ab uno ex ipsis adversariis (3) P. Natali Alexandro non satis certa, vel etiam supposititia judicantur. Secundo error, qui objicitur, debet esse error non facti, sed fidei, & hic quidem ita evidens, ut verba nequeant æqua interpretatione explicari: nimis enim iniquum esset in pravum & erroneum sensum accipienda contendere, quæ sine errore explicari queunt: quo ex capite nihil obest error Zosimi, qui a Cælestio per subreptionem deceptus, mero errore facti laboravit; nihilque pariter obsunt aliquæ decretales, quarum verba æquum sensum ab errore fidei remotum commode ferunt, uti sane laudatus (4) Natalis Alexander explicat Gregorii II. responsum ad S. Bonifacium de infirmitate & impotentia antecedente matrimonium, at post matrimonium detecta, quæ matrimonium antea contractum irritum reddiderat. Ubi vero fidei error inveniretur in certo Pontificio documento, & ita apertus, ut nulla ratione posset

Tria requisita ad probandum errorem definitionis fidei.

(1) Id valet vel maxime in objectis Honorii litteris, in quibus error, qui ipsis perperam appingitur, nullibi de fide credendus traditur.

(2) Differt. de bapismo in vino.

(3) Theol. dogm. moral. lib. 1. *De materia baptismi* regul. 2. ubi responsum de baptismo in vino corruptum & facili correctione emendandum ostendit.

(4) Hist. eccl. sæc. VII. artic. 3.

ſet congrue explicari, reſtaret adhuc tertium, num ex documenti verbis pateat hujuſmodi erratum proponi & decerni tamquam credendum ex fide, ut in definitione fidei erratum fuiſſe probetur. Quo vel maxime nomine idem Boſſuetus loco laudato a definitionibus dogmaticis aliena quoque cum Bellarmino agnoſcit decreta in Formoſum, nec non cum Odorico Raynaldo celebrem decretalem *Exiit* a Nicolao III. editam, quam tamen multo cum niſu * alibi fuſius obtrudit. In prævia autem diſſertatione, quæ poſterius ab eodem Boſſueto ſcripta, noviſſimæ editioni Defenſionis præfixa fuit, * §. 46. ubi Nicolai ejuſdem decretum ex decretis Joannis XXII. erroris notavit, objectum ejuſmodi valde ambiguum ſaltem declaravit ſcribens: *Ceterum neque hic ſollicite quærimus, qua de re præciſe ageretur, & an revera Nicolaus pro cathedra auctoritate iſta decreverit, nec magis curamus hic, rectene, an ſecus ipſe ac Joannes egerint, & an ſumma conſentiant, verbis litigent*: quæ ſane non ſolum defenſores Pontificiæ auctoritatis fuſe agitarunt, ſed inter celebriores adverſarios agitavit etiam P. Natalis Alexander diſs. XI. in ſæculum XIII. & XIV. art 1. ubi Nicolai decretum decretis Joannis XXII. quoad ſubſtantiam non contraire conſtituit. Certe vero in decretali *Exiit* Nicolai mentem non fuiſſe proferre definitionem fidei late demonſtravit Cardinalis Urſius tom. 2. de Romani Pontificis auctoritate lib. 3. cap. 42. pag. 268. In his & ſimilibus decretis (quod * antea monui) potiſſimum cavendum, ne idem eſſe credatur, aliquid pertinere ad materiam fidei, & decreta, quæ a Pontificibus eduntur, ut reſpondeant interpellantibus Apoſtolicam ſententiam & auctoritatem, ſi quo hujus auctoritatis charactere muniantur, ſemper eſſe definitionem fidei. In re enim, quæ referri queat ad jus naturale, vel divinum, reſpondere poſſunt quod ex opinione probabilius judicant, vel tutius, niſi exprimant aliquid credendum, aut damnandum ex catholica fide; idque poſſunt, etiamſi ad compeſcendas acriores contentiones ſub excommunicationis pœna vetent conſtitutis gloſſas addere, & aliter interpretari, ut Nicolaus vetuit. Poteſt enim excommunicatio ferri ob præſumptionem & inobedientiam, quæ pacem turbet, & ſcandala foveat; tametſi circa articulum nondum definitum ex catholica fide nullum læſæ fidei periculum ſit. Hoc uno principio quam multæ Pontificum conſtitutiones aliquem characterem auctoritatis Apo-

Tom. 1. Defenſ. lib. 3. al. 7. c. 7.

De decretali *Exiit*.

* *Lib. 9. al. 14. Defenſ. c. 41. & ſeq.*

* *T. 1. pag. 42.*

* *Supra hoc cap. n. 36.*

Apostolicæ præferentes, a proprie dictæ definitionis fidei catalogo excluduntur, ex quibus objectæ difficultates, si quo casu maxime probarent, non probarent errores in definitione fidei.

42 Ex hactenus dictis inepta ad propositum detegentur etiam pauca quædam objecta ex nonnullis antiquis Patribus, qui dum aliquorum Pontificum sententias, aut epistolas vellicant, dogmaticas definitiones non respiciunt, sed facta & scripta in causis a definitione fidei alienissimis, uti

Loca objecta ex S. Basilio soluta.

ex. gr. duo illa, quæ Bossuetus ingerit, testimonia (1) S. Basilii pertinent ad causam inter Paulinum & Meletium de Episcopatu Antiocheno contendentes, in qua tota quæstio erat personalis & facti. Nec minus inepta est objectio ex textibus quorumdam mediæ ætatis Scriptorum, in quibus * obedientiam Pontificibus debitam ea conditione coercent, nisi quid præciperent contrarium Evangelio, aut divinis mandatis, vel contra fidem. Primo enim ad errorem probandum non sufficiunt propositiones vagæ, & conditionatæ; sicuti illa verba Apostoli Pauli ad Galatas c. 1. v. 8. *Licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis*, &c. quæ hypotheticæ propositioni æquivalent, non probant, ipsum Paulum aut bonos angelos de cælo quidpiam tale Apostolicæ doctrinæ contrarium evangelizasse aut posse evangelizare. Dein illi textus agunt de præceptis particularibus, in quibus sicut Papæ non ita certo sunt infallibiles, ut in definitionibus dogmaticis; ita si quid forsitan præciperent contra fidem, aut Evangelium, errarent quidem, nec per devia sequendi esset, ut dixit * Auxilius; sed error definitionis fidei dici non posset.

* *Vid. supr. c. 13. pag. 196. not. 1.*

* *Lib. 2. cap. 18.*

De propositionibus damnatis *in globo*.

43 Pauca nunc cursim indicanda de iis, quæ quosdam movent, dum ea Pontificia decreta, quæ aliquot propositio-

(1) Ex Basilii epist. 314. ad Terentium Comitem, & epist. 239. ad Eusebium Samosatenum testimonia Bossuetus profert, in quibus rerum Orientalium, seu gestorum & sensuum ignoratia tamquam dissidii causa notatur. Nec mirum si Basilius, qui cum Orientalibus Meletio favebat, acrius aliquanto contra Romanos scripserit, qui cum Occidentalibus & Alexandrinis Paulino patrocinabantur.

tiones *in globo* variis censuris respective damnant, erroris accusant, si inter propositiones ejusmodi aliquæ veræ, & a piis sanctisque viris usurpatæ videantur. Id autem quam sit inane, facile quivis agnoscet, si animadvertat peculiarem horum decretorum, & harum condemnationum naturam. Cum enim censuræ plures sunt, & propositiones item plures damnantur *in globo* & *respective*, nulla censura cuivis propositioni singillatim affixa; ut justitia & veritas proscriptionis constet, haud necesse est omnes censuras & notas singulis propositionibus convenire; sed sufficit, si (1) aliqua saltem censura huic, vel illi conveniat, ut ex duabus Clementis XI. constitutionibus colligere licet. Porro inter censuras diversas, non omnes falsitatem aut hæresim notare solent, sed temeritatem, piarum aurium offensionem, æquivocationem, scandalum, vel captiosum sensum &c. quæ notæ cadere possunt etiam in propositiones aliquo sensu veras per se, sed quæ ob temeritatem, offensionem piarum aurium, scandalum, ac præsertim ob æquivocationem, ac falsum sensum, in quem trahi possunt, ac tractæ fuerunt a quibusdam, jure ab Ecclesia damnantur, ut ne idcirco verus sensus, quem sana interpretatione habere queunt, & in quo a viris piis sanctisque fuerint acceptæ, damnatus credatur. Hac in re, quæ laudata Pontificia proscriptionum decreta ab errore satis superque vindicat, si quis plura desideret, adeat Melchiorem Canum *de Locis Theolog.* lib. 12. c. 10. Confer etiam Cardinalis Norisii dissertationem II. apologeticam (2) Monachorum Scythiæ cap. 1. ubi quasdam pro-

---

(1) Clemens XI. in Brevi diei 20. Novembris 1716. ait: *Censuris variis*, *quas* respective, *ut ajunt*, *hoc est*, *singuli* (articuli) *eorum SALTEM ALIQUAM merebantur*, *inustos usitato more proscripsimus*. Et in Constitutione *Pastoralis officii* clarius explicans scribit: *Constitutionem promulgavimus*, *in qua plures noxios articulos ex eodem libro excerptos censuris variis*, *quas* respective, *ut ajunt*, *hoc est*, *singuli ALIQUAM SALTEM earum notatos promiscue pro hujusce sanctæ sedis more proscripsimus*.

(2) Horum Monachorum propositionem *de uno ex Trinitate* &c. ab Hormisda Papa haudquaquam damnatam, & quid in ipsis reprehensum, idem Norisius fuse explicat dissert. I.

propositiones, immo & verba æquivoca in diverso sensu Ecclesiam modo approbasse, modo reprobasse ostendit, ut ne infallibilitati ejus præjudicium creetur.

Objectum ex epist. S. Columbani. 44. Quid morer in respondendo objectis S. Columbani verbis ex epistola ad Bonifacium IV. ubi scripsit: *Multi dubitant de fidei vestræ puritate;* rogatque, *ut caligo suspicionis tollatur de cathedra S. Petri;* & addit: *Jam vestra culpa est, si vos deviastis de vera fiducia, & primam fidem irritam fecistis. Merito vestri juniores* (idest *inferiores*) *vobis resistunt, & merito vobiscum non communicant.* Ita sanctus vir, novus homo ex Hibernia vel Scotia in Italiam vix adductus, ignarus rerum gestarum circa quæstionem de tribus Capitulis, deceptusque a schismaticis istarum partium; ita, inquam, læsæ fidei a Romanæ sedis Pontificibus, qui eadem Capitula jam inde a Vigilio damnaverant, dubium & suspicionem inspersit, ex schismaticorum utique sensu, a quibus ipsorum Capitulorum condemnatione, impetita venditabatur Calchedonensis concilii fides. Quid autem nobis obesse possunt verba ex schismaticorum sensu a S. viro per subreptionem scripta in causa, cujus definitio jam ab annis circiter sexaginta a generali Concilio V. edita, & approbata, atque confirmata non solum a Vigilio, sed a pluribus etiam continuatæ successionis Romanis Antistitibus, nec non a tota Ecclesia catholica eisdem consentiente recepta, ex ipsis adversariorum principiis in dubium revocari non poterat? Qua cohærentia objectum hoc ab illis ingeritur? Erravit profecto S. Columbanus criminationes schismaticorum incaute suscipiens, cum præsertim indicarit dubium de Pontificum fide in quæstione, quæ proprie non versabatur circa fidei materiam, sed circa personas, ut notavimus supra num. 39. Qui porro ingerunt verba ejus per subreptionem ex schismaticorum erroneo sensu improvide suscepta, velim potius animadverterent illa ex suo sensu ab eodem Columbano in eamdem epistolam inserta: *Ego enim credo semper columnam Ecclesiæ* (idest fidem) *firmam esse in Roma;* sicut & illa: *Nos enim* (idest Scoti & Hiberni nationales sui) *devincti sumus cathedræ S. Petri*: quæ communem suæ nationis, immo traditionis catholicæ sententiam, debitamque cum Romana cathedra unitatem, fideique ejusdem cathedræ firmitatem declarant.

45 Ad

45 Ad hoc idem trium Capitulorum negotium pertinet non absimilis objectio * Bossueti ex epistolis Pelagii I. de cujus fide cum dubitassent nonnulli ob eorumdem trium Capitulorum condemnationem, uti S. Columbanus dubitationem ingessit de fide Bonifacii IV. rationem suæ fidei reddidit idem Pelagius, numquam allegato privilegio infallibilitatis. Huic autem objecto facilis responsio est. Qui enim de fide alicujus dubitant, de ipsius infallibilitate saltem dubitent oportet. Ad ejus vero fidem purgandam nihil apud dubitantes prodesset infallibilitatis privilegium proferre, quod iisdem certum non est. Rationes propriæ fidei, quæ in dubium vocatur, ab eo sunt afferendæ, omisso infallitatis argumento, quod in ejusmodi circumstantiis esset inefficax & ineptum. Dubium porro in re præsenti versabatur, non circa aliquam definitionem fidei a Pelagio I. editam (quod tamen propositum nostrum exigeret), sed circa decreta Pontificia, quæ in quæstione de quibusdam solummodo personis, &, notante eodem Pelagio I. *extra fidem* posita, tria Capitula condemnaverant, perinde ac si dubium esset, num hæc Capitula condemnantes, fidem a S. Leone & a Calchedonensi concilio definitam tenerent. Id ut revinceretur, professio fidei, quæ cum S. Leonis, & Calchedonensis synodi definitione conveniret, necessaria fuit; nec infallibilitatis privilegium solas proprie dictas definitiones respiciens fuisset opportunum. Neque reponas, apud eos saltem ex antiquis, qui de ipsis proprie dictis definitionibus Pontificum aliquando dubitarunt, istorum infallibilitatem certam non fuisse. Numquid enim quia nonnulli antiqui dubitarunt de quibusdam dogmatibus definitis in generali concilio, hæ definitiones re ipsa non erant infallibiles? Erant utique, quia eorumdem generalium conciliorum infallibilitas, apud illos licet incerta, ex certis principiis certa est. Num vero Romanorum quoque Pontificum infallibilitas in proprie dictis definitionibus fidei sit pariter certa, ex principiis hac in dissertatione constitutis Lector judicet: & siquidem ex iisdem principiis totoque systemate probe demonstrata ac per se certa judicetur; dubitationes nonnullorum etiam veterum nihil præjudicii afferre poterunt. Et sicut qui dubitarunt, vel etiam olim contradixerunt definitionibus conciliorum generalium, erras-

* L. 9. Defens. al. 14. c. 24.

Cur a R. Pontificibus non allegatum privilegium infallibitatis contra dubitantes.

se probantur; ita etiam erraffe dicendi sunt, qui dubitarunt, vel se se opposuerunt proprie dictis definitionibus Pontificiis (ut illis accidit, qui in Calchedonensi difficultates moverunt contra dogmaticam S. Leonis epistolam; unde * corrigendi fuere, & ad debitam unitatem adducendi) : nec errantium quantumvis antiquorum auctoritas adversariis Pontificiam infallibilitatem negantibus prodesse potest.

* *Vid. sup. c. 13. n. 68. & seqq.*

§. XI.

Conclusio Operis.

46 Interim ut concludamus, cum nulla Pontificum facta, nulli, qui objiciuntur, ipsorum errores, qui soli contra Pontificiam inerrantiam efficaces videri poterant, sint errores definitionum fidei; stare igitur debet eorumdem Pontificum infallibilitas in definiendis controversiis fidei, quam tum ex promissis Christi, tum ex Patrum traditione asserendam vidimus Apostolicæ cathedræ Romanisque Antistitibus, cum ex primatus officio aliquid decernunt ob vindicandam fidei unitatem, & ob confirmandos fratres in fide: nihilque excusationis superest errorum prætextu, quominus definitionibus ejusmodi, cum e S Petri cathedra eduntur, ea fidei unitas adhibeatur, quam jure primatus eisdem præstandam toto hoc opere demonstravimus.

Theologica demonstratio infallibilitatis Pontificiæ in definitionibus fidei unde deducta.

47 Nolim hic quempiam adversariorum offensionis & querelarum occasionem capere ex verbo *demonstravimus*, aliisque similibus, quæ Pontificiæ infallibilitatis thesim omnino certam ac evidenter demonstratam præferunt. Is autem, quicumque sit, animadvertat, quæso, me hujus demonstrationis naturam ex duobus deduxisse; primo ex principiis de vi ac ratione primatus, quæ ab ipsis adversariis concessa; demonstrationi gignendæ aptissima sunt: dein ex promissis Christi, quæ Petri fidei facta, fidei quoque successorum ejus æqua ratione conveniunt. Quoad primum nonne ipsis adversariis concedentibus primatus, qui est prærogativa personalis solius Petri & successorum ejus, jurisdi-

jurisdictionem personalem iisdem attribuit primario directam ad vindicandam, & perpetuo conservandam in Ecclesia fidei unitatem? Nonne hæc jurisdictio ut ad eum finem ex Christi institutione consequendum apta sit, ut esse debet, vim coactivam involvit, sine qua unitas fidei vindicari & custodiri non posset? Hæc vis coactiva, ratione primatus competens, quæ non uni Petro, sed & successoribus ejus eodem primatu præditis tribuenda est, nonne affert necessitatem, seu obligationem conveniendi cum ipsis in fide? Hanc necessitatem nonne aperte declaravit S. Irenæus, & similiter aliorum quoque Patrum traditio, quorum textus si non omnes singillatim ipsam necessitatem exprimunt, uti S. Irenæus aliique expresserunt; ita tamen inculcant atque commendant unitatem ejusdem fidei Romanæ, ut æquivalenter necessitatem declarent, cum præsertim ex claris expressisque testimoniis minus clara in eamdem sententiam interpretanda sint, ut omnia cum principiis præstitutis atque concessis vim coactivam exigentibus probe concordent? Nonne hæc vis coactiva ratione primatus fidei Romanæ sedis, cathedræ, atque ecclesiæ attributa, cum ita sit personalis Romanorum Pontificum, uti personalis est ipse primatus, de ea fide Romanæ sedis, cathedræ, & ecclesiæ intelligenda est, quam ipsi Romani Pontifices ex primatus fine & officio docent ob continendam vindicandamque fidei unitatem, uti idem Bossuetus interpretari coactus fuit? Vide supra hoc ipso capite num. 17. Mirum, si quis hanc coactivam vim, eam conveniendi necessitatem afferens, quæ ex primatu fluit, *propter potentiorem*, ut ait Irenæus, *principalitatem*, quispiam abjudicet iis, in quibus tantum est vis ac ratio personalis primatus, ut attribuat aliis, qui primatu carent! Ex hac tandem necessitate conveniendi cum fide, quam summi Pontifices jure primatus docent atque definiunt, nonne eorum infallibilitas in fidei definitionibus necessario sequitur? Vide supra hoc eodem capite num. 3. Hæc ex principiis expositi systematis de vi ac ratione primatus. Promissa vero Christi, quæ explicavimus, facta S. Petro, & successoribus ejus aptata traditione Patrum, qui idcirco Romanam fidem immotam & indefectibilem adstruunt, nonne multo evidentius hanc infallibilitatis prærogativam Pontificiis definitionibus vindicant? Quid ad Theo-

logicam demonstrationem constituendam desiderari amplius potest?

48 Quod si adhuc adversarii antiquitatem laudantes, quæstionem de infallibilitate Pontificum, quæ apud antiquos ex proposito agitata non legitur, nolunt discutere; præte- Antiquorum exempla imitanda circa definitiones Pontificias. reant per me licet, dum in praxi eos imitentur. Quoties enim aliqua definitio dogmatica e Romana sede emanavit, illam statim semper ab Ecclesia & ab Ecclesiæ filiis obsequentissime susceptam legimus, neque potuisse quemquam de ea ambigere, aut ipsam quasi dubiam examini subiicere, nisi forte ad monendos & convincendos dubitantes, ut ad unitatem ejusdem fidei catholicis omnibus necessariam revocarentur, antiquorum exemplis fusius propositis vidimus. Hæc itaque illustria & notissima antiquorum exempla imitantes nostri catholici doctique adversarii, qui eamdem fidei unitatem cum Romanæ sedis fide penitus necessariam coguntur fateri, iis, quæ edentur, Pontificiis decretis circa fidei doctrinam prompte obsequentes, dicant cum Patribus Calche- *Vid. cap. 13. n. 67.* donensibus: *Anathema ei, qui non ita credit. Petrus per N. summum Pontificem loquutus est.* Dicant cum S. Petro Chry- *Epist. ad Eutych. Vid. sup. cap. 13. n. 72.* sologo: *His, quæ a beatissimo Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas; quoniam B. Petrus, qui in propria sede & vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.* Quod si quidam ex pertinacia tumultus excitent, dicant cum Augustino: *Inde rescripta venerunt; causa finita est: utinam error aliquando finiatur!* Et rationem, si velint, sumant ex illa ejusdem Augustini sententia, qua de ejusdem sedis indefectibili doctrina haud ambigendum ostendens, di- *Ps. contra partem Donati.* xit: *Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ:* vel ex illis concinentibus S. Hieronymi: *Super hanc* *Epist. ad Damasum.* *petram ædificatam Ecclesiam scio.* Ex quo repeti poterunt etiam illa de quovis Pontifice, quæ de Innocentio I. idem Hieronymus Demetriadi præscripsit: *Ut S. Innocentii, qui Apostolicæ cathedræ successor est, teneas fidem, nec peregrinam, quamvis tibi prudens callidaque videaris, doctrinam recipias.* Quicumque aliis utatur verbis atque sententiis, quæ de doctrina fidei Apostolicorum Romanæ sedis Pontificum dubitantem, aut renitentem præferant, nullo catholicorum veterum sanctorum Patrum legitimo exemplo purgabitur; & siquidem debitam obedientiam pertinaciter recu-

fet,

ret, unitatem fidei deferet non solum Romanæ, quacum omnes undique fideles convenire necesse est, ut ex S. Irenæi vetustissimo Gallicanæ ecclesiæ Episcopo audivimus, verum etiam totius Ecclesiæ catholicæ, quæ cum Romana semper adhæsit, & adhærebit semper in fide. Caveant autem omnes quam maxime, ne cum quibusdam (1) protestentur, se toto corde adhærere Romanæ cathedræ tamquam centro catholicæ unitatis, communionemque non solum velle, sed etiam tenere cum sede Apostolica, Romanoque Pontifice successore S. Petri, dum definitionem dogmaticam ab isto editam reiiciunt, vel ab ea appellationem interponunt. Frustra enim communionis unitatem jactant, quæ nequit subsistere sine unitate doctrinæ, seu fidei: unde valet hic illud Flaviani ad Paulinum: *Si Damasi communionem amplecteris, o amice; doctrinæ nobis manifestam similitudinem* (idest *unitatem*) *ostende*. Separatio, seu præcisio a communione sedis Apostolicæ summopere timenda est præsertim ab eo, qui fidei unitatem tenere nolit; unde scribebat S. Cyrillus Alexandrinus ad Joannem Antiochenum: *Nos enim sequemur, quæ illi* (Occidentales scilicet, & præcipue Romanus Pontifex) *judicaverunt; veremur nempe, ne a tantorum communione excidamus*. Cuique vero catholico servanda sunt illa Hieronymi ad Damasum: *Ego nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, idest cathedræ Petri communione consocior. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit .... Quicumque tecum non colligit, spargit; hoc est, qui Christi non est, Antichristi est*. Hæc antiquorum doctrina, hæc antiquorum exempla sunt. Hæc sequantur, qui antiquos laudant, & se

Theodoret. Hist. lib. 5. c. 3.

Vid. supr. c. 13. n. 57.

(1) De hac protestatione notanda sunt, quæ Honoratus Tournely scripsit in relatione actorum sacræ Facultatis Parisiensis eruta ex actis ejusdem Facultatis, & Parisiis impressa an 1730. *Verbis quidem in speciem catholicis protestantur illi se Apostolicæ sedi tamquam unitatis centro adhærere, sed mera verba sunt* (*pace eorum dictum sit*) *illusione ad fucum populis faciendum plena*.

& se sequi gloriantur ; nec ad inania quædam commenta antiquis prorsus ignota confugiant, quæ qui sectantur & ingerunt, ut practice se subtrahant ab obedientia dogmaticis præcipue definitionibus sedis Apostolicæ debita, eam unitatem fidei convincuntur deserere, quam ex primatus præcipuo jure cuique Christiano necessariam me plane demonstrasse crediderim.

F I N I S.

A P-

APPENDIX

Ad §. I. Capitis XI.

De Sanctis viris, qui floruerunt in schismatibus Meletii Antiocheni, & Acacii Constantinopolitani. Num & quatenus caruerint communione sedis Apostolicæ.

1 PRobata capite undecimo libri præcedentis necessitate communionis omnium catholicorum cum Romanæ sedis Pontificibus, uti ex catholico dogmate confitendum est, & adversarii quoque catholici adversus schismaticos & hæreticos fatentur, memini me spopondisse Appendiculam, in qua declararem latius, num & quatenus in duobus schismatibus Meletii Antiocheni, & Acacii Constantinopolitani quidam fuerint Apostolicæ communionis expertes, & nihilominus inter sanctos etiam a Romanis habiti sint, & adhuc habeantur. Meletius nimirum Antiochenus Episcopus a Romana quoque ecclesia sanctorum fastis adscribitur, licet Romanus ejus temporis Antistes non cum ipso, sed cum Paulino eidem ecclesiæ præfecto communicaret; unde Antiochenum schisma, quod multos in partes distraxit, conflatum est, aliis Meletium, aliis Paulinum Antiochenæ sedis Episcopum agnoscentibus. In Acaciano porro schismate, quod Orientis ecclesias a Romana communione sejunxit in annos circiter triginta quinque, inter Orientales sanctos extiterunt S. Macedonius Episcopus Constantinopolis, S. Daniel Stilita, S. Sabas, S. Theodosius Cœnobiarcha, S. Elias Episcopus Hierosolymorum, S. Flavianus Antiochenus, & S. Joannes Silentiarius.

2 Verum quoad S. Meletium Antiochenum, qui absens ad eam sedem promotus fuit, quæcumque fuerint circumstantiæ electionis ejusmodi, coeuntibus in hanc non solum catholicorum, sed Arianorum etiam suffragiis, e quibus postremis timendum erat, ne si ipse huic electioni non acquiesceret, aliquis Arianus ad eam sedem eveheretur, cum maximo periculo catholicæ fidei; certum est eum statim, *De Sancto Meletio Antiocheno.*

tim, ut catholicæ doctrinæ prospiceret, publice professum Nicænam fidem, eamdemque ita forti animo propugnasse contra Arianam perfidiam, ut hac de caussa in Arianorum odium incurrerit, ac tria exilia subierit. Exilii autem tempore habita fuit synodus Alexandrina, in qua editum celebre decretum, ut illi quoque in communionem reciperentur, qui Arianorum communione fuerant polluti, dum Nicænam fidem profiterentur. Hinc S. Meletius, qui tam apertam Nicænæ fidei professionem etiam exilio confirmatam ediderat, ab omnibus catholicis in communionem & uti Antiochenus Episcopus fuisset receptus cum suis, qui se se jam ab Arianorum communione separaverant, nisi Lucifer Calaritanus ante ejus decreti notitiam nimium præceps, Antiochenæ sedi præfecisset Paulinum, ex qua ordinatione Orientalis ecclesia in partes abiit, paucis Paulino, aliis autem pluribus Meletio adhærentibus. Quod si Romanus Pontifex cum Occidentalibus & Ægyptiis Paulinum recepit; non tamen pollutæ communionis, nec ab ecclesia præcisus ab iisdem est habitus S. Meletius, quocum omnes fere Orientis Episcopi communicabant, & in his S. Basilius, S. Gregorius Nazianzenus, S. Gregorius Nyssenus, & alii, qui profecto Romanæ sedis communione gaudebant; neque idcirco hi a Romanis Pontificibus Apostolica communione privati, aut reprehensi, perinde ac si Meletii communione contaminati fuissent. Qui autem cum illis communicat, qui immediate communicant cum sede Apostolica, satis per hos cum eadem sede communicat, ut perspicue colligitur ex illis Optati, quibus Donatistis ajebat: *Si inde habetis aliquem unum* (qui communicet cum Ecclesiis Apostolicis), *per unum communicatis & ceteris Angelis* (Angelorum nomine Episcopos ex Apocalypsi intelligit) *& per Angelos supra memoratis ecclesiis, & per ipsas ecclesias nobis*. Neque absimiliter S. Hieronymus epist. 82. ad Theophilum scripsit n. 11. se satis communicare cum ecclesia Hierosolymitana, a cujus actuali communione erat disjunctus, quia comunione actuali jungebatur Romanæ ecclesiæ, ipsique Theophilo, nec non & presbyteris degentibus in vicuto Bethleem, qui cum Joanne Hierosolymorum Episcopo immediate communicabant. *Quod scribit nos per te & Romanam ecclesiam communicare ei, a qua videmur communione separati, non est necesse ire tam longe. Et hic in Palæstina eodem modo*

Numquam fuit præcisus ab unitate catholica, nec caruit umquam catholica communione saltem mediata cum sede Apostolica, quæ ad catholicam unitatem sufficit.

Lib. 2. c. 6.

modo ei jungimur . . . . . . In viculo Bethleem presbyteris ejus, quantum in nobis est, communione sociamur. Non ergo defuit S. Meletio omnis cum Romano Pontifice unitas atque communio, quæ saltem mediata negari non potest.

3 Solum defuit, seu potius suspensa fuit communio immediata, sive quod communionis litteræ immediate a sede Apostolica tradi non possent ad ipsum tamquam Antiochenum Episcopum, cum datæ fuissent Paulino, nec duobus concedendæ essent, ne contra Nicænum canonem duo ejusdem urbis Episcopi probarentur; sive quod in turbulentissimis ejus temporis circumstantiis, Romanis tanto intervallo discretis, haud satis perspecta esset Meletii fides, quæ falsis suspicionibus a nonnullis impetebatur; unde ob Orientalium rerum apud Occidentales ignorationem, hos Paulino datis litteris communionis, attribuisse Episcopatum Antiochenum, frustratos autem *virum Dei admirabilem Meletium* scripsit S. Basilius epistola 349. nunc 214. ad Terentium Comitem: quæ omnia cum immediatæ communionis impedimentum culpa ejus vacuum præferunt, tum vero nec ipsi mediata saltem communione fruenti, nec sanctitati ipsius pluribus documentis comprobatæ quicquam præjudicii exinde inferri posse patefaciunt.

Immediata communio ipsi a Romano Pontifice negata, vel suspensa quæ, & cur.

4 Ceterum immediatam quoque Romanæ sedis communionem eidem aliquando concessam dubitandum non est, siquidem cum Paulino, qui ea immediate fruebatur, pacem abs se sedulo quæsitam & æquis conditionibus oblatam conciliavit, ut Socrates & Sozomenus testantur. Hac sane conciliatione in Occidentem allata, acceptisque utriusque partis, Meletii scilicet & Paulini, litteris Occidentales Episcopi congregati in Aquilejensi concilio an. 381. S. Ambrosio præside, Theodosium Imperatorem pro utraque parte rogarunt, perinde ac si utraque in communione catholica existeret. Certe vero Meletium Romanæ sedis communione haudquaquam privatum non solum illud adstruit, quod, cum in disputatione quadam communio cum Romano Pontifice probanda esset, Damaso se adhærere Meletius professus est, ut liquet ex Hieronymi epistola 16. ad eumdem Damasum; idque ita probavit, ut Sapores ab Imperatore Missus, controversas ecclesias eidem adjudicaverit Theodoreto teste; verum etiam, immo multo apertius adstruit illud (ut Tillemontius fatetur) quod plures Meletii litteræ in Occidentem missæ, rejectæ ab Occidentalibus non fue-

Immediata communione aliquando donatus.

In Meletio art. 9.

re, uti rejecissent proculdubio ex veteri constantique eorum temporum disciplina, si eum a catholica & Romana communione avulsum judicassent. Quod siqua difficultas circa Meletii fidem falsis rumoribus disseminata immediatam communionem aliquandiu suspendit; ea satis disjecta atque sublata fuit ex gestis in Antiochena synodo anni 379. ubi Meletius primus omnium recepit subsignavitque litteras synodi Romanæ antea allatas in Orientem a Sabino Mediolanensis Ecclesiæ diacono, & recentiora decreta Damasi missa per Dorotheum presbyterum, quæ errores ejus temporis expresse proscribunt. Hæc quidem Antiochenæ synodi gesta exhiberi in documento edito e codice, quem vidit Holstenius, & recuso in editione Veneta Conciliorum P. Labbei tom. 2. col. 1043. ubi primum illa epistola, tum ista decreta, seu decretorum fragmenta, ac tandem Meletii & aliorum Episcoporum Orientalium subscriptiones afferuntur cum hac clausula: *Explicit synodus Romana & Antiochensis*, satis probasse nobis videmur in *Tractatu de antiquis collectionibus canonum* part. 2. c. 9. in quo manuscriptam collectionem Veronensem eadem gesta continentem, & cum Holsteniano codice concinentem descripsimus. Hæc porro gesta & subscriptiones, quæ *tomi* nomine laudantur a Patribus Constantinopolitanæ synodi anni 382. can. 5. & in eorumdem Patrum epistola ad Damasum (ut ibidem animadvertimus), ad ipsum Pontificem a Meletio & ceteris Antiocheni concilii Patribus missa, omnem circa fidem ejus suspicionem deterserunt, ac propterea adeo fuerunt suscepta, ut in scriniis Romanæ ecclesiæ authenticum eorum exemplum repositum & custoditum fuerit, quod immediatæ communionis argumentum est. Nihil ergo obest, quin tantum episcopum de catholica fide, pro qua ter in exilium missus fuit, optime meritum, & ob eximias virtutes a sanctissimis viris Basilio, utroque Gregorio Nazianzeno & Nysseno, Ioanne Chrysostomo, aliisque maximis laudibus celebratum inter Sanctos Confessores non solum Græca, sed Latina etiam recensuerit ecclesia.

Vid. tom. 3. operum S. Leonis edit. Ven. an. 1757. pag. CXXIV.

De schismate Acaciano.

5 Difficultas autem in Acaciano schismate maior videtur quoad eos sanctos, qui ejus schismatis tempore in Oriente floruerunt. Quam ut facilius disiiciamus, quædam principia præstituenda videntur. Schisma proprie dictum, uti monuimus c. 11. n. 3. illud est, quo quis ab unitate Eccle-

Ecclesiæ catholicæ, ejusque centro Romano Pontifice sponte sua se separat, ut perspicue docuit S. Thomas 22 q. 39. a. 1. *Proprie schismatici dicuntur, qui propria sponte & intentione se ab unitate Ecclesiæ separant .... Ecclesiæ autem unitas in duobus attenditur, scilicet in connexione membrorum ad invicem, seu communicatione, & iterum in ordine omnium membrorum ad unum caput.... Hoc autem caput est ipse Christus, cujus vicem in Ecclesia gerit summus Pontifex; & ideo schismatici dicuntur, qui subesse renuunt summo Pontifici, & qui membris Ecclesiæ ei subjectis communicare recusant*. Quod siquis non se separavit ab unitate Ecclesiæ, nec a communione summi Pontificis membrorumque Ecclesiæ summo Pontifici adhærentium, sed vel præcisus fuit ab unitate Ecclesiæ & communione capitis ac membrorum ejusdem Ecclesiæ per excommunicationis sententiam, vel iis in locis & circumstantiis est, in quibus summus Pontifex communionem aliqua de causa ipsi denegat, tunc distinguendum est. Vel enim sic præcisus ab unitate & communione nihil curat, ut in unitatem & communionem recipiatur: & ita separationem ex propria contumacia approbans, schisma implicite vult, & veluti schismaticus iure habendus erit, uti aperte inter ceteros fatetur Nicolius lib. 2. *de Unitate* c. 10. his verbis: *Car le desir de l'union actuelle avec tout le corps est essentiel & indispensable, de sorte qu'un fidele, quelche injustement excommunié qu'il eut été, diviendroit schismatique dès lors qu'il ne prendroit, & ne rechercheroit pas toutes les voyes possibles & justes de se reunir avec l'Eglise*. Idest Latine: *Desiderium unionis actualis cum toto corpore essentiale & necessarium est, adeo ut Christifidelis, quantumvis esset iniuste excommunicatus, schismaticus fieret ex eo, quod non adhiberet, nec quæreret omnia media possibilia ac justa, quibus in unitatem Ecclesiæ rediret*. Vel unitatem & communionem quibuscumque rebus quærit; nec obtinere potest, eo quod aliquod impedimentum obsistat: & tunc iterum est distinguendum. Vel enim impedimentum, quod interponitur, ne ad communionem & unitatem, quam expetit, recipiatur, ob culpam ejus non tollitur; & tunc non excusatur, voluntatique & contumaciæ ejus, qua impedimentum tollere abnuit, tribuenda erit separatio, quæ idcirco schismatis malitiam involvet. Secus autem dicendum, si interjectum impedimentum ipsius culpa careat, nec ejus

De præcisis ab unitate per excommunicatione.

De impeditis ab obtinenda communione

culpa fiat, quo minus tollatur. Præclarum hac in re illud Augustini in libro *De vera religione n. 11: Sæpe etiam finit divina providentia per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum seditiones expelli de congregatione Christiana etiam bonos viros. Quam contumeliam vel injuriam suam cum patientissime pro Ecclesiæ pace tulerint, neque ullas novitates vel schismatis vel hæresis moliti fuerint; docebunt homines, quam vero affectu, & quanta sinceritate caritatis Deo serviendum sit. Talium ergo virorum propositum est, aut sedatis remeare turbinibus: aut si id non sinantur, vel eadem tempestate perseverante, vel ne suo reditu talis, aut sævior oriatur, tenent voluntatem consulendi etiam eis ipsis, quorum motibus perturbationibusque cesserunt, sine ulla conventiculorum segregatione usque ad mortem defendentes, & testimonio juvantes eam fidem, quam in Ecclesia catholica prædicari sciunt. Hos coronat in occulto Pater, in occulto videns. Rarum hoc videtur genus; sed tamen exempla non desunt; immo plura sunt quam credi potest.* Justi ergo & sancti esse possunt, ita ut a Deo coronentur, qui sine proprio reatu a communione & unitate Ecclesiæ præcisi, recipi expetunt, atque contendunt, sed aliunde impediuntur. Hic vel maxime locum habet illa ejusdem Augustini ratio epist. 78. n. 4. *Quid enim obest homini, quod ex illa tabula* (nimirum e sacris diptychis, e quibus delebantur excommunicatorum nomina) *non vult eum recitare humana ignorantia, si de libro viventium non eum delet iniqua conscientia?*

Actualis communio non semper actu necessaria.

6 Neque vero ex his colligas, actualem communionem & unitatem externam cum Ecclesiæ corpore ejusque visibili capite Romano Pontifice ad salutem non esse penitus necessariam. Est enim actu necessaria Ecclesiæ visibili, ut inter varias societates Ecclesiæ nomen præferentes discernatur, quænam sit vera Christi Ecclesia; uti statuimus n. 1. & 2. Quod autem Ecclesiæ visibili necessarium est actu, singulis quoque ejus membris, quoad fieri potest, actu est ad salutem necessarium, adeo ut cuique nitendum sit, ut eam communionem actu teneat. At si quis iis in circumstantiis versetur, in quibus, etsi maxime velit, ab ea communione actuali non sua culpa, sed aliunde impediatur; ipsi, quoad duret ejusmodi impedimentum, ad salutem actu necessaria non est. Idem scilicet dicendum de communionis actualis necessitate ac de baptismo actuali. Hoc omnes catholici actu necessarium fatentur, ut quis sit in corpore Ecclesiæ.

clesiæ. At impeditis ab eo percipiendo, actu non est ad salutem necessarium, *cum ministerium baptismi non contemtus religionis, sed articulus necessitatis excludit*, ut Augustinus tradidit lib. 4. de Bapt. c. 22. cui concinit S. Bernardus in tractatu de Baptismo ad Hugonem de S. Victore c. 2. Hinc catechumenus, seu quicumque alius, qui baptizari desideret, sed impotentia, vel impossibilitate prohibeatur, cetera autem ad salutem necessaria non desint, eo in voto decedens salutem consequetur. Idem accidet etiam præcisis ab unitate & communione Ecclesiæ, si ad eam omnibus modis contendant, & in ceteris recte se se gerentes aliunde impediantur. Utrique nimirum unitatem & communionem Ecclesiæ, qua actu carent, affectu tenent; & quamvis non sint in visibili unitate & corpore Ecclesiæ, unitate tamen spiritus sunt intus in ipsa Ecclesia, cui voto & caritate adhærent; unde Augustinus de probis viris atque spiritualibus absque ipsorum vitio ab Ecclesia præcisis scripsit: *Spirituales autem, sive ad hoc ipsum pio studio proficiscentes, non sunt foras; quia & cum aliqua vel perversitate, vel necessitate hominum videntur expelli, ibi magis probantur, quam si intus permaneant, cum adversus Ecclesiam nullatenus eriguntur, sed in solida unitatis petra fortissimo caritatis robore radicantur*. Qui hanc unitatem spiritus habet, unitatem quoque actualem cum Ecclesiæ corpore & capite quærere omni nisu debet, ut Nicolius loco laudato tradidit. *Nam essentiale est spiritui unitatis catholicæ ad actualem unitatem & communionem, quæ est naturalis status corporis Ecclesiæ, tendere*, ita scilicet ut per hominem non stet, ne actu fiat. Sola impossibilitas, seu impedimentum, quod absque hominis culpa aliunde obsistat, eum poterit excusare, & saluti ejus, dum adsint cetera, nihil præjudicii afferre.

Lib. 1. de Bapt. c. 17.

7 Videant ergo, quam perperam se se nonnulli purgare eo nomine existiment, quod a communione sedis Apostolicæ non se separarint, sed ab ipsa sede separati fuerint, dum hæc separatio ex eorum culpa originem duxit, & pertinacia ipsorum in causa est, ne in communionem recipiantur. Hac eadem ratione se a schismate defendere conati sunt plures recentiores hæretici, sicut olim eadem de causa se se studuerunt purgare inter ceteros antiquos hæreticos Montanistæ, cum se non exisse de Ecclesia, sed ab ea invitos fuisse exclusos atque communione privatos, &

exin-

exinde satis tutos præferebant, ut probat Cardinalis Ursius in dissertatione Apologetica pro SS. Perpetua & Felicitate c. 2. §. 7. Quæ excusatio si non probatur ab adversariis catholicis, dum pro vindicanda illorum separatione ab Ecclesia affertur; quomodo eamdem probare poterunt, dum adducitur ob excusandam separationem a sede Apostolica per excommunicationis sententiam, quæ dum sejungit ab unitate & communione ejus sedis, quæ catholicæ Ecclesiæ est fundamentum, ab unitate & communione ipsius Ecclesiæ ei fundamento incumbenti uno eodemque ictu præcidit? Confer quæ in hanc rem luculenter protulit Illustrissimus Fenelonus Archiepiscopus Cameracensis in Instructione pastorali diei 25. Junii Anni 1714.

8 His præmissis ad schisma Acacii Episcopi Constantinopolitani accedamus. In eum, qui ob communionem cum Petro Mongo hæreseos notato, nec satis purgato in ejusdem hæreseos suspicionem venerat, anathema a Romana synodo publice latum fuerat; ipse vero hoc facto indignatus, Romanum Pontificem e diptychis expungens, se se quoque ab ejus communione sejunxerat, & apertum schisma confecerat. Quæstio autem præsens non circa personam Acacii versatur, sed circa quosdam eo in schismate implicitos, ac primo circa Euphemium, & S. Macedonium, qui Acacio in eamdem sede successere. Hi porro non foverunt ipsum schisma, sed potius omni nisu conati sunt, ut Apostolicæ sedis communionem jamdiu vivente Acacio interceptam revocarent. Annuissent votis Romanæ sedis Antistites: at quominus id facerent, in causa fuit nomen Acacii, quod e sacris diptychis expungendum judicabant. Ne autem illi ipsum expungerent, non ea ratio fuit, quod nutarent in fide, pro qua ambo ita dimicarunt egregie, ut hostibus ejus se se objecerint aperte, & in exilium pro eadem pulsi, præclare ibidem obierint: sed aliæ fuerunt causæ, quæ pro ejus temporis & loci circumstantiis satis æquæ iisdem videbantur. Inter multiplicia fidei diffidia, quæ totum Orientem discindebant, atque turbabant, delere e diptychis Constantinopolitanæ ecclesiæ nomen Acacii videbatur diffidium non leve diffidiis addere non sine gravi periculo fidei. Populus enim Acacii nomen audire solitus, si deleretur, offensus, graves tumultus, & scandala excitaturus credebatur: quæ scandala subindicat Imperator Anastasius in litteris ad Hormisdam Pontificem, eisdem-

De Euphemio & S. Macedonio CP.

t. 5. Concil. Ven. edit. col. 573. 6. Confer col. 311. e.

demque scandalis ipse Imperator Acacii amantissimus favorem præstiturus fuisse videtur. Notæ sunt turbæ pares in Asia aliisque provinciis excitatæ, cum aliquot annos post de expungendis aliis Episcopis Acacii quondam communicatoribus ageretur, *Apud quos*, inquit Epiphanius ad eumdem Hormisdam, *nomina quondam sacerdotum suorum tacere difficile & impossibile esse videtur, tantaque eorum obstinatio est, ut omne periculum pro tali facto parati sint sustinere*. Idipsum testatur etiam Iustinus Imperator earumdem provinciarum memorans *clericos & populos omnibus pertentatos minis & persuasionibus, qui tamen nequaquam flexi sunt, ut tollant Antistitum & repellant nomina, quorum apud eos opinio floruit; sed morte vitam duriorem æstiment, si mortuos condemnaverint, quorum gloriabantur vita superstitum*. Idem Constantinopoli quoque timendum erat, ut ipse Iustinus suggerit; multo autem magis initio erat timendum, cum Anastasius Imperator Acacii memoriæ patrocinaretur. Has porro turbas ab hæreticarum partium Episcopis atque patronis in fidei detrimentum conversum iri catholici præsentiebant. Tantum autem malum ut isti impedirent, dissimulandum interin censuerunt nomen Acacii, & commodius tempus expectandum, nec Romanæ sedis præceptum hisce in augustiis & cum tanto fidei præsertim atque animarum periculo cogere judicarunt. Id consilii eruitur ex Orientalium Episcoporum epistola ad Symmachum, ubi communionis restitutionem implorantes, eam dissimulandi nominis Acacii causam afferunt, ne, si contra nitantur Episcopi catholici, eiiciantur, vel cogantur creditas sibi ecclesias deserere, sicque *in loca . . . hæretici ingredientes, lupi discerpant oves . . . Putas isti amore vitæ hoc faciant, an amore animarum?*

Ibi col. 669. c. *Ib. col. 672. c.* *Tom. 5. Conc. col. 435. c.*

9 Hæc quidem ratio haud satis probata Romanæ sedi, quæ sub hoc velamine simulationem & hæresim latere suspicabatur, ut apparet ex Hormisdæ epistola 52. At cum hæc simulationis & hæreseos suspicio reipsa a veritate abhorreret, propterea quod Euphemius & Macedonius non simulate, sed ex animo profitebantur fidem catholicam, pro cuius confessione ac defensione exilium etiam subierunt; Acacii autem nomen in diptychis dissimulandum crederent fidei & caritatis causa, quam explicavimus; quis non videat, eos in hisce circumstantiis potuisse credere se coram Deo excusatos a delendo nomine Acacii? Id sane ipsi etiam Romano Pontifici

col. 615. 6.

fici Anastasio fuisse perspectum videri potest, si modo vera sunt, quæ de eodem tradit Bibliothecarius. In eo enim ipsum fuisse tradit, ut, retento licet Acacii nomine, communicatorias litteras ad CP. Episcopum mitteret. Istud autem ne fieret, Romani Cleri dissensio effecit, quam idem Bibliothecarius indicat. Romanis scilicet animo insederat, reum fuisse Acacium, ac propterea indignum, qui in diptychis legeretur; eos vero, qui ipsius nomen retinendum contenderent, dubiam fidem præferre, vel saltem magnum inferre præjudicium fidei, quæ ex Acacii nomine non leve ab Eutychianis detrimentum captura credebatur. Hæ autem causæ etsi satis justæ pro Romana sede habendæ sunt, nequis ejus œconomiam atque constantiam, quæ cursu temporis expungendum obtinuit nomen Acacii, nimiæ severitatis, aut vitii coarguat; non tamen impediunt, quominus Acacii successores, qui rectam fidem tenebant, & propugnabant etiam acerrime, præsentius ac majus fidei & animarum periculum in delendo, quam in dissimulando ejus nomine ex circumstantiis sibi cognitis timere, ac proinde se fortiori præcepto adstrictos judicare potuerint, ut ne Apostolicæ sedis præcepto aliis præsumtionibus nixo obligarentur.

10 Hac vero in hypothesi quis interjectum restituendæ communionis impedimentum in Euphemii & Macedonii culpam (1) reiiciat, vel saltem in talem culpam, quæ nec

(1) Euphemius & Macedonius, quibus nulla propria culpa præcisis ab unitate, suspensa fuit communio Apostolica ob nomen Acacii, non multum distare videntur ab iis, quibus sine propria culpa existentibus in loco interdicto vetitum est sacra ibidem facere & ministrare, vel etiam ab iis, quibus per se haud excommunicatis interdicta est cum excommunicatis communio. Nihilo tamen minus si spiritualis, vel etiam corporalis justa necessitas, jure quoque canonum approbante, a culpa eximere aliquando potest celebrantes vel in loco interdicto, vel præsente, & non expulso excommunicato alias vitando, dum id non vergat in grave scandalum, aut in ecclesiasticæ auctoritatis, seu religionis contemtum; nonne illæ causæ scandalorum & periculi animarum ac fidei, ob quas Euphemius & Macedonius dissimulandum crediderunt in diptychis nomen Acacii, excusare ipsos poterant, dum vacarent Episcopalibus officiis?

nec exilio, quod pro fide catholica ad mortem usque fortiter perpessi sunt, purgari potuerit? Siqua nimirum culpa in ipsis admittenda sit (quæcumque illa fuisse credatur) eo quod dissimulaverint in diptychis nomen Acacii, dum Constantinopolitanæ sedi præfuerunt; nulla certe nova culpa ex eo nomine ipsis tribui potest, cum ab ea sede pulsi, expungere ipsum amplius non poterant. In exilio autem, quod pro Calchedonensi concilio subierunt, cum liberi ab Episcopalibus curis atque periculis, in sanctis operibus vitam transigentes anterioribus maculis abstergendis operam dederint; quis non videat, ipsos deleta ea, siqua fuerit, vel quæcumque fuisse credatur culpa, sanctitatem potuisse colere, & ad æternam gloriam pervenire? Hac sane ratione S. Hormisda summus Pontifex disparem multo cognovit ab Acacii causa successorum ejus causam, quippe quod *propter confessionem Calchedonensis synodi aliqui eorum* (nempe Euphemius & Macedonius) *fuerint exilio deportati*. *Ib. col. 613. c.*

11 Hac quoque de causa inter sanctos relati sunt etiam Flavianus II. Episcopus Antiochenus, & Elias Hierosolymorum Episcopus, licet non solum communicaverint cum Euphemio & Macedonio Romana communione carentibus ob nomen Acacii, verum etiam aliis quibusdam maculis tradantur aspersi gravioribus proculdubio, quam dissimulatio nominis Acacii, cum iidem ferantur se aliquando non ita fortes præstitisse in vindicanda synodo Calchedonensi, reprimendisque inimicorum ejus conatibus, uti se se constantes exhibuerunt Euphemius & Macedonius. Etsi vero has graviores maculas præsertim quoad S. Eliam imposturæ tribuendas non immerito existimem; communionis vero litteræ Euphemio ac Macedonio ab iisdem traditæ fuerint, propterea quod eos in vindicanda fide synodi Calchedonensis fortes deprehenderint, timendumque esset, ne, si eas non darent, inimici laudatæ synodi a catholicis Orientalibus haberentur, ut de S. Elia colligitur ex S. Sabæ Vita; certum tamen creditur hos ob communionem (quæcumque fuerit) cum Euphemio & Macedonio, Romanæ sedis communione caruisse. Quidquid autem fuit, aut fuisse præsumatur in ipsis maculæ, delevit saltem exilium, quod fidei causa pertulerunt, cujus quidem gratia eorum memoria commendatur in Romano Martyrologio his verbis die quarta Iulii: *Natalis Sanctorum Flaviani secundi Episcopi Antiocheni,*

De SS. Flaviano secundo Antiocheno, & Elia Hierosolymitano.

ni, *& Eliæ Episcopi Hierosolymorum*, *qui pro synodo Calchedonensi ab Anastasio Imperatore in exilium acti*, *victores migrarunt ad Dominum*. Licet vero obierint eo tempore, quo Romanæ sedis communione Orientalibus nondum restituta, expertes creduntur actuali ejusdem sedis communione, a qua consequenda non proprio vitio, sed aliunde fuerunt prohibiti; communionem tamen & unitatem spiritus constanter retinuerunt, & ornarunt sanctitate vitæ, quam cum Deus miraculis notam fecerit, in Sanctorum album ab Occidentali & Romana etiam Ecclesia relati fuerunt. Hæc ad vindicandos Euphemium & S. Macedonium Constantinopolitanos, S. Eliam Hierosolymitanum, & S. Flavianum secundum Antiochenum sufficiunt.

12 Faciliores sunt ceterorum Sanctorum vindiciæ, nimirum S. Danielis Stilitæ, S. Sabæ, S. Theodosii Cœnobiarchæ, & S. Joannis Silentiarii. S. Daniel, qui supra columnam sanctissime vitam exegit, & pro catholica fide plura certamina subiit, communicaverit necne aliquando cum Constantinopolitanis Episcopis post invectum schisma, ex vita ejus aliisque documentis non liquet, uti Tillemontius fateri coactus fuit in S. Daniele pag. 449. Conjectura autem ex eo ducta, quod Euphemius, cum de supremo ejus agone audivit, ad ipsum cum aliis accessit, ut interesset ejus morti, nihil evincit. Is enim eo pervenisse videtur, postquam idem Sanctus spiritum Deo reddiderat. Quod si ipsum accessisse credas ante ejus mortem; num cum eodem communicasse dici potest S. Daniel, qui supremum spiritum agens illum præsentem habuit, non abs se accitum, sed sua sponte ac fama ejus sanctitatis impulsum? Quoad funus ac sepulturam idem Sanctus caverat, ne Imperatoris aut alius cujusquam munera reciperentur eo forte consilio, ut contaminatæ communionis oblationes excluderet; sed omnia Rais insignis pietatis feminæ dispositioni curæque commisit. Num vero siquid egit Euphemius, cum funus prosequutus, sacrum corpus suis manibus deposuit, Daniele consentiente factum dici potest?

De SS. Saba, Theodoro Cœnobiarcha, & Joanne Silentiario.

13 Porro Sancti Sabas, Theodosius Cœnobiarcha, & Joannes Silentiarius, in quorum potestate non erat delere e diptychis nomen Acacii, non communicarunt cum Episcopis Constantinopolitanis schismatis tempore, sed cum Elia Hierosolymitano, qui ad Euphemium & Macedonium com-

communicatorias litteras dederat ob eam fidei causam, quam ex S. Sabæ vita indicavimus; cum Elia, inquam, sui cœnobii Episcopo communicarunt ob causas fidei utiles, vel necessarias, quæ sanctitati nihil officiunt. Cum porro iidem omnes post conciliatam cum Romana sede communionem diutius sanctissime vixerint, supremumque diem clauserint; hæc exempla nihil conferunt, ut probetur, etiam extra communionem Romanæ sedis, Romanorumque Pontificum posse quempiam Sanctorum albo adscribi, ac proinde illam non esse necessariam ad consequendam salutem. Illud autem ex dictis hactenus patere existimo, hanc actualem communionem per se necessariam esse rarissimis casibus tantum exceptis, in quibus aliquis eamdem omnibus studiis quæsitam, si absque sua culpa ab ea actu obtinenda aliunde impediatur, spiritu teneat, ut de excommunicatis ex falsi criminis præsumptione, vel etiam de catechumenis a baptismo percipiendo impeditis traditur: qui rarissimi casus ad eos frequentiores traduci non debent, ubi non exterior causa, sed propria voluntas, & refractaria inobedientia, vel alia culpa impedimentum apponat. Ceterum sicut rarissimorum casuum exceptio, in quibus aliqui sine proprio vitio impediantur a percipiendo baptismate, non destruit generale principium de necessitate baptismatis; ita exceptio pariter rarissimorum casuum, in quibus nonnulli citra proprium crimen fuerunt aliunde impediti ab obtinenda actuali communione Romanorum Pontificum sedisque Apostolicæ, generale principium de ejusdem communionis necessitate etiam ab adversariis asserta haudquaquam evertit, immo potius aliqua ratione confirmat, juxta illud vulgatum, *Exceptio firmat regulam in contrarium*.

Nicolii sententia de excommunicatione in opere. *De unitate Eccl. l. 2. c. 10.*

14 Antequam huic sectioni finem impono, haud prætermittendam arbitror * Nicolii sententiam, qua Acacianos eo nomine excusare nititur, quod excommunicatio Papæ in Acacium & communicatores ejus lata, ab Ecclesiæ corpore probata non fuerit. Justam quidem Romanæ sedi fuisse causam fatetur excommunicandi Acacium: at cum tam multi Orientales, qui se se ab ejus communione non separarunt, magna fuerint Orientalis ecclesiæ pars; hos, quibus haud probatam fuisse putat Pontificiam sententiam, Ecclesiæ nomine videtur intellexisse, ita ut iidem communicantes invicem, nihilum obstante eadem sententia, in Ec-

clesiæ corpore & unitate perstiterint. Nihil excogitari absurdius potuit. Hac enim in sententia vel excommunicatio Pontificis in Acacium ejusque participes lata, eo quod ab Ecclesiæ corpore probata non fuisse credatur, irrita ab initio præsumenda est, antequam constaret de Ecclesiæ approbatione atque consensu, vel non. Qui primum velit, is fateri debet, omnem excommunicationem etiam justam manere suspensam, atque tamdiu vim non habere, quamdiu ab Ecclesiæ corpore recepta & probata non sit: si enim ante probationem Ecclesiæ valeat, & excommunicatum ab Ecclesiæ corpore actu præcidat; nihil est, cur ad vim ejus Ecclesiæ approbatio requiratur. Ita quidem aliquatenus sentire videtur idem Nicolius, cum haudquaquam dubitandum esse ait de excommunicationibus sive a Romano Pontifice, sive a particulari synodo, sive ab Episcopo latis, *Quando hæc judicia ..... deinceps a tota Ecclesia probata & recepta fuerunt*, hac ratione subjecta: *Nam hoc in casu non solus Papa, nec solum concilium, aut Episcopus particularis ille est, qui separat ab Ecclesia, quos excommunicat; sed integrum corpus Ecclesiæ separat, & excommunicatio ejusmodi totius corporis auctoritate nititur*. Aliter vero sentiendum esse ait de excommunicationibus, quando alii Episcopi aliæque ecclesiæ iis non consentiunt; has enim si non omnino irritas affirmat, certe in dubium vocat: *Ces excommunications n'ont point été reguardees come certains & indubitables. Hæ excommunicationes haud habitæ sunt tamquam certæ & indubitabiles*. Id autem præter quam quod ad eludendas excommunicationes etiam justissimas ipsis quoque hæreticis facilem aditum aperit, ab Ecclesiæ mente & praxi quam sit alienum, perfacile agnoscitur; excommunicationes enim statim ac latæ sunt, ab Ecclesiæ corpore excommunicatum separare, semper judicatum fuit a catholicis, ut ne Ecclesiæ consensus sit expectandus. Solum cum ab inferiori judice feruntur, si judici superiori non probentur, rescindi possunt; non autem latæ ab initio suspenduntur, quoad Ecclesiæ consensus accedat. Immo nec per subsequentem appellationem suspenduntur, si vel injustæ sint; sed superiori judici per causæ cognitionem rescindendæ reservantur. Enimvero duplici tantum ex capite dubitari potest de excommunicationum valore, scilicet ex potestatis, seu jurisdictionis, vel ex materiei, seu causæ defectu. Non valet excommu-

Refellitur.

Ubi sup.

municatio, si potestas non sit legitima, aut jurisdictio aliqua ex parte (ex. gr. per reservationem) sit impedita. At si potestas legitima sit, & jurisdictio non sit impedita; nullus dubitat de excommunicationis valore, etiamsi fortassis in causa vel materia defectus aliquis subsit: unde ratæ habentur excommunicationes ab inferiori quoque judice per errorem latæ injusta de causa, nisi error intolerabilis sit (hoc enim casu ejus potestas, seu jurisdictio ipso jure disponente impeditur) uti palam præsumitur in can. *Per tuas*, *De sent. excom.* Sic ex. gr. vere ab Ecclesiæ corpore abscisi traduntur can. *Inquisitione*, *eodem tit.* qui idcirco excommunicantur, quod debitum noluerunt reddere ob impedimentum dirimens sibi exploratum, quod tamen in foro externo probare non potuerunt; & similiter S. Augustinus in libro *De vera religione* c. 6. injuste quidem per seditionem atque calumniam, at valide expulsos notavit *de congregatione Christiana* etiam bonos viros, quos proinde ipse Nicolius ab Ecclesiæ corpore actu separatos concordi *totius mundi* sententia fatetur. Ad dignoscendum itaque excommunicationum valorem, quas legitimæ potestates non impeditæ ferunt, Ecclesiæ approbatio non est expectanda, nemoque ex probatis auctoribus invenietur, qui id uspiam docuerit. Novum hoc inventum est, quo eluderetur summorum Pontificum auctoritas, quæ per omnes est legitima, & cum sit divini juris, impedita a quopiam dici nequit, nisi primatus ipse divini juris impediri posse dicatur. *Loc. cit.*

15 Quod si rata ab initio fuit Apostolicæ sedis sententia in Acacium & participes seu communicatores ejus; num siquæ ecclesiæ ipsam postea non approbassent, ex rata irritam reddidissent? Fieri quidem potest, ut aliquæ ecclesiæ excommunicatos a sede Apostolica in communionem recipiant; quod tamen antiquissimis etiam canonibus adversatur, quibus cautum erat, ne quis ab uno excommunicatus, ab aliis in communionem reciperetur. Vide inter ceteros canonem quintum Nicænum. At ex concessa ab aliis communione excommunicatis a sede Apostolica, non idcirco hujus sedis sententia fuisset sublata, nec ipsius communio invito Pontifice illis fuisset restituta. Orientales quidem ipsi orthodoxi, qui non expunxerunt nomen Acacii, licet aliarum ecclesiarum Orientis communione fruerentur, sententiam tamen Romani Pontificis latam in Acacium & communi-

municatores ejus, qua se quoque noverunt comprehensos ob Acacii nomen e diptychis non expunctum, ita habuerunt validam, ut se ab Apostolicæ sedis communione separatos agnoscentes, * in eamdem communionem restitui multis precibus contenderint; quod profecto non fecissent, si eam ob defectum approbationis ecclesiarum Orientalium irritam & effectu vacuam judicassent. Idipsum quoque satis fateri videtur laudatus Nicolius, cum separationem Romanæ ecclesiæ ab ecclesiis Orientis omnimodam, & ejusmodi fuisse loco allegato affirmet, ut ne unam quidem inter has invenire liceat, quæ cum utraque parte communicaret; ac præterea in iis, quos vindicare studuit, sincerum agnoscat communionis recuperandæ desiderium, quod satis per se eam actu jam ademtam confirmat. Neque vero ii, qui a Romana sede actu separati, cum tam multis Episcopis & ecclesiis totius Orientis communicabant, communicasse dici possunt cum Ecclesia catholica, & in ejusdem Ecclesiæ unitate perstitisse, nisi Ecclesiæ catholicæ nomen tribuatur iis, qui a Romanæ sedis communione erant sejuncti; cum Ecclesia catholica ex Christi institutione alia non sit, nisi quæ cum Papa communicat, qui catholicæ communionis radix & centrum ab ipsis adversariis agnoscitur. Adde etiam quod, cum non negetur, nec negari ab iisdem adversariis possit Ecclesiæ catholicæ nomen illis competere, qui cum Romanæ Apostolicæ sedis summo Pontifice communicant; statueretur hac ratione duplex Ecclesiæ corpus, aliud quod cum Papa communicabat, aliud quod a Papæ communione erat segregatum; & ita statueretur duplex Christi Ecclesia, quo absurdius dici nihil potest adversus certissimam Ecclesiæ traditionem, quæ ecclesiæ nomine non nisi unicam unius communionis societatem semper accepit, ut ipse Nicolius statuit lib. 1. *De unit. Eccles.* c. 5. & sequentibus. Hæc itaque opinatio veram Christi Ecclesiam statuens extra petram a Christo positam, & extra communionem non solum immediatam, verum etiam mediatam cum Romana sede Romanove Pontifice totius unitatis catholicæ centro collocans, nulli catholicorum probari poterit; verendumque est maxime, ne hac eadem ratione hæretici atque schismatici similiter abutantur, ut suos quoque coetus a nobis separatos per anathemata, quæ ab ipsis non approbantur, veram Christi Ecclesiam esse, & in ipsis adhuc non minus, quam in nobis

* *Vid. epist. Orientalium ad Symmachum post hujus epist. 8.*

bis Romana communione fruentibus, veram catholicam communionem reperiri contendant. Hac igitur ſententia eliminata, quorumdam Sanctorum, qui tempore Acaciani ſchiſmatis floruerunt in Oriente, vindiciæ alia prorſus via ineundæ ſunt, quam ſatis probabiliter indicatam hac in Appendicula exiſtimo, ut ne tamen negem aliam forte probabiliorem & veriorem quoad nonnullos Sanctos afferri potuiſſe, ſi omnes nunc obſcuræ facti circumſtantiæ paterent.

FINIS APPENDICIS.

INDEX

RERUM MEMORABILIUM.

S. Au-

B

C

 rum

D

F

G

L

M

N

S. Sa-

S

T

U

vim

VERONAE
MDCCLXVI.

EX TYPOGRAPHIA MARCI MORONI
SUPERIORUM PERMISSU.

